NICU PĂUN

UN SOLDAT PE BARICADA IDEALULUI LEGIONAR. „AUDIATUR ET ALTERA PARS"

Evocări 1930-1939

NICOLAE-NICU PĂUN

UN SOLDAT
PE BARICADA IDEALULUI LEGIONAR
"AUDIATUR ET ALTERA PARS"

Evocări 1930-1939

*

COPERTA:
VICTOR MIHĂILESCU

ÎN LOC DE MOTTO.

"Mamă dragă astă noapte am avut un vis frumos
Se făcea că stam pe-o stâncă şi priveam spre ţară-n jos...
Şi vedeam trecând pe vale trupe de legionari
Toţi în verde cu centură ori bodiţă şi ţări...
Iar în frunte sub drapel, pe-un cal sprinten moldovean
Pare că zbura ca gândul Tinerelul Căpitan... ".

(Versuri dintr-un cântec, pe care-l fredonam
cei ce adormeam cu el în gând).

BRAŞOV
1997

CUPRINS

PREZENTARE INTRODUCTIVĂ. 11
CAPITOLUL I.
"UNELE STĂRI DE FAPT." 17
1. Aspecte locale. 17
2. Din viaţa studenţească. 22
CAPITOLUL II.
"OPŢIUNILE FĂCUTE ŞI UNELE JALOANE TRASATE". 35
1. Alternative. 35
2. Încrederea în sine. 36
3. Cinste şi corectitudine. 38
4. Venerarea înaintaşilor. 39
5. Apărarea valorilor spirituale. 41
6. Disciplina - ordine şi bărbăţie. Legile de bază. 43
CAPITOLUL III.
PRIMELE REACŢII. 48
1. O prevenire amară. 48
2. Părerea tatălui meu. 49
CAPITOLUL IV.
UN PRIM CONTACT CU REALITATEA. 51
CAPITOLUL V.
ÎNCEPUT DE PRIGOANĂ - 1933. 54
1. Unele simptome. 54
2. Digul de la Vişani. 57
3. Casa Verde. 62
CAPITOLUL VI.
ÎN PLINĂ PRIGOANĂ 1933. 67
1. Oculta acţionează cu: "Do ut des". 67
2. Demascarea publică a acestei oculte cu jecmănirea ţării. 70
3. În ţară activitatea continuă. 74
4. Prima jertfă studenţească: *Virgil Teodorescu*, la Constanţa. 77
5. Încă o jertfă: muncitorul *Niţă Constantin*, la Iaşi. 81
6. Executarea angajamentelor asumate: anularea listelor electorale şi dizolvarea noastră. Încă alte jertfe. 89
7. Reacţia opiniei publice asupra celor întâmplate. 93
8. Cui prodesc? Cui folosesc toate acestea? 96
9. Geme Jilava. 99
CAPITOLUL VII.
"OCULTA ÎŞI ÎNCURCĂ IŢELE". 107

CAPITOLUL VIII.
EPILOGUL CELOR ÎNTÂMPLATE. 112
CAPITOLUL IX.
TOT ÎNAINTE. 116
1. Rarău. 116
2. Drumeția cu sătenii în tabăra de la Bucureștii Noi. 121
CAPITOLUL X.
SENSUL UNEI CHEMĂRI. 125
1. După furtună. 125
2. Un om legendar care face istorie: eroul de la Coți. 127
3. Sensul unei chemări. 131
4. Tabere de muncă. 134
CAPITOLUL XI.
POLITICIENII LA LUCRU ÎN BUZĂU. 140
1. Abuzivii înscenează rebeluine victimelor. 140
2. Alte victime: frații *Nicolae și Gheorghe Crețu.* 143
CAPITOLUL XII.
SCHIMBĂRI DIN MERS. 146
1. Metodele politicianiste ale doctorului C. Angelescu. 146
2. Cu generalul Cantacuzino printre buzoieni. 148
CAPITOLUL XIII.
MONARHIA CA INSTITUȚIE ȘI MONARHI COMPROMIȘI. 151
1. Metresa regelui și mai mult decât atât. 151
2. Camarila. 153
3. Din culisele camarilei. 156
4. Și o ranchiună personală. 159
CAPITOLUL XIV.
DESPRE DESĂVÂRȘIREA LUPTĂTORULUI. 163
1. O sabie pentru eroul de la Alcazarul din Toledo. 163
2. Eroii de la Majadahonda. 166
3. Elita viitoare cu o nouă etică. 169
CAPITOLUL XV.
DESPRE TRĂDARE ȘI TRĂDĂTORI. 174
CAPITOLUL XVI.
MIJLOACE DE AFIRMARE PE PLAN POLITIC. 178
1. Lupta de la tribuna Parlamentului. 178
2. Selecția în funcție politică a valorilor, pe calea alegerilor. 181
3. O nouă etică în viața politică, prilejuită de alegerile din decembrie 1937. 185
CAPITOLUL XVII.
AFIRMĂRI LEGIONARE ÎNCEPÂND CU TOAMNA LUI 1937. 188
1. Comerțul legionar și procurarea de capital propriu. 188
2. Opinii preelectorale ale unor oameni de cultură. 191
CAPITOLUL XVIII.
PRELUDII LA ALTĂ PRIGOANĂ. 195
1. Primele urzeli tactice ale camarilei. 195

2. Alte țesături în culise. 199
3. Înțelepciunea și calea legalității în fața celui rău. 202
CAPITOLUL XIX.
ÎNCEPE VIFORNIȚA DIN 1938. 207
1. Cine sunt conspiratorii. 207
2. Paravanul. 210
3. Și acum iată-i la lucru. 213
4. Un alt act de mare înțelepciune. 215
CAPITOLUL XX.
PLEBISCITUL. 219
CAPITOLUL XXI.
PRETEXTUL. 222
1. Perseverența diabolică. 222
2. Primul țintaș. 223
CAPITOLUL XXII.
PROCESUL CEL MARE AL CĂPITANULUI. 228
1. Introducere. 228
2. Prima vedere în ziua întâia. 230
3. Un moment revelator, în prima zi. 233
4. Acuzarea. 236
5. Replica dată prin interogator. 238
6. Depoziții de martori. 245
7. O recomandare făcută. 252
8. Executanții unui plan. 253
9. Recursul și o altă recomandare. 256
CAPITOLUL XXIII.
ÎN VÂLTOARE. 259
1. Prigonit. 259
2. Năpraznica veste. 262
3. Unele din ecourile fioroasei crime. 265
4. Destăinuirile doctorului Adrian Petrescu. 268
5. Un prieten, un binevoitor, un ucigaș, cunoscut în maximă tensiune. .. 271
EPILOG. 275
ÎN LOC DE ÎNCHEIERE.
CĂPITANUL: *Deschizător de drumuri în legendă.* 285

PREFAȚĂ.

Au apărut în ultimii ani nenumărate lucrări de reconstituire a unei perioade din istoria României, a cărei evocare a fost interzisă ori falsificată, prin tehnicile binecunoscute ale regimurilor comuniste. Publicul român a întâmpinat, cu o firească și enormă sete de cunoaștere, studii istorice, monografii sau mărturii directe, păstrate în arhive sau scrise de martori și participanți direcți la istoria noastră interbelică și de după instaurarea dictaturii bolșevice în România. Ele pot forma o bibliotecă imensă, care încearcă să redea, pe cât posibil, o imagine apropiată, de adevărul tragic al vieții unui popor traumatizat de dictaturi succesive. Este de ajuns să pomenim doar câteve titluri, printre care "HOLOCAUSTUL ROȘU" al exilatului Florin Mătrescu (București, 1993), "GENOCIDUL COMUNIST ÎN ROMÂNIA" de Gheorghe Boldur-Lățescu (Albatros, 1994), "RĂSTIGNIRI ÎN ROMÂNIA, DUPĂ IALTA" de Ion Antohie (Albatros, 1995), "PROCESUL MAREȘALULUI ANTONESCU. DOCUMENTE", îngrijite de Marcel Dumitru Ciucă "Saeculum și Europa Nova, 1995", "IULIU MANIU" de Ioan Scurtu, Editura Enciclopedică, 1994, "GUVERNAREA NICOLAE RĂDESCU", de Dinu C. Giurăscu (Editura ALL, 1996) sau mărturiile lui Petre Baicu din "POVESTIRI DIN LAGĂRE ȘI ÎNCHISORI"(Biblioteca revistei Familia, 1995), "ACUZAT, MARTOR, APĂRĂTOR ÎN PROCESUL VIEȚII MELE" a lui Dumitru Banea (Editura Puncte Cardinale, 1995), "ÎNSEMNĂRI DE LA JILAVA" de Corneliu Zelea Codreanu, (Editura Majadahonda, 1995), "BRAZII SE FRÂNG DAR NU SE ÎNDOIESC NICIODATĂ", de Ion Gavrilă Ogoranu (Marineasa, 1995), "DIN VIAȚA LEGIONARĂ", de Nicolae Petrașcu (Editura Majadahonda, 1995) și multe altele.

Suntem departe însă de a afirma că evenimentele istorice din perioadele amintite au fost elucidate global, așa cum știm că acest lucru nici nu va fi posibil până când nu vom avea accesul deplin la documentele oficiale, care se păstrează încă în arhivele serviciilor secrete din România și din țările vecine. Chiar și privit doar în acest context, documentul memorialistic pe care îl reprezintă cartea "UN SOLDAT PE BARICADA IDEALULUI LEGIONAR - AUDIATUR ET ALTERA PARS", de Nicolae-Nicu Păun, reprezintă un câștig imens pentru lămurirea unuia dintre cele mai controversate fenomene politice care s-au desfășurat în istoria interbelică: Mișcarea Legionară. Nicolae-Nicu Păun este, fără doar și poate, unul dintre cei mai avizați cunoscători ai Mișcării, pe care a perceput-o cu toată luciditatea, deși din interiorul acesteia. Născut la 18 Mai 1912, la Buzău, Nicolae-Nicu Păun a luat contact cu Mișcarea Legionară încă de la terminarea liceului, în 1930 și a intrat în rândurile ei, încă din primii ani de facultate, la Iași și a cunoscut personal pe Corneliu Zelea Codreanu, cu care a avut dese contacte, atât în perioada agitată a afirmării Mișcării, într-o țară dominată de luptele politice dintre partide bine structurate și temeinic impuse în viața românească, cât și ulterior, în taberele de muncă și

acțiunile politice desfășurate de Legiune. Mai mult, ca avocat în baroul Buzău, Nicolae-Nicu Păun a fost unul dintre apărătorii Căpitanului în procesul înscenat împotriva acestuia în anul 1938, ocazie cu care a avut șansa să discute personal, între patru ochi cu conducătorul Legiunii, de trei ori, eveniment redat, cu lux de amănunte, în carte.

Lucrarea este însă revelatoare și din mai multe alte motive. Cunoscând în profunzime activitatea Legiunii, Nicolae-Nicu Păun, aduce precizări importante și lămurește pe deplin aspecte esențiale în probleme îndelung dezbătute în literatura denigratoare la adresa Căpitanului și al Legiunii. În multe dintre acestea este categoric și argumentează cu probe clare: Mișcarea Legionară nu a avut nici un fel de legături politice cu nazismul german și nu a fost sprijinită financiar de către acesta și nici de alte formațiuni politice interne sau externe, având ca unică sursă de venit activitatea proprie, pe care autorul o descrie în amănunțime. De asemenea, din surse la prima mână și din informații personale, el clarifică relațiile Mișcării Legionare cu celelalte forțe politice din România și dezvăluie manevrele de culise ale acestora, insistând asupra influenței nefaste a camarilei regale, formată de Carol al II-lea, ceea ce a și determinat conflictul deschis între rege și Mișcare, care a condus la persecuțiile, mergând până la asasinat a politicienilor aserviți unor interese străine țării, împotriva Căpitanului și a unui mare număr de legionari. În acest punct, mărturia lui Nicolae-Nicu Păun este categorică: în nici un moment istoric Legiunea nu a apelat la provocări ori la agresiuni, singura poziție adoptată fiind cea de apărare și de toleranță, pe care o dicta doctrina creștină a Mișcării. Din acest punct de vedere "UN SOLDAT PE BARICADA IDEALULUI LEGIONAR" prezintă un punct de vedere dar și o pledoarie fierbinte pentru restabilirea adevărului istoric și pentru combaterea calomniilor la adresa Mișcării Legionare de mijloacele de intoxicare carliste și ale dictaturii lor ulterioare.

Pentru activitatea sa politică, Nicolae-Nicu Păun a fost arestat în repetate rânduri, iar în anul 1948 a fost arestat în munții Buzău, unde făcea parte dintr-o echipă de rezistență. A fost pus în libertate doar în anul 1964, după ce a trecut prin mai multe lagăre și închisori ale gulagului comunist: Aiud, Baia Sprie, Cavnic și altele, fiind, apoi constrâns la domiciliu obligatoriu la Periprava , vreme de trei ani.

Pentru cei care doresc, cu adevărat, să cunoască perioada frământată dintre 1930-1939 a vieții politice românești, această carte reprezintă un important și inedit document al timpului pe care autorul l-a trăit din plin.

Brașov
13 Noiembrie 1996

Marius Petrașcu

PREZENTARE INTRODUCTIVĂ.

S-a scurs peste o jumătate de veac de când se tot aduc acuzațiile cele mai severe împotriva a ceea ce a reprezentat și reprezintă, la noi, MIȘCAREA LEGIONARĂ, între cele două războaie și, mai cu seamă, după terminarea ultimului război. Aceste acuzații se mențin și acum într-un ritm susținut.

Toate dificultățile, prin care a trecut Țara, toate primejdiile, care o amenințau și toate dezastrele suportate de ea, în vremea aceea, după unii critici s-ar datora în mod exclusiv MIȘCĂRII LEGIONARE. Că au fost și alte cauze sau, mai precis numai alte cauze, puțin conta în opinia lor; important pentru ei era să aibă în vârful sabiei această organizație, pe care neîncetat au ținut-o la zid, în postura de a încasa lovituri după lovituri. Că s-au făcut multe din aceste acuzații și înainte, atunci criticilor aduse li se dădeau replicile cuvenite, în cadrul legilor, așa cum se obișnuia în sistemul politic al timpului. "Câinii lătrau atunci, însă caravana își vedea de drumul ei", ca să mă refer la o zicală, ce s-ar potrivi în acest caz.

Dar în acești peste cincizeci de ani, acuzațiile, ce tot curg întruna și pe toate căile - presă, conferințe sau lungimi de undă (radio, televiziune) - ajung până la saturație, încât ascultătorul sau cititorul se simte, la un moment dat, indiferent, neîncrezător și chiar dezaprobator pentru tot ce ochii văd sau urechile aud. În categoria aceasta sunt cei mai vârstnici, fiindcă în ce-i privește pe cei mai tineri, sub cincizeci de ani, unii și mai puțin, ca vârstă, lucrurile le par de-a dreptul de neînțeles, mai mult chiar, par intrigați de cele ce se vorbesc și nu găsesc o explicație a cazului, curioși să știe care-i adevărul, cum au stat lucrurile în acea vreme. Doresc cu siguranță să afle realitatea, pe care alții au trăit-o, dar n-o pot face. Dacă unii ar vrea să se documenteze n-au posibilitatea, fiindcă le sunt închise ușile bibliotecilor, care-s zăvorâte, acestea constituind așa zisul "fond special", unde au acces numai acele persoane din rândul cărora se numărau criticii aceia, care selectează numai material convenabil argumentelor defavorabile MIȘCĂRII LEGIONARE. De aceea cu mare risc, te poți strecura aici să legi un fir neîntrerupt. De aceea, din "fond special" acei critici culeg date, pe care le interpretează trunchiat și apoi le difuzează pe diferite căi, în cărți apărute, în reviste sau reportaje, inhibând opinia publică numai cu un aspect al problemei, prezentată unilateral și în mod insistent, privită numai dintr-un anumit punct de vedere. Scot la iveală unele scăpări sau deficiențe, ivite pe parcursul unei acțiuni a MIȘCĂRII LEGIONARE, care a durat mai bine de 20 de ani, pe firmamentul vieții noastre politice, între cele două războaie. Pe cele pozitive, constructive, le trec sub tăcere, le neglijează, le acoperă sub mantia insinuărilor. În schimb găsesc atâtea aspecte secundare, insignifiante ca să o împroaște cu invectivele cele mai dureroase, începând cu acelea de trădare, de agent provocator sau de "coloană a cincea" a unei puteri străine.

Urgia, care s-a abătut aproape neîntrerupt peste capul unei organizații tinere,

ce reprezenta elementul dominant al componenței MIȘCĂRII LEGIONARE, n-a permis să se arate public realitatea de la noi, așa cum ea s-a prezentat atunci, cum ea a fost consemnată în documentele timpului, în toată obiectivitatea lor.

În toată această perioadă tinerii au trecut dintr-o prigoană în alta, deslănțuite de regimurile care s-au succedat la cârma țării, cu excepția celor patru luni, când mulți dintre noi n-am fost cei ce susțineam să fim odinioară. N-am înțeles că și atunci ni se întinsese o cursă, care ne-a aruncat și mai mult în fundul adâncului, continuând a intra în alte prigoane, a înfrunta și alte suferințe. Parcă ne purtau pașii prin închisori, în suferințe sau către morminte, ca urmare a unui crunt blestem, ce apăsa pe umerii noștri. În răstimpul acesta Țara a fost presărată cu mormintele tinerei generații, care a mușcat din țărâna cu care și-a înfrățit destinul, țărână călcată sub copita cailor invadatorilor sau, mai precis, de șenilele tancurilor. Este generația care și-a închis ochii cu gândul la visul neîmplinit, de care era animată între cele două războaie mondiale.

Există un principiu de drept, înscris de când lumea s-a organizat într-o formă juridică avansată a ei: ***"audiatur et altera pars"***. Este lipsită de credibilitate acuzația, când ne tot lovește cu aceleași argumente, unele îmbrăcate în forme noi, fără a se da posibilitatea celui atacat să se apere în vreun fel oarecare. Loviturile pornesc numai dintr-o parte, uneori fiind preluate argumentele de la antecesorii regimurilor prăbușite, care și ele ne aruncaseră aceleași acuze. Ele cad peste trupurile istovite, până la ultima lor suflare. Vremurile n-au permis să-i prezinte public puritatea crezului său, cu bunele sale intenții, ținând, în final, la ridicarea Neamului românesc în rândul celorlalte popoare ale lumii, demn, stăpân pe soarta sa, pe bunurile sale materiale și spirituale.

N-au avut posibilitatea să strige sus și tare că românul e sărac în țară bogată și desconsiderat în propria-i țară. Nimic din toate acestea.

Încerc în paginile ce urmează să mă conformez acelui dicton juridic și să arăt, așa cum am înțeles și interpretat eu evenimentele dintre cele două războaie, perioadă când apare în România "fenomenul legionar", fiindcă "MIȘCAREA LEGIONARĂ" este o apariție aparte, un "fenomen", fără asemănare în viața politică și nu numai la noi, dar și în alte părți ale lumii.

Fenomenul legionar trebuie analizat și raportat numai la realitățile vieții noastre publice românești, care ne sunt specifice nouă românilor, mai cu seamă după primul război mondial, când s-a înfăptuit Marea Unire și până la finele anului 1939, când începe al doilea război mondial.

Odată războiul prim mondial terminat și cu aceasta, la noi, Marea Unire înfăptuită, visul de veacuri al românilor devenind realitate, omenirea se vede pusă în fața unei mari primejdii, ca urmare a revoluției ruse din 1917. Vântul răsăritean al noului curent atinge cu aripile lui și o parte din orizontul țării noastre. În mod inevitabil i se simte efectul și la noi.

- ***Cele dintâi simptome ale influenței acestui curent*** se fac simțite la Iași, când unii muncitori de la Atelierele Nicolina CFR și Regie se lăsaseră amăgiți, cei dintâi, de valul răsăritean. Atunci, acolo, un muncitor, pe numele lui Gheorghe Pancu, ridică steagul luptei naționale împotriva noii ideologii, străine de aspirațiile națiunii românești. El înființează o organizație proprie, după puterile sale, astfel cum a înțeles-o el și a intitulat-o "Garda Conștiinței Naționale". Denumirea pe care

a dat-o el, organizației inițiate, grăiește de la sine. Pancu începe a grupa în jurul său pe acei muncitori și creștini care resping ideologia răsăritului. Printre auditorii lui încep a se număra și studenți, din Centrul universitar ieșan. Unul din ei era Corneliu Zelea Codreanu. Era știut faptul că neavând vârsta, în primul război mondial, totuși s-a prezentat voluntar, în unitatea tatălui său, însă Comandantul regimentului i-a refuzat participarea la lupte. Corneliu Zelea Codreanu i se alătură ca student lui Gheorghe Pancu, de la început. El este mai receptiv la tot ce se vorbește în timpul ședințelor ce au loc. Este mai dinamic și insistent. Participă mereu la astfel de acțiuni, inițiate de acest muncitor.

În vremea aceasta unii muncitori, ce se amețiseră de vântul ce bătea din răsărit, nu se lăsau mai prejos. Ajunseseră la un moment dat, să înalțe steagul roșu pe Atelierele CFR Nicolina și Regie. În felul acesta se aruncase mănușa grupului de studenți, care acum încep a se afirma ca oponenți dârzi ai acestor muncitori. Într-una din zile, Corneliu Zelea Codreanu, în mâini cu un drapel tricolor, în fruntea unui grup de studenți și câțiva muncitori ce frecventau ședințele lui Pancu, îndrăznește să se îndrepte spre Regie și Atelierele Nicolina. Accesul într-acolo este greu de atins, fiindcă masa muncitorilor comuniști în forță îi sta în cale. Îmbrăcat în costumul său național, fără nici o ezitare, fluturând în sus drapelul țării, el izbutește să electrizeze mulțimea aceea care, cedând, îi face loc, lăsându-i un culoar prin mijlocul ei, către acele ateliere.

Ceea ce a intenționat să facă, văd cu toții că-i fapt împlinit. Steagul roșu este dat jos, aruncat în țărână și, în locul lui acolo sus, flutură drapelul tricolor, implantat de acest tânăr care, de atunci reprezintă un simbol și nu numai atât.

Ziua aceea este un semnal de alarmă al unei lupte. Este o baricadă, ce se înalță în fața unui tăvălug, ce venea să ne strivească. Din momentul acela se naște noul crez naționalist în România împotriva comunismului.

Aceasta-i principala linie dominantă a "fenomenului legionar", care, de atunci, începe a se afirma la noi. A fost o țâșnire spontană, ieșită din mijlocul unui tineret, întotdeauna însuflețit de idealuri nobile, generoase. Gestul lui Corneliu Zelea Codreanu a fost scânteia, care a aprins făclia "fenomenului legionar", ce va lumina calea unei generații, ce se opunea concepției comuniste, la noi în România. Atunci încă nu se auzise de un Hitler în Germania, iar Mussolini în Italia începuse, de abia, să-și reconsidere convingerile lui socialiste, avute cu ani mai înainte.

De atunci începe a se contura o mutație pe verticală a orientării generației tinere din România, bazată pe spiritualitatea creștină, împletită cu ideea de Neam.

Orientarea aceasta de opunere în fața amenințării bolșevice, s-a demonstrat ceva mai târziu, în fapt, pe câmpiile din Spania, în războiul civil de acolo. Doi din fruntașii cei mai marcanți ai MIȘCĂRII LEGIONARE, Moța și Marin, au căzut eroic la Majadahoda, în data de 13 ianuarie 1937. Ei au consfințit, prin jertfa lor, lupta noastră de nezdruncinat împotriva concepției bolșevice, anticrist - atee. Este un adevăr pe care mulți de reacredință îl trec sub tăcere. Subliniez toate acestea pentru ca problema să fie bine înțeleasă încă de la începutul acestei prezentări.

- Dar nu numai acesta este mobilul determinant al luptei generației tinere din România acelor timpuri. El este central, dar nu-i singurul, așa cum vom vedea.

Unirea cea Mare ne-a găsit pe noi românii cu amprenta carenței de secole, imprimată peste capetele noastre. De veacuri, aflați sub stăpâniri diferite, ne găsim

împreună, uniți toți românii sau aproape toți sub stindardul regal al lui Ferd cel Loial. Dar odată cu bucuria Unirii noastre aducem și influențe eterog vechilor stăpâniri. Aceste influențe au atunci un "ce" comun, specific reprezentat de tipul de om venal, fără scrupule, cunoscut cu numele de "politi care este prezent în viața noastră publică și, în primul rând, prin preluarea frâ conducerii politice - economice și financiare ale țării. Se cerea o primen moravurilor noastre învechite. Îmbrăcasem o nouă haină a lumii civilizate euro peste obiceiuri vechi bizantino-fanariote. De aici contrastul ce a dus în inevitabil la un conflict. De o parte o lume veche infuzată de mentali politicianistă și alta a generației tinere, dornică de înnoirea moravurilor, de am pomenit și pe care o voia "fenomenul legionar", conturat mai adesea denumirea de "conflict între generații".

Aceasta este o altă fațetă a luptei ce am angajat.

- Mai sunt și alte cauze ale apariției "fenomenului legionar". Așa cu spus, românul se vedea străin în propria țară. Era dominat până la umilire categorie de persoane care direct sau prin interpuși cu rol de diriguitori, îl su propriu-zis în însăși existența sa. O asemenea stare de lucruri duce în mod natu o răbufnire a românimii, ce se vedea deposedată de drepturile ei firești, în dife compartimente de activitate: în comerț, în economie, în finanțe. Și ceea ce est grav, se vede atinsă în însăși spiritualitatea sa creștină, autohtonă și aute veche odată cu existența sa în spațiul carpato - danubian, ce-l ocupă de mai de două milenii și transmisă din generație în generație.

Fenomenul legionar se zbate să-l repună pe român în drepturile sale scoată din poziția de toleranță, să nu spun de indiferență sau apatia în care că față de asemenea stări de lucruri.

Pentru toate acestea era nevoie de o acțiune de reconfortare, de repune drepturile naturale ale românilor, acțiune pe care și-a asumat-o MIȘCA LEGIONARĂ. Aceasta nu înseamnă că ea monopolizează un asemenea d fiindcă au fost și alții care, în felul lor, urmăreau cam același lucru, în timp acelea.

- La cele de mai sus se adaugă un alt element: marile monop economico-financiare, care caută să speculeze în beneficiul lor pozițiile politi care le cuceriseră statele lor în sud-estul Europei, după primul război. Ele să-și impună puterea lor în țara noastră, mergând până la amestecul în treb noastre interne. Ne considerau și ne tratau ca pe o adevărată colonie, storcând de toate bogățiile solului și subsolului românesc. Ani după ani iau ființă societ exploatare a resurselor solului și subsolului, de care dispuneam din belșu instituții bancare, vreme în care Țara, omul de rând, se sbate în grele nevoi, lo de marea criză din 1929.

Și împotriva unor asemenea stări de lucruri a luat poziție MIȘCA LEGIONARĂ, ceea ce a dus la corelarea și înăsprirea și mai mare a măsu tuturor acestor beneficiari împotriva noastră. Corelarea acestora se făcea sucursalele din țară a centralelor din străinătate cu cele ce jefuiau bogățiile ță

frunte cu politicienii vremii. De-a lungul anilor, în acea perioadă, imixtiunea acelor cercuri străine în treburile noastre interne, devine din ce în ce mai insistentă. În multe cazuri, politica românească, pe toate planurile, este dictată sau dirijată de acele cercuri, ceea ce a dus la o și mai înverșunată adversitate față de MIȘCAREA LEGIONARĂ. Cercurile străine aveau la noi acel specimen de om politic "politicianul", care-și avea și el foloasele lui.

- Un alt factor care a dus la complexitatea activității MIȘCĂRII LEGIONARE pe plan politic a fost aducerea nefastă a unui rege, obsedat de căpătuirea sa personală și a camarilei, pe care și-o formase în jurul său. Nu se putea sta indiferent la nenumăratele încălcări ale conduitei etice, începând cu cele personale, practicate acolo sus, la Palat și până la cele publice, prin afaceri veroase, încheiate cu nerușinare în paguba țării de un rege, devenit mai apoi un adevărat Nero al României, în ultimii ani ai șederii lui pe tron.

Ce putea fi mai lesne pentru toți acei beneficiari ai unor asemenea situații, începând cu cei de sus, de la Palat, din alcovul regal și până la ultimul politician, dispus la tot felul de compromisuri, lipsiți de orice conduită morală, decât a ne arunca în față epitetele cele mai grele. Nu-și putea menține avantajele și pozițiile, fie politice, fie financiare sau de altă natură, decât aducându-ne, fiecare în felul lui, noianul de injurii și nu numai atât, plănuind și exterminarea fizică a Conducătorului MIȘCĂRII LEGIONARE, pusă chiar în practică, cum prea bine se cunoaște.

"Audiatur et altera pars".

Ca fost component al MIȘCĂRII LEGIONARE, după absolvirea liceului din 1930, ca student și, după aceea, ca avocat în Buzău, am avut posibilitatea să cunosc adevărul, să iau contact cu realitățiile, să cunosc fapte, evenimente, să trăiesc istoria acelor timpuri de după 1930. L-am cunoscut nemijlocit pe Corneliu Zelea Codreanu, din vremea studenției și apoi, cu trecerea anilor în diferite ocazii, în tabere sau alte împrejurări.

Dar tot ce am cunoscut despre acest om, tot ce a vrut el să înfăptuiască pentru România, le-am putut reține, cu multă maturitate în timpul desfășurării procesului cel mare, ce i s-a intentat și înscenat și care s-a dezbătut în mai 1938, proces în care m-am numărat printre apărătorii lui, acceptându-mă ca atare din prima zi a procesului. Atunci am luat cunoștință direct, despre tot crezul său, privind depășirea și ridicarea pe culmile cele mai înalte a țării noastre, pe care el o urmărea. În presa timpului - mai 1938 apar câteva fotografii. Pe una din ele, pe banca apărătorilor se distinge și persoana scriitorului acestor pagini, îmbrăcat într-un costum bej.

Este necesar, ca odată și odată să se afle purul adevăr asupra tuturor acestor împrejurări privind "fenomenul legionar". Este ceea ce intenționez să fac în paginile ce urmează, descriind fapte și întâmplări cunoscute sau trăite personal sau asupra cărora m-am documentat încă de atunci. Urmează ca cititorul să tragă singur concluziile sale, în urma lecturii acestei lucrări, privind perioada 1930-1939, partea I, următoarea fiind în lucru.

- Mai fac următoarea precizare.

Lucrarea am conceput-o și am început să o scriu imediat după pensionarea mea, începând cu 1979/1980. Mi-am analizat notele, pe care mama mi le ascunsese undeva sub grinda casei, rămase acolo după moartea sa, apoi prin studierea documentelor existente în fondul special, aflat la Biblioteca Academiei Române, unde știam să le caut, utilizând tot felul de procedee ca să ajung la ele. Lucrarea era gata ca și celelalte lucrări memorialistice ce întocmisem. În 1984 toate mi-au fost confiscate de securitatea Brașov, prin colonelul Faur și maiorul Mureșan Arghir. Vreme de peste o jumătate de an am fost anchetat și tracasat de securitatea din Brașov, dar nu numai familia de aici ci toate rudele (nepoți, nepoate din Buzău și Brașov) ca și colegi din București. Nu m-am lăsat însă. De astă dată păzit de soția mea, care stătea la ușa apartamentului, în timp ce scriam. Fiecare grup de file scrise le ascundeam împreună, reușind astfel să refac aproape tot ce-mi fusese confiscat. Mi s-a prezentat apoi un document, la finele anului 1984, prin care se atesta că-mi fuseseră arse toate manuscrisele. Cu ajutorul lui Dumnezeu le-am refăcut pe cele mai importante, din care unele le-am depus la Biblioteca Academiei. Le-am dactilografiat după 1990.

Brașov, anul 1994.

CONFIRMĂRI SUPLIMENTARE SCRISE

În cuprinsul lucrării am demonstrat că Mişcarea Legionară n-a avut cararcter fascist sau nazist. Acum dovedesc faptul acesta şi cu două acte, din care unul este unicat, pe care le anexez. Astfel:

1. Autorităţile germane şi Crucea Roşie Internaţională fac cunoscut Ministerului Muncii Român, printr-o adresă datată 14 iulie 1976, confirmarea cerută de legionarul Şuţu Radu, avocat, născut la Rădăuţi la 01.08.1914 şi domiciliat în Iaşi, că a fost internat ca deţinut politic, în calitatea sa de legionar, în lagărul de concentrare de la Buchenwald, începând cu ziua de 23 decembrie 1942; deasemenea cŤ fŤcea parte din grupul de legionari români internaţi tot în acel lagăr. Anexez aceste acte;

2. Într-o mică lucrare, scrisă de Traian Golea, în America, în limba engleză, bine documentată şi intitulată „The Trusth about the Legionary Movement" la pag. 50, carte scoasă în ciclul „Romanian Historial Studies", se arată că Mişcarea Legionară şi Guvernul armatei române nu sunt fasciste sau naziste şi nici vinovate de crime de război sau crime contra umanităţii. Toate acestea rezultă din cercetările preliminare ale Tribunalului de la Nuremberg. Din aceste cercetări, făcute de autorităţile competente ale acestei instanţe, se nominalizează organizaţiile politice din Europa acelor timpuri, vinovate de crime de război sau crime contra umanităţii. Ele sunt: fascismul, nazismul, S.A., S.S., Ustaşii din Croaţia, org. lui Leon Degrell, din Belgia, Crucea cu săgeţi din Ungaria şi Hlinka-Garda din Slovacia.

Numai Mişcarea Legionară şi Strjnika din Bulgaria au fost exonerate de asemenea acuzaţii şi calităţi negative.

Şi mai departe autorul arată că org. evreieşti în 1961 specifică faptul că atitudinea legionară n-a fost rasială ca nazismul. Mişcarea Legionară a avut un caracter economic faţă de populaţia evreiască di România acelor vremuri.

16. At the same time when we were exonerated of any quilt, the Instruccting Comission of the International Tribunal of Nuremberg, also exculpated the organisations we reprezented: The Legionary Romanian Gouvernament, and the Romanian army. Those entities are not guilty of either „war crimes" or „genocide"; and they are not „fascist" or „nazi" or „colaborationist" either. It is well know that the work of instruction to a tribunal is secret and its acts and decizions ar not made public. However, the acts of acousation and the sentences against other organizations of the International Tribunal of Nuremberg were published. Thus, alongside of the Fascist Party and the Nazi Party, alongside of the S.A. and the S.S., almost all nationalist mouvements of Europe were found guilty of „war crimes and crimes against humanity", of „fascism", „national socialism" and „collaborationism", including that of Leon Degrell, the Croatian astasha, and the Hungarian Cross and Arrows, the Slovak Hlinka, Garda and so on.

It eas only thre Legionary Movement and the Bulgarian Stajniks (model after the Legionary Movement of professor Cantagagies that exonereted from type of sentencing.

As for the Jewish problem, the well-know Zionist Loewherenthal has made the same assertion that I made in my memorandum about the Iron Guard, at Eichmann`s trial in 1961: The anti-Semitism of the Iron Guard was not a racial attitude, as it was the nazis, but is way anvy (`) of the economic status of the Jewish population of Romania.

SERVICE INTERNATIONAL DE RECH
INTERNATIONAL TRACING SER
INTERNATIONALER SUCHDIENST

D-3548 AROLSEN
Tel. (05691) 63. – Telegr.-Adr. ITS Arolsen

Arolsen, den 14. Juli 1978
H/Jä.

Herrn
Direktor I. Ionescu
REPUBLICA SOCIALISTA ROMANIA
MINISTERUL MUNCII
OFICIUL DE EVIDENTA
DOCUMENTELOR DE ASIGURARE
str. Scaune nr. 1-3, Sector 4

[illegible]

Unser Zeichen (bitte angeben)	Ihr Zeichen	Ihr Schreiben vom
T/D - 954 283	ME/Fi. 1 ex 21335/1978-RFG.-	6.5.1978

Betrifft: ŞUŢU, Radu, geboren am 1.8.1914

Bezug: Unser Schreiben und Dokumenten-Auszug vom 9.11.1967

Sehr geehrter Herr Direktor Ionescu!

Wir nehmen Bezug auf Ihr obiges Schreiben und teilen Ihnen mit, daß außer den Angaben im Dokumenten-Auszug vom 9.11.1967 noch folgende Informationen vorliegen:

Aus einem Schreiben des Reichssicherheitshauptamtes Berlin, die Vorgänge vom 21. Dezember 1942 im Konzentrationslager Buchenwald betreffend, geht hervor, daß die eingelieferten Häftlinge rumänische Legionäre waren.

Hierzu bemerken wir, daß die rumänischen Legionäre im Sonderlager Buchenwald des Konzentrationslagers Buchenwald untergebracht waren (eingeliefert waren "Greko" - Grenzpolizeikommissariat Kostanza).

Weitere Informationen über die Inhaftierung - insbesondere Zeitpunkt der Entlassung - liegen hier nicht vor. Eine Ergänzung des Dokumenten-Auszuges ist daher nicht möglich.

Die übersandten Fotokopien reichen wir beiliegend an Sie zurück und verbleiben

mit freundlichen Grüßen

A. Ortiz

Anlagen: 2

COMITÉ INTERNATIONAL DE LA CROIX-ROUGE

SERVICE INTERNATIONAL DE RECHERCHES
3548 Arolsen - République fédérale d'Allemagne

INTERNATIONAL TRACING SERVICE
3548 Arolsen - Federal Republic of Germany

INTERNATIONALER SUCHDIENST
3548 Arolsen - Bundesrepublik Deutschland

EXCERPT FROM DOCUMENTS about the stay in former concentration or labour camps

EXTRAIT DE DOCUMENTS sur le séjour dans les anciens camps de concentration ou de travail

DOKUMENTEN-AUSZUG über Aufenthalt in ehemaligen Konzentrations- und Arbeitslagern

Votre Réf. / Your Ref. / Ihr Akt.-Z. ----------

Notre Réf. / Our Ref. / Unser Akt.-Z. T/D - 954 283

Nom / Name / Name: SUTU

Prénoms / First names / Vornamen: Radu

Nationalité / Nationality / Staatsangehörigkeit: roumaine

Date de naissance / Date of birth / Geburtsdatum: 1.8.1914

Lieu de naissance / Place of birth / Geburtsort: Vidauti

Profession / Profession / Beruf: avocat

Noms des parents / Parents' names / Namen der Eltern: non indiqués

Religion: orthodoxe

Dernière adresse connue / Last permanent residence / Zuletzt bekannter ständiger Wohnsitz: Rostock, Heinkelwerke

Arrêté le / Arrested on / Verhaftet am: non indiqué

à / in / in: non indiqué

par / by / durch: non indiqué

est entré au camp de concentration / entered concentration camp / wurde eingeliefert in das Konz.-Lager: de Buchenwald

No. de détenu / Prisoner's No. / Häftlingsnummer: non indiqué

le / on / am: 21 décembre 1942

venant de / coming from / von: Greko Rostock

Catégorie, ou raison donnée pour l'incarcération / Category, or reason given for incarceration / Kategorie, oder Grund für die Inhaftierung: "Politisch"

Transféré / Transferred / Überstellt: non indiqué

Dernière inscription dans la documentation / Last information in C. C. records / Letzte Eintragung in KZ.-Unterlagen: sans autres informations

Remarques / Remarks / Bemerkungen: aucune

Documents consultés / Records consulted / Geprüfte Unterlagen: "Häftlingspersonalkarte" et "Zugangsliste" du camp de concentration de Buchenwald.

Expédié à / Dispatched to / Abgesandt an: Monsieur Radu Sutu
J A S S Y

Arolsen, le 9 novembre 1967

A. de COCATRIX
Directeur adjoint
Service International de Recherches

Section des Archives

Kr Fr MD

Le S.I.R. n'assume pas de responsabilité quant à l'exactitude et à l'intégralité du contenu des documents qui ont servi à l'établissement de cette attestation.

* Explication fournie par le S.I.R. mais ne figurant pas sur les documents originaux.
* Added by the I.T.S. as explanation, does not appear on the original documents.
* Erklärung des I.S.D., erscheint nicht in den Originalunterlagen.

CAPITOLUL I

"UNELE STĂRI DE FAPT"

1. ASPECTE LOCALE.

La vârsta de 18 ani, mă văd în mână cu diploma de bacalaureat, spre bucuria părinților, în primul rând și, în egală măsură, a mea. Atinsesem un pisc al vieții, către care am urcat pas cu pas pentru realizarea acestui prim obiectiv. Eram străin de cele ce se petreceau în jurul meu. Din viața de copil rămăsesem cu imaginea de groază ce o înfățișau toate afișele ce ne prezentau perspectivele sumbre ce ne-ar aștepta în cazul în care și la noi s-ar extinde flăcările revoluției bolșevice. De atunci rămăsesem cu o repulsie față de cele ce se întâmplau dincolo de Nistru. Într-una din clasele inferioare de liceu, un pedagog cu numele de Ștefan, devenit apoi profesor, a pus o întrebare tuturor elevilor clasei noastre: "Ce știm noi despre comunism?" S-a produs tăcere, fiindcă nici unul dintre elevi nu i-a putut da un răspuns. Îl văd că ne arată un baston, pe care îl ridică în sus. "Iată, ne spune el, ce înseamnă. Acest baston, ce ar reprezenta, pe verticală, straturile societății omenești, să ni-l imaginăm a fi o asemenea societate omenească. În partea sa de sus există pătura conducătoare, la mijloc cei indiferenți, iar în partea de jos sunt cei supuși a executa ordinele conducătorilor". După aceea a făcut o mișcare de rotație a bastonului, întorcându-l în poziția inversă. "Bolșevismul, spune el, a răsturnat ordinea straturilor sociale. Cei de jos, executanții de până mai ieri, au devenit conducători, iar foștii conducători au coborât în locul lor. Cei de la mijlocul societății au rămas mai departe pe locurile lor". Acestea credea atunci pedagogul Ștefan, despre comunism, și cu o asemenea imagine am rămas din viața mea de elev. Nimic altceva. Oricum, mi se imprimase groaza în suflet când îmi aduceam aminte de acele afișe, lipite pe toate gardurile.

Coincidența face ca la absolvirea liceului, în acel iunie 1930, țara să se găsească la începutul unei noi perioade din istoria sa. Ea își deschidea porțile întoarcerii în țară a principelui Carol și apoi proclamarea lui ca rege. Explozia de bucurie a tinerilor, în general, și cu ei a noastră, a absolvenților de liceu, nu-și găsește limite. "Trăiască regele tineretului" era formula cu care ne aruncam șepcile de liceeni, în sus, de bucurie. Ni se măreau speranțele într-o viață mai în roz, odată cu revenirea acestui vlăstar regal, considerat de noi o victimă a manevrelor de culise. Naivi, cum eram, noi nu știam adevăratele substraturi ale evenimentului. Nu bănuiam ce urgie se va abate asupra capetelor tineretului, ce-l aclama în aceste zile.

Din lunile și anii aceia pătrund într-o altă lume, alta decât cea școlară. Încep să iau contact cu societatea propriu-zisă, mai precis cu acea parte a societății care-mi era necunoscută, până atunci. De acum încolo, pe neobservate, încep a-mi da seama că nu toate lucrurile sunt așa cum erau ele arătate în cărți. Predând meditații,

constat că unii părinți, deși dispun de o situație materială, sunt răi platnici, egoiști cu tendința de a exploata munca altora, în cazul meu munca ce o prestam copiilor pe care îi meditam și-i pregăteam pentru examene sau alte concursuri.

Ca practicant judecătoresc, am posibilitatea să cunosc oameni de toate categoriile sociale de pe întreg teritoriul unui județ, de la avocați sau magistrați până la umilul țăran din fund de munte sau de câmpie, care bătea drumurile pentru a-și cere un drept.

Aud întâmplări de necrezut, că ar fi posibile și inserate în coperți de dosare dosare care figurează pe rolul instanțelor de judecată, și acestea le aflu cu ani înainte de a mă avânta și eu în angrenajul acestei lupte, în pretoriul palatului de justiție, ca avocat.

- ***Se vorbește tot mai des*** de oameni implicați în afaceri veroase, sub oblăduirea "politicienilor". Era încă vie în memoria buzoienilor afacerea de construire a mai multor poduri - șase, șapte la număr - peste apa râului Slănic. Întreprinzătorul, un inginer Valerian Nenciu, omul de club al partidului liberal venit la putere, a construit aceste poduri, încasând sume fabuloase, împărțite cu acoliții săi politicieni. Locuitorii de pe valea Slănicului, lungă de peste 60 km. s-au bucurat că pot călători în condiții mai ușoare pe șosea, nemaifiind nevoiți să treacă apa prin atâtea vaduri. Bucuria le-a fost de scurtă durată, fiindcă la prima viitură furiei apelor, toate podurile au fost luate de ape. Lucrarea nu se executase în condiții bune, deși banii se încasaseră cu vârf și îndesat.

Am citat un caz din atâtea câte aflu, după absolvirea liceului. Suntem în plină criză economică, când învățătorii rămân neplătiți cu lunile și cu aplicarea curbelor de sacrificii, pentru slujbași. În schimb, trepădușii cluburilor politice - agenți electorali- își încasau cu nerușinare banii nemunciți, drept răsplată pentru serviciile aduse în afara legii, partidului venit la putere. Citez cazul unui asemenea agent electoral, care era plătit de primăria orașului Buzău, numai pentru că, o dată pe săptămână, punea în mișcare indicatoarele ceasului din turnul palatului comunal, în vremea aceea de criză. Omul de rând nu știa nimic din toate acestea. Erau manevrele acelui tip de om,"politicianul", care domina peste tot în fieful lui electoral.

- ***Lista cu fraudatorii banului public.*** Îmi cade în mână o bucată de hârtie tipărită cu titlul: "Lista fraudelor și a fraudatorilor banului public. Iată cine sunt jefuitorii averii naționale". Cam așa era intitulată lista. Am rămas încremenit citind care sunt afacerile ce au dus la jefuirea țării și ce persoane se fac vinovate de astfel de lucruri necinstite. Totalul sumelor furate sau delapidate era de peste 30 de miliarde lei. Unele sume reprezentau jetoane, șperțuri sau comisioane, pentru înlesnirea unora din afacerile păgubitoare țării. Totalul sumei echivala cu bugetul țării pe un an întreg, de pe vremea aceea. Mi-aduc aminte că figurau în frunte delapidatorii de la Fero-Chimica și afacerea Skoda, cu sume enorme. Adresându-se maselor largi populare, cei ce au întocmit lista, încheiau cu aceste cuvinte: "Iată unde sunt banii țării".

Desigur că asemenea publicități incomodau pe cei implicați indirect, în astfel de afaceri. Erau amestecați politicieni cu vază în viața politică românească, partide chiar, și, după cum se știe, s-a făcut mare zarvă în presa timpului asupra unora din ele, chiar în parlament, ridicându-se astfel de probleme, cu învinuiri reciproce.

Ce s-a ales din toate acestea? Nimic, mai nimic. Tulburarea apei într-un pahar. Politicienii între ei și-au acoperit unii pe alții implicațiile lor, în asemenea afaceri necurate. Consemnez și acest fapt destul de important, pentru viitorul pas pe care-l fac în viață pe teren public.

Prin urmare încep să iau cunoștință de acest jaf în visteria Statului, ceea ce nu puteam concepe mai înainte, ca elev.

- ***Crime în tribunal.*** A produs mare vâlvă un fapt, fără precedent la noi în oraș, dar și în restul țării. În plină zi, în tribunalul Buzău, se comite o dublă crimă, care a cutremurat de emoție toată opinia publică locală, începând cu personalul care își făcea serviciul atunci: funcționari, magistrați, avocați și justițiabili. S-au scrijelit pereții interiori ai clădirii cu gloanțele trase de o parte și alta a taberelor politice adverse. Acolo în pretoriul palatului de justiție și-au găsit locul de răfuială partizanii de frunte ai organizațiilor liberale și țărăniste. Au participat activ la încăierare, tot ce aveau ei mai reprezentativ în viața politică locală, cu funcții de mare răspundere, în organele legislative sau administrative. Din partea liberalilor a fost împușcat Alexandru Ionescu-Brădeanu, ce avea o sfoară de moșie în comuna de la care și-a adăugat numele, politician cunoscut în regiunea aceea de câmp, parlamentar de mai multe ori. Din tabăra țărănistă victima a fost Constantin Boiangiu, și el unul din fruntașii organizației locale a acestui partid politic. Ancheta făcută de magistrații locali, mulți din ei numiți în posturile lor de un club sau altul, a stabilit că victimele s-au împușcat reciproc, cazul fiind clasat. Opinia publică locală știa că altul era adevărul: ucigașul lui Boiangiu fiind avocatul Nicolae Diaconescu, liberal, parlamentar în mai multe legislaturi. Magistrații anchetatori erau colegi cu asasinul. Ca o probă că pasiunile politice erau dominante, se poate constata și prin faptul că pe crucea de la mormântul lui Boiangiu, din cimitirul "Dumbrava", se poate citi: "Împușcat de liberalii duciști, în 1932".

Am citat cazul de mai sus, mai reprezentativ, din multe alte cazuri săvârșite în Buzău.

- ***Magistrați corupți și agenți ai cluburilor politice.*** Dar magistrații? Și ei au fost pe măsura atmosferei politicianiste. Au fost unii din ei, care, în mod obișnuit, erau văzuți în localuri consumând băuturi cu avocați ai unor cluburi sau chiar cu foști justițiabili ai lor. O făceau fără nici o jenă, fără nici o reținere. Nici vorbă de lezarea prestigiului calității de magistrat pe care o aveau.

Lumea a rămas stupefiată când a aflat de sinuciderea unui prim grefier, Drăgoescu. S-a produs o mare panică în lumea judecătorească, la aflarea acestui fapt. Ministerul Justiției nu putea rămâne indiferent la cele întâmplate și, imediat, deschide o anchetă. Aceasta s-a soldat cu unele mici schimbări în persoana unor magistrați. Unii au fost mutați în alte localități, alții suspendați, iar unul - C.A. Papadopol - președintele secției a II-a, unde a funcționat sinucigașul, a fost dat afară. Un altul, mai abil, primul procuror - Dobrovici Grigore - ca să evite complicații personale, ca urmare a cazului, a demisionat, în primele ore după sinuciderea grefierului și s-a înscris ca avocat în baroul de Ilfov. În felul acesta el a scăpat de sancțiunea, pe care i-ar fi aplicat-o comisia de anchetă a ministerului.

Drăgoescu s-a sinucis fiindcă, în calitatea, ce o avea, a mânuit fondurile judecătorului sindic, în cazuri de faliment al comercianților și industriașilor. Magistrații, cu care acesta lucra, au fost și ei implicați în această afacere murdară. Pe

pereții instanțelor apar afișe, în care se sublinia incorectitudinea unora din judecătorii tribunalului. Fostul procuror Vasile Melinte, care cunoștea bine multe din asemenea comportări locale, ulterior avocat la București, a scris câteva articole, în presa centrală, în jurul unor asemenea cazuri. Dintre aceste articole citez: ***"Netrebnicia magistraților"***, în care înfiera asemenea abdicări de la conduita morală a împărțitorilor de dreptate. (Pentru documentare și confirmare vezi "Calendarul" din decembrie 1933). Vasile Melinte fusese procuror pe lângă parchetul de Buzău și cunoștea foarte bine relațiile create între unii magistrați și membrii ai cluburilor politice buzoiene. Astfel el se referă și la primul-președinte Stoica Bosneanu, pe care-l arată cu degetul, ca fiind un om al clubului liberal, omul doctorului C. Angelescu, cunoscutul politician, care-l numise în această funcție atât de importantă. Dintr-un simplu judecător al ocolului Pârscov, este propulsat direct prim-președinte de tribunal.

Astfel de situații erau bine cunoscute în culisele societății buzoiene, dar lumea, omul de rând tăcea neputincios, fiindcă chiar dacă mai afla vreuna din aceste fapte reprobabile, nu putea face nimic pentru o schimbare în bine. Corupția în justiție era un fapt de notorietate publică.

-Alte aspecte. Student fiind, în vacanțe funcționam ca practicant judecătoresc. În această calitate mai participam și la judecarea unor procese mai deosebite, ce se dezbăteau la Curtea cu Juri. Plecam din sala de judecată mirat de cele ce se petreceau, când oamenii stăpâniți de pasiuni comit cele mai condamnabile fapte în numele uneia și aceleiași idei: democrația. Fiecare parte reproșa celeilalte că nu practică democrația ci teroarea și crima, falsul și multe alte incriminări, în cea mai mare parte îndreptățite. Auzisem de falsificarea alegerilor de către partidul venit la putere. Se mersese până acolo încât sate întregi și chiar grupuri de sate, erau împiedicate să participe la alegeri, știindu-se că se împotriveau partidului chemat să formeze guvernul. Se invoca motivul că satele respective erau contaminate de boli contagioase pentru care se organizau pichete de jandarmi să-i oprească pe alegători a ieși din satele lor. Mai aflasem de sistemul de vot numit "suveică", în care un alegător se prezenta de mai multe ori să voteze cu aceeași carte de alegător, fie la aceeași secție de votare, fie la alta. Așa se explică de ce se înregistrează o fluctuație așa de mare de voturi pentru un partid oarecare de la o alegere la alta, deși le separau un timp foarte scurt. Sistemul acesta era practicat în mod frecvent, îndată după primul război. Aceasta însemna nesocotirea dreptului cetățeanului de a-și exprima opțiunea în mod liber și conform conștiinței lui.

Era o umilire a modului cum era tratat cetățeanul, căruia i se garantase prin constituție, dreptul la vot. Țăranul, acea talpă a țării, cum i se mai spunea uneori, era pur și simplu disprețuit. În scris, teoretic el avea drepturi politice, de a fi ales și de a alege, însă, în fapt, era folosit doar ca instrument docil pentru satisfacerea intereselor acelei categorii de persoane - politicianul- care-și făcuse din politică o adevărată profesie. Domnia bunului plac mă face să constat la tot pasul că "conul" cutare, politician mai important sau mai mărunțel, știe că poate să facă, să desfacă sau să aranjeze orice era contra legii.

La toate acestea trebuie să amintesc și faptul că aparatul polițienesc din mediul urban și jandarmii în mediul rural, îndeplineau orbește ordine și dispoziții, care lezau flagrant prevederile legii, și ceva mai grav, cele ale actului fundamental:

Constituția. Pentru un post mai bun, pentru un grad sau o transferare dorită, își ofereau serviciile noilor guvernanți. Se pretau la cele mai josnice abuzuri în dosul calității ce aveau de polițiști sau jandarmi. În privința aceasta amintesc încă un articol al lui Vasile Melinte, intitulat ***"Ticăloșia jandarmilor"***, publicat în același ziar "Calendarul" din decembrie 1933. Ca argument în plus, privind această comportare a aparatului jandarmeresc voi reda încă un caz ieșit și el din comun. Într-o comună de pe valea Slănicului se anunțase o întrunire a Partidului Liberal. Nimic mai firesc. Eram doar sub imperiul dispozițiilor constituționale. De față se aflau jandarmii pentru "păstrarea ordinei", având în frunte pe căpitanul comandant al legiunii din capitala județului. Se ridicase la tribuna improvizată ca să vorbească avocatul Constantin Tegăneanu. El n-a fost lăsat să facă aceasta, ba mai mult, căpitanul l-a dat jos de pe tribună și l-a bătut la fund sub privirile înspaimântate ale oamenilor. Jandarmul acționase în urma unor promisiuni ce-i fuseseră făcute de partidul adversar că va primi unele avantaje. La câțiva ani, vin la putere liberalii. Încă după agresiunea jandarmului, Tegăneanu îl chemase în judecată pe acel imprudent jandarm, pentru loviri. Procesul are loc la tribunal, secția a doua. Grupul de avocați, amici ai lui Tegăneanu, aranjaseră ca procesul să fie fixat a se judeca la sfârșitul ședinței. Căpitanul agresor se prezintă țanțoș la proces ca inculpat. Reclamantul e și el de față, asistat de mai mulți colegi. Au aranjat cu președintele completului de judecată să amâne procesul după amiază, pe motiv că dimineața nu se mai puteau soluționa toate cauzele. La un semn al avocaților lui Tegăneanu, completul se retrage pentru deliberare într-o cauză oarecare. Rămași singuri cu jandarmul, grupul de susținători ai reclamantului, închid ușa sălii de judecată și se reped asupra jandarmului, pe care-l dezarmează, îl bat, îi rup sabia în bucăți și o aruncă sub estrada pe care se aflau judecătorii. Odată isprava terminată, totul reintrând în normal, apare completul. Reclamantul declară că-și retrage plângerea, că s-a împăcat cu inculpatul rămas năucit de cele prin care trecuse. Toată aceasta întâmplare s-a petrecut în tribunalul Buzău și mi-a fost relatată de avocatul Diaconescu, unul din participanții la agresiunea aceasta. Iată ce respect aveau unii din cei ce erau auxiliarii justiției, în pretoriul palatului unde se împărțea dreptatea.

Acestea erau moravurile locale sau unele din cele cunoscute de mine, în perioada de început a contactului meu cu realitatea pe care încep a o cunoaște.

Pentru a-și câștiga aderenți, politicienii promiteau oamenilor tot felul de avantaje, numai cu scopul de a le obține voturile, după care, odată alegerile trecute, uitau să-și țină promisiunile făcute.

Această luare de contact mi-a fost de mare folos pentru convingerile ce mi-am făcut în viitoarele mele activități pe plan public. Încă de pe atunci încep a privi lucrurile cu alți ochi și a le trece prin filtrul judecății mele.

Acestea erau stările de fapt locale de care am luat cunoștință îndată ce am terminat cursurile liceale.

2. DIN VIAȚA STUDENȚEASCĂ.

Odată cu înscrierea mea ca student la Facultatea de Drept din Iași în 1931, iau contact cu o altă lume, situată la un nivel superior față de cel de unde plecasem. Era prima localitate mare pe care o cunoșteam. Până atunci cunoscusem doar orașul meu natal și comuna de origine a mamei și poate ici colo alte câteva din împrejurimi. De-acum pătrund în viața universitară, cu tumultul ei, cu frământările lumii studențești. Încetul cu încetul cunosc colegi din seria mea, dar și din alte serii sau facultăți. Leg prietenii noi, acomodându-mă vieții noi. Eram nelipsit de la cursuri și biblioteci. Mă înscrisesem și la Facultatea de Litere și Filosofie.

Sunt plăcut impresionat de faptul că întâlnesc mulți colegi îmbrăcați în costum național, numeroși din aceștia fiind din Bucovina, dar sunt din aceștia și din părțile de munte ale Moldovei. Sunt încântat de accentul lor din vorbire, acea îndulcire a unor cuvinte prin pronunțarea lui "ce" și "ci" ca "șe" și "și". Curând mă obișnuiesc cu astfel de intonații. Nu mi-a trebuit multă vreme să constat că mai toți aveau aceleași nedumeriri ca și mine, în privința unor stări de lucruri pe care le-am arătat mai sus, constatate în părțile de unde veneam. Mă refer la colegii de vârsta mea, fiindcă cei mai în etate, din alți ani, erau deja lămuriți asupra multor probleme. Apectele publice, care le depășeau pe cele personale, erau cam aceleași, generale pe la ei ca și în părțile mele.

Observ că mai toți colegii sunt de la țară. E drept că întâlnesc și orășeni, însă primii sunt majoritari. Îmi dau seama că aparțineau acelorași categorii sociale, cu alte cuvinte suntem plecați de jos, din pătura socială care duce greul vieții. Dacă eu în vacanțe sau până atunci, îmi petreceam timpul liber dând meditații sau eram practicant judecătoresc, ei își ajutau părinții la muncile câmpului sau la pădure ca tăietori de lemne. Prin urmare nu-i aproape nici o deosebire între noi colegii, ca origine. Nu aveam printre acești amici nici unul din familii înstărite. Dacă am avut câte unul dintre aceștia, ei aparțineau modeștilor burghezi, care-și permiteau să-și întrețină un băiat la studii. Ceilalți, cum am spus-o, erau modești, ducându-și traiul ca studenți în raport cu posibilitățile lor, la nivelul cel mai de jos posibil. De nenumărate ori făceam pe "iepurii" la cantina studențească. Era categoria acelora care așteptau la urmă terminarea programului de masă, ca să li se împartă lor din mâncarea rămasă pe fund de cazan.

În căminul studențesc "Râpa Galbenă", unde am stat o bună bucată de vreme, una din camerele de la subsol primise destinația de bucătărie. A fost suficientă o sobă din cărămidă și o masă improvizată din câteva bucăți de scânduri. Iată mobilierul necesar funcționării unei cantine, pentru locatarii căminului, care n-aveau nici un ban să-și achite contravaloarea mesei de 450 lei lunar la cantina oficială a universității, ce funcționa la căminul central studențesc. Alimentele necesare meselor noastre, pregătite de noi prin rotație, constau din micile donații, ce ne veneau de la binevoitori și rude de-ale noastre pe adresa căminului. Câte un sac cu mălai de porumb pe care-l măcinam noi la una din morile din împrejurimile orașului, completat cu cartofi sau fasole boabe, le primeam de pe la familiile sau cunoscuții unora dintre noi. Vesela o formau străchinile de lut, iar linguri și celelalte tacâmuri ni le aduceam fiecare de pe acasă. Deci ne gospodăream singuri. Unii din

colegi, care veneau pe la căminul nostru, ne priveau cu curiozitate, alții cu admirație pentru tenacitatea dovedită în a ne descurca singuri. Cârciu Vasile și Tudoraș Dragoș, ambii bucovineni, alături de scriitorul acestor rânduri, eram nelipsiți de la "cantina" aceasta. Eram mulțumiți că într-un fel ne descurcam, dar ne și sudam sufletește, situație care a rămas neschimbată pentru toată viața.

Și apoi mare bucurie, când vreunul primea câteva sute de lei de la părinți. Scotea bon, un fel de abonament săptămânal la "Viorica", o mică pensiune lângă piață. Aici se servea masa, două feluri de mâncare, în porții întregi sau jumătăți de porții, însă, în plus, aveam avantajul că pâinea era la discreție. Dacă doi-trei aveau un asemenea bon, pe lângă ei mai mâncau încă pe atâția. Ni se așezau la mijlocul mesei coșuri cu pâine tăiată felii, din care ne înfruptam pe săturate, iar porțiile de ciorbă sau de mâncare, pe jumătate de porție, cuvenite fiecăruia, ne era completarea mesei. Ce satisfăcuți plecam de acolo, sătui și mulțumiți de gestul celui ce ne invitase! Eram cunoscuți de acest "Viorica" ca fiind printre clienții lui ocazionali. El ne știa și ne servea cu multă voioșie. Ca dovadă că mă știa, povestesc următoarea întâmplare. Peste 15-16 ani, în 1948, mă aflam la București, fugar. Eram la o biserică. Observ că cineva se uită mai atent la mine. Cum eram fugar și urmărit încep să mă îngrijorez. La terminarea slujbei îl văd pe "necunoscut" că se apropie de mine și mi se adresează, fără nici o introducere: "N-ați fost student la Iași?" și-i confirm cu oarecare rezervă în voce. Bucuros, el mă lămurește: "Eu sunt Viorica, știți dumneavoastră care uneori luați masa la pensiunea mea". Și continuă: "Nu câștigam mult, dar suficient ca să trăiesc onorabil și mulțumit că puteam și eu ajuta, în felul meu pe studenții mei." Omul era vorbăreț și, după cum vorbea, am aflat că era grec de origine. Era în București, ca să-și facă formele pentru plecarea definitivă în Grecia lui. Auzindu-l unde vrea să plece, mi-am exprimat îngrijorarea, fiindcă presa noastră anunța victorii ale partizanilor lui Markos, care se spunea că se apropie de Salonic. El îmi răspunde pe loc: "Vezi-ți domnule de treabă. Dacă te iei după spusele lor înseamnă că au ajuns la Cairo în Egipt". M-a amuzat răspunsul lui și m-am despărțit de acest om, atât de binevoitor cu noi studenții mai necăjiți, cum eram.

Așadar, ca studenți, aveam o identitate de origine, de viață plină de asprime, dar și de vederi, în privința aspectelor legate de probleme ce trec dincolo de preocupări personale. În cele publice începeam a ne împărtăși unii altora particularitățile locale, care sunt aproape aceleași peste tot. Greutățile traiului părinților mei se asemănau cu cele ale prietenilor mei. Nu existau prea multe deosebiri, din punct de vedere material.

Dintre colegii mei amintesc pe lângă cei doi bucovineni, frați de la cantina căminului, pe Gheorghe Leațu, Ion Păvăluță, Micu Emilian, Voicu Coman și Tașcă Vasile, toți din Tecuci, sau încă doi bucovineni Nicolae Strugaru sau Teodor Tudose și mulți alții. Nu pot omite să nu vorbesc de frații Nițu din Roman, unul student la medicină, Octavian și altul care urma literele, sau Bocec Albert tot din Roman; de asemenea pe Enache Nadoleanu din Tulcea, ce urma Științele și Metea Ion, student la Agronomie, din comuna Ileni, județul Făgăraș. Lista ar putea continua, dar mă opresc aici. Poate, pe parcurs, să fac vorbire și despre alți colegi și amici pe care mi i-am făcut, ca student.

În afara tuturor acestor colegi amintesc numele lui Ion Banea, în ultimul an
Medicină și Drept. Era din Vurpăr, județul Sibiu. El a fost animatorul
îndrumătorul multor serii de studenți, care a înlocuit tot timpul, până la terminare
studiilor sale, pe Corneliu Codreanu, în vremea când acesta lipsea din Iași. Io
Banea locuia și el la cămin, împreună cu soția sa studentă. Aveau atunci o fetiță. To
la cămin locuia și Nicolae Totu, student la Drept, căsătorit cu o colegă a mea, Vera.

Acolo în centrul universitar Iași, încep a aprofunda problemele cu caracte
obștesc. Locul unde puteam sta de vorbă mai pe îndelete, simțindu-ne ca acasă, er
căminul studențesc "Râpa Galbenă" unde am și locuit o bună bucată de vreme. Er
așa numit, fiind construit chiar pe marginea unei râpe, ce domina partea de jos
orașului, ce da înspre valea Bahluiului. Zi după zi aflu că acest cămin fuses
construit de studenți, cu mâinile lor, începând de la cărămizile făcute din pământ
frământat, de ei, la Unghieni. Aceasta se întâmplase cu ani înainte. După-amiezile
serile mi le petreceam la cămin înainte de a mă muta acolo. Printre cei ce au iniția
construirea acestui cămin s-a numărat și Corneliu Codreanu, care a lucrat efectiv
înălțarea lui.

Aici îl văd pentru prima oară pe acest om puțin trecut de 30 de ani.
îmbrăcat în costum național. De la prima vedere, ochii aceia ai lui, albaștri ca ceru
m-au cucerit. Regulat ne vorbea, despre tot ce dorea el să înfăptuiască pentr
Neamul românesc. Făceam cerc în jurul său, când sta de vorbă cu noi.

- ***O ședință.*** Gândurile și ideile sale, Corneliu Codreanu și le expunea mai
seamă sub formă de convorbiri, pe care le avea cu cei ce formam acest cerc în jur
lui, în diferite ocazii, după ce se termina o solemnitate sau alte ocazii, la car
participa. Nu era rigid, în modul său de a-și expune gândurile sau părerile. Cuvinte
îi erau simple, pe înțelesul celor ce-l ascultau. De multe ori răspundea întrebărilor
i se puneau de unul sau altul din cei prezenți. Aceasta se întâmpla mai întotdeaun
și, îndeosebi, în vremurile de început ale noastre, ca studenți. Ele au continuat, t
așa, și în anii ce au urmat când, în taberele de la Casa Verde, Rarău sau Carmen
Sylva, veneau oameni cam de pe întreg cuprinsul țării. Astfel de convorbiri avea
loc seara, înainte de stingere. Convorbirile constau din unele expuneri sau întreb
ce-i erau puse și apoi urmate de răspunsurile sale.

Au fost și situații când, Mișcarea Legionară extinzându-se, el a dat
conferințe de presă ziariștilor români și străini, care-i puneau unele întrebări
caracter politic sau de altă natură, după cum era cazul. De multe ori răspundea p
loc unor întrebări ale ziariștilor. Aceasta s-a întâmplat până la începutul lun
februarie 1938, când a luat hotărârea de a înceta orice activitate, datorit
evenimentelor cunoscute odată cu instaurarea dictaturii regale, cum vom vedea.

Așadar, în vremurile de început, când îl cunosc, ca student, am avut prilejul
particip la astfel de convorbiri, ce aveau loc la căminul "Râpa Galbenă" și mai ap
în celelalte tabere pomenite mai sus, unde voi arăta unele dintre ele, de
importanță mai aparte.

Era parlamentar în 1932 și, între sesiuni, îl aveam mai tot timpul în mijloc
nostru. În general, îl găseam la cămin, după-amiezile și seara, când studenții
terminau cursurile sau treburile de peste zi. Reține câteva din formulările ce le făce
care reprezentau adevărate principii călăuzitoare, pentru noua generație.

Odată avusese loc o ședință în sala cea mare de la etaj a căminului, unde în mod obișnuit aveau loc și adunările generale studențești. Cu acea ocazie, fusese acordată o distincție lui Ion Banea, sau i s-au reliefat unele merite, aflat atunci în ultimul an de studenție. După solemnitate, Corneliu Codreanu i-a strâns mâna voinicește lui Banea. Acesta din respect și condescență pentru șeful lui, sau copleșit de moment, strângând mâna ce-i fusese întinsă, face o mică plecăciune a corpului, cu capul și el puțin plecat și cu privirea în jos. Am văzut scena, se petrecea la câțiva pași de mine. Atunci îl aud pe Corneliu Codreanu spunându-i lui Banea, tare, apăsat și răspicat: "Nu așa, Banea. Legionarul nu se îndoaie de mijloc. El se rupe!". Desigur că Ion Banea s-a simțit puțin jenat, stingherit și și-a corectat poziția. Iată un adevăr, pe care el îl enunță în modul acesta. El voia, în acest mod, să-și pregătească discipolii. Așa-i dorea: demni, dârzi, neslugarnici cum de veacuri ne făcuseră să fim atâtea generații, concretizat cu acea vorbă: "capul plecat, de sabie nu-i tăiat". Contra unei asemenea concepții se ridicase el. Nu să te pleci în fața cotropitorului, ci să te lupți cu el, să-l înfrunți drept ca un brad. Voia el să ne facă a fi neînfricați, fermi pe pozițiile noastre.

Altădată, făcând cerc în juru-i, îl aud întrebându-ne: "Ce credeți voi că vrem noi să facem, în țara aceasta? Ce urmărim noi să realizăm pentru țară?". Unul spune una, altul altceva, din cele ce gândea fiecare, la acea vârstă a tinereții, plini de binefacerea Neamului românesc. Cu timiditate în glas răspund și eu, după cum credeam atunci: "Voim să construim orașe noi, drumuri, spitale, școli, să schimbăm aspectul țării, să-i dăm altă înfățișare, care să fie de vis!". El își îndreaptă privirea ochilor săi spre mine și-l aud confirmându-mă și completându-mă în modul următor, după câte reține din memorie:

"Bine ai răspuns. Voim să transformăm țara aceasta ca să devină un adevărat rai, începând cu satele noastre, cărora să le schimbăm înfățișarea, până la orașe. Voim să aducem bunăstarea și belșugul tuturor românilor, iar prin belșugul lor să îmbogățească toată țara, organizată într-un stat demn și respectat de toți dinăuntru și mai ales din afara granițelor. Vrem să redevenim stăpâni pe bogățiile noastre naționale. Să dovedim că știm a face comerț și să valorificăm în folosul nostru românesc produsele pământului și cele ce sunt în măruntaiele lui. Pe lângă toate acestea trebuie să ne îndreptăm privirile către Cel de Sus, să-i implorăm ajutorul Lui. Să ne îndreptăm sufletele și inimile înspre Dumnezeu, cerându-i sprijin în realizarea tuturor gândurilor noastre cele mai sincere și curate Neamului românesc. Pentru aceasta se cuvine să ne plecăm în fața Atotputernicului, implorându-i ajutorul."

Aceste adevărate mărturisiri de credință ale lui - cam primele pe care le-am reținut - din cele dintâi luări de contact cu omul ce-mi părea coborât în mijlocul nostru din alte zări nepământene, mi s-au întipărit în minte și parcă toată viața mi-au sunat în urechi. Un fapt esențial: belșugul țării bazat pe belșugul și bunăstarea tuturor cetățenilor, precum și implorarea Celui Atotputernic să ne ajute în îndeplinirea acestor gânduri măreț Neamului românesc. Mă tot gândeam la acel tip de om, de care atunci auzisem întâia oară.

Voi mai reveni asupra unor asemenea convorbiri, la care am participat de-a lungul anilor, unele din ele prezentând adevărate ***linii directoare*** trasate generației noastre.

Ca student am mai cunoscut pe Ilie Gârneață, "bădia Ilie" cum toți îi spuneam, sau pe Radu Mironovici, persoane, care de la începutul vieții lor studențești, din 1919, l-au secondat pe Corneliu Codreanu în lupta acestuia. Îi solicitam să ne povestească aspecte din trecutul lor naționalist. Dar cel care m-a fascinat a fost Corneliu Codreanu. Stam și îl ascultam despre toate câte ne vorbea. Înregistram și îmi sintetizam totul. Începusem să fac unele legături cu întâmplările și faptele pe care le cunoșteam din Buzău. Lent simt că mi se ia de pe ochi o invizibilă pânză care până atunci mă împiedica să văd realitatea, așa cum era ea la noi în țara.

-Alte documentări. Căminul studențesc își avea sediul pe strada Păcurari, în localul fostei închisori. Tot acolo funcționa și cantina. Cei mai vechi, dintre oameni, mi-au arătat locul din clădire unde fusese deținut Corneliu Codreanu, cu ani înainte. Știam precis și camera unde a fost bătut și torturat. Ținut cu capul în jos, legat de picioare, ce-i erau prinse de un cârlig înspre tavan, primea lovituri la tălpi. Când și când i se arunca peste cap câte o găleată cu apă. Umilința aceasta avea și ea o limită. Omul cât ar dori să-și impună răbdare, ajunge la un moment dat când nu mai poate suporta și atunci izbucnește, trecând dincolo de limita răbdării. Acționează după propria-i structură sufletească, care, cu greu, este înțeleasă de ceilalți semeni, ce n-au trecut prin asemenea încercări. Numai unul este Iisus, care a putut suporta atâtea, fără să reacționeze în vreun fel oarecare.

După cum am aflat și apoi am citit în cartea sa "Pentru legionari" Corneliu Codreanu arată că a ajuns și el în acest moment critic, pe care-l numește "fatal", când a fost nevoit să-și apere propria demnitate. Nu mă opresc asupra acestui fapt, fiindcă a făcut-o el în cartea suscitată.

-Eforturi deosebite. Izbutisem să avem publicația noastră proprie intitulată "Pământul strămoșesc". Era o revistă, ce apărea periodic, cam la o săptămână sau bilunar. Era căutată ca "apa de leac", de români și ca atare trebuia să i se asigure o apariție regulată. Cum s-a reușit arăt mai jos.

La subsolul căminului "Râpa Galbenă", într-una din încăperi, alături de cea, cu destinația de bucătărie, aveam o mică mașină rotativă. Era un fel de tipografie, dacă o putem numi așa, acționată manual de către noi locatarii căminului. Norocul nostru a fost că un bătrân, Petrovici, dacă îmi aduc bine aminte numele lui, s-a oferit să ne ajute, el fiind de meserie tipograf. Era puțintel la trup și cred că depășise mult vârsta de 60 ani, pe care noi, atunci, o consideram înaintată. El singur culegea literele și le aranja în matrițe, care apoi, așezate cu grijă, erau gata de imprimat textele pe hârtie. Era o muncă la care participam cu toții, pe rând. Inima acestei activități era Ion Banea.

Tipografia aceasta primitivă, în felul cum era ea improvizată, era locul unde, practic, trebuia să realizăm ceva concret. Cu fiecare zi ce trecea, lumea aștepta slova noului crez. El, de acolo, pornea din Iași, respectiv din acea mică încăpere a subsolului căminului nostru. Ion Banea așeza cu moș Petrovici, fiecare pagină, textele și importanța organizării lor în cuprinsul publicației "Pământul strămoșesc".

Munca fizică, consta din învârtirea rotativei manual, printr-un mâner al acestei roți. O făceam fiecare pe rând, unul câte unul. Odihna consta din aranjarea filelor ieșite de sub rotativă, după care treceam iar la învârtit rotativa. În preajma termenului de apariție a publicației noastre era o treabă pe care o făceam neîntrerupt, până la transpirație. Recompensa ne-o vedeam când revista era deja

gata și cu etichetele adreselor scrise, lipite pe copertă, gata de expediat la poștă și apoi, de acolo în țară. Totul îl făceam noi studenții, sub ochii lui Banea, spre bucuria și satisfacția lui moș Petrovici, care-și vedea rolul muncii lui concretizat, prin apariția publicației. O făcea în mod gratuit.

Am dat toate aceste amănunte, ca să se desprindă un adevăr și anume că am pornit la un așa drum măreț, numai singuri, începând cu construcția acelui cămin, ridicat cu cărămizi, făcute de tineri în tabăra de la Unghieni și apoi, zidit până sus, cu munca lor.

Aveam de acum o mică tipografie, care și ea era o improvizație, dar, așa primitivă, cum era ea, o făceam să funcționeze cu căldura sufletelor noastre tinere și animatoare ale unui crez, atunci în plin avânt. Tipografia aceasta ne-a adus aportul ei la lupta electorală purtată în județele Neamț și Tutova, pe care le-am câștigat cu brio.

-Subvenția noastră? Se pune firească întrebare: de unde banii necesari pentru hârtie sau cerneală și timbre? Răspunsul se poate afla de oricine va răsfoi această primă publicație, "Pământul strămoșesc". Acolo erau trecute listele cu numele tuturor celor ce contribuiau cu bani, pentru cheltuielile scoaterii acestei publicații a noastre. Regăsim numele câtorva ieșeni ca Alexandru Butnaru și Ventonic Alexandru, modești negustori, care din primele zile s-au alăturat studenților, sau profesorul Ion Găvănescul, ce preda cursurile de psihologie la Facultatea de Litere și Filozofie, Corneliu Șumuleanu, ce preda la Medicină. Mai erau și alții, de pe întreg cuprinsul țării. Erau sume mici, dar totalizate ne ajutau să facem față cerințelor. Pentru încurajarea și recunoștința datorată acestor binevoitori se instituise o distincție "Cruciulița Verde", acordată lor. Să nu uităm că, din 1931, Corneliu Codreanu și tatăl său erau parlamentari și-și aduceau și ei aportul lor destul de substanțial.

Cu toate acestea eram disprețuiți într-un fel, de cei ce se vedeau incomodați de adierea vântului noului crez. Eram minimalizați, desconsiderați sau, mai grav, insinuau că suntem finanțați de mai știu eu cine sau surse dubioase. O făceau îndeosebi acele persoane, sau categorie de oameni, ce nu aveau nimic de-a face cu nația română, sau acele cozi de topor ale lor, politicienii trecutelor noastre vremuri.

Fiindcă vorbesc de categoria cetățenilor care ne tratau de sus și cu dispreț, voi relata încă un aspect cu privire la nesocotirea patrimoniului nostru spiritual și arhitectural, ce dăinuia de veacuri în inima Iașului nostru voevodal.

Despre ce este vorba?

-Lângă locul fostei Curți Domnești, unde acum este Palatul administrativ cu Muzeul teritorial, atunci era Palatul de Justiție. Artera principală, Ștefan cel Mare, se întindea până în dreptul acestui loc. La capătul acestei artere, în incinta acestei Curți Domnești - azi a Palatului administrativ - exista o bisericuță construită de domnitorul Ștefan cel Mare, și i se spune Biserica Domnească cu hramul Sfântul Nicolae. Se mai vedeau urmele zidurilor care împrejmuiau Curtea Domnească și Biserica voevodală.

Acum, când mă aflu în Iași, ca student, de jur împrejurul acestor ziduri, își instalaseră "jupânii" maghernițe din tot felul de materiale, pe care le foloseau drept prăvălii, pentru practicarea comerțului, ce-l făceau în "târgul" Iașului. Găseai aici tot felul de mărfuri și articole, de la bolduri și ace, la stambă și confecții, din material

inferior, divers colorate, ca să atragă atenția trecătorilor. Când treceai pe acolo, e
asaltat de acei "patronași", cu îndemnuri să le cumperi ceva din "mărfurile" expus
Ceea ce era dezgustător, în tot acest aspect, îl reprezenta faptul că to
aceste maghernițe sufocau propriu-zis Biserica Domnească. Până sub streași
Sfântului altar se întindeau, ca într-un lanț fără sfârșit, toate aceste improviza
Credincioșii erau deranjați de zumzetul acestor negustorași, ce-și prezentau în fe
chip, dar cu voce tare, produsele ce le aveau expuse spre vânzare. O asemenea sta
de lucruri dăinuia când m-am dus eu la Iași, ca student.

Situația aceasta n-a durat multă vreme, fiindcă și-a găsit o rezolvare.
prealabil se făcuseră tot felul de demersuri legale către autoritățile administrati
locale ale orașului, ca să ia măsuri pentru descongestionarea bisericii și lăsar
liberă a întregului spațiu din jurul ei și a Curții Domnești, respectiv a Palatului
Justiție.

Rețeaua de relații era așa de puternică și de bine țesută, încât toa
intervențiile rămăseseră zadarnice. Nimeni nu îndrăznise să semneze actul prin ca
să le interzică șederea acolo a acestor negustorași, ambulanți oarecum, deși își ave
pe acolo, pe alte străzi, locuri, considerate prăvălii. Orice guvern, venit la putere,
administrația sa își avea omul lui, acolo unde trebuia, care să tolereze o astfel
stare de lucruri.

Până într-o zi, când inițiativa studențească a declanșat o manifestație ca
ajunsă la fața locului, a dărâmat până în temelii toate acele chichinețe, sprijinite
zidul acelei Curți Domnești. Din ziua aceea s-a deschis larg priveliștea din jur
Palatului, iar biserica "Sfântul Nicolae", ctitorie domnească, cu statuia lui Ștefan
Mare alături, au răsuflat ușurate prin îndepărtarea din prejma lor a acest
improvizații, ce da locului un aspect de tarabe orientale. În felul acesta s-a pus cap
unei batjocoriri a acestor locuri voevodale, în urma unei inițiative studențești la ca
am participat și eu. Vastul spațiu, pe care îl admiră toți care privesc statuia lui Ștef
cel Mare și al bisericii, dăinuiesc din vremea studenției mele.

Mai relatez încă un aspect, pe care-l observ, puțină vreme după ajunger
mea în Iași. Această veche așezare, cu un trecut românesc al nostru, este așezată
mai multe coline. Fiecare locșor își are povestea lui, iar numărul mare de biser
arată că acolo a pulsat o viață spirituală creștină și românească, în același timp. D
vremurile au făcut ca alături de localnicii vechii urbe, sau poate peste ei să-și fa
simțită prezența și o altă populație. S-a produs o adevărată invazie. Pe neobserva
văzuți sau nevăzuți, într-un secol, poate mai mult, Iașul începe a număra,
locuitori, o categorie de cetățeni, care-și stabilesc locul de așezare în două pă
distincte, devenite mai apoi puternice cartiere dominate de ei. Este vorba
"Târgul Cucului" și "Podul Roșu". Știu un lucru cert și anume că în aceste cartie
băștinașii orașului riscau să fie loviți cu pietre, alungați pur și simplu. Și odată,
întâmplat să parcurg, în plină zi, Târgul Cucului.

Voiam să văd cu ochii mei acele locuri, despre care se tot vorbea, print
studenți. Am reușit să străbat străzile principale. Un aspect dezgustător. Acol
înghesuită în căscioare dărăpănate, sprijinite pe câte un pilon improvizat, își duc
traiul majoritatea acelei populații. Desigur că erau ici-colo și clădiri aspectuoas
fără să mă refer la cei mai mulți înstăriți, ce locuiau acolo sau în plin centru și ca
reprezentau vârfurile lor în comerț sau finanțe și, în parte, în industria loca

Căsuțele acelea zumzăiau de vorbăria celor dinăuntru, la care se adăugau și glasurile celor de pe ușile din porțile ce dădeau în stradă. Am avut norocul să trec neluat în seamă. Scăpasem de neplăceri.

Nu același lucru mi s-a întâmplat în celălalt cartier "Podul Roșu". Cartierul își avea numele de la podul întins peste apa Bahluiului. Când au sesizat că suntem studenți, fiindcă mă mai aflam cu un coleg, ei ne-au luat în primire. Ne-au alungat cu pietre din cartierul lor, până ce am trecut dincoace de pod, unde ne aflam în siguranță. Cum este lesne de presupus, am răspuns și noi în retragere.

Iată un alt aspect de care iau cunoștință, odată devenit student în orașul visurilor mele: Iașul.

-Spiritualitatea creștină. Să prezint încă un alt aspect al "fenomenului legionar", pe care încep a-l cunoaște, de-acum înainte. Nici unul din prietenii cei noi, pe care mi-i fac, n-am întâlnit, care să nu aibă o deosebită preocupare cu caracter spiritual religios. Mai întotdeauna frecventam câte una din bisericile existente, în zilele de sărbătoare. Fiecare dintre noi își alegea biserica preferată, dupa dorința lui. Mulți mergeam la Mitropolie sau la Biserica ce era în curtea spitalului "Sfântul Spiridon". Nu știu cum să spun, însă acolo, în Iași, parcă este ceva cu totul aparte, când te găsești într-un locaș de rugăciuni. Ceva te atrage să-i treci pragul și, odată pătruns, te cuprinde un fior dublu - unul de natură pur religioasă, spirituală, și altul național, fiindcă, pășești acolo pe urmele înaintașilor, fie ei ctitori, fie simpli enoriași autohtoni, ce au trecut pragul locașului în alte vremuri. De la Biserica domnească "Sfântul Nicolae", de care am vorbit, la aproape toate celelalte, când le privești pe dinafară sau pe dinăuntru, parcă te simți apăsat, pe umeri, de sufletele moșilor și strămoșilor, care și ei s-au închinat aici.

Pe linia aceasta, menționez faptul că, în mijlocul nostru, la cămin, exista icoana, reprezentându-l pe "Arhanghelul Mihail", patronul pe care l-am ales în lupta noastră. Am aflat împrejurările în care această icoană a influențat, în închisoarea Văcărești, momentul de pornire al întemeietorului Mișcării Legionare. Este o icoană unică, în felul ei. Ea reprezintă un simbol și un imbold pentru încurajarea noastră pe drumul ales. Reprezintă lupta "Binelui" împotriva "Răului", o luptă aprigă în care "Binele" iese învingător. Acea balanță, pe care o ține într-o mână, Arhanghelul acesta, precum și sabia lui de foc, cu care lovește pe cel ce reprezintă "Răul", ne-au fost, cu adevărat, o imagine care ne-a urmat de-a lungul restului vieții, ori pe unde destinul a purtat pașii noștri.

Icoana aceasta am purtat-o pretutindeni în inimile noastre. Ea ne-a fost pârghia de rezistență, la nevoie, la cumpăna vieții și element încurajator în clipe de îndoială, când uneori aceasta ne da târcoale. Acolo, la cămin, privind-o, ne simțeam mai fortificați, simțeam primind un avânt și mai mare în iureșul mersului nostru. Este un element foarte important, fiindcă acest aspect ne deosebește cu totul de celelalte mișcări sau organizații, ce apar, după aceea, în Europa. Este specificul nostru, fără egal, în comparație cu alții și numai cei tendențioși, rău intenționați, ne așează în rândul celorlalți, cu care aveam doar unele puncte comune și anume numai în ce privește ostilitatea față de comunism. Noi ne-am fundamentat sensul acțiunii întreprinse pe spiritualitatea creștină, atunci când am înălțat stindardul luptei contra ideologiei materialiste, reprezentată de comunism. În spiritualitatea creștină găsim întregul nostru suport în trăinicia și originalitatea idealului, pe care

l-am îmbrățișat. Aici este miezul deosebirii dintre Mișcarea Legionară și nazism sau fascism, în general.

-Legătura cu eroii neamului. Mai arăt încă ceva, care a făcut să ne simțim legați de pământul nostru strămoșesc.

Se luase inițitiva să se adune țărână, de pe întregul cuprins al țării, unde acest neam a dat lupte de-a lungul veacurilor, pentru apărarea libertății, independenței și a moșiei sale. S-au ales locurile cele mai importante, unde au avut loc asemenea lupte. Cei ce au cules țărână din aceste locuri istorice, au trimis-o la Iași, confirmând, în scris de unde au luat-o. Ei își arătau numai numele, care se publicau în revista "Pământul strămoșesc", cu toate amănuntele, legate de această colectare. Toate aceste mostre de țărână, înmuiată în sângele strămoșilor, viteji ai Neamului, au fost strânse laolaltă și ținute ca pe adevărate talismane. Din acest amestec, s-au format mici săculețe din piele în care erau ținute. Se acordau numai acelora, care făceau legământul de credință, că vor lupta, fără ezitare, pentru înfăptuirea idealului nostru, care era al Neamului românesc. Când am sosit în Iași, am întâlnit pe unii din cei ce aveau prins la gâtul lor săcușorul cu țărână. El se acorda numai de către Corneliu Codreanu. Am fost programat să-l primesc și eu, împreună cu încă trei din colegii mei, pentru ziua de 8 Noiembrie 1933. În acest sens fuseserăm pregătiți sufletește, pentru marele eveniment personal. Evenimentele tumultoase din acel timp l-au împiedicat pe Corneliu Codreanu să fie prezent la Iași, din care cauză n-a mai avut loc o asemenea solemnitate. De altfel nu știu dacă s-a mai acordat o asemenea onoare de atunci, decât numai generalului Cantacuzino-Grănicerul, dacă bine reține.

Oricum subliniez și faptul acesta care, în mod invizibil, ne ținea legați atât de noțiunea de Neam cât și de cea creștină. Ele reprezentau o împletire armonioasă a celor două accepțiuni simbolizate de imaginea icoanei Arhanghelului Mihail, pe de o parte și glia strămoșească, cu trecutul eroic al Neamului, ce o simțeam concretizată de țărâna luată de pe locurile unde s-au dat lupte de către antecesori, în trecut, lupte pentru apărarea "moșiei", pe de altă parte.

Insist să arăt că aceasta era originalitatea și durabilitatea crezului legionar. Nimic din acestea la național-socialiștii germani sau la fascismul italian.

Am subliniat toate aceste aspecte pentru a înțelege și mai bine, în ansamblu, atmosfera pe care am întâlnit-o acolo la Iași, pentru că fiecare din ele și toate împreună mi-au creat premizele unei hotărâri pentru tot restul vieții. Aici, în Iași am sudat legăturile dintre noi, aflați pe același drum, am învățat cântecele, ce singuri le compuneam, ca "Ștefan Vodă al Moldovei" și multe altele și, tot de aici am pornit în lungul și latul țării cu făclia crezului legionar.

Voi mai menționa încă vreo câteva aspecte de care iau cunoștință, la sosirea mea în Iași, ca student.

-Umilirea cu bătaia unui profesor român. M-a frapat întâmplarea mai puțin obișnuită, legată de numele lui Nicolae Totu. Era elev, în ultima clasă a liceului internat din Iași, când iese din anonimat și numele lui figurează, o vreme, în paginile ziarelor timpului. Ce anume se întâmplase?

În teritoriile unite ale Patriei mamă, au fost mulți cetățeni, care se considerau "ocupați" de români, socotindu-se că nu au nimic cu națiа românească, respectiv cu statul român. Aveau pretenția de a ne domina și, în același timp, ne considerau

inferiori. Mulți dintre ei de-abia îndrugau o buchie românește, majoritatea lor fiind străini. Și iată că în Bucovina, într-un oraș de acolo, un profesor conștiincios se străduiește să-i învețe românește pe unii din fiii acestor cetățeni aroganți, ce ne priveau cu dispreț, ei fiind dominanți în economie, în afaceri, pretutindeni. Unul dintre aceștia era un oarecare Falik. Fiul lui este elevul acelui modest, dar conștiincios profesor, care-și face datoria de dascăl și de român. Elevul Falik rămâne și la școală arogant, ca tatăl său în societate, obraznic și superficial în a nu-și face lecțiile. Îl disprețuia pe modestul său profesor. Nu numai atât, dar își formase o gașcă a sa de elevi, pe aceeași măsură cu el și bietul profesor, după ce intra în clasă, era deranjat în orele sale de curs. Cu toate acestea, exigența sa de dascăl nu-i permite să abdice de la o anumită conduită, strict profesională.Era meticulos și pretindea elevilor săi să se prezinte cu lecțiile pregătite și în special, să fie stăpâni pe limba română. O făcea fără nici o discriminare. Cu toate acestea Falik, elevul, rămâne recalcitrant și incorigibil.

În mintea elevului Falik încolțește un gând josnic. Voia cu orice chip să-și umilească profesorul într-un mod mai aparte, ca în felul acesta să-l intimideze și să-l determine a renunța la exigența sa, îndeosebi la învățarea limbii române.

Și iată că într-una din zile, pe înserate, când profesorul trece pe o alee a parcului, Falik, în fruntea acelei găști, își pândește profesorul, pe după un copac și, la momentul potrivit, îi aruncă peste cap un sac, după care îl bate crunt, lăsându-l acolo jos, cu amenințarea că, dacă mai insistă cu lecțiile lui va fi și mai rău. Așa l-au lăsat acolo, în acea seară, pe corectul profesor român. Vestea întâmplării s-a răspândit în tot orășelul și nu numai acolo. Ea a făcut ocolul regiunii și toți românii erau mânioși peste măsură, de-abia stăpânindu-și revolta. Ea a ajuns și la urechile elevului Nicolae Totu. Era un pumn de nervi. Singur, nesfătuindu-se cu altcineva, a luat o hotărâre a sa, pe care voia să și-o pună în aplicare și anume să meargă acolo în acel oraș și să-i aplice lui Falik, elevul, pedeapsa, pe care el o credea că o merită. Revolta lui Totu n-are limite. Sosit în localitate, fără nici o ezitare, îi curmă viața lui Falik, cu un glonț. Așa a înțeles el să repare umilința unui profesor român, umilință adusă de unul din elevii lui, care, din întâmplare, era evreu.

Acestea-s faptele. Unele ziare încep să dea proporții cazului, ignorând care au fost cauzele ce l-au determinat pe Totu să facă gestul acela. Au fost, desigur și ziare, care i-au luat apărarea. Procesul, deschis contra tânărului Totu, se dezbate și ia amploare. Justiția, însă, după pasionante dezbateri, îl achită de orice penalitate. Așa s-a reparat umilința adusă unui profesor român.

Iată cum sunt informat și asupra unor fapte, de care nu aveam cunoștință și pe care încep a le înțelege mai bine. Încep a-mi da seama cum stau lucrurile în alte părți ale țării, unde sunt probleme, pe care noi, la Buzău, nu le aveam sau nu le sesizasem până atunci.

O anumită presă a prezentat întâmplarea relatată numai sub unghiul critic al faptei lui Totu, ignorând complet care au fost mobilurile determinante ce l-au împins la un asemenea gest. Pentru acești ziariști n-a existat un Falik recalcitrant, agresiv, care a mers cu comportarea lui, ca elev, până a iniția și duce la îndeplinire un plan soldat cu bătaia, în mod mișelesc, a propriului profesor. Unghiul acesta al întâmplării, care trebuie avut în vedere, în primul rând, a fost cu desăvârșire dat la o

parte, deși acesta era principalul aspect al problemei, ce trebuia analizat. În optica lor, Falik era considerat o victimă a antisemitismului din România. Atât.

Acolo în părțile acelea moldovene și până la granița de nord a Bucovinei, ca și în Basarabia, situații de acestea erau destul de frecvente. Se cunosc cazuri când românii noștri simpli erau umiliți și storși de toată vlaga lor. Se impunea, deci, luarea unei atitudini, față de toleranța, pe care unii o manifestau în asemenea cazuri.

- ***Comerț liber sau speculă.*** Voi reda un caz, spre a înțelege, de astă dată, specula pe care o categorie de cetățeni, care acaparaseră comerțul țării noastre, o practicau cu nerușinare sub ochii autorităților, ce tolerau astfel de lucruri, fiindu-le complici, în detrimentul maselor românești.

Printre prietenii ce-mi făcusem, se număra și Șoimu Emil. Era originar din Romanați. Studia și el Dreptul. Într-una din zile, mă anunță să-l însoțesc în oraș, pentru că vrea să-și cumpere un palton. M-a solicitat să merg cu el, ca să-mi demonstreze un alt aspect al stărilor de lucruri de pe piața comercială a Iașului. Vroia să constat personal ceva incredibil, pentru noi, cei tineri la aceea vreme, ca și pentru toată suflarea românească, de altfel. M-a informat că părinții îi trimiseră bani, pentru cumpărarea unui palton. Pe cel vechi al lui, mi-l promisese mie, iar eu la rându-mi îl făgăduisem pe al meu altuia mai lipsit. Dau aceste amănunte pentru a înțelege starea materială precară a noastră, ca și a familiilor noastre, care se luptau cu asprimile vieții. În condiții de acestea se făceau atunci studii.

Într-o luni, dis-de-dimineață, Șoimu mă anunța "să mergem", în Piața Unirii, unde sunt magazine cu confecții. Ne oprim în dreptul unuia din cele mai arătoase magazine. Era încă devreme și așteptam ca "jupânul" să deschidă prăvălia. Suntem primii clienți. Șoimu m-a atenționat să nu intervin în tot cursul tocmelii, ce va avea loc, ca și asupra gustului său în a-și cumpăra paltonul. Prăvălia era plină cu tot felul de îmbrăcăminte confecționată. Fiind sezonul rece, la început de iarnă, predominau costume pentru anotimpul respectiv. Negustorul ne întâmpină amabil, în pragul ușii, întrebându-ne cu ce ne poate servi. Șoimu urmat de mine, face un tur prin magazin și, punând ochii pe un palton, i-l arată ca fiindu-i pe gustul lui. Servil, jupânul se și repede într-acolo și cu un cârlig, în vârful unui băț, îl scoate, pe cel arătat de client. Se probează marfa, iar jupânul nu mai contenea cu lauda asupra alegerii făcute. Șoimu mă întreabă ce părere am. Îi confirm că-i o alegere pe măsura gustului său. Din acel moment începe tocmeala.

"Cât mă costă jupâne?", "Pentru dumneata, care bănuiesc sunteți studenți, costă 2.500 lei. Vi-l las mai potrivit.", i-a fost răpunsul. Șoimu oarecum mirat, se uită la el și-l asigură că-i un client, care dorește să cumpere un asemnea palton, nu să încerce. Oferă 700 lei, preț pe care-l pronunță ferm: "Tata-i țăran și atât mi-a trimis pentru așa cumpărătură". Jupânul se îndreaptă către un alt raion, de unde scoate un alt palton, de calitate mult inferioară: "Uite, pentru dumneata, ofer această marfă care vă costă 1.500 lei". Șoimu nici nu vrea să audă sau să se uite la noul palton oferit. "Eu îl doresc pe acesta", insistă el cu hotărâre în glas, "și-ți ofer 750 lei, cu 50 lei mai mult decât am dat la început". Jupânul cedează și el de la prețul inițial și pretinde prețul de 2.000 lei. "Este ultima cedare, pe care o pot face". Șoimu îl privește fix în ochi și-l asigură pe negustor că dorește să cumpere acest palton. A durat aceasta tocmeală, peste o jumătate de oră. Șoimu ridica prețul cu câte 50 lei,

în vreme ce jupânul scădea mereu. Ajunsese la 1.500 lei, în vreme ce Șoimu ridicase la suma de 900 lei. În sfârșit ajung la prețul de 1.000 lei, considerat ultimul, la care jupânul poate vinde acest palton, iar Șoimu s-a ridicat și el până la această sumă.

Deci au căzut de acord ambii. Șoimu scoate banii, pe masă îi numără, dar înainte de a-i înmâna jupânului, cere acestuia să-i dea un leu, ceea ce acesta face. Ca încheiere Șoimu îi completează: "Nu 1.000 lei ci 999 lei. Să știi că eu sunt oltean și cunosc negustoria".

Mă simțeam puțin jenat de toate acestea, însă rămân mirat că de la 2.500 lei cât ceruse jupânul scăzuse prețul la 1.000 lei, prețul real al paltonului. Mai fac mențiunea că atunci când se căzuse de acord asupra prețului de 1.000 lei Șoimu ceruse negustorului să-i arate factura. Uitându-ne pe ea am constatat că prețul era 950 lei. Jupânul a încercat să-și justifice prețul cerut, fiindcă îl costau mult impozitele, și alte cheltuieli (chiria, plata personalului etc.).

Pe drum Șoimu ține să-mi amintească de faptul că specula este practicată de asemenea negustori, care jecmănesc, fără nici o milă pe românașii noștri. "Ai văzut ce diferență este între prețul de pe factură și cel cerut la început pentru acest palton?", încheie Șoimu argumentele sale. Cazul acesta a fost comentat de toți colegii din cămin și în fața căminului cu alți studenți. Dacă pentru mine era ceva nou, pentru cei din părțile Moldovei și ale Bucovinei sau Basarabiei, asemenea situații erau ceva curent. Se bucurau că un oltean nu s-a lăsat înșelat de un astfel de negustor, oricâtă abilitate a dovedit el la tocmeală, ca să-și vândă marfa. Am căzut cu toții de acord că trebuie să întreprindem ceva temeinic să cucerim pozițiile pierdute de noi, românii, în materie de comerț, acaparat acum de elemente, pripășite recent, în țara noastră.

- ***O vizită.*** În centrul universitar ieșean, am cunoscut un buzoian, ceva mai în vârstă decât mine, pe Stelian Teodorescu. El tocmai terminase stagiul militar și studiile, în același timp. Era originar din comuna Padina, comună mare din sudul județului Buzău. Terminase studiul limbilor clasice, latina și greaca. Odată lăsat la vatră de la unitatea sa militară, venise la Iași ca să-și ia unele acte, ca orice absolvent al unei facultăți. Până atunci, aici la Iași el participase activ la diferite manifestări studențești și în cadrul Mișcării Legionare. Acum se găsea la o răscruce a drumului ce urma să îl parcurgă, sau să se intereseze de ocuparea unui post în învățământ sau să mai amâne aceasta, timp în care să se ocupe de organizarea Mișcării la Buzău. Pentru aceasta, vorbind amândoi, cădem de acord ca pentru aceasta ar fi bine să vorbim și cu Corneliu Codreanu.

Zis și făcut. Hotărâm ca amândoi să ne ducem acasă, pe strada Florilor, la locuința șefului nostru în care trăia și socrul său. Era cam la ora prânzului, când ne vedem postați în pragul casei sale. Pe el îl cunoștea, pe mine de-abia mă remarcase la cămin. Intrăm în casă, o locuință modestă, chiar mai modestă decât mi-aș fi închipuit. În vremea aceasta soția îi pregătise ceva pentru mâncare. Era o masă extrem de modestă, mi-aduc aminte că erau trei ouă ochiuri, cu mămăliguță. Ne-a invitat și pe noi, să împărțim cu el cele ce i se așezase pe masă. Desigur că, o dată cu mulțumirile noastre, am refuzat. Când aude cum stau lucrurile, pentru ce anume a venit Stelian Teodorescu cu mine, ne întreabă cum stăm acolo la Buzău, după care se lămurește imediat. Îl văd că scoate o bucată de hârtie și scrie ceva, după care ne pune în temă.

"Hei!", oftează prelung. "Acolo la Buzău sunt alte probleme, decât prin părțile noastre de pe aici. Acolo este mare și tare doctorul C. Angelescu, cu liberalii lui. Veți avea mult de furcă, fiindcă politicienii formați de el sunt necruțători, în a-și apăra avantajele și pozițiile ce au. Vă trebuie un om de-al nostru cu suprafață, sub aripa căruia să vă desfășurați activitatea pe teren politic, în cadrul legiilor". După cele vorbite, ne citește ce scrisese pe acea hârtie, și ascultăm ceea ce trecuse pe ea. "Numesc ca șef al județului Buzău pe profesorul Ion Zelea-Codreanu, iar ca ajutor pe Stelian Teodorescu". Înmânându-i hârtia lui Teodorescu, îl mai aud urându-ne să avem numai succese și ne atenționează că va trebui mult tact, multă perseverență din partea noastră în acel fief electoral al doctorului Angelescu, fiindcă acest politician va utiliza toate mijloacele posibile să ne facă să renunțăm la lupta noastră. Va folosi amenințări, șiretlicuri sau promisiuni ca să ne îndepărteze din județul, care întotdeauna l-a ales parlamentar. Și-a exprimat încrederea în noi, în puritatea sufletelor noastre, în tăria de caracter, pe care conta. Insistă să facem o severă selecție a oamenilor, pe care îi vom avea alături. După aceasta ne strânge afectiv mâna și ne conduce până la poartă.

Vizita aceasta la el, mi-a rămas întipărită în memorie tot restul vieții. Am reținut modestia, care-i era caracteristică, simplitatea în ținută și fermitatea în vorbele cu care ne-a îmbărbătat.

De atunci am rămas fascinat de acest om, căruia i-am intuit buna lui credință ca și dreapta cauză, pentru care-și dedicase tinerețea și viața. Pentru mine a rămas, de atunci Căpitanul, nume cum îl voi menționa de acum înainte în evocările pe care le fac în continuare. În cartea sa "Pentru legionari" numele lui Stelian Teodorescu este consemnat de cinci ori.

CAPITOLUL II

"OPȚIUNILE FĂCUTE ȘI UNELE JALOANE TRASATE"

1. ALTERNATIVE.

Ca student, având aproape vârsta de 20 de ani, încep a pătrunde într-un domeniu de activitate pe teren public, pe care, mai înainte, nici nu gândeam să-l pot atinge.

Aveam de ales între o viață comodă, fără alte preocupări decât numai cele legate de interese și țeluri personale. Cu alte cuvinte să studiez, să mă străduiesc a-mi obține o diplomă. Era cea mai ușoară cale de ales. Mulți se complăceau într-o asemenea stare, puțini interesându-se de frământările altora. Aceasta era o conduită, în care egoismul era dominant. Se grăbeau să ajungă cât mai repede către un final al primului obiectiv de atins, după care ar fi îngroșat masa aceea amorfă, fără personalitate și preocupări majore. Era un drum ușor, fără dificultăți de străbătut, bătătorit de atâția alții înaintea lor. Poate, cei mai stăruitori la învățătură aveau și perspective de a beneficia de unele avantaje, oferite ca dăruire, de acel personaj, fără scrupule, produsul specific al moravurilor noastre - politicianul - acea caricatură a omului politic, ce nu se cunoștea pe atunci pe alte meridiane, cu un trecut mai bogat în materie politică.

Aceasta era una din alternative. Era o opțiune ce sta la îndemâna oricui dintre noi. Îi vedeam pe mulți, ce frecventau localuri, ce treceau din petreceri în petreceri, omorându-și timpul liber în acel "plictis", de care sunt cuprinși majoritatea lor. E drept că foarte mulți din rândul acestora, dispuneau și de situație materială, provenind din familii aparținând unei anumite categorii sociale. Ei nu știau ce-i aceea lipsă din punct de vedere material, cu care se confruntau unii din semenii lor, ca să nu mai vorbesc de atingerea adusă de străini și înstrăinați spiritualității naționale românești, pe care o ignorau cu desăvârșire. Se complăceau într-un fel de inerție și-și găseau o oarecare mulțumire în pasivitatea lor față de aceste preocupări superioare. Aceștia își duceau traiul la cel mai coborât nivel posibil. Cu alte cuvinte erau absenți de la frământările de care erau stăpâniți alte categorii de tineri, situați într-un fel la antipodul lor.

Cum am văzut între noi, de aceeași origine, acolo, la căminul "Râpa Galbenă" se realizase o identitate de vederi asupra nenumăratelor probleme, care se cereau rezolvate de noi, în țară, într-un termen mai apropiat sau în perspectivă, probleme interesând Neamul românesc. Aceasta nu era ceva ușor de înfăptuit. Însemna să-ți asumi riscuri mari, să înfrunți dificultăți imprevizibile, pe parcursul drumului ales.

Era cealaltă alternativă, ca opțiune.

Orice inițiativă luată, care țintește schimbarea unor stări de lucruri,în care

corupția, bunul plac, desmățul moral și jefuirea avuțiilor naționale erau regula, însemna să accepți a te aștepta la primejdii din cele mai mari, ce-ți pot periclita situația, cariera, interese, cuprinzând o gamă întreagă din acestea. O asemenea atitudine era alternativa omului integru, de caracter, ce respinge ideea compromisului, de cedare în fața oricăror presiuni. Numeroase probleme ni se puneau în față. Pe de o parte o viață comodă, de huzur, cu tentațiile ei, pe de alta una de privațiuni.

Începând cu viața de student îmi pun astfel de probleme, pe care și le puneau și ceilalți colegi, cu care mă împrietenisem. Între noi exista o identitate de vederi în direcția aceasta. Nu purtaserăm discuții aprinse între noi asupra unei asemenea atitudini de adoptat, ci intuiția unora era identică cu a altora. Exista o perfectă similitudine de vederi în probleme majore.

Intuiția aceasta a noastră acceptase, dintru început, ideea riscului, risc care se întindea de la atingerea unor interese minore până la aceea a jertfirii de sine, dacă era nevoie și de una ca aceasta. Atunci, la început ea nu trecea prin filtrul rațiunii, ci o acceptasem ca atare, fiindcă credeam că, dacă-i necesar, ne putem jertfi pentru o idee atât de nobilă, ce se contura în trei cuvinte: "jertfa pentru țară".

Odată cu trecerea pragului casei, care întruchipa o asemenea cauză, cu aflarea adevărului sublim, pe care-l reprezenta ea, deja făcusem opțiunea. Din cele două alternative, ce aveam în față, alesesem pe aceea în care ideea de risc însemna totul. Nici nu se putea altfel. Întotdeauna generația tânără a fost portdrapelul ideilor regeneratoare. Ea a fost neinteresată în astfel de lupte de-a lungul timpurilor și pe toate meridianele lumii.

Mi-aduc aminte din spusele Căpitanului, redând din memorie, dar asupra cărora voi mai reveni:

"România cea nouă nu va ieși din comportarea unor tineri donjuani, care-și tocesc tocurile încălțămintei plimbându-se pe trotuarele marilor orașe, ci din renunțări la tot ce înseamnă bucurie cu plăcerile trecătoare ale acestei lumi".

Iată, prin urmare, ce grea sarcină ne alesesem noi, generația căreia aparțineam. Poate că în momentele acelea nu ne dădeam bine seama de rolul pe care urma să-l jucăm pe scena vieții publice românești. Acest rol, se va concretiza, cu timpul, se va adânci în inimile și-n cugetele noastre, dar el va dăinui până la sfârșitul vieților noastre cu unele mici excepții, ivite pe parcursul drumului pe care-l alesesem. Ideea aceasta de jertfă supremă o va susține și i se va conforma Ion Moța, când afirmă că propria noastră jertfă este cea mai formidabilă dinamită pe care generația noastră o are la dispoziția sa. Și s-a demonstrat că așa este.

2. ÎNCREDEREA ÎN SINE.

Înainte de orice, trebuia să te cunoști pe tine însuți, și drept urmare, să dovedești o încredere nelimitată în propriile tale forțe, atât fizice cât și, mai ales, sufletești. Încrederea în sine reprezenta una din principalele șanse de a ne impune în fața tuturor adversităților. Fără această încredere nu se putea asigura certitudinile unor succese.

Nu putea rămâne în rânduri, cel care avea înfipt în inimă germenul îndoielii.

Un astfel de om, prin structura sa proprie, trebuia să se dea la o parte, iar în cazul în care, totuși, intrase, neposedând în întregime sau deloc încrederea în sine, de care am vorbit, prin firea lucrurilor, era nevoit să se retragă ulterior.

În cântec și în fapte ne-am dovedit încrederea aceasta, care ne ajuta să urcăm pisc după pisc, înspre culmile visate de fiecare, ale idealului nostru, care însemna prosperitatea și măreția întregului Neam. Oricâte piedici s-au ivit în cale, oricâte adversități am întâmpinat ele au fost depășite, date la o parte în primul rând datorită încrederii nestrămutate, ce o aveam în dreptatea cauzei noastre și aceasta implicit numai încrederii ce o aveam în propriile noastre forțe. Un om cu îndoială în suflet, nu poate întreprinde nimic sănătos, fiindcă ceea ce ar intenționa să realizeze se destramă încă de la prima încercare făcută. Îndoiala aceasta a lui duce la o altă deficiență de structură și anume la lașitate. Pentru aceasta cei cu îndoiala în suflet, încă de la început, singuri se dau la o parte, ies din rânduri. Că pe traseu, unii, din această categorie s-au mai menținut printre noi, aceștia, cu timpul, au trebuit să recunoască faptul că nu erau croiți pentru așa luptă astfel că ori plecau ori erau abandonați.

Îndoiala aceasta a fost una din marile preocupări, ca educație. Ea trebuia de la început depistată și smulsă din inimi. Mi-aduc aminte de cuvintele scrise, prin primul ordin de zi, cu numărul unu din 24 iunie 1927, când ia ființă "Legiunea Arhanghelul Mihail": "Să vină cel ce crede nelimitat. Să rămână afară cel care are îndoieli". Acestea-s vorbele de căpătâi, pe care noi le pătrunsesem în profunzimea lor, cuvinte cu care Căpitanul dăltuise în marmoră momentul de pornire a generației noastre la lupta începută de el. Iată ce importanță centrală a acordat el încrederii în sine a viitorilor luptători și ce recomandare a dat celor ce aveau îndoieli.

Încrederea în sine însemna un potențial spiritual puternic, cu care ne prezentam în lupta pentru biruința crezului nostru. Unde-i încredere acolo este și tăria credinței în destinul luminos al Neamului românesc, iar unde apare îndoiala, acolo este lașitatea, fuga de răspundere și, ca atare, defecțiunea. Această încredere în sine nu trebuia să ne părăsească nici o clipă și nici să slăbească în vreun fel oarecare. Din momentul în care n-o mai aveam, a încetat a mai exista "luptătorul".

Multe greutăți ni s-au creat, cu timpul, din pricina a câte unuia care și-a ascuns asemenea deficiențe de structură, sau căruia i s-a arătat o oarecare îngăduință în ideea că, pe parcurs, și-o va reface. Am întâlnit unii din aceștia. Din momentul în care, odată dovedită slăbiciunea, provocată de îndoială sau cu o încredere în sine discutabilă, acela trebuia, fără întârziere, scos din mijlocul nostru și tratat cu înțelegere. A mers în primul rând până la un punct, până unde forțele lui fizice și sufletești l-au ajutat să rămână printre noi, după care, de la acest punct înainte el nu ne mai aparține. Din păcate au existat astfel de cazuri, care ne-au adus multe neplăceri, fiindcă ele au fost exploatate de adversarii noștri.

Căpitanul a scris cândva, printre altele, că "legionarul se teme de păcat, de Dumnezeu și de momentul în care forțele lui fizice și psihice îl scot din luptă". Unele prigoane au fost atât de crâncene, depășind orice presupunere și imaginație, încât au fost persoane dintre noi, care și-au pierdut echilibrul, fiindcă le-au cedat forțele lor fizice și psihice. În astfel de cazuri anormale își pierduseră încrederea în sine și, ca atare, numai având suportul moral necesar, le dispăruse și credința în idealul, cu care pornise la luptă, cu ani mai înainte.

Situația acestei categorii de oameni este scuzabilă cred, dar am avut și situații ale unora când, la prima încercare, la care a fost supusă puterea lor sufletească, au cedat numaidecât. Că s-au lepădat nu-i nici o primejdie. Au rămas în afară și, întrând în anonimat, și-au văzut de treburile lor, numărându-se printre cei mulți și insignifianți. Greșeli s-au săvârșit, însă, față de unii din aceștia, care după trecerea furtunii, bătând iar la ușa casei noastre, au fost reprimiți, prin așa-zisă amnestie morală. Este marea greșeală, care a atras după sine multe neplăceri Mișcării, în general.

Important este elementul esențial de reținut, ca regulă generală și anume că atâta vreme cât omul își menține încrederea în sine, el rămâne înarmat cu deplinătatea forțelor lui fizice și sufletești, ce-l ajută să-și înfăptuiască idealul crezului său înspre mai binele și ascensiunea propriului său Neam.

3.CINSTE ȘI CORECTITUDINE.

Aceste două noțiuni erau o raritate în țara noastră. În vorbirea curentă, omul de pe stradă, vorbea din ce în ce mai insistent, despre lipsa de cinste și corectitudine a unor persoane care, prin funcția sau rolul ce-l jucau, se pretau la tot felul de abuzuri și jafuri interesând visteria statului. Era ceva curent în a se face astfel de aprecieri relative la adresa aproape a tuturor celor ce gestionau avuția națională. După relatarea unor cazuri reale sau imaginare, se concluziona că la noi, trebuie căutat cu lumânarea un om cinstit. Își aduceau aminte de timpurile de legendă ale trecutului românesc, despre măsurile drastice luate de un Vlad Țepeș ca să stârpească "hoția" din Țara românească, peste care domnea acest Voevod.

Această adevărată ciumă a moravurilor noastre își făcuse loc în societatea românească din negura vremii. De îndată ce cineva era în situația de a gospodări o parte din averea națională, primul gând era cum să se căpătuiască cât mai repede sau să se ridice cât mai sus din punct de vedere material. Se zbătea în toate modurile să facă tot posibilul ca să-și atingă un asemenea țel. În marea lor majoritate politicienii reușeau să-și vadă acest obiectiv împlinit.

Formula "îmbogățiți-vă", lansată de un cunoscut partid politic, odată cu modernizarea României, în a doua jumătate a secolului trecut, este tipică pentru a reliefa o astfel de mentalitate, la noi, în țară. Că nu toți conducătorii politici, din țara noastră, se pretau la astfel de metode josnice, aceasta este în mod sigur, de la sine înțeles, însă partizanii lor, pe care ei se sprijineau acel specimen de creatură proprie nouă "politicianul" o făceau cu vârf și îndesat. Aveau mână liberă sau își luau ei mână liberă din a supune la mezat interesele materiale ale țării. O făceau ori de câte ori aveau prilejul sau, mai exact, căutau astfel de prilejuri în beneficiul lor propriu. Am consemnat, la început, unele din afacerile cele mai scandaloase, descoperite între cele două războaie. Dar ele au rămas un simplu foc de paie, fiindcă după agitația din presă și din parlament, totul s-a acoperit cu mantia întinsă de alți partizani mai sus-puși. În timpul acesta țara suferea și rămânea cu vistieria goală.

Era imperios necesar să se pună stavilă unor asemenea practici. Iată ce vroia să facă Mișcarea Legionară. Fenomenul legionar a urmărit curățirea moravurilor pe

verticala societății noastre. Voia să elimine tot ce reprezenta putregai și element dizolvant al formei și mai ales al fondului nostru structural.

Acestea erau unele din realitățile care au dus la apariția *"Fenomenului legionar"* în România, ce nu-și găsesc corespondent în alte țări europene. Dar voi mai reveni asupra acestui unicat al nostru.

Românul este cinstit în străfundul sufletului său. El este corect și are oroare de noțiunea de "hoție" sau îmbogățire fără just temei. Mișcarea Legionară a ridicat steagul luptei contra tuturor delapidatorilor și a celor ce jecmăneau banul public. Pentru aceasta ea a fost radicală când a cerut atunci "pedeapsa cu moartea" pentru jefuitorii averii naționale. Era intratabilă pe această temă.

Din această cauză și-a atras vrăjmășia tuturor celor vizați sau descoperiți în acțiunile lor în atingerea legii penale. Vizibil sau invizibil, indiferent căror organizații politice aparțineau, ei și-au dat mâna, punând în mișcare toată gama de metode: insinuarea, minciuna, teroarea, în același timp, speculând unele scăpări ale noastre.

Așa s-au petrecut lucrurile. Sub acest unghi trebuie privită problema. Aici găsim cauzele tuturor atacurilor pornite împotiva Mișcării Legionare.

Ea se afla în fața unor adevărate coaliții, patronată de cercurile vizate, începând cu palatul, camarila lui și terminând cu cercurile lor tutelare de peste hotare.

4. VENERAREA ÎNAINTAȘILOR.

Una din virtuțile principale, care ne era cultivată în suflete, încă din primele momente, a fost recunoștința ce trebuie s-o avem față de toți cei ce ne-au precedat și au avut aportul lor în înfăptuirea unor deziderate majore ale Neamului. Știam că pământul, ocupat acum de poporul român, este amestecat cu trupurile celor ce s-au jertfit, vărsându-și sângele pentru el și ca atare avem obligația morală să le purtăm în suflet recunoștință. La temelia României de astăzi stau osemintele vitejilor și a tuturor eroilor care nu și-au precupețit nimic pentru neatârnarea, libertatea, unirea și prosperitatea tuturor românilor.

Pentru a ne lega mai mult de acești eroi ai trecutului nostru, Căpitanul luase inițiativa să colecteze țărână de pe toate locurile unde pământul acestei țări s-a amestecat cu sângele lor, să fie un talisman, oferit legionarilor, mai cu seamă în primii ani ai organizării noastre, despre care am făcut vorbire ceva mai înainte.

Acest cult al strămoșilor ne era sădit în suflete și actualizat în orice moment. Nu puteam concepe o altă atitudine decât respect și cinstire tuturor acestor înaintași. Când pronunțam numele domnitorilor ca Mircea, Ștefan sau Mihai, sau a luptătorilor ca Horea, Iancu sau Tudor, ne gândeam cu venerare la faptele lor de arme, la prestigiul de care se bucurau ei în rândurile noastre, a contemporanilor și, în același timp a poporului peste care domniseră, sau îi însuflețiseră la lupte. Personalități ca ale lor le luam drept ghid de orientare pentru noi, cei prezenți astăzi sau pentru viitorime.

În noianul de lașitate și defetism, care acoperă cu un văl trist prezentul ce-l trăiam, evocarea numelor eroilor Neamului, reprezenta un balsam sufletesc, pentru generația tânără, doritoare de o reconfortare morală a ei.

Dar nu numai numele acestor domnitori sau căpetenii de lupte revoluționare, luate la întâmplare, ca exemplificare, ci numărul nesfârșit al altora ne erau actualizați, preamărindu-le actele de bravură. Când se pronunța numele unui Valter Mărăcineanu sau Șonțu, ne apărea imaginea lor cu drapelul în mână, urcând spre reduta cucerită, unde-l planta acolo sus, odată cu jertfirea de sine. Numele unei Ecaterina Teodoroiu îl situam alături de Jeanne D'Arc a francezilor. Era mândria noastră și o purtam așa cum merită o eroină națională.

Nu putem concepe să trecem sub tăcere sau să neglijăm astfel de nume, ce reprezentau și un simbol al luptei Neamului nostru, fiindcă existența noastră a celor de astăzi o datoram vitejiei celor de ieri.

Toți aceștia reprezentau, în mintea noastră, piscurile cele mai înalte către care tindeam să urcăm fiecare după puterile sale. Îi luam ca exemplu demn de urmat și ni-i imaginam a fi în fruntea coloanelor, ce mărșăluiau pentru atingerea idealului nostru. Nu puteam face nici un pas înainte fără a nu-i avea alături, pe acești bravi înaintași. Cinstirea ce le-o datoram ne era chezășia biruinței în care credeam. A nu-i avea cu noi, în inimi, ar fi însemnat să fim lipsiți de substanță, goi, fără conținut. Venerându-i, ne asiguram pentru viitor un loc sigur în Istorie. Când s-a luat acea hotărâre de alcătuire a săcușorului cu țărână și purtarea lui la gâtul fiecăruia din primii luptători, s-a pornit de la o asemenea idee.

Dar nu numai acești eroi, ce și-au dat viața cândva în lupte, erau cinstiți, ci și cei ce sunt încă în viață și care aveau aportul lor în izbânzile mai apropiate ale zilelor noastre. Ne erau prezenți în memorie faptele lor de vitejie, din primul război mondial. Invalizii, cei ce-și lăsaseră acolo, pe câmpurile de onoare, parte din trupurile lor, erau priviți cu respect și căutam să ni-i alăturăm. Am cunoscut la Buzău un asemenea viteaz, pe colonelul invalid Diaconescu Vasile, ce-și pierduse un picior în luptele de la porțile Moldovei. Că le purtam un deosebit respect o dovedește gestul, ce l-am făcut, în cursul unor alegeri generale, de la noi. În județul unde candida mareșalul Averescu, mi se pare la Tecuci, s-a luat hotărârea ca să nu-i opunem nici un candidat, iar voturile a lor noștri să-i fie acordate acestui brav ostaș. Cu alte cuvinte cinstirea ce i-o purtam acestui mare patriot, care și-a avut rolul lui în războiul cel mare, am materializat-o prin reținerea noastră acolo în campania electorală și a candidaturii contra lui. Era un gest care se situa pe linia acestei conduite, ce ne-o impusesem, încă de la început.

Nu admiteam să fie ironizate persoanele, minimalizate rolurile ce au avut ele în înfăptuire marilor idealuri ale Neamului, în cazul de față, cel mai recent: Unirea cea Mare.

În același timp disprețuiam pe toți care s-au eschivat, în vreun fel oarecare de la marea și sacra datorie, în timpul crâncenei încleștări în care se angaja întreaga țară. Pentru aceasta disprețuiam pe cei care scoseseră ziarul "Lumina", în teritoriul ocupat de inamicul cu care ne aflam în lupte pe Siret și Carpații Moldovei. Prin urmare cinstirea și venerarea tuturor înaintașilor, care au plămădit cu trupurile și sângele lor țărâna pământului românesc, ne-a fost o trăsătură caracteristică.

Noi le-am cântat bravura în cântecele noastre, i-am chemat în ajutorul nostru ori de câte ori aveam prilejul. Îi simțeam cu noi, "prezenți" alături. Era una din conduita ce ni se imprimase, în inimi, încă de la început. În ei ne găseam tăria rezistenței și biruințelor noastre.

În același timp aveam o repulsie față de toți care s-au pus în slujba inamicului, în vremuri de mare cumpănă. Printre aceștia se numără acel colonel Sturza, ce trecuse în liniile dușmane, pe frontul din Moldova. Față de toți acești trădători nu aveam decât un dispreț total, o repulsie fără limite. Trădarea era una din racilele de care trebuia să ne debarasăm. Educația, ce primeam, accentua mult în această direcție. Nu puteam admite printre noi astfel de persoane, sau dacă pe parcurs manifestau unele atitudini ce puteau duce spre o trădare erau imediat izolate și îndepărtate din rândurile noastre. N-aveau ce căuta printre noi.

În totală opoziție cu acest mod de respect și venerație datorată vitejilor, care au înfăptuit România Mare, se aflau politicienii și oamenii lor din umbră, care-i manevrau. Dovadă este și faptul că pe colonelul invalid Diaconescu V., de care am făcut vorbire, în septembrie 1939, l-au scos noaptea din casă și, împușcându-l, fără vreo judecată, l-au expus pe străzile Chișinăului, câteva zile. Iată discrepanța între cele două moduri de a judeca unele lucruri.

5. APĂRAREA VALORILOR SPIRITUALE.

Orice neam, indiferent pe ce scară a valorilor universale s-ar afla el, este posesorul unui tezaur spiritual al său propriu, care îi este specific lui. Este acea parte a produsului său de ordin spiritual care-l deosebește de al celorlalte neamuri. Particularitățile acestea îl situează în afara cosmopolitismului, către care tinde o anumită lume contemporană.

Noțiunea de Patrie, pe care noi românii o mai numim uneori în versuri și "moșie", include, în primul rând, pe aceea a pământului în care stă înfipt un Neam, întocmai ca un stejar cu rădăcinile lui în pământ și pe care au trăit moșii și strămoșii lui. Este spațiul în care se realizează acea comuniune de interese, de aspirații și concepții despre lume și viață a unui popor. Este tot ce reprezintă afinități și legături invizibile și, în același timp, indestructibile între cei ce locuiesc astăzi și cei ce au locuit în trecut, acest spațiu, cu componentele acestuia: râul, ramul, cu piscurile, munții și câmpiile lui. Sunt acele legături tainice, pe care poporul nostru le-a cântat în "doinele" sale, înfrățindu-se cu codrul sau susurul izvoarelor. Ea, Patria, mai trebuie înțeleasă prin frățietatea care se cimentează între toți cei ce, locuind acest spațiu, au conștiința originii lor comune cu a înaintașilor. Au aceleași obiceiuri, aceeași religie, aspirații și structuri sufletești, toate constituind laolaltă, prin diverse manifestări, cultura lui, pe care i-au transmis-o moșii și strămoșii. Când întâmplarea face să fii smuls din acest mediu social, te îndrepți într-acolo de unde-ai plecat, cu gândul, cu ceea ce numim "dorul" nostalgic, față de toate aceste elemente, "dor", specific nouă românilor.

Noi ne simțim ca fiind produsul acestui pământ, din care ne tragem și-n care trăim noi și trăiseră strămoșii noștri. Așadar patriotismul este împletirea dragostei de pământ cu aceea a trecutului românesc.

Cultura, care este totalitatea valorilor, pe care omul le poate crea să-și satisfacă cerințele sale sufletești, de ordin spiritual, înainte de orice, este rezultatul unui efort acumulat de generații, prezentând umanității specificul propriei comunități, în care trăiește. Fiecare Neam își aduce aportul său celorlalte neamuri,

la buchetul înmiresmat al acestora, cu coloritul diversificat al florilor, care-s valorile propriei sale creații. Neamul românesc, existent aici în spațiul mioritic, de când e lumea, și-a creat cultura sa, începând cu antecesorii daco-geți și apoi amplificându-le de la aceștia, s-a transmis mai departe până-n zilele noastre, nouă, urmașii lor.

De la spiritualitatea lor, sintetizată în nemurirea sufletului, ce le-o oferea credința în învățătura lui Zalmoxis, la spiritualitatea creștină, ne-am menținut milenii în limitele acestei concepții. Ea ne-a fost pârghia de rezistență împotriva tuturor vitregiilor timpurilor și a constituit piatra unghiulară a edificiului, ce-l numim România.

Fenomenul legionar a sesizat primejdia care amenința o asemenea cultură a neamului românesc. Prin imixtiuni, străine de modul său de a vedea și concepe lumea, observă că-i deposedat de o comoară, care i-a fost înmânată din tată în fiu.

Acesta este un alt aspect al luptei, dusă de Mișcarea Legionară.

Împotriva concepției cosmopolite, materialist-individualistă sau marxist-comunistă, Mișcarea Legionară s-a ridicat cu un stindard nou, pornit din susurul cristalin al izvoarelor, țâșnite din creierul munților pentru a limpezi și curăța impuritățile ce schimbau aspectul original al culturii nației noastre. Ea s-a ridicat contra unei poluări spirituale, care punea în pericol modul nostru specific de a gândi sau concepe lumea. Și înainte de Unirea cea Mare, s-au făcut eforturi pentru a ne afirma originalitatea spiritualității românești, mai cu seamă după înjghebarea tânărului stat, la jumătatea secolului trecut. Lupta cea mare s-a angajat pentru a se da la o parte voalul ce ne acoperise fața culturală, specific românilor. Secole de-a rândul dormitam sub stăpâniri străine. După Unire, forțele cosmopolite, din afară sau dinăuntru au căutat și mai mult să ne deformeze structural spiritualitatea noastră, să ne infuzeze cu "ceva" străin firii românului. Pentru aceasta, mai cu seamă, prin presă, devenită liberă, prin publicații, traduceri dintr-o anumită literatură, am fost invadați pur și simplu cu idei, concepții, care tindeau să dilueze fondul nostru creștin și național. Se vânturau concepții, aduse din cele patru vânturi, concepții pe linia acestui cosmopolitism materialist, fie cel individualist lansat în numele ideii de libertate a individului, fie cel marxist-comunist, lansat, îndeosebi, de revoluția bolșevică rusă.

Sensul luptei noastre trebuia privit și sub acest unghi. Noi voiam așadar, să reimplantăm în inimile și sufletele românilor, concepția pe care o aveam de la Zalmoxis și apoi preluată de creștinism. Sprijinit pe ea, ne-am aliniat pe baricada luptei cu un Genghis-Han ce reprezenta concepția negației, fie că venea adusă de Crivățul răsăritului, fie de cea "mereu mai insistentă" a forței francmasonice și sprijinitorilor ei.

Ne angajasem hotărâți într-o luptă, fără concesii, fără compromisuri, fără cedări sau ezitări. Era în joc însăși ființa noastră ca Neam, dacă s-ar fi reușit deformarea structurală a românului.

Aici găsim dârzenia cu care ne-am angajat pe un drum, plin de primejdii. Știam că ne stau în față toate forțele coalizate ale materialismului, de care am amintit. Și cu cât noi ne consolidam terenul și reușeam să trezim conștiințele naționale, cu atât întâmpinam o înverșunare și mai mare din partea acelor forțe. Este unul din aspectele centrale ale luptei noastre, fiindcă voiam o schimbare de structură a societății românești.

Iată originalitatea fenomenului legionar, pornit dintr-o realitate proprie românilor, neîntâlnită în alte țări, în evenimentele desfășurate între cele două războaie. Este una din cauzele care ne deosebesc de celelalte organizații, aparent asemănătoare, existente atunci în Europa.

6. DISCIPLINA-ORDINE ȘI BĂRBĂȚIE. LEGILE DE BAZĂ.

Imperativele propuse nu erau posibil de realizat, fără niște norme organizatorice, în care trebuia să ne încadrăm. Nimic nu poate fi durabil, dacă nu există ordine și disciplină. Când lucrezi cu oameni, dacă ei nu sunt pătrunși de o disciplină strictă, totul este zadarnic. Când vorbim de disciplină în sensul legionar, nu înseamnă că ne referim la una de tip "cazon", ci de ceva cu totul altfel: cea liber consimțită de cel ce acceptă a intra în front. Este o deosebire mare între una și cealaltă. În vreme ce cea "cazonă" este într-un fel impusă celui ce îmbracă uniforma militară, de ostaș și execută un ordin, o misiune, în vederea unui succes tactic sau strategic, disciplina consimțită de o persoană, în cadrul Mișcării Legionare, presupune acceptarea de bună voie, neimpusă de nimeni, a unor norme pentru atingerea unor obiective de ordin moral sau național, ce interesează comunitatea socio-politică căreia îi aparține. Aparent s-ar asemăna, fiindcă respectiva persoană cedează o parte din personalitatea sa, în vederea atingerii unui scop general, prin încadrarea sa în litera unor reguli deosebite, decât cele strict militare. Deosebirea dintre ele este substanțială.

Disciplina cu ordinea sunt opuse haosului. Ea, disciplina, presupune ordine, care este cheia tuturor succeselor. Cele două noțiuni - disciplina și ordinea - sunt indiscutabil legate între ele și nu se poate vorbi de una fără s-o accepți și pe cealaltă, ba chiar merg prin a se confunda.

Dintru început s-a pornit la drum, acceptându-se încadrarea într-o disciplină a unor reguli, care odată, supunându-ne lor, ne vor duce sigur la victorie. Acel prim ordin de zi dat la 24 iunie 1927, ca punct de plecare al Mișcării Legionare, prin însăși textul său, înscrie disciplina ca element de bază al unei organizații, care ia ființă. Formularea făcută de Căpitan de "fixez ca șef al gărzii la icoană", presupunea două persoane, cel puțin una care numește, deci are calitatea de șef și alta care execută, deci primește a se încadra unor norme organizatorice. Numai așa se puteau trece obstacolele ce ni s-au ivit în cale. Când semnează acest ordin de zi, cu calitatea de "șef al Legiunii", dintr-odată se deduce recunoașterea unei persoane mai capabile, mai respectată, mai competentă, iar ceilalți îl acceptă ca atare, i se supun își au calitatea de subordonați.

Disciplina exclude ideea de comitete, de discuții etc. Ea vine cu niște reguli ce exclud astfel de posibilități, dar includ în elaborarea lor și părerea altora, cu propuneri făcute de aceștia, dar și cu concepția ce o emană unul din luptători, recunoscut sau acceptat ca șef cu mai multă experiență, maturitate etc. și din punerea de acord a tuturor părerilor rezultă o inițiativă, o hotărâre, căreia i se supun toți participanții. Supunerea este obligatorie, din momentul în care inițiativa sau hotărârea a fost acceptată, fără a se face vreo mențiune a procentajelor celor ce ar fi avut vreo părere sau alta. Enunțarea făcută într-una din legi "*Fii disciplinat legionar,*

numai așa vei învinge", arată superioritatea acestui sistem și certitudinea pe care o dă obținerea unei biruințe.

Dar biruința aceea, ca rod al disciplinei, presupune unele însușiri fie ele fizice, fie mai cu seamă morale, pe care trebuie să le aibă un legionar. Neposedându-le nu poți fi disciplinat. Fără ele înseamnă că primești a te încadra acelor norme și, după un efort fizic și spiritual făcut, obții victoria-succesul urmărit.

Disciplina aceasta nu vine de la sine. Ea cere un efort propriu, de acomodare la unele reguli și a-și exemplifica îndeplinirea unor hotărâri luate mai dinainte pe linia țelurilor nobile urmărite, date sub forma unor dispoziții venite de la superiori. Ducerea la bun sfârșit a unor hotărâri oarecare, presupune bărbăție, deci curaj în a-l finaliza. Sunt termeni care se corelează unul cu altul, se completează și țelul propus se înfăptuiește.

Dar disciplina aceasta mai presupune și renunțarea la unele din modurile proprii de a-ți duce viața, de pildă la comoditate, la o viață trăită fără un scop superior, nobil. Ea, disciplina, înseamnă încadrarea și supunerea cuiva în fața unor reguli, cărora conformându-te, te duce sigur la atingerea obiectivului propus, la victoria urmărită. Prin disciplină se înmănunchează voința mai multora și ai certitudinea că, în modul acesta, vei putea avea succes în inițiativa luată. Dacă dovedești și curaj, deci bărbăție, disciplinat fiind, împreună cu ceilalți fârtați, cu care ai pornit la drum, cu siguranță că vei depăși, vei învinge piedicile ivite. După aceasta, te vei convinge și mai mult ce înseamnă să fii disciplinat.

- Una din legile fundamentale ale Mișcării Legionare este legea disciplinei. Aceasta, împreună cu celelalte, pe care le voi enunța în continuare, toate la un loc sau separat luate, cu siguranță, aplicându-le sau conformându-te lor, îți dau garanția desăvârșirii ca legionar.

- Legea spune așa: "Fii disciplinat, legionar, numai așa vei învinge".

Alte legi de bază:

- Legea muncii. Căpitanul a insistat ca cei ce-l vor urma, sau i se vor alătura să-și formeze din muncă o adevărată virtute, un cult. Când el a enunțat principiul că România cea nouă nu poate ieși din plimbările donjuanilor, sau prin jocul la cărți sau în cafenele, el a înțeles să imprime în inima legionarilor - un tip de adevărat om nou - dragostea pentru muncă. Ea cuprindea munca de creație, luată pe toate planurile ei, începând cu cea manuală, propriu-zisă. Cultivând munca ca pe o virtute, muncă prestată de noi înșine, înseamnă că nu depindem de nimeni alții, decât numai de noi. Dovadă ne-a fost dată prin construirea căminului "Râpa Galbenă". Ea a început cu confecționarea cărămizilor în tabăra de la Ungheni și s-a finalizat cu acel cămin. Exemple de acest fel s-au dovedit în anii următori, cum vom vedea.

Așadar, prin aplicarea ei, legea muncii constituie un mijloc de educare și pregătirea formării unui adevărat legionar.

- Legea unității este un alt principiu de bază pentru pregătirea noilor aderenți. Nu se putea face nimic cu oameni care nu sunt pătrunși de această idee a unității. Unirea face puterea, principiu care era deja intrat în vorbirea noastră curentă a românilor. Desbinarea dintre oameni înseamnă eșecurile lor, înfrângerea, cu un cuvânt dezastru. Căpitanul o lansase cam astfel:

"Legionarii vor merge uniți, chiar pe un drum rău (greșit). Pentru că drumul cel mai rău este desunirea. Uniți de veți fi și în iad de veți ajunge, veți ieși de-acolo biruitori". Ce poate fi mai trainic pentru asigurarea țelului propus decât să accepți a fi unit cu cel ce va merge alături de tine? Această unitate presupune înlăturarea invidiei, a pizmei, ce duc la dezbinare și deci la pierderea unei bătălii.

Ea, unitatea, înseamnă acceptarea noțiunii de disciplină, de care am mai vorbit. Nu poți fi disciplinat dacă nu ești pătruns de ideea de unitate, care împreună te duc la victorie. Dacă, cu trecerea timpului, s-au înregistrat eșecuri, s-au datorat faptului că se neglijase acest principiu al unității. Desbinarea, care a dus, mai târziu, la confruntări chiar, s-a datorat numai lipsei de unitate, care s-a înfipt în inimile unora dintre legionari. Aceasta ne-a costat enorm de mult. Ea, desbinarea, a dus la marile înfrângeri în Istorie. Căpitanul a înscris unitatea pe frunțile noastre.

- Legea ajutorului reciproc. Un principiu, care-și are fundamentul în cuvântul Evangheliei. El a fost emis într-o formă cuprinzătoare: *"Ajută-ți fratele căzut în nenorocire. Nu-l lăsa..."*. Cu alte cuvinte să smulgi din inimă egoismul sădindu-ți altruismul, facerea de bine. Este o altă latură a formei de pregătire a legionarului. Dar cum să-l ajuți și, mai cu seamă, cu ce să-i vii în ajutor? Calea s-a găsit, aflând-o tot în propriile noastre posibilități.

Aveau loc ședințe săptămânale de educație, la care participau minimum trei persoane. E ceea ce s-a numit "cuibul". Pe măsură ce se extindea activitatea cuiburilor, fiecare participant își aducea ajutorul său minim, sub forma numitelor cotizații, de un leu, cel puțin. Sumele, ce se strângeau, centralizate pe unități și apoi pe țară, constituia un fond, care ne ajuta să ne acoperim cheltuielile inerente activității. Dar tot atunci se luau și inițiative,cum vom vedea, pentru mărirea fondurilor absolut necesare în vremuri mai aparte, ca în timp de alegeri, de pildă.

Aici găsim unicul izvor al fondurilor noastre. Cu exemplificările pe care le voi face, cred că voi reuși să îndepărtez toate insinuările ce s-au făcut și se mai fac încă, cu privire la așa numita finanțare a Mișcării Legionare de către unele cercuri străine. Și câte calomnii nu ni s-au aruncat! Ne-au acuzat adversarii că am fost stipendiați de "forțe străine" și multe asemenea învinuiri, toate aruncate numai cu scopul de a ne discredita în fața opiniei publice. La un moment dat ne-au aruncat calomnia că am poseda o fabrică de bani la Rășinari. Toate s-au spulberat și n-au prins rădăcini, decât în mințile celor ce ne voiau doborâți, distruși sau compromiși.

Am enunțat unele din liniile diriguitoare, ce au stat la baza formării legionarului.

Însușindu-și aceste principii de bază, emanate pe temeiul unor legi, legionarul putea trece cu succes multe și variate obstacole. Ele au fost concretizate sub forma unui munte al suferinței, ce avea de urcat un luptător. Se mai face vorbire de pădurea cu fiare sălbatice și până la urmă avea de trecut și o mlaștină a desnădejdii. Numai după trecerea acestor obstacole, legionarul putea privi în zare adevărata victorie legionară, care consta dintr-o muncă grea și plină de alte dăruiri, pentru a ni se vedea realizat visul ce ni-l imaginam ca devenind adevărată realitate, pentru România cea strălucitoare ca soarele sfânt de pe cer.

Cum vedem lupta aceasta, declanșată de Căpitan, are un dublu aspect: unul educativ și altul politic. Asupra aspectului politic nu mă ocup în prezentul volum, ci în altul.

Acum mă voi referi numai la aspectul ce are un caracter pur educativ, de pregătire și desăvârșirea legionarului. Nu se poate înfăptui ceva concret fără un om plin de virtuți în formare, dominat în acțiunile sale de simțul onoarei, al demnității, al cavalerismului. Nimeni nu poate face ceva durabil și nimic nu se poate construi temeinic fără a respecta cultul muncii, ridicat la rang de virtute. Ce poate fi mai sănătos decât ceva realizat prin forța propriilor mâini, a propriilor eforturi fizice sau cerebrale?

Mărinimia altruismului, ajutorului dat celui aflat la nenorocire, care se opune egoismului, mercantilismului, rămâne un principiu valabil dincolo de prezent. Ea este permanentă și-și are rădăcini în morala creștină. Ea a fost formulată ca un percept de căpătâi al pregătirii unui legionar.

Nu pot încheia aceste scurte referiri la legile noastre de pregătire, fără a nu vorbi și despre una tot atât de importantă și care ne este caracteristică:

- ***Legea onoarei.*** Această lege presupune să-ți impui a merge în viață, a-ți cuceri anumite situații, conformându-te numai legilor onoarei. Căpitanul a formulat-o lapidar, dar destul de cuprinzător: "*... mergi numai pe căile indicate de onoare. Luptă și nu fii niciodată mișel. Decât să învingi printr-o mișelie, mai bine să cazi luptând pe drumul onoarei...*". Este un principiu important, fiindcă prea ne copleșiseră mișeii, ce și-au creat poziții, au acaparat tot ce aparținea românului modest, cinstit și onest și mai ales au pus mâna pe frânele vieții noastre politice, economice și a spiritualității noastre proprii.

Omul demn, un om de principii, pe care să le respecte, era cel pe care-l voia lângă el. Se banalizase la noi termenul de "onoare", începând cu cea folosită de ofițeri. Devenise un cuvânt fără conținut "am onoarea să vă salut", sau "să mă prezint" etc. În fond respectivul era o persoană găunoasă pe dinăuntru, cu o structură sufletească în care era dominant contrariul onoarei. Falsitatea și viclenia, slugărnicia, minciuna și lipsa de caracter le găseai cuibărite în majoritatea acestor oameni, care pe buzele lor rosteau cu emfază, mai tot timpul "am onoarea să...". Cineva, într-un articol de ziar, după o analiză a termenului și a unor situații, a conchis astfel: "am oroare de o așa onoare!".

Așadar Căpitanul a pus accentul pe conformarea numai a legilor onoarei, pe lângă celelalte legi, care constituiau osatura pregătirii unui legionar.

Împotriva tuturor acestor principii, stabilite de Căpitan, s-au năpustit toată gama de măsuri luate de adversari, ca să ne zdrobească. Au lovit în unitatea noastră, s-au speculat unele slăbiciuni, apărute pe parcurs. Vom urmări, în continuare, fapte și întâmplări, care confirma durabilitatea, unicitatea și fermitatea luptei noastre. Că deci cercurile acestea cu țițele lor încâlcite și manevrate din culise, sunt trecătoare, în vreme ce "fenomenul legionar" rămâne în esența lui astfel cum el a fost inițiat și conturat de către Căpitan.

Încă din primele momente ale afirmării Căpitanului, pe arena noastră publică, cercurile oculte, de pretutindeni, au văzut în el un potențial pericol. El îi incomoda pe toți acei ce manipulau, contractau sau dispuneau de avuția noastră națională. Tot ce reprezenta o rotiță în angrenajul acesta al dominării lor în România, de la partea materială, prin subjugarea economico-financiară, până la deformarea spirituală a poporului nostru, s-au coalizat, și-au strâns rândurile ca să-și atingă obiectivul urmărit.

Văzând forța legionară, care creștea an de an, ca și puterea de organizare și temeiurile noului crez, pe care îl simboliza Căpitanul, dușmanii înnoirii moravurilor noastre din țară, reprezentat de tipul degradant, cunoscut sub denumirea de "politician", sprijiniți de patronii lor externi, ai cercurilor financiare, cu răbdare și tact n-au avut răgaz până ce nu și-au atins sceleratul lor obiectiv: suprimarea Căpitanului, mai întâi.

Legionarii au mers din prigoană în prigoană, cunoscând sălbăticia și brutalitățile omului, considerat pe el însuși ca "democrat". Au cunoscut crima, sub forma unui asasinat de stat, personală și de masă.

Cu cinism și reacredință ne-au prezentat pe noi ca fiind agresorii și vinovații de toate nenorocirile prin care trecea țara noastră.

S-a scurs de atunci, mai mult de o jumătate de secol, dar totul rămâne actual. Peste toate dezastrele și înfrângerile noastre, noi îl avem "prezent" în inimi pe Căpitan. Nădăjduim că odată și odată crezul său va învinge, așa cum a și spus-o: "*nebiruind în viață fiind, vom învinge murind*". Aceasta ne este certitudinea actuală.

CAPITOLUL III

PRIMELE REACȚII

1. O PREVENIRE AMARĂ.

După întoarcerea mea de la Iași, odată examenele luate, în primul an de studenție, am căutat să împărtășesc și altora pasul pe care îl făcusem în viață, altul decât cel legat de studii sau cariera viitoare aleasă. Începusem, deci a mă orienta, ca student, asupra multor probleme, legate de cele ce am cunoscut acolo, de complexitatea lor și de-acum, mă gândeam să transmit în cercurile de prieteni sau cunoscuți, dispuși să asculte și să se angajeze alături de mine. În primul rând m-am întâlnit cu Stelian Teodorescu, care deja începuse munca de organizare, în Buzău. Împreună cu el și cu un amic, Murea Alexandru, de pe Valea Slănicului, am colaborat ani de zile, punând "pe roate" cum se spune, unitatea noastră buzoiană.

Până la înscrierea la Facultate luasem contact cu persoane ce manifestau simpatii legionare, dar nu era ceva temeinic. Era de suprafață.

Am avut doi colegi de liceu, pe care-i pun la curent, cei dintâi, cu hotărârile mele. Mă împrietenisem în cursul superior cu Ticea Victor. Era băiatul unui acar de la CFR, el fiind singurul dat la școală dintr-o casă cu copii. Se afla cam în aceeași situație cu a mea, din acest punct de vedere. Era și el obișnuit cu necazurile, fiindcă da meditații ca să-și scutească părinții de cheltuielile necesare terminării liceului, întocmai cum făcusem și eu. Ne ajutam amândoi la predarea meditațiilor, ne sfătuiam, într-un cuvânt eram prieteni "la toartă". Spre deosebire de mine, el era mai pragmatic. Avea un simț al lui de a se orienta în viață, cu totul deosebit de al meu sau de al celorlalți colegi. Înainte de a se pronunța asupra unui caz, sau asupra cuiva, într-o problemă oarecare, el trecea totul prin filtrul propriei judecăți. Era mereu rezervat și avea un fel al lui de a se ține ceva mai aparte, la unele inițiative. Într-un fel mă deosebeam de el, prin aceea că eu eram mai romantic, mai visător, văzând lucrurile prin prisma lor în roz, oarecum.

Un alt coleg era Gicu Popescu, care fusese și el pus în temă cu cele ce hotărâsem eu. Acest coleg al meu se deosebea complet de noi, colegii lui. Îi plăcea să fie flatat și adulat în unele momente, ca să pară a fi "cineva". Într-un fel, urmărea un țel personal, să-și facă o situație. Îl cunosc și pe el, cu care discut probleme legate de viitoarea noastră activitate, el arătându-se dispus să facă cât mai mult în această privință. Mă opresc deocamdată la acești doi colegi.

Când mă înapoiez de la Iași, în gară mă aștepta Ticea Victor, care locuia în apropiere. Este primul coleg căruia îi împărtășesc bucuria și entuziasmul cu care intrasem în Mișcarea Legionară. După ce mă ascultă, cu oarecare surpriză în priviri, îl văd că mă apucă de braț și începe să-mi argumenteze pentru ce nu fac bine. El pornește de la un punct de vedere, pe care nu-l sesizasem până atunci, dar care, pe

parcurs, s-a dovedit a fi în parte reală. Încearcă să mă convingă de faptul că mulți, din cei ca mine sau ca el, de bună credință, suntem speculați de alții, care-și fac carieră, sau urmăresc o situație personală prin mijloace incorecte. Mi-l dă de exemplu pe celălalt coleg Gicu Popescu, pe care-l cunoștea mai bine decât mine. Mi-a demonstrat că acest coleg nu intrase în rândurile noastre, decât numai pentru a-și atinge unele interese meschine. Odată văzându-și scopul realizat, ne va abandona. Mă asigură că așa se va întâmpla. Ticea insistă că voi avea decepții, în această privință. Nu m-am lăsat mai prejos și l-am combătut, în final eu rămânând pe poziția ce adoptasem.

În parte el avea dreptate, mai cu seamă în ce-l privește pe Gicu Popescu. Acesta a cedat în prigoana din 1933/1934. De atunci s-a dat la o parte. Terminându-și studiile obține postul de profesor în orașul Buzău, ceva de neconceput în fieful politic al doctorului Angelescu. După 1944 el a devenit omul zilei, deci își îndeplinise obiectivul propus inițial.

Spusele lui Ticea, la înapoierea mea de la Iași, mă cam puseseră puțin pe gânduri, dar nu pentru multă vreme, fiindcă mi-am continuat cu elan și bună credință pasul făcut atunci.

În suflet rămăsesem cu un ac înfipt în inimă de argumentele sale. Când și când întâlneam câte un caz ici-colo, situație care mă făcea să mă gândesc la vorbele lui Ticea. Totuși le consideram cazuri izolate, amintindu-mi de vorba proverbului: "Nu-i pădure fără uscătură", sau "unde-i grâu e și neghină". Și așa mi-am urmat calea aleasă, fără nici o rezervă.

2. PĂREREA TATĂLUI MEU.

O asemenea hotărâre luată de tânărul student, ce eram, nu putea fi ținută secretă. Nu putea rămâne o taină a mea. Ea trebuia împărtășită, înaintea oricui, familiei mele, respectiv tatălui meu și mamei, care până atunci mă avuseseră lângă ei.

Tata, care-și avea o meserie a lui - rotăria - cunoscuse de mic multe necazuri. Rămas orfan de mic copil, bunicii mei murind când el era la o vârstă fragedă, fusese dat la stăpân de fratele lui mai mare. Urmase școala primară. Era foarte isteț. Ca o dovadă, în privința aceasta este faptul că, satisfăcându-și serviciul militar, este lăsat la vatră cu gradul de sergent. Era ceva pe vremea aceea. Luptase în primul război mondial, contribuind și el la înfăptuirea Unirii românilor. Eram mândru cu aceasta și ori de câte ori aveam prilejul o arătam și altora. Ca orientare politică, tata nu se înregimentase în nici partid. Nu voia să se simtă legat de vreunul din cele existente pe timpul acela. Cunoștea bine cum merg lucrurile în țară, însă se limita să-și rezolve, după puteri, greutățile sale de familie, împovărată de o casă de copii și doborât de o boală care-l făcea, în ultimii ani, în imposibilitatea să mai lucreze. Citea regulat ziarele, așa că era la curent cu toate cele legate de viața politică și nu numai din țară, dar și internațională.

Când sosesc acasă, îl găsesc grav bolnav. Peste o lună a și murit, ceea ce mi-a îngreunat și mai mult posibilitățile de a-mi continua studiile.

În primul rând le transmit bucuria că luasem toate examenele anului întâi, după care îi spun doar atât: "Am intrat în Mișcarea Legionară". Mama nu spune

nimic, fiind bucuroasă că terminasem anul cu bine. Mă privește îndelung și tace. Mai târziu se va lămuri pe deplin cum stau lucrurile și mă va sprijini pe deplin, până la moarte.

Tata, însă, a reacționat prompt în modul următor: "Te-ai găsit tu și Codreanu să scoateți hoția din țară. Asta n-o să se întâmple niciodată la noi, fiindcă hoții-s mai tari. Vezi-ți de treaba ta. Noi suntem săraci. Tu trebuie să ieși deasupra necazului, să-i ajuți pe ceilalți ai casei. Dacă ai intrat în politica aceasta, înseamnă că vei avea multe de îndurat". Cam astea-s vorbele cu care tata a reacționat la cele aflate.

Am trecut peste această convorbire și am intrat în viața normală de familie, participând la muncă cu greutățile ce-mi ieșiseră în cale, predând în continuare meditații și lucrând, ca practicant judecătoresc în vreme de vacanță.

Vorbele acelea ale tatălui nu prea le înțelesesem eu în prima zi, când mi le spusese. Aveam de partea mea elanul tinereții, care nu mă părăsise niciodată în studenție și după aceea, și pe care l-am transmis și altora, care mi s-au alăturat cu timpul, prin practicarea avocaturii, în localitatea mea de baștină.

Dar spusele tatei mi-au sunat în urechi ca o avertizare, a ceea ce mi se va putea întâmpla. Dintr-un anumit punct de vedere, însă, am privit problema sub un alt unghi. Tata știa că în țară se săvârșesc multe hoții și că "hoții" sunt înainte de toate, oamenii partidelor politice, așa numiții "hoți de oraș". Acesta era un lucru notoriu, cunoscut și de omul de rând, cel mai umil și nevoiaș, care duce greul, acolo unde-și avea locul lui la talpa țării. La reacția tatălui meu am mai tras o concluzie. Ea consta în faptul că cine îndrăznește să pună capăt hoției în România, acela își asumă mari riscuri. Adică îndrăznețul să fie pregătit a înfrunta tot felul de primejdii. În același timp că nu era o treabă atât de ușoară, fiindcă ne cerea un permanent efort, o dăruire totală din partea celor ce se încumetau a scoate hoția din societatea românească. Am mai dedus și faptul că tatăl meu știa că unul din obiectivul urmărit de Căpitan, era acela de a smulge această racilă a moravurilor românești: necinstea, jefuirea averii naționale, cunoscute cu termenul generic de "hoție".

Acestea mi-au fost gândurile ce am reținut, cu care am rămas din replica tatălui meu, la aflarea veștii pe care i-am adus-o.

CAPITOLUL IV

UN PRIM CONTACT CU REALITATEA

În vacanță, ca student, odată sosit acasă, am luat contact cu acea lume, necunoscută până atunci, din punct de vedere politic.

În 1932, la începutul verii, se anunță noi alegeri generale, ceea ce însemna pentru mine ceva nou. La cei 20 ani, intram de-acum pe făgașul luptelor politice. Trebuia să fac cunoscut celor din jur, cu care am relații, cele ce gândesc sau, mai precis, cum văd eu lucrurile acestea, care au legătură cu politica. Atunci, în preajma acestor alegeri, lumea buzoiană îndeosebi, ca și cea din restul țării, a fost zguduită profund de comiterea a două crime în chiar pretoriul palatului de justiție. Am făcut vorbire despre aceasta, ceva mai înainte, mai ales că mă aflam în Tribunal, în timpul acela. De la cetățeanul de rând, până la magistrați, toți au rămas înmărmuriți de ferocitatea cu care oamenii politici ai zilei se aruncau unii asupra altora cu intenția de a se extermina fizic prin ucidere. Politicienii, care treceau în ochii mulțimii ca fiind oameni de "vază", coborâseră la cel mai scăzut nivel, recurgând la argumentul infractorului de drept comun, prin folosirea revolverului, pentru a-și elimina adversarul. Și în final, au reușit să se împuște mortal unii pe alții, deși se considerau că-s oamenii ce reprezentau "democrația" în România.

Pentru mine era doar începutul. Cu vremea voi mai cunoaște multe asemenea fărădelegi.

Fiindcă eram la început de organizare, noi cei de la Buzău nu reușiserăm să întocmim lista de candidați, pentru aceste alegeri generale. În situația aceasta am fost îndrumați să ne deplasăm în județele vecine, care-și depuseseră liste proprii de candidați. Trebuia să procedăm la întruniri, parcurgând satele, explicând alegătorilor sensul luptei noastre. Am hotărât să ne deplasăm în județul Prahova, care își avea ca șef pe farmacistul Cristodulo. Era prima mea ocazie să mă adresez cetățenilor într-o campanie electorală.

Împreună cu încă vreo câțiva buzoieni, ne-am prezentat în comuna Albești, pe artera principală ce leagă Ploiești de Buzău. La o răscruce a drumului, pe un loc viran, vedem mai mulți cetățeni strânși, ce-și vedeau de-ale lor. Aveam asupra noastră un număr de manifeste, printre care mi-aduc aminte, era și acea listă cu numele fraudatorilor banului public, cunoscuți până atunci la noi, în țară. Le distribuiam oamenilor, care, din curiozitate, le parcurg și fac cerc în jurul nostru foarte receptivi la cele ce vorbeam. Ei sunt curioși să afle amănunte și cer lămuriri. Numărul lor se mărește în jurul nostru. Le vorbesc de pe o grămadă de pietriș și observ că sunt ascultat, la cele ce le vorbesc.

În timp ce le vorbeam, vedem că se apropie un plutonier de jandarmi, însoțit de doi soldați. Își îndreaptă armele înspre noi, cu formula că suntem arestați. Cetățenii, văzând aceasta, unul câte unul se adresează oamenilor ziși de "ordine":

"Ce aveți cu ei, domnule? Că n-au făcut nimic rău. Ei ne vorbesc frumos!".

Șeful de post, fără nici o ezitare, nu le dă nici o ascultare, ci încadrându-ne, cu țeava armelor îndreptate către noi, ne conduce la postul de jandarmi. Eram arestați "în numele legii", precum se vede.

Care lege este aceasta? mă întrebam. Nu vorbisem decât în limitele strict legale și în cadrul prevederilor constituționale. Nu facem nici o opunere, ci doar comentăm între noi despre acest prim abuz, de care iau cunoștință.

A doua zi, îl vedem pe farmacistul Cristodulo că vine la noi. Suntem eliberați, explicându-ne că motivul arestării ar fi fost acela că nu aparțineam județului Prahova. Cu primul tren suntem conduși către Buzău, prin predarea noastră șefului de tren.

Acesta a fost primul contact direct cu o realitate necunoscută până-n momentul acela. Mult am reflectat asupra celor petrecute în comuna Albești din județul Prahova. Aveam de-acum un argument în plus, în a critica și ridica vocea contra unor asemenea abuzuri, ce se comit pentru interzicerea exercitării dreptului cetățeanului. Încep și mai mult a mă convinge personal despre dreptatea cauzei pentru care mă înregimentasem în mișcarea noastră.

Iată deci, crime săvârșite de oameni politici, ce se pretind că-s democrați. Abuzuri comise de persoane, ce au calitatea de apărători ai legilor și garanți ai libertăților de exprimare a drepturilor cetățeanului. În loc de aceasta, ei se pun la dispoziția politicienilor în schimbul unor avantaje. E o stare de lucruri, care-mi întărește și mai mult convingerile, ce-mi făcusem și devin din ce în ce mai puternice în susțineri. Atmosefera de aici este întrucâtva diferită de cea întâlnită la Iași. Dominanta este influența "politicianului", care însă aici este cu totul altfel. Observ că avem în față un adversar feroce, care nu acceptă sub nici o formă, să fie deranjat de cineva, în fieful lui electoral. Se vrea să rămână, cu adevărat, un satrap al zonei sale, care-i devenise un fel de feudă a sa. Cine cutează a-i încălca terenul își asumă anumite riscuri. Cum vedem lucrurile stau altfel aici la noi.

Mi-am adus aminte de atenționarea ce ne fusese făcută de Căpitan, în timpul acelei vizite ce-i făcusem cu Stelian Teodorescu. El știa care-i situația în județele unde "politicienii" își aveau o anumită optică a lor, în modul de a face politică.

Pentru aceasta ne gândim, așa tineri cum eram, să ne pregătim temeinic nu numai pe noi înșine ci și pe cei ce ni se vor alătura. Nu ne gândeam la buna lor credință, la elanul de care erau animați, ci și la fermitatea de a-l expune. Așa că trebuia să insistăm a-i pregăti pe noii veniți, să-i îndârjim în a rezista tentațiilor, pe care le-ar întâlni în cale, ce i-ar face să dea înapoi. Trebuia să le insuflăm a-și subordona interesele personale celor generale ale idealului ce-l nutream. Aveam în vedere să facem o selecție foarte severă a tuturor, ce ni se aliniază. Nu voiam să fie mulți, ci hotărâți, chiar dacă ei erau mai puțini. Prin "hotărâți" înțelegeam să fie convinși până-n străfundul inimii de justețea cauzei, pe care o îmbrățișasem.

Încă de la început ne lovim de greutăți. Nu aveam local pentru sediu și nici bani, pe care să-i folosim ca venit material. Era o sărăcie frapantă. Singura posibilitate de a ne realiza ceva venituri o constituiau acele cotizații săptămânale, date de fiecare după propriile posibilități. Puținul, cât se strângea, îl chiverniseam până la ultimul bănuț, în așa fel, încât să putem vărsa și Centrului o sumă cât de mică, chiar dacă ea părea simbolică.

S-a perseverat fără nici un răgaz, în a selecta oamenii. Am parcurs satele pe jos, cu căruța, indiferent cu ce și discutam om cu om. Astfel am procedat cu multă răbdare și tact. Neobosit a fost Stelian Teodorescu, care s-a stabilit în Buzău. Renunțase la postul de profesor, pentru un timp, dedicându-se numai organizației. Dacă eu participam numai în vacanțe, până la terminarea studiilor și apoi a stagiului militar, el a stat acolo. Rezultatul acestui efort l-am văzut câțiva ani mai târziu. Deși el își luase post de profesor, noi am continuat munca începută ca studenți. De mare ajutor ne-a fost pregătirea unor cadre în comuna lui Stelian Teodorescu, Padina. Acolo ne-am format primele cadre. Cu acești oameni am pornit la drum. Faptul acesta a impresionat peste tot pe unde ne prezentam cu ei în mijlocul nostru.

Totul a depins și de unii din fruntașii politici, aflați la cârma județului. În primii ani am avut prefect un om rezonabil, avocatul Apostol Albu. El urmărea activitatea noastră în sensul de a ne-o desfășura numai în cadrul strict legal. Nu permitea organelor sale din subordine să intervină. Și n-au intervenit. În schimb un alt prefect, și el avocat, C. Tegăneanu, a încurajat amestecul jandarmilor în toate manifestările noastre. E drept că acesta era omul doctorului Angelescu și proceda așa cum îi dictau interesele superiorului său. Așa se explică abuzurile întâlnite, în județ, cu oameni arestați, torturați de jandarmi, cu procese înscenate de rebeliuni și multe altele de natura aceasta. Toate erau numai încălcări ale legii și dispozițiilor constituționale pe care "politicianul" format, le practica ca ceva normal. Era caracteristica moravurilor locale. Atât legile, cât și Constituția erau aceleași și pentru un prefect și pentru celălalt, ambii juriști, dar, cum vedem se remarcă diferența în respectarea lor.

Cu toate aceste greutăți ne-am zbătut până ce am izbutit să înjghebăm o organizație foarte bună. Meritul lui Stelian Teodorescu este evident, îndeobște recunoscut și pe plan local, dar și de Căpitan. După treaba făcută i-a dat dezlegare să-și ocupe post de profesor, pe care ministrul învățământului Dr. C. Angelescu i l-a oferit undeva în Transilvania, cât mai departe de Buzău. În zadar însă, fiindcă noi ne luasem deja zborul.

CAPITOLUL V

ÎNCEPUT DE PRIGOANĂ - 1933

1. UNELE SIMPTOME.

O sarcină, pe care și-a asumat-o Mișcarea Legionară n-a fost deloc ușoară. Încă de la cele dintâi manifestări ale sale pe linia afirmării făcute, cei ce-și vedeau primejduite pozițiile, încep să-și dea mâna, spre a ne da riposta ce o credeau ei mai potrivită. Dacă în 1927, se anunță public formarea "Legiunii Arhanghelului Mihail", prin emiterea acelui ordin de zi, în mai puțin de doi ani au și apărut măsurile de represiune. Este dizolvată, deci scoasă din afara legii Mișcarea Legionară, care deabia începuse a-și contura pozițiile. Este prima oară când ea cunoaște rigorile severității unor măsuri vitrege.

Căpitanul nu se lasă intimidat, nici șovăitor. Noua organizație își ia denumirea de Garda de Fier, dar nici sub această formă nu rezistă, fiindcă dușmanii nu-s mai prejos. Ei își arată aceeași adversitate de totdeauna. Căpitanul încearcă să-și dobândească un aspect politic, intitulându-și mișcarea sa "Gruparea politică Corneliu Zelea Codreanu".

Așadar, ne vedem apărând, pe arena vieții noastre politice, sub forma unei grupări politice. Este o formațiune politică ca oricare alta, ce activa în acele vremuri.

În situația aceasta trebuia să ne facem cunoscuți. În adevăr, curând s-a ivit ocazia aceasta. În 1931 se fac alegeri parțiale în județul Neamț. Noi ne prezentăm în alegerile acestea, având-l candidat pe însuși Căpitanul. Spre surpriza tuturor iese învingător, cu o majoritate zdrobitoare. Totalul voturilor obținute a întrecut cu mult pe cel al celorlalte partide politice laolaltă.

Din acel moment Mișcarea Legionară - sub denumirea cea nouă luată - își are deputatul ei în persoana Căpitanului. Surpriză pentru unii, bucurie pentru alții, acest rezultat al nostru este prima redută, pe linie politică, cucerită de noi.

În parlament, acolo unde sunt vârfurile "politicienilor" din țara noastră, Căpitanul își expune punctele programatice ale organizației sale politice.

La câteva luni, în iarna lui 1932 se fac alte alegeri parțiale în județul Tutova. Candidează tatăl Căpitanului, profesorul Ion Z.Codreanu.

Aici lupta este cu mult mai grea. Politicienii, surprinși de rezultatul de la Neamț, în județul Tutova, își concentrează toate energiile să ne poată stopa în iureșul nostru. Au la dispoziție tot aparatul de represiune, jandarmi, polițiști, agenți electorali, care, odată pus în mișcare, recurg la toate procedeele cunoscute: arestări, împiedicarea legionarilor de a pătrunde prin sate, în masa alegătorilor. Se împânzise județul cu trupe de jandarmi adus de prin alte părți. Rezultatul se cunoaște. Ieșim biruitori. De astă dată cu un rezultat mai strâns, iar profesorul Ion Zelea Codreanu, este al doilea deputat al nostru.

Zi după zi, prindem contur și mai mult. Succesele acestea răsunătoare, cu caracter politic, se răspândesc pretutindeni în țară. În același timp, dușmanii își strâng și ei rândurile atacându-ne din ce în ce mai viguros. Au la dispoziție aproape întreaga presă.

Ce puteam face noi doar cu "Pământul strămoșesc", care apărea la Iași, în condițiile acelea pe care le-am arătat? Nu aveam pe nimeni care să ni se alăture, prin asta mă refer la un cotidian central. Aveam însă întregul tineret, care prin viu grai, de la om la om, transmitea noul lui crez.

Și iată că în iunie 1932 se declanșează campania electorală determinată de noile alegeri generale. Este o ocazie nimerită pentru a ne prezenta și noi pe plan politic și desigur, făcând-o în cadrul legilor și Constituției. Rezultatul acestor alegeri se cunoaște, în ce ne privește: suntem cinci deputați ai Mișcării Legionare. Un succes neașteptat de mulți, dar scontat după avântul cu care ne-am angajat în această luptă electorală. Trec peste samavolniciile înregistrate contra noastră.

Vreme de un an și jumătate, dăm o dublă bătălie: una în parlament, participând la dezbaterile ce au loc acolo și alta în țară, cutreierând-o de-a lungul și de-a latul ei. Reține remarca făcută de Căpitan în parlament, cu privire la grevele din 1933, de la atelierele Grivița. "Eu nu mă tem de greva lor, ci de faptul că ei își pierd încredrea în conducătorii politici ai țării". Îmi mai amintesc de ziua în care a prezentat parlamentarilor o bucată de pâine neagră, făcută din amestec de tărâțe, gozuri și rumeguș, pâine ce constituia hrana de toate zilele ale muncitorilor forestieri din Maramureș. Era o cravașare directă adresată politicienilor, care nu se preocupau de buna stare a românilor neasigurându-li-se strictul necesar traiului lor.

Cu toate acestea, întâmpinăm în cale, noi și înverșunate obstacole. Deși aveam deputați în Parlament, se continua cu represiunea când se ia contact cu masele. Față de acestea, nici vorbă să ne dăm bătuți. Odată porniți la luptă, n-aveam alt țel decât biruința.

Spre norocul nostru, încep să apară câte un articol favorabil într-o anumită presă locală. Când și când, găsim în astfel de publicații câte o notiță, scurtă informație, succinte comentarii. Ceea ce ne ajută este noul cotidian, scos de Nichifor Crainic și intitulat "Calendarul". Aici găsim o adevărată tribună, la început mai voalată, apoi mai concretă, în care se pot citi multe alte relatări, ce ne priveau.

Era un început bun pentru noi, care nu dispuneam de un cotidian. Cu un tiraj mai mare, răspândit în întreaga țară, "Pământul Strămoșesc" continua să apară, dar nu putea face față cerințelor. Așadar, găsim un adăpost în "Calendarul", fie că ne puteam spune uneori păsul, fie că ziariștii lui fac investigații să ne cerceteze, după care făceau cunoscut lumii ce vrem și ce gândim.

Începutul lui 1933 este și debutul marilor noastre confruntări, pe scară națională. Lupta este crâncenă.

Iată că, în acest cotidian, în ziua de 3 iulie 1933, apare o scrisoare, cu un articol intitulat:

"De ce este prigonită Garda de Fier?", semnată de profesorul Ion Zelea Codreanu, deputatul Mișcării Legionare. Se poate vedea în conținutul scrisorii, din punctele programatice ale noastre. Redau câteva fragmente din scrisoarea aceasta, cu întrebarea pusă de autor:

"- ***Ea este perfect legală.*** Înțelegând adică nu numai să respecte legile, ci că

orice reformă ar necesita viața Nației, ele trebuie să devină mai întâi legi;

- ***Este necondiționat monarhică și dinastică;***
- ***Este națională,*** întrucât crede nestrămutat într-un viitor etnic al Neamului românesc;
- ***Este creștină,*** întrucât crede în divinitatea lui Iisus și în Învățăturile neatinse a Bisericii lui Hristos;
- ***Adoră Adevărul*** și potrivnică minciunii până într-atât, încât preferă înfrângerea pe calea adevărului, decât biruința pe calea minciunii;
- ***În fine Garda de Fier posedă cultul onoarei și bucuria jertfei.***

Atunci de ce este prigonită?"

Joi 29 iunie 1933

Ce poate fi mai clar, mai explicit, pentru oricine-i de bună credință, asemenea enunțări substanțiale ale noului crez, cu care tânăra generație se lansează în lupta ei?

Desprindem câteva elemente de esență:

- Ideea de Neam, credința în Dumnezeu, lupta pentru Adevăr și cultul onoarei.

Ce poate fi mai sublim decât asemenea trăsături, ce caracterizează sensul luptei noastre?

Aceste idei scrise de profesorul Ion Zelea Codreanu se difuzează pe întreg cuprinsul țării și lumea începe să se convingă despre noi și vrea să ne cunoască.

Noi luptăm pentru Adevăr, în vreme ce ei se ascund în dosul cortinei plină de minciuni. Afirmăm credința noastră în Biserica lui Iisus, în timp ce ei cultivă și mai mult necredința - ateismul. Vrem afirmarea noastră ca Neam, în vreme ce toată acea pătură suprapusă, considerată clasa conducătoare, din umbră, ocult, încearcă să subjuge pe români, și-i țin mai departe sub călcâi.

Prin urmare începem să ne afirmăm răspicat cu tot ce gândim și vrem să înfăptuim. E o primă reacție ce dăm acelei oculte, care ne vrăjmășește de moarte. Se conturează în acest an 1933 o luptă acerbă.

Scrisoarea profesorul Ion Zelea Codreanu este cea dintâi luare de poziție a sa, ca parlamentar, în urma unor abuzuri ale autorităților luate împotriva unor legionari, la Teiuș, care voiau să-și expună programul lor lumii satelor din zona aceea.

Acolo lucrurile au fost mult complicate de autoritățile locale, sprijinite de cele centrale ale guvernului. S-a declanșat un zis proces de rebeliune contra autorităților, proces care a făcut mare vâlvă, în timpul acela și care s-a soldat, în cele din urmă cu un eșec total pentru inițiatorii lui. Ziarele au comentat aceste evenimente, în chip favorabil legionarilor. Bineînțeles că o anumită presă a prezentat inițial cazul cu totul dușmănos nouă. Dar justiția nu s-a lăsat intimidată și a făcut dreptate. Bineînțeles că nu era justiția militară ci cea civilă, care încă era într-un fel "justiție".

Stau și mă gândesc acum, când scriu aceste rânduri, dacă nu sunt valabile asemenea principii trecute în scrisoarea sa de profesorul, tatăl Căpitanului, și astăzi, în timpurile pe care le trăim?

Au trecut anii, mai bine de o jumătate de veac de atunci, dar cum vedem, adevărul a rămas încă acoperit, minciuna este în floare, în timp ce taberele adverse se conturează încă de pe acele vremuri.

Iată trăinicia crezului legionar, fiindcă realitatea de atunci se remarcă a fi aceeași și astăzi. Una din ele rămâne permanentă: comunismul. Este rațiunea de a fi a legionarilor. Acest comunism, rămâne primejdia numărul unu, indiferent sub ce formă apare el.

2. DIGUL DE LA VIȘANI.

Pe lângă evenimentele, de care am făcut vorbire în paginile anterioare, anul acesta 1933 se înscrie cu altele ieșite din comun, care au răsunet în întreaga țară. Evenimentele acestea prevestesc începutul unei prigoane, care vor culmina cu măsuri restrictive, luate de autoritățile guvernamentale și soldate cu pierderi de vieți omenești, înspre sfârșitul anului, cum vom vedea în continuare.

Deocamdată semnalez fapte și întâmplări prevestitoare de greutăți și înălțătoare pentru pregătirea acelui om - legionarul - necunoscut până atunci în țara noastră.

În primăvara anului 1933 a plouat mai mult, ca de obicei, ceea ce a dus ieșirea din matcă a unor ape. Printre acele ape a fost și râul Buzău. Mai văzusem o asemenea revărsare a Buzăului, pe vremea când eram elev, în cursul inferior. De astă dată, râul acesta ieșise din matca sa în partea de câmpie, cam la 30 km, în jos, unde se forma o luncă, des inundată, în vremuri de ploaie mai abundentă. În asemenea situație recoltele sunt compromise în întreaga zonă, care este acoperită de ape. Oamenii locului, resemnați, suportă periodic astfel de calamități naturale. Întotdeauna, în timpul și după trecerea apelor învolburate, ei se adresează politicienilor știuți, respectiv oamenilor atotputernici ai zilei, cu rugămintea să întreprindă ceva, care să-i pună la adăpost de nenorociri de felul acesta. Toți le promiteau că vor face "ceva", îndeosebi înaintea alegerilor, când li se solicitau voturile, după care lucrurile rămâneau în starea lor, de mai înainte, devenită obișnuință, pentru ei.

Printre comunele afectate mai mult se afla și comuna Vișani, situată chiar pe malul râului, comună care aparținea teritorial județului Râmnicu-Sărat. Acum, în 1933 terenurile arabile și pășunile comunei Vișani au avut mult de suferit. Oamenii erau necăjiți în plus și pentru faptul că apele atinseseră și vatra satului, ceea ce le mărise pagubele.

În atare situație, farmacistul Aristotel Gheorghiu, șeful organizației legionare a județului Râmnicu-Sărat, a sesizat și el cu plângere conducerea Mișcării Legionare, cu rugămintea ca să facă demersuri către legionari, ca să-i ajute. Aveau încredere în acei tineri, în care sperau să le facă un dig de apărare a satului lor de eventualele inundații. În necazul lor ei sperau că altă cale nu le mai rămânea. Credeau că legionarii îi vor scăpa de necaz. Oamenii din acele locuri auziseră că tinerii aceia-s oamenii faptelor concrete, nu ai vorbelor deșarte. Deplasându-se în zonă, Aristotel Gheorghiu, împreună cu oamenii aceia, au ajuns la concluzia că numai un dig poate rezolva situația.

Când aude despre ce este vorba, Căpitanul și-a însușit o astfel de inițiativă și a luat hotărârea să se construiască un dig acolo la Vișani. În consecință el a emis o circulară, adresată tuturor legionarilor, prin organizații județene vecine cu Vișanii.

Prezint, mai jos, aproape în întregime acest document, publicat și comentat în "Calendarul" din 4 iulie 1933.

"În țară la noi, după 15 ani de discursuri pe la răspântie, discursuri răsuflate dar sterile, de pe urma cărora n-a rămas decât ruina, sufletul nostru fuge de vorbe și caută direcția faptei.

Voim să construim: de la un pod rupt până la o șosea și până la captarea unei căderi de apă și transformarea ei în forță motrice, de la construcția unei gospodării țărănești noi până la aceea a unui sat românesc nou, a unui oraș, a unui stat românesc nou.

Aceasta e chemarea istorică a generației noastre și pe ruinele de astăzi să clădim țară nouă, țară mândră.

În țara de azi, poporul român nu-și poate îndeplini misiunea lui în lume: ***creator de cultură și civilizație proprie*** în răsăritul Europei.

Legionari, aceste adevăruri m-au îndemnat să vă chem și în mijlocul țării, pe malul Buzăului, pentru a înălța, cu propriile voastre brațe, acel dig uriaș, care să vă poarte numele de-a lungul deceniilor. V-am chemat ca să spuneți românilor că voi sunteți aceia care veți înălța România cea nouă.

România cea nouă nu poate ieși nici din jocul de cărți, din cluburi, nici din cafenele, nici din cabareturi și nici din călcâile roase pe străzile orașelor și plimbările de desfătările donjuanilor.

Ea va ieși din eroismul muncii voastre".

Acest manifest al Căpitanului a fost comentat de ziarul "Calendarul" din care reținem câteva fragmente, apărute în ziua de vineri 14 iulie 1933.

"Domnul Corneliu Zelea Codreanu e un spirit constructiv, hotărât și întreprinzător. A decis să ridice cu miile sale de legionari tineri un dig mântuitor la Vișani, Râmnicu-Sărat. Nu e nimic utopic în această hotărâre. Același Corneliu Codreanu, cu aceiași legionari și fără absolut nici un ban, a ridicat, în anii de după război, falnicul cămin studențesc de la Iași, o clădire de câteva etaje, unde de la cărămidă și până la ultimul căprior, totul a fost fabricat și construit de brațele studenților.

Domnul Corneliu Codreanu a lansat un manifest-ordin, care e o pagină epocală... Și comentariul continuă, după ce publică fragmente din acest apel:

"Este ceva subversiv în aceste rânduri? Este ceva care să nu-l aprobe Justiția, Armata, administrația, guvernul țării?...

Acest gând constructiv menit să dea o nouă educație tinerei generații a României, a adunat în ziua de 10 Iulie 1933, în comuna Vișani, câteva sute de legionari, cu desăvârșire ordonați și respectând orbește formele de disciplină și bună cuviință date în acest manifest al domnului Codreanu.

Dar la fața locului erau câteva sute de jandarmi înarmați cu mitraliere, care s-au pus imediat la lucru. Au legat cobză pe cei 200 de tineri legionari, i-au bătut, așa legați până la sânge și...

E inutil să spunem că legionarii aceștia n-au opus nici un fel de rezistență, așa era ordinul șefului lor, pe care-l respectă cu sfințenie..."

Acest comentariu este semnat de însuși directorul ziarului, Nichifor Crainic, și intitulat "Digul generației tinere".

Dar să revenim la faptele trăite de scriitorul acestor rânduri. Noi, cei din organizația Buzău, fiind direct în cauză, ne-am pregătit să mergem într-acolo și să ne încadrăm în programul ce se va stabili. Aveam în față lunile de vară, în care urma să efectuăm lucrarea acelui dig. Mă găseam în vacanță. Se anunțase că vreo câțiva specialiști se și deplasaseră la fața locului, în vederea întocmirii unui plan de lucru, ca atunci când vor sosi oamenii, ei să-și poată începe treaba neîntârziat. Buzoienii ne-am împărțit în două grupuri. Un grup urma să venim din oraș, călătorind cu trenul până la gara Făurei, iar un alt grup, în frunte cu Stelian Teodorescu veneau cu căruțele de la Padina, luând cu ei și proviziile necesare. Din cei plecați din Buzău nu-mi aduc aminte decât despre un muncitor, Victor Stoian. Sosiți în gara Făurei, am observat că sunt ceva jandarmi în stație, care supravegheau călătorii, ce coborau din tren. Ne-am dat seama ce vroiau și am reușit a ne strecura neobservați.

Aveam de parcurs o distanță de aproape 4 km până la apa râului Buzău. Nu se putea trece peste apa râului decât peste un pod rutier, iar de acolo, aproape de capătul podului se afla satul Vișani. Cât vedeai cu ochii era o cultură cu grâu, toată inundată, începând din dreptul stației Făurei. O distanță am parcurs-o aplecați, prin noroi și grâul culcat de ape, ca să scăpăm de vederile jandarmilor. În adevăr izbutim să ne depărtăm de locul lor de observație. Mergem desculți, prin mâlul lăsat de ape, prin retragerea lor. Din loc în loc se văd movilițe, pe care ciobanii își strânseseră oile acolo, unde-și aveau stânele lor. Erau făcute cu ani în urmă, de oamenii din partea locului, ca să-și poată salva vitele și avutul, în caz de inundații.

Când ne apropiem de podul acela, vedem într-acolo o mulțime de persoane și auzim multe vociferări. Ne lămurim despre ce este vorba. Jandarmii, mobilizați din timp, fuseseră aduși, ca să ne împiedice a pătrunde în sat. Deci voiau să ne bareze calea, ce obligatoriu trecea peste podul acela. Ajunși la marginea podului ne alăturăm celor sosiți înaintea noastră, veniți din județul Brăila sau Galați. Ei încercau să forțeze cordonul de jandarmi, care consta din împingerea ce o făceau din capul podului, de pe malul stâng al apei. Își aveau postul de comandă în comuna Vișani, sau în apropiere. Cu armele în mâini jandarmii presau oamenii să nu pătrundă pe pod.

Cu efort și mare încordare, încasând lovituri de arme, înaintăm pas cu pas de-a lungul podului. Exista pericolul de a fi aruncați în apele tulburi ale râului, de la înălțimea aceea, ce depășea câteva zeci de metri. După mai bine de o oră, izbutim să împingem pe jandarmi și să eliberăm podul. De-acum se putea trece peste el, din partea de unde veniserăm noi. Ne-a ajutat la aceasta și faptul că încep a se vedea grupuri-grupuri de legionari, în marș și cântec, dinspre părțile Tecuciului, sau al Putnei. Jandarmii se văd amenințați și din spate, ceea ce i-a determinat să se retragă din fața noastră.

Iată-ne acum în marginea satului, unde facem joncțiunea cu toții. Acolo găsim și pe ceilalți veniți înaintea noastră, instalați în corturi, cu uneltele necesare, gata de lucru. Suntem în jur de două sute de legionari, care ne bucuram, văzându-ne. Eram voioși, gata să ne apucăm de treabă. Vedem și bucuria pe fețele locuitorilor, care credeau că, în sfârșit, au venit tinerii să le facă un dig, pe care-l așteptau de atâția ani, din partea oamenilor politici, ce-i vizitau numai în ajun de alegeri. Jandarmii se retrag. Credeam că de acum suntem lăsați în pace.

N-a durat mult această bucurie, oarecum liniște, fiindcă auzim huruit de mașini, cu motoarele în plin, care par a se apropia de sat. Le veniseră întăriri dinspre Râmnicu-Sărat, sau din altă parte. În formație de trăgători, după cum ne anunță sătenii, jandarmii se apropie concentric, prin încercuirea satului. Somează cu vocea tare lumea să nu iasă din case, după care uliță după uliță strâng cercul în jurul nostru. Vedem primele cordoane de jandarmi, cu armele în mână, și baionetele îndreptate înainte. Ne dăm seama ce urmăresc. în spatele nostru este apa râului, care este de netrecut. La o oarecare distanță, apare un colonel de jandarmi, care ne somează să ne predăm, ceea ce noi nu acceptăm. Întrebăm pe ce bază face o asemenea somație, fiindcă am venit acolo, pentru construirea unei lucrări ce interesa populația locală. Și în continuare, arătăm că dacă alții obligați s-o facă, n-au făcut-o, noi o vom face, fără nici o pretenție, ci numai din dorința de a vedea ceva înfăptuit cu mâinile noastre și de bună voie. Sătenii de prin apropiere, obligați să stea în casele lor, privesc pe ferestre și rămân și ei înlemniți de cele ce văd. Nu pot ieși afară, decât doar privesc la scenă.

Cordoanele de jandarmi se strâng și mai mult în jurul nostru. Vor să ne apuce de mâini, să ne smulgă unul câte unul, dar nu reușesc fiindcă ne culcăm la pământ. Atunci încep a ne lovi cu patul armelor, ne calcă în picioare și așa cum suntem, ne vedem copleșiți de numărul lor, care vin din ce în ce mai mulți, năpustindu-se asupra noastră.

În momentul acela de umilință și brutalizați, la care suntem supuși și apoi legați cu mâinile la spate, auzim o voce tare adresându-ni-se "Trăiască Legiunea, camarazi". Toți ne înseninăm la față și privim către cel ce ne salută. Îl vedem cine anume era: Stelian Teodorescu. Deodată colonelul se repede la el, puțin speriat, răstindu-se: "Cine ești tu, mă, țărane?". Răspunsul vine imediat: "Sunt Stelian Teodorescu, profesor". Îl vedem îmbrăcat în straiele unui om, din cei cu care venise din Padina, cu căruțele, el putându-se strecura de la pod până la noi. Era descult și numai singur se putuse apropia până la noi. Îndată este înfășcat cu aceeași brutalitate, împins la pământ și legat, alăturându-ni-se și el nouă. Așa legați, cum eram, suntem duși la școala satului și îngrămădiți acolo unii peste alții în cele câteva încăperi. Unii ne cunoșteam, cine suntem. Îl văd pe Păvăluță din Tecuci, frații Stoienescu din părțile Vrancei, și mulți alții, din care numeroși îmi sunt colegi de facultate.

Noaptea târziu, așa legați, suntem urcați în căruțe, rechiziționate din zonă. Se formează un convoi de căruțe escortați pe margini de jandarmi călări, pe lângă ei se aflau alții cu noi în căruțe, cu arme întinse către noi. Într-un târziu ajungem la Râmnicu-Sărat. Sosim într-o curticică și apoi ne duc în clădirile de acolo, unde ne dezleagă. Cu toată umilința în care ne aduseseră, ne păstrăm moralul și îi înfruntăm pe toți acești slujitori ai puterii abuzive. Reușiseră să ne sustragă unei inițiative generoase, însă rămăseserăm aceiași, din punct de vedere al stăruinței cu care ne angajasem la o asemenea luptă.

A doua zi suntem vizitați de procurorul Rachieru. Unul câte unul trecem prin fața lui, căruia îi dăm o declarație, al cărui conținut e fără importanță. Rămâne surprins constatând că majoritatea suntem studenți, iar restul sunt muncitori și țărani. Pare binevoitor și nu știe ce va urma. Legea nu era încălcată cu nimic de noi, cei umiliți și bătuți. Dimpotrivă, jandarmii erau cei ce înfrânseseră prevederile legii și a constituției.

Încă o zi nu ne scot de acolo. Îngrămădiți, cum eram acolo în acele cămăruțe, protestăm împotriva condițiilor în care eram ținuți fiindcă nu aveam aer. Spargem geamurile camerelor, pentru aerisire. Rezultatul e că mulți am fost băgați în beciul caselor acelea, în condiții și mai grele. Suntem ținuți așa, fără hrană, doar cu apă, timp de vreo trei zile. După aceea, fără nici un motiv temeinic și fără vreun mandat de arestare suntem lăsați liberi. Ni se fac forme de trimitere "la urmă", formulă consacrată. Ne despărțim unii de alții în cântec și voie bună, așa cum ne întâlniserăm, cu câteva zile mai înainte. Uitaserăm prin ce am trecut. Dacă n-ar fi uitarea! Atunci l-am cunoscut pe Nicolae Constantinescu.

Am remarcat lipsa jandarmilor, după ce ne-au adus în oraș. Eram păziți de oamenii poliției locale. Cele petrecute n-au lăsat fără ecou în opinia publică. Faptul era deja cunoscut de țara-ntreagă.

Pe lângă articolul lui Nichifor Crainic, director al cotidianului "Calendarul" și intitulat "Digul tinerei generații" de care am făcut mențiune la început, a mai apărut încă un articol, scris de Mihail Polihroniade și intitulat "Povestea unui dig". Redau câteva fragmente din cuprinsul lui:

"În Vișani, din județul Râmnicu-Sărat, apa râului Buzău se revarsă pe 4 km distanță, distrugând munca sătenilor... Bineînțeles că guvernele României nu s-au preocupat niciodată de necazul sătenilor, pe care-i îneca anual Buzăul. Flăcăul cu chip de bronz și ochi de cer, Corneliu Zelea Codreanu a hotărât să clădească legionarii acest dig...

Să analizăm calm latura:

- simbolică,
- etică și
- politică.

- ***Simbolică.*** Ideea în sine înseamnă "creație", care în cazul de față, se face în folosul întregii generații. Este sensul spre care acționează ea...

- ***Etic.*** În dreptul unui individualism politic-anarhic, de trecerea la o acțiune sobru, disciplinat, acești tineri în loc să se bucure de vacanța lor, ei au acceptat, nesiliți, cu entuziasm, munca pentru alții cei mulți și săraci, dezinteresați fără vreo răsplată. Este o adevărată școală a eroismului fără suferință, prin renunțări la unele satisfacții...

- ***Politic.*** Este un gen constructiv al oamenilor faptei împotriva oamenilor vorbelor. Aceasta este impresia din acest punct de vedere, care rămâne în memoria românilor".

Acest articol a fost scris la data de 16 iulie 1933.

Dar nu numai aceasta s-a manifestat ca protest și constatări în urma celor petrecute, pe marginea digului de la Vișani.

La 21 iulie 1933, Căpitanul adresează o scrisoare către primul ministru român, din care prezint unele pasagii:

"...Este o școală pentru marele mase populare, care stau ani întregi cu podurile rupte, cu drumurile stricate, așteptând ca Statul să vie să le facă... Este un îndemn pentru alte zeci de mii de tineri să facă acest lucru... Am făcut acestor tineri școala sentimentului demnității omenești, școala onoarei... Putem fi închiși. Ne pot putrezi oasele în fundul închisorilor. Putem fi împușcați, dar nu putem fi pălmuiți, înjurați și legați cu mâinile la spate. Noi știm să murim. Moartea o primim, dar

umilința nu...". În acest protest menționează numele celor care se fac vinovați de aceste abuzuri: procurorul Rachieru, colonelul Ignat, lt.col.Fotea. Scrisoarea a apărut tot în "Calendarul".

Iată câteva din cele mai semnificative luări de poziții, îndată după acest eveniment.

3. CASA VERDE.

Întors la Buzău (venisem de la Vișani), am stat numai câteva zile, fiindcă am luat cunoștință de o altă inițiativă, ce urmărea construirea unei clădiri în margine de București. Era vorba de "Casa legionarilor răniți", cunoscută, mai apoi, cu denumirea de "Casa verde".

Se emisese o circulară în legătură cu această inițiativă. O doamnă, cu numele de Anghel, oferise un loc viran, ce-l avea ca proprietară, în cartierul "București Noi", în curs de formare. Ea a donat locul Mișcării Legionare, pentru a se construi pe el o clădire necesară desfășurării, în bune condiții, a activității dusă de Căpitan. În circulară se anunță că se deschide o tabără de muncă, unde va fi construită o casă cu mâinile generației tinere și cu obol public. Se recomandă organizațiilor județene să formeze grupuri, care, pentru un timp, urmau să efectueze munca acolo.

N-am stat mult pe gânduri și am constituit un grup, cu care am plecat din Buzău. Mi-aduc aminte din grupul nostru de Rădulescu Dumitru ce-mi fusese coleg de liceu, iar acum era student la București. I-am pierdut urma.

Ajunși la Bucureștii Noi, găsim acolo bordeie, deja construite, de alții ce-și desfășuraseră un fel de stagiu în tabără. Era faza unui fel de organizare de șantier când sosiserăm noi. Unul din bordeie, în centru, avea o tăbliță pe care scria "Bordeiul Căpitanului". Acolo îl vedem, mai în fiecare zi, pe Căpitan. Să reținem amănuntul că atunci el era deputat în Parlament și venea în mijlocul nostru în timpul lui liber. Printre cei aflați acolo, reții pe Roman Buzoianu, student la Cluj, originar din Peceneaga, județul Tulcea, cu care mă voi întâlni de-a lungul vremurilor, și pe Alecu Cantacuzino.

Odată ajunși în tabără, mă încadrez cu grupul de buzoieni în programul zilei de lucru. Mâncarea, ce mi se oferea, consta dintr-un fel de mâncare - ciorbă, mai ales - rar felul doi și nelipsita mămăligă, toate în funcție de donațiile ce se făceau. La bucătărie, ceva improvizat, lucram prin rotație, iar mâncarea era pregătită de tinere colege care și ele își aveau rolul lor în tabără. Printre "bucătărese" remarcăm pe d-na Caratănase, o macedoneancă, pe care o voi mai întâlni peste alți vreo doi-trei ani, în tabăra de la Carmen-Sylva, la mare. Era mama colegului Ion Caratănase, și el student. O mai reții și pe Lucia Trandafir și pe o altă fată, numai nerv - Sica Popescu - ce urma teologia. Ele se ocupau de disciplina și educația fetelor.

Lucrul în tabără îl făceam sub îndrumarea unor specialiști care întocmiseră proiectul noii clădiri. Ne găseam la săparea șanțurilor în care urma să se toarne betonul. Munca era numai manuală. Uneltele de bază ne erau târnăcopul, cazmaua, lopata și roaba. Unii și le aduseseră cu ei și le lăsaseră în tabără, după plecarea lor. Nu era o muncă ușoară, mai cu seamă pentru cei neobișnuiți. Treceam peste micile greutăți inerente, fiindcă voioșia domina peste capetele noastre. Lucram în cântec și cu bună voie.

Fac vreo câteva constatări, pe care le consemnez acum, cu privire la unele aspecte din această tabără de la Casa Verde, din vara lui 1933. Le fac spre a se trage unele concluzii semnificative, atât cu referire la fondurile de care dispuneam pentru construirea unei astfel de clădiri, cât și ca orientarea noastră, ca organizație politică, în raport cu altele, aparent asemănănătoare, dar complet diferite de ele, cum voi mai sublinia-o pe parcursul evocărilor ce fac.

În primul rând suntem asaltați zilnic de bucureșteni, curioși să vadă cum de-i posibil ca studenții să lucreze cu hârletul sau lopata etc., în loc să-și petreacă vacanța, mai știu ei pe unde? Sunt oameni simpli, care ne vizitează și stau de vorbă cu noi spre a se convinge, pe viu că în adevăr, ceva se desfășoară sub ochii lor. Nu le vine a crede că suntem studenți. Dar nu numai oameni din categoria acestora vin în tabără ci și unele persoane, mai aparte, de care aflarăm atunci cine sunt și cum arată. Îl văd și-l cunosc pe Nichifor Crainic, profesor universitar, directorul ziarului "Calendarul", ziar citit din ce în ce mai mult de publicul românesc. El reprezenta un anumit curent în gândirea filozofică din țară, reprezentat de revista "Gândirea". Pe lângă aceasta era specialistul nostru în probleme de mistică creștină. Tot acolo observ mai des un bătrânel cu aliură aleasă, foarte vioi, ca argintul viu. Vine însoțit de cineva, și-l văd stând de vorbă cu Căpitanul, în bordeiul acestuia. Îi aflu numele. Este generalul Gh. Cantacuzino-Grănicerul. Din vremea aceea ni se alătură cu denumirea ce-i dăm de: "domnul general", cum rămâne în sufletele noastre, de când nu ne mai părăsește până la moarte.

Printre vizitatori mai citez un nume: Ștefan Tătărăscu. Știm cu toții că-i fratele politicianului Gheorghe Tătărăscu. Mai aflasem ceva aparte despre acest om și anume că-și întemeiase o organizație politică a sa, sub influența nemțească. Organizația sa fusese denumită "Partidul național-socialist român". De câteva ori observăm că stă de vorbă cu Căpitanul în bordeiul, de care am mai vorbit. Dau un amănunt, cu privire la viața noastră din tabără.

Mai în fiecare seară, Căpitanul sta de vorbă cu noi. Formam cerc în jurul său, mai frecvent în jurul unui foc, cu care prilej ne vorbea. Adeseori răspundea la unele întrebări, puse de noi și multe altele, legate de bunul mers al lucrului. Astfel de ședințe-convorbiri ne erau cele mai bune ocazii de a ne pregăti, instrui și a cunoaște ce vrem, cine suntem noi, mai precis ce urmărește Mișcarea Legionară. Voi participa la asemenea ședințe și la celelalte tabere (Carmen Sylva în 1935 și 1936 sau Rarău în 1934, mai puțin).

Încă de atunci, din 1933, de la ședința ce a avut loc în tabăra de la Casa Verde, am rămas cu convingerea că Mișcarea Legionară își are premizele ei de pornire pe un drum al său propriu, care nu pot fi identice cu cele ale altor popoare. De atunci am sesizat că una suntem noi și alta organizația venită la putere în Germania lui Hitler. Cu timpul am aprofundat această problemă, care începuse a mi se contura în minte încă de pe atunci, după vizita lui Ștefan Tătărăscu.

Ce discuții avuseseră cei doi în urma vizitei lui Ștefan Tătărăscu? Căpitanul ne-a împărtășit-o îndată după plecarea acestuia. Era într-o seară senină, cu stele ce sclipeau luminându-ne mințile tinere și doritoare să cunoaștem. Acest om venise să-i propună Căpitanului ca să fuzioneze Mișcarea Legionară cu partidul său național-socialist. Atunci Căpitanul ne-a făcut mărturisirea sa de credință. La propunerea ce s-a făcut, răspunsul său a fost următorul, redat din memorie:

"Mișcarea Legionară a pornit la lupta sa, bazată pe realitățile noastre proprii poporului român. Ele nu sunt luate din altă parte. Sunt ale sale proprii, cu totul deosebite de ale altor popoare, inclusiv cele ale poporului german, care l-a adus la putere pe Hitler, cu partidul său național-socialist. Noi nu putem copia în nici un fel vreun alt partid sau organizație, indiferent de unde ar porni ea. Noi reprezentăm un "fenomen" unic în Europa, fiindcă aici, noi românii ne lovim de alte realități, ce nu se pot găsi aiurea în lume. Din aceste realități, specifice românilor, ne găsim originea Mișcării Legionare". Iată motivele care au fost invocate de Căpitan, în respingerea ofertei făcute de acest nepoftit musafir.

Ulterior ne-am convis că era sau o cursă întinsă de anumite cercuri împotriva noastră sau să introducă în rândurile legionare oameni și idei străine nouă românilor. Ca o dovadă în acest sens citez o scurtă informație, apărută la 7 august 1933, tot în "Calendarul". Este vorba de o scrisoare a lui Ștefan Tătărăscu, prin care protestează contra guvernului pentru faptul că "legionarii" naționali-socialiști ar fi persecutați, undeva într-o zonă a țării. Nota se referea la o asemenea scrisoare. Prin urmare, cu vădită intenție se urmărea a se face o confuzie între legionarii legionari ai Mișcării Legionare și aderenții lui Ștefan Tătărăscu. Încercarea acestor cercuri n-a reușit fiindcă noi ne-am urmat calea noastră proprie, fără nici o legătură cu vreo altă organizație politică în Europa. Numai cei de rea-credință mai încearcă să facă aceasta.

Alte remarci cu privire la tabăra de la Casa Verde. În "Calendarul" din 30 August 1933, profesorul Dragoș Protopopescu scrie un articol intitulat "O nouă etică a muncii". Plecând de la munca tinerilor studenți, ce formau majoritatea celor ce se aflau și munceau în această tabără, el face o netă deosebire între cele ce vede aici și concepția comunistă cu privire la muncă. *Citez* ideea principală: "În concepția marxistă munca a devenit un mijloc de exploatare... un instrument de robie și rebeliune, de îngenunchere și răzbunare...". Iată cum se conturează încă de pe atunci deosebirea categorică și nivelul superior al felului în care concepea Mișcarea Legionară să întrebuințeze munca. Articolul se găsește pe aceeași linie ca acela scris de Mihai Polihroniade, în legătură cu digul de la Vișani, de care am făcut vorbire, ceva mai înainte.

Subvenționarea noastră, la care voi mai face referire, se poate constata din cele ce relatez în continuare, începând chiar de la tabăra aceasta. În primul rând locul oferit de doamna Anghel era mai mic decât prevedeau anumite cerințe de ordin edilitar, pentru o asemenea construcție. Alături se afla încă un mic teren, care trebuia cumpărat. Pentru aceasta Căpitanul a lansat un apel pentru strângerea sumei de bani, apel publicat tot în "Calendarul" din vara acelui an. Suma s-a strâns și s-a putut astfel satisface cerințele. Cum vedem numai prin forțele noastre românești ne descurcam din punct de vedere material.

Mai mult decât aceasta, în același ziar din 30 octombrie 1933, se face cunoscut că între 30 octombrie și 5 noiembrie a fost numită săptămâna contribuției legionare pentru Casa Verde. Se face specificarea că toți legionarii își vor trimite obolul lor.

Vineri 3 noiembrie același an, se anunță "donații pentru Casa Verde, venite din partea muncitorilor de la atelierele Griviția CFR. Ei fac donația din propria lor remunerație, câte 200 lei și un metru cub de grinzi. Donațiile continuă până

duminică, 5 noiembrie, când se vor încheia odată cu terminarea construcției". Așa se scrie în acest ziar, la data respectivă.

Atunci, în această vară, când încă nu începuse turnarea primelor lopeți cu beton, văd un registru deschis tuturor, pentru a se înscrie acolo cu obolul lor, ce-l aduc binevoitorii, pentru această construcție. Fiecare se trecea cu ce sumă putea oferi, sau ce material putea aduce. Mulți din vizitatori se înscriau în acest registru cu sumele oferite. Registrul era public, la vederea oricui, deschis tuturor. Concomitent "Calendarul" publică donații ce sosesc din țară. Urmăream soldul, care creștea zi cu zi, cu numele donatorilor, cu sumele respective și categoria cu cantitatea materialelor oferite. Rămâi mirat acum, revoltat chiar, față de atâtea calomnii, ce ni s-au aruncat privind zisa finanțare străină, în raport cu realitatea pe care noi o trăiam atunci și după aceea. Donațiile acestea veneau din partea unor oameni nevoiași, cu venituri modeste. Ele nu se aduceau de către unii care ar fi urmărit menținerea unor privilegii, prin noi legionarii, ci de la cei care simțeau că ni se alătură fiindcă doream să înfăptuim un bine general al întregii românimi. Pentru aceasta, din primele momente, s-au numărat printre legionari muncitorii și țăranii, care simțeau, cei dintâi, nedreptățile și jafurile ce se săvârșeau în detrimentul țării.

Un eveniment l-a constituit punerea pietrei fundamentale, spun "eveniment", fiindcă voi consemna "ceva" care dovedește, începutul unei trădări. Am fost de față atunci acolo. Am remarcat, pe lângă Căpitan și tatăl său, pe generalul Cantacuzino-Grănicerul și Nichifor Crainic cu Dragoș Protopopescu. Atunci l-am văzut prima oară pe Mihai Polihroniade și Stelescu, tânărul nostru deputat. De ceilalți nu-mi mai amintesc. Cei ce lucram formam un careu pe trei laturi ale viitoarei clădiri, incluzând în interior săpăturile fundației, ce le făcuserăm cu mâinile noastre. O latură era rezervată oaspeților, acolo unde se fixa locul pietrei fundamentale. Un sobor de preoți, în frunte cu pr.Ion Dumitrescu-Borșa, oficiază serviciul divin.

După terminarea slujbei, unul dintre muncitorii zidari aflați în tabără cu noi, umple un cancioc cu mortar și-l întinde Căpitanului care, în aplauzele tuturor, îl varsă în fundație. După el urmează ceilalți, printre care menționez pe profesorul Ion Z.Codreanu, pe generalul Cantacuzino, Nichifor Crainic, Dragoș Protopopescu. Erau oameni mai în vârstă și cu vază față de tinerii, care alcătuiam grosul lucrătorilor din tabără.

La un moment dat Mihai Stelescu, din priviri, ar fi dorit să fie și el unul din cei ce făceau acest lucru. Alții de vârsta lui, stau modești la locul lor. Totuși depășește modestia și se vâră printre ceilalți din rândul din față. Ajuns acolo pune și el mâna pe cancioc și aruncă conținutul cu mortar în fundația clădirii. Era satisfăcut în orgoliul lui, că se numără printre persoanele ce au pus mortar. Despre orgoliul și tendința lui de a se afișa ca fiind cineva, voi mai aminti la capitolul Jilava, când se va manifesta la fel, cu vădită intenție de dominare.

Am dat acest amănunt, fiindcă gestul acesta al lui Stelescu era un început al unei comportări, care se va materializa peste un an de zile, comportări care însemnau o adevărată infatuare sau înfumurare, cum vom vedea mai departe, ce a dus la o însângerare a inimilor noastre. Era doar începutul, pe care-l voi consemna, fără a-mi da seama de primejdia ce o reprezenta. Era primul pas spre trădare.

Întors acasă de la tabăra aceasta constat că am lucrat cu multă plăcere. Acolo am cunoscut mulți alții ca mine, cu care mă împrietenisem. Aici am prins unele aspecte de fond ale mișcării noastre, chiar din gura Căpitanului.

Am plecat de acolo cu o încredere și mai mare în forța de care dispuneam. Vedeam în ochii vizitatorilor un credit al lor acordat nouă, celor ce cutezam să creem destine pline de măreție Neamului românesc. Observ că suntem înconjurați de oameni de care auzisem doar, dar care au o greutate a lor, în viața societății românești.

Am lucrat cot la cot cu profesorul Dragoș Protopopescu și nu-mi venea să cred ochilor că-i lângă mine. L-am văzut pe Alexandru Cantacuzino, din familia domnitorilor noștri care și el sapă și aruncă cu lopata pământ, pentru această "Casa Verde" legionară.

Pentru noi, cei mulți și modești ca origine, toate acestea au însemnat mult, enorm de mult în călirea noastră. Ne da certitudinea că nu suntem singuri, că din contră, rândurile ni se măresc cu persoane având greutate morală, socială și intelectuală de mare clasă.

Cu toate aceste impresii m-am dus la Iași, în toamna acelui an 1933, fiind început de an nou universitar. Eram în ultimul an la Drept.

CAPITOLUL VI

ÎN PLINĂ PRIGOANĂ - 1933.

1. OCULTA ACȚIONEAZĂ CU "DO UT DES".

Țara noastră, România Mare, cum firesc o numeam, după primul război mondial, s-a văzut pusă în fața unor grele probleme, ce se cereau rezolvate, pe măsura ivirii lor. Lipsită de orice rezerve de devize, ca urmare a evacuării tezaurului nostru în Rusia și a cheltuielilor făcute de purtarea războiului, cu un teritoriu alipit la Patria mumă, provenit de la trei imperii prăbușite acum, cu sisteme de conducere diferite, țara s-a văzut invadată, pur și simplu, de capital străin, îndeosebi al puterilor occidentale învingătoare. România era tratată de acestea drept o colonie a lor, o piață pentru desfacerea produselor lor finite și, ca urmare exploatarea până la secătuire a resurselor noastre de materii prime. Începând de la petrol, aurul nostru negru, de care dispuneam atunci cu prisosință și terminând cu produse agricole și a bogățiilor forestiere ale munților, toate se comercializau și se licitau pe piețele apusului.

Guvernanții, care s-au succedat la cârmă, ne înglodau, acolo în apus, în datorii, fiecare formându-și un punct de program de a obține credite și împrumuturi, cât mai multe și în condiții cât mai costisitoare pentru țară. Important era să fie chemat la putere.

Creditele și împrumuturile se acordau și în schimbul concesionării către societăți străine a unor anumite exploatări sau întreprinderi ce lua ființă una după alta.

Nu intru în amănunte pentru că sunt cunoscute destul de bine.

Datorită tuturor acestor stări de lucruri soldul balanței comerciale era mai totdeauna, deficitar față de țările capitaliste străine, din apus, care-și exercitau un adevărat monopol al lor asupra economiei și finanțelor țării. Nimic mai deosebit nu se putea întreprinde fără avizul sau acordul acestor cercuri străine. Ele progresau în detrimentul economiei românești.

Aceasta era situația până la începutul crizei economice mondiale din 1929. De atunci, fiindcă aceasta a avut represiuni și asupra economiei și finanțelor noastre naționale, situația României din acest punct de vedere era și mai dependentă de cercurile economico-financiare apusene.

Coincidența face ca în 1930, deci în plină criză economică, resimțită la noi, să vedem acele schimbări cu caracter politic, prin înapoierea prințului Carol și recunoașterea lui ca rege. De astă dată el aduce cu sine o pleiadă de afaceriști, care sunt porniți în a se îmbogăți în dauna țării. Ei se coalizează sau se alătură cercurilor capitaliste străine din apus, împovărând și mai mult finanțele țării.

Majoritatea acestor realități negative constituie motivele determinante și agravante ale apariției și dezvoltării *"Fenomenului legionar"*, în România, adăugate la cele preexistente de secole, sau alte decenii.

Țara sărăcea și mai mult. Cu fiecare an care trece, se intensifică acțiunea noastră pe astfel de teme și omul de rând începe a înțelege mai bine cum stau lucrurile. Eram atunci săraci în țară bogată. Sărăcia aceasta era în casa fiecărui român nevoiaș, în vreme ce bogățiile luau drumul străinătății. Toate aceste realități ne-au propulsat în ochii opiniei românești. Așa se face că în 1931 și apoi în 1932, câștigăm alegerile parțiale la Neamț, iar în vara lui 1932, la primele alegeri generale, avem cinci parlamentari. De acum Mișcarea Legionară își face prize în fiecare județ, iar aderanții noștri creșteau ca număr pe fiecare zi care trece.

Ceea ce era mai periculos îl constituia imixtiunea acestor cercuri economico-financiare în treburile noastre interne, cu caracter politic. Oamenii lor încep a fi impuși în fruntea unor compartimente ale vieții politice românești. O făceau în mod ascuns, ocult, în spatele ușilor închise, unde se aranjau lucrurile, cu perdelele trase, fără ca țara să-și poată da seama de asemenea stări de fapt.

Prezența și acțiunea Mișcării Legionare îi deranjau, fiindcă ea urmărea salvgardarea intereselor proprii românești.

În presa centrală încep să apară unele semne de alarmă. Se tot vorbea de o așa-zisă pătură conducătoare, care ar fi reprezentată de persoane ca Max Auschnitz și alte asemănătoare nume, din categoria acestuia.

Cu venirea lui Carol lucrurile se intensifică. Acolo în Apus, înainte de a reveni în țară, contractase datorii și se angajase în fața marei finanțe că le va fi un fidel reprezentant. Că așa s-a întâmplat, aflăm din scrisorile unuia, care se găsea în centrul problemelor acelor zile: Constantin Argetoianu. Politicianul acesta, în memoriile lui, vorbește despre unul din magnații finanțelor, care avea cuvânt hotărâtor în România. Este vorba de Aristide Blanck. *Citez:*

"...Aristide, bancherul, a domnit în Țara Românească. Intra la rege când vrea și în jurul regelui cumpărase tot ce era de cumpărat..."

Iată, prin urmare, starea de dependență a noastră. Acest Aristide Blanck cu un alt confrate de-al lui, Marmorosch, dețineau în mâinile lor finanțele țării. Banca lor avea strânse relații cu cele apusene. România era un fel de sucursală sau agenție a celor de dincolo. Executau aici, în țară, cele ce dispuneau centralele lor de acolo.

Acest "do ut des" a fost scrupulos aplicat de ocultă, în vremea aceea la noi. Regele era instrumentul, sau mai bine spus pionul lor, prin care acționau. Așa se făcea că se schimbă guverne după guverne, îndată ce se urcă pe tron în 1930 aventurierul, dezamăgind întreaga țară și în primul rând tineretul.

În toamna lui 1933 se face, la Iași, inaugurarea Fundației universitare numită "Ferdinand". Spre a-i da o mai mare importanță faptului, inaugurarea se face în prezența regelui și a primului ministru Vaida. În acest scop se fac mari pregătiri. Regele știa el ce știa despre Mișcarea Legionară, din rapoartele ce i se prezentau, dar n-avusese încă prilejul să se convingă personal, cum stau lucrurile, aici în Iași, locul de pornire al mișcării.

Din momentul sosirii și până la plecare, regele cu suita lui, a fost întâmpinat numai de coloane de legionari, toți studenți. La prima vedere îi șochează pe

vizitatori, când dau ochii cu un număr atât de mare de legionari. Erau prezenți ori pe unde apăreau înalții vizitatori. E drept că erau ovaționați, dar rămân surprinși văzând atmosfera existentă la Iași.

Toată această demonstrație desfășurată atunci a dus la precipitarea unei hotărâri a regelui, sau mai precis, a dus la luarea unei hotărâri pentru demiterea guvernului Vaida.

Ca să ne dăm seama de influența la noi a cercurilor financiare economice occidentale, fac unele referiri la evenimentele politice, ce au avut loc în țară, în iunie 1930, în jurul reîntoarcerii regelui. Se știe că omul politic care a sesizat că persoana fostului prinț este nedemnă să urce pe tronul regesc, a fost Ionel Brătianu. Alături de el, a fost tot așa intransigent și I. Gh. Duca, care în calitate de ministru la Culte, a luat măsuri, încă din 1927, pentru a-l împiedica pe Carol să se întoarcă în țară. După moartea lui Ionel Brătianu și apoi a fratelui acestuia, Vintilă, la conducerea partidului liberal a fost ales I. Gh. Duca. Acesta a rămas, cu partidul său, același intransigent adversar al prințului Carol. La întoarcerea acestuia în 1930 s-a pus în discuția culiselor partidelor politice ca și în parlament problema restaurației. Într-o ședință a conducerii partidului liberal, liderul acestuia, I. Gh. Duca, s-a opus oricărui compromis, încheindu-și cuvântul său astfel: "... mai bine îmi tai mâna dreaptă decât să semnez un act de colaborare cu un asemenea aventurier", iar în ziarul "Viitorul", din iunie același an, organul de presă al partidului și-a arătat aceeași consecvență, în termeni categorici, din care reiau câteva idei: "... Fapta de astă-noapte (a acceptării reîntoarcerii lui Carol) este cea mai primejdioasă aventură ce s-a putut face și este tot ce poate aduce mai mult rău consolidării noastre naționale și situațiunii țării noastre în toate privințele. La o primejdioasă aventură nu pot să iau parte, refuz să mă duc, chiar dacă viața mea politică ar lua sfârșit. Sfatul ce dau partidului nostru este o intransigență absolută...".

Așadar, vedem o atitudine de principiu, pe care a adoptat-o I. Gh. Duca, refuzând orice colaborare cu omul, care urcă pe tronul țării ca rege.

După trecerea a trei ani se produce imposibilul de conceput, în iunie 1930. După perindarea la cârma țării a unui număr de șase guverne, cu tot atâția prim-miniștri, este adus la putere I. Gh. Duca, cu partidul său liberal. Ce miracol se întâmplase? Care a fost substratul acestei reconsiderări de atitudini și într-o parte și în alta? Cu ce preț se abdicase de la principii atât de categoric formulate de I. Gh. Duca, cu trei ani înainte? Găsim răspunsul acestor întrebări în continuare.

Cercurile acelea, oculte apusene, doreau o împăcare între cele două părți. Înțelegerea se făcuse în detrimentul țării și a Mișcării Legionare. Îți dau puterea și ca preț al ei îmi scoți din viața politică Mișcarea Legionară, în care vedea în România, singurul adversar și intratabil. Că acesta a fost prețul, o vedem și din următoarea relatare a lui Argetoianu, în jurul discuției pe care el a avut-o la 15 noiembrie 1933 cu I. Gh. Duca: "...Duca mi-a spus că prima lui datorie era desființarea Gărzii de Fier și că o va face cu prilejul alegerilor. Nu va lăsa Garda să candideze. Probabil că o va dizolva în ultima zi a depunerii candidaturilor ca să împiedice pe gardiști să candideze pe liste camuflate. Mi-am permis să observ că comite o nouă greșeală. Duca s-a uitat lung la mine: "Știu Argetoianu... dar nu pot să fac altfel. Mi s-a pus această condiție "sine qua non" și e singura care mi s-a pus. Am primit-o..." (vezi memoriile lui Argetoianu).

Încă în toamna acelui an, Duca începe să-și arate adversitatea sa față de Mișcarea Legionară, adversitate pe care o semnalează într-un articol publicat în ziarul "Calendarul" din 9 noiembrie, și semnat de Al. Cusin. Articolul este intitulat: "Domnul I. Gh. Duca și mișcarea de dreapta". *Citez* fragmente: " a se spune azi, când avem un trecut propriu de luptă națională, că întreaga activitate a unui Corneliu Zelea Codreanu poate avea vreun izvor de inspirație din alte realități politice, decât cele pur românești, este o prostie, care nu poate țâșni decât din capetele unor politicieni interesați. Una este a aproba anumite mișcări de regenerare morală de aiurea și alta este a le imita.

Imitări nu prea avem nevoie să facem, fiindcă geniul politic al poporului nostru este destul de puternic... Așa se pune problema când discutăm despre un fenomen social...". Iată cum se dezvăluie adevărul unor intrigi cusute în culise de o ocultă ce acționa de peste tot.

2. DEMASCAREA PUBLICĂ A ACESTEI OCULTE CU JECMĂNIREA ȚĂRII.

Odată reîntors în țară, Carol s-a pus pe lucru în îndeplinirea josnicelor sale scopuri: acapararea de averi, cu punerea avuției naționale la mezat, în scopul realizării unor profituri personale și pentru acoliții săi, din țară și de peste hotare. La toate aceste intenții, lipsite de orice scrupule, Carol a practicat, la început, pe ascuns, apoi public, în văzul tuturor oamenilor politici o viață imorală, în desfrâu și desmăț. Cel dintâi pas făcut a fost refuzul său categoric de a se împăca cu soția sa, regina Elena, cu toate că atunci când era în exil, promisese formal că o va face, îndată ce se va înapoia în România. În felul acesta a indus în eroare pe oamenii politici, de bună credință care au stăruit să se întoarcă, ca Iuliu Maniu, de pildă. El n-a făcut-o și și-a adus în țară concubina: Elena Lupescu.

Urcat pe tron, și-a creat o clică din oamenii cei mai servili, ce s-au pus la dispoziția aventurierului. Este ceea ce se cunoaște cu numele de camarila regală. Toată lumea știa că la palat domnește desfrâul, imoralitatea și se țes cele mai tainice intrigi și afaceri păgubitoare țării.

Cercurile acelea occidentale, care-și plasaseră în țară capitaluri și acordaseră împrumuturi în avantajiile lor, au căutat să aibă aici, pe loc, o strânsă și permanentă legătură cu camarila, prin care regele făcea totul.

Prima oară când se dezvăluie public numele metresei regelui și a acestor afaceriști a fost în toamna lui 1933, când ziarul "Calendarul", în numărul său 525/16 noiembrie 1933 dă publicității, sub semnătura lui Nichifor Crainic articolul: "Țara regelui Wieder și a reginei Duduia".

În lumea aceea ocultă, în dosul perdelelor trase și în cercurile politice, Elena Lupescu, această femeie nefastă pentru poporul român, era pomenită cu numele de "Duduia", iar Wieder era unul din samsarii ocultei. *Redau aproape în întregime textul acelui articol:*

"În cursul anului, bande evreiești, înarmate până-n dinți, au luat cu asalt Universitatea din Cernăuți, maltratând studenții creștini, lovindu-i și sângerându-i. Atât autoritățile locale cât și autoritățile centrale au știut perfect lucrul acesta și sub

constrângerea opiniei publice românești, l-au mărturisit și recunoscut. Ei bine, până azi, nici o sancțiune drastică nu s-a aplicat bandiților de la Cernăuți, care nu făcuseră altceva decât o repetiție generală pentru viitoarea revoluție comunistă.

În fața așa-ziselor legi românești, tâlharii aceștia sunt imuni și sunt tabu. Nimeni nu se atinge de ei. Fiindcă deasupra noastră a tuturor stau regele Wieder și regina Duduia, satrapii reali ai poporului românesc și proprietarii absoluți ai acestui stat nenorocit...

In realitate, în România se confundă Sionul și e stăpânită azi de peste 2 milioane de evrei, cu concursul cămătarilor străini ai statului, cu concursul francmasoneriei internaționale, cu concursul democrației partidelor noastre, dar mai presus de toate cu concursul lui Wieder, regele afacerilor fabuloase și a reginei Duduia, această nouă Iudită biblică, fatală nu numai unui alt Holofreu, ci întregului Neam românesc.

Indivizii aceștia pregătesc dărâmarea statului român. Ei împart grațiile regale, ei fac, în folosul personal, toate afacerile noastre, peste capul guvernelor paiațe, ei dau toate marile comenzi ale statului în mâna coreligionarilor cu pistrui, ei dărâmă guvernele, ei pun alte guverne, din ce în ce mai sclave, puternicii lui Israel în România...

Știm perfect cine s-a oferit să fie călău al românismului. Știm perfect că aici, în București, se găsesc actualmente bancheri evrei din Paris, care, cu concursul lui Wieder și al Duduiei, merg până acolo cu nerușinarea încât impun cine să fie și cine să nu fie ministrii în guvernul, ce se formează...".

În acest articol Nichifor Crainic dă la o parte voalul sub care cercurile oculte acționează. El face referire la personajul biblic, când acea Iudită a avut rolul de a-l ucide pe adversarul poporului său.

Articolul lui Crainic a produs o puternică impresie în opinia publică. Era prima oară când lumea românească lua cunoștință despre adevărata stare de lucruri, ce exista în țară, și mai ales acolo, sus, la Palat. Se aruncase mănușa acestei camarile și regelui însuși, care era demascat în tot ce avea el mai găunos. De-acum știa cu precizie, cum stau lucrurile în România.

Dar cine era această regină, Duduia?

Aflăm din indiscrețiile ce se fac atunci și apoi, mai târziu, din scrierile oamenilor, care i-au cunoscut trecutul. Era fiica unui industriaș, Nuhăn Grünberg și a Elizei Falk. Acest Grünberg și-a schimbat numele, luându-și unul neaoș românesc, pe cel de Nicolae Lupescu. Fiica lui, Elena, s-a căsătorit cu maiorul din armata română Tempeanu. Îndată ce-l cunoaște pe Carol, înainte de plecarea acestuia, în 1926, Elena Tempeanu divorțează de maior și-și reia numele de familie, nume sub care "domnește" cu adevărat în România, vreme de zece ani. Elena Lupescu nu numai că-și face o avere personală, care se mărește an după an, dar cu vremea, ceea ce este mai grav, se amestecă în treburile politice ale țării. Ea face propuneri, pentru cei ce-i sunt în grație, pe care-i ridică în posturi ministeriale, sau le facilitează încheierea de contracte în defavoarea statului. Este elementul cheie în viața noastră publică.

Dar cine era acest Wieder?

Înainte de primul război mondial fusese un nimica toată, un impiegat la o bancă, de unde fusese dat afară ca incapabil. Numele lui întreg era Felix Wieder.

Inteligența lui făcuse oarecare impresie asupra lui Blank. Argetoianu ni-l descrie astfel: "perechea Wieder soț și soție, el era cel mai înțelept, din haimanalele care formase camarila și, în primii ani ai întoarcerii lui Carol, a fost cel care a țesut toate ițele la scandaloasele afaceri încheiate atunci. Cu aspect de gentleman, Felix Wieder era occidental, elegant și cu maximum de sex apeal de manevrat în persoana frumoasei sale soții".

Iată cine-s persoanele, ce alcătuiau prea puternica camarilă, care trona în România. Erau persoanele din țară, pe care magnații finanțelor din apus, din același neam cu ei, făceau ce vroiau în țara românească. Este lesne de înțeles atmosfera sub care Mișcarea Legionară era prezentată în ochii străinătății.

Îndată după apariția articolului lui Nichifor Crainic, un timp ziarul "Calendarul" a fost suspendat, după care va mai apare puțină vreme și, în cele din urmă, își încetează apariția, pentru totdeauna. Represiunea cercurilor acelea și a camarilei a fost necruțătoare.

În vremea aceea aflăm despre o scrisoare, ce i-a fost adresată Elenei Lupescu de către Eleonora Grigorescu, soția generalului Eremia Grigorescu, eroul nostru din primul război mondial. Redau câteva fragmente din acea scrisoare, care este edificatoare.

"Toți țipă că orice se face în politica țării, în economia și în schimbările de guvern, în cumpărarea de materiale pentru țară, contracte pentru întreprinderi sau concesiuni etc. toate trec prin oficina ta, care a ajuns să dirijeze întreaga viață a țării și implicit te face să devii cauza tuturor mizeriilor, a sărăciei fiecăruia etc. Se spune că regele dorește ca tu să-i aduni bani pe orice calc, pentru a-i pregăti plecarea cu tine și că tu lucrezi asiduu în acest scop. Că regele nu a venit în țară decât să-și refacă situația materială pentru a continua traiul comod cu tine...". Scrisoarea aceasta, din care reproduc câteva fragmente este publicată în cartea "Fapta din umbră", vol. 3, pag. 76, 77, scrisă de C. Neagu și D. Marinescu, este elocventă.

Autoarea scrisorii a intuit o realitate, pe care o dezvăluie în scris, iar prevederile ei s-au întâmplat exact cum o avertizase ea pe această Esteră a timpurilor, pe care le-am trăit noi românii, în acei ani.

Demersurile unor asemenea situații, încep a le face și unii oameni politici, ca Iuliu Maniu, de pildă. Tot în cartea mai sus citată, la pagina 88, se publică un comentariu din ziarul englez "Times". *Citez:* "Fiica negustorului de vechituri a fost, din nou, săptămâna trecută subiectul care a eclipsat toate celelalte probleme din România. Acest subiect a fost discutat în fața Comitetului executiv al Partidului Național-Țărănesc. "Atât timp cât madam Lupescu rămâne în România, nimeni nu va putea realiza ceva bun", a strigat Iuliu Maniu, șeful partidului. "Prin amestecul ei în politică au nu mai puțin de douăsprezece cabinete".

Unii oameni politici au încercat, cum vedem, să schimbe drumul istoriei, dar manevrele de culise au fost atât de meticulos întocmite, atât de încâlcite ițele țesute în jurul lor, încât au rămas neputincioși. Lichelismul politic al unora a fost atât de influent și atât de puternic încât a împins carul țării înainte, așa cum dorea un rege, înconjurat de camarila, pe care și-o formase în jurul său.

Atunci, tot în ziarul "Calendarul", în ziua când este publicat articolul "Țara regelui Wieder și a reginei Duduia", pe ultima pagină, cu litere groase, la ultimele știri, se dă ultima informație deținută:

"... De câteva zile se află, în București, un trimis a lui "Banque de Paris et des Pays Bas". Acest personaj misterios, care asigura, sâmbătă, că vom avea un guvern Duca, urmărește cu mare atenție mersul crizei și se pare că nu e străin de neașteptata întorsătură ce s-a dat evenimentelor în cursul nopții de eri...".

Și mai departe se publică "declarația" lui I. Gh. Duca:

"Am fost însărcinat de M.S. Regele să alcătuiesc guvernul și voi prezenta după-amiază lista cabinetului".

Știrea apărută cu litere groase, era prevestitoare a unor măsuri în curs de luat.

Cine putea fi mai mult vizat decât Mișcarea Legionară, care în vara acelui an își făcuse cunoscută o nouă etică în viața noastră publică românească? Tabăra de la Casa Verde a făcut să zumzăie stupul de trântori, care storceau tot ce ne era avuție, tot ce reprezenta bogăția materială, acumulată cu broboanele de sudoare ale poporului român. Și nu numai acestea ci și poluarea spirituală a Neamului, care se făcea de către o anumită presă și publicații, toate fuseseră semnalate de această Mișcare. Ea sesizase și primejdia care ne pândea din acest punct de vedere.

Iată pentru care motiv suntem vizați, încă de atunci, cu ochi răi și prezentați ca un pericol. Și ca să fie mai ascultați, ne arătau pe noi că periclităm interesele țării, pe noi cei ce gândeam să purificăm moravurile politice, să însănătoșim o societate de tarele de care suferea, tare moștenite de la atâtea ocupații străine și influențe negative de-a lungul veacurilor. Personajul acela misterios venise cu misiunea concretă de a impune o anumită schimbare la noi, din partea conducerii politice românești. Nimeni nu a protestat contra unei asemenea imixtiuni în treburile noastre interne. Nimeni nu a ridicat glasul că ni se aducea atingere demnității noastre naționale. Ba, unii, din cei interesați, se bucurau că le-a venit ceasul când vântul le suflă iar în pânzele lor, că li se deschid perspective în roz, pentru încheierea viitoarelor afaceri. Se simțeau vizați, când Mișcarea Legionară strigase sus și tare că atâtea fraude, comise în anii care se scurseseră, apăsau greu asupra bugetului țării.

Insinuau că Mișcarea Legionară ar avea ceva comun cu puterea politică instaurată în Germania de Partidul Național-Socialist al lui Hitler. Am arătat că nici o legătură nu exista și nici n-a existat între cele două formațiuni politice. Am prezentat convorbirile avute de către Căpitan cu acel Ștefan Tătărăscu, care tatonase o apropiere de partidul său, format după modelul german, a Mișcării Legionare, tatonare soldată cu un refuz categoric al nostru la o așa combinație. Noi aveam realitățile noastre, ce nu aveau nimic comun cu cele ale germanilor.

Ce putea fi mai lesne pentru camarila din România decât să ne ponegrească ca fiind ceea ce nu eram. Era mai credibilă o astfel de aserțiune decât realitatea, care-i viza direct pe politicienii noștri.

Revenind la acel noiembrie 1933, vedem că lucrurile se precipită, în goană nebună către o finalizare a lor, așa cum le dirijau oamenii din afara țării, fiindcă cei din interior devin simpli executanți. De altfel, așa cum a recunoscut însuși viitorul prim-ministru I. Gh. Duca, când a avut acea convorbire cu Argetoianu, angajându-se să ne scoată de pe arena vieții politice, în schimbul obținerii puterii. Nu pot merge până acolo încât să contest sentimentele românești ale lui Duca, Vaida sau Maniu și alții ca ei, care au avut un rol major în înfăptuirea României Mari. Totuși este evident că jocul politic la care s-a dedat I. Gh. Duca umbrește oarecum meritele lui anterioare. S-a lăsat prins în capcana camarilei și a cercurilor

din afară. Numai în trei ani și jumătate el se dezice de declarațiile făcute, alăturându-se celui pe care îl prezentase în lumina lui adevărată. Aici trebuie văzută carența morală, care pusese stăpânire pe unii din acești oameni politici.

Cei ce au sesizat primejdia care ne amenință, cei care îndreaptă degetul acuzator către impostori, ajunși acolo sus și devin cozile de topor, sunt sortiți pierzaniei. Unii s-au convins peste ani și ani în temnițele comuniste, alții n-au mai apucat acele vremuri.

Acum, acolo, în culise, în grupuri restrânse plănuiesc și fac tot felul de combinații, cu unicul scop de a-și consolida pozițiile pierdute sau amenințate. Plănuiesc să-i anihileze fără menajamente pe toți ce le-ar sta în cale. Ei trăiau în momentul prezent. Nu aveau în vedere interesele de perspectivă ale țării.

Așa se prezintă situația în toamna anului 1933, când guvernul condus de Vaida este dat la o parte, pentru a face loc altuia, ce primește condiția pusă "sine qua non".

De acum, zarurile fuseseră aruncate și forurile conducătoare erau satisfăcute oarecum că deocamdată aveau puterea în mână și puteau dispune în mod samavolnic de ea. Pentru aceasta aveau asigurări date de mai marii lor de "dincolo".

Se întrevăd nori negri pe orizontul nostru. Priveam cu calm și încredere în viitorul ce ni-l credeam just și de neînlăturat, indiferent ce piedici ne vor ieși în cale.

3. ÎN ȚARĂ ACTIVITATEA NOASTRĂ CONTINUĂ.

Consumându-se câteva conciliabule, de formă, cu șefii partidelor politice, Carol întinde mâna lui Duca, iar acesta face la fel. Încă nu se cunoștea public care au fost substraturile ce au dus la această combinație, în afară de cele publicate de ziarul "Calendarul", așa cum am văzut.

Fapt e că, de acum, toate partidele politice se pregătesc pentru alegerile generale, fixate a avea loc la 20 Decembrie. Aveam toți un timp de aproximativ o lună de zile, pentru depunerea listelor cu candidații și expunerii alegătorilor a punctului de vedere, când li se solicită voturile.

Începe, așadar, campania electorală, în acel sfârșit de an 1933. Deci și Mișcarea Legionară intră în iureșul acestei dispute cu celelalte partide. Totul se va desfășura, credeam noi, în cadrul legilor și a Constituției țării, care garantau libertatea de exprimare, de deplasare și de întrunire.

Multe partide se prezintă în aceste alegeri "cartelate", asociindu-se între ele, pentru a fi mai sigure de un rezultat mai favorabil.

Mișcarea Legionară se prezintă necartelată, cu nici o altă organizație politică. Acum, în urma evenimentelor, ce se precipită, ne pregătim a ne angaja și noi în această luptă electorală, care se anunță a fi extrem de aprigă, dat fiind faptul că partidul chemat să alcătuiască guvernul, la precedentele alegeri nu obținuse decât un număr mic de mandate în parlament. El trebuia să obțină acel minimum de 40% din voturi, pentru a-și asigura cunoscuta "zestre electorală", așa cum prevedea legea.

Eram la Iași, atunci, în acele vremuri. Cum era firesc, se fac și acolo pregătiri febrile, în lumea noastră studențească, fiindcă și noi urma să participăm la această

campanie electorală, angajându-ne în dispută cu celelalte organizații politice, dat fiind că și noi studenții aveam vârsta exercitării drepturilor cetățenești.

În ce ne privește, pentru această campanie, primeam instrucțiuni de la București, întrucât acolo se mutase sediul central al Mișcării.

Noul guvern avea în componența sa și pe Victor Iamandi, profesor secundar la liceul "Național" din Iași. Era energic, un înfocat liberal și un adversar vehement al nostru, fățiș manifestat în toate ocaziile. I se încredințase postul cheie în guvern și anume subsecretar de stat la Ministerul de Interne. Această numire a lui, acolo, a fost pentru noi, un motiv în plus, să privim lucrurile cu și mai multă gravitate, fiindcă bănuiam că acest om fusese introdus în guvern cu un anumit scop, bine definit.

Așadar, în guvern se afla unul din adversarii noștri declarați, fapt notoriu, nu numai în Iași, dar și în întreaga țară. Prin urmare ne așteptam la mari și numeroase obstacole, pe care oamenii din subordinea lui ni le vor pune în cale. Chiar în sânul partidului liberal, Victor Iamandi se număra, printre cei ce alcătuiau grupul "H", format din tineri, extrem de vehemenți, angajați pe o anumită poziție, oarecum extremistă. Așa că prevedeam cu toții că vom avea mult de furcă din partea guvernului, care manevra totul prin acest om. Guvernul trebuia să se țină de angajamentul luat față de cercurile oculte, care-l impuseseră la putere.

Candidații noștri trebuiau să se îngrijească a depune listele electorale la Comisia electorală județeană, în termen, pentru a fi siguri că nu vom rămâne cu vreo organizație fără candidaturi. Spre deosebire de alegerile din 1932, acum trebuia să avem liste cu candidaturi în fiecare județ.

Astfel cum știm, la vremea aceea Mișcarea Legionară nu dispunea de un ziar propriu al său, prin intermediul căruia să se poată adresa țării. Când și când, "Calendarul" ne publica câte o informație sau vreun reportaj. Datorită acestui fapt munca noastră era mult îngreunată, în raport cu celelalte formațiuni politice. Pe lângă aceasta noi nu dispuneam de automobile, cu care să ne deplasăm prin sate. Deplasarea o făceam pe jos, apostolește, străbătând satele individual om cu om, sau în grupuri, după posibilitățile fiecărei organizații județene.

Centrele studențești, care numărau mulți studenți cu drepturi cetățenești, puteau contribui la campania electorală a formațiilor politice căreia aparțineau. În centrul universitar Iași, Mișcarea Legionară dispunea de un număr remarcabil de studenți, care se putea deplasa în județele lor, sau acolo unde era nevoie de ei. Eram avantajați, într-un fel, fiindcă toată campania electorală se deschisese și ținea către finele trimestrului întâi al anului, ceea ce ne da posibilitatea să participăm mai toți la această dispută electorală. Listele electorale trebuiau depuse până în ziua de 10 Decembrie, cu zece zile înainte de data alegerilor. Fiecare partid avea un semn electoral al său, pentru faptul că mulți cetățeni, cu drept de vot nu știau carte. Semnul nostru electoral era destul de popularizat, format din trei linii paralele orizontale, întretăiate de alte trei verticale și se răspândise în toată țara sub numele de "gardul de fier".

Tipografia noastră din Iași, lucra zi și noapte. Acolo învârteam neîntrerupt, pe rând, mânerul roții care acționa acea mașină primitivă, de sub care ieșau manifestele noastre și revista "Pământul strămoșesc". Acum aveam de lucru, în boxa de la subsolul căminului "Râpa Galbenă", unde funcționa acea tipografie. Fiecare bănuț, ce se strângea din cotizație, sau dăruit de grupul "Prietenii

legionarilor" era folosit cu mare grijă. Cum am mai spus, sumele acestea erau date publicității regulat. Avea prioritate răspândirea acestui material de propagandă, care odată scos de la tipografie, trebuia să ajungă până-n cele mai izolate sate și așezări românești.

Din când în când se anunța și în "Calendarul" aportul bănesc adus de unele persoane. S-a lansat și un apel al Căpitanului, în acest sens, publicat și în "Calendarul" din 3 decembrie 1933. *Citez* fragmente:

"După ce, prin lupte foarte grele, am ajuns a ne depune liste de candidaturi, în mai toate județele țării, ne găsim azi în situația de a nu plăti taxele electorale.

Organizațiile vechi și le plătesc singure.

Pentru cele mai noi, însă, o spunem deschis, nu avem bani. Garda de Fier e bogată în suflet, dar săracă la pungă.

Cu mândria acestei cinstite sărăcii, fac un apel către toți prietenii mișcării noastre românești să contribuie în răstimp de trei zile cu ceea ce poate fiecare, pentru a menține listele de candidați depuse cu chin și numeroase lupte de sânge".

Iată încă un argument cu privire la subvenționarea noastră, de care adversarii noștri au făcut și ei atâta caz.

Tot în legătură cu acest aspect, ziarul "Calendarul" din 4 Decembrie 1933, publică o scurtă informație, pe care o redau:

"La apelul domnului Corneliu Zelea Codreanu pentru a contribui cu obolul lor la fondul de taxe electorale, până sâmbătă seara s-a strâns 53.320 lei." În continuare se dă numele donatorilor. Mai este necesar să demonstrez subvenționarea noastră?

Interesant de menționat că printre donatori sunt mulți muncitori, după cum reiese din lectura acestui ziar, al acelor timpuri.

Nu mai pomenesc de faptul că se citează județe care anunță cu bucurie că au reușit să strângă banii pe plan local, ca să plătească aceste taxe, depășind greutățile lor materiale.

În căminul nostru era un du-te-vino din toate județele, îndeosebi din Moldova, Bucovina și Basarabia. La Buzău ne ajuta George Călinescu, care avea o tipografie a sa și ne oferea serviciile sale când îl solicitam și aveam nevoie. Spun aceasta fiindcă eram în legătură cu județul din care veneam.

Încă din primele zile ale campaniei electorale, încep să apară unele simptome, care dau de gândit. Oamenii noștri se plâng de faptul că autoritățile guvernamentale, prin poliție și jandarmi, la sate, ne fac tot felul de greutăți. Se semnalează împiedicarea depunerii listelor electorale, sub diferite pretexte, depunere pe care, totuși, în cele din urmă izbutesc s-o facă. Pătrunderea grupurilor de persoane prin localități este oprită, li se fac șicane, iar oamenii care-i găzduiesc sunt avertizați de jandarmi sau intimidați.

Unii din studenți s-au întors pe la județele respective desfășurând acolo activitatea lor politică. Aflasem că la Buzău candida colonelul invalid Diaconescu Vasile, președintele I.O.V.R., de la noi din județ. Era una din achizițiile principale ce se făcuse în Buzău. Îl voi întâlni, mai târziu în Chișinău, mutat acolo, în aceeași funcție și unde va fi împușcat în 1939, din ordinul sceleratului rege criminal. A stat expus în centrul Chișinăului timp de trei zile. Doctorul Angelescu izbutise să-l

trimită pe invalidul colonel în Basarabia, cât mai departe de fieful său politic. Un procedeu aplicat, mai târziu și lui Stelian Teodorescu.

Personal n-am plecat în județul Buzău, ci am rămas locului, constituind grupul cel mai numeros, care urma să ne deplasăm de acolo, din Iași, oriunde ar fi fost nevoie. Șef al Centrului studențesc era Ion Crânganu, originar din Tecuci, și în ultimul an la Drept. Zilnic eram la cămin unde primeam vești de la cei plecați în țară. Cu fiecare zi care trece, veștile erau tot mai alarmante, mai îngrijorătoare.

Victor Iamandi, în funcția pe care-o îndeplinea, înțelegea să-și servească partidul, șeful și mai marii lor, ce-l dirijau din culise. Odată instalat la Ministerul de Interne, nu mai contenește cu luarea măsurilor, cele mai strașnice împotriva Mișcării Legionare. Circulări, după circulări și tot atâtea ordine unul după altul emise, trebuiau executate, fără nici o ezitare, de către subordonații săi, până-n cel mai îndepărtat șef de post sau agent de poliție. Pe lângă aceasta, pe linia partidului de guvernământ, cluburile de partid își pregăteau temuții bătăuși electorali, care cutreierau satele și orașele, pentru a împiedica orice activitate politică a adversarilor și mai cu seamă a legionarilor. Nu aveau nici o limită. Li se promiteau multe, pentru isprăvile lor. În întreaga țară se deslănțuia teroarea, provocată de acest guvern, chemat la putere în condițiile știute și îndeosebi prin omul său de la interne.

Presimțeam că deasupra noastră se apropie nori negri, prevestitori de furtună. Voiam să nu le stăm în cale, să nu le dăm pretexte sau motive de a ne considera tulburători ai ordinei publice. Această zisă ordine publică în sensul conceput de guvern însemna reînscăunarea în țară a unor practici, care mereu se soldau cu suferințe, cu maltratări sau umilințe. Victimele erau mai mereu considerate ca fiind elemente provocatoare de instabilități, iar agresorii, acei agenți și bătăuși electorali guvernamentali, deveneau în ochii oficialităților miei blânzi. Rolurile erau inversate în unele ziare proguvernamentale, care ne prezintă, din ce în ce mai în negru. Reținem, din acea vreme, două articole scrise de Vasile Melinte, fostul procuror de pe lângă Parchetul de Buzău, și acum avocat în București, de care am făcut vorbire ceva mai înainte. Le amintesc titlurile: "Ticăloșia jandarmilor" și "Netrebnicia magistraților", publicate în "Calendarul" în acel decembrie 1933. Titlurile grăiesc de la sine. Ele confirmă samavolniciile săvârșite, în faza campaniei electorale, de un guvern, care voia să se impună cu orice preț. Vasile Melinte desvăluie opiniei publice metode și practici politicianiste.

În ciuda tuturor acestor măsuri, ce încep a fi cunoscute sau simțite personal de unii din oamenii, ce militau în rândurile Mișcării Legionare, noi ne continuam intens și calmi, acțiunea în campania electorală, în care eram angajați, așa cum legea și constituția țării ne dau dreptul s-o desfășurăm.

4. PRIMA JERTFĂ STUDENȚEASCĂ: *VIRGIL TEODORESCU* LA CONSTANȚA.

Astfel cum am arătat, toate organizațiile noastre județene își depuseseră listele electorale. Candidații, propuși pe listele proprii nu-și găseau momente de răgaz. Singuri sau însoțiți de unii din adepții noștri cutreierau sat după sat, vorbindu-le cetățenilor întruniți sau din om în om, după împrejurări. Cam așa

procedau și celelalte formațiuni politice, care aveau procedeul lor și mijloacele ce le erau proprii. În ce-i privește pe guvernamentali, aceștia aveau în plus de partea lor întregul aparat administrativ și polițienesc, care secondau pe agenții electorali și bătăușii lor de club. Miza era mare și fiecare se străduia să-și asigure un număr cât mai mare de voturi.

Toți, din opoziție, se plâng de abuzurile și samavolniciile auxiliarilor puterii guvernamentale, fiindcă fățiș dau sprijin agenților electorali ai guvernului. Țara întreagă este cuprinsă de această febră cu atacuri și contraatacuri verbale, rostite la diferite ocazii sau în scris în presă sau manifeste.

Și iată că începe a se face simțită și mai mult ferocitatea guvernului care, prin Victor Iamandi, cu oamenii lui în subordine, merge, dincolo de acțiuni și critici verbale sau în presă. El trece la fapte concrete.

Vine vestea de la Constanța, care consternează toată lumea. Un tânăr, Virgil Teodorescu, student la o facultate din București, este împușcat mortal, pe la spate, de un agent al poliției locale, în timp ce lipea un manifest al Mișcării Legionare. Acest student lipise manifestul într-un loc stabilit pentru așa ceva, cum prevedeau dispozițiile respective. Nu avusese loc nici o discuție, nu se iscase nici o altercație sau ceva de natură a se interpreta că "ordinea" ar fi fost tulburată. Studentul lipea un afiș electoral. Nimic altceva. Agentul de poliție, văzându-l ce afiș lipea, n-a mai întârziat și i-a curmat viața.

Acesta-i faptul petrecut la Constanța în ziua de 25 noiembrie 1933, dacă bine mi-aduc aminte data. Vestea s-a răspândit ca fulgerul în oraș și, de acolo pretutindeni. Presa centrală a comentat-o în felul ei de a o face. Unele ziare proguvernamentale au consemnat-o sumar, într-un loc periferic al gazetei, altele și, mai cu seamă "Calendarul" i-au acordat toată atenția. Se luase un interviu inginerului Virgil Ionescu, ce candida pe lista noastră în Constanța. Din interviul luat toată lumea știe că studentul era fiul unui factor poștal, un modest funcționar, tatăl a încă 5 copii. Virgil Teodorescu fusese singurul care urma studiile universitare, fiind cel mai în vârstă din copii. Opinia publică rămâne încremenită, luând cunoștință de crima săvârșită și, mai cu seamă de împrejurările în care ea s-a comis, fiindcă inginerul Virgil Ionescu se deplasase imediat la fața locului și apoi a luat toate amănuntele acestei împrejurări nenorocite. Studentul acesta venise de la studii, care erau pe terminate, ca să dea o mână de ajutor organizației locale legionare. Nimic incriminator, în tot ce făcuse el, nu i se putea imputa.

Revolta împotriva crimei s-a răspândit de acolo în toate centrele universitare studențești, mai întâi în București. Îndată i se face înmormântarea cu toată cinstea la Constanța, la care participă și conducătorii Mișcării Legionare. Desigur că este un prilej de a-l plânge pe cel, ce va fi prima jertfă, înscrisă cu sânge, pe lista, ce începe a se deschide unor oameni, ce cred în "ceva" dincolo de efemer, ci în permanențele unui Neam, în coordonatele Mișcării Legionare, stabilite pentru generații.

Acolo, la această tristă solemnitate, s-a ridicat protestul cel mai vehement împotriva unor oameni, ce practicau asemenea metode, nemaiîntâlnite până atunci într-o campanie electorală. Se înfierează crima agentului, care este considerat, și pe bună dreptate se face, a fi un instrument orb al șefilor săi, în frunte cu Victor Iamandi. Se putea citi, pe fețele participanților o tăcere mută de durere, o revoltă, stăpânită prin încruntarea frunților. Păsind în urma cortegiului, tăcută și îndurerată,

acea mulțime de oameni gândea că este începutul unei prigoane care, de-acum își conturează întinderea. Guvernul, adus recent la cârma țării, este hotărât să recurgă la toate mijloacele, ca să ne împiedice a ne desfășura în cadrul legilor, activitatea politică.

Crima aceasta este elocventă. Vor să ne intimideze, să ne oprească din iureșul marșului, pe care-l făceam, cu un cuvânt să ne scoată din campania electorală. Studentului Virgil Teodorescu i se cântă "Imnul legionarilor căzuți", întocmit atunci, la Iași, de Simion Lefter, student și coleg de serie cu mine . Dau câteva versuri din acest imn:

"Plânge printre ramuri luna
Nopților târzii
Că te-ai dus pe totdeauna
Și n-ai să mai vii

Ca o lacrimă de sânge
A căzut o stea
Drum de foc și biruință
Pentru garda ta..."

Nimeni nu bănuia că Virgil Teodorescu va fi primul, dintre noi care deschide lista ce se va mări, ca număr, cu fiecare zi, lună și apoi cu anii, ce se vor scurge de aci înainte. De acum numele lui se va pronunța în toate asemenea triste ocazii și va fi plâns de toți, cei care mărșăluiau pe același drum. El va rămâne un adevărat simbol al jertfei legionare. La toate apelurile, ce se vor face în viitor acestor martiri, li se vor răspunde de cei vii cu un "prezent", gata să le fie urmat pasul lor.

El, Virgil Teodorescu, rămâne de-a pururi în capul acestei liste.

Noi nu căutam această moarte, dar n-o evitam, nu ne dam în lături din fața ei. Când am trecut pragul Mișcării Legionare, ne asumasem riscurile ce se pot ivi pe parcurs. Gândul acesta de jertfă supremă pentru biruința unui ideal, în care credeam, ni-l insuflasem, din primul moment. Știam că nimic măreț nu se poate înfăptui, dacă nu-i acceptată ideea jertfei de sine. Aveam ca deviză îndrumătoare cugetarea lui Seneca, gânditor roman: "cine știe să moară nu va fi rob niciodată". Acesta ne era elementul îndrumător, pe care, în tot momentul, ni-l aduceam în memorie. Dar oare nu prin actele de vitejie, când înaintașii și-au dat viața în lupte, s-au putut realiza momente înălțătoare, de neuitat în trecutul tumultos al Neamului românesc? Nu știam noi că cel ce se angajează într-o luptă nobilă și-a îmbrăcat cu sine și cămașa morții? Știam că pământul țării este amestecat cu sângele înaintașilor, vărsat de ei, în luptele lor, date cu dușmanii din afară sau cu cei dinăuntru. Le glorificam jertfele. Ne amintim cum se adunase țărâna din locurile unde eroii neamului și-au dar viața, țărână stropită cu sângele lor și că, din amestecul ei, se formase mici săcușoare, ce se acordau, la început, celor dintâi legionari, în semn că se legau pe viață și pe moarte într-o luptă înverșunată, pentru biruința noului crez.

Dar mai trebuie făcută o subliniere jertfei lui Virgil Teodorescu. El fusese împușcat în spate. Se procedase mișelește. Agentul de poliție a tras într-un om cu

intenția vădită de a-și executa o dispoziție primită. Nici o ezitare sau o somație, ce se dădeau în prealabil în atari situații. S-a tras deodată, în plin, cu sânge rece.

A căzut jertfă un tânăr, un student, din categoria oamenilor de rând căreia aparținem mai toți legionarii, și care ridicasem un sfânt drapel. Generația care a ridicat acest drapel și-a stropit crezul cu propriul sânge. Era o garanție că, în cele din urmă, cauza va birui mai curând sau mai târziu. Jertfa lui Virgil Teodorescu da această certitudine.

Când mergi la un drum cu o asemenea idee, mergi în gând cu siguranța victoriei. Un laș, un fricos, un om legat prea mult de interese mărunte, personale, nu poate accepta o astfel de idee. Cu exemplul propriului gest, Virgil Teodorescu se înscrie în rândul marilor noștri martiri. El a fost cinstit, venerat și glorificat, prin miile de voci care, în toate împrejurările, era adus în memoria celor ce-l chemau, răspunzând "prezent". El a rămas viu în inimile, în sufletele și-n conștiințele tuturor celor rămași în viață și care-i călcau pe urme. Reprezenta un imbold, un îndemn, pentru cei rămași pe baricadele luptei noastre, în luptă cu adversarul, ce ni se opunea. A căzut un student, dar alții îi vor lua locul, îl vor urma, și înzecit, înmiit se va mări numărul lor.

Revenind la momentul acelor zile fierbinți de toamnă târzie, împușcarea studentului a zguduit din temelii, opinia publică românească, care urmărea, cu inimă strânsă, desfășurarea campaniei electorale. Lumea a început a se convinge că guvernanții sunt puși pe fărădelegi, că vor cu orice chip, să stăvilească avântul tineretului țării. Se știa, acum, că întreg aparatul polițienesc era pus să execute orice, chiar crime, numai să ne oprească din avântul cu care pornisem la lupta noastră. Faptul a impresionat, în primul rând, întreaga studențime, rămasă, în mare parte la cursuri, în centrele universitare. Ea a fost cea care a reacționat cea dintâi, cu toată vehemența, ridicând glasul ei protestatar împotriva unui guvern, ce i-a aruncat mănușa. Era o provocare a guvernului, reprezentat, în astfel de acțiuni, de Victor Iamandi.

Cum vedem, el voia să dovedească că-i stăpân pe situație, că o domină, că nu înțelege să dea înapoi. Așa și-a început campania electorală guvernul liberal, prima sub domnia regelui Carol, aventurierul. Ca un jucător de șah, el urmărea cum se mută pionii sau alte piese și în funcție de aceste mișcări, acționa în consecință. În culise, cei ce urziseră țele tuturor intrigilor, încurajau alte și alte acte de agresiune, ca să nu-și vadă periclitate pozițiile deținute în țară, sau pe cele ce gândeau să le aibă. Unii oameni politici înfierau crima de la Constanța și o foloseau pentru a ataca guvernul. Dar ei o fac numai cu intenția de a critica acțiunile celor aduși la cârmă. Ei luau atitudine numai în măsura în care știau că pot aduce unele acuzații liberalilor, acum cu frânele conducerii țării în mână. Pe ei mai puțin îi interesa crima în sine, așa cum o înțelegeam noi, cei răniți profund în suflete, din această cauză.

Legionarii o priveau sub un alt unghi, care lor le era străin. Pe noi ne durea pierderea unui tânăr, răpus din rândurile noastre. Noi îi plângeam sincer dispariția fizică, considerându-l o mlădiță ruptă din trunchiul falnicului stejar, ce-l constituiam. Acestea sunt nuanțele manifestărilor, ce se puteau remarca în zilele imediat următoare crimei.

Oricum era începutul unei represiuni sângeroase. Camarila Palatului, cu toți acei Wieder și Duduia, în centrul ei, își frecau mâinile că treburile merg strună, așa

cum stabilise. În aceeași măsură Carol patrona totul, mulțumit și el că planul său, întocmit de comun acord cu toți cei din jur și conform dorinței și voinței cercurilor de dincolo, își urmează cursul. El, acest adevărat Nero al României, ființă satanică, urcat pe tronul regesc, începe acum să patroneze crime după crime, ce se țin lanț, de-a lungul întregii lui domnii.

Sub acest punct de vedere privesc această primă jertfă legionară, căreia i-a căzut victimă studentul Virgil Teodorescu. Dureros este faptul că-i un început, după care urmează altele și altele. Acestea toate vor duce la răbufnirea unor tineri, ce nu mai pot suporta.

Una din cozile de topor va plăti cu propria viață riscul ce și-a asumat, prin acceptarea acelor condiții calificate de el "sine qua non".

Vom urmări, mai departe, evoluția evenimentelor, pentru confirmarea unor constatări, pe care le fac la mai bine de jumătate de veac, de la desfășurarea lor.

Istoricul de mâine va trebui să cunoască crudul adevăr al acestor fapte și substratul care a determinat comiterea lor. Sunt fapte trăite și cunoscute direct atunci, în vremurile acelea.

5. ÎNCĂ O JERTFĂ: MUNCITORUL *NIȚĂ CONSTANTIN*, LA IAȘI.

Asasinarea lui Virgil Teodorescu a înfierbântat atmosfera vieții centrelor universitare. Cum era și firesc, Iașul nu se afla mai prejos de celelalte centre studențești. Știrea, odată ajunsă la Iași, pretutindeni, pe stradă, la cursuri, la cantine toți vorbeau și comentau numai despre un asemenea eveniment. Era vorba de un coleg al lor, împușcat pe la spate, de un agent al poliției, ce lucra în subordinea lui Victor Iamandi. Toți ieșenii îl cunoșteau pe ambițiosul profesor de liceu, mai cu seamă în ce privește convingerile sale politice.

Se aude că studențimea bucureșteană a luat inițiativa ținerii unei întruniri de protest ca și alte centre universitare.

Ieșenii hotărăsc și ei ca sâmbătă 27 noiembrie, după-amiază, ora n-o mai țin minte, să țină o adunare generală în sala Căminului cultural "Râpa Galbenă". În acest scop se lansează un manifest convocator, arătându-se mobilul adunării; de asemenea se arată că, în cadrul acestei întruniri, se va oficia o slujbă religioasă pentru colegul lor. Mare freamăt printre toți. Manifestul convocator se lansase din ajun, respectiv de vineri. La cămin era un du-te-vino. Mai toți căutau să afle noutăți și amănunte din țară, cu privire la desfășurarea evenimentelor, în prag de alegeri.

Manifestul-chemare îl semnează Ion Crânganu, ce era șeful centrului studențesc ieșean. Cu mult înainte de ora stabilită pentru adunare, studenții, de toate convingerile politice, încep a se aduna. Sala cea mare este plină până la ultimul loc. Cei ce vin mai târziu, stau pe scări sau pe trotuar și pe stradă, ascultând de acolo ce se vorbea sau ce se face înăuntru. Serviciul religios a fost oficiat de un sobor de preoți din rândul cărora îmi amintesc de preotul Țincocă, parohul bisericii "Talpalari" din Iași. Mai era prezent și călugărul Isichie Anton, venit de la Mitropolie. Preotul Țincocă avea, în timpul acela, trei băieți studenți, din care doi legionari, Vasilică și Remus, un al treilea era coleg cu mine, însă mai reținut, ca manifestare. Mai avea un al patrulea care era ofițer activ, chiar la regimentul de roșiori din Iași.

Într-o atmosferă corespunzătoare chemării din manifestul lansat, pe scenă începe slujba. În tăcere se ascultă, cu atenție, cum preoții fac toate cântările și rugăciunile pentru odihna sufletului colegului nostru din Constanța. După terminarea slujbei se cântă "Imnul legionarilor căzuți", cum am spus, compus de Simion Lefter, aflat și el în sală. Odată cu terminarea slujbei, iau cuvântul câțiva studenți, care, fiecare în felul lui, înfierează crima comisă. Cu toții cer guvernului să pună capăt acestor practici, care nu aduc decât rău în țară. Faptul săvârșit la Constanța, este o provocare adusă studențimii de către guvern, prin Victor Iamandi, spun astfel mai toți vorbitorii. Se propune și se aprobă a se trimite și o telegramă de protest guvernului, la București, în sensul de mai sus. În fine, ia cuvântul și Ion Crânganu, care se alătură spuselor celorlalți vorbitori, după care propune ca toți participanții să facem o manifestație de protest, pe strada Lăpușneanu, până în Piața Unirii, la statuia lui Cuza. Amintesc că strada Lăpușneanu este artera principală a Iașului și calea cea mai scurtă de la căminul nostru până-n Piața Unirii. Toată asistența e de acord cu propunerea făcută și îndată ne și încolonăm în stradă. Așa ceva era curent în timpurile acelea. Mai toate manifestațiile urmau acest traseu și se terminau la statuia lui Cuza.

Încolonată, studențimea străbate încet strada scandând slogane de protest împotriva guvernului. "Jos guvernul asasin" era frecvent pronunțat. Când trecem pe lângă "Corso", un fel de "Capșa" a Iașilor se strigă și "Jos masonii", dat fiind că acolo se aduna protipendada ieșeană, cunoscută pentru atașamentul ei față de francmasonerie. Acolo era nelipsit Sadoveanu, un notoriu francmason al acelor vremuri.

În Piața Unirii formăm o masă compactă de oameni. Au vorbit mai mulți fruntași ai studențimii, dar nu-mi aduc aminte decât pe Ion Crânganu. Urcat pe soclul statuiei lui Cuza, acesta se adresează asistenței, cu un discurs improvizat, prin care și el înfierează actul criminal de la Constanța. Face răspunzător întregul guvern de această acțiune de provocare prin uciderea unui student. Pronunță numele lui Victor Iamandi, principalul vinovat, de acest omor.

Până aici nimic deosebit. Manifestația decurgea în liniște. Se remarcă, cele câteva slogane, cu privire la numele lui Victor Iamandi și de protest adresate guvernului. Într-un moment dat, în partea finală a cuvântării lui Ion Crânganu, cineva, care nu putea fi decât un provocator, l-a întrerupt, strigând tare: "La balamuc cu voi!". Subliniez că sediul partidului liberal, organizația Iași se afla în apropiere, în Piața Unirii. În același timp observăm că pe toate străziile, care dau spre Piața Unirii, se apropie cordoane de jandarmi, cu armele în mâini și baionetele scoase în vârful țevilor. Vor să ne înconjoare, așadar. Vrem să evităm aceasta și, în consecință, ne retragem în mare grabă. Voiam să dejucăm scopul urmărit de jandarmi. În pas alergător facem calea-ntoarsă spre căminul nostru, de unde pornisem. Jandarmii, însă, în mare fugă, vin din urmă strecurându-se pe trotuare cu intenția de a ajunge în capul coloanei studențești. La un moment dat unul din studenți strigă: "Repede la cămin!". Sesizasem că jandarmii voiau să fie înaintea noastră la cămin și să-l ocupe. Atunci scurtăm drumul și parcurgem, în mare grabă strada Banu, ce da direct la cămin. Este momentul în care auzim un foc de armă tras. Cine, nu s-a știut niciodată. Mai târziu am aflat că glonțul lovise streașina unei clădiri și, ricoșând, ar fi atins ușor un jandarm la picior.

În fine iată-ne la cămin. Jandarmii, sosind în urma noastră, nu ne-au putut împiedica s-o facem. Tragem ușile de la intrare, ușa fiind formată din bare de fier. Le zăvorâm. Suntem acum în căminul nostru. Jandarmii reușesc doar să împrăștie masa aceea de studenți, ce se duc care încotro.

Așa se termină o manifestație, care a pornit pașnic, cum se obișnuia în timpurile acelea, cu proteste verbale și nimic altceva. Noi ne-am fi întors din Piața Unirii, precum ne duseserăm și toți am fi fost liniștiți oarecum, plecând pe la casele noastre.

Dar lucrurile s-au complicat, fiindcă astfel voia stăpânirea. Ea ne dorea implicați în "ceva", ca să ne scoată din circuitul electoral, mai întâi și apoi să ne smulgă de acolo din căminul nostru. Voia să spargă unitatea noastră și să ocupe tipografia aceea atât de modestă, dar atât de utilă cum ea ne era. Acesta le fusese planul întocmit din timp și în acest scop fuseseră concentrați atâția jandarmi, aduși din alte părți.

Hora de-acum începe la Iași.

Ceilalți studenți încearcă să se apropie de strada pe care era căminul, dar drumul le este barat de cordoane de jandarmi. De-acum suntem înconjurați de-a binelea, nu numai noi ci și casele învecinate. Rămași singuri, căutăm să aflăm câți am reușit să intrăm în cămin. Suntem un număr de 43, după câte mi-aduc aminte. Majoritatea locuiam acolo, restul, fiind împinși într-acolo în iureșul acela. Este și călugărul Isichie Anton și frații Țincocă și încă alții.

În fața căminului, dincolo de stradă, era un loc viran, limitat de o parte de hotelul inginerului Bejan și de cealaltă de o sinagogă. Dincolo de acest loc viran se înălța un zid înalt de câțiva metri (în jur de 4 metri) ce împrejmuia Căminul Central Studențesc, unde funcționa și cantina pentru toți studenții ieșeni. Mai dau un amănunt, cunoscut de toată lumea din Iași, de studenți și autorități: căminul "Râpa Galbenă" n-avea instalație de apă curentă, fapt pentru care apelam la vecini și nici instalații sanitare.

Autoritățile guvernamentale sunt mulțumite că, deocamdată ne văd acolo, înconjurați de jandarmi și că ne vor ține până ce, din cauza lipsei de apă și de foame, ne vom preda. Așa-și făcuseră calculele. Mai aflăm un amănunt semnificativ: în ajun venise în Iași Victor Iamandi. Știrea a fost publicată în ziarul "Calendarul" din 1 decembrie. Venise, luase contact cu cine trebuie, după care a dispărut, precum venise. Prin urmare toată treaba fusese bine planificată, țintind obiective precise.

Pentru moment, câte unul putem ieși din cămin, să ne aducem câte o găleată cu apă, de la vecini, care ne îngăduiau aceasta. Jandarmii încă nu reușiseră să se apropie dincolo de capătul străzii. Stau la distanță, neștiind câți suntem și temându-se să nu avem arme de apărare a sediului, la care suntem supuși. Pentru moment apa ne-o aveam asigurată. Dar mâncarea? Iată întrebarea, pe care ne-o puneam nu numai noi, dar și restul studenților, fiindcă ei știau cum stăm în privința aceasta. De gătit jos la subsol nici vorbă, cum făceam mai înainte.

Căminul nu era terminat decât parterul și mezaninul, cu etajul unu. Etajul doi era neterminat, având doar câteva camere tencuite pe dinăuntru, unde locuiam unii dintre noi. Deasupra era prevăzut să se construiască o capelă. Din toate câte-s necesare unei capele, acolo se instalase numai un clopot. Era un început, clopotul fiind destinat viitoarei capele studențești.

Prima noapte am căutat să ne orientăm asupra situației, în care ne găseam. Când jandarmii încercau să se apropie de cămin, aruncam asupra lor cu sfărâmături de cărămizi, de care dispuneam suficient, rămase la etajele superioare, ce erau neterminate. Nici jandarmii nu se lăsau mai prejos. Ei trag cu armele, deschizând foc asupra noastră. Aveam zidurile interioare, după care ne ascundeam, pentru a ne proteja. Pe lângă urechi auzeam șuieratul gloanțelor. De acum nu ne mai arătăm, ci umblăm plecați, la adăpostul zidurilor de cărămidă roșie, încă netencuite.

Studenții rămași, încep a se grupa, încercând să spargă frontul jandarmilor. Majoritatea presau dinspre strada Păcurari, din direcția Căminului Central, dar jandarmii, puternic masați între Fundație și farmacia din colț, nu puteau fi depășiți. Către ora prânzului studenții, cu cazane pline cu mâncare gătită și coșuri cu pâine, insistă să fie lăsați a ne aduce mâncare, pentru ziua aceea, dat fiind că mulți luau masa la cantina Căminului Central. Cei de afară, nici jandarmii nu știau câți anume suntem asediați în căminul nostru. În ziua aceea de duminică a fost un vacarm general. Fiind duminică, am avut ideea să trag clopotul de sus din capelă. Prin sunetul său prelung, acest clopot a fost, în plus, un strigăt de alarmă, adresat colegilor și întregii populații ieșene. Auzim bătând clopotele celorlalte biserici din oraș, ca un răspuns de solidaritate cu noi, cei asediați. Întregul oraș vuia de vibrațiile clopotelor, ce trag din când în când, în timp ce al nostru trage neîncetat. Oricâtă presiune au încercat colegii ca să fie lăsați a ne aduce de-ale mâncării a fost zadarnic.

Studenții, de dincolo de cordoane își manifestau solidaritatea și simpatia lor față de noi și protestau vehement împotriva măsurilor luate de autorități, la ordinul guvernului. La fel și noi, cei din cămin, strigam cât puteam, arătându-ne nemulțumirea față de postura în care suntem ținuți.

Cordoanele de jandarmi, dublate, triplate, formau adevărate baricade vii. Au încercat colegii să pătrundă spre noi de pe alte artere - dinspre Copou sau strada Lăpușneanu, dar n-au reușit. "Vrem apă, vrem mâncare!", fiindcă nu mai puteam ieși după apă la vecini. La strigătele noastre răsunau și protestele colegilor. Li se adăugau și indignarea împotriva lui Victor Iamandi cu "Jos guvernul asasin", "ticăloșii ne ucid colegul la Constanța", și multe altele asemănătoare.

Ne rămâne un spațiu, prin care ne dăm seama că putem face legătura direct cu colegii din curtea Căminului Central. Era intervalul dintre hotelul Bejan și sinagogă. De colegii liberi ne separă doar acel zid despărțitor, de care am amintit. Deși era înalt, putea fi escaladat. În felul acesta, seara târziu ni se aduce un coș cu pâine, pe care îl împărțim frățește. Se spărsese blocada, pentru moment.

Se mai scurge o noapte. Clopotul nostru, fără întrerupere, răsună în dangăt prelung și a jale. Lumea află că încă suntem acolo, în aceeași situație. În cursul nopții jandarmii încearcă să se apropie de noi, dar îi ținem încă la distanță. În lumea studențească este aceeași agitație, care crește cu fiecare ceas. Ei încă încercă să spargă cordoanele de jandarmi, dar inutil. Realizăm că sunt aduși alți jandarmi și în plus sunt scoase pe străzi unități militare. Din regimentul de roșiori local este postat un pluton chiar lângă spatele căminului. Comandantul lui este ofițerul, frate cu cei doi Țincocă, amândoi aflați cu noi. Prin el reușim să facem legătura direct cu exteriorul. O menținem o vreme, până ce trupa sa este înlocuită cu alta nouă. Ofițerul Țincocă ne anunță că studenților li se alătură și populația orașului.

În ziua următoare, colegii de la Căminul Central încearcă, mai departe, să forțeze escaladarea acelui zid despărțitor, dar jandarmii sunt și mai hotărâți. Unul câte unul se strecoară pe trotuarul dinspre hotelul Bejan și sinagogă, mai cu seamă când s-au convins că nu-i nici un pericol din partea noastră, neavând arme la noi.

De acolo, de sus, urmărim cum decurge evoluția evenimentului. Vedem că vreo câțiva studenți reușesc, totuși, să se urce pe zid, și un altul, coborât în acel interval, primește pâinile ce-s aruncate înspre partea noastră, după care trec dincolo. Dar jandarmii sunt mai insistenți. Cu orice chip vor să împiedice aprovizionarea noastră cu alimente, fie ele cât de puține. Un maior scund, pe care-l identificăm a se numi Petala, își încurajează jandarmii. Vedem, de sus, totul. El își duce jandarmii în acel interval. Vedem cum pe zid este un tânăr, cu câteva pâini în brațe, gata să le arunce pe partea noastră, sau să sară să ni le aducă el. În acel moment maiorul Petala, ia un jandarm și, arătându-i pe acel de pe zid, ordonă să tragă, ceea ce s-a întâmplat. O împușcătură și observăm cum tânărul acela cade pe spate lovit în față. Aveam imaginea unui viteaz căzut pe parapet.

De astă dată atmosfera este incandescentă. Nu se mai aude nimic. Strigăm cât putem "maiorul Petala a ordonat împușcarea unui student". Ceilalți colegi de dincolo de zid, strigă și ei cât pot de tare: "Asasinii! Asasinii!". Jandarmii trag în plin asupra noastră, dar zidurile ne protejează. De acolo de sus, vedem improvizată o targă, pe care este întins trupul celui lovit. Protestele studenților nu cunosc margini. Aruncă expresii dure, dar justificate, aupra guvernului, jandarmilor, a tot ce reprezintă autoritate abuzivă. Încă nu știm cine este victima. Facem tot felul de presupuneri. Ne uităm într-acolo, unde-i targa cu cel întins pe ea. Târziu se permite trecerea brancardierilor improvizați, în spatele jandarmilor. Studenții brancardieri sunt arestați, iar brancarda, cu victima, este luată de soldați și nu mai vedem încotro o duc.

De-acum lucrurile s-au agravat încât nimeni nu le poate întrezări limitele. Nu ne mai aminte de mâncare sau apă, fiindcă suntem furioși pentru comiterea unui act de extremă violență. Ne tot întrebam: "Cine putea fi?". Noaptea într-un târziu, aflăm de la un ofițer de carieră, că victima, în stare de comă, este un muncitor, iar către ziuă ni se spune și numele lui: *Niță Constantin*. Nu-l cunoșteam, însă un bătrân, aflat cu noi, moș Ene și el împins de jandarmi, sau de grupul de manifestanți, ne lămurește. Era un muncitor din cartierul Nicolina, unde locuia cu părinții.

Așadar un muncitor cade împușcat în fața noastră. De astă dată este lovit în inimă de un glonț ucigaș, fiindcă el moare înainte de a ajunge a i se da vreun ajutor.

Muncitorul Niță Constantin se alătură, cu mormântul lui, celui al studentului Virgil Teodorescu și aceasta în interval doar de câteva zile unul de altul. Crima săvârșită, a doua până la această dată, comisă de noul guvern, este o dovadă, în plus, că voia, cu orice preț, să ne zădărnicească orice activitate politică. Omul de pe stradă, cel anonim, și neinițiat în probleme de natura această, chiar el este conștient că țara este împinsă pe un povârniș, care nu putea aduce decât alte și alte nenorociri, ce se țin lanț, una după alta, că guvernul introdusese un nou climat în viața politică românească, necunoscut până acum. Guvernul înțelege să treacă prin foc și sabie ca să-și atingă țelurile pe care și le asumase, față de acele cercuri oculte apusene și a slugilor lor din interiorul Palatului.

Mai trebuie subliniat un fapt esențial. Niță Constantin este un muncitor și că el este împușcat aici în Iași, locul de unde a țâșnit "*Fenomenul legionar*" și unde s-a

constituit acea "Gardă a conștiinței naționale", a unui alt muncitor Gheorghe Pancu. Amândoi sunt din același cartier muncitoresc "Nicolina", categoria socială ce-și îndrepta privirile speranțelor înspre Mișcarea Legionară. Muncitorul Niță Constantin, ca și studentul Virgil Teodorescu, venise în rândurile noastre, fiindcă aici zărea licăriri de speranțe înspre un trai mai bun și demn, în care românul să se simtă stăpân la el în țară, stăpân pe soarta lui. Prin Niță Constantin, demonstrăm că avem, printre noi și muncitori, cărora, peste câțiva ani li se va închina un imn al lor, fie că-s în fabrici, în uzine, în mine sau pe ogoare. Demonstrăm că numărăm în rândurile noastre toate structurile sociale, mai cu seamă că în aceeași perioadă, pe care o evoc, mai cad jertfă și doi țărani, categorie de bază a poporului român.

Iată cum se dovedește că "*Fenomenul legionar*" cuprinde întregul Neam românesc. Când furtuna se mai potolește, noi studenții, în primăvara - vara lui 1934, ne ducem la mormântul lui acolo pe valea Bahluiului și îngenunchind, îl plângeam cu "Imnul legionarilor căzuți", el fiind a doua jertfă legionară. Rămâne și el un îndemn de luptă pentru biruința unei cauze drepte, ce era a Neamului întreg.

Uciderea unuia din rândurile manifestanților acelor zile, manifestanți ce numărau acum persoane din toate categoriile sociale, a dus, cum era firesc, la iritarea și încordarea tuturor ieșenilor. Vociferările și strigătele de protest continuau împotriva guvernului, care ucisese un om din localitate. Aceste strigăte erau completate de dangătul clopotului nostru, care de-acum suna rar, în semn de durere, pentru cel omorât. Se aud și clopotele altor biserici din acest Iași voevodal. De acolo, din partea superioară a clopotniței, realizăm că în oraș se întâmpla ceva în plus. Studențimea, rămasă dincolo de cordoanele jandarmilor, se îndreaptă către cartierul "Târgul Cucului", pentru a-și manifesta revolta și împotriva acelei populații de acolo, care acum jubila că guvernul le face jocul. Mai târziu aflăm că se produc incidente. Întreaga activitate a orașului este paralizată. Obloanele magazinelor sunt trase, oamenii evită să mai iasă pe străzi, totul pare în prag de revoluție. Ulterior ni s-a comunicat că fuseseră concentrate șapte regimente în întreaga zonă, inclusiv detașamentele de jandarmi. De sus strigăm cât putem "Jos guvernul asasin, în frunte cu Victor Iamandi". Jandarmii nu mai trag în direcția noastră, după crima comisă. Ei ne păzesc cu strășnicie să nu ieșim din cămin. De acum s-au instalat de-a binelea și în fața căminului, pe stradă. Suntem complet blocați. Strigăm "Vrem apă, vrem apă", care se intercalează cu celelalte strigăte, de protest. Mai trece o zi și o noapte.

A treia zi după-amiază, vedem apropiindu-se spre cămin, câteva persoane civile, însoțite de ofițeri îmbrăcați în uniforme albastre ale justiției militare. Ei trec prin cordonul de jandarmi și ale unităților militare, ce ne asediau. Unul din ei ni se adresează cu voce tare și ferm, autoritar, că din momentul acela orașul Iași a trecut sub jurisdicția stării de asediu, a stării excepționale. Ca atare ne somează ca, în termen scurt, să ne predăm, spre a se instaura liniștea în oraș. Totodată, înainte de orice, ne spun că vor să vorbească cu Ion Crânganu, dându-ne aigurare că i se va da voie să se întoarcă în mijlocul nostru.

Se lasă o tăcere apăsătoare asupra tuturor. Într-un târziu consimțim să meargă Crânganu, la grupul acela, ceea ce și face. Puțin după aceea Crânganu se înapoiază în cămin. După discuții, ce avem între noi, ne împărțim în două, după părerile exprimate. Una cu Crânganu, care acceptă predarea și alta majoritară, care

nu acceptă așa ceva, fiindcă vrem să rămânem în căminul nostru. Cerem să fim lăsați în pace și jandarmii să se retragă din jurul nostru, cu alte cuvinte să revină situația ca mai înainte. Crânganu insistă să ne convingă și-l vedem urmat de cei câțiva mai apropiați de el, că iese din cămin. Ceilalți, majoritatea, rămânem hotărâți să ne apărăm căminul, la nevoie cu propria viață. Arme nu aveam de nici un fel. Rămâneam acolo în el baricadați. Așa deciseserăm.

Momente emoționante înspre seara acelei zile de marți. Îngenunchem în fața căminului nostru și nu vrem să-l părăsim decât dacă se trece peste trupurile noastre. Mai toți locuiam în cămin. Văzând hotărârea pe fețele și-n privirile noastre, acele oficialități ne garantează că vom fi lăsați în pace. În cele din urmă acceptăm și, astfel, cu toții părăsim căminul.

Toți cei 43 formăm o coloană în așteptarea măsurilor, ce urmează a se lua. Persoanele acelea, uitându-se la coloană, rămân mirați văzând numărul acesta atât de redus, ce-l formăm. Se așteptau să iasă sute de persoane. I-am auzit spunându-și: "Dacă știam că sunt numai atâția, rezolvam cazul mult mai repede".

Așa încolonați, încadrați de unități ale armatei, urcăm, în cadență, încet, încet, pe bulevardul Carol, cum se numea atunci artera care urca înspre Copou. Trecem pe lângă Universitate ca, în final, să fim conduși în cazarma regimentului 13 infanterie, unde suntem cazați. Chiar de a doua zi, apare un magistrat civil, pe nume, dacă bine reținm, Misihănescu, care începe ancheta. Pe el îl interesa să știe cine a tras acel foc de armă și ce urmăream. După două zile de interogări, investigații și confruntări, nu s-a putut afla cine a tras. A refuzat să extindă cercetările că individul ar fi fost un agent provocator.

Înainte de orice, ne convinsesem că fusesem mințiți cu instituirea stării de asediu, dovada fiind că cercetările le făcea un magistrat civil. Devine o certitudine aceasta, peste câteva zile. Acest judecător de instrucție termină cercetările sale curând. Mi se înmânează un act, de care învățasem la procedura penală: mandat de arestare, pentru care semnăm de primire. Mandatele emise, pentru fiecare ne sunt confirmate.

De acum știam că cel puțin o lună vom fi ținuți sub stare de arest. Curând ne anunță că vom fi judecați, ceea ce se întâmplă.

Complet izolați de restul oamenilor, ne vedem într-una din zile, în fața completului de judecată. Acolo, în sala de judecată, dăm ochii cu avocații care ne vor apăra, printre care este bădia Ilie Gârneață, Nelu Ionescu, Nicolae Beuran, Petre Pogonat, decanul Baroului și mi se pare, Climescu.

Atunci luăm cunoștință de acuzarea ce ni se aduce și în ce încadrare suntem implicați: art. 14, alin. 2 din legea Mârzescu, a apărării ordinei în stat, cunoscută și sub numele de legea Mârzescu, liberal. Fiindcă nu se cunoștea cine anume a tras acel foc de armă, acest articol prevedea că cei aflați în zonă vor fi judecați și învinuiți în bloc.

În final, suntem condamnați astfel: minorii 15 zile închisoare, iar cei majori câte 30 zile. Din totalul celor judecați, cam o treime erau în anul întâi. Rămânem deci cei majori, până la expirarea celor 30 de zile, gândeam noi. Mă găseam pentru prima oară în postura aceasta, de condamnați.

De la tribunal, când ne întoarcem, suntem conduși la închisoarea militară a Corpului IV armata, chiar alături de cazarma regimentului 13 infanterie. Așadar,

iată-mă între zidurile unei închisori. Intenția guvernului a fost să ne scoată din orice activitate politică, atunci, în campanie electorală. Ea fusese realizată, în modul acesta, prin înscenarea unui asemenea proces penal cu caracter politic.

Din această închisoare militară țin minte câteva amănunte, ce le consider semnificative.

Acolo am găsit, izolați de noi, în câteva camere, cu dușumea pe jos, în condiții confortabile cu paturi și saltele, două categorii de deținuți. Vorbeam cu ele prin geamurile camerelor lor. Unele, câteva la număr 3 - 4, erau niște evreice comuniste din Basarabia. Nici un român printre ele. Se aflau în cercetare penală, pentru activitate comunistă. O altă categorie o forma o rusoaică, căsătorită cu un român, ajuns acolo pe Don, cu prilejul ultimului război. Rusoaica avea cinci copii. Pe cel mai mic îl chema Alexei. Rusoaica ne povestea că împreună cu soțul ei, originar din Covurlui, azi județul Galați, se hotărâse să vină în țară, datorită foametei și colectivizării forțate la care fuseseră obligați de stăpânirea comunistă, de sub Stalin.

Întreaga familie a putut veni pe jos, de acolo. Ajunseră până la Tiraspol. În acest oraș, neavând ce mânca, au scotocit prin gunoaiele de la periferie. Datorită unei intoxicații, soțul, românul nostru, murise, astfel că rusoaica, reușind să treacă Nistrul cu cei 5 copii, se găsea în această închisoare, pentru cercetări, după care urma să se ducă în satul soțului ei. Atunci am auzit, direct de la cei în cauză, cum stau lucrurile în Rusia sovietică, ce regim de exterminare li se impusese oamenilor, rămași muritori de foame. Această întâlnire ne-a întărit și mai mult în convingerile noastre, de luptă contra comunismului. Copilul Alexei era slăbiciunea noastră. Aveam voie să ieșim afară la aer și gardienii militari ne permiteau să-l luăm cu noi. Camera noastră era mare, cu ciment pe jos, fără paturi, doar simple priciuri. Era umezeală, igrasie, dar eram împreună, fapt îmbucurător.

Un alt amănunt este faptul că, după puțină vreme, ne umplem de păduchi. În fiecare seară aveam program de despăduchiere, pe care o numeam "revizia de vagoane". La un moment dat, am colectat păduchi, pe care i-am pus într-o cutie de chibrituri. Această cutie, frumos ambalată, am etichetat-o cu o inscripție "cadoul studențimii din închisoarea militară". Prin fata directorului închisorii, o cunoscută a unuia din frații Țincoca, această cutie a ajuns pe biroul Procurorului General de pe lângă Parchetul General al Curții de Apel Iași. Rezultatul a fost pozitiv. Imediat ne-au trimis o etuvă pentru deparazitare și dezinfectare. Era o dovadă că pachetul nostru ajunsese la destinație.

Un alt amănunt a fost cel a unei greve a foamei, pe care am declarat-o, în vreme ce eram ținuți încă acolo, după expirarea celor 30 de zile, cum vom vedea. N-am mâncat nimic mai multe zile, până ce nu ne-a convins doamna Elvira Gârneață, medic, venit în mijlocul nostru, însoțită de un procuror. Ea ne-a determinat să renunțăm, pentru că așa cereau împrejurările, de afară, de care noi nu aveam cunoștință.

Mai pomenesc aici numele unora din magistrații și procurorii care au avut de-a face cu noi. Ei sunt primul-procuror Păcuraru și procurorul Culeanu ca și Constantinescu.

Toate amănuntele legate de aceste evenimente, descrise aici, le-am scris în 1937 în gazeta "Ideea Națională" din Buzău, sub titlul: "Asediații de la Râpa Galbenă". Ziarul se află și acum la Biblioteca Academiei, fond special.

Nu pot încheia acest episod, legat de jertfa lui Niță Constantin, fără să nu subliniez faptul că totul a fost pus la cale de o guvernare, hotărâtă să domine prin violență, abuzuri și ilegalități.

Ulterior am luat cunoștință de comentariile ziarelor, pe marginea acestor întâmplări, la care am participat în timpurile acelea la Iași. S-au prezentat multe amănunte cu privire atât la noi, ce eram considerați adevărați "plăieși", ca cei de odinioară ai cetății Neamțului, cât și asupra frământărilor din orașul Iași al zilelor acelea.

Dar împușcarea muncitorului Niță Constantin, ne-a rămas întipărită în memorie pentru toată viața.

6. EXECUTAREA ANGAJAMENTELOR ASUMATE: ANULAREA LISTELOR ELECTORALE ȘI DIZOLVAREA NOASTRĂ. ÎNCĂ ALTE JERTFE.

Nu mai încape nici o îndoială că evenimentele ce se petrec la Iași, după cele de la Constanța, nu-s ceva întâmplător, ci sunt consecința unui lanț întreg de măsuri plănuite a fi luate de guvernul adus la putere, în anumite condiții.

Să pomenesc și de faptul că Alecu Cantacuzino, care plecase cu o echipă de studenți din Iași, în campanie electorală, în Bucovina, unde își depusese candidatura, fusese oprit să ia contactul cu alegătorii, în gara Pașcani. Aici a fost întâmpinat de un detașament de jandarmi, după care e arestată toată echipa. Cu această ocazie au avut loc incidente, fiindcă legionarii s-au opus unor astfel de măsuri contrarii legii și Constituției. Rezultatul, după arestare, e că au fost trimiși în judecată, și condamnați de îndată. Scopul atins imediat fusese realizat. Ei fuseseră scoși din campania electorală. După un simulacru de procese, soldat cu o condamnare, în primă instanță, datorat "netrebniciei" unor magistrați, ei sunt scoși din orice activitate politică, deocamdată. După alegeri, instanța superioară îi achită și ca atare îi eliberează. Scopul fusese atins, deci.

Presa timpului descrie, pe larg, mulțimea fărădelegilor, samavolniciilor, deslănțuite împotriva Mișcării Legionare. Se desvăluie o adevărată cârdășie între un guvern pornit pe o anumită pistă și jandarmerie și poliție, organe de ordine într-un stat democrat, cârdășie ce se soldează cu crime, încă din primele zile de campanie electorală, ca și de alte abuzuri. Din cele scrise atunci, citez o declarație a Căpitanului, publicată în "Calendarul" din joi 1 decembrie 1933. *Citez:*

"Legionarii n-au provocat pe nimeni. Ei își apără cu îndârjire demnitatea și ființa organizației lor. În lupta lor dreaptă și nobilă cad uciși de gloanțe și de lovituri.

Este o rătăcire înfiorătoare ca o țară să-și provoace copiii nevinovați și să termine până a și-i ucide, pe cei mai buni, pe cei devotați...". Am citat un fragment din acea declarație.

Cum vedem, acele zise organe de ordine, menite să supravegheze la menținerea obiectivă a liniștei și asigurarea tuturor cetățenilor țării, aceste organe se transformă în elemente de teroare și represiune a cetățenilor, ce au alte opinii decât ale guvernului. Primul ministru se vede silit să patroneze toate aceste măsuri de constrângere, cu reprimarea oricăror acțiuni ale opoziției.

Cu toate acestea, acolo unde se putea scăpa de ochiul neobosit al jandarmul
și polițistului, oamenii noștri cutreierau neobosiți satele în lungul și de-a latul țăr
Ei bat la ușile cetățenilor, le explică cu răbdare și perseverență ce urmărim, ce vre
să înfăptuim pentru țară. Oamenii ne ascultă, se lasă convinși și dau asigurări că v
vota pe candidații înscriși pe listele noastre. Ca dovadă că se desfășura o oarecar
activitate, fie ea și stârbită, cum se ducea, este faptul cu bădia Ilie Gârneață, avoc
din Iași, ce candida în județul Dorohoi, mi se pare, ne-a apărat la proces. El se put
strecura, cum putea și le vorbea cetățenilor. Și mai sunt și alte cazuri ce se pot cit
La fel Totu la Ismail.

Așa se scurg zilele. Noi nu renunțam la lupta noastră electorală. Pentr
aceasta conducerea noastră insistă să depunem liste în toate județele, ceea ce s-a
făcut. În acest scop oamenii se zbat, cum pot, se împrumută cu bani să plătease
taxele legale, prin colectarea de sume necesare, în astfel de situații.

Dar lucrurile devin din ce în ce mai complicate. Pe de o parte un guvern, ca
voia să-și impună țării voința sa cu pumnul, prin recurgerea la cele mai brutal
metode și pe de alta se remarcă perseverența Mișcării Legionare de a nu ceda. E
voiește să se prezinte în aceste alegeri, ca și în precedentele, pentru ca aleșii să
mulți-puțini, câți vor fi, să spună țării de acolo, de la tribuna Parlamentului cele c
urmărim. Voia să dezbată problemele la lumina zilei, în văzul și auzul tuturor. Voi
să dea replica retorică, în mod corect, adversarilor, ce ne criticau, precum și să arat
public carențele acelei pături suprapuse, de la noi, înrobită în întregime cercurilo
economice și financiare de peste hotare.

Toți cei vizați, care dețineau puterea, nu doreau, însă, să fie descoperiți în c
aveau ei mai negativ.

Știm, din relatarea aceea indiscretă a ziarului "Calendarul" din noiembri
1933, că sosise la București un personaj misterios, din apus cu o anumită misiune
Atunci se trăsese un semnal de alarmă. Se mai știa, public acum, cine erau în țar
atotputernicii zilei, acel Wieder și regina Duduia. Ei și alții în jurul lor, impuneau
aici în România cine să conducă și, mai cu seamă, în ce condiții să li se acord
puterea. Acel "do ut des" trebuia perfectat până la capăt. În spatele perdelelor tras
a culiselor se stabilesc amănuntele și au în vedere toate variantele posibile.

Inițial se gândesc să ne lase a depune listele electorale, presupunând că mas
cetățenilor nu ne va acorda voturile. Dar văd că, cu toate obstacolele, care ni se pu
în cale, chiar ucigându-ne oamenii, noi nu ne lăsăm intimidați și nu renunțăm, c
continuam activitatea politică la lumina zilei. Îi îngrijora ideea că vom avea
reprezentanți în Parlament și aceasta era mai primejdios pentru ei. Acolo, c
siguranță, s-ar fi văzut mereu deranjați, prin dezvăluirea a toate câte se hotărâseră î
culise, pe spinarea țării.

Pentru această, judecată diabolică a tuturor cercurilor interne și externe
recurg la mijloacele, pe care situația le-o oferă.

Ne voiau scoși în afara legii, prin dizolvarea organizației noastre politice.

S-a pus întrebarea: cine s-o facă? Regele ar fi putut-o realiza printr-un decr
regal. Așa au apreciat unii politicieni. Dar Carol, abil, evită s-o facă. Nu voia s
acționeze direct, deși existau prevederi, care îl împuterniceau la aceasta. El evită
invocând neamestecul său în politică. Această abilitate îi reușește. Atunci acel
cercuri oculte, din jurul lui, stabilesc o altă formulă. O aflăm de la persoana celu

mai intransigent adversar al regelui, care îi fluturase mirajul puterii prin fața ochilor, cu îndeplinirea condiției "sine qua non": dizolvarea Mișcării Legionare. Ca atare, el primește să ne dizolve, printr-un jurnal al Consiliului de Miniștrii, care este un act de guvernământ, măsură ce rămâne discutabilă în justiție, cum vom vedea. Au fost unii politicieni care s-au opus unei asemenea măsuri. Mulți l-au sfătuit pe Duca să n-o facă, ci să se mențină pe linia adevăratei democrații. Presiunile asupra lui au fost aduse de partea cealaltă atât de mare, încât el a cedat.

Aceasta-i realitatea. Cu asemenea sarcini venise acel misterios personaj în București. Peste trei ani toți acești politicieni își vor arunca unii asupra altora reproșuri pentru marea greșeală făcută în 1933.

Sunt interesante notele scrise de Argetoianu, în legătură cu împrejurările în care au avut loc consultările regelui cu politicienii acelor timpuri, după demiterea lui Vaida. Trebuie reținut că Argetoianu era francmason notoriu și că era omul de casă al regelui.

Acest politician se afla la rege în ziua de 15 noiembrie, a doua zi după ce guvernul depusese jurământul. *El scrie textual:* "Pentru mine nu încape îndoială că regele a vrut și pe liberali și pe Duca, iar camarila era foarte interesată la chemarea lor". Ca argument convingător pentru o asemenea părere, el mai redă un amănunt interesant: "...pe când eram la rege, în ziua consultărilor (adică duminică seara 12 noiembrie) a sunat un telefon și regele, după ce a ascultat un moment a răspuns cu un surâs: "Sunt toți contra" și a închis telefonul. Vizibil că telefonase doamna Lupescu, nerăbdătoare să afle ce se întâmplă și cum erau primiți favoriții ei".

Iată cum rezultă imixtiunea acestei camarile, inclusiv a acestei femei, în treburile politice românești și cum regele acționa la îndemnul și sugestia acesteia. Tot atunci (12 noiembrie), în cursul convorbirii avută cu regele, acesta i-ar fi spus: "Mai am și un alt motiv să aduc pe Duca, dar pe acela nu ți-l pot spune astăzi, ți-l voi spune altădată". Desigur că evenimentele au arătat că regele, ca executant al camarilei din țară și de peste hotare, a procedat cum i se dădeau indicații.

Și Argetoianu scrie, după convorbirea aceasta cu regele:

"Un val de atacuri cu caracter îngrijorător, așteaptă nu pe Duca ci pe rege. Lumea întreagă spune și va începe să urle că Duca a fost adus la putere de camarilă". Regele mă întrerupe aci: "Crezi asta, Argetoianu?". "Nu, dar e indiferent ce cred și ce știu eu; e important ce zic 17 milioane de români. Și 17 milioane de români numesc guvernul lui Duca, guvernul lui Wieder...(regele se enervează și fața-i se înroșește)".

Iată argumente clare referitoare la convorbirile ce au loc acolo, între patru ochi.

În perioada aceea fierbinte, la 13 decembrie, ne relatează ceva cu privire la francmasonerie. Redau: ponoasele

"Fiindcă ducem în spinare ~~persoanele~~ masoneriei, am socotit că e drept să ne bucurăm și de foloasele ei și am rugat pe Pangal să meargă la Paris să vorbească cu cine trebuie. Este evident, că cel puțin cât vor dura camerele actuale - și mai au doi ani - Franța va fi guvernată de ministere radicale, adică masonice. Urmând să plece zilele acestea, Pangal a trecut pe la Palat, să întrebe dacă regele are vreo însărcinare să dea. A doua zi - sâmbătă - regele l-a chemat și l-a primit între două audiențe, dar l-a ținut 50 de minute...".

Cum observăm, trebuiau anunțate acele cercuri oculte de la Paris, cum merg lucrurile în România, după dizolvarea Mișcării Legionare și să ceară recomandări. Iată unde se decidea soarta țării. Lacheii din interiorul țării mergeau acolo în apus să-și dea raportul. Și *scrie Argetoianu:*

"Titulescu a convins pe rege că numai liberalii și Duca pot desființa pe Zelea Codreanu și pe ai lui, iar pe de altă parte a convins pe Duca să-și ia această sarcină asupra sa. Și așa s-a format guvernul Duca". Și mai departe, cu privire la forma juridică de a se dizolva Garda de Fier, *Argetoianu scrie:*

"Ca să dea mai multă autoritate actului de dizolvare (zicea el, Titulescu) a cerut dizolvarea să se facă prin decret regal. Duca n-a vrut. S-a încins între ei o ceartă țigănească. Duca a sfârșit prin a spune lui Titulescu: "Du-te tu și cere semnătura regelui". "Ba, du-te tu " a replicat Titulescu. În cele din urmă s-a dus Titulescu. Ce a supărat mai mult pe Titulescu a fost că Duca l-a acuzat că dânsul singur are toate răspunderea dizolvării Gărzii. Titulescu a protestat, a urlat. După obiceiul lui ar fi vrut să ia și de data asta castanele din foc cu mâna altuia. A protestat, a urlat și a refuzat să semneze jurnalul Consiliului de Miniștri... Pe Duca l-au lovit năbădăile și s-a răstit la el, încât a sfârșit a iscăli...".

(Fragmentele acestea sunt alese din jurnalul lui Argetoianu, publicat în cartea "Monarhia de Hohenzollern, văzută de contemporani", care publică parte din acest jurnal al politicianului intitulat: "Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri". Cartea este scoasă în Editura Politică, București 1968. Fragmentele sunt la paginile 34 - 583, din care am selectat, părți care interesează lucrarea de față.)

Deci după toate aceste discuții controversate s-a ajuns la dizolvarea urmărită a Mișcării Legionare, care atunci figura oficial sub denumirea de "Gruparea Corneliu Zelea Codreanu". Decizia s-a luat în mod premeditat și în privința datei și anume exact cu zece zile înainte de depunerea listelor electorale, respectiv în noaptea de 9/10 decembrie. Cu acest prilej s-au anulat listele electorale, depuse în toate județele țării.

Urmarea imediată a acestei măsuri a fost descinderea la toate sediile noastre locale județene și la cele din capitală. Pe lângă acestea, perchezițiile se țin lanț în toată țara. Iau drumul închisorilor foști candidați și membrii mai importanți. Sunt depuși în fiecare închisoare județeană și în beciurile poliției și al jandarmeriilor, mii de legionari.

S-a dat frâu liber patimilor politice locale, a rivalităților personale, ele neavând nici o legătură cu activitatea politică propriu-zisă. Pretextul se găsise: păstrarea ordinei publice. Aveam deja două jertfe până în momentul acela.

Acolo unde suntem, în închisoarea militară Copou, aflăm despre toate aceste fărădelegi, petrecute în noaptea aceea. Sunt aduși în mijlocul nostru mulți din cei știuți de noi liberi: bădia Ilie Gârneață, Nicolae Totu, ce candida la Ismail, doctor Ion Banea, adus în mijlocul nostru din Ardeal, unde candida și el undeva. Mulți din cei arestați fuseseră depuși în arestul poliției.

Cu această ocazie s-au folosit brutalitățile și violențele cele mai diverse, fără să țină seama de vreo limită, în atingerea scopului urmărit. Eram, așadar, scoși din campania electorală, eliminați din această competiție cu caracter politic.

Ceea ce ne-a șocat și mai mult, a fost faptul că, cu ocazia acestor arestări și schingiuiri, au mai căzut încă două victime, din rândul nostru. De astă dată sunt

țărani: *Toader Toma* din Tecuci și *Nicolae Bălăianu* din Teleorman. Amândoi au fost stâlciți în bătăi de către jandarmi și agenți bătăuși ai guvernului. Faptul acesta ne-a întristat peste măsură și, în același timp, ne-a revoltat la maximum. Aveam, până acum patru morminte: un student, un muncitor și acum doi țărani. Iată cum destinul a făcut să fie smulși, din mijlocul nostru patru reprezentanți ai straturilor sociale românești, care alcătuiau cadrele de bază ale Mișcării Legionare. Toți erau nevoiași, sau aparținând familiilor necăjite, care-și puseseră nădejdea într-o organizație, în care vedeau zorile unor zile mai senine, mai bune pentru ei și ai lor. Ni se alăturaseră fiindcă credeau într-un crâmpei de stea, pe care-l vedeau realizat de mișcare și de omul pe care-l intuiau ca pe salvatorul lor.

Sunt primii patru martiri, cu care ne înscriem ca jertfe ale idealului nostru. Aceste jertfe constituiau chezășia dreptății și a victoriei, ce ne era mereu prezentă în inimi. Sufletele ne erau și mai mult cernite. Ne tot întrebam până unde vor merge cu asemenea abuzuri. Măsurile luate de guvern puneau la grea încercare răbdarea, stăpânirea de sine și calmul celorlalți oameni rămași afară, sau nouă, cei ce ne aflam în închisori. Pe fețele noastre, ale celor din închisoarea Copou se putea citi gândul unei răbufniri. Resortul arcului fusese îndoit până aproape de refuz. El risca să sară în sus, sau să se rupă. Numai cine a trăit clipele acelea de prigoană poate înțelege asemenea stări sufletești, care pun stăpânire pe ceilalți din rândurile noastre, aflați încă liberi.

Demnitatea fiecăruia era în mare cumpănă. Nu se putea prevedea ce ne-ar putea aduce viitorul pentru noi și pentru Țară.

7. REACȚIA OPINIEI PUBLICE ASUPRA CELOR ÎNTÂMPLATE.

Mulți oameni politici, unii din ei șefi de partide, n-au rămas impasibili, la toate câte se petrec în țară, de la aducerea liberalilor la putere. Unii din ei își fac cunoscută părerea lor critică asupra tuturor acțiunilor, fără precedent, ce se înregistrează pe teritoriul țării.

Fac aceasta fiindcă opinia publică a fost impresionată, la aflarea acelor triste vești. Succedându-se una după alta, ele au avut un puternic ecou în toate straturile societății românești.

Aș cita pe Grigore Iunian, un sincer democrat, șeful unui partid de nuanță țărănistă, care a criticat, fără menajare, noul guvern. El a cerut să înceteze toate măsurile începute, care tindeau a ne împiedica să candidăm și, în final, de a fi reprezentați în Parlament. A demonstrat în multe ocazii, acest punct de vedere. Și-a arătat dezaprobarea față de cele ce se întâmplă, socotindu-le ca fiind antidemocratice. A subliniat că nu un guvern este în măsură să oprească o organizație politică oarecare de a-și trimite reprezentanții în Parlament, ci numai cetățenii chemați la urne. Ei, cetățenii, sunt singurii suverani să decidă cine anume să fie trimis "acolo". Ceea ce face guvernul reprezintă un abuz, o încălcare a Constituției, care duce țara spre despotism.

Un alt șef de partid, cu autoritate, pe deplin meritată și unanim recunoscută, a fost mareșalul Al. Averescu. El conducea Partidul Poporului, fiind în câteva rânduri ministru și prim-ministru. Nu remarc calitățile sale militare și rolul jucat, la

înfăptuirea Unirii celei mari. În ziarul său "Îndreptarea", își expuse acest punct de vedere dezaprobator, în timpul campaniei electorale, ca și după aceea, ca urmare a evenimentelor.

În ziarul "Calendarul" din 7 decembrie, se făcea un scurt comentariu, din care extrag câteva idei mai importante pe această temă, comentariu intitulat ***"De ce nu poate fi dizolvată Garda de Fier"***. *Citez:*

"Discuțiile continuă. Unele cercuri guvernamentale susțin că printr-un act de guvernământ președenția Consiliului de Miniștri ar putea să ia ea măsura declarând anarhică și deci periculoasă gruparea politică a domnului Corneliu Codreanu. Dar ca să fie socotită așa trebuie întocmite următoarele condiții:

- a) să țintească la răsturnarea formei de guvernare;
- b) să utilizeze mijloace ilegale de propagandă;
- c) să fie clandestini;

.....

Ceea ce nu este cazul, fiindcă nici una din aceste condiții nu pot fi puse în sarcina ei".

Iată un argument care trebuie luat în considerare.

În ziua următoare - 8 decembrie - apare un alt articol, sub titlul: ***"Mareșalul și Garda"***. *Redau* fragmente din acest articol:

"În ziarul "Îndreptarea", autorul, care nu-i decât domnul Averescu, demonstrează că nu poate fi dizolvată pentru trei motive:

1. Duca n-ar putea invoca precedentul guvernului Averescu din 1920, când a dizolvat comunismul. Aceasta s-a făcut atunci fiindcă s-a stabilit legătura lor cu Moscova..., ceea ce nu se poate afirma azi la adresa Gărzii de Fier;

2. Regele nu poate semna un decret fiindcă Coroana s-ar expune ;

3. Duca a încheiat cartel electoral cu organizații politice ale minorității germane, cu "hitleriștii", pe care până mai ieri liberalii îi considerau trădători de țară.

Din acest moment hitleriștii de ieri au devenit, în mod subit, partid de ordine.

De aceea credem că aceia care susțin ideea dizolvării Gărzii de Fier, fac un rău serviciu Coroanei, pe care vor s-o angajeze direct în luptele politice. Generația tânără e singura rezervă pe care se poate bizui Monarhia...".

Cu puțin timp mai înainte, Ministrul Justiției Victor Antonescu, emite o circulară către Parchetele din țară din care redau un scurt fragment: "Cu referire la mișcarea extremistă", deci este o avertizare. El inventează o infracțiune "sui generis", aceea de a îndemna prin broșuri, ziare, circulări, publicații de tot felul sau alte mijloace la ură contra altor cetățeni. Și ziarul "Calendarul" comentează: "Dar aceste infracțiuni nu există în Codul penal. Acest document, va lega pe veci numele domnului Victor Iamandi Ministrul Justiției, într-un anumit sens, conchide comentariul ziarului "Calendarul". În ziua de 10 decembrie, în același ziar se publică o scrisoare a unui fost procuror, adresată lui Victor Antonescu, prin care critică circulara, dată, de care fac vorbire mai sus. S-a făcut contestație la Comisia Centrală Electorală, de către domnul general Gh. Cantacuzino împotriva dizolvării Gărzii de Fier. Această comisie cu 3 pentru și 2 contra a respins această contestație. Tot generalul Cantacuzino adresează guvernului un protest, contra dizolvării noastre.

La 16 decembrie același an, se publică în același ziar articolul: "Teoria actelor de guvernământ și dizolvarea Gărzii de Fier", semnat de Mihail Siliște. *Citez* câteva idei mai importante:

"...Jurnalul Consiliului de Miniștri arată cât de abuziv este el. Măsura guvernului este inoperantă pentru că:

1. Violează articolul 66 din Constituție;
2. Violează dreptul de liberă exprimare;
3. Violează articolul 25 din Constituție".

Iată un alt protest, referitor la măsura luată de guvern.

Nu pot încheia seria protestelor unor personalități, fără a nu aminti pe cel al profesorului *Grigore Forțu*. Se cunoaște că acest tenace dascăl a avut o atitudine categorică pentru primenirea moravurilor noastre, prin acțiunea sa "Blocul cetățenesc", foarte activă și bine apreciată de opinia publică românească. Ce scrie acest profesor, în legătură cu dizolvare:

"...Nu cunoaștem crimele pentru care Garda de Fier a fost urmărită mai sălbatec de cum s-au urmărit vreodată hoții de codru...

Mărturisesc că lista organizației Garda de Fier, cuprindea în unanimitate numai oameni cinstiți și numai oameni în stare să sufere pentru un ideal...

Mărturisesc că lovitura dată Gărzii de Fier, dacă e din ordine străine și oculte dovedește că România e condusă de oculte și de străini...".

Ce se mai poate spune față de asemenea opinii exprimate atunci?

Mulți dintre acești oameni politici și personalități au fost ascultate ca martori în procesul intentat fruntașilor Mișcării Legionare. Ei au fost tot atât de categorici în depozițiile lor, precum și alte probe administrate au dus la achitarea tuturor fruntașilor mișcării, în acel proces desbătut în primăvara anului 1934.

Măsurile luate în țară nu aveau precedent. Până atunci nu se mai procedaseră în modul acesta și de proporțiile fără egal la noi. Nu bănuiam că peste ani și ani ele pălesc față de alte și alte samavolnicii. În genere, partidele politice criticau guvernul Duca nu pentru adeziunea lor față de Mișcarea Legionară, ci numai din oportunism, ca adversari ai liberalilor. S-au găsit printre ei și excepții, fără îndoială.

În urma arestărilor operate în țară, atât cât se putea, se arătau în unele ziare proteste și se dau cazuri concrete de abuzuri și ilegalități săvârșite de-a lungul țării. Menționez un scurt comentariu scris tot în "Calendarul" și intitulat ***"Popa de la Orăștie"***, apărut în 17 decembrie.

"Preotul arestat la Orăștie, iar fiul lui, Ion Moța este la Jilava. Sub unguri a făcut temnițe pentru românism. Sub români face temniță tot pentru românism, ca și fiul lui".

Imediat, după dizolvarea noastră, Căpitanul a emis o circulară: ***"Cu cine votează legionarii"***. Legionarii din Ardeal vor vota cu Iuliu Maniu. Legionarii din vechiul regat și celelalte ținuturi cu Gheorghe Brătianu. Unde candidează domnul mareșal Averescu "veți vota cu el". Țin să fac precizarea: cu acești oameni nu m-am întâlnit, n-am vorbit, nu mi-au cerut acest lucru și nici nu le-am promis". Am extras fragmente din acest document aflat în circulările Căpitanului.

Cred că am putut să redau unele din luările de poziții ale oamenilor, ce reprezentau, într-o oarecare măsură, opinia publică din România acelor timpuri, atât de tulburi. Unii din politicienii, care jubilau acum își vor arăta duritatea lor peste alți ani. Vor demonstra vitregia față de tineretul țării, fie personal, fie punându-se în slujba comunismului, o perioadă de vreme.

8. CUI PRODEST? CUI FOLOSESC TOATE ACESTEA?

Aşadar, cum vedem, după 10 decembrie necazul pătrunde în casele multor români. El consta din arestări, cu bruscări, violenţe, pe lângă celelalte patru pierderi de vieţi. Familii întregi îşi plâng pe câte unul, care e ridicat de organele forţei publice şi dus în necunoscut, sau alţii-s loviţi, umiliţi în faţa copiilor. În urma celor luaţi, rămân cu ochii în lacrimi o mamă, o soţie, fraţi, surori sau copii. În vreme ce aceştia suferă şi aşteaptă pe capul lor alte şi alte suferinţe, "domnii", cei ce huzuresc şi hotărăsc destinele ţării, îşi sorb mulţumiţi şampania din cupe sau îşi încearcă norocul la ruletă şi-n jocul de cărţi, unde, de cele mai multe ori, unii se lasă păgubiţi ca alţii să încaseze sume după sume, mai dinainte stabilite.

Ţara ne era tratată întocmai ca o colonie, exploatată de bogăţiile ei de către suzeranii din apus, în vreme ce alegătorul român, desconsiderat şi disprețuit, era bun numai să pecetluiască cu ştampila lui pe "aleşii" naţiunii, care nu erau alţii decât cei trecuţi în buletinele de vot, anume îngăduiţi să figureze pe ele. Se procedase ca la drumul mare, de către acei "domni".

Mai trebuie prezentat încă un aspect al unora din prigoniţii acelor timpuri. Dacă majoritatea sau unanimitatea acestora au luat drumul închisorilor, unii au rămas, totuşi, pe din afară, scăpând cu fuga. Au scăpat din calea celor care-i hăituiau. S-au ascuns undeva, în propria ogradă, au luat-o unde-i duceau ochii. E categoria celor al căror sistem nervos este cel mai mult pus la încercare. Tresari la fiecare foşnet sau la zgomotul cel mai imperceptibil. Somnul îţi este întrerupt, aţipind "iepureşte" gata oricând să fugi, să-ţi schimbi locul, să te eschivezi din calea neprevăzutului, sau, în extremis, să-l înfrunţi pe urmăritor. E categoria celor mai căutaţi, pe capul multora punându-se mare preţ. Riscul este al lui, dar şi al celor ce şi-l asumă, fiindcă un binevoitor care găzduieşte o asemenea persoană şi prins ca atare, suferă consecinţe grave. Am întâlnit "gazde", care au fost condamnate sever. Cunosc astfel de posturi, fiindcă însumi am fost, de-a lungul anilor în astfel de situaţii.

Am făcut, mai înainte, referire la resortul unui arc, care, întins prea mult, ajungi la un moment dat să-l vezi sărind în sus, sau rupându-se. A atins extrema lui de rezistenţă.

Dar atunci când este în joc persoana omului, nu materia propriu-zisă? Nu ai de-a face cu materia, ci cu o fiinţă vie. Nu toate persoanele au acelaşi sistem nervos şi, ca atare, nu toate reacţionează la fel, când sunt puse în situaţii similare.

Este ştiut că fiecare individ acţionează, reacţionează, după propriul său psihic.

Cu atât mai complexă este o astfel de problemă, când faci parte dintr-un grup social oarecare. În cazul acesta nu-i vorba numai de tine personal, ci şi de grupul căruia aparţii. Din momentul în care te-ai integrat aspiraţiilor acelui grup şi i te-ai dăruit mai mult sau mai puţin eşti ataşat lui. Iar când acel grup se consideră port-drapelul unui ideal al Neamului, atunci şi mai mult eşti legat de grupul respectiv, împărtăşindu-i şi bucuriile şi succesele lui, dar şi necazurile şi amărăciunea loviturilor primite.

Mai trebuie privită problema şi sub un alt punct de vedere, sub un alt unghi. Când am făcut vorbire de acel resort, în comparaţie cu structura sufletească a unei persoane umane, am avut în vedere faptul că omul, cu o structură atât de complexă,

se deosebeşte categoric unul de altul. Aceeaşi umilinţă este, în mod diferit acceptată sau nu de o persoană sau alta. Limita de jos a răbdării, până unde o persoană poate îngădui atingere adusă demnităţii sale este variabilă şi depinde de structura psihică a fiecăruia. Ceea ce este posibil de îndurat unuia, este de neconceput pentru altul. Aici găsim varietatea atâtor conflicte şi neînţelegeri ivite între oameni. Ne aflăm în faţa unei probleme de ordin subiectiv şi complex.

Printre persoanele, care au fost nevoite, atunci, să ia calea codrului, ca să scape de arestare, a fost însuşi Căpitanul. Până mai de curând, ca deputat, în numele organizaţiei sale, şi-a expus părerile alegătorilor săi, la lumina zilei. Dar de la 10 decembrie, printr-un simplu jurnal al Consiliului de Miniştri, organizaţia sa este scoasă din cadrul legal şi ca atare i se interzice orice activitate politică. Deşi depusese liste electorale, pentru alegerile ce urmau să se desfăşoare la 20 decembrie, de acum i se interzicea totul. Ba, mai mult, în acea noapte este pus în urmărire, pentru a fi arestat şi, acolo să aibă soarta incertă, sau, până la arestare sau după aceea, să i se poată ridica viaţa, sub un pretext oarecare. Toată acţiunea întreprinsă de cercurile acelea, prin intermediul unui guvern, ce acceptase condiţiile puse, tindea la suprimarea fizică a Căpitanului. Era clar pentru toată lumea aceasta. Că aşa stăteau lucrurile în 1933, au confirmat-o acţiunile următoare ale aceleiaşi oculte în 1938 când, în fine, sub înscenarea unui proces şi apoi pretextându-se fuga de sub escortă, a fost sugrumat, curmându-i-se viaţa.

Iată motivele care l-au determinat imediat în noaptea de 9/10 decembrie să se dea la o parte din calea urmăritorilor săi. El era conştient că acţiunea sa, de trasare a jaloanelor fenomenului legionar, încă nu se terminase, că deci, îi mai trebuie un timp pentru desăvârşirea lor. Era principalul motiv al sustragerii sale de la arestare. Şi mai era convins că, odată arestat, nu va mai scăpa cu viaţă, fiindcă toate acele cercuri răuvoitoare îi cereau capul. El voia să amâne aceasta până la încheierea operei sale privind "*Fenomenul legionar*".

Personal am cunoscut viaţa de fugărit, de hăituit de-a lungul anilor, în prigoanele ce au urmat, după aceea. Cel urmărit devine neîncrezător în unii oameni, nu ştii ce temei să pui pe cuvântul lor şi din nesiguranţă îţi duci viaţa într-o permanentă pândă.

Te gândeşti ca nu cumva să nu fii descoperit. În egală măsură şi organele de urmărire, la rândul lor, pândesc şi supraveghează pe oricine le-ar putea oferi un indiciu cât de slab, ce i-ar duce la prinderea persoanei căutate. În situaţia aceea, Căpitanul nu se putea deplasa pe stradă, deci era absolut nevoie să fie găzduit de "cineva", ce-şi asuma riscuri mari. Aşa s-au scurs zilele acelei prigoane una după alta, iar el îşi schimba gazdele după împrejurări, fapt extrem de riscant.

Căpitanul avea un om de totală încredere, care-i căuta gazda, şi-i asigura într-un fel siguranţa personală. Este vorba de Sterie Ciumeti, un român macedonean, absolvent al Academiei Comerciale. El se deplasa de la o gazdă la alta, după ce lua măsurile corespunzătoare de a-i garanta viaţa fugăritului. Odată ajunsese să bată la uşa avocatului Cernăianu şi, în aceeaşi seară, l-a şi adus. Nici unul, nici altul n-a ştiut ce relaţii are acest avocat, sau cine-i soţia. La câteva ore, aflând, au dispărut amândoi, găsindu-şi o altă gazdă. În cele din urmă colonelul de rezervă Ştefan Zăvoianu a primit să-l găzduiască. Acolo a stat până la începerea procesului, când, prezentându-se, participă, până la capăt, la dezbaterea cauzei.

Siguranța generală, care-l căuta peste tot, a dus la un indiciu care-i ducea pe urmele lui Sterie Ciumeti, care știa unde-i șeful său. În fine, Sterie Ciumeti este arestat, după care este imediat supus celor mai grele suplicii, ca să mărturisească unde se află Căpitanul. Ciumeti nu le dezvăluie locul, deși știa destul de bine. În cele din urmă îl ucid pe credinciosul ostaș, împușcându-l. După acest mișelesc omor îl aruncă trupul în lacul Herăstrău. Autorii? Doi comisari din siguranța generală, din care acum mai rețin numele unuia: Panova.

Și această crimă comisă de oamenii lui Victor Iamandi, nu putea rămâne necunoscută și nedescoperită. Ea face ocolul Capitalei și impresionează pe cei ce o află, în primul rând pe legionari.

Sterie Ciumeti este al cincilea mormânt, după *Virgil Teodorescu, Nițu Constantin, Toader Toma și Nicolae Bălăianu*, toți uciși de oamenii poliției guvernului condus de I.Gh. Duca.

Iată, așadar, faptele prezentate pe scurt, astfel cum ele s-au petrecut. Nou intrat în rândurile noastre, generalul Cantacuzino-Grănicerul n-a putut nici el rămâne nepăsător la toate câte se întâmplă. Evenimentele, care se precipită de la o zi la alta, l-au afectat și pe el. El era o personalitate bine cunoscută atât la Palat, ca fost aghiotant al regelui Carol I, cât și în lumea politică românească, pe lângă faptul că se distinsese în război pentru acte deosebite de bravură. Era cunoscut ca "Eroul de la Coți". Ca atare s-a gândit să curme răul început. Era în relații destul de bune cu noul prim-ministru, cu care se tutuiau. În consecință i-a trimis acestuia o scrisoare, prin care-l atenționează că-i pe cale greșită, că nu face bine cum a pornit-o. Începe cu "dragă Iancule", deci se vede o oarecare intimitate în formele de adresare. Atenționarea a fost făcută în termeni foarte fermi, cerându-i să înceteze cu măsurile luate împotriva Mișcării Legionare, fiindcă nu poate prevedea urmările. Termenii cu care generalul i se adresează sunt cam aceeași cu ai lui Argetoianu, din care am redat unele fragmente.

Scrisoarea aceasta nu are nici un efect. Ea însă a făcut ocolul țării și, mai cu seamă în Capitală, centrul tuturor relelor de atunci. El a întocmit-o din proprie inițiativă, convingându-se singur că întregul tineret este aruncat, pe nedrept, în temnițe, fiind lovit în demnitatea lui. Prin gestul făcut, generalul ni s-a alăturat și a rămas în mijlocul nostru până la moarte. Efectul scrisorii a avut dublu efect. Trei din studenți, aflați în postura de fugari, Nicolae Constantinescu, Nicolae Caranica și Doru Belimace, întâlnindu-se și sub impresia evenimentelor, judecă situația creată. Ei apreciază cauzele și amplificarea lor în România. Le erau prezente în memorie toate câte s-au petrecut între timp. Erau convinși că o mare nedreptate se face tineretului românesc. Ei mai vedeau în pătura aceea conducătoare, o categorie de oameni, ce acționau ca simple marionete, manevrate din umbră. Cei trei au luat hotărârea de a repara onoarea știrbită a unui tineret umilit și desconsiderat, prin pedepsirea celui ce reprezenta întreaga această zisă pătură conducătoare. În judecata lor l-au găsit vinovat principal pe I. Gh. Duca, primul ministru. În ochii lor Duca era un trădător, care-și merita soarta. În consecință, în noaptea de 29/30 decembrie, ei și-au pus în fapt hotărârea luată, suprimând viața acestui om. Mai dau un amănunt, cu privire la preocuparea generalului Cantacuzino, referitor la evenimente. În ziarul din 24 decembrie se publică o altă scrisoare a sa adresată legionarilor, din care redau fragmente:

"Vă rog, așadar, să-mi trimiteți numele și adresele celor care v-au schingiuit, cu un memoriu amănunțit. Toate acestea vor fi publicate în "Marea carte a suferințelor legionare". Prezint și acest aspect, care demonstrează starea de spirit creată de guvern, în vremurile acelea.

Revenind la fapta celor trei, se desprinde deci care au fost mobilurile determinante ale lor. Fapta în sine a cutremurat întreaga lume, atât pe adversari care se vedeau vizați cât și opinia publică, care și ea a început să aprecieze gravitatea momentului, prin care trece țara.

Duca a căzut datorită propriei sale inconsecvențe. Nimeni nu-i poate nega sentimentele sale românești, ca și aportul său la înfăptuirea Unirii, după primul război. El a făcut marea greșeală că n-a rămas pe poziția sa inițială, adoptată la reîntoarcerea aventurierului pe tron. N-a avut tăria să reziste la colaborarea cu Carol, așa cum se cuvenea. S-a lăsat antrenat pe un făgaș, care nu putea sfârși bine pentru el. Acceptând condițiile ce i s-au pus, era de la sine înțeles că bine nu va urma, în primul rând pentru sine personal. I-a fost fatal pasul făcut. Aici trebuie văzută cauza întregii nenorociri, care a antrenat după ea și unele acuzații, ce ne-au fost aduse.

Este dureros că este împușcat un român, a cărei corectitudine și fidelitate față de țară nu i se poate contesta, până la jumătatea lui noiembrie 1933. Într-un moment de slăbiciune, orbit, poate, de mirajul puterii, el s-a lăsat împins pe o pantă, ce-l ducea sigur la prăbușire.

Acesta-i bilanțul tragic al unor evenimente declanșate de o lume străină de năzuințele Neamului românesc. Cum vom vedea va mai fi omorât încă un legionar, puțin după aceea.

Cui i-au folosit toate acestea? Cui prodest ?

9. GEME JILAVA.

Să revenim la Iași, în închisoarea militară de la Copou. Aflasem că pe lângă cei aduși lângă noi, fuseseră arestați foarte mulți legionari, astfel încât se umpluseră beciurile locale ale Chesturei de poliție și jandarmerie. Pe lângă aceștia, alții urmaseră calea închisorii "Cetățuia", o fostă mănăstire de pe colinele Iașului, transformată în temniță.

Ne întocmisem un program zilnic, acum ajutați de noii veniți. Aveam acces la biblioteca închisorii, la cărți, pe care după ce le citeam le comentam între noi. Din când în când dam și mici spectacole, improvizate, în centrul cărora se găsea Nicolae Totu. Dar elementul principal al menținerii noastre, pe un anumit nivel, îl constituia cântecul. Era nelipsit. Cântând, ne trăiam idealul. Mai toți ne aflam sub imperiul unei condamnări, motiv pentru care ni s-a părut greu de suportat. Asta a fost la început, după care ne-am împăcat cu gândul, în sine, ținând seama și de faptul că învinuirea avea un caracter politic.

De afară, colegii colectau ajutoare de la familiile binevoitoare sub formă de alimente, pe care ni le aduceau de două ori pe săptămână.

Începusem a număra zilele, ce ne mai rămâseseră până la expirarea osândei de 30 de zile. Fiecare își făcuse planuri de viitor. Oricum la cursuri nu ne mai puteam duce, întrucât vacanța începuse deja.

Din punct de vedere al regimului închisorii, nu eram ţinuţi cu un program prea sever. Aveam voie să ieşim afară când voiam, în afară de programul celorlalţi deţinuţi, când erau ei scoşi la plimbare.

Mai aveam o zi de stat, ultima fiind 29 decembrie. Ştiam că la 30 decembrie vom fi liberi, chiar în dimineaţa acelei zile.

Când ne sculăm, în dimineaţa zilei de 30 decembrie, rămânem surprinşi văzând santinele duble, iar pe la colţurile zidurilor instalate câte o mitralieră, îndreptată către interiorul clădirii, în care suntem. Nimeni nu bănuia ce putea fi, însă faptul ne intrigă. Cei mai în vârstă, au dedus că ceva important, ieşit din comun, s-a petrecut afară, de vreme ce s-au luat măsuri de pază atât de severe, neobişnuite. În fiecare dimineaţă, la lumina zilei, ni se deschideau uşile de pe coridor ce dădeau în curte. Acum nimic. Mai observăm că plutonierul de serviciu, care de obicei, ne întâmpina cu "Bună dimineaţa" n-o mai face acum, ba mai mult, nu ne mai deschide uşile.

Ceaiul, întârzie şi el. De-acum suntem de-a dreptul intrigaţi. Când ne urcăm în picioare, pe priciuri, cu capul în dreptul geamurilor, santinelele cu armele îndreptate către noi, strigă să stăm jos. În sfârşit deducem că ceva extraordinar s-a întâmplat dincolo de zidurile închisorii. Într-un târziu, cunoaştem misterul. Unul din plutonieri ne anunţă discret care-i pricina acestor măsuri stricte. Aşadar se produsese inevitabilul. Deodată ne-am dus cu gândul la Căpitan, întrebându-ne dacă e în siguranţă, acolo unde-i ascuns. Încă nu realizam gravitatea momentului, pe care-l trăiam. Deocamdată, pe noi nu ne interesa ce s-a petrecut afară. Eram străini de toate cele de dincolo de zidurile închisorii. Fiecare, cu bagajul făcut, aştepta ora deschiderii, ca să ieşim liberi, pe poarta închisorii. Dar momentul acela întârzie. Devenim nervoşi. Suntem iritaţi. Începem a cere explicaţii care, date sumar, nu ne satisfac. Spargem uşa de la coridor să ieşim afară. Vociferări, cântăm şi protestăm cât putem de tare. Vedem îndată că se instalează un post fix pe acoperişul închisorii, cu o mitralieră îndreptată înspre curtea unde ne aflam. Vine directorul, cu un ofiţer, care ne asigură că problema e în curs de rezolvare. Unul câte unul se lasă convinşi de spusele lui şi intrăm înăuntru. Aşteptăm în camera aceea cu ciment pe jos, să vedem cum se vor împlini cele aşteptate din vorbele directorului. Insistăm şi le demonstrăm că din acea zi nu mai există nici o bază legală, să ne priveze de libertate, dat fiind că mandatele de arestare expirau în ziua respectivă.

Vedem că vine cu o listă în mână, după care dă citire unor nume: Ilie Gârneaţă, Ion Banea, Nicolae Totu, Alexandru Butnaru. Pe măsură ce sunt strigaţi li se spune să-şi facă bagajele. Toţi sunt din grupul celor ce fuseseră aduşi, în urma noastră, după 10 decembrie, când se dizolvase Garda de Fier. Toţi ne întrebam unde pot fi duşi. Ei sunt calmi, nu obiectează nimic şi ies din cameră. Ne convingem că i-au scos dintre zidurile închisorii.

Rămaşi iar singuri, comentăm în tot felul unde-i pot duce, ce măsură pot lua contra lor. Aceasta ne-a mai liniştit, dar nu pentru multă vreme, deoarece o luăm, iar de la capăt, cu protestele. Cerem să vină procurorul general al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Iaşi. Nimeni nu ne aude. Vine ora mesei. Unuia din noi îi vine ideea şi spontan ne-o însuşim cu toţii: refuzăm mâncarea. Administraţia închisorii rămâne surprinsă de gest şi, prin oameni de legătură, încearcă să ne convingă a nu

refuza mâncarea. Şi ei se văd în faţa unei situaţii noi. Iată că, în mod formal, declarăm greva foamei. Aşa se scurge prima zi, nemâncaţi.

Ne culcăm cu speranţa că se vor sesiza şi că a doua zi vor rezolva cazul. Dimineaţa următoare ne menţinem la aceeaşi poziţie. Observăm că insistă să renunţăm la această grevă şi să mâncăm, asigurându-ne verbal că problema se va clarifica. Ne informează că aşteaptă dispoziţii în urma sesizării ce au făcut. Noi nu vrem să auzim nimic, ci dorim să fim eliberaţi neîntârziat, invocând motivele iniţiale.

Greva aceasta a foamei se prelungeşte încă o zi şi apoi alta, până se fac patru. Nu mai ieşim din cameră pe coridorul acela, ci doar stăm întinşi pe priciuri. Bem doar apă, aşa câte o gură. Acum nu ne mai agităm şi nici nu mai protestăm. Trebuie să rezistăm la chinurile foamei, în primele zile, după care organismul începe a se obişnui. Administraţia închisorii luase act că vom ţine greva foamei, până ce ne vor elibera. Era încredinţată de aceasta.

După trecerea celor patru zile, directorul ne anunţă că vom primi o vizită mai deosebită şi ca atare să fim pregătiţi, pentru aceasta. În adevăr vedem că apare, pe uşa camerii, doamna Elvira Gârneaţă, medic, bine cunoscută de noi, soţia lui bădia Ilie. Ea este însoţită de un civil care-şi spune numele şi calitatea: procurorul Costinescu de la Parchetul Tribunalului Iaşi, după câte ţin minte numele. Doamna Elvira Gârneaţă vine în mijlocul nostru şi ne vorbeşte cu convingere. În final ea ne sfătuieşte să renunţăm la greva foamei. Ne informează că măsura arestării şi menţinerii noastre este luată în toată ţara, privind pe legionari, şi cei ce fuseseră cu noi, respectiv bădia Ilie cu ceilalţi fuseseră duşi la Bucureşti. Ne mai pune la curent cu cele petrecute afară, în zilele precedente. Ştim acum că se făcuseră percheziţii generale, iar închisorile sunt pline iar de oameni. Procurorul, şi el, pe de altă parte insistă să stăm liniştiţi, fiindcă nu are sens o grevă a foamei în circumstanţele actuale. Ca o paranteză, subliniez că Elvira Gârneaţă s-a remarcat printre fruntaşele studenţimii generaţiei de la 1922, ca studentă la medicină, cu numele înainte de căsătorie de Elvira Ionescu. Acum era o personalitate a vieţii ştiinţifice ieşene.

Faţă de argumentele aduse, ne resemnăm cu gândul că va trebui să stăm, în continuare, în închisoare până ce guvernul va voi să ne ţină, în poziţia aceasta. Doamna Elvira Gârneaţă ne mai împărtăşeşte informaţia că şeful nostru, Căpitanul, nu-i arestat şi că este căutat peste tot. Este bucuroasă pe această temă, fiindcă dacă îl prind cu siguranţă că-i vor ridica viaţa. Ne mai spune că autorităţile guvernamentale sunt extrem de mânioase după împuşcarea lui Duca şi, acum, sunt în stare să ia măsuri severe de represalii.

Şi iată că de acum ne liniştim şi stăm în continuare în aceeaşi cameră. Se spulberaseră toate visele noastre de a ne afla de sărbători liberi, în mijlocul alor noştri.

Cu noi mai este şi Ion Crânganu. În vremea acelor zile de grevă a foamei nimeni nu a mâncat nimic. Aşa credeam "atunci", că nimeni. Mai târziu am aflat că a fost o singură excepţie: Ion Crânganu, şeful. Sub pretextul că merge să discute cu directorul închisorii, în biroul acestuia, el mânca din cele ce-i aducea Florica Gheorghiu, colegă de-a noastră şi considerată a fi logodnica lui. Ea era de bună credinţă, neştiind cum stau lucrurile în realitate. Ea a destăinuit cele de mai sus târziu, după trecerea anilor, la Carmen-Sylva. Când mi-a spus, am rămas înmărmurit. După ani şi ani, m-am convins că nu era la nivelul pe care şi-l aroga în

viața lui de student. După cele ce declarase în timpul anchetei, în dosarul cauzei, care se judecase în primăvara lui 1934, s-a putut reține comportarea sa total necorespunzătoare. Căpitanul i-a acordat o amnistie morală, după aceea. A fost una din greșelile Căpitanului, privind persoana lui Crânganu. De altfel el nu s-a mai remarcat ca legionar în viața lui de avocat. Mult rău a făcut el oamenilor, care încă îi acordau credit, după 1944. Decăzuse complet, în disprețul celor care l-au cunoscut cândva. Când l-am întâlnit, târziu de tot, peste câteva zeci de ani și cineva a vrut să mi-l prezinte, i-am întors spatele, cu remarca aceasta: "nu cunosc o astfel de persoană și nici nu vreau să aud ceva despre ea". Poate pe traseu, să mă mai refer la el.

Ne-au ținut închiși acolo o bucată de vreme. Poate către sfârșitul lui ianuarie 1934, suntem anunțați, într-o seară să ne facem bagajele. Una-două suntem gata. În adevăr unul câte unul, printre cordoane de ostași înarmați, ieșim din această închisoare, spre bucuria directorului, că scapă de așa pensionari. Încărcați în camioane, bine păziți, iată-ne îmbarcați într-un vagon special, atașat trenului care circula spre București. Deducem aceasta după zgomotul celorlați călători, ce ocupă alte vagoane. La fiecare fereastră a vagonului sunt postați jandarmi, ca și la capătul vagonului. Deci călătorim către București.

Când pornește trenul se luminează de ziuă. Simt o emoție când trecem prin dreptul orașului meu de baștină: Buzău. Ceilalți colegi mă asaltează cu întrebări, explicându-le locul unde este casa părintească. Sosiți în Gara de Nord, noi stăm în vagon până ce toată lumea coboară. Trenul golit de pasageri este dus la triaj. Aici ne așteptau alte camioane. Sub altă pază, iar numărați, călătorim în necunoscut. De acum e noapte. După vreo jumătate de oră, observăm un coborâș al unei pante, după care camioanele se opresc. La o comandă scurtă, coborâm, luând o formație, cu bagajele în față. Înaintea noastră se văd ziduri groase, înalte, cu gherete și camere laterale. Intrarea ne este barată de porți mari, din bare groase de fier. Suntem strigați, după un tabel mai dinainte întocmit. Unul câte unul trecem dincolo de porțile acelea, numărați, fiecare de alți gardieni, în uniforme militare. Cu oarecare stânjeneală pășim înăuntru. Înainte, observăm pe frontispiciul porților, scris mare: "Fortul nr.13 Jilava". Știam noi ceva, despre brâul de forturi construite cândva în jurul capitalei, din care unul cu numărul 13 fusese transformat în închisoare. Devenise teribilă și temută pentru cei ce-i treceau pragul, dar și pentru cei de afară când auzeau de ea. După ce trecem de primele ziduri, și intrăm într-o curte, trecem mai departe în altă curte, ambele circulare. În față observăm forma circulară a unei alte construcții.

Este reduta interioară a fortului, unde suntem duși, în chiar mijlocul ei. Trecem un podeț, pe care-l sesizăm când îl călcăm. Este îngust după cum deducem. Interiorul redutei, în care intrăm este curbat, sub formă de boltă. Atât putem distinge, după intrarea înăuntrul lui. Pe tot parcursul, atenția ne este atrasă de strigătele santinelelor, adresate în stânga și în dreapta, "Dă-te jos de la geam!", repetate. Totodată auzim un zumzet surd ce ne învăluie, zumzet venit dinăuntru. Un bec slab ne luminează coridorul, pe care înaintăm. Un miros greu de igrasie și umezeală ne lovește respirația. Și iată-ne instalați într-o cameră lungă cu priciuri, pe ambele laturi ale ei. Lăsăm în urmă ușa, ce se închide după noi, cu zăvoarele trase cu putere și zgomotul lacătelor, care ne încuie. În fundul acestei camere se văd ferestrele, care-s mai mult înalte decât late, străbătute de barele groase de fier.

Suntem într-o altă închisoare, pe care începem a o cunoaște. După o călătorie de aproape 24 ore, încercăm a ne face comozi, destinzându-ne pe acele priciuri, acoperite de rogojini. Aici încăpem mai toți ieșenii, proaspăt sosiți. Pe jos este ciment iar de jur împrejurul ușii, crăpăturile fac să pătrundă aerul, care cu ferestrele deschise face curent. Ne zgribulim de frig, care cu umezeala de pe pereți și cimentul de pe jos, ce trage și el, ne pătrunde nevăzut în organism. Ne acoperim cu tot ce avem, spre a ne proteja cât putem mai bine. Și așa, nu știm care cum am dormit. Totuși auzim dinspre fereastră întrebări ce ne sunt adresate: "Cine sunteți, frații de unde veniți?". Se lămuresc, când află care le sunt vecinii de suferință. Și transmit mai departe: "Au venit ieșenii!". După ce am tras un pui de somn, ne trezim dis-de-dimineață, la dangătul unei talângi. Între timp, peste noapte, somnul ne este întrerupt de strigătele santinelelor din posturi de: "Postul numărul... Bineee!".

De cum ne trezim și se face ziuă, suntem vizitați de bădia Ilie Gârneață, doctorul Ion Banea, Nicolae Totu și ceilalți, ce fuseseră luați din mijlocul nostru din Iași. Deci aici îi aduseseră și pe ei. Suntem puși în temă cu programul zilnic, ce se execută. El consta din adunarea tuturor, în careul, ce se formează în curtea interioară a redutei. Acolo se oficiază slujba religioasă de soborul de preoți, prezenți printre noi, ca deținuți. După aceea ni se va servi ceaiul și apoi "vedem noi!". Țin să ne considere ca veteranii închisorii din Iași și de prin țară.

Deja auzim, ieșind pe camere, sau grupuri-grupuri, formate de legionari. Ei ies în cadență și-n cântec. Fiecare grup își execută cântecul preferat.

Ne uităm pe fereastră la aceste grupuri, care sunt aranjați în formația unui careu. Când ieșim noi intonăm cântecul nostru propriu, compus de Cornel și Remus Țincocă. Ne zâmbim reciproc în careul închis de noi, înainte de a începe slujba. Ne recunoaștem din diferite ocazii, "Vișanii", "Casa Verde", sau din alte împrejurări. Aici la Jilava, suntem întruniți de stăpânire, prilej cu care ne putem cunoaște mai bine și a ne împărtăși idei și opinii ce se iviseră pe parcurs.

Pentru slujbă erau destui preoți. Țin minte numele unuia dintre ei. Este vorba de preotul Duminică Ionescu, precum și Ion Dumitrescu-Borșa, la care se adaugă și călugărul Isichie Anton, al nostru. Ei încep să intoneze rugăciunea utreniei, după rânduiala creștinească. După aceea, toată acea suflare în genunchi, cântăm întrunit: "Cu noi este Dumnezeu". De atunci, din ziua aceea, mi s-au întipărit în minte versurile și melodia acestui cântec bisericesc. Când se încheie cu "Înțelegeți neamuri și vă plecați, căci cu noi este Dumnezeu", observ că ne transfigurăm la față. Mulți îl cântăm cu ochii închiși și cu fețele îndreptate către cer. Mult m-au impresionat aceste melodii, pe care le voi trăi în fiecare zi, cât timp voi fi ținut la Jilava, iar în alte situații similare pe parcursul anilor ce le voi retrăi. Ele reprezintă prilej de reconfortare sufletească și înfăptuirea acelei comuniuni, proprie nouă.

Ne orientăm asupra locului unde ne aflăm, când ne dăm seama, destul de bine, că suntem sub pământ. Deasupra redutei se văd santinelele în posturile lor. Fortul își păstrează încă toate formele sale inițiale, anume construit pentru sarcina ce avusese, ca parte a unei cetăți de apărare a Capitalei, după concepția strategică a timpului.

În această curte interioară ne plimbăm în voie. De cealaltă curte, pe unde am pătruns aici în redută, ne despart pereți groși de cărămidă și porți din bare masive de fier. Podul peste care am trecut în interiorul redutei, era în vremea aceea, mai

mult de formă. El era întins peste un șanț, ce pe vremuri fusese destinat a fi plin cu apă, ca să îngreuneze pătrunderea inamicului în interiorul redutei. Despre el se vorbea afară, că cei care ajung în închisoarea Jilava, stau pe un șanț cu apă. Acum apa nu mai era, însă pe urmele șanțului, pe acel podeț, treceam de atâtea ori pe zi.

Mai menționez încă vreo alte câteva nume, întâlnite aici: profesor Ion Zelea Codreanu, tatăl Căpitanului, Ion Moța, Mile Lefter, profesor Dragoș Protopopescu, Nichifor Crainic. Este și Nae Ionescu, cărturarul bine cunoscut de masa intelectualității românești. Îl vedem și pe generalul Gheorghe Cantacuzino-Grănicerul, aflat separat în cealaltă curte. Acolo e și Nae Ionescu și încă alți câțiva.

Despre atmosfera din Jilava acestor vremuri, Dragoș Protopopescu a scris două romane: "Fortul 13" și "Tigrii", citite cu mult interes după apariția lor. Bădia Ilie și Moța, împreună cu Banea și alți câțiva din fruntașii noștri, se aflau în partea cealaltă a coridorului, raportat la locul unde ne găseam noi, ieșenii. Ei supravegheau modul cum ni se dau drepturile, respectiv distribuirea hranei. Ni se repartiza fiecăruia rația unui militar deținut.

Cât timp am fost acolo, am învățat unii de la alții, cântecele noi, ce apăreau sau pe cele vechi, deja aflate în circulație. Cântecul constituia mijlocul cel mai sigur de a se realiza sudura sufletească între noi, ca și acela de trăire a Fenomenului legionar, în sine. Aici fuseseră concentrați legionarii mai marcanți din întrega țară. Aproape că nu era județ să nu fie reprezentat cu un număr de persoane oarecare.

În vremurile acelea a fost conceput un cântec nou "Geme Jilava". Redau câteva versuri ce țin minte acum: "Geme Jilava, neagră-nchisoare, c-ai fost sortită pentru români", iar ca refren în partea finală se cântau versurile: "Hai, Căpitane dă-ne semnalul, prin foc și apă te vom urma" și se termina cu versul de început. În adevăr gemea Jilava acelor timpuri de cântecul nostru, dar și de durerea ce ni se întipărea în inimi. Peste ani și ani această închisoare, va deveni cu adevărat închisoarea tuturor românilor, sub regimul comunist, cum prea bine se știe acum.

Aici îl întâlnesc pe Stelian Teodorescu, din Buzău, ce fusese ascuns o bucată de vreme. Cu el mai erau doi buzoieni, de felul lor din Padina, Ion Teișanu și Dobre Băjan, băieți de mare credință. Ei m-au pus la curent cu tot ce se petrecuse la Buzău în început de prigoană și până la aducerea lor aici.

Complet izolați de noi, în altă curte, erau cei trei care l-au ucis pe Duca: Nicolae Constantinescu, Doru Belimace și Caranica.

În viața aceea din Jilava, nu puteam rămâne așa, fără a nu ne încadra într-un program. Se luase inițiativa ca, aproape în fiecare seară, să se țină conferințe de către unul sau altul, din cei mai competenți. Ne strângeam într-una din camerele cele mai mari, pentru astfel de ședințe, după închiderea ușilor exterioare. În interiorul coridorului nu ni se închideau ușile. Dintre vorbitori, mai mi-aduc aminte de profesorul Ion Zelea Codreanu, de Ion Moța, Mihai Stelescu și Ion Banea. Au fost și alții, din care mai citez pe Dragoș Protopopescu și încă vreo câțiva. Subiectele ce se tratau erau din cele ce ne frământau mai mult și ca doctrină și ca mod de a acționa, în viitor.

Am fost nelipsit de la toate aceste conferințe.

Profesorul Ion Zelea Codreanu ne-a vorbit despre relația dintre om și Dumnezeu. A făcut o prezentare a Arhanghelului Mihail, patronul nostru, ca reprezentantul luptătorilor Binelui împotriva Răului. Ne-a explicat pentru care

motiv primii legionari fondatori ai Legiunii l-au ales ca patronul și ocrotitorul nostru. Vreme de mai bine de o oră și jumătate profesorul ne-a adus, în mijlocul nostru pe această figură biblică a puterii dumnezeiești. Prezentarea figurii acestui Arhanghel de pe icoana găsită la mănăstirea Văcărești ne-a fost coborâtă printre noi în timpul și după terminarea conferinței sale.

Ionel Moța ne-a tratat un subiect aparte: "Ideea de jertfă". Este o problemă, ce formează elementul de bază al pregătirii unui viitor legionar. Ideea aceasta, dacă este cultivată în inima luptătorului unei cauze nobile, superioare, atunci, cu siguranță că se va obține victoria pe care o năzuiești. Ascultat, cu atenție, Ionel Moța ne-a actualizat în inimi acest principiu esențial al Mișcării Legionare: jertfa de sine pentru înfăptuirea idealului nostru. La numai trei ani el a confirmat, prin fapte, cuvintele dăltuite în sufletele celor ce-l ascultau. În 1937 el cade eroic, în luptele din Spania, împotriva brigăzilor comuniste.

Se anunță și Stelescu cu subiectul: "Tineretul". Avea în jurul său grupul de gălățeni, care, conștient sau nu, îl anturau. El, însă căuta să le speculeze buna lor credință. Foarte rar a pronunțat cuvântul legionar, sau lupta legionară. A făcut referiri generale cu privire la rolul tineretului în viața politică și socială a țării și rolul lui jucat în mișcările naționaliste de la noi și din alte părți.

La câteva zile, avându-l pe "domnul" Banea printre noi ieșenii, l-am rugat să se înscrie a ne vorbi cu subiectul "Căpitanul". Doream mult să ni-l aducă printre noi pe cel ce reprezenta totul pentru Mișcarea Legionară, pentru noi toți. Eram prea atașați de el ca să nu-i simțim prezența acolo la Jilava. Așa simbolic, dar doream acest lucru.

În sfârșit, iată-l că primește. În seara fixată, când fusese anunțată conferința și cine anume o va dezvolta, camera aceea unde aveau loc asemenea ședințe, era neîncăpătoare. Coridorul era și el înțesat de oameni, ce stăteau în picioare. Toți erau numai urechi, sorbindu-i cuvânt cu cuvânt. Să redau unele pasagii, ce mi-au rămas în memorie:

"Căpitanul este o piatră de hotar, o graniță, sabie întinsă între două lumi. Una veche, pe care o înfruntă cu bărbăție, distrugând-o, alta nouă, pe care o creează, îi dă viață, o cheamă la lumină.

Figura lui în cuprinsul Mișcării Legionare, de la război încoace, apare ca o linie de foc, în jurul căreia se rotesc toate evenimentele mari. El a fost conducătorul și animatorul. Totdeauna pe poziția cea mai înaltă a frontului de luptă, plin de credință și hotărâre, niciodată șovăelnic sau fugind de răspundere.

Viața lui se îmbină cu lupta mișcării naționale, până într-acolo, încât nu mai rămâne nimic vieții, confundându-se total într-o continuă și mare acțiune, în slujba intereselor națiunii.

Predestinat la jertfe, a trăit intens și sbuciumat. Existența i-a fost plină de fapte și pândită de primejdii. A atins culmi cum rar i-a fost dat cuiva să dorească și a coborât adâncuri, din care numai puterea lui Dumnezeu, în care credea așa de tare, l-a scăpat.

A cunoscut perspectiva muncii zilnice pe viață și măreția solidarității Neamului românesc, cu faptele lui. I-au ros sănătatea asprele zile de închisoare și i-au dat fiori de viață clipele mari, când îl înconjurau zeci de mii de oameni.

A mers de mână cu vremea, primind cu zâmbetul pe buze și batjocurile și laudele.

Iubitor al luptei, vitejiei i-a închinat tot rostul. S-a dat Mișcării, dar n-a cerut nimic. Îl doreau dușmanii răpus și el tot mai tare s-a înălțat.

Căpitanul: gând, hotărâre, acțiune, vitejie, viață".

Cuvintele acestea mi-au rămas întipărite, precum se dăltuiesc în marmură caractere, ce rămân peste veacuri.

Conferința aceasta a lui Ion Banea ne-a fascinat, pur și simplu ne-a electrizat, sorbindu-i fiecare intonație, fiecare vorbă pronunțată, în jurul persoanei Căpitanului. Parcă-l vedeam adus printre noi, de pe acolo unde-și ducea traiul de fugar, cu viața în pericol.

Pentru a actualiza starea în care se găsea atunci, (redau acum câteva fraze scrise de N. Steinhardt, în cartea sa "Jurnalul fericirii", pag. 215):

"Vis fulgerător; e o noapte de iarnă, cu vifor și nămeți, cumplită și străveche. Pe străzile troienite și pustii ale Bucureștilor umblă disperat un om fugărit, ros de întrebarea: unde să se ascundă? Poliția e pe urmele lui, cu ordinul de a-l împușca. Urmăritul se uită încoace și încolo, neștiind cărei uși (gangurile, curțile n-ar fi sigure) să-și încredințeze soarta. Omul acesta hăituit și încotoșmănit e Căpitanul. El face la întâmplare câțiva pași, sună la o oarecare ușă, fie ce-o fi. E pe strada Armenească....". (Presupun că-i vorba de casa unde locuia Mircea Eliade, deși autorul n-o spune și-i strada Mântuleasa).

În noaptea aceea, după conferința "domnului" Banea care a fost magnifică, l-am luat sus pe brațe, și l-am aclamat. Reușise să împrăștie acei nori și îndoieli, pe care Stelescu, cu vădită intenție și calculat, încerca să le semene printre unii dintre noi, acolo la Jilava. Sesizasem aceasta, deși nu îndrăznise să se avânte în jos spre mase, dar sămânța răului încolțise în inima lui. Acolo, la Jilava, au fost primele lui tatonări, pe linia trădării, ce se va produce ulterior.

Atunci am adormit cu Căpitanul în gând.

CAPITOLUL VII

"OCULTA ÎȘI ÎNCURCĂ IȚELE"

Cântecul "Geme Jilava", pe care ni-l însușisem, atunci ca studenți, a fost în adevăr sortit pentru români, ca reprezentând mărirea suferințelor unui întreg popor. Aceasta se va continua și peste alți 15-20 de ani, sub un alt regim cu mult mai sever. Atunci în 1933/1934 a fost un preludiu a ceea ce se va întâmpla mai târziu.

Mai consemnez că atunci era comandantul închisorii un colonel, pe numele lui Izet, dacă-i reținbine numele. El își dă seama de rolul ingrat în care era pus, dar a știut să se strecoare dintr-o asemenea postură. Cât a putut, a căutat să nu ne îngreuneze situația. Era turc de origine. Când și când erau chemați grupuri, grupuri să fie duși la București, la cercetări ce se efectuau de către organele procuraturii militare.

Cam la o lună de zile, după aducerea noastră, a ieșenilor, sunt strigat și eu să mă pregătesc, în acest scop. Ancheta se făcea în clădirile Curții Marțiale, la Malmaison. Mă văd în biroul unui magistrat militar, ce făcea ancheta. Incriminarea, pentru toți era aceea de complot sau participare la complot, ce tindea la răsturnarea ordinei în stat și eventual cu instigarea la atentatul săvârșit contra primului ministru, sau complicitate la așa ceva. Pentru mulți dintre noi, aceasta constituia o simplă formalitate. Ne dumiream că vor să ne elibereze, pe foarte mulți, rămânând să fie reținuți pentru viitorul proces, ce-l pregăteau, numai majoritatea conducătorilor noștri. Fiecare, după ce ne întorceam de la zisa anchetă, povestea lui bădia Ilie, lui Ion Moța, Ion Banea și celorlalți, ce reprezentau elita noastră, în ce consta ancheta. Voiau să-și dea seama pe ce pistă merge ancheta aceasta.

După un timp, doctorul Ion Banea vine în mijlocul nostru și ne pune la curent cu ipotezele pe care ei le aveau în vedere. Din grupul ieșenilor, presupunea că vor fi reținuți doar câțiva, restul vom fi eliberați. În situația aceasta, doctorul Ion Banea mi-a dat câteva instrucțiuni, pentru afară. Înainte de toate, îmi comunică faptul că s-a hotărât să mi se încredințeze conducerea centrului studențesc Iași, până la clarificarea situației generale. Eram deja în ultimul an de studii, ceea ce se presupunea că am o oarecare vechime în Mișcare. Mi-a mai comunicat câteva sarcini, de primă urgență. În primul rând să merg la avocatul Nelu Ionescu, de care am mai vorbit. Era unul din prietenii Căpitanului și un apărător de bază al nostru în toate procesele ce am avut. De asemenea să mă prezint la viitorii martori, pe care intenționau să-i propună în eventualul proces. Mi-au indicat pe profesorul Ion Găvănescul, profesorul Corneliu Șumuleanu, primul preda Pedagogia la Facultatea de Litere, iar al doilea la Facultatea de Medicină; la fel să merg la profesorul Petre Dragomirescu, decanul Facultății de Drept. După Ion Banea a venit și bădia Ilie Gârneață care mi-a vorbit în același sens, odată ieșit afară. Pe lângă aceasta trebuia să povestesc studenților atmosfera din închisoare și toate ce se petrec dincolo de oamenii liberi, cu multele aspecte necunoscute afară.

Pentru toate cele de mai sus trebuia să mă duc direct la Iași, fără a mă m opri la Buzău.

Pe la sfârșitul lunii februarie încep a se subția rândurile noastre, fiind treptat-treptat sunt eliberați oamenii. Îmi vine și mie rândul cu încă trei-patru, aveau ca destinație Iașul.

Mă simțeam împovărat de sarcinile ce mi se dăduseră și mă gândeam cum le aduc în întregime la îndeplinire. Din 25 noiembrie 1933, sunt pus în libertate pe jumătatea lunii martie 1934. În acest răstimp am cunoscut regimul de închisoare care pe vremea aceea ni se părea extrem de greu de suportat. Când mă gândesc după anii pe care i-am îndurat în închisorile comuniste, aceia mi se par acum a fi fo o anticameră a suferințelor noastre.

Odată sosit în Iași, primul lucru pe care a trebuit să mi-l rezolv a fost acela locuinței și al mesei. Pe ambele le-am rezolvat, dat fiindcă plecasem din poziția d bursier, așa că nu am avut nici un fel de dificultate în această privință. Mi s-a recunoscut toate drepturile avute. De acum nu mai stam la căminul "Râp Galbenă", ci la Căminul Central.

Căminul nostru era ocupat de jandarmi, care-l păzeau strașnic. Treceam pri apropiere și-mi aduceam aminte de viața care pulsa acolo, de atâția ani. Acum zăce într-o mutenie totală.

Îndată după rezolvarea problemelor personale, am pornit la îndeplinire sarcinilor primite. Primul la care m-am dus a fost avocatul Nelu Ionescu. El mi cunoștea de la procesul nostru din toamna trecută. După ce l-am pus în temă cu toate câte se petrec în închisori, m-a asigurat că va fi prezent la proces, ca apărător al celor improcesuați. Nu știa nimic de soarta Căpitanului, dar era încrezător că totu va ieși cu bine. Pentru moment era mulțumit că nu fusese prins. Am vorbit și cu ceilalți profesori. Fiecare a promis că, îndată ce vor fi citați se vor prezenta. E cunoșteau Mișcarea, de acolo, din Iași și ca atare erau mai în măsură să lămurească instanța cu unele realități ale noastre.

Am căutat să-i lămuresc și pe unii colegi cunoscuți, despre regimul din închisori. Erau nerăbdători să știe toate prin care trece tineretul țării, de la începutul prigoanei deslănțuite în toamna lui 1933.

Multă înțelegere am găsit și la mulți din profesorii mei. Nu pot omite să nu pomenesc pe Ștefan Berechet, profesor de Istoria Vechiului Drept românesc. E făcea la cursuri în mod frecvent, aluzie la nedreptatea cauzată studențimii, care a luat drumul închisorilor, din pricina crezului său politic. De multe ori făcea referire la mine, arătându-mă celorlalți colegi. Poate că o făcea și din spirit de adversitate față de unii din amicii guvernului. Oricum era o atmosferă favorabilă nouă, celor ieșiți din temnițe.

Cum vedem, societatea ne era binevoitoare, mai ales că timpul juca și el un rol în direcția aceasta.

Parlamentul nou ales își începe activitatea, având de rezolvat unele probleme cu caracter economico-financiar. Dar cele politice?

Intrigile ocultei n-au răgaz nici o clipă. Își fac tot felul de planuri. Analizează tot felul de variante, toate urmărind același țel: distrugerea morală a unor persoane și lichidarea completă a Mișcării Legionare.

De astă dată intervine în ecuația calculelor, o persoană pe care n-o prevăzuseră inițial, în planul lor. Este vorba de generalul Gh. Cantacuzino-

Grănicerul. Împotriva celorlalți, n-aveau nici o probă palpabilă care să ducă la inculparea lor, fiind nevoiți să recurgă la simple deducții, prezumții, care să-i poată implica în proces, oricare ar fi fost el. De astă dată, însă, se aflau în posesia unei scrisori a generalului, ce constituia pentru ei un document acuzator. Era acea scrisoare care începea cu "Dragă Iancule", adresată lui I. Gh.Duca. Termenii folosiți de general fostului prim-ministru, le oferea anchetatorilor un fel de indicii de culpabilitate contra generalului. Întreaga camarilă este nevoită să facă față unei astfel de situații ivite și, în consecință, dau directive. Generalul Cantacuzino va fi și el implicat în procesul, pe care-l pregătesc. Atitudinea fermă și fără echivoc a generalului, ducea în mod sigur, la această inculpare.

În fine, după așteptări, prin presă se anunță opinia publică română cu rezultatul anchetei întreprinsă împotriva Mișcării Legionare, reprezentată de Căpitan și de ceilalți conducători ai ei. Fără îndoială că nu lipseau nici investigațiile privind împrejurările în care fusese asasinat primul ministru. Se concluziona că împușcarea avusese loc, în urma unui ordin, venit, cel puțin, din partea generalului, sau la îndemnul altora. Astfel că alături de cei trei acuzați vor figura ca acuzați și alte persoane.

De aici încep să apară surprizele, pe care nu le prevedeau persoanele, ce acționau din umbră. După prevederile Codului de justiție militar, completul de judecată trebuia să aibă în componența sa judecători cu gradul celui mai mare în grad dintre acuzați, deci numai generali. Așa se face că întregul complet este format exclusiv din generali, inclusiv procurorul. Pe lângă aceasta șeful Mișcării Legionare era absent și ca atare se va judeca în contumacie. Se anticipa deci o condamnare sigură a sa, din această cauză. Iată și componența judecătorilor: generalii Condeescu, Constandache, Dona, Ignat și Filip, iar acuzatorul este generalul Ion Petrovicescu.

Zarurile sunt de-acum aruncate într-acolo, iar întreaga suflare românească își avea ațintită privirile spre acest proces, fiindcă învinuirile erau deosebit de grave. Cei plini de ură își frecau mâinile de satisfacție că acum le-a sosit momentul să dea lovitura de grație Mișcării Legionare. Masa mare a opiniei publice se întreba totuși, dacă acel complet de judecată format din generali, se va pleca în fața unor presiuni venite de undeva de "sus".

Presa guvernamentală, sau cea proguvernamentală comenta în culorile cele mai sumbre rezultatul acestui proces. Prezentau pe cei improcesuați ca principalii vinovați de starea economică în care se găsea țara. Făceau tot felul de insinuări, pe această temă. Aceste ziare stipendiate de cercurile obscure anticipau condamnări severe celor "vinovați", cum îi considerau pe cei din proces.

În prima zi a dezbaterilor, se constată că sunt îndeplinite toate formele procedurale. Se mai stabilește că și față de cel lipsă, procedura de judecată este completă. Deci procesul este în stare de judecată. În sală este prezentă presa timpului. Dar deodată, se produce mare rumoare în sală. Căpitanul, însoțit de colonelul Ștefan Zăvoianu, își face apariția. Răspunde prezent. Aceasta răstoarnă toate planurile camarilei, țesute până în momentul acela, cu privire la persoana celui atât de mult căutat peste tot și de negăsit. Toți rămân perplecși de această neașteptată surpriză. De unde, toți acești răuvoitori se așteptau la o condamnare

sigură și mare pentru Căpitan, dat fiind că se prezuma că-i marele vinovat, prin neprezentarea sa în fața organelor de anchetă, acum totul se răstoarnă.

Un lucru e cert: el este prezent în mâna justiției, nu în acea a oamenilor lui Victor Iamandi, care omorâseră pe Sterie Ciumeti. Le scăpase din mână omul ce atât de mult căutat, pe capul căruia puseseră mare preț.

Instanța ia o mică suspendare și îndeplinește formele procedurale în ce-l privește pe Căpitan și ia măsura arestării colonelului Ștefan Zăvoianu, până la judecarea procesului cel mare. În cazul în care Căpitanul va fi condamnat, colonelul Zăvoianu va fi și el condamnat. Așa prevedea legea. După reluarea dezbaterilor și terminarea instrucției în ce-l privește pe Căpitan, procesul își reia cursul lui. Zăvoianu ia calea închisorii. Din dezbaterile orale, ce au loc, rezultă că nimeni nu avea cunoștință de intenția celor trei, care-l asasinaseră pe Duca. Problema era mai delicată pentru generalul Cantacuzino, autorul acelei scrisori, ce atârna cam greu în balanța acuzațiilor ce i se aduceau. Generalul a fost ferm susținând că s-a adresat unui prieten, pe care-l prevenise să nu facă greșeli, sau dacă le face, înseamnă că-și asuma și unele riscuri. Nu l-a amenințat pe primul ministru și scrisoarea nu are nici o legătură cu cele ce au urmat. Cu verva-i cunoscută, el le demonstrează patriotismul dovedit de-a lungul întregii sale vieți.

Căpitanul, în interogatoriul său, dezvoltă scopul urmărit de Mișcarea Legionară. Că ea este reprezentanta aspirațiilor naționale ale unei generații, dornice să înfăptuiască țeluri măreție pentru Neamul românesc. Că pentru aceasta a înțeles să se folosească numai de căile legilor și a Constituției țării. Pentru aceasta Mișcarea Legionară a îmbrăcat forma unei organizații politice, ce a avut reprezentanți în parlamentul țării. Că și-a desfășurat activitatea la lumina zilei, fără nici o rezervă, sau ascunzișuri.

Dintre martorii audiați menționez pe mareșalul Al. Averescu, Grigore Iunian, mi se pare Al. Vaida, și cei din Iași, amintiți. Toți martorii au declarat că voiam să ne prezentăm programul numai în cadrul Constituției și legilor noastre. S-a arătat marea greșeală făcută de guvernul chemat la putere că a luat măsura dizolvării noastre, guvern care a dezlănțuit teroarea în țară împotriva tineretului românesc. S-a demonstrat ilegalitatea dizolvării.

Acum se schimbă complet atmosfera procesului. De unde mulți pronosticau condamnări grele, acum totul se dezumfla, limpezindu-se lucrurile. La ultimul cuvânt, generalul a fost fenomenal. A vorbit cu atâta căldură, cu atâta însuflețire, încât a fascinat pe toți ce l-au ascultat.

După acest ultim cuvânt atmosfera era de-acum înseninată. Ceilalți acuzați s-au limitat să afirme că se alătură declarațiilor spuse de antevorbitorii lor. Cu toți s-au desolidarizat de fapta celor trei autori ai asasinatului. La cuvântul său, Stelescu a încercat să fie ceva mai nuanțat, scoțând în evidență rolul avut de el ca deputat, prin aceasta căutând să se evidențieze. Dar fețele judecătorilor sunt puțin crispate de această nuanțare. Fac această remarcă fiindcă el încă din închisoare începuse să-și arate unele ieșiri din comun, ca și de la Casa Verde, cum am arătat. Pentru un observator mai atent se putea deduce că avea un gând negru, ce-i încolțise deja în suflet.

După încheierea dezbaterilor se cunoaște sentința dată de instanță: achitarea în unanimitate a tuturor acuzaților, cu excepția celor trei, autori ai atentatului la

viața primului ministru. Nichifor Crainic a fost achitat cu majoritate de voturi, din cei 5 judecători. Acesta avusese o comportare deplorabilă.

Opinia publică românească a răsuflat ușurată, la aflarea verdictului. Se făcuse dreptate. Oamenii aceia în vârstă, n-au putut fi manevrați din culisele camarilei. Ei au hotărât numai după propria lor conștiință. Însuși acuzarea, prin generalul Ion Petrovicescu a cerut achitarea.

Prin aceasta Mișcarea Legionară a ieșit, încă o dată cu fruntea sus din acea prigoană, care le depășise pe toate celelalte de până atunci. În săptămâna Paștelor anului 1934, fuseseră eliberați, toți cei implicați în acest proces, inclusiv colonelul Zăvoianu. Rămăseseră cei trei.

Dar cercurile acelea, care țesuseră atâtea intrigi, cu răstălmăcirea adevărului, cu denaturarea unor stări de lucruri, acum în ultim moment, recurg la o altă mașinațiune. Știrea achitării legionarilor a fost publicată în câteva rânduri, în vreme ce se anunță cu multe amănunte, despre un complot descoperit, care tindea să suprime pe rege și suita lui. În fruntea complotiștilor se afla un colonel Precup, cel care stăruise să-l aducă pe Carol în țară. S-a făcut mare publicitate acestui proces, în vreme ce achitarea legionarilor a fost trecută sub tăcere. Opinia publică primea acum o informație senzațională, bine dirijată de ocultă, ca să-i tempereze mânia, pentru acțiunea falimentară dezlănțuită împotriva Mișcării Legionare.

În modul acesta se sfârșește un coșmar pentru mulți, ce l-au avut începând din toamna lui 1933 și terminat în aprilie 1934, pe lângă cele 6 jertfe date în răstimp. Celor 5 de până în decembrie 1933, li se mai adaugă un al șaselea, *Gheorghe Negrea*, omorât la 12 ianuarie 1934. Pentru vremea aceea ne-a costat enorm de mult prigoana dezlănțuită de guvernarea liberală.

Cum am spus, mă găseam la Iași. Între timp mă pregăteam de zor să recuperez din timpul cât lipsisem de la cursuri. Vestea cu rezultatul procesului mi-a fost tonifiantă, mai cu seamă că primisem amănunte de la cei ce fuseseră implicați în această cauză.

Doresc să mai menționez încă un fapt petrecut la Iași, imediat după terminarea procesului. Aflăm că vine la Iași Căpitanul, avându-l ca invitat pe generalul Cantacuzino, recent intrat în rândurile noastre.

Așadar iată-l pe Căpitan, pe strada Florilor, unde locuia, având ca distins oaspete pe acest bătrânel, coborâtor din domni și împărați. Cei câțiva câți eram în Iași - era vacanța de Paște - i-am însoțit pe tot traseul drumului făcut de pe strada Florilor până la casa profesorului Corneliu Șumuleanu, ce locuia lângă biserica Talpalari, unde fuseseră invitați la masă. Drumul l-au făcut pe jos. Căpitanul cu generalul mergeau alături, pe strada Lăpușneanu, iar noi îi însoțeam, făcându-le un fel de gardă. Îi urmăream pe amândoi, cum pășeau pe străzile Iașului. Îl observam pe general vioi, ca argintul viu, cum pășea alături de Căpitan. Unul înalt, voinic, cu aliură de Făt-Frumos, celălalt cu barba-i căruntă și pasul milităresc, pășeau siguri de ei și răspundeau tuturor cetățenilor, care-i întâlneau, cu salutul și voioșia lor. Momentul acela mi s-a întipărit în minte pentru totdeauna. De acum nu mai eram singuri. Ni se alăturase acest omuleț, care ne-a luat sub aripa lui ocrotitoare. Providența ni l-a trimis în momentele trăite, de grea cumpănă.

Cu toate intrigăriile ocultei din țară și străinătate, adevărul a triumfat, cu ajutorul unor magistrați integri, care au făcut dreptate tineretului.

CAPITOLUL VIII

EPILOGUL CELOR ÎNTÂMPLATE.

O viforniță a trecut. Ne-au durut mult pierderile avute. Aceste pierderi de vieți omenești ne-au făcut să trecem pe plan secundar suferințele îndurate de fiecare în parte. Ceea ce a rămas de neuitat a fost nesocotirea ideii de libertate pe care guvernul a dovedit-o în tot acest timp. Cele de mai sus s-au desfășurat prin încălcarea unor legi care statorniceau reguli înscrise în actul fundamental al țării: Constituția. Era dureros că toate s-au comis de un guvern, care se considera a fi democrat, un garant sigur al tuturor drepturilor cetățenești.

Norii negri, aducători de furtună, s-au risipit. Deocamdată, cerul ne apare senin, ceea ce ne face să întrezărim zile mai liniștite în viitor. Eșecul înregistrat de guvern și, prin el de acele cercuri oculte din țară, ca și de peste graniță, ne-a dat speranța că vom avea un "respiro", în timpul ce va urma.

Noi ne vedem liniștiți de preocupările noastre, strict personale, îndeosebi. Despre o renunțare la activitatea viitoare nici nu putea fi vorba, deși la eliberarea tuturor, se cerea o declarație de renunțare a vreunei activități în cadrul Mișcării Legionare. Era ceva de circumstanță, fără vreo valabilitate. Pentru moment se impunea o relativă reținere din partea noastră, ca să nu se interpreteze drept o sfidare față de asupritorul de până mai ieri. Luasem o atitudine impusă de rațiuni de ordin tactic. Așadar se adoptase o atitudine de espectativă.

Se luase, totuși, o hotărâre care se transformă în fapt. Este vorba de tragere la răspundere a persoanelor, aparținând aparatului administrativ, polițienesc și de stat, care s-au făcut vinovate de încălcări flagrante ale legilor: violări de domiciliu, arestării și privațiunii de libertate a cetățenilor, violența cu brutalități și schingiuiri săvârșite de ei în perioada noiembrie 1933 - decembrie 1933, ianuarie - aprilie 1934. Toți cei ce au suferit, în sensul de mai sus, îi puteau da în judecată pe vinovați.

Dacă dizolvarea organizației noastre politice avea pentru ei o acoperire - acel jurnal al consiliului de miniștri - toate arestările, cu abuzurile făcute, n-aveau nici un temei legal. În consecință, s-a transmis, în toată țara, recomandarea, să se dea în judecată toți făptașii vinovați de fărădelegile comise. În toamna - iarna 1934/1935, fiind într-un concediu militar, am redactat toate aceste acțiuni, pentru buzoienii care au avut de suferit în timpul acelei prigoane. Toate acțiunile au fost introduse la Tribunalul Buzău. Mi-aduc aminte că printre reclamanți se găsea și colonelul invalid Diaconescu Vasile, ce candidase pe listele noastre și care fusese arestat și ținut în închisoare, în condiții inumane. S-au dezbătut cauzele în câteva termene, dar până la urmă, aceste procese s-au suspendat a se judeca, în urma unui ordin al lui Victor Iamandi. S-a considerat că toate actele emise, inclusiv al dizolvării noastre, constituie act de guvernământ și ca atare scapă de sub jurisdicția instanțelor judecătorești. Printre cei dați în judecată figura la Buzău și prefectul Constantin Tegăneanu. Deci astfel au scăpat cu toții de rigorile legii.

Iată cum găsiseră formula să-și salveze partizanii asasini. Tot atunci se sesizaseră organele de urmărire penală, pentru stabilirea vinovăției și autorilor asasinării lui Sterie Ciumeti. Nu s-au descoperit autorii, deși ei erau bine cunoscuți. Cum vedem, se guverna prin măsuri abuzive și ilegalități.

Dar lucrurile nu s-au oprit numai aici. Evenimentele din 1933/1934, au antrenat după ele dispute în lumea politică românească, cum reiese din articolele din presa timpului, la câțiva ani, după aceea.

Despre ce este vorba?

Fratele fostului prim-ministru, împușcat pe peronul gării Sinaia, Grigore G. Duca se adresează guvernului printr-o scrisoare publicată în ziarul "Universul" din decembrie 1936.

Încolțit de unele critici, Nicolae Titulescu scrie două articole cu titlul "*Eu și Garda de Fier*", publicate în ziarul "Universul" din 11 decembrie 1937. Ce scrie Titulescu în articolele sale? Redau fragmente:

"...Care sunt cauzele pentru care Garda de Fier m-a declarat obiect de agresiune? Ele sunt trei:

1. Faptul că Garda de Fier crede că eu aș fi autorul dizolvării ei din 1933;
2. Divergențele care există între politica mea externă și a ei;
3. În fine credința că eu aș fi lăsat liberă trecerea rușilor peste Nistru...

Cine e autorul dizolvării Gărzii de Fier?

Dizolvarea Gărzii de Fier e opera unui partid, care a venit la putere, "expresis verbis", pe baza acestui punct de program. Este vorba de partidul național liberal.

Profesorul meu în materie de Garda de Fier este însuși președintele guvernului actual, domnul Gheorghe Tătărăscu...

...În concluzie: cum este posibil ca eu să fiu acuzat de dizolvarea Gărzii de Fier, când un partid de guvernământ și-a făcut un punct de program din această chestie?

Să mă ferească Dumnezeu să fiu silit vreodată să spun tot ce știu cu dovezile ce am!"

Față de acest articol fratele primului ministru, ucis pe peronul gării Sinaia, Grigore Gh. Duca scrie tot atunci, din care redau fragmente:

"...Știu precis că dumneavoastră, domnule Titulescu, ați fost inițiatorul și susținătorul aprig al dizolvării Gărzii de Fier, amenințând cu demisia din guvern, dacă această măsură nu este luată.

Mai mult decât atât!

Știu că erați intransigent în apărarea acestui punct de vedere, încât fratele meu a simțit nevoia să recurgă la oficiile unui prieten comun, care a încercat să vă arate neajunsurile ce ar decurge din stăruirea unei atitudini ce luaserăți. Demersul a rămas fără efect și punctul dumneavoastră de vedere a triumfat. Garda de Fier a fost dizolvată."

De asemenea, Grigore Gh. Duca a adresat fiecărui ministru din guvernul instalat în noiembrie 1933, următoarea scrisoare: "îmi iau permisiunea să fac apel și la dumneavoastră, la lămurirea deplină și obiectivă a acestei chestiuni."

Ulterior, Nicolae Titulescu o spune clar că persoana sus pusă e Gheorghe Tătărăscu, primul ministru. Cum vedem se clarifică toate discuțiile din culisele și umbrele din spatele ușilor capitonate.

Redau și răspunsul guvernului, către Grigore Gh. Duca, publicat în ziarul "Universul" din 16 decembrie 1937 și "Buna Vestire" din 18 decembrie 1937.

"Dizolvarea Gărzii de Fier a fost un act de hotărâre colectivă a întregului guvern din decembrie 1937 și nimeni dintre noi nu înțelege să se derobeze de la răspunderile, pe care fiecare în parte și toți laolaltă le-am luat cu prilejul desăvârșirii acestui act.

Dar dacă nu s-ar fi produs uluitoarele destăinuiri ale domnului Nicolae Titulescu... care desfigurează atât de grav faptele, ne vedem siliți să precizăm împrejurările care au dus la măsura dizolvării.

Au fost discuții... La sfârșitul lor am fost unanimi - de la președintele consiliului de miniștri, până la cel mai tânăr dintre miniștri - de a nu dizolva Garda de Fier și de a trece de îndată la punerea în executare a unui program de durată.

- că domnul Titulescu nu împărtășește soluționarea adoptată de guvern;

- că domnul Titulescu cere dizolvarea Gărzii de Fier, ca o soluție reclamată imperios de necesitățile politicii externe;

- că fără această dizolvare domnul Titulescu se vede silit să demisioneze irevocabil din guvern.

I. Gh. Duca a făcut tot ce i-a stat în putință pentru ca să determine pe domnul Titulescu să renunțe la punctul său de vedere.

Demersurile sale au fost zadarnice.

Față de cele de mai sus, Duca a fost nevoit să cedeze stăruințelor sale. Astfel a fost dizolvată Garda de Fier." (semnează întregul guvern).

Față de acest răspuns al guvernului, Titulescu publică iar un articol în "Universul" din 18 decembrie 1936, din care spicuim:

"...Regimul aplicat în închisori celor încarcerați în cazemata închisorii de la Jilava, au revoltat Garda de Fier mai mult decât faptul juridic al dizolvării... Actualul personaj, de care vorbesc în articolul din 12 decembrie, este însuși domnul Tătărăscu...

...Și nu a făcut Ion Duca destăinuirea intențiilor de a dizolva Garda de Fier lui Rene Pinon, în iulie 1933?"

Nu mai încape nici o îndoială că România era considerată o țară vasală cercurilor economico - financiare și politice apusene. Pe lângă afirmația aceasta a lui Titulescu, mai găsim și alte mărturii care confirmă aceste stări de lucruri. În cartea "România și sfârșitul Europei. Amintiri din țara pierdută", Mihai Sturza, diplomat de carieră, la pagina 45 ne dezvăluie anumite date interesante, în această direcție. Spicuim din ele cele ce urmează:

"Henri Prost, în cartea sa "Destin de la Roumanie" deși adversar al Mișcării Legionare, recunoaște că "...gardiștii au fost uciși. Riposta gărzii va fi prompță...Cine a luat inițiativa dizolvării Gărzii de Fier? Noi am văzut că Duca se gândea la aceasta înainte de venirea lui la putere. De partea sa, Titulescu impusese această măsură ca o condiție "sine qua non" a colaborării sale la cabinetul liberal. Aprecia că agitația naționalistă jena grav politica sa..." Din convorbirile avute de Duca cu ministrul Poloniei la București, Miroslav Aczicieki și baronul Guillaume, ministrul Belgiei la București, acestora Duca le-a spus: "Nu-mi place ceea ce am fost silit să fac împotriva acestor tineri, împotriva tineretului țării. Am grele presimțiri". Discuția a avut loc înainte de omorârea lui. Miniștrii au insistat, întrebându-l de ce a

luat o asemenea măsură. Răspunsul lui Duca: "Este Titulescu. M-a amenințat cu demisia lui, dacă nu lichidăm Garda de Fier și cu prăbușirea întregii construcții a politicii noastre externe. Nu puteam să rămânem fără aliați".

Și mai departe Mihai Sturza scrie: "Leon Blum a intervenit în Consiliul de Miniștrii francez, deși nu făcea atunci parte din guvernul francez, cerându-i să exercite presiuni asupra lui Duca, pentru a-l sili să dizolve Garda de Fier". Acestea sunt extrase din cartea lui Sturza.

Mai este oare nevoie să aducem alte argumente pentru a dovedi imixtiunea străinătății în treburile noastre interne? Leon Blum își avea aici pe acel renumit Wieder și regina Duduia, care își informau mereu stăpânii suzerani de pe meleaguri apusene. Opinia publică românească urmărea cu atenție această dispută privind evenimentele desfășurate la noi cu ani înainte. Ea începe a-și da seama cum stau lucrurile în realitate. Fără să vrea ia cunoștință de modul cum se dezbăteau problemele țării în culise și-n alte oficine din străinătate.

După cum observăm aveam de-a face cu cearta dintre pionii de pe masa de șah. Alții dispuneau de mișcările ce trebuiau făcute pe această masă. Nici unii nici alții nu voiau să arate cu degetul acuzator spre acele cercuri din străinătate. Nu voiau s-o facă public, deși aceasta rezultă din convorbirile lor în culise. Ei și-au ocrotit protectorii lor de dincolo, nevoind să-și pericliteze pozițiile prezente sau viitoare.

Așa trebuie privită problema aceasta. Am prezentat aceste aspecte desprinse din derularea evenimentelor anului 1933/1934. Când vom ajunge la cele viitoare, constatăm că ele se vor repeta, țintind ajungerea la același scop.

Revenind la finalul unei prigoane atât de dure, deși scurtă a acelor vremuri, nu pot trece peste un articol intitulat: "Chinuitoarea întrebare", scris în ziarul "Buna Vestire" din 17 decembrie 1937, apărut în perioada disputei de care am vorbit. După atâtea constrângeri și siluiri a conștiinței românului, materializată sub diferite forme, omul de pe stradă, cel modest și răbdător și-a pus firească întrebare, care-l chinuia: "Pentru ce toate acestea, pentru ce s-a ajuns în țara românească la situația ca românii să fie împiedicați a-și spune vrerea lor, prin cuvântul unor tineri încadrați într-o organizație a lor, cu caracter politic? Fiecare persoană de bună-credință era nedumerită aflând că după atâția ani "domnii" ce conduc țara își reproșează unii altora fapte reprobabile, săvârșite în 1933 / 1934."

Prin urmare, persistă chinuitoarea întrebare: pentru ce toată această vrăjmășie față de o lume atât de bine intenționată Neamului românesc?

Acum o luptă se încheie, cu un bilanț dureros pentru noi. Alta se începe cu și mai mare elan, pe aceleași coordonate, trasate de Căpitan.

CAPITOLUL IX

TOT ÎNAINTE.

1. RARĂU.

Nu era de conceput să renunțăm la idealul nostru. De-a lungul anilor ne însușisem dictonul propriu: "Ține minte trei cuvinte: Garda merge înainte". I ne-am conformat întocmai. Acele declarații, la eliberare, fuseseră de mult uitate și considerate ca un accident pasager. Nici nu le consideram date, chiar din momentul când ni le prezentaseră spre semnare.

Întors în Iași mi-am concentrat tot efortul fizic și cerebral ca să ajung din urmă colegii, ce frecventaseră cursurile neîntrerupt. Îi încredințasem pe ai mei și îndeosebi pe mama, că anul acesta 1934, îmi voi termina studiile și, în toamnă, va trebui să încep a-mi satisface serviciul militar. Deja primisem ordin de recrutare, dar evenimentele m-au împiedicat să mă prezint. Toate urmau să le fac în toamnă și recrutarea și încorporarea, la unitatea unde voi fi repartizat. Până atunci dam zor să termin cu toate materiile anului ultim, în care eram.

Aceasta mi-a cerut să nu cruț nici un efort. Cum eram slab, cu constituție fizică șubredă, după examenele date, slăbisem și mai mult. Eram de-a dreptul istovit.

În cadrul Facultății de Drept, se luase inițiativa să se trimită organizat un număr de studenți pentru refacerea lor, adică cei mai anemiați și care obținuseră rezultate frumoase la examene. În urma unui consult medical, se hotăra unde anume să fii trimis, la munte sau la mare. Am fost repartizat să fiu trimis în comuna Sadova, din județul Câmpulung, Bucovina, deci la munte, în vreme ce alții fuseseră repartizați a fi duși la Budachi, în sudul Basarabiei, la mare.

Încă în Iași fiind, Alexandru Butnaru, Tuță, cum îi spuneam, întocmea o listă, cu acei dintre noi, care au fost în închisori și care pot să meargă, pe timp de vară, în acel an, într-o tabără de muncă, ce se va deschide pe muntele Rarău. Se intenționa să se construiască acolo o cabană pentru odihna și refacerea legionarilor. Locul ales era chiar lângă schitul Rarău. L-am asigurat pe Tuță Butnaru, că nu pot merge direct acolo, ci de la Sadova voi veni, în mod cert, sus pe Rarău.

Așadar se deschide o tabără de muncă pe muntele Rarău, imediat ce s-au terminat cursurile, respectiv cam pe la începutul lunii iulie 1934, cum mă voi convinge. În această tabără va fi prezent și Căpitanul, care o va deschide și va sta acolo o bună bucată de vreme.

În același timp, s-a dat de veste că și Mihai Stelescu a deschis o tabără la mare, dar de odihnă, pentru acei legionari care doresc să meargă acolo. Printre cei aleși erau mulți gălățeni, de unde era el originar sau de unde își avea o oarecare priză, printre legionarii locali.

În câteva zile după instalarea noastră la Sadova, am hotărât să merg în tabăra de pe Rarău. Pentru aceasta m-am dus, mai întâi la Câmpulung, unde locuia un vechi luptător de-al nostru Sebastian Erhan - Vistnicul - cum era mai bine cunoscut de toată lumea. El făcea legătura între tabăra de pe Rarău și restul țării, ca și aprovizionarea celor de sus. M-a primit foarte bine. Îl cunoscusem, prima oară la Jilava. Un om cu fizic de atlet, de parcă era coborâtor din arcașii lui Ștefan Vodă. Era voinic și înalt ca un brad. El m-a pus la curent cu mersul taberei și rolul ce-l are el pentru achiziționarea și trimiterea de alimente sus în special mălai, cartofi și fasole. Mai întotdeauna se aflau la limita de jos a stocului alimentar. Acolo sus în tabără erau câteva zeci de oameni, aproape toți studenți, care lucrau din greu și trebuiau hrăniți.

În fine, am urcat pe valea pârâului Alb, timp de mai multe ceasuri. Îmi încredințase un cal ce duce un samar cu ultimele provizii, pe care le strânsese. Cam la jumătatea drumului, am făcut un scurt popas la punctul "Mitoc", un loc unde se afla o cruce de lemn, sub un acoperiș. Urcând mai departe, am trecut pe lângă "Pietrele Doamnei", situate pe culmea prelungită a muntelui Rarău. Mi-am potolit setea de la izvorul de apă ce țâșnea de sub ele. De aici am început să cobor, vreme de aproximativ o oră. Dincolo de această culme am găsit locul unde era instalată tabăra. Era la doi pași de schit. Ferit de vântul rece dinspre nord, poziția îți oferea priveliștea înspre sud-vest. Departe, în zare se observa un firicel de apă argintie, în care se reflectau razele soarelui. Era Bistrița, iar căsuțele albe, așezate pe malul apei formau satul Chiril. Când ajung în tabără întâlnesc cunoștințe vechi, studenți de la Iași, majoritatea și mulți alții. Aveau corturi, instalate pentru odihnă. M-am încadrat în programul lor zilnic, de muncă. Erau împărțiți în câteva echipe: unii tăietori de lemne, din pădure care și fasonau blănurile de brad, după cerințe, alții scoteau din munte pietrele necesare fundației și, în fine, o alta săpa la fundația propriu-zisă, lucrul cel mai migălos. Aici aveau de luptat cu infiltrațiile de apă. Pe măsură ce se drena o vână de apă, a vreunui izvoraș, apărea încă una și încă una. Toți erau bronzați pe corp. Unii lucrau desculți. Se cerea forță fizică, ca să facă față acestui efort. Mai presus de toate, pe fețele tuturor se distinge buna dispoziție, voioșie.

Important era că ne reunisem după furtună. Era un program, în care se încadraseră toți cei ce veniseră cu plăcere aici. Voioșia, proprie tinereții, era desăvârșită cu cântec. Acolo s-a lansat un cântec nou: "Urlă dușmanii'n cărare", iar bucovinenii își aveau cântecul lor: "Pământul țării noastre geme". Parcă uitaserăm de necazurile, prin care trecuserăm, în lunile precedente. Eram aceiași, mai hotărâți chiar. Ne călișeră suferințele, cu emoțiile, ce planaseră peste capetele noastre. Aici deveneam mai încrezători unii în alții, mai fermi, pe drumul ce-l străbăteam, din nou. Mergeam înainte cu aceeași încredere în viitor.

Acolo s-au călit cadrele viitoare ale Mișcării Legionare. Căpitanul, care muncea și el alături de ceilalți, fie la tăiat copaci, fie la scos pietre, sta de vorbă cu fiecare, le asculta pățaniile, prin care trecuseră în prigoană și multe altele. Îmi amintesc de obișnuitele lui ședințe, făcute cu toți deodată. Ne-a vorbit de formarea omului nou, așa cum îl concepea el. Insista în mod deosebit asupra acestui subiect. Oricât ne-am strădui să vrem ceva bun, înălțător, oricât ne-am afișa cu astfel de idei generoase, ele nu se pot înfăptui dacă nu se operează în elementul om transformarea lor în bine pentru aducerea la îndeplinire a celor ce dorești să realizezi, ca măreție propriului tău Neam.

Se impune ca fiecare să-și facă un autocontrol permanent. Să-și înăbușe în el unele aspecte și tendințe negative, care-l pot abate de la calea cea dreaptă. El stăruia, în mod repetat asupra acestor preocupări. Cum nu tot timpul era bun de lucru, din cauza ploilor, oamenii stăteau în corturi și, acolo, pe gânduri și pe afinități își țeseau între ei legături sufletești, ce au dăinuit tot restul vieții pentru mulți. Așa s-au creat acele fire invizibile, ce ne-au strâns uniți, în jurul ideii, în numele căreia militam.

Fiindcă acolo era schitul, fiecare, în orele de repaus, sau de sărbători, găsea prilejul să se reculeagă în rugăciuni, să trăiască în felul său momentul de rugă. Schitul număra doar câțiva monahi, care făceau slujba după toate rânduielile canoanelor. Îmbrăcați în costume naționale, atât de frumos colorate, cu motive specifice bucovinenilor, la slujbe participau credincioși, veniți din satele apropiate și chiar mai îndepărtate. Ei se amestecau printre noi. Aduceau cu ei și de-ale mâncării, pentru tinerii aceia, pe care-i priveau cu admirație.

În tabără era și un grup de fete, din care mi-amintesc de Sica Popescu, ce studia Teologia, la București. O înflăcărată animatoare a maselor studențești. Era nelipsită de la întruniri și manifestații, unde o vedeai în primele rânduri. Mai era și Lucia Trandafir, mi se pare, originară din Galați. Mai reținută, dar cu un fond sufletesc care o caracteriza a fi un alt gen. Era mai sobră. Grupul fetelor se ocupa cu gospodăria propriu-zisă. În primul rând pregăteau mâncarea. Nelipsita mămăligă, pe care o savuram, cu aburul ei cald împreună cu celelalte "bunătăți", ce ni le puteau pregăti fetele, din ce găseau în magazia improvizată. Mare eveniment, când se serveau "prăjituri". Câte o scovergă, de fiecare, în zilele când ne sosea și ceva făină de grâu.

Aerul acela curat suplimenta hrana și toate împreună dădeau prospețime. Într-una din zile, Căpitanul face remarca următoare: "Vedeți, voi, el este slab - se referă la mine - vine de unde se mănâncă bine, dar aici voi mâncați numai ce se nimerește. Sunteți mai vânjoși, deși munciți. Aceasta fiindcă aici aveți ambianța, care vă ajută mult". Eram în front când a făcut remarca aceasta.

Într-una din zile - era duminică - aproape cu toții am urcat pe vârful muntelui Pietrosu, dacă mi-aduc bine aminte azi denumirea. Se făcuse o cruce mare de lemn, dusă și instalată acolo sus, în memoria celor uciși în prigoană. A fost un moment înălțător de reculegere și de înfrățire a sufletelor noastre, a celor vii, cu cele a celor smulși din mijlocul nostru. Crucea grea din lemn masiv de stejar a fost purtată pe umeri, prin rotație, de toți cei ce urcam panta înspre vârful muntelui. O consideram a fi o adevărată Golgotă a drumului abrupt, ce-l aveam în cale de parcurs. O numisem Golgota Neamului.

După acest scurt stagiu, m-am întors la Sadova. Înainte de întoarcere m-am prezentat Căpitanului, care mi-a transmis un cuvânt bun celorlalți, ce se aflau în acea tabără studențească.

Veștile aduse de mine, au fost un prilej bun de comentarii, în sens favorabil. Printre legionarii de aici se afla și Simion Lefter, coleg cu mine de serie, gălățean de origine. Pe ceilalți nu-i mai știu pe nume. Profesorul Ștefan Berechet, ce era cu noi, m-a ascultat și el cu atenție.

La un moment dat aud că unii ar dori să meargă și ei acolo pe Rarău. Voiau să vadă cum este într-o astfel de tabără, mai ales cei ce nu cunoșteau o asemenea

viață. Se face o propunere, care-i însușită imediat de aproape toți, în frunte cu profesorul nostru. În prima zi fără ploaie am și pornit într-acolo. Luasem cu noi hrană pentru câteva zile.

Tot grupul a putut admira acel peisaj de rai, străbătut până sus, spre vârful Rarăului. Dar, mai mult, au fost extrem de surprinși văzând un grup atât de numeros de studenți, bronzați, unii desculți, aflați în pauza de masă, după o jumătate de zi de lucru. Și mai mirați suntem când ne vedem întâmpinați cu bucurie și voie bună de către gazde.

Profesorul Șt. Berechet își recunoaște pe unii din studenții săi care așa înțeleg să-și petreacă vacanța. Este și el încântat de atmosfera întâlnită aici. Vorbește îndelung cu Căpitanul, prilej cu care-și exprimă satisfacția că izbutește să dea unor tineri preocupări practice de alt ordin, decât cel al unei vieți ușuratice și pline de huzur. La un moment dat, în fața întregului front constituit din cei găsiți aici, precum și al grupului cu care venise, își arătă admirația pentru astfel de realizări, considerate adevărate minuni. A subliniat importanța ce trebuie acordată educației tineretului, în direcția unei preocupări practice, utile și, mai presus decât acestea pentru transformarea lui, în modul de a vedea și concepe lumea de mâine. Parcă-l aud afirmând: "munca nu-i o rușine, domnilor, din contră, ea este o virtute, indiferent în ce domeniu este ea efectuată, fiindcă dezvoltă omului calități de care unii nu-și dau seama că le posedă. Țara are nevoie de munca tinerei generații, mai cu seamă de cea care trece prin universități".

Cam acestea-s cuvintele rostite de profesorul nostru, din câte îmi aduc aminte. El a stat de vorbă cu mulți din studenții lui. Pe timpul nopții am rămas cu toții în tabără. Fetele au fost găzduite de fetele noastre, în corturile lor, iar băieții s-au răspândit pe la cei cunoscuți. Profesorul a dormit într-o chilie a schitului, unde era și Căpitanul. În după-amiaza primei zile s-a lucrat ceva mai puțin, amestecându-se unii cu alții la cărat pământ cu roaba sau la adus de bolovani. Și profesorul Șt. Berechet a făcut câteva ture cu roaba, în aplauzele tuturor.

Tabăra de pe Rarău a funcționat în vara lui 1934. S-a pus fundația din blocuri de piatră, peste care s-au aranjat blănurile de lemn, la parterul viitoarei cabane.

Este bine să arăt două aspecte legate de tabăra de pe Rarău. În primul rând aceasta a fost terminată, în următorii doi ani, deci 1935 și 1936, tot cu munca legionară. Cabana avea etaje și fusese construită după un plan bine întocmit. S-a realizat un țel precis: călirea oamenilor, cunoașterea lor și îndrumarea spre înfăptuiri măreție. Odată cu prigoana din 1938, cabana a fost confiscată și reinstalată ceva mai sus, alături de Pietrele Doamnei, fiind dată în folosința Oficiului de turism. Peste ani și ani a fost mistuită de un incendiu. S-a construit o alta în alte condiții, cu devize, cu fonduri etc. Cabana noastră avea investite în ea suflete tinere, dezinteresate, pe care și le-au plămădit acolo, cu fiecare cioplitură de lemn, cu fiecare piatră zidită, cu fiecare lopată de pământ săpat. A rămas ca un simbol al năzuințelor unei generații, însuflețită de un ideal al ei.

Dar tabăra de la Rarău, mai înseamnă încă ceva nedorit. Este o întâmplare, care a marcat începutul prăbușirii unui om.

Am relatat că, încă de la Casa Verde, de la Jilava, Stelescu da semne de intrigă, de infatuare, de orgoliu, de ruperea sa de trunchiul arborelui, ce-l reprezentam cu toții. Cum am remarcat, la proces a manifestat o oarecare

independență, o notă aparte în raport cu ceilalți, ce alcătuiau lotul. Acum în 1934, din proprie inițiativă, deschide o tabără la Budachi. Era o tabără de odihnă, în nici un caz de felul celei de pe Rarău. Grupul venit acolo la Budachi, îl constituiau legionari de bună-credință, fără să sesizeze intențiile organizatorului. Acești legionari s-au dus la Budachi, crezând că se pot bucura de razele binefăcătoare ale soarelui, de nisipul de pe plaje, sau de nămolul, atât de apreciat de toată lumea.

La Budachi, Stelescu și-a manifestat prima sa intenție, pe care și-o ținuse, până atunci, ascunsă, închisă în creierul său. În mod voalat începe din ce în ce mai frecvent, apoi, să facă aluzii la calitățiile sale proprii, în raport cu cele ale Căpitanului. A fost ultima picătură, care a umplut paharul. Câțiva legionari au ieșit în front, și au protestat, contra celor ce aud. Fără întârziere au părăsit Budachi.

Doi sau trei din ei au plecat și, cum au putut, au ajuns în tabăra de pe Rarău. Ce au destăinuit ei a fost uluitor. Stelescu organizase o echipă, care să-i ridice viața Căpitanului, în care scop a și fost trimisă pe Rarău. Cei veniți întâi au dat alarma. Regret că nu le mai țin minte numele, dar ei sunt citați în circulare și alte acte încheiate atunci, difuzate în lumea noastră a acestor zile.

Faptele acestea auzite atunci, au fost primul pumnal înfipt în inimile noastre. Era germenul trădării, ce încolțise în sufletul lui Stelescu.

Puțin după aceea îl voi vedea pe Căpitan, la Cărămidăria din Bucureștii Noi, unde se lucrau cărămizi pentru Casa Verde.

Pe parcursul acestor evocări ce fac, voi da, în continuare, unele amănunte, cu privire la acest "caz", fiindcă, în adevăr devine un "caz Stelescu", știut de toată lumea, dar interpretat în mod diferit.

Anul 1934, spre toamnă, am încheiat cu viața studențească. Din timpul acesta, mi-au rămas cele mai frumoase amintiri despre colegii cu care împărtășisem și bucurii dar și suferinți, acolo, în Iașul visurilor noastre. Se cimentaseră între noi, strânse legături sufletești, adâncite și desăvârșite în cadrul Mișcării Legionare. Pe unde ne-am împrăștiat în diferite colțuri ale țării, am dus cu noi nectarul pe care-l primisem de la Căpitan, când el se afla acolo, sau de la Ion Banea, cel care-l înlocuia. Nectarul acesta însemna tot ce ni se întipărise în mințile și-n inimile noastre ca ideal pentru un trai mai bun, mai demn și plin de măreție Neamului românesc.

Începând din acest an, îmi voi consacra restul vieții, din punct de vedere public, ca să împărtășesc tuturor, unde mă voi stabili și, în primul rând în Buzău, tot ce am reținut pe linie legionară. Eram hotărât să nu mă abat nici o iotă de pe drumul, pe care pornisem și să conving și pe alții, după puterile mele, să ni se alăture.

Prin urmare, din acest an, mă voi despărți de colegii, de prietenii pe care mi i-am făcut ca student. Ori pe unde m-au purtat pașii sorții, când mă întâlneam cu vreunul din ei, ne depănam firul amintirilor, rămase de neuitat, sau ne transmiteam din realizările, ce acumulam în zonele pe unde ne duceam traiul.

2. DRUMEȚIA CU SĂTENII ÎN TABĂRA DE LA BUCUREȘTII NOI.

Așa cum am spus-o, primele începuturi de înfiripare a organizației din Buzău, s-au făcut în comuna Padina. Este una din cele mai mari comune din extremitatea de sud a județului, în plin Bărăgan. Reședința de plasă, numită plasa Câmpului, se afla în comuna Pogoane, la aproximativ 15 km, mai către orașul Buzău. Acolo, în comuna Padina, locuia familia lui Stelian Teodorescu. Încă din vremea studenției, când se afla la Iași, Stelian Teodorescu aducea de acolo material scos de tipografia noastră, material pe care-l împărțea consătenilor lui.

După terminarea studiilor, a rămas, să se ocupe numai cu organizarea unității buzoiene. Tot ce dobândise, la Iași, ca pregătire legionară, el împărtășea în întregime, mai întâi pe plan local. De acolo, s-a întins în restul județului. Bineînțeles că a trebuit să se mute la Buzău. Cu mare greutate am găsit o gazdă, în persoana unei bătrâne, care locuia singură. Când nu se afla în Padina, Teodorescu putea fi găsit în oraș, la această gazdă binevoitoare cu noi toți. Casa acestei bătrâne ne-a fost sediul organizației legionare buzoiene.

Cum am spus, el reușise să formeze din rândul sătenilor un mănunchi bine închegat de persoane, îndeosebi din rândul tinerilor. Boernașii care dețineau puterea în mână, indiferent ce partid era la putere, aveau acolo omul lor, prin intermediul căruia au început acțiunea de reprimare a noului curent politic, ce se făcea tot mai simțit în părțile acelea. Omul acela era șeful de post, un jandarm bine ales în persoana plutonierului Modiga. Acest Modiga a fost cel dintâi care a dovedit ostilitatea împotriva acelor flăcăi, pe care și-i alăturase Teodorescu. Multe procese a intentat acest Modiga tinerilor din comuna Padina, sub diferite pretexte. Cu toate acestea flăcăii satului nu s-au lăsat intimidați, ci au dovedit tărie, curaj și perseverență, aflându-se alături de acest fiu al satului lor. Toate metodele folosite de Modiga, intimidare, amenințare, mizerii de tot felul, nu i-au abătut pe sătenii din Padina, de pe drumul pe care îi ducea Stelian Teodorescu. După acest Modiga, a fost adus un alt jandarm și mai ferm în măsurile ce le va lua. Se numea Stirbilov, originar din sudul Basarabiei. Nici acest jandarm nu a reușit să-i îngenuncheze pe temerarii săteni din Padina. Ba, mai mult, după trecerea anilor ei au avut curajul să-l dea în judecată pe Stirbilov, care a și fost condamnat de tribunal, pentru abuz în serviciu.

Atmosfera din comuna Padina era însuflețită de acei flăcăi care, la hora satului, cântau și încingeau hora legionarilor, binecunoscută de toți oamenii noștri.

Furtuna prigoanei 1933/1934, a trecut și peste capetele tinerilor padineni. La Jilava l-am întâlnit pe Stelian Teodorescu, ce se afla acolo cu încă doi flăcăi din satul lui. Faptul acesta grăiește de la sine, privind elanul acelor flăcăi și tăria lor în credința legionară.

După înapoierea mea în Buzău, am luat legătură cu Stelian Teodorescu. Le-am adus vestea despre tabăra de pe Rarău. Am făcut un schimb de informații, pentru ca în final, să luăm hotărârea a nu sta locului inactivi. Auzisem că la Bucureștii Noi se lucra la cărămidăria de acolo pentru confecționarea cărămizilor, necesare terminării Casei Verzi. Acum nu puteam acționa sub forma unei tabere de muncă, dat fiind că eram încă în ilegalitate. Opera actul guvernului de dizolvare a Mișcării Legionare.

Totuși un binevoitor, din Bucureștii Noi, își avea o cărămidărie a sa. El angaja persoane care lucrau la confecționarea de cărămizi. Aveam deci posibilitatea să lucrăm acolo, în condiții normale. A fost de acord să lucrăm în cărămidăria sa aflată în apropiere de viitoarea "Casa Verde".

În situația aceasta, hotărâm cu Stelian Teodorescu să ne deplasăm acolo, cu un grup de persoane, din cei care ar putea-o face. Ne-am limitat numai la sătenii din comuna Padina. Zis și făcut. Eram deja în această comună, unde am pregătit până în cele mai mici amănunte acest drum până acolo. Plecarea o vom face pe jos, din comuna Padina, străbătând toată câmpia Bărăganului, până la București. Oamenii erau doritori să-l vadă pe Căpitan, de care auziseră numai fapte de legendă. Profitând de o pauză în muncile lor agricole, după recoltarea păioaselor, stabilim plecarea imediat după 15 august. Proviziile și toate ce ne erau necesare drumului, le încărcasem în două căruțe, puse la dispoziție de săteni. Toți erau din Padina în afară de mine. Plecarea a avut loc din fața casei familiei lui Stelian Teodorescu, noi încolonându-ne în spatele căruțelor, în văzul tuturor celorlalți locuitori, care nu luaseră de bună dizolvarea Mișcării Legionare.

Așa am străbătut sat după sat. Pe unde treceam lumea se uita la noi. Afla cine suntem și rămânea mirată văzând unde anume ne duceam. Seara ne opream pentru popas la marginea vreunui lan cu porumb. Întindeam câte un polog și, sub clar de lună, ne odihneam la pâlpâirea stelelor. Bineînțeles că, între timp ne pregăteam cele necesare mâncării, din alimentele luate cu noi și aduse de oamenii satului, atât de cei ce mergeau în acel marș cât și de cei rămași.

Ne gospodăream după toate regulile. Seara, în jurul focului, cântam, ne vorbeam și povesteam din viața legionară, pe care o cunoșteam atât cât ne era nouă știută. Desigur că nu lipsea nici persoana Căpitanului, din relatările ce le făceam. Oamenii aceștia erau nerăbdători să cunoască pe acest Făt-Frumos, știut de ei doar din basmele noastre populare. Erau nerăbdători să-l vadă cu ochii lor, să-l audă vorbindu-le. Doreau aceasta din toată inima.

Fără nici un necaz sau întâmplare mai deosebită, ajungem la Bucureștii Noi. Știam unde este cărămidăria, fiindcă acolo lucrasem în anul precedent.

Lucrul la cărămidărie se afla în toi, dar nu erau decât câțiva oameni. Vestea sosirii noastre, într-un număr atât de mare, s-a răspândit numaidecât în București, mai cu seamă că erau numai săteni. Ceva neobișnuit. Până atunci veneau mai mult studenți, dar acum e vorba de țărani, plecați de la satele lor să lucreze pentru construirea unei Case a legionarilor. Era ceva neobișnuit. Nu se știa nimic despre Căpitan. Eu îl lăsasem în tabăra de pe Rarău. A doua sau a treia zi, ne vizitează Aurel Serafim, unul din fruntașii noștri din Capitală. Se bucură când ne vede și pe mine și pe Stelian Teodorescu, de care ne despărțisem în iarnă, de la Jilava. Serafim ne-a pus la curent cu o veste, care ne-a îndurerat mult de tot, pe care ne-a rugat să n-o mai transmitem celorlalți. Era vorba despre gestul lui Mihai Stelescu. Cazul de la Budachi era deja cunoscut aici la București. Din această cauză, Căpitanul sosise cu o zi înaintea noastră de pe Rarău. Vestea ne-a pus pe gânduri, pe amândoi. Pentru moment ne-a mai anunțat că, a doua zi, Căpitanul va veni să ne vadă, aflând că sosisem cu acea grupă de țărani, pe jos, tocmai de la Padina. Această veste o transmitem și oamenilor noștri, care se înviorează la față.

În fine, iată că ziua mult așteptată de oameni a venit. Apare o mașină mică și din ea coboară omul cu ochi de cer. E Căpitanul și după el o altă persoană, de care aflăm că-i colonelul Zăvoianu Ștefan. Este și Aurel Serafim cu ei.

Frontul se formează numaidecât și i se dă raportul, după regulile noastre, de către șeful taberei, găsit de noi acolo, un oarecare Cătană.

Noi, buzoienii, cu acei țărani, formăm un grup aparte. Căpitanul trece în revistă pe cei ce constituiau frontul format. Trece pe la fiecare om în parte, oprindu-se și dând mâna tuturor. Îi privește atent în ochi pe fiecare, care-și spune numele. Când mă vede, la încheierea rândului, atât îmi spune: "Și aici?". Când privește pe acești oameni nu trece la celălalt, decât după ce-i reține bine numele și-l fixează în ochi cu privirea.

După aceasta, cere să i se prezinte registrul de tabără în care scrie și rostește cu voce tare: "Citez pe Legiune, organizația comunei Padina, a județului Buzău, pentru puterea, credința și perseverența dovedită. Acord lui Dobre Băjan cruciulița albă, pentru tenacitatea cu care a înfruntat jandarmii abuzivi" și lucru pe deplin meritat, numește comandant Legionar pe Stelian Teodorescu, pentru destoinicia și trecutul său, dovedit de-a lungul anilor.

Acesta a fost momentul solemn al primei întâlniri a sătenilor padineni cu Căpitanul. Ei stătuseră atenți și-l sorbeau din priviri, admirându-i chipul și aliura cu care le apăruse în față.

După aceea Căpitanul se amestecă cu acești oameni la muncă, vorbește cu ei, cară și el pământ cu roaba. Oamenii sunt extrem de încântați, știindu-l atât de aproape de ei. Face un pariu, cu toții, pe care-l câștigă. Drept recompensă - era vorba de tragerea la țintă - el cumpără pepeni pe care-i oferă tuturor. Mare voioșie și bună dispoziție. Nici nu știam cum de a trecut vremea cu el împreună. Întreba pe câte unul de necazurile lui, de familia sau de alte preocupări, pe care le are. Pe cei mai în vârstă îi întreabă unde au fost pe front, cu ce pământ fuseseră împroprietăriți, și multe amănunte, fie cu caracter personal, fie cu caracter general.

La plecare își ia rămas bun de la acești oameni, strângându-le mâna cu aceeași afecțiune ca la sosire.

După câteva zile, scurgându-se timpul de stat în tabără, cât ne programaserăm, facem calea-întoarsă. Comentariile nu se mai opresc. Oamenii aceia simpli, de la talpa țării, legați de glia ei, se înapoiau la casele lor de-a dreptul fericiți că dăduseră mâna și lucraseră împreună o după-amiază, cu omul în care-și puseseră toată încrederea. Această încredere era nu numai a lor ci a tuturor celor ce gândeau ca și ei .

Aceeași atmosferă ca la ducere și acum la întoarcere, printre sătenii noștri, amplificată acum cu impresiile noi dobândite. Fiecare, în felul său, comenta cum s-a reflectat asupra ființei sale contactul avut cu Căpitanul. Pentru ei a fost momentul cel mai însemnat din viața lor.

Nu credeau că așa va fi. Îl considerau atât de sus față de ei și totuși atât de apropiat de țărănimea românească, atât de intim cu ei, încât nu le venea a crede că-i o realitate. Omul speranțelor tuturor necăjiților, a tuturor nedreptățiților lucrase cu ei, se întreținuse cu ei, le ascultase păsurile. Era ca ei, dar cu mult mai presus decât oricare altul. Parcă coborâse din alte sfere.

Drumeția aceasta cu sătenii din Padina, în vara lui 1934, a rămas de neuitat pentru toți acești oameni ai ogorului. Vestea s-a răspândit în toată lumea noastră.

În câteva zile, după sosirea în Padina, mă întorc acasă. Mă pregăteam pentru recrutare și încorporare. Încheiam o etapă a vieții, aceea de student. Începeam o alta.

CAPITOLUL X

SENSUL UNEI CHEMĂRI.

1. DUPĂ FURTUNĂ.

Odată judecata terminată, în săptămâna Paștelor 1934, ca după orice încleștare, facem și noi un bilanț al situației, cu activul și pasivul ei. Este o regulă generală, căreia și noi trebuia să i ne conformăm. Astfel încât fiecare organizație județeană și-a strâns rândurile, a stabilit ce s-a pierdut, ca înregistrări, cu privire la cei ce s-au dat la o parte sau au dovedit slăbiciune. Aceasta pe de o parte, dar s-a și stabilit care au rămas fermi pe poziția inițială, că prigoana nu i-a clintit deloc. Deci am văzut pe ce se poate conta pentru acțiunile noastre viitoare.

În vara lui 1934 se organizase această tabără de pe Rarău, cu rezultate pozitive, fără a mai aminti de acel marș cu sătenii din Padina.

Tot atunci, în vara acelui an, se întâmplă totuși un eveniment, dacă-l putem numi așa. Are loc la Craiova, congresul studențesc, pe țară a studenților din România. Precedentul avusese loc încă înainte de Unirea cea Mare. Congresele acestea aveau loc anual în diferite centre urbane.

Acolo, la Craiova, printre participanți se numărau și mulți studenți, care ieșiseră din închisorile trecutei prigoane. Ei și mulți alții și-au exprimat fățiș adeziunea lor și simpatia față de Mișcarea Legionară. În situația aceasta lucrurile nu puteau rămâne trecute cu vederea de către autoritățile guvernamentale. Atunci s-a pus în acțiune forța publică după instituirea stării de asediu, în unele centre importante universitare, deci și la Craiova.

Studențimea și-a manifestat cu curaj atașamentul lor, față de Mișcarea Legionară. Intervenția autorităților a fost promptă. Totul s-a înăbușit prin trimiterea în judecată a unora din participanți la manifestație. Tinerii nu s-au lăsat intimidați ci au continuat să-și exprime opiniile lor. Totul a fost înăbușit, printr-un proces intentat și soldat inițial cu condamnări, care, după aceea au fost anulate, în urma recursului. Se vede astfel că lucrurile nu puteau rămâne staționare. Totuși eram prudenți în raporturile ce le mențineam între noi. Nu voiam să se interpreteze că sfidam puterea executivă.

În vara anului 1934 se petrec două fapte, pe care trebuie să le menționez acum. Am spus că Aurel Serafim ne-a destăinuit ceva neplăcut.

Despre ce era vorba?

Căpitanul venise urgent la București, aflând unele lucruri, care-l interesau și personal, dar mai cu seamă interesa viitorul Mișcării Legionare. Cu toată deruta lor, acei din culise organizează o primă acțiune, care, socoteau ei, va rezolva imediat problema, ce le scăpase din mână: suprimarea fizică a Căpitanului. În acest scop au găsit omul care să le aducă la îndeplinire planul întocmit în grabă. Omul acela se

numea Luca Gheorghiade. Cum și când urma s-o facă, încă nu au fost elucidate bine împrejurările. Un lucru a rămas cert și anume că acesta își procurase cianură de potasiu ca să-l otrăvească pe Căpitan. Înștiințat din vreme despre aceasta, Căpitanul a trimis pe Aurel Serafim și pe alți câțiva devotați să verifice acasă la Gheorghiade, dacă acesta are sau nu cianură de potasiu. Otrava a fost găsită. Luca Gheorghiade a recunoscut pentru ce anume o procurase, de asemenea de unde o are și anume de la inginerul Cristescu Leu. Acest Cristescu îi dăduse otrava, dar îl și prevenise pe Căpitan, ce se urmărea. Se mai vorbea că mai sunt implicați în această tentativă câțiva oameni politici și Pamfil Șeicaru. Dându-se la iveală toată mașinațiunea se face sesizare penală, care duce la deschiderea unei anchete. După doi ani, în 1936, aceste zise cercetări au sfârșit printr-o clasare a cazului.

Un fapt destăinuit de Aurel Serafim a fost acela privindu-l pe Mihai Stelescu. La început s-a considerat că ne aflăm într-un moment de slăbiciune, de trecătoare rătăcire a unui om. Pentru a se clarifica lucrurile și a se pune la punct toate câte se lansaseră în circulație de către acest Mihai Stelescu, ca să nu adâncească o prăpastie în rândurile noastre, s-a hotărât ca acest caz să fie supus judecății unui juriu de onoare, prezidat de un adevărat cavaler, ce a fost o viață întreagă: generalul Gh. Cantacuzino-Grănicerul. Din juriu au mai făcut parte luptătorii cu un trecut în Mișcare, cam de aceeași vârstă și cu același stagiu cu Mihai Stelescu. Din rândul lor aș cita pe Dr. Ion Banea, Nicolae Totu, preot Dumitrescu-Borșa și alți câțiva, pe care nu mi-i amintesc. I s-a comunicat lui Stelescu constituirea juriului cu privire la afirmațiile sale și să-și susțină acuzațiile, spre a fi dezbătute.

El a acceptat să se prezinte ca să se explice și să-și arate punctul său de vedere, eventual să se disculpe. Acolo a fost și Căpitanul, cel împotriva căruia Stelescu începuse să-și ridice glasul. După lungi discuții, cei doi - Stelescu și Căpitanul - s-au retras, rămânând ca juriul să decidă ce măsuri trebuiau luate. În final, au apreciat că Stelescu se face vinovat de încălcarea normelor de disciplină, a legilor onoarei și trădare, abateri grave. Juriul hotărăște sancționarea lui Stelescu cu eliminarea din Mișcare pe termen nelimitat. În vremea aceasta, dacă va dovedi că știe a-și repara abaterea sa, prin comportamentul său, după trecerea unui timp cât mai lung își va ocupa locul avut în rândurile noastre. Amintesc faptul că Mihai Stelescu, ca și cei ce alcătuiau juriul, sau aproape toți, erau grade legionare - comandanți legionari - și ca atare erau în măsură să judece un asemenea caz grav de încălcare a disciplinei și normelor legionare. Nu-mi mai amintesc dacă din juriu au făcut parte și cei ce au înființat Mișcarea Legionară în 1927. Locul unde au avut loc desbaterile a fost casa generalului Cantacuzino, care din acel an, ne-a pus-o la dispoziție, pentru totdeauna, devenind sediul Mișcării Legionare, pe strada Imprimeriei nr. 3.

Iată că după furtună am cunoscut și necazuri, care ne-au afectat foarte mult, în timpurile acelea. De atunci cuvântul de salut al nostru s-a definitivat cu "Trăiască Legiunea și Căpitanul". Salutul acesta ne-a rămas pentru totdeauna, chiar după moartea Căpitanului, pe care l-am considerat "prezent", în rândurile noastre, prin ideile pe care el ni le-a lăsat. Așadar, după această prigoană, se simt în inimile noastre primele înțepături de pumnal. S-a produs "zguduirea" în suflete și-n inimile noastre sau a multora dintre noi.

Se pune întrebarea dacă Stelescu s-a oprit aici cu insinuările sale sau a mers mai departe, trecând la adevărate acuzații. Vom reveni, pe parcurs, în această problemă.

Prigoana aceasta ne-a făcut să pierdem unele persoane, fie prieteni, fie chiar din rândurile propriu-zise ale noastre. Am avut și persoane care au intrat atunci în rândurile Mișcării. La Buzău l-am avut pe C. Popescu-Buzău, și încă alți câțiva, iar la București, pe lângă generalul Cantacuzino îl menționez pe colonelul Ștefan Zăvoianu. De atunci acest om s-a dedicat total cauzei noastre împreună cu toată familia lui. Subliniez faptul că fiica lui, Daciana, a fost omorâtă în 1938, după ce a fost siluită, de slujbașii Ministerului de Interne, și, peste alți ani, în prigoana următoare, colonelul Zăvoianu a fost împușcat, după o sumară judecată îndată după ianuarie 1941.

Prin urmare n-am fost scutiți până la capăt de unele frământări interne, îndată după această furtună. Totul s-a petrecut cu încurajarea și concursul dușmanilor noștri, care doreau cu orice chip să ne vadă doborâți. Nu renunțaseră la gândurile lor negre.

Noi, cei mulți, rămași pe baricada luptei în care ne angajasem, am continuat activitatea pe drumul ce ne ducea la victoria noastră, care nu era decât a propriului nostru popor. N-am înțeles să facem rabat nici ordinei, nici disciplinei, care ne era caracteristică, nici principiilor ei de bază.

Am rămas fermi pe pozițiile inițiale, și după această furtună, care se încheie. De pe aceste poziții vom păși mai departe, înainte, tot înainte, avându-i în gând pe cei ce au căzut.

2. UN OM LEGENDAR, CARE FACE ISTORIE: EROUL DE LA COȚI.

Persoana care ni se alătură, în vremurile acelea tulburi, de grele încercări, este generalul Gheorghe Cantacuzino-Grănicerul. Odată cu venirea lui în mijlocul nostru, Mișcarea Legionară trece la o altă fază a ei, de afirmare pe scena vieții politice românești. În zilele acelea, când eram urmăriți, căutați peste tot, huliți și arătați cu degetul de agenții guvernului, ca fiind pricina tuturor relelor și necazurilor, prin care trece țara, în întunericul care ne învăluia, apare deasupra un luceafăr strălucitor, care pâlpâie o rază de lumină peste capetele noastre.

Providența ni l-a adus atunci.

Îl văzusem pentru prima oară în vara lui 1933, în tabăra de la Bucureștii Noi, când lucram pentru Casa Verde. Vioi și plin de energie, dintru început a rămas entuziasmat de ce-i văzuseră ochii. Acest bătrânel, cu barbă albă, părea coborât din altă lume, sau desprins din tablourile voievozilor. Nu bănuiam, în momentele acelea, că el va reprezenta scutul protector al unor tineri, portdrapelul unui nou ideal.

După pasul și aliura, cum se prezenta el se deosebea de ceilalți vizitatori. Era cu totul mai altfel. Monoclul pe care îl purta, îi trăda originea aristocratică. Așa mi s-a părut mie atunci. Și nu m-am înșelat, fiindcă aparținea unei alte lumi. Coborâtor din voievozii pământeni, ce au ocupat cu demnitate scaunul domnesc, sau diferite dregătorii, în trecutul tumultos al Neamului românesc, familia Cantacuzinilor era și "os" imperial al Bizanțului. După ocuparea Constantinopolului de către turci, ei și-au găsit refugiul în Țara Românească, împletindu-și soarta cu cea a poporului

român, cu care s-au identificat. Blazonul familiei sale, confirmă această descendență imperială a Cantacuzinilor - vulturul imperial bicefal.

Educat și crescut după normele rangului numelui său, el și-a dirijat pașii numai după legile onoarei. A fost un adevărat cavaler în ținută, comportament și-n relații cu restul semenilor săi. Familia l-a îndrumat spre cariera militară. Ca tânăr ofițer, un timp a fost aghiotantul regelui Carol I. Prin manieră și pregătire intelectuală s-a făcut remarcat în societatea înaltă a Capitalei. Așadar, era cunoscut de sus de la Palat ca și-n cercurile românești cele mai selecte, ca fiind un om de caracter, cu simțul onoarei bine format și al datoriei față de țară.

Aceste alese însușiri și le-a aplicat fără rezerve, în toată cariera sa militară, fiind apreciat de superiori și, în egală măsură, iubit, respectat și ascultat de subalterni, până la cel mai anonim soldat. Toată destoinicia, priceperea și calitățile sale sufletești le-au pus în efortul de pregătire a grănicerilor de sub ordine, ca să devină ostași desăvârșiți, pătrunși de simțul datoriei față de țară. I-a educat să fie gata de luptă, pentru realizarea Unirii tuturor românilor sub același sceptru. Anii premergători războiului din 1916/1918 l-au găsit la comanda regimentului 1 de Grăniceri, contribuind la echiparea acestor ostași din veniturile sale proprii, caz aproape unic.

El cu grănicerii lui, trebuia să sfarme bornele granitei despărțitoare de români. A ocupat o poziție pe muntele Coți, de pe crestele masivului Făgăraș, înspre vestul acestuia, chiar deasupra defileului râului Olt. În clipa mult așteptată, în fruntea grănicerilor lui, Cantacuzino - generalul de mai târziu - trece granița, însuflețindu-și oamenii. Istoricul Constantin Kirițescu, în lucrarea sa: "Istoria războiului 1916-1918" descrie în modul următor faptul acesta în paginile 239 și 240 a primului volum.

"În noaptea de 27/28 august (14/15 august) un detașament din regimentul 1 grăniceri, de sub comanda inimosului locotenent-colonel Cantacuzino, care ocupa creasta munților Coți, pe frontieră la est de defileu, coboară pantele de nord ale muntelui, atacă un batalion de honvezi unguri, între Sebeș și Porcești și ocupă ambele localități...". Și mai departe:

"... urmărirea continuă și în ziua de 30 august (17 august) pentru ocuparea regiunii Tălmaciu - Veștem. Detașamentul Cantacuzino ocupă la est de Olt și "Brad"...".

Desprindem din aceste succinte relatări caracterizarea de "inimos" pe care istoricul i-o dă omului, ce se numără printre primii care sfarmă cu vârful bocancului bornele vechii granițe. Termenul acela de "inimos" grăiește de la sine despre temperamentul unui om, care știe să insufle curaj grănicerilor, ce-i avea sub comanda sa, ostași pe care îi numea "copiii" mei. Ei, acești ostași îl urmau, el aflându-se în fruntea lor. Acest comandant a electrizat pe toți cei ce îi erau subordonați, care, într-un iureș, au păsit pe pământul fraților transilvăneni, al Țării Făgărașului și Amlașului. Iată cum s-a comportat el în acele momente de mare încordare a Neamului românesc.

Dar nu numai această acțiune de bravură în atac a fost dată de el pentru eliberarea Transilvaniei. El se evidențiază și în lupta de apărare, interzicând inamicului să spargă frontul în sectorul ce-l ocupă cu grănicerii lui. Iată ce scrie același istoric la pagina 197 a lucrării sus-citate:

"Grănicerii sub comanda energică a colonelului Cantacuzino, au acoperit la Boița retragerea de pe Olt, apoi a rămas pe poziția de la Coți, pe frontieră, pe aceleași locuri de unde porniseră cu însuflețire în dimineața zilei de 28 august...".

Acum istoricul îi acordă calificativul de "energic". Cu alte cuvinte, în momentele acelea de grea încleștare a luptelor, când se începe retragerea, colonelul Cantacuzino s-a dovedit a fi un militar destoinic, prin această "comandă energică" a lui. La temperamentul de "inimos" dat comandantului detașamentului de grăniceri, respectiv locotenent-colonelul Cantacuzino, istoricul îl dă pe acela de "însuflețire și energie". Este redarea obiectivă a unor momente atât de grele pe care Neamul românesc le trăia în acele vremuri.

Dar nu numai atât. Detașamentul acesta se afla apoi sub o nouă conducere de comandament și anume aceea a generalului Praporgescu David.

În momentele acelea grele, când se cerea rezistență fără gând de retragere, generalul Praporgescu David, împreună cu colonelul Cantacuzino se aflau în primele linii, printre ostașii care trebuiau încurajați. Ambii viteji sunt loviți de schijele inamice. Generalul cade mort, iar colonelul Cantacuzino este rănit. Faptul acesta era fără precedent, din care cauză regele țării dă primul ordin de citare pe întreaga armată a celor doi eroi. Citez acest ordin de zi:

"Înalt ordin de zi nr. 9 din 1 octombrie 1916.

"În luptele ce s-au dat pe dealul Coți, în munții de pe stânga Oltului, s-au distins prin bravură și excelentă conducere a unităților generalul Praporgescu David și locotenent-colonelul Cantacuzino Gheorghe.

Acești ofițeri au susținut prin exemple de bravură personală, curajul trupelor de sub comanda lor, contribuind astfel a respinge totdeauna atacurile crâncene ale vrăjmașului.

Generalul Praporgescu David moare vitejește pe câmpul de luptă, în primele rânduri, iar locotenent-colonelul Cantacuzino este rănit.

Dat astăzi 1 octombrie la Marele Cartier General.

(ss)Ferdinand"

Ulterior generalul francez Berthelot, îl decorează pe generalul Cantacuzino cu "Legiunea de onoare de război". Deasemenea el este decorat cu cea mai înaltă distincție românească "Ordinul Mihai Viteazul".

După vindecarea rănilor, el își reia locul în fruntea grănicerilor săi, pe frontul din Moldova spre pasul Oituz. Întâmplarea face ca aici să se întâlnească cu maiorul în rezervă Ion Zelea-Codreanu, ce comanda un batalion. După ani și ani ei se vor întâlni pe alt front, în 1933. Destinul face ca să se găsească pe același front, de astă dată cel politic.

Acest om de excepție a văzut în legionari pe grănicerii lui de odinioară. Era ferm convins că acum ei duceau în interior, o altă luptă cu racila politicianistă, cu cozile de topor ale unor cercuri oculte străine, ce urmăreau subjugarea elementului autohton românesc.

Eroul de la Coți ne-a deschis larg ușile casei sale, aflată lângă biserica Sf. Ilie Gorgani, între Cișmigiu și râul Dâmbovița. Acolo era un permanent du-te-vino de oameni, sosiți din toată țara, vreme de 5 ani de zile. Prin această totală dăruire, el se înscrie printre cei mai remarcabili români, care ne-a înțeles în cele mai intime gânduri curate ale noastre.

Dar el n-a rămas simplu spectator al evenimentelor, ci a înțeles să participe intens la ele. Inimos din fire, odată intrat în mijlocul nostru, n-a cunoscut odihna. A cutreierat țara în lung și-n lat. A străbătut locuri, pe care voia să le transforme din rai, într-o țară de vis. Gândea ca tinerii, printre care se număra. Cine nu-și amintește de el, sosit în tabăra din Carmen-Sylva? Îl vedeam cărând pământ cu targa, împreună cu băieții lui și acele fete minunate. Uneori simțea oboseala fizică, dar aceasta o biruia cu voioșia, glumele și buna dispoziție, pe care toți din jurul lui le vedeau la el.

Dar generalul nostru, "domnul general", cum îi spuneam toți, se impune și pe plan politic. Este apreciat și respectat de marea masă a cetățenilor, ce ne urmărea evoluția. Mulți ni s-au alăturat odată sau după el. Intram într-o altă fază de dezvoltare a noastră, ca fenomem.

Mi-aduc aminte de un moment solemn din viața lui. Este clipa în care el, "generalul" este distins cu "cruciulița albă", de către Căpitan, șeful Mișcării Legionare. Scena a fost imortalizată de aparatul de fotografiat. În poziția "drepți", cu brațul ridicat , neclintit "legionarul" din el privea în ochi pe Căpitanul său, care-i fixa pe piept această înaltă distincție a noastră. Era o recunoaștere publică a atitudinii sale, avută în prigoana din 1933/1934. Ne amintim de declarația sa în momentul acela: "Sunt onorat de această cinste, ce mi se face. Cruciulița albă o voi purta la solemnități alături cu cruciulița albastră a "Ordinului Mihai Viteazul". Pentru mine sunt la fel de valoroase". Era fericit, dar grav bolnav atunci, cum puteam ghici pe fața lui.

La grandoarea calității sale de coborâtor din domnii Cantacuzini, la fastul în care trăise el și familia lui, se adăuga o simplitate cu modestie, care-i desăvârșește personalitatea. Vorbea cu oricine îi era în preajmă, cu omul de rând, muncitor din uzine sau țărani de la coarnele plugului și, în același timp, știa să se poarte ca un adevărat om de viță veche, acolo unde trebuie, în cercurile înalte ale societății românești, începând de la palat și până la cele mai selecte cluburi.

Pentru cei care l-am cunoscut sau i-am fost contemporani, el a rămas omul cu calități inegalabile, în care nu vedeam aroganța de aristocrat sau de neam cu sânge albastru, din care a păsit în rândurile legionare, ci o persoană asemeni nouă, tuturor celorlalți, ridicați, de jos. El coborâtor din clasa căreia îi aparținea, se contopește cu marea masă a celor mulți și necăjiți, pentru ca într-un efort comun să poată da viață unui vis ce-l nutream cu toții, vis ce însemna repunerea cu demnitate a românului în drepturile sale, din care fusese îndepărtat de vitregia vremurilor, și mai ales, după ce România intrase liberă în rândul națiunilor europene, începând cu jumătatea secolului trecut.

Generalul Cantacuzino a rămas eroul legendar, ce și-a trăit ultimii ani ai vieții, tot luptând, mereu vioi și plin de vitalitate, așa cum fusese întotdeauna.

Eroul de la Coți a rămas așa, până ce și-a închis ochii.

În paginile ce urmează voi reliefa unele din acțiunile sale, care l-au făcut să se situeze la locul lui cel mai potrivit în ierarhia noastră. Cât de mult i-am simțit lipsa, după moartea sa! Cât i-am regretat plecarea dintre noi! Un altul ca el nu ne-a mai apărut. Tocmai pentru aceasta el rămâne atât de însemnat pentru Mișcarea Legionară, pentru că păsește în legendă alături cu o generație, pe care a înțeles-o și căreia i-a oferit tot ce-mai putea oferi, în amurgul vieții sale.

3. SENSUL UNEI CHEMĂRI.

Era știut că ni se interzisese formal orice activitate. Așa prevedea actul de dizolvare, și, ca atare, ne era stopată orice fel de manifestare publică. Dar firele acelea invizibile, care ne țineau strâns legați unul de altul, n-au putut fi rupte, în afară de rare excepții. Însă majoritatea sau aproape unanimitatea, simțeam acele legături și mai puternice. Ele nu puteau fi cu nimic afectate de acte guvernamentale și ne menținеau în continuare în jurul drapelului, înălțat cu ani înainte. Tabăra de pe Rarău, ca și cea de la cărămidărie au luat prin surprindere autoritățile stăpânirii, cu toate că ele s-au desfășurat într-un cadru limitat și fără mare publicitate. Prima măsură a guvernului de oprire a manifestațiilor noastre publice a fost luată la Craiova, cum am văzut.

Totuși noi trebuia să ieșim din postura de ilegalitate, în care fusesem aduși. Aveam la îndemână actul fundamental - Constituția - și legile elaborate în cadrul ei, care îngăduiau dreptul la asociere al cetățenilor țării, cu singura condiție, să nu fie atinse ordinea publică și bunele moravuri și, desigur, integritatea României.

Conducătorul Mișcării s-a sfătuit cu cei mai apropiați colaboratori ai lui, cum să procedeze, ca să ieșim, din nou, la lumina zilei, cum să ne desfășurăm activitatea publică, ce ne fusese întreruptă. Așadar, aveam un cadru legal Constituția și legile existente. La acestea ne-au venit în ajutor împrejurările, să nu spun Providența. În vremurile acelei viforniță, ne-a ieșit în cale un om excepțional, care a intrat în rândurile noastre în iureșul evenimentelor. Desigur că este vorba de persoana generalului Gh. Cantacuzino-Grănicerul.

S-a convins că ceea ce vrea el să realizeze pentru țară a aflat de la Căpitan, în convorbirile avute împreună. În consecință el este hotărât să-și aducă aportul, după puterile sale, alături de Căpitan, ca să realizeze frumoasele intenții privind țara. Urma ca acum să se găsească formula cea mai potrivită pentru ca Mișcarea Legionară să îmbrace o haină nouă adaptată la condițiile vremurilor.

S-a găsit cea mai înțeleaptă cale de mers în continuare. Astfel că la 20 martie 1935, cam la 11 luni după terminarea acelui proces, ia ființă un nou partid politic în România, intitulat "Totul Pentru Țară". Coincidența sau inspirația, nu se poate ști acum, dar acestea au fost și cuvintele scrise în testamentul regelui Carol I, care a pus bazele României moderne. Ca atare se înregistrează formal noul partid politic "Totul Pentru Țară", iar ca semn electoral s-a ales unul din cele găsite libere la tribunal: un pătrat cu două puncte în mijlocul lui. Ceea ce este important îl constituie faptul că toate formele sunt îndeplinite pe numele generalului Cantacuzino, care de atunci devine șeful noului partid politic.

Cum era de așteptat, oamenii hrubelor, ai culiselor, ascunși, rămân perplecși, paralizați la aflarea acestei știri. Șeful noului partid era o personalitate bine cunoscută în lumea românească, cu un trecut glorios, care nu putea fi oprit de la un asemenea pas. Relațiile sale în societatea noastră, prestigiul său și originea familială, îi împiedicau pe răuvoitori să-i creeze dificultăți.

Nici că se putea o mai înțeleaptă hotărâre ca aceasta, luată de conducerea Mișcării.

Atunci Căpitanul a emis o scrisoare, prin care își exprima totala sa adeziune dată noului partid înființat sub președenția generalului Gh. Cantacuzino-Grănicerul,

și recomandă legionarilor să facă același lucru. În scrisoare se mai face precizarea că el personal se va ocupa în continuare de Legiune, în cadrul partidului, cu probleme de educație și pregătire a legionarilor. Urează succese tuturor în noua noastră formulă de organizare politică.

Opinia publică, alta decât adversarii aceia feroci, a primit vestea cu simpatie, interes și entuziasm. Era o ușurare generală pentru toată lumea. Munca cea mare de-acum începe. Trebuia să se refacă toate organizațiile județene, fiindcă partidul trebuia să se extindă, încă de la început pe întreg teritoriul țării. Era o muncă extrem de grea. Sediul partidului era chiar în casa șefului de partid: strada Imprimeriei nr. 3.

În prima zi, ca prim pas de afirmare, generalul Cantacuzino redactează un apel către toți românii, apel pe care el l-a intitulat "Chemare". El chema toată suflarea românească, doritoare de înnoirea moravurilor, de redresarea spirituală, economică și politică a țării și de un viitor mai strălucit pentru România, să se înroleze sub faldurile partidului "Totul Pentru Țară".

Însăși titulatura dată partidului arată sensul și scopul urmărit de această nouă organizație politică. Să ne dăruim țării cu tot potențialul nostru fizic și spiritual de care dispunem. În esență acestea erau ideile cuprinse în "chemarea" adresată întregii țări, de acest mare român, în calitatea sa de șef al noului partid. Unele ziare au publicat știrea, în mod sumar. Altele au făcut scurte comentarii, după cum le era orientarea. Chemarea, de care am făcut vorbire, am găsit-o publicată în întregime în ziarul "Cuvântul Argeșului" nr. 5 din 20 august 1935, ce apărea la Pitești, ziar aflat în Biblioteca Academiei Române, fond special. *Redau acum textul acestei chemări:*

"Chemare,

Șeful meu politic Corneliu Codreanu mi-a spus:

"Domnule general,

La 10 decembrie 1934 s-a împlinit termenul legal, după care aveți dreptul a cere un semn electoral și a înființa un partid politic. Vă rog deci să înființați un nou partid pentru ca toți cei ce cred într-o Românie Nouă să poată activa politicește sub o formă legală. Eu rămân pe vechea poziție (astăzi ilegală) a Gărzii de Fier, pe care nu o pot părăsi, deoarece pe nedrept și fără nici o justificare legală a fost dizolvată.

Înțeleg să lupt până la capăt pentru dobândirea dreptății și legalității Legiunii "Arhanghelul Mihail" și "Gărzii de Fier".

În același timp vă rog să-mi permiteți a mă ocupa în noul partid cu problemele de educație legionară".

În consecință, înființez pe data de 10 decembrie partidul "Totul Pentru Țară" și-l înființez cu o singură condiție: să recunoaștem cu toții pe Corneliu Zelea Codreanu ca șeful nostru spiritual.

Adepții acestui partid își propun să jure împreună cu mine să îndeplinească cu tenacitatea ceasurilor de tranșee în contra tuturor adversarilor și adversităților următoarele:

- ***în ordine spirituală:*** înălțarea morală a poporului român, Cinste, Demnitate, Ordine, Dor de muncă și Credință în Dumnezeu;

- ***în ordine socială:*** Dreptate și pâine pentru toți aceia care muncesc;

- ***în ordine statală:*** Organizare monarhică de Stat și în Stat adecvată noilor împrejurări de viață românească;

- ***în ordine internațională:*** Pace și învoire cu toți cei ce vor respecta hotarele României și toate drepturile noastre de stat liber.

Pe baza acestor principii chem sub steagul nou înălțat pe toți românii și românce le ce doresc din adâncul inimii o altă soartă acestei țări.

Totul pentru țară, pentru rege, pentru cruce.

(ss) Generalul Cantacuzino-Grănicerul
Strada Imprimeriei nr. 3 București."

Freamătul a cuprins toată țara. În sfârșit s-a găsit forma cea mai potrivită, pentru ca să ieșim din starea de ilegalitate, în care ne aruncaseră dușmanii de dinăuntru și din afară, prin intermediul unui guvern, aflat la cârma statului. Și el rămâne pe gânduri, luând cunoștință de noul curs al lucrurilor. Nu i se poate opune, fiindcă torentul era zăgăzuit. În decembrie 1933 risca să spargă digurile, să se reverse, ceea ce nu era de dorit. Pentru aceasta a rămas simplu spectator, mulțumit, deocamdată că n-am intrat în parlament.

Toți s-au găsit în fața faptului împlinit. Organele lui din subordine au acționat, conform uzanțelor locale și vom vedea, în ce mod, de la caz la caz.

Așadar iată-ne îmbrăcați în haine noi. Toată lumea știa cine vor fi noii membrii ai partidului "Totul Pentru Țară". Încă le era vie figura legendară a omului, care de-acum va juca un alt rol în viața națiunii române.

Dacă în prima parte a vieții, ca ostaș a dat dovadă de vitejie pe front, cum puțini s-au numărat, acum către sfârșitul vieții, înțelege să-și ofere ultimile lui energii sufletești, intelectuale și fizice, pentru desăvârșirea operei realizată după război: Unirea cea Mare. Însăși "Chemarea", pe care el o lansează tuturor românilor, de a i se alătura pe plan politic în partidul "Totul Pentru Țară", demonstra ce se cerea din partea celor ce vor da curs acestei chemări.

Lumea noastră, când a aflat vestea cea bună, a sărit în sus de bucurie fiindcă se legaliza o stare anormală, în care fusese adusă Mișcarea, prin scoaterea ei în afara legii. De acum înainte nu ne mai puteam feri să fim încadrați în mai știu eu ce opreliște a stăpânirii. Legăturile noastre tainice, de-acum înainte se vor face văzute, oriunde ne vom găsi împreună, pe cuprinsul țării.

Odată legalizată poziția noastră, nu mai aveam de ce să ne ferim să nu fim notați, sau filați de organele siguranței. Fără îndoială că ei o făceau, dar mai discret și fără prea multă publicitate. Mă aflam încorporat, ca ostaș, la Chișinău, în cadrul Regimentului 3 Roșiori. Acolo mi-am exprimat și eu bucuria, când am aflat știrea. Am trecut dincolo de regulile strict militare și, printre T.T.T.-iști și chiar față de ofițeri și subofițeri, direct în contact cu noi ostașii, le-am împărtășit starea mea sufletească. Imediat m-am dus la colonelul Vasile Diaconescu, care fusese mutat aici, ca președinte al IOVR din Basarabia. Împreună ne-am bucurat nespus de mult despre cele aflate. La începutul verii, sunt transferat la București, în cadrul Ministerului de Război, cum i se spunea pe atunci. Aveam după-amiezele libere. Zilnic eram pe la sediul Mișcării. Acolo întâlneam cunoștințe vechi sau legam altele noi. Când mă vede Căpitanul îmbrăcat ostaș și aflând că sunt la arma cavaleriei, mi-a subliniat următoarele: "ferice de tânărul care poartă pe șold o sabie".

Aici la sediu observam cum se pun în mișcare roțile unei mașini, care n-apucase să rugineasc ă.

La București fiind, ca militar, am avut ocazia să asist la o mare demonstrație studențească în care, încă de pe atunci elementul legionar era conducător. Șeful studențimii era Sandu Valer, de la Academia Comercială. Se anunțase sosirea în capitală a lui Alexandru Vaida Voievod, pentru a-și încheia aici seria întrunirilor sale politice, ale noului său partid ce avea denumirea de: "Frontul Românesc". Vaida își înscrisese ca deviză de urmat: "numerus valahicus", o copie a formulării lui "numerus clausus", cu care generația studențească de la 1922 și-a făcut public afirmarea programului său.

În fruntea studențimii bucureștene, Sandu Valer i-a făcut o primire foarte entuziastă lui Vaida. Peste tot erau lipite afișe cu "V.V.V.", inițialele cuvintelor: "Vine Vaida Voievod". Studențimea l-a întâmpinat pe Vaida cu cântece patriotice, dar nu au lipsit nici cele legionare ca "Ștefan Vodă al Moldovei" și altele, care circulau în timpul acela. Ca de obicei, după-amiază m-am dus la sediu. Era acolo, un grup de vreo zece-douăzeci de persoane, printre care și Sandu Valer. El relata cum a decurs manifestația și primirea făcută lui Vaida. Parcă și acum îl aud pe Căpitan:

"Ne bucurăm că un om politic ca domnul Vaida și-a propus să înfăptuiască ceea ce noi suntem decișii să realizăm. Nu înseamnă că am monopolizat numai noi o asemenea hotărâre. L-am sprijinit până aici, cum am putut, odată cu înființarea noului său partid. De acum e liber să meargă după puterile proprii. Prin comparație asemăn gestul nostru ca pe cineva care ajută un om să urce carul până sus pe culme. Odată ajutat să ajungă acolo cu carul, acela va merge, mai departe la vale, cu forțele sale proprii dacă poate s-o facă". Iată cum privea Căpitanul o asemenea acțiune a lui Vaida, cu un program, ce voia să realizeze "ceva" în România. Cred că a fost o acțiune de diversiune, ca să deruteze opinia publică, în comparație cu Mișcarea Legionară, fiindcă n-a rămas nimic din acțiunea aceasta.

Noi ne urmam drumul destinului nostru, care nu-și avea echivalent, la nici o altă organizație politică din țară.

4. TABERE DE MUNCĂ.

Am vorbit, mai înainte, de formarea acelui om, care să se desprindă din sfera intereselor personale, dedicându-se celor cu caracter general, ale comunității naționale, ridicându-se până la dăruire. Acest tip de om, ca mod de realizare a fost concretizat, sau mai bine sintetizat, prin legământul gradelor legionare, formulat, în fața mormintelor lui Moța-Marin, în februarie 1937. Este vorba de ceva, care depășește obișnuitul vieții normale, al omului de rând, frământat de preocupări mărunte. Tipul acesta al legionarului, pe care-l dorea înfăptuit Căpitanul, nu se putea realiza ușor. El cerea timp, perseverență, tact și multă răbdare, atât din partea celui care-și propunea să schimbe vechile mentalități, cât și a celor sau celui care vrea să se schimbe pe sine însuși.

Nu era o muncă simplă, din care cauză necesită timp, mai mult sau mai puțin îndelungat, în raport de fiecare persoană în parte, de structura sa sufletească, de voința sa, de mediul în care a fost crescut sau educat, cu un cuvânt, de însușirile sale psiho-morale.

Această muncă uriașă și-a asumat-o Căpitanul, fiindcă nu de legi bune are nevoie țara, ci de oameni competenți, capabili să le aplice, oameni care să pună mult suflet și dăruire în punerea lor în practică.

Am urmărit modul cum a început el să creeze acest om superior, înnobilat cu asemenea calități excepționale, în tabăra de pe Rarău, așa cum o făcuse și mai înainte la Ungheni sau la Casa Verde. El nu urmărea numai obținerea unui rezultat practic, propriu-zis al muncii legionarilor, veniți acolo, în acele tabere, ci să le imprime în inimi, în ființa lor, acel suflu de viață nouă, care să schimbe modul de a vedea lumea, modul de a crea și de a vedea realizat acel vis de aur al României de mâine.

Convorbirile sale directe, de la om la om, au fost cele mai bune mijloace de a cunoaște pe legionarii lui, de a-i pregăti pentru această muncă, fără precedent la noi, de a face din fiecare un adevărat "năzdrăvan" înfăptuitor de minuni, fără asemănare pe meleagurile românești. În aceasta a constat efortul lui, de-a lungul vieții. Trebuia realizată acea schimbare de structură pe verticală a omului, conceput de el.

Așadar, mijlocul de a-i cunoaște pe legionari, sau pe oamenii doritori să-i știe dorințele sale, scopurile urmărite pentru națiа românească, a fost și prin deschiderea și funcționarea acelor tabere de muncă, o inițiativă fără precedent, în România, dar cu rezultate atât de remarcabile. Taberele acestea au fost de două feluri, dacă le putem categorisi astfel. Unele cu caracter local, pentru construcția unui pod, a unei școli, a unei instituții de interes general, și altele înființate în țară, cu unicul scop de a-i cunoaște pe viitorii înfăptuitori de destine luminoase ale Neamului nostru.

Din categoria acelor tabere locale aș enumera pe cea de la Arnota, care a avut drept scop refacerea unor drumuri lăsate în părăsire, înspre mănăstirea Arnota. Conducerea acțiunii a fost încredințată unor legionari, cu pregătire, conștienți de rodul muncii lor, și al utilității ei. Aș mai cita-o și pe cea din Cluj, deschisă de Dr. Ion Banea, pentru construirea unui cămin studențesc. Această tabără a avut un dublu scop: atât cel material, propriu-zis, de realizare în sine a căminului, cât și educativ pentru toți participanții la muncă. Dr. Ion Banea și-a pus în acea tabără tot sufletul și puterea sa de convingere pentru a-i forma pe viitorii legionari, ce plecau de acolo în toată Transilvania, înflăcărați de noul nostru crez. Dr. Ion Banea știa cum să procedeze, fiindcă pleca de la Iași, unde primise, direct de la Căpitan, flacăra vie a Legiunii.

Și la noi la Buzău, am deschis o tabără legionară, la marginea comunei Vadu-Pașii, de lângă orașul nostru. Vroiam să facem cărămizi, necesare clădirii viitorului nostru sediu, pe care-l proiectasem. Acolo însă, ne-am preocupat de cunoașterea și pregătirea viitoarelor noastre cadre ale organizației locale. Rezultatele au fost excelente, din toate punctele de vedere. Ne făcusem cărămizile noastre, și am văzut plecând, serie după serie, oameni schimbați în bine după o ședere acolo un timp oarecare. Sunt realizări care nu pot fi ignorate.

Și în Capitală, s-a deschis o tabără, mai sigur un adevărat șantier pentru construirea unui sediu central al nostru. Era al doilea după ce se terminase "Casa Verde". El s-a realizat în curtea casei, pusă la dispoziție de generalul Cantacuzino. Fiind în plin centrul Bucureștilor, ca a fost un adevărat miracol pentru locuitorii Capitalei. Aici s-a lucrat intens, zi și noapte, pentru a se termina clădirea. A fost, în același timp, și un prilej pentru afirmarea sau pregătirea noilor legionari. Era un

aflux permanent de oameni, unii curioși să vadă, cum este posibil să lucreze profesori universitari, alături de studenți sau elevi, sau muncitori împreună cu oamenii birourilor sau școlilor. Auziseră ei despre astfel de fapte, iar acum le văd cu ochii proprii.

Dar ceea ce a avut cel mai mult răsunet în opinia publică românească și chiar peste graniță au fost taberele de la Carmen Sylva din anii 1935 și 1936. Aici veneau legionari din toată țara, pe o perioadă limitată. În taberele acestea de acolo unde a fost prezent tot timpul Căpitanul s-a urmărit, îndeosebi, pregătirea acelui om de care am mai vorbit. Munca în sine era doar un prilej de a se completa momentele de educație, de deschidere și cunoaștere a oamenilor, veniți de pretutindeni. Dar nu numai acesta a fost rostul acestor două tabere, ci și acela de a asculta unele linii directoare, pe care ni le trasa Căpitanul, în anumite probleme centrale ale Mișcării Legionare.

Munca era cel mai bun prilej în această direcție. Viața aceea simplă, fără confort, dusă în tabără, a contribuit și ea la înfăptuirea scopului urmărit. Ea a constat din construirea unor bordeie, în pământ, pe faleza locului aproape de plajă, unde s-a stabilit tabăra, bordeie destinate pentru adăpost și dormit a legionarilor veniți. Pentru așa ceva s-au folosit și corturi, aduse de câteva grupuri sosite din unele regiuni ale țării. Pe lângă aceasta se făceau alei între bordeie, sau de jos din tabără până sus deasupra falezei. Materialul folosit era scos din mare, alcătuit din pietre de diverse dimensiuni, necesare acestor lucrări. Totul era redus la cea mai simplă treabă posibilă. Peste toate acestea domnea o voie bună, propice sudurii sufletești necesară viitoarelor noastre activități pe terenul luptei noastre. Desigur că era vorba de o luptă cu noi înșine și de cea cu adversarii noștri, care nu ne înțelegeau. Era o luptă de idei ce trebuia dusă în scris, sau în conferințe și convorbiri ce aveau loc de la om la om, toate numai în cadrul legilor existente în vremea aceea.

Oficialitățile guvernamentale, urmăreau, cu interes, evoluția programului din acele tabere. Ba mai mult, s-a gândit să și-l însușească, impunându-l în țară, prin aplicarea unor prevederi legale. În această privință au avut loc, în parlament, discuții, unele cu caracter contradictoriu. Aș menționa unele din opiniile exprimate de la această tribună. În vreme ce guvernul tindea la pedalarea pe munca fizică, propriu-zisă, țelul urmărit de Căpitan era cu totul altul. *Astfel, Mihai Manoilescu expune* în Senat, în ce consta originalitatea taberelor de muncă legionare:

"Tabăra de muncă este o manifestare de spiritualitate. Numai cine o înțelege așa, înțelege ce este o tabără de muncă. Ea nu este o instituție de muncă, nu este o instituție economică, nici o instituție militară și nici una administrativă. Este o instituție spirituală, un fenomen al veacului, un semn al cerului, dat vremurilor noastre, fiindcă ea este o credință".

Iată sensul real al funcționării taberelor noastre de muncă. Amintesc și de punctul de vedere similar expus de Mihai Polihroniade, în "Calendarul" imediat după încercarea construirii digului de la Vișani în vara lui 1933. *Punctul de vedere al profesorului Mihai Manoilescu a fost prezentat în ședința senatului din 20.02.1937.*

Aici în tabăra de la Carmen Sylva s-au perindat tot ce constituiau elita formată, până la acea dată, a Mișcării Legionare. Am cunoscut acolo pe aproape toți cei ce reprezentau vârfurile noastre, începând de la Ion Moța și generalul Cantacuzino până la tinerii, ca și mine, ce s-au impus cu timpul în cursul anilor, pe

1935
linia noastră. În această vară din ~~1936~~ aici mi-am făcut concediul acordat de unitatea militară, unde-mi făceam stagiul. Ceea ce forma originalitatea programului, aproape zilnic, ce se desfășura, îl alcătuiau acele ședințe sau convorbiri, ce aveau loc când și când, seara, înainte de culcare. Strânși în jurul unui foc improvizat, sau la lumina lunii, așezați, care cum se întâmpla, în jurul Căpitanului, aceste convorbiri constau din întrebări și desigur de răpunsurile date de el, după cum era cazul. Aș menționa unele din aceste subiecte, ce prezintă importanța lor, nu numai pentru zilele acelea, ci ele sunt valabile pentru totdeauna, reprezentând jaloanele noastre, trasate atunci de către Căpitan.

Cu privire la problema evreiască. Este important de cunoscut care erau părerile sale în această direcție. În prealabil, fac o trimitere la un fapt petrecut cu câțiva ani mai înainte. Era în iarna lui 1932 spre 1933, sau în iarna precedentă. Căpitanul se înapoia la Iași, din București, unde participase la dezbaterile parlamentare, ca deputat. Aproape de Râmnicu-Sărat, trenul s-a înzăpezit, datorită viscolului. În situația aceasta, călătorii au stat locului, până la deszăpezirea trenului, care a durat. Căpitanul a trimis vorbă farmacistului Aristotel Gheorghiu, șeful organizației județului Râmnicu-Sărat, să procure cantități de ceai și alimentele necesare călătorilor, aflați cu el în trenul acesta. Cum e de presupus, printre ei se aflau mulți evrei, de toate vârstele, de la copii până la bătrâni și femei. Cele solicitate, au sosit îndată, prin strădania farmacistului Aristotel Gheorghiu. Căpitanul, ajutat de cei ce-l însoțeau, a procedat la distribuirea acestor ajutoare alimentare. A făcut-o fără nici o discriminare. Toată lumea a primit din cele trimise, mult-puținul primit. Unii l-au întrebat cum de împarte aceste alimente și evreilor, dat fiind opinia lui cunoscută față de acestă populație. Iată răspunsul dat de el atunci. Redau din memorie, mai cu seamă că faptul acesta fusese cunoscut și chiar scris într-o circulară, sau așa ceva, la timpul acela: "Conduita noastră se situează pe principiile dragostei creștine. Românul are în el omenia, care-i este caracteristică. Noi nu facem deosebire între oameni, care-s creații ale lui Dumnezeu. Omenia noastră nu face discriminări, de nici un fel. Noi nu avem de a face cu evreul ca om, luat în parte, care-i ca oricare dintre noi. Avem aceleași sentimente de milostenie creștină și față de ei ca și față de oricare altă ființă omenească. Aceasta este conduita noastră, de la care nu trebuie să ne abatem, față de această populație. Pentru aceasta înțeleg să nu fac nici o deosebire în momentul acesta ivit".

Aceleași idei, dar exprimate cu alte cuvinte, le-am auzit în tabăra de la Carmen Sylva, rostite de el în timpul convorbirilor, pe care le avea cu noi:

"Altceva este când privim lucrurile pe plan general. Este cunoscut că ei ne-au acaparat comerțul, economia noastră, lăsând pe români să bată la ușile lor, în postura de cerșetori. Ba mai mult. Ținând în mâna lor puterea economică, au influențat în mod nefast și conducerea noastră politică. Aici constă lupta noastră. Să ne străduim a cuceri terenul pierdut de români, de-a lungul timpurilor și acaparat de evrei în comerț și-n celelalte domenii economico-financiare. Aceasta trebuie s-o facem pe cale pașnică, încet, cu răbdare și pregătirea elementului românesc ca să le ia locul.

Concurența să ne fie metoda cea mai bună, pentru a cuceri pieţele pierdute. În această direcție să ne îndreptăm privirile. Noi nu suntem rasiști, în sensul că am dori să-i exterminăm fizic. Nu, aceasta niciodată. Nu ar fi creștinește, dacă am face-o.

Ne-am îndepărta de la linia creștină și atunci n-am mai fi ceea ce voim să devenim". Și mai departe ne spune următoarele: "Dorim ca ei să aibă o țară a lor. În situația aceasta, noi, ca organizație politică, am fi primii care i-am recunoaște ca atare, ca stat al lor. Iată care îmi sunt părerile și pe care înțeleg să le imprim legionarilor.

Aici ne batem pe linia cuceririlor unor poziții ocupate de ei, dar numai prin concurență loială și fără încetare".

În legătură cu aceasta ne-a mai spus că intenționează să ne avântăm în comerț, ca să ne facem simțită prezența în materia aceasta economică. Ne-a prevenit că va fi greu, dar nu imposibil. Iată punctul său de vedere în această mult disputată chestiune. Ne-a mai subliniat depășirea perioadei tinereții, cu manifestații, împotriva acestui element dominant în economia românească. Toate aceste opinii le-am reținut întocmai cum el ni le-a prezentat în timpul ședерii mele acolo în tabără, când s-a ridicat o astfel de problemă de o atât de mare importanță atât în 1935 cât și în alți ani.

În 1936, se consumase un fapt destul de mult comentat în toată țara: suprimarea lui Mihai Stelescu.

Atitudinea față de trădare a fost clar exprimată de Căpitan, într-una din serile acestor convorbiri, avute cu el, la Carmen Sylva.

Datorită comportării sale, considerat și dovedit ca fiind un adevărat trădător, Stelescu și-a primit meritata pedeapsă, cuvenită unui trădător. A fost întrebat, în vara lui 1936, ce părere are. Răspunsul lui a fost fără echivoc: "dacă cineva a răspuns la o asemenea întrebare, pusă cu mulți ani înainte: nu aprob, nu dezaprob, ci constat, eu declar ferm: aprob". Primul răspuns a fost dat de Al. C. Cuza, după împușcarea lui Manciu. Răspunsul acela a dovedit că-i dat de un om fără curajul răspunderii, ambiguu, în vreme ce al Căpitanului a fost categoric. În adevăr, nu poate exista nici o ezitare, ca atitudine de adoptat, în fața unui act de trădare. Iată o poziție care merită să fie reținută, de orice luptător.

- aprovizionarea noastră, aici în tabăra Carmen Sylva, ca de altfel și în celelalte tabere, s-a făcut numai de către noi înșine. Insist să arăt aceasta, spre a dovedi, odată în plus, că nimeni din afară nu ne-a sprijinit în vreun fel oarecare, indiferent în ce domeniu ar fi fost. Astfel, fiecare județ trimitea regulat alimentele ce putea procura, iar cei ce veneau în tabără, organizat, pe grupuri, își aduceau cele necesare hranei, pe perioada cât stăteau acolo. Au fost și unii, dintre ai noștri, care stăteau în stațiune, cu soția, situație în care nu intrau în subzistența taberei. A fost cazul profesorului Ion Dobre, sau a lui Nicolae Totu, pentru o bucată de vreme, ca și al lui Mihai Polihroniade. Aceștia luau masa în oraș sau la bufetul taberei, ce funcționa în incinta ei, dar participau la programul de lucru în tabără.

- Forma incipientă de comerț legionar s-a demonstrat aici la Carmen Sylva. S-a deschis un bufet, unde se serveau gustări, fie din pește adus de pescarii amatori, fie din carne procurată de noi de pe piața orașului. Cele ce găteam noi ajutați de fetele din tabără și băieții mai pricepuți, se vindeau vizitatorilor, la un preț mult sub cel al negustorilor din oraș. O făceam fiindcă materia primă o găseam direct la producător, sau la pescarii amatori, fără să adăugăm alte adaosuri decât minimum necesar. Datorită acestui fapt, veneau mulți clienți sau turiști, care ne apreciau toate bunătățile gătite de noi. În felul acesta ne asiguram și un venit modest, dar era un venit, pe de o parte, dar și ne introduceam într-un domeniu, care în anul următor, va

deveni ceva, fără precedent: comerțul legionar. Era prima fază a luptei ce o angajam în materie de comerț. Dovedeam că treceam de la vorbe la fapte. Pe lângă comerțul propriu-zis, ce-l începeam acolo, oamenii ce lucrau la acel bufet, arătau că putem face față viitoarelor noastre inițiative în acea bătălie a comerțului legionar. S-a dovedit că izbuteam, în anii care au urmat.

Cam aceasta era viața în tabăra de la Carmen Sylva în cei doi ani cât am fost și eu acolo. Peste ani și ani, câteva zeci, aproape patruzeci la număr, m-am întâlnit acolo, cu două vechi cunoștințe: Cornel Brediceanu și Vasile Hargalaș. Toți trei ne-am plimbat în părțile acelea, ocazie cu care le-am povestit despre tabăra aceasta. Ei doar auziseră de ea. În drumul nostru, am ajuns și în partea aceea. Voiam să le arăt locul unde anume fusesem eu. În adevăr, cu oarecare greutate am reușit să identific locul, fiindcă în acest răstimp crescuse vegetația în jurul fostei noastre tabere. Ca să-i conving că în adevăr acolo fuseserăm noi, am scormonit pământul și vegetația așternută. Am dat peste potecile zidite din piatră, știute de mine, și mergând pe ele am putut reconstitui multe din așezările noastre. Cu acest prilej, le-am evocat celor doi amici, momentele de neuitat, pe care le-am trăit, în această tabără, o adevărată școală de pregătire și desăvârșire a tuturor ce treceau pe aici. Clipele acelea mi-au răscolit vremurile trăite înainte cu oamenii care și ei trecuseră în neființă, fie că fuseseră omorâți în diferite ocazii în prigoanele ce au urmat, fie că ei căzuseră vitejește pe fronturile războiului, început de noi în 1941.

Acolo, la Carmen Sylva, ne-am îmbogățit potențialul nostru spiritual, mai ales, cu care ne-am continuat lupta, în locurile de unde veniserăm. A fost o etapă de înaintare pe drumul pe care ne angajasem.

CAPITOLUL XI

POLITICIENII LA LUCRU ÎN BUZĂU.

1. ABUZIVII ÎNSCENEAZĂ REBELIUNE VICTIMELOR.

Pe la jumătatea lui octombrie 1935, după satisfacerea serviciului militar, mă stabilesc definitiv, în orașul meu natal - Buzău. Cu toate actele ce posedam, mă puteam înscrie în Baroul local, ca avocat. Aveam în plus și ordinul de lăsare la vatră.

Într-adevăr am depus toate actele, după care trebuia să treacă 15 zile, până la depunerea jurământului, cum prevedea legea. Eram, deci, în așteptarea expirării celor 15 zile, după care puteam începe formal exercitarea profesiunii. Eram familiarizat cu viața aceasta în tribunal, fiindcă cum am mai spus-o, fusesem practicant judecătoresc, în unele perioade de vacanță din vremea studenției și imediat după terminarea liceului. Mergeam în tribunal, făceam cunoștințe cu avocații noi, iar cei vechi se bucurau că le voi fi coleg, de acum înainte.

Dar iată, că între timp, primesc o veste, care m-a alarmat și nu numai pe mine, dar și pe ceilalți amici, cărora le-am comunicat despre ce este vorba. Doi tineri țărani din comuna Meteleu, în plin Bărăgan, au fost aduși la legiunea de jandarmi, maltratați de șeful de post al comunei, și de cel de secție al plasei Câmpu, care-și avea sediul în Pogoane, comuna de centru. Așa bătuți și legați, fuseseră înaintați legiunii de jandarmi, cu acte de trimiterea lor în judecată, pentru vina de a se fi manifestat ca membrii ai partidului "Totul Pentru Țară" și au împrăștiat prin comună "Chemarea" generalului Cantacuzino, șeful partidului, înființat încă din primăvară. Pe unul din acești tineri îl chema Meteleanu Ion, numele celuilalt nu-l mai reținacum.

Deși nu eram avocat, cu forme, m-am prezentat imediat la legiunea de jandarmi, comandată de căpitanul Arifeanu Constantin, având-l ca ajutor pe căpitanul Craioveanu Gheorghe. Am fost însoțit de Stelian Teodorescu, însă el a rămas afară, eu invocând calitatea de avocat. Am cerut explicații pentru ce sunt arestați acești oameni și, mai ales, pentru ce sunt așa de crunt bătuți. Mi-au argumentat că se fac vinovați de agitație politică interzisă. Mi-au îngăduit să-i văd, deci să iau legătura cu ei. M-a impresionat starea în care erau. Erau legați cu sârmă ghimpată, prezentau vânătăi pe spate și erau plini de sânge pe față, pe cămăși. În halul acesta i-au adus acolo, din post în post, ca să impresioneze pe toată lumea satelor.

Imediat am sesizat Parchetul și am cerut primului procuror să aprobe ca medicul legist să-i examineze și să le acorde asistență medicală. Jandarmii n-au voit una ca asta, dar intervenția promptă a Parchetului i-a făcut să cedeze. În timpul acesta, familiile celor doi, au venit și ele la Buzău, interesându-se de ei. Atunci am aflat amănunte, că victimile fuseseră maltratate în satul lor, apoi torturarea lor au

continuat-o ceilalți jandarmi, de la secție, cu sediul în Pogoane. Aici în Pogoane își avea sediul și pretorul plășii, un oarecare Marinescu, omul guvernului. Acolo era și judecătoria, ca și alte instituții necesare unei plăși, de mărimea aceea de la câmp.

Pretorul Marinescu era cunoscut ca fiind un om servil prefectului și guvernului. Era un liberal înrăit, care nu permitea cuiva să se manifeste în vreun fel oarecare, ca oponent al guvernului. Acest pretor își avea omul lui, pe căpitanul Craioveanu Gh., adjunctul comandantului Legiunii. Prin modul arătat voiau să bage sperietoarea în toată lumea satelor din regiune, ca să nu citească "Chemarea" noastră, sau, mai mult, de a face parte din rândul membrilor partidului nou înființat.

Hotărâm împreună cu Stelian Teodorescu, să ne deplasăm în număr cât mai mare în comuna Pogoane și, prin prezența noastră acolo, cetățenii să-și dea seama că ne putem exprima public, pe față, în văzul și auzul tuturor ceea ce gândim în limitele Constituției și a legilor, care ne garantau aceasta. Ca atare, pe jos, am pornit acest grup format în grabă. Eram cam un număr de douăzeci de persoane. Am străbătut satele, până-n comuna Pogoanele, fără să întâmpinăm vreo dificultate. Ba, pe traseu am împărțit acea "Chemare", spunând oamenilor ceea ce urmărește noul nostru partid.

În Pogoane am tras la Bicu Stănescu, care era șeful nostru de sector pe toată plasa Câmpu. Aici am ținut o ședință cu oamenii, pe care el i-a chemat îndată. Principalul subiect al ședinței l-a format protestul nostru față de abuzurile autorităților locale, ale pretorului și jandarmilor și al altora, protestând contra celor întâmplate, care s-au petrecut cu încălcarea legii. După ședință, am străbătut ulițele comunei, împrăștiind acea chemare a generalului nostru. Mergeam în cântec, după obiceiul nostru.

Au trecut câteva ore, de la sosirea noastră. La un moment dat auzim huruit de motoare și îndată își fac apariția câteva zeci de jandarmi, poate ceva mai mult de un pluton ca număr și cu ei căpitanul Craioveanu. Mașinile, în care erau acești jandarmi, opriseră în dreptul nostru, după care ei înșiruiți de-a lungul drumului, pe ambele părți, cu armele având baionetele fixate, trec în pas alergător, înconjurându-ne. Alături de Craioveanu se afla pretorul Marinescu. Solemn, în cuvinte și-n ținută, Craioveanu ne somează să ne predăm. Îl completează pretorul, care ține să precizeze că el nu poate concepe să-i fie tulburată liniștea, ordinea publică, în pretura pe care o conducea.

Începem a le argumenta că nu facem altceva decât să ne manifestăm deschis punctele din programul partidului nostru, care din martie este perfect legal. Le amintim prevederile Constituției, care permite libera exprimare a convingerilor politice, de întrunire etc. Nici vorbă să ne dea ascultare. "Aici Constituția suntem noi" ripostează pretorul Marinescu. "Eu răspund de respectarea ei ", spune Craioveanu. El nu se lasă mai prejos și stăruie în somația inițială. La un semnal, jandarmii strâng cercul în jurul nostru, cu baionetele întinse împotriva noastră. Vor să pună mâna pe noi, însă ne opunem până ce la un moment dat, toți ne culcăm la pământ, ținându-ne strâns unul de altul. Lumea satului, timorată, privea pe după garduri la scenă. Aceasta a fost totul.

Jandarmii lovesc cu brutalitate, folosind armele, lovind cu patul acestora unde nimeresc, sau apucă pe fiecare de cap, de păr, de haine și unul câte unul suntem aruncați într-un camion. Nu conturbasem cu nimic liniștea nimănui, ci am

căutat să arătăm, prin prezența noastră acolo, că avem voie să ne deplasăm, să vorbim oamenilor despre ce gândim și ce vrem noi cu formațiunea politică, "Totul Pentru Țară". Mai voiam să dovedim solidaritatea cu cei doi țărani torturați și duși legați la Buzău, fără nici un motiv legal, întemeiat cumva.

Cum vedem, autoritățile au căutat să inverseze rolurile. Ei, cei abuzivi, mereu provocatori și intoleranți cu adversarii, prin jandarmii ce le stau la dispoziție, recurg la cele mai diabolice metode ca să reducă la tăcere pe cei ce le stau în cale.

Ca să impresioneze populația, s-o timoreze, suntem duși pe ulița principală a comunei, la sediul secției de jandarmi. Legați fedeleș, ca infractorii de rând, aici suntem supuși unui simulacru de interogator. N-aveam asupra noastră decât actele de identitate, încolo nimic, care să le ofere un pretext în plus. Suntem îngrămădiți într-o cămăruță, înghesuiți unul într-altul, cu pază dublă - triplă pe afară.

După un timp vine să ne vadă Ionel Albu, judecătorul șef al judecătoriei din Pogoane. Îi auzim vocea, răstindu-se la șeful de secție și apoi reproșându-i afară căpitanului Craioveanu cum de s-au făcut toate acestea fără prealabila sa aprobare, ca șef al judecătoriei. El era coleg de clasă cu Stelian Teodorescu, iar pe mine mă cunoștea din tribunal. Ne dă asigurări că ni se va da drumul. Ce știa el?

Abuzivii nu se opresc aici. Voiau să ne înscenеze un proces, în toată regula. Telefoanele zbârnâie. Pretorul informează prefectul, acesta ministrul de interne, după care vin dispoziții de sus în jos. Aici în tribunal aveau omul lor, pe Stoica Bosneanu, pe care-l cravașase Vasile Melinte, fostul procuror, în articolul "Netrebnicia magistraților", încă în decembrie 1933, iar pentru jandarmii buzoieni scrisese tot atunci articolul "Ticăloșia jandarmilor". Deci aveau oameni pe plan local, pe care-i puteau manevra, fără dificultate, în sensul dorit de guvernamentali.

Fără întârziere ni se lansează mandate de arestare, pentru rebeliune. Ce puteam face? Decât că a doua sau a treia zi ni se confirmă aceste mandate. Magistrații aleși de Stoica Bosneanu sunt la datorie. Luăm drumul închisorii, împreună cu cei doi țărani, care sunt incluși în grupul nostru. La ședința de confirmare, s-au prezentat peste zece avocați, ca apărători, printre care, Apostol Albu, tatăl judecătorului de la Pogoane. Toți au demonstrat că nici vorbă nu-i de vreo rebeliune, în sensul legii; de asemenea că printre cei arestați se află un coleg al lor, referindu-se la mine.

Totul a fost zadarnic. Am luat drumul penitenciarului, unde am stat cam zece zile, până ce apelul făcut contra hotărârii de confirmare a fost judecat de Curtea de Apel din București. Aceasta a infirmat mandatele tuturor. Iată-ne liberi, după o înscenare ce ni s-a făcut.

Imediat, după ce am ieșit din închisoare, am depus jurământul ca avocat. Ancheta a durat cam o jumătate de an, după care ni se emite ordonanța de trimitere în judecată. Se pusese în mișcare tot personalul justiției, pe care doctorul C. Angelescu, politicianul local și-l alese cu ani înainte. Infracțiunea: rebeliune. Procesul nu s-a finalizat decât după începerea războiului, prin 1942/1943. S-a terminat prin achitarea mea de către Curtea Marțială, unde fusesem trimis spre judecare.

Am prezentat aceste episoade de la Buzău, din faza de început a reorganizării noastre, sub forma partidului "Totul Pentru Țară". Cu toate aceste piedici, ne-am continuat drumul.

Odată cu intrarea mea în tribunal, ca avocat, aveam cu toții o altă poziție. Cu toate acestea am avut încă multe alte cazuri de abuzuri.

Cum vedem, Buzăul doctorului Angelescu nu voia să se dezmintă. Voia să împiedice, cu orice preț, activitatea noastră în fieful lui electoral, considerat a fi o cetate liberală. Cu timpul însă vom reuși să-l învingem. Dar vor mai trece câțiva ani până atunci.

2. ALTE VICTIME: *FRAȚII NICOLAE ȘI GHEORGHE CREȚU.*

Despre agresivitatea doctorului Angelescu ne făcuse atenți, cum am amintit, încă în 1932, Căpitanul, când ne-am prezentat lui cu Stelian Teodorescu, la Iași. El împânzise județul Buzău cu elemente fidele lui, în toate sectoarele administrației, indiferent care erau ele: justiția, jandarmeria, poliția, episcopia, învățământul și până la cele mai mici așezări locale. Totul îi era supus. Pe lângă acest aparat administrativ, el mai avea și subalternii săi, pe linie de partid care, la rândul lor terorizau pe toți cei ce li se opuneau. Aceștia erau adevărați satrapi, care aveau mână liberă, în sectorul lor. Așa se face că mai întotdeauna, acești satrapi erau aleși parlamentari, numiți în diferite funcții, sau primeau posturi, adevărate sinecuri, în diverse societăți comerciale sau financiare.

Aceștia nu admiteau nici un fel de opozant în zona pe care o aveau în subordine. Am văzut cum acel pretor Marinescu făcea ceea ce voia el în pretura sa.

Voi prezenta acum un alt caz, de astă dată în zona muntoasă a județului. Este vorba de colonelul Marinescu, care își avea zona lui pe valea Pârscovului, în sus, pe apa râului Buzău. Localitatea centrală a lui era Pârscovul. Aici își avea sediul judecătoria, centrul agricol, șeful de secție al jandarmilor, ca și toate celelalte compartimente unei corespunzătoare administrări a sectorului.

Peste toate acestea trona, ca un adevărat pașă, colonelul Marinescu, coincidență de nume cu al pretorului de care am vorbit mai înainte. Prin tot felul de metode și-i apropia pe toți care dețineau o frântură din acest aparat administrativ. Când se întâmpla ca vreunul să nu-i corespundă, găsea căile să-l îndepărteze.

Pentru campania electorală își alegea echipe de bătăuși, pe care și-i recompensa, cât se poate de bine, oferindu-le diverse avantaje. Acest colonel era mai tot timpul parlamentar, ori deputat, ori senator. Era energic, folosind metodele cazone. Era meschin, vanitos, vindicativ, fără menajamente.

Avea doi băieți, cărora știa să le pregătească viitoarele cariere. Unul intrase în magistratură, aranjându-i un loc bun chiar la judecătoria din Buzău, indiferent dacă era capabil, iar al doilea se înscrisese în avocatură, numai ca să aibă un titlu, el urmându-i tatălui în politică. Era cam de vârsta mea, dar intrat în această profesiune ceva mai târziu.

În sectorul Pârscov, exista un sat, aruncat pe o coastă de deal, satul Dâlma. Oamenii acelor locuri scormoneau fiecare palmă de pământ pe care o cultivau cu cele mai potrivite și corespunzătoare plante, necesare hranei. Ca să-și completeze strictul necesar, unii munceau la pădure, venind acasă săptămânal, sau chiar mai rar. Puțini la număr aveau ceva pământ la câmp, după reforma agrară, după primul război. Printre ei se aflau unii care trudeau pe domeniul colonelului Marinescu, care știa cum să-i protejeze, spre a-i menține mereu datornici.

căutat să arătăm, prin prezența noastră acolo, că avem voie să ne deplasăm, să vorbim oamenilor despre ce gândim și ce vrem noi cu formațiunea politică, "Totul Pentru Țară". Mai voiam să dovedim solidaritatea cu cei doi țărani torturați și duși legați la Buzău, fără nici un motiv legal, întemeiat cumva.

Cum vedem, autoritățile au căutat să inverseze rolurile. Ei, cei abuzivi, mereu provocatori și intoleranți cu adversarii, prin jandarmii ce le stau la dispoziție, recurg la cele mai diabolice metode ca să reducă la tăcere pe cei ce le stau în cale.

Ca să impresioneze populația, s-o timoreze, suntem duși pe ulița principală a comunei, la sediul secției de jandarmi. Legați fedeleș, ca infractorii de rând, aici suntem supuși unui simulacru de interogator. N-aveam asupra noastră decât actele de identitate, încolo nimic, care să le ofere un pretext în plus. Suntem îngrămădiți într-o cămăruță, înghesuiți unul într-altul, cu pază dublă - triplă pe afară.

După un timp vine să ne vadă Ionel Albu, judecătorul șef al judecătoriei din Pogoane. Îi auzim vocea, răstindu-se la șeful de secție și apoi reproșându-i afară căpitanului Craioveanu cum de s-au făcut toate acestea fără prealabila sa aprobare, ca șef al judecătoriei. El era coleg de clasă cu Stelian Teodorescu, iar pe mine mă cunoștea din tribunal. Ne dă asigurări că ni se va da drumul. Ce știa el?

Abuzivii nu se opresc aici. Voiau să ne înscenеze un proces, în toată regula. Telefoanele zbârnâie. Pretorul informează prefectul, acesta ministrul de interne, după care vin dispoziții de sus în jos. Aici în tribunal aveau omul lor, pe Stoica Bosneanu, pe care-l cravașase Vasile Melinte, fostul procuror, în articolul "Netrebnicia magistraților", încă în decembrie 1933, iar pentru jandarmii buzoieni scrisese tot atunci articolul "Ticăloșia jandarmilor". Deci aveau oameni pe plan local, pe care-i puteau manevra, fără dificultate, în sensul dorit de guvernamentali.

Fără întârziere ni se lansează mandate de arestare, pentru rebeliune. Ce puteam face? Decât că a doua sau a treia zi ni se confirmă aceste mandate. Magistrații aleși de Stoica Bosneanu sunt la datorie. Luăm drumul închisorii, împreună cu cei doi țărani, care sunt incluși în grupul nostru. La ședința de confirmare, s-au prezentat peste zece avocați, ca apărători, printre care, Apostol Albu, tatăl judecătorului de la Pogoane. Toți au demonstrat că nici vorbă nu-i de vreo rebeliune, în sensul legii; de asemenea că printre cei arestați se află un coleg al lor, referindu-se la mine.

Totul a fost zadarnic. Am luat drumul penitenciarului, unde am stat cam zece zile, până ce apelul făcut contra hotărârii de confirmare a fost judecat de Curtea de Apel din București. Aceasta a infirmat mandatele tuturor. Iată-ne liberi, după o înscenare ce ni s-a făcut.

Imediat, după ce am ieșit din închisoare, am depus jurământul ca avocat. Ancheta a durat cam o jumătate de an, după care ni se emite ordonanța de trimitere în judecată. Se pusese în mișcare tot personalul justiției, pe care doctorul C. Angelescu, politicianul local și-l alese cu ani înainte. Infracțiunea: rebeliune. Procesul nu s-a finalizat decât după începerea războiului, prin 1942/1943. S-a terminat prin achitarea mea de către Curtea Marțială, unde fusesem trimis spre judecare.

Am prezentat aceste episoade de la Buzău, din faza de început a reorganizării noastre, sub forma partidului "Totul Pentru Țară". Cu toate aceste piedici, ne-am continuat drumul.

Odată cu intrarea mea în tribunal, ca avocat, aveam cu toții o altă poziție. Cu toate acestea am avut încă multe alte cazuri de abuzuri.

Cum vedem, Buzăul doctorului Angelescu nu voia să se dezmintă. Voia să împiedice, cu orice preț, activitatea noastră în fieful lui electoral, considerat a fi o cetate liberală. Cu timpul însă vom reuși să-l învingem. Dar vor mai trece câțiva ani până atunci.

2. ALTE VICTIME: *FRAȚII NICOLAE ȘI GHEORGHE CREȚU.*

Despre agresivitatea doctorului Angelescu ne făcuse atenți, cum am amintit, încă în 1932, Căpitanul, când ne-am prezentat lui cu Stelian Teodorescu, la Iași. El împânzise județul Buzău cu elemente fidele lui, în toate sectoarele administrației, indiferent care erau ele: justiția, jandarmeria, poliția, episcopia, învățământul și până la cele mai mici așezări locale. Totul îi era supus. Pe lângă acest aparat administrativ, el mai avea și subalternii săi, pe linie de partid care, la rândul lor terorizau pe toți cei ce li se opuneau. Aceștia erau adevărați satrapi, care aveau mână liberă, în sectorul lor. Așa se face că mai întotdeauna, acești satrapi erau aleși parlamentari, numiți în diferite funcții, sau primeau posturi, adevărate sinecuri, în diverse societăți comerciale sau financiare.

Aceștia nu admiteau nici un fel de opozant în zona pe care o aveau în subordine. Am văzut cum acel pretor Marinescu făcea ceea ce voia el în pretura sa.

Voi prezenta acum un alt caz, de astă dată în zona muntoasă a județului. Este vorba de colonelul Marinescu, care își avea zona lui pe valea Pârscovului, în sus, pe apa râului Buzău. Localitatea centrală a lui era Pârscovul. Aici își avea sediul judecătoria, centrul agricol, șeful de secție al jandarmilor, ca și toate celelalte compartimente unei corespunzătoare administrări a sectorului.

Peste toate acestea trona, ca un adevărat pașă, colonelul Marinescu, coincidență de nume cu al pretorului de care am vorbit mai înainte. Prin tot felul de metode și-i apropia pe toți care dețineau o frântură din acest aparat administrativ. Când se întâmpla ca vreunul să nu-i corespundă, găsea căile să-l îndepărteze.

Pentru campania electorală își alegea echipe de bătăuși, pe care și-i recompensa, cât se poate de bine, oferindu-le diverse avantaje. Acest colonel era mai tot timpul parlamentar, ori deputat, ori senator. Era energic, folosind metodele cazone. Era meschin, vanitos, vindicativ, fără menajamente.

Avea doi băieți, cărora știa să le pregătească viitoarele cariere. Unul intrase în magistratură, aranjându-i un loc bun chiar la judecătoria din Buzău, indiferent dacă era capabil, iar al doilea se înscrisese în avocatură, numai ca să aibă un titlu, el urmându-i tatălui în politică. Era cam de vârsta mea, dar intrat în această profesiune ceva mai târziu.

În sectorul Pârscov, exista un sat, aruncat pe o coastă de deal, satul Dâlma. Oamenii acelor locuri scormoneau fiecare palmă de pământ pe care o cultivau cu cele mai potrivite și corespunzătoare plante, necesare hranei. Ca să-și completeze strictul necesar, unii munceau la pădure, venind acasă săptămânal, sau chiar mai rar. Puțini la număr aveau ceva pământ la câmp, după reforma agrară, după primul război. Printre ei se aflau unii care trudeau pe domeniul colonelului Marinescu, care știa cum să-i protejeze, spre a-i menține mereu datornici.

Din acest sat am cunoscut doi frați: Nicolae și Gheorghe Crețu. Ei nu dispuneau decât de bucățele de pământ, pe care le moșteniseră de la părinți. Amândoi aveau căsnicii întemeiate și soldate cu copii. Cum am spus, pământul era arid, râpos. Ei nu s-au depărtat de satul lor, ci au rămas locului. În schimb au transformat aceste mici terenuri ale lor, neproductive, în pajiști pentru pășunat vitele, câte aveau și, mai mult, decât aceasta, au plantat pe toate hârtoapele pomi roditori, care se pretau regiunii: meri, pruni de soi. Învățaseră meseria aceasta de pomicultori și izbutiseră să scoată soiurile cele mai roditoare și bine apreciate, necesare familiei lor, dar și pe piață.

Dar acești frați Crețu nu s-au limitat numai să schimbe aspectul acelor hârtoape, ci au început o acțiune de răspândire în satul Dâlma și apoi mai departe, a ideilor noului partid "Totul Pentru Țară", lansat de generalul Cantacuzino.

Munca acestor doi frați nu a rămas fără rezultat. Oamenii acelor locuri încep și ei să se intereseze, mai întâi timid, apoi cu curaj, de tot ce le aparea lor mai important și de folos pentru bunul lor trai. Ei vedeau în noul partid speranța unei îndreptări a inechităților social-economice, pe care le vedeau sub ochii lor. Cei doi frați se bucurau că sămânța aruncată de ei, prinde rădăcini, cu fiecare zi care trece. Mai mult decât aceasta, oamenii vin la ei să se intereseze, cer relații, dorind să cunoască cât mai multe amănunte. Frații Crețu mențineau un strâns contact cu organizația noastră din Buzău, de unde cereau la rândul lor informații, și multe alte date ce-i interesau.

Fără îndoială că rezultatele activității lor, în această direcție, în Dâlma și-n satele învecinate, nu puteau rămâne fără ecou și nu puteau trece neobservate de satrapul regiunii, sau de oamenii acestuia, începând cu cel mai de jos agent al lui și până la jandarmul locului.

Colonelul știa prea bine ce vrea Mișcarea Legionară, acum intitulată "Totul Pentru Țară". El nu putea gândi decât pe linia propriului partid liberal, aflat la cârmă și în consecință s-a hotărât să stopeze orice fel de activitate a oricui, în feuda sa, activitate care îl deranja.

Îndată s-a și pornit pe treabă. A început ierarhic, de jos în sus. Mai întâi a pus în mișcare prima rotiță a rețelei sale de represiune: șeful de post local. Acesta a efectuat o percheziție domiciliară a gospodarilor Crețu. Sub ochii îngroziți ai familiei - soție, copii - acolo în casa lor, au început a-i umili, insulta, fiind apoi bătuți crunt. După aceea, legați ca pe hoții de cai, au fost duși la Pârscov, unde-s luați în primire de șeful de secție. Acesta continuă tortura fraților Crețu. Vina lor: îndrăzniseră să difuzeze acea chemare, întocmai ca și țăranii din Meteleu.

Difuzarea acestei chemări și răspândirea acelui crez, nu puteau fi tolerate de satrapul acelei zone, care se simțea direct vizat. La fel ca și cu ceilalți doi, și frații Crețu au fost legați și duși din post în post, de acolo până la sediul legiunii de jandarmi. Tot așa au urmărit să descurajeze pe oricine ar mai îndrăzni să le urmeze îndemnul. În această stare îi găsesc pe cei doi la legiunea de jandarmi. Eram de-acum avocat, cu puțină vechime.

Aici, la Buzău, sunt luați în primire de alți politicieni, care, la rândul lor, pun în mișcare alte rotițe în angrenajul lor. Încap tot pe mâna căpitanului Craioveanu. Acesta, meșter în a ticlui acte, le întocmește dosar penal de rebeliune. Cu actele dresate sunt înaintați Parchetului, care le emite mandate de arestare. După

termenul procedural, mandatele sunt confirmate de fabrica ce funcționa cu magistrații lui Bosneanu. Cu toate stăruințele depuse de apărare, frații Crețu rămân arestați. Am depus mult efort profesional, ca să obțin ceea ce urmăream, dar fără succes.

Am urmat calea apelului la Curtea de Apel București. Aici, alți magistrați, departe de influențele nefaste ale clubului politic, a infirmat mandatele de arestare și, drept urmare, acești săteni din comuna Dâlma au fost eliberați. Nu mai reținexact cum s-a soldat procesul lor, dar în mod sigur că nu au mai fost arestați, pentru înscenarea ce li se făcuse, pentru așa-zisa rebeliune.

Am prezentat și acest caz, pentru a ilustra mașinațiunile la care adversarii, respectiv politicienii, au recurs ca să ne împiedice să ne desfășurăm activitatea politică, după legalizarea partidului nou înființat.

Au trecut ani de atunci. Frații Crețu, întorcându-se la modesta lor gospodărie, au continuat să-și ducă viața lor de oameni harnici și cu grijă de familie. Cu toate că colonelul Marinescu se afla spre sfârșitul vieții lui, unul din băieți, cel școlit în străinătate, apt pentru a purta haina militară, când țara avea nevoie de aportul lui, ca de altfel al tuturor de vârsta sa, a știut să se eschiveze, sub diferite motive de la sfânta datorie, pe care o cerea Patria.

În vremea aceasta frații Crețu, cei de la "talpa țării" au răspuns la o altă "chemare" ce le-a fost făcută, încă de la primele zile ale declanșării războiului. Când pe unul, când pe celălalt i-am întâlnit îmbrăcați în haina militară. Când și când veneam și eu în vreun concediu, întâmplător îi vedeam ostași și ei veniți tot așa. Pentru ei nu se punea problema unui aranjament, ca fiul colonelului, ci au răspuns "prezent" la chemarea țării. Și ce aveau ei de apărat ? Desigur nu moșii în sensul strict al cuvântului, ci "moșia", care pentru ei însemna "țara", termen luat în sensul lui abstract.

Iar când sub presiunea altor urgii, abătute peste capul țării implicit al lor, băiatul lui Marinescu, cel școlit, a știut să se plece, să-și ofere serviciile noului sistem, în contrast cu frații Crețu, acești oameni simpli, care au căutat să-și arate opunerea lor, în felul gândit de ei atunci, după august 1944.

Rezultatul l-am observat peste alți câțiva ani. Ei, Nicolae și Gheorghe Crețu, au urcat panta Golgotei, luându-și în spate crucea lor și a Neamului, aruncați în temnița Aiud, fiindcă voiau să-și apere bucățile lor de pământ, transformate de ei, din hârtoape și râpe uscate de deal în grădini cu pajiști și pomi roditori. Erau legați de fiecare palmă de pământ, pe care o lucrau ei. Cei ai colonelului Marinescu au abandonat totul, fiindcă n-aveau în ei nimic comun cu glia, pe care doar o speculau, pentru atingerea unor țeluri personale, meschine.

Iată două poziții diametral opuse, pe care le consemnez în încheierea acestui capitol.

CAPITOLUL XII

SCHIMBĂRI DIN MERS.

1. METODELE POLITICIANISTE ALE DOCTORULUI C. ANGELESCU.

Ca să-și formeze o organizație politică puternică în Buzău, doctorul C.Angelescu nu se da în lături de la nici o metodă, care să-i asigure deplin succes, pe toate planurile. De-alungul anilor, procedând astfel a reușit să devină persoana de care toți se temeau. Cu greutate putea cineva să i se opună sau să-i reziste. Voi arăta câteva din procedeele acestui politician, cunoscute de mine.

Un profesor, din Buzău, ce preda limba germană, a cutezat să-l înfrunte. Profesorul acesta era director al liceului "Hașdeu" și se înscrisese în organizația locală a partidului național-țărănist. Se numea Sava Anghel. În toamna anului 1933, acesta a scris un articol într-un ziar local "Brazda", articol intitulat: "S-apropie sorocul". Să vedem câteva fragmente mai importante din cuprinsul articolului, scris în perioada pregătitoare alegerilor din acel an:

"A sosit Rasputinul politic al Buzăului, doctor C. Angelescu, însoțit de statul său major. Toți se pleacă și intră la club. Ah! Clubul liberal de la Buzău, în care partizanii șireți și mincinoși nu-și întind decât mâna stângă, în timp ce dreapta o înfig pe cocoșul revolverului. Câte crime s-au pus la cale din el, de ciocoii liberali pe vremuri?...".

Cum observăm, în cuprinsul articolului, din care am reprodus câteva idei, persoana considerată tabu în Buzău, a fost șfichiată cu pana condeiului temerarului profesor. Nimeni până la el nu cutezase să-i dea jos masca ipocriziei de pe fața personajului care crease acel climat pestilențial de "vespasiană" pe plaiurile și câmpiile buzoiene.

Din momentul publicării acestui articol, a început o adevărată prigoană contra îndrăznețului profesor Sava Anghel. Cu toată furia, s-a dezlănțuit împotriva lui. Doctorul Angelescu a voit să-l distrugă din toate punctele de vedere. I-a înscenat un proces penal și un altul administrativ. Totul s-a terminat tocmai în 1938. Vreme de cinci ani profesorul a fost purtat pe drumuri în judecăți și anchete. Din noianul născocirilor nu mai rămăsese nimic. Doctorul C. Angelescu a dovedit o câinie împotriva acestui profesor, cum numai un politician de talia lui o putea face. N-a cedat decât când profesorul Sava Anghel a prezentat sentințe judecătorești, una după alta pronunțate în favoarea sa. Nici chiar contra evidenței el nu a vrut să cedeze. A trebuit să renunțe în 1938, fiindcă el nu mai dispunea de un fief electoral și de un personal al clubului, ca pe vremuri, care să-i permită chiar o exterminare fizică a profesorului. E un caz rarisim, când el a trebuit să dea înapoi, în situația aceasta.

Cazul acesta constituie o frântură din acea furie oarbă, cu care s-a dezlănțuit el împotriva unui adversar politic, modest profesor secundar, dar erou pe frontul din 1916/1918, cadru didactic eminent și competent conducător de liceu .

Dar ce s-a întâmplat cu Stelian Teodorescu al nostru?

Mai întâi să amintesc de un alt fost adept al nostru. E vorba de colegul meu de clasă, care intrase în rândurile noastre încă de la început. La prima prigoană din 1933, timorat, s-a dat înapoi, în urma unor promisiuni, ce i s-au făcut. Din anul următor el n-a mai rămas printre noi. Promisiunile făcute i-au fost îndeplinite. Pusese ochii pe el și ca atare trebuia recompensat. În adevăr, la terminarea studiilor universitare, i s-a dat o catedră de profesor în Buzău, la început într-o localitate apropiată și apoi chiar în oraș. Era o cucerire a doctorului.

Dar cu Stelian Teodorescu era altceva. Vreme de patru ani el se dedicase numai organizării locale a Mișcării Legionare. N-a vrut să fructifice diploma sa de licențiat, să fie numit profesor. Ar fi dorit și el să fie mai aproape de părinți și familia, în curs de înființare. Dar n-a fost astfel, cum se așteptau toți ai lui.

După patru ani, Stelian Teodorescu obosise, simțea nevoia să se retragă. Toate aveau o limită. Dusese o viață modestă, simplă, așa cum pretindea celorlalți s-o ducă. Cu răbdare și tact, uneori fără menajamente a reușit, ajutat de cei ce-i erau în jur, ceea ce ne propusesem.

Cum în 1932, când fusesem amândoi la Căpitan, își arătase hotărârea de a se dedica un număr de ani, pentru Mișcare. Acum, după trecerea anilor, s-a prezentat tot șefului lui și i-a cerut dezlegare să se retragă din rolul pe care-l jucase pe plan local și să-și fructifice diploma, în sensul de a obține un post în învățământ. Fără îndoială că dorea să fie numit undeva mai aproape de Buzău sau într-un județ învecinat. În această privință a găsit toată înțelegerea din partea Căpitanului, care i-a dat dezlegarea cerută.

Fără nici o cale mai obscură, Stelian Teodorescu a adresat Ministerului Învățământului o cerere în acest sens. Cererea a fost expediată oficial prin poștă. Atunci era titular al acestui minister doctorul C. Angelescu. Solicitantul era în așteptarea unui răspuns, care întârzia.

În vara lui 1936, mă aflam cu el pe strada principală a orașului, făcând amândoi o mică plimbare. Discutam probleme de-ale noastre. De multe ori își exprima regretul că nu urmase Dreptul, situație în care nu mai era nevoit să solicite post la nivel central. Ar fi profesat avocatura, așa cum făceam eu. Deci ne aflam amândoi în centrul orașului, plimbându-ne.

La un moment dat se apropie de noi un individ, pe care-l știam din vedere că-i omul de casă al primarului liberal Stan Săraru. Era cunoscut de toată lumea ca fiind un notoriu agent liberal. Acum era folosit de clubul acestora, cu diferite sarcini. Individul acesta, apropiindu-se de noi, face o înclinare a capului, în semn de salut, după care întreabă care din noi este domnul Stelian Teodorescu și completează, "domnul profesor Stelian Teodorescu". Suntem oarecum intrigați de această intervenție a individului, după care el ne spune ce misiune are. "Domnule profesor, domnul ministru doctor Angelescu vă roagă să-i faceți o vizită la club" și ne arată locul unde anume. Nu era acolo clubul liberalilor, ci era un local, zis club, deschis tuturor notabilităților orașului, indiferent ce politică făceau ei. Acolo se întâlneau intelectuali de diferite orientări, care discutau probleme, nu numai politice ci și de altă natură, ocazie când se consuma cafea, ceai etc. Încăperea se afla chiar în centrul orașului, la etajul unei clădiri.

Când aude despre ce este vorba Stelian Teodorescu se uită lung la mine și ezită o clipă să se pronunțe. Agentul insistă să-l conducă până acolo. Îl privesc cu oarecare subînțeles în priviri pe acest om, care, dându-și seama de rezerva noastră, mă asigură că nu se va întâmpla nimic, el fiind garantul acestei asigurări. Mă cunoștea destul de bine, ca să-mi dea mie această asigurare. În fine Teodorescu acceptă să se ducă, dar insistă să-l însoțesc eu până la ușa scărilor, ce ducea sus la club. Mi-a spus tare ca acolo să-l aștept până se întoarce. Era prea la lumina zilei ca să se întâmple ceva neplăcut.

După puțină vreme de așteptare, îl văd pe Teodorescu că apare puțin roșu la față. Îmi destăinuie ce anume s-a întâmplat. În adevăr, acolo, doctorul Angelescu l-a întâmpinat cu urarea de "Bun găsit domnule Teodorescu" și-i întinde mâna. Îl anunță că a primit cererea sa de numire în învățământ și-i comunică și rezultatul: numirea oriunde în țară, în afară de Buzău, oraș sau județ. Îi dă a înțelege de ce anume nu. Îi mai comunică că are posturi vacante în Ardeal, de pildă. Teodorescu acceptă oferta acestui ministru, care era cunoscut și sub numele de "șarpele cu ochelari", nume dat în derâdere, din cauza răutății sale veninoase.

Am redat modul cum se acordau posturi, criteriile și scopurile urmărite de către politicienii zilelor acelea. Lui Stelian Teodorescu nu i s-a aprobat numirea în învățământ unde ar fi dorit el, sau familia lui, pentru motive bine cunoscute. Doctorul Angelescu voia cu orice preț să scape de un om care-i crea dificultăți în citadela sa politică. Îl voia cât mai departe de aici. În schimb pe unul ca Gicu Popescu, și el tot profesor, fiindcă îl făcuse inofensiv, îl numise chiar în Buzău.

Indiferent de veleitățile acestor politicieni, de țelurile lor, noi ne vom continua drumul început. Se trăsese brazdă sănătoasă, care în mod sigur va da roade bune.

2. CU GENERALUL CANTACUZINO PRINTRE BUZOIENI.

Încă din 1932, Căpitanul ni-l dăduse ca șef al județului pe tatăl său, profesor Ion Zelea-Codreanu. Cu toate acestea Stelian Teodorescu a fost elementul dinamic, până la plecarea sa. În 1936 el părăsește Buzăul, începându-și cariera ca profesor, mai întâi la Sighișoara, iar după un an, la Gherla. Cum observăm doctorul nu-l voia undeva stabil.

Pentru motivele cunoscute, Căpitanul ni l-a dat șef al nostru pe însuși generalul Cantacuzino, șef al partidului. Aveam, pe plan local ca înlocuitor al său, o persoană recent intrată în rândurile noastre, preot Tănase Bratu. Era profesor la seminarul din localitate.

Venirea generalului în fruntea organizației Buzău s-a datorat și faptului că avuseseră loc cele două brutalități ale autorităților guvernamentale, de care am făcut vorbire într-un capitol anterior. Avusesem ca umbrelă protectoare până acum pe profesorul Codreanu, iar de azi înainte îl vom avea, pentru un timp pe "domnul general". Nici că se putea o alegere mai potrivită.

Datorită represiunilor amintite, ne-am gândit să-l solicităm pe "domnul general" să ne facă o vizită scurtă. Voiam ca, prin prezența lui în mijlocul nostru, să vadă adversarii noștri că nu suntem singuri, că avem pe "cineva" în fruntea noastră

și ca atare să nu mai îndrăznească a ne ataca sau brutaliza. Se știa că generalul, "eroul de la Coți" era bine cunoscut în țară și noi doream să-l aducem la Buzău, ca lumea aceea, ce încă ne privea cu rezerve, să-l vadă pe viu, cum arată, cum se prezintă. Simțeam această nevoie.

Pentru ziua vizitei făcurăm unele pregătiri. Nu era o întrunire politică propriu-zisă, ci doar o luare de contact cu noi, cei locali, ce formam nucleul organizației. Cu ani mai înainte adusesem pe tatăl Căpitanului, cu care prilej acesta a ținut o conferință, într-o sală anume închiriată. Acum însă voiam să fie ceva mai intim, fără prea multă publicitate în jurul vizitei.

În acest scop am chemat în oraș, din fiecare sector și din localitățile județului, numai legionari marcanți, cu un trecut, pregătire și activitate corespunzătoare. Convorbirea, să nu spun ședința, urma să aibă loc în curtea lui Constantin Popescu-Buzău, care intrase în mișcare imediat după prigoana din 1933. Curtea casei sale era încăpătoare, pe lângă faptul că era situată central. Nu era vorba să-l aducem la sediul nostru, care era destul de modest, alcătuit numai din două cămăruțe.

Așadar, pentru ziua fixată, stabilim cine și cam câți legionari urmau să vină în oraș. Am format două grupuri, unul care să rămână în curtea locuinței lui Popescu-Buzău, iar un alt grup să-l primim la gară. Grupul acesta care a mers la gară număra cam o sută de persoane. Mai toți erau chipeși și bucuroși să-l vadă pe bătrânelul, care a întinerit intrând în rândurile noastre. Erau în același timp mândri de un așa șef.

Nu voiam să facem această primire cu surle și tobe, cum obișnuiau s-o facă alți conducători de partide, cu veleități de mari lideri, care se făloșeau a strânge mâini în dreapta și-n stânga, aclamați de oameni recrutați în acest scop și închipuiți că reprezintă "mulțimea" maselor.

Generalul nostru coboară din vagon, modest, simplu, fără nici o paradă. Este însoțit de C. Popescu-Buzău. Pe peron îl întâmpinăm doi - trei, printre care și fiica lui Popescu-Buzău, soția profesorului Ionescu, din localitate. Ea îi oferă un buchet de flori, la coborârea din vagon. Aceasta i-a fost primirea acolo pe peronul gării. Din lumea aceea grăbită să plece sau să vină, să aștepte, îl recunosc pe acest omuleț și-l aclamă instantaneu, spontan, cunoscându-i trecutul lui glorios.

În stradă, în spatele gării, legionarii veniți erau în front și-l așteptau. El trece în revistă pe cei care-l așteptau și după ce face această formalitate spune: "Să mergem copii".

Astfel se formează coloana. El merge în frunte cu flori în mână. În urma lui pornesc acei flăcăi, care și dau drumul unui cântec, după cum ne era obiceiul. Pe trotuare și pe bulevardul ce duce spre centrul orașului, ni se alătură, pe toată lățimea arterei, oameni nechemați de nimeni, dar doritori să-l vadă, să-l însoțească pe omul care a uimit lumea prin voiciunea și clarviziunea sa. Tempoul cadenței îl dă el. Pășește încet și hotărât, astfel cum îi este și vrerea. Cu acea mulțime, care ni se adaugă pe parcurs, trecem pe lângă liceu, prefectura județului, apoi către primărie și poliție, căci acesta este traseul.

Ajunși în curtea gazdei, încheiem toți un careu. Îl avem în mijloc pe "domnul general". Nu l-a obosit mersul pe jos. Aici trece în revistă fiecare rând, din cei ce formau frontul. Pășește încet, se oprește în dreptul câte unuia, adresând ici-colo câte o vorbă potrivită. Ajunge în dreptul unui bătrân ca și el, amestecat cu cei tineri. Se

opreşte îndelung în dreptul lui şi, văzându-l numai cu o mână, îl scrutează cu privirea, îi întinde mâna şi-l întreabă scurt, ostăşeşte:

"Unde ţi-ai lăsat-o pe cealaltă, camarade?". "La Cireşoaia, domnule general!", răspunde în aceiaşi termeni. Îl mai priveşte încă o dată prelung şi apoi completează, în auzul tuturor celorlalţi:

"Ţi-a mai rămas una ca să ţii sus, cu ea drapelul unei lupte. Mă bucur că întâlnesc aici soldaţii de ieri, alături de aceşti flăcăi, soldaţii de azi!".

Amintesc faptul că Cireşoaia este punctul unde ostaşii Buzăului s-au acoperit de glorie, în luptele de la Mărăşeşti-Mărăşti.

După ce termină trecerea în revistă, vorbeşte întregului grup care se strânge în cerc şi-l ascultă. Redau frânturi de idei, reţinute din memorie: "Ieri am luptat pe un front cu un inamic, ce ne cotropise ţara. Am luptat să ne făurim Unirea tuturor românilor. Şi am biruit. Azi luptăm contra unui inamic dinăuntru, pentru ca românul să devină stăpân în casa lui. Când vă văd aşa senini la faţă, îmi daţi încrederea că sunteţi hotărâţi să biruiţi în lupta, pe care aţi încins-o. Vouă, celor tineri, ne-am alăturat şi noi, cei mai bătrâni. Noi luptăm pentru cinste, dreptate, onoare şi o pâine mai bună Neamului românesc. Copii, să nu daţi înapoi. Vă vorbesc în limba cu care mă adresam grănicerilor mei. Să audă toţi cei răi că nu pot opri iureşul cu care aţi pornit la lupta voastră cea dreaptă...".

Cam acestea i-au fost ideile adresate celor prezenţi atunci, în jurul său, în curtea lui Constantin Popescu-Buzău.

El s-a retras, dar oamenii au mai rămas locului. S-a servit masa în casă, pentru cei câţiva reţinuţi de gazdă. În afară de el, cu membrii familiei, a fost preotul Tănase Bratu şi scriitorul acestor rânduri. Convorbirile, la masă, s-au purtat, în mod intim, fără protocol. El ştia să intercaleze glume, din când în când, ca să descreţească frunţile.

L-am auzit spunând, în timpul acestor convorbiri: "Cred că o să audă doctorul Angelescu de venirea mea aici şi o să înţeleagă ceva din asta!".

Înspre seară l-am condus la tren, cu acelaşi elan, cu care l-am înconjurat tot timpul la Buzău.

Această vizită a generalului Cantacuzino a constituit un adevărat reviriment pentru unii din legionarii buzoieni. Ştiau că nu sunt singuri. Au văzut pe cel ce le era şeful partidului lor politic. Au căpătat şi mai multă încredere în steaua lor. Dar vizita aceasta a fost şi un adevărat avertisment dat celor ce, până atunci, ne mai făceau şicane, din ordin venit de sus, sau din iniţiative locale.

De atunci n-am mai înregistrat greutăţi, fie ele cât de mărunte. Sub aripa ocrotitoare a "domnului general" s-a păşit şi mai hotărât pe linia afirmărilor noastre. Îl vedeam toţi că este în frunte şi-l urmam fără nici o rezervă, fiindcă ştiam că bătrânul se dăruise cu trup şi suflet cauzei nobile a Legiunii. Şi mai ştiam că îl seconda pe Căpitan în tot ce acesta gândea şi făcea, pentru binele general al ţării.

CAPITOLUL XIII

MONARHIA CA INSTITUŢIE ŞI MONARHI COMPROMIŞI.

1. METRESA REGELUI ŞI MAI MULT DECÂT ATÂT.

Istoria omenirii este plină de cazuri când un cap încoronat a avut legături amoroase cu o femeie, alta decât cea cu care era alături pe tron. Pe atunci se tolerau astfel de situaţii, datorită şi faptului că monarhii erau absoluţi, voinţa lor constituia legea. Şi-n timpurile moderne, chiar contemporane, se cunosc astfel de cazuri.

La noi, perechea primului rege al tinerei Românii - Carol şi Elisabeta - ne oferă premizele că monarhia introduce un suflu nou instituţiei în sine, în care, înainte de toate, ţinuta morală ireproşabilă, da garanţia cea mai sigură unei stabilităţi. La naşterea viitorului prinţ moştenitor, a fost un semn că aşa va fi, că va călca pe urmele bătrânului rege, prin botezarea noului vlăstar regesc cu numele de Carol. Mulţi din familia regală au sperat într-o asemenea perspectivă.

Dar lucrurile nu au decurs aşa. Odată cu trecerea sa din adolescenţă, prinţul a luat calea desfrâului. Se nădăjduia că va fi ceva trecător. În adevăr astfel credeau toţi, văzându-l căsătorit cu o prinţesă de neam regesc, cu Elena, din familia domnitoare grecească. Aproape nimeni nu se mai îndoia de buna lui credinţă. A durat aşa o scurtă vreme, până ce îi apare în cale o altă femeie, pe numele ei Elena Lupescu. Adevărata ei identitate fiindu-i aceasta: tatăl ei era Nuhăm Grünberg, care şi-a luat numele de Wolf, transformat într-unul românesc de Nicolae Lupescu, iar mama ei se numea Eliza, născută Falk. Cum vedem era neaoş evreică, fără nici un dubiu.

Aceasta este femeia de care sunt legate toate frământările politice româneşti între 1930-1940, toate evenimentele importante abătute asupra ţării, în cei zece ani, de stăpânire a lui Carol, ibovnicul ei.

Parte din oamenii politici ar fi înclinat să-i tolereze regelui o astfel de legătură cu o femeie, dacă această relaţie s-ar fi limitat doar la raporturi strict sentimentale, trupeşti. Dar legăturile lui cu această femeie au depăşit cu mult această fază de ordin personal. În aceasta constă marea catastrofă, care s-a produs în viaţa politică a României, în cei zece ani.

Ea a avut un rol nefast în toată această perioadă. Nu s-a limitat la calitatea ei de ibovnică, de metresă a unui rege, ca atâtea altele din viaţa unor suverani, citate de istorie, ci s-a amestecat aproape direct în treburile interne româneşti şi chiar în cele externe. Cum am citat mai înainte, semnalul de alarmă l-a dat Nichifor Crainic, în acel articol din ziarul "Calendarul", intitulat "Ţara regelui Wieder şi a reginei Duduia". El este cel care a asemuit-o cu Estera, acea evreică, de care face vorbire Biblia, rezervându-i un capitol aparte.

Nichifor Crainic este cel dintâi care semnalează românilor - în scris - primejdia pe care o reprezintă femeia aceasta pentru Neamul românesc. O arată cu

degetul, stând alături de tronul regesc. Este prima oară când se atrage atenția, public, asupra pericolului, care pândește Neamul nostru, din partea unei asemenea femei.

Nu mai exista nici un dubiu despre imixtiunea ei în treburile dinăuntru ale țării. Oamenii politici care-și exprimau păreri negative asupra persoanei ei, erau pur și simplu ostracizați. În schimb cei care erau dispuși la concesii sau compromisuri, fără o conduită morală, erau preferați și aveau șansa de a li se încredința posturile râvnite. Ea era aceea care da sugestii asupra unor măsuri "interesând țara".

Că a depășit rolul ei de simplă metresă ne-o arată unele dovezi dezvăluite după trecerea anilor și care, atunci, în acei ani de zisă domnie, dar în realitate de guvernare a lui Carol, nu erau cunoscute marelui public. Ele apar mai târziu, prin publicarea unor acte sau jurnale ale oamenilor, care au avut cunoștință mai bine despre implicările ei în viața publică românească.

Evoluția evenimentelor politice, în acest răstimp, este strâns legată de persoana acestei femei. Ea apare în notele memorialistice ale lui Argetoianu sau Armand Călinescu, fără să mai amintesc de declarațiile politice făcute de alți oameni politici ca Iuliu Maniu, de pildă, sau generalul Gh. Cantacuzino-Grănicerul.

Îmi povestește un avocat, omul de casă al ei, intrat, după ani în închisoare, că odată, la un joc de bridge, unde se afla și ea, ca de obicei se discuta și politică. La un moment dat, așa ca din întâmplare, "Duduia" cum era numită de toată lumea ce forma anturajul regelui, se face vorbire despre un om politic, care se afla în plină ascensiune. Era cu mult înainte de 1937. Persoana respectivă - Armand Călinescu - devenise din ce în ce mai des citată, ca fiind omul viitorului. În plină discuție aprinsă pe teme politice și a jocului de cărți, ea își exprimă numaidecât părerea asupra acestui politician: "e un om competent, pe fidelitatea căruia se poate conta". Carol, auzindu-i vorbele și văzându-se descoperit că ea își poate permite astfel de ieșiri, în prezența altor persoane, se întoarce către ea oprind-o cu aceste cuvinte: "Madam, madam, pardon!" și-i face un gest cu mâna, în semn de a se opri. La această întrerupere a regelui, ibovnica face cu ochiul unuia din partenerii de joc, în semn că n-are nici o importanță întreruperea iubitului. Și partida s-a continuat ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. Cel ce mi-a relatat cazul a fost cu mine la mina Cavnic sau la Baia Sprie. Nu-i mai rețin numele.

Metresa aceasta își formase un serviciu al ei de informații, care o ținea la curent cu tot ce se vorbea sau discuta în legătură cu persoana ei, în diferite cercuri, de către unii oameni politici. Ea izbutise să și-l ademenească de partea ei pe un oarecare Pitulescu, director general al PTT. Acesta, prin oamenii săi de încredere, intercepta convorbirile telefonice ale unor personalități și ceea ce interesa pe "Duduia" îi transmitea acesteia tot ce afla. Așadar, era la curent cu cele ce se vorbeau despre ea în alte cercuri și în general, cele ce priveau soarta țării. Nu mă mai refer la acea scrisoare a soției generalului Eremia Grigorescu, ce i-a fost adresată, de care am amintit mai înainte, ca și de comentariul ziarului "Times" din februarie 1934, de asemenea citat anterior.

În amintirile sale, Argetoianu, consemnează și el fragmente dintr-un discurs al lui Iuliu Maniu, ținut la Vințul de Jos, la întrunirea din 28 iunie 1936, dar care n-a apărut în presă, fiind cenzurat: "Sunt monarhist, iubesc pe rege, pe care eu l-am adus, dar nu guvernează regele ci Elena Lupescu și asta nu se poate. Regele trebuie

să aleagă între Țara românească și Elena Lupescu. Regele a făgăduit să nu vie în țară cu Elena Lupescu și să se împace cu mama copilului său..." și mai departe consemnează Argetoianu: "...Adevărul că această doamnă a adunat în jurul ei câțiva evrei și câțiva creștini, care împreună formează o camarilă blestemată...".

Lupeasca, țesea acolo toate intrigile. În alcovul regal, ea știa să aranjeze lucrurile în așa fel încât totul se desfășura astfel cum voia să se întâmple ea sau cercurile care o țineau acolo.

Din această cauză unii oameni politici, mai intransigenți, evitau să intre în conflict cu ea. Alții se comportau, în așa fel, încât să nu fie categorisiți drept adversari ai ei. Au fost situații când unii oameni politici au avut de suportat reproșuri sau insuccese în viața lor politică, dacă în anumite cazuri refuzau să stea la masă alături cu ea, când erau reținuți la dejun de rege, la Palat. Uneori, cei mai intratabili pe această chestiune, se interesau, în prealabil, dacă va apărea și ea, caz în care atunci găseau un pretext spre a se eschiva de la o asemenea invitație sau ocazie.

Totuși s-au găsit destui, care i-au făcut plăcerea să fie alături cu ea la masă. Iată cum consemnează Argetoianu astfel de situații: "Lacheii Palatului și domnul Urdăreanu au putut oferi (e vorba de o casă de la Snagov) doamnei Lupescu prânzuri despre care s-a vorbit mult și la care au luat parte în jurul Duduiei mulți șefi de misiuni diplomatice acreditați pe lângă rege și înalți funcționari sau samsari...".

Prin urmare se aranjau mese în anumite locuri, unde oficiul de gazdă îl făcea Duduia. Nu-i nici o îndoială că acolo se purtau discuții sau analizau situații care priveau treburile țării.

Vedem cum un politician, un apropiat al lui Carol, acest C. Argetoianu ne dă multe detalii cu privire la afacerile veroase, pe care el le cunoștea, ca fiind încheiate, sau inițiate de rege și de cei din jurul lui, printre care nu putea lipsi Duduia, cea omniprezentă.

Același Argetoianu își exprimă opiniile sale, cu privire la amestecul acestei femei nefaste în treburile noastre interne. *Citez:*

"Istoria ne învață că amestecul fustelor în politică e întotdeauna fatală cuiva, mai ales când sub fuste se învârtește o târfă. Prezența doamnei Lupescu în treburile noastre politice ne-a încurcat mai mult socotelile decât ni le-ar fi încurcat șapte ani de secetă". Când el scrie aceste rânduri era în 1936, puțin peste jumătatea anilor de la restaurație. Cred că după alți ani, până în 1940, Argetoianu ar fi adăugat și alte argumente, bazate pe împrejurări și fapte, în centrul cărora a fost această femeie.

2. CAMARILA.

În jurul oricărui monarh sau dictator, conducător de stat sau popor, există o categorie de persoane care-l slujește pe acesta sau îl ajută în diferite treburi personale sau de altă natură. Toate aceste persoane au primit în trecut numele de "curteni". Și domnitorii noștri au avut în jurul lor, astfel de "curteni", nume luat de la "curte", în sensul de Palat, locul de reședință al domnitorului sau monarhului, în genere.

În epoca modernă, odată cu introducerea monarhiei la noi, au existat curteni la Palat, fie ca "doamne de onoare", pe lângă regine, fie ca aghiotanți sau alte denumiri pe lângă regi. În unele cazuri aceștia erau și confidenții monarhului pe care-l slujeau, îndeosebi în probleme de ordin personal.

Rar au fost cazurile când acești curteni, sau unii din ei, își depășeau atribuțiile care le reveneau.

Când prințul Carol se reîntoarce în țară, în 1930 și-a constituit o asemenea categorie de persoane, cu totul aparte, care a primit numele de "camarilă". Aceste persoane, oameni de totală încredere, au acționat în așa fel încât să-i aducă lui enorme servicii personale, odată văzut ca rege al României. El nu venise cu gândul de a domni și a deveni un mare rege, cum a fost Carol I, sau tatăl său, Ferdinand, ci numai cu intenția de a se căpătui, a-și acumula averi, aceasta, poate și arghirofiliei, care-i era caracteristică. Evenimentele ulterioare, au dovedit aceasta.

Dacă la aceste cauze se mai adaugă și interesele cercurilor economice și financiare occidentale, combinate cu cele ale sucursalelor, ce le aveau în țara noastră, înțelegem și mai bine, pentru ce în România acelor ani, s-a înscăunat acolo la Palat și în jurul regelui această mână de oameni, care au acționat numai după bunul plac și interesele lor personale. Prin acel grup de persoane restrânse, ce formau camarila Palatului, toate problemele importante ale noastre cu caracter economic și financiar, ca și cele politice, își găseau rezolvarea lor acolo. Câtă vreme Carol a fost în occident, în Franța mai cu seamă, el a fost finanțat de evreul Aristide Blank, care era omul forte al finanțelor apusene. Acest Aristide Blank i-a acordat, lui Carol, sume mari de bani ca să-și poată duce viața de huzur. Se conta pe faptul că va veni ziua când banii investiți în el, și-i va recupera cu vârf și îndesat.

Întocmai ca o vermină acționând în jurul regelui, camarila aceasta a fost elementul atotputernic, ce a condus destinele României, vreme de zece ani. În centrul acelei camarile se afla acea metresă, de care am vorbit, ceva mai înainte. În această privință mă voi referi tot la notele lui Argetoianu, care le știa pe toate. Citez: "În fond puțin îi păsa lui Blank de Țara Românească... Cât timp prințul a fost în străinătate... a rămas în termenii cei mai buni cu moștenitorul oropsit și i-a făcut servicii de ordin bancar. Împrietenit cu Lupeasca, prin ajutorul lui Iahveh, Aristide a simțit numaidecât punctul nevralgic al întregii situații și a tras din plin. Până după căderea Ministerului Iorga, Aristide a domnit în Țara Românească. Intra la rege când vrea și în jurul regelui cumpărase tot ce era de cumpărat. În afară de militari, toți erau ai lui. Cumpărase pe Dumitrești. Plasase în intimitatea lor și a Duduiei, perechea Wieder și o serie de javre, slugile plecate...".

Trebuie să reținem elementul central, care a catalizat funcționarea acestei camarile, încă de la început: "ajutorul lui Iahveh". Așa cum Estera a fost utilizată cândva, pentru ajutorul poporului ei, tot astfel și Lupeasca cu Blank, "cu ajutorul lui Iahveh" se pun pe treabă să domnească peste Neamul românesc, prin intermediul lui Carol, care are rolul lui Artaxerxe, Regele Babilonului. Ei au domnit din umbră în România acelor ani.

Această camarilă era elementul forte, prin care totul se făcea sau desfăcea în România, indiferent de ce compartiment era vorba. Componența acestei camarile s-a schimbat în funcție de simpatia de care se bucurau în ochii Esterei. Dacă membrii camarilei deveneau alții, elementul permanent al ei a rămas același: Elena

Lupescu. Ea avea puterea să mazilească pe câte unul, mai ales din rândul capilor, care manifestau rezerve, și-i preferau pe cei ce se dovedeau a fi fidele cozi de topor români, dispuși a le fi mai utili. O notă dominantă rămâne ca obiectiv al acestei camarile: să îndepărteze sau să ostracizeze pe orice român, care ar fi îndrăznit să-și manifeste vreo atitudine potrivnică camarilei, reprezentată de Elena Lupescu, și să mențină în mrejele ei pe cel ce se urcase pe tronul celor doi regi care-și împletiseră soarta lor cu aspirațiile Neamului românesc. Carol, orbit de obsesia carnală și mercantilă, era paravanul, din spatele căruia nechemații operau în toată voia.

Dacă Aristide Blank a fost factotum în primii ani, așa cum ni-l arată și C.Argetoianu, după el au recrutat pe alții, ca Oskar Kaufman de pildă, un alt mare corifeu. Cei căzuți în dizgrațiile Duduiei, plecau cu valizele încărcate, satisfăcuți că și-au atins scopurile personale. În locul celor plecați, s-au ridicat alți slugoi, instrumente inconștiente ale acelor cercuri ostile românismului. Se ridicau preferații Elenei Lupescu.

La început, omul numărul unu al camarilei a fost Puiu Dumitrescu. Prin această persoană, oricine voia să meargă la rege, trebuia să treacă mai întâi pe la el. Fusese prietenul personal al fostului prinț, cât timp acesta fusese în străinătate. El se face cunoscut mai bine în timpul formării guvernului liberal din 1933. Puiu Dumitrescu întocmise lista probabilă a unui guvern și stăruia să-i fie aprobată, cu cei care-i erau mai avantajoși cercurilor ce-l mențineau în acea poziție. Prin el Estera dirija totul. Argetoianu ne relatează toate aceste amănunte. Sesizând nemulțumirea lui Puiu Dumitrescu că i se schimbase unul din preferații săi, acesta ar fi exclamat: "mi l-au schimbat". Deci atunci Puiu Dumitrescu era în centrul evenimentelor.

Îndată ce Puiu Dumitrescu cade în dizgrația Elenei Lupescu, apare un alt personaj component al camarilei, pe numele lui Ernest Urdăreanu. Pentru lipsa lui de caracter, dispus la orice compromis, a fost poreclit de cei ce-l cunoșteau: Murdăreanu.

Acest Urdăreanu a rezistat, cu unele mici frământări, până la alungarea de pe tron a lui Carol. El îl însoțește pe acesta și pe Elena Lupescu, când toți fug peste granița în septembrie 1940. Ca să ne dăm seama de gunoiul moral, pe care-l reprezenta acest Urdăreanu, ajuns mareșal al Palatului, să redau un moment din trecutul lui. În 1922, ca tânăr ofițer, a fost prins într-un tripou, făcând pe crupierul, amestecat într-un grup de escroci, ce se ocupau cu așa ceva. Șefii lui ierarhici, sesizați de organele polițienești, cu această decădere a unui ofițer activ, au decis să-l dea afară din armată. Numai intervenția pe lângă familia lui Take Ionescu, soția acestui mare om politic, l-a putut salva.

Odată înscăunat la Palat, ca mareșal, el lucrează mână-n mână cu Lupeasca.

După eșecul primei încercări de lichidare a Mișcării Legionare în 1933/1934, cu multă răbdare au procedat la luarea tuturor măsurilor pentru a-și finaliza scopurile inițiale. Împreună, cei doi - Duduia și Urdăreanu - au întocmit un plan bine ticluit. Mai întâi au pus ochii pe Armand Călinescu. Prin amicul ei Oskar Kaufman, mare om de afaceri, bancher și influent, ei l-au atras în mrejele lor pe acest om politic, în plină ascensiune pe plan politic.

Mișcarea Legionară, monarhică în concepția sa, se aliniază și ea în lupta împotriva unor asemenea stări de lucruri, ce duceau țara de râpă.

Toate combinațiile, cu caracter politic, la care recurgeau acele cercuri, prevesteau furtună pentru Mișcarea Legionară. Aceste combinații se făceau prin intermediul componenților camarilei. Se acționează în această direcție, fără nici o reținere, pe linia exterminării Mișcării Legionare, care se împotrivea camarilei. Însuși Titulescu spune unui amic al său: "regele îmi întinde o capcană, dar el va cădea în ea".

Cu trecerea anilor, lumea românească ia cunoștință de toate aceste manevre din culisele Palatului, unde acționa camarila atât de detestată.

3. DIN CULISELE CAMARILEI.

Regele avea o regină, din casă domnitoare, dar pe care o îndepărtase din jurul lui și mai avea încă una de rând, cu care convietuia, care își ducea la Palat, în anturajul regelui și a curtenilor, o viață de regină.

Se produce un incident, mic în aparență, dar reținut ca atare. El se petrece la Chișinău, cu prilejul vizitei regelui în Basarabia. În programul acestei vizite se prevedea o slujbă religioasă la Mitropolia unde păstorea Gurie, un arhiereu blajin, cu duh și multă evlavie. Era originar din părțile acelea, fiind stimat, iubit, și ascultat de toți credincioșii eparhiei. Acest mitropolit, mic de statură, dar mare în privința respectării regulilor duhovnicești și a ținutelor moralei, după terminarea slujbei religioase, în prezența suveranului țării, a rostit câteva cuvinte de bun venit înaltului oaspete. Cu curaj, el și-a exprimat dorința ca "data viitoare când M.S. va mai trece pragul acelui sfânt lăcaș toată lumea s-ar bucura să vadă alături cu M.S. pe regina țării, așa cum se cade unui bun creștin".

Lumea prezentă îl asculta cu atenție și cu mirare, pe curajosul mitropolit. Ea se simte încurcată. Oficialitățile fac fețe-fețe la auzul urărilor pe care el le adresează regelui. La rândul său, regele se înroșește la față și mânios, se adresează cuiva din apropierea lui cu această întrebare: "cine-i boaita asta?". Mitropolitul și-a văzut de ale lui, de cele bisericești, iar regele a plecat din Chișinău cu mare ură pe un om, care i-a adus un așa afront.

Rezultatul acestei înfruntări îl citim în comunicatul publicat în ziarul "Universul" din 2.02.1938, prin care mitropolitul Gurie al Basarabiei este scos din funcție, recomandându-i-se să se retragă la o mănăstire, unde, ducându-se, și-a trăit ultima parte a vieții. Prin această hotărâre Carol, cu regina lui neîncoronată, erau satisfăcuți că putuseră să se răzbune pe un asemenea om, care îndrăznise să-l înfrunte.

Am consemnat curajul mitropolitului Gurie, o figură bisericească a Basarabiei, care voia să vadă evlavie, cucernicie și viață creștinească, nu numai în casa umililor creștini, ci și acolo la Palat, în Capitala țării.

Ceea ce a frământat lumea culiselor noastre și a antrenat opinia publică românească, a fost căsătoria prințului Nicolae. Faptul în sine, aparent personal, a dat loc la multe comentarii verbale, în presă permițându-se publicarea numai a unor scurte comunicate. În fapt ce s-a întâmplat ?

Prințul Nicolae s-a îndrăgostit de fata unui proprietar buzoian - Dumitrescu - situat în comuna Tohani. Pe bătrânelul Dumitrescu l-am cunoscut, după 1944. Se zbătea să facă față greutăților sale gospodărești.

Dragostea prințului față de această româncă era privită cu multă simpatie de toată lumea românească, care luase la cunoștință de așa ceva. Dumitrescu era un gospodar respectat de localnicii din Tohani și din împrejurimi.

Cei doi îndrăgostiți au voit să-și legalizeze legătura lor, fiindcă nu se puteau împăca cu gândul s-o permanentizeze sub forma concubinajului. Ca atare, s-au gândit să se căsătorească oficial cu toate formele cerute de legea civilă, ceea ce au și făcut. Căsătoria s-a oficiat la primăria comunei Tohani. Actele s-au încheiat în conformitate cu prevederile legale. În jurul acestei chestiuni, vreme de câțiva ani, s-au purtat discuții, s-au făcut reproșuri, sau au avut loc consilii de coroană. Toată frământarea, care cuprinsese pe rege și împreună cu el guvernele ce s-au succedat, și-au găsit sfârșitul în primăvara lui 1937.

În tot acest timp, opinia publică află cu mirare că cel care se lăfăia în mocirlă și desfrâu - regele Carol - insistă să se aplice prințului Nicolae, fratele său, prevederile statutului familiei regale. El, care se făcuse vinovat de-a lungul vieții sale de mult mai grave abateri de la conduita morală și care a dat nenumărate bătăi de cap familiei regale și țării, ținea morțiș să-și îndepărteze fratele din familia sa, prin decăderea acestuia din toate drepturile ce-i reveneau, având această calitate. O cerea el, care era înecat până în gât într-o viață de desfrâu. Ca să-și atingă un asemenea scop, a recurs la căile cele mai inadmisibile ca: distrugerea de acte autentice, amenințări sau vicleșuguri, după cum era cazul, ceva de neconceput, pentru o persoană ce ocupa tronul unei țări, dar întâlnită la infractori de drept comun.

Aflăm destule amănunte, în privința aceasta, de la omul care se găsea în centrul acestor frământări, de care am vorbit, politicianul C. Argetoianu, fie în calitatea lui de ministru de interne, fie în cea de membru al consiliului de coroană, ce i s-a acordat de Carol.

În momentul în care căsătoria prințului devine publică, prin înregistrarea ei într-un registru autentic de stare civilă și i se eliberează un extras de căsătorie, începe toată gama de sforării, altele asemănătoare, cu aproximativ 12 ani mai înainte, în care eroul principal era tot un prinț regesc, ajuns acum rege, ce-și arogă calitatea de judecător. Să redau câteva fraze consemnate de C. Argetoianu, după ce-l anunță pe Carol de perfectarea căsătoriei. El îi dă o soluție nedemnă de un ministru: "ridic registrul de la primărie și-l înlocuiesc cu unul nou, în care voi copia toate actele anului până la zi, în afară de actul prințului și gata! Pe când vorbeam, fața regelui se însenin eză și M.S. mi-a completat formula cu cuvintele: "Bineînțeles, după ce vei fi destituit pe primar și notar". "Bineînțeles, Sire." Registrul de căsătorie a fost înmânat regelui, iar demnitarul țării, ministrul de interne, cu prefectul județului Buzău, Horia Furtună și subsecretarul de stat Șoneriu, au întocmit un alt registru nou, fără să mai cuprindă actul de căsătorie al prințului".

Acestea sunt amănuntele, redate de Argetoianu. Au procedat ca cei mai veritabili escroci și măsluitori de acte oficiale. Cum vedem la așa procedee se pretau unii din conducătorii țării, în vremurile acelea, cu regele în frunte.

Trec peste alte amănunte, în legătură cu aceste fapte, amănunte ce se desfășoară la Palat, în cadrul unui consiliu de coroană. Aici au loc discuții și intervenții, care pun în mare dificultate atât pe rege cât și guvernul condus de Tătărăscu. E o confuzie generală, din care nu lipsește ridicolul, ce se desprinde din comentariile lui Argetoianu.

În acest consiliu de coroană au participat personalitățile cele mai marcante, ce au jucat un rol important în viața noastră politică. Erau foști prim-miniștri și șefii importantelor partide politice. În total au fost prezenți 23 de persoane. Lipseau două personalități: Iuliu Maniu, fost prim-ministru și șef de partid și generalul Gh. Cantacuzino-Grănicerul, șef de partid. În acest consiliu erau foști prim-miniștri ca Iorga și Averescu. Au fost șefii unor partide de mâna a doua sau a treia, dar lipsea șeful partidului "Totul Pentru Țară", care devenea, cu fiecare zi, cea mai puternică forță politică din țară.

Aceste două personalități nu fuseseră chemate, fiindcă li se cunoșteau opiniile în probleme privind moralitatea precară ce "domnea" la Palat. Ei luaseră atitudine contra desfrâului, ce se făcea tot mai mult discutată în opinia publică românească.

Fiindcă reprezenta o parte din opinia publică a țării, generalul Cantacuzino a trimis o scrisoare regelui. Regret că nu mai posed acum această scrisoare pe care am avut-o. Ea exprima punctul de vedere al Mișcării Legionare, în problema ce forma ordinea de zi a convocării consiliului de coroană. Scrisoarea a fost multiplicată și difuzată în toată țara. Ea arăta faptul neplăcut că regele țării se afla într-o poziție condamnabilă, având concubină o femeie, străină de Neamul românesc, în vreme ce prințul Nicolae s-a căsătorit cu o româncă de baștină, cu care tot românul e de acord. Mai mult, el reproșează regelui că amanta sa se amestecă în treburile politice ale țării, lucru inadmisibil. Scrisoarea aceasta a fost unul din semnalele de alarmă pe care Mișcarea Legionară le-a dat împotriva lui Carol și Lupeascăi. *După aceea conducerea Mișcării anunțase că va emite o circulară, cu tema: "Mișcarea Legionară și Monarhia"*, voind să facă net deosebire între instituția în sine, cu care suntem de acord și comportările unui rege care o compromite. Se încheia cu mențiunea că dacă adoptăm o atitudine critică față de astfel de stări de lucruri nu înseamnă că suntem contra instituției monarhice în vreun fel oarecare.

Iată cum am manifestat aproape public poziția noastră într-o problemă, care era dezbătută în toate cercurile politice, în culise, la cluburi, dar nimeni nu îndrăznea să o facă deschis.

De atunci, prin acea scrisoare se definiseră clar pozițiile. Elena Lupescu nu putea rămâne impasibilă, de asemenea nici Carol, concubinul ei.

Din acest moment "Duduia" își va pune în mișcare tot arsenalul de care dispunea, prin recrutarea unor noi membrii în componența camarilei, ca să ne dea lovitura decisivă, lovitură care eșuase în 1933/1934.

Noi știam acest lucru, deși se întâmplase aceasta către sfârșitul anului 1936. Mai aveam în față încă aproape un an și jumătate, timp în care se punea în mișcare acest arsenal, de intrigi și manevre.

La tabăra de la Carmen Sylva, din 1936, ni se aducea apa cu sacaua din oraș, trasă de doi măgărași. Unul din ei era femelă. Pe corpul ei se scrisese cu vopsea "Lupeasca", ce putea fi văzută de toată lumea orașului, ca și de turiștii din stațiune. Era un fel de manifestare publică a noastră împotriva acestei femei, care trona la Palat.

Așadar, evenimentele se îndreptau către o finalizare, ce tindea la o înăsprire a măsurilor contra Mișcării Legionare și, desigur, contra Căpitanului.

Noi nu puteam abdica de la o anumită conduită, de la linia morală ce ne era linia centrală a luptei în care ne angajasem. Dacă nu o făceam, ar fi însemnat că nu mai eram ceea ce susțineam că suntem.

4. ȘI O RANCHIUNĂ PERSONALĂ.

Am făcut o referire anterioară, asupra unei achiziții, făcută de Elena Lupescu, din rândul politicienilor. Unul dintre aceștia a fost Armand Călinescu. La o partidă de bridge sau poker, în auzul partenerilor de joc, ea a căutat să sublinieze unele calități deosebite ale acestui politician, calități apreciate în raport numai cu interesele clanului pe care ea îl conducea.

Camarila trebuia refăcută și să devină cât mai activă, pentru atingerea scopului final. Au tras unele învățăminte din cele dezlănțuite de ei în prigoana lui 1933/1934 și au căutat să-și asigure concursul unui număr cât mai select de persoane, hotărâte a îndeplini sarcinile. Deci unul din aceste achiziții era Armand Călinescu. Numitul dispunea de o mică moșie în județul Argeș, unde deținea, pe linie politică, calitatea de șef al organizației județene a Partidului Național-Țărănist. Acolo avea mult de furcă cu fieful Brătienilor, ce era județul Argeș. Om însemnat, printr-un defect - n-avea un ochi - ambițios din fire, Armand Călinescu a căutat să-și facă o carieră politică, care să-l urce în ierarhia acesteia, dincolo de hotarele județului.

Pentru moment, el a început să-și consolideze poziția lui locală în Argeș, încheind relații cât mai variate, cu persoane de la care aștepta un sprijin, în ambiția de care era stăpânit.

Să nu uităm că el reprezenta, în județul său, un partid, care se proclama național și, în plus, țărănist. Cu alte cuvinte își da aere ca fiind un autentic apărător al intereselor celor de la talpa țării - țăranul - cel trudit și muncit sub arșița soarelui sau în bătaia vântului și ploii. El se considera a le fi reprezentant ori de câte ori li se adresa și le cerea votul, prea puțin interesându-l, după aceea, de viața lor. Așa au trecut anii succedându-se, în vreme ce el era trimis în parlamentul țării, ca reprezentant al acestor țărani. Așa se considera el "trimis".

Printre sprijinitorii lui Armand Călinescu, se număra Oskar Kaufman, un magnat al finanțelor și a forței economice, de care dispunea la noi poporul, căruia aparținea Elena Lupescu.

Forțele oculte, care-l susțineau pe Blank, își aveau alți oameni ai lor de rezervă, pe care oricând îi puteau așeza în locul acestuia, în cazul în care el nu mai reprezenta forța aceea inițială. În nici un caz nu renunțaseră la planul de a ne subjuga țara și a-i anihila pe toți cei ce li s-ar opune, printre care ne număram și noi, legionarii.

Unul din acești oameni ai lor, ținut în rezervă era Oskar Kaufman. Cu fiecare zi care trece el devine tot mai influent, mai penetrant în sferele economico-financiare ale țării. De unde înainte nu era decât un obscur om de afaceri, cu timpul își amplifică volumul acestora, multiplicându-și acțiunile, în așa fel încât se face remarcat ca un rival al lui Blank. Puterea financiară și economică a lui Oskar Kaufman se mărește neîncetat. Elena Lupescu urmărea această ascensiune și, în

culise, pe neobservate, acesta este propulsat în fruntea oamenilor ei preferați. Astfel că el urca acolo unde se discută treburile țării, în culise, fie că sunt treburi interne sau externe.

Urmărind evoluția politică a lui Armand Călinescu, observăm că acesta, din ce în ce mai mult, își varsă tot veninul împotriva Mișcării Legionare. Ceea ce nu se întâmplase la începutul carierei sale politice, de la o vreme, invectivele lui iau amploare, cu fiecare an care trece. Ele se vor concretiza, în măsuri efectiv luate, prin încurajarea și organizarea de asasinate cu caracter politic în România.

Adversitatea lui la tribuna parlamentului începe a se contura în timp ce se afla în opoziție, ca deputat. Folosește retorica sa argumentând cu emfază și infatuare că vorbește pentru apărarea ideilor democratice și libertate al căror lider se considera. Și toate argumentele sale erau îndreptate numai contra Mișcării Legionare. Semnala primejdia pe care am reprezentat-o ca fiind o organizație anarhică, el erijându-se ca un sincer și unic democrat.

Este tot ce poate fi mai fals, mai fariseic în comportări, întâlnite la un om politic român, fiindcă, cum vom vedea, împreună cu alte trei persoane, pe aceeași măsură ca el, complotează împotriva libertăților democratice, prin suprimarea Constituției, una din cele mai liberale din Europa acelor timpuri. Mă refer la faptul petrecut în februarie 1938, cum vom vedea mai jos.

Dar să urmărim, deocamdată, agresivitatea retorică a lui Armand Călinescu din 1936. În acest an, deci când noi ne desfășuram activitatea politică, în cadrul strict al legii, el, în parlament, aduce reproșuri guvernului, că tolerează o mișcare anarhică, cum ne considera el. Se mai plânge contra guvernului, că acesta introduce cenzura împotriva unei gazete pe care o scotea el personal, pentru organizația sa de la Argeș, în vreme ce un alt ziar local "Cuvântul Argeșului" este lăsat liber să apară, ziar pe care el îl califică ca fiind organul oficios al Mișcării Legionare. El este foarte iritat când vorbește de la tribuna parlamentului și nu-și găsește liniștea.

El ignoră, însă, amănuntul esențial și anume că, atunci, noi eram o organizație perfect legală. Aveam dreptul să scoatem ziare proprii, să ținem întruniri, să ne manifestăm public, ca oricare formațiune sau partid politic, autorizat să funcționeze.

Cu toate acestea, Armand Călinescu își manifestă cea mai înverșunată ură contra Mișcării Legionare. Folosea cele mai aspre cuvinte, ca să ne stigmatizeze în fața opiniei publice, că am fi pericolul numărul unu pentru țară. Că o făceau și alți adversari ai noștri, e drept, însă nu se exprimau atât de aprig, cum o făcea Armand Călinescu. Erau mai modești în comparație cu el.

Ce se întâmplase cu acest politician, de-și arunca invectivele sale, cu atâta patimă, asupra noastră?

Explicația o găsim în ziarul local, ce apărea la Pitești, sub titlul "Cuvântul Argeșului". Era un ziar independent mai înainte, dar, odată cu înființarea partidului "Totul Pentru Țară" își luase o orientare de simpatie față de noi. Ziarul acela publicase, în primăvara lui 1935 acea "Chemare" a generalului Cantacuzino, îndată ce acesta o lansase către români.

Ulterior, în numărul său din 25 iunie 1936, publică tot pe prima pagină, două fotografii mărite, care a făcut senzație în lumea românească. Soția lui Armand Călinescu, pe numele ei Adela, îmbrăcată într-o rochie albă, transparentă cu un decolteu provocator, scoțându-și în relief sânii și cu un croi care-i arăta spatele gol

până la partea dorsală a corpului, dansa, în mod languros, cu Armand Călinescu, "omul țăranilor" îmbrăcat în frac. Cealaltă fotografie o arată pe Adela, în aceeași ținută, tot cu aceeași ocazie, stând răsturnată pe un fotoliu, alături cu Oskar Kaufman, omul zilei și al camarilei. Cei doi "amici" se sorbeau din priviri, dorindu-se parcă. El îi întinde un obiect, cu vădita intenție de a i-l face cadou. Ambii își zâmbesc și par satisfăcuți de postura în care sunt prinși de aparatul de fotografiat.

Deducția este destul de clară privind această fotografie a celor doi, care se subînțelege că existau raporturi destul de clare între omul de afaceri și atotputernicul zilei pe plan financiar în România și soția lui Armand Călinescu, politicianul căruia i se deschid perspective de ordin politic în țara noastră. În josul fotografiei ziarul face cuvenita remarcă despre strânsele raporturi și la propriu și la figurat între soția politicianului și Oskar Kaufman. În același număr al ziarului este prezentat, în amănunt, numitul partener, ca om de afaceri și în România, nu numai peste hotare. Se specifica prezența lui în zeci de consilii de administrații, cu capitaluri lansate în diferite societăți bancare, economico-financiare.

Fotografiile acestea,au produs consternare în lumea cititorilor ziarului "Cuvântul Argeșului".

Armand Călinescu, soțul încornorat, se vede descoperit opiniei publice locale într-o postură personală, ca și soția, care-l jenează peste măsură de mult.

Dar problema nu rămâne limitată numai la cititorii acestui ziar local, de provincie. Serviciul de difuzare a presei partidului "Totul Pentru Țară", a luat o măsură, care și-a produs efectul scontat. A republicat fotografia cu pricina, în mărimea unei coli de hârtie și a difuzat-o în mii, zeci de mii de exemplare, pe care a răspândit-o în toată țara. În josul fotografiei se făcea o mențiune usturătoare la adresa politicianului, pe care o redau din memorie. "Frați țărani! Iată cine se erijează în apărătorul intereselor voastre: un om a cărui soție se vede aproape prinsă în brațele lui Oskar Kaufman, nume ce grăiește de la sine. Este dușmanul nostru. Stigmatizați-l cum se cuvine pe Armand Călinescu".

Cam acestea erau cuvintele scrise în josul fotografiei, republicată de serviciul de colportaj al Mișcării Legionare.

De-acum toată țara, până la cel mai modest cătun, își dă seama cine-i Armand Călinescu - politicianul - ce începe a se face cunoscut. Fără îndoială că această fotografie a produs o impresie profundă în toată opinia publică românească. Cel vizat direct, a rămas de-a dreptul șocat. Nu s-a așteptat la un afront așa de mare și direct.

Oricât s-ar încerca de careva să atenueze efectul produs asupra sufletului său, nu se poate trece cu vederea, prea ușor peste supărarea ce i-a fost provocată de Mișcarea Legionară, prin difuzarea acelei fotografii personale a soției lui. De altfel el și-a arătat nemulțumirea că guvernul n-a luat măsura suspendării ziarului "Cuvântul Argeșului". N-a arătat motivul, care l-a împins la această cerere, invocând doar pretextul că aparține unei organizații anarhice. Aici găsim paravanul, după care se ascunde ura lui înverșunată împotriva celor ce îndrăzniseră să-i arate adevărata față.

De atunci Armand Călinescu devine cel mai neînduplecat dușman al nostru. Cuprins cu totul în mrejele cercurilor camarilei, el își pune la dispoziția acesteia

toată inteligența sa, toată elocvența de care era capabil, integrându-se țelurilor urmărite de aceasta.

Prieten intim al lui Oskar Kaufman și în strânsă legătură cu Elena Lupescu, Călinescu și-a pus în mișcare toate metodele, care urmăreau un singur scop: distrugerea noastră.

Acesta-i adevăratul mobil al atacurilor începute de el contra noastră. Ne-a jurat moartea, distrugerea totală, fiindcă îl umilisem.

Era și o ranchiună.

Acesta este adevărul, care trebuie reținut ca atare.

CAPITOLUL XIV

DESPRE DESĂVÂRȘIREA LUPTĂTORULUI.

1. O SABIE PENTRU EROUL DE LA ALCAZARUL DIN TOLEDO.

Omenirea și mai cu seamă Europa era zguduită de războiul civil din Spania, început în 1936. Vreme de doi ani și jumătate, poporul spaniol a cunoscut cele mai înverșunate lupte fratricide, dezlănțuite nu din motive teritoriale, dinastice sau de secesiune, ci ele au avut la originea lor numai cauze ideologice.

Pe neobservate, lent, ideologia de stânga socialistă, punând mâna pe puterea politică, sub forma unui guvern republican, alunecă și mai mult spre stânga, până ce este complet acaparată de elemente comuniste. Spania, țară în întregime catolică, își vede periclitată spiritualitatea creștină, prin distrugerea tuturor așezămintelor, care i-au reprezentat măreția ei în lucrări de artă sau tradiție, în cultură, în general.

Apusul, el însuși, se vede în primejdie, fiindcă luptele acestea au izbucnit în extremitatea sa occidentală și gravitatea era cu atât mai mare cu cât Spania avea strânse legături spirituale, culturale și de limbă cu întreaga Americă Latină. Pericolul se putea, așadar, extinde și dincolo de Atlantic, iar dacă ținem seama și de legăturile istorice, pe care această țară le are cu lumea arabă, din nordul Africii, de care e despărțită de strâmtoarea Gibraltar, omenirea sesizase consecințele instaurării în Spania a unui regim dominat de ideologia comunistă. Dacă aceasta stăpânea atunci răsăritul îndepărtat al Europei, în Rusia, dincolo de Polonia și România se părea că primejdia nu-i actuală, fiind departe de căminul lumii civilizate occidentale, însă din momentul în care s-ar fi instaurat un regim ca acesta chiar acolo în Spania mănăstirilor, a castelelor, și a atâtor lucrări de artă, primejdia aceasta era evidentă pentru orice om conștient și bun apreciator al acestor tezaure culturale ale omenirii. Aceasta era judecata oamenilor de cultură ai Apusului.

Și iată că din masa poporului spaniol, un om ridică steagul luptei împotriva primejdiei, care amenință țara lui. Acest om, militar de carieră, comanda o unitate din armata regulată spaniolă. Este generalul Franco. Republicanii, nume sub care forțele de stânga, din ce în ce mai mult dominate de comuniști, l-au tratat pe Franco, la început, drept un rebel și au luat măsuri spre a-l reduce la tăcere.

Războaiele acestea, pornite din motive ideologice, sunt cu totul altfel decât cele consemnate de istorie. Cei ce se angajează în luptă sunt necruțători unii cu alții. Nu cunosc toleranța sau cruțarea de vieți. Țelul celor ce se înfruntă pe câmpul bătăliilor este exterminarea fizică pur și simplu a dușmanului din față. Legile războiului clasic nu se aplică aici. Ura este sentimentul dominant, care țâșnește din inimile lor.

Lumea europeană privește, în mod diferit, la cele ce se petrec în Spania. Unele guverne iau o atitudine oficială de neamestec în astfel de treburi și mențin legături diplomatice cu guvernul oficial al Spaniei, care era republican. Altele intervin aproape direct în lupta ce s-a încins. Puterea sovietică susține guvernul republican, cu toate mijloacele, îndeosebi cu material de război. În același timp, cele două puteri din centrul Europei - Germania și Italia - vin în ajutorul generalului Franco, trimițând și ele armamentul de care acesta avea nevoie. Acolo se experimentează ultimele tipuri de arme, pe care mintea omului le născocise până în zilele acelea.

Dar pe lângă statele europene, care ajută fățiș pe beligeranți, reprezentanți ai ideologiilor, pe care ele, le instaurează în țările lor, încep să trimită într-acolo zișii voluntari, recrutați neoficial din toată lumea și constituiți în renumitele brigăzi internaționale. Legăturile republicanilor cu cei ce-i ajută, se fac pe mare și prin Franța, guvernată de un guvern socialist al lui Leon Blum, care îi simpatizează. Ajutorul pentru Franco se face prin Portugalia, condusă de Salazar, ce-l sprijinea cum putea: de asemenea pe mare și din partea africană, prin strâmtoarea Gibraltar.

Așa se face că urgia războiului civil spaniol, încetul cu încetul, se internaționalizează. În același timp se întreprind acțiuni clandestine pentru ajutorarea părților aflate în conflict, prin procurarea de material, furnizat sub cele mai variate forme. Presa zilei comentează în modul cel mai diferit aspectul luptelor ce devin și mai înverșunate cu fiecare zi, care trece. Comentariile se fac după cum respectivul ziar, sau ziarist simpatizează cu una sau alta din părți.

Participanții la lupte, odată văzuți cu o armă în mână, trec dincolo de lupta propriu-zisă cu adversarul din față. Ei distrug tot ce întâlnesc în cale, ca opere de artă intrate de mult în patrimoniul spiritual și cultural al omenirii. Pe măsură ce trupele generalului Franco înaintează, ele dau peste grozăviile întâlnite în drumul lor ofensiv, grozăvii săvârșite de acele brigăzi internaționale și de trupe republicane comuniste, care distrug totul, în retragerea lor.

Sunt publicate scene de luptă, cu comentarii din cele mai detaliate, în raport de înclinațiile respectivului ziar. Omenirea începe a se îngrozi de cele ce află că se petrec acolo în Spania, atât de departe de țara noastră.

Ceva care a culminat ca amploare, atrăgând pe de o parte repulsia opiniei publice și pe de alta admirația ei, este pe marginea celor publicate în legătură cu luptele dârze ce au loc la Alcazarul de Toledo. Orașul acesta este vechi, pierdut în negura vremii, cunoscut printre altele și pentru oțelul special scos din turnătoriile sale, din care se confecționează săbiile luptătorilor de elită ai evului mediu și de mai târziu. În acest oraș, fortificat cu ziduri groase, rămase intacte din vechime, construite pe o poziție dominantă, funcționa o școală de cadeți, ai armatei spaniole. Centrul cetății era locul din oraș, unde această școală funcționa și purta numele de Alcazar. Cadeții au fost surprinși acolo de evenimente. În vremea aceea, comandantul școlii militare era colonelul Moscardo.

Din convingere sau din solidaritate cu unitățile armate, comandate de generalul Franco, Moscardo, dintr-un început, se alătură luptei acestuia. El, cu soldații săi, se angajează în lupta contra republicanilor. Partea dificilă o constituia faptul că orașul Toledo se afla în zona controlată de comuniști, departe de locurile unde înaintau trupele generalului Franco. Pe lângă aceasta școala militară nu

dispunea de armament cu muniție suficientă, adecvată unor lupte, ce foloseau ultimele invenții pentru ducerea unui război modern și de durată. Aveau, în schimb acele ziduri înalte și groase ale cetății Alcazarului, ce dominau întregul ținut, poziție pe care o puteau folosi la maximum în cazul unui asalt.

Este ceea ce au și făcut cadeții, cu comandantul lor în frunte. Gestul colonelului Moscardo de a trece de partea naționaliștilor, i-a iritat nespus de mult pe republicani, care nu-l puteau ierta pentru una ca asta, mai ales că Toledo se găsea mult în interiorul sectorului controlat de ei. Lupta este extrem de crâncenă. Moscardo cu acești cadeți, rezistă cu curaj asaltului întreprins împotriva sa de comuniști. Lupta sa cere jertfe, din care cauză rândurile cadeților se subțiază. Cei ce rămân apără cu înverșunare cetatea.

Orice contact cu lumea de afară este interceptat. Rămân izolați și înconjurați de jur împrejur de către republicani. Cadeții rezistă eroic. Lumea întreagă urmărea cu emoție și admirație toate aceste gesturi de eroism, care devin legendare. Asediatorii recurg la tot felul de metode, ca să-i poată face să se predea. Vitejii cadeți, în frunte cu colonelul lor, refuză orice fel de convorbiri.

Și iată că republicanii recurg la un mijloc, ce li se oferă de împrejurări, ca să-l oblige pe Moscardo să renunțe la rezistență, că totul este zadarnic. Copilul acestuia se află în mâna comuniștilor, care îl iau ostatic. Într-una din zile, într-un moment de suspans al luptei, ei anunță pe colonel că doresc să-i transmită un mesaj, care l-ar interesa. Se încheie un fel de armistițiu local. Colonelul este încunoștiințat că poate vorbi la telefon cu "cineva", din afara localității. Acel cineva este propriul său copil. În acest timp se face legătura și toți, cu firească emoție, așteaptă să știe ce anume vor vorbi cei doi, tatăl și fiul. Mai înainte de orice, reprezentanții comuniștilor îl previn pe Moscardo că de hotărârea lui depinde viața fiului său și ca atare îi cer să capituleze, ca să-și vadă fiul sănătos și liber. Pentru a-l încredința de aceasta și anume că fiul lui este la celălalt capăt al firului, tatăl ascultă și recunoaște vocea fiului. Curios, cum este natural, tatăl acceptă să știe ce anume dorește să-i comunice fiul. După ce-și recunosc vocile tatăl aude pe fiu strigându-i: "Trăiască Spania, tată!", după care tatăl îi răspunde în același sens, cu fermitate în glas. În momentul acela tatăl aude o împușcătură, odată cu strigătul de "Trăiască Spania!" rostit de el. Fiul lui fusese împușcat, fără nici o ezitare.

Colonelul Moscardo rezistă și luptă cu curaj. Se numărau zilele, ceasurile chiar, până la despresurarea eroilor de la Alcazar. Întreaga lume civilizată răsuflă ușurată când se anunță că trupele generalului Franco au spart asediul prin înfrângerea comuniștilor.

Ecoul acestei întâmplări se aude și în țara noastră și în primul rând în lumea legionară. Noi urmăream cu inima strânsă această luptă din Spania, care atunci își atinsese punctul, culminat cu asediul Alcazarului. Și iată că se ia o inițiativă, unică în felul ei și prima, fiindcă este urmată încă de alta similară, venită din Franța sau Belgia, dacă mi-aduc bine aminte.

Inițiativa noastră consta de a-i înmâna colonelului Moscardo o sabie de onoare, ca un omagiu adus dârzeniei cu care el și cadeții săi, au opus rezistență acestui asediu.

Generalul Gh. Cantacuzino-Grănicerul, șeful partidului "Totul Pentru Țară", el însuși un cavaler al spadei, a luat inițiativa aceasta, în care scop hotărăște să facă

un drum până în Spania. El voia să-i ofere colonelului Moscardo propria sa sabie, care era fabricată chiar în Toledo. Pregătirile se fac cu intensitate, dat fiind că drumul e lung, făcându-se un ocol pe uscat și apoi pe mare, până ajunge la cartierul general al lui Franco. Cu atât mai mult este greu acest drum pentru generalul nostru, care bătrân se încumetă la o așa călătorie.

Sabia pe care o vor oferi colonelului Moscardo, a fost special pregătită în acest scop. Acestei săbii i s-a pus un mâner de argint. Pe acest mâner se sapă icoana sfântului Arhanghel Mihail, patronul nostru, cu următoarea inscripție:

"Generalului Moscardo, eroul legendar și apărător al cadeților din Alcazar, din partea legionarilor români. L.A.M.".

Dar generalul Cantacuzino nu merge singur într-acolo. El este însoțit de un mănunchi de fruntași legionari, care vor să lupte în rândurile trupelor naționaliste, împotriva comuniștilor. Deci nu plecau în excursie, ci la război. Ei nu erau chemați, ci se cereau voluntari să se avânte în fierbințeala luptei. Echipa aceasta se compunea din următorii legionari: Ion Moța, Vasile Marin, Nicolae Totu, Bănică Dobre, Alexandru Cantacuzino, ing. Gh.Clime și preotul Ion Dumitrescu-Borșa. Toți au cerut încuviințarea Căpitanului să se angajeze în lupta aceea armată din Spania.

Vestea plecărilor se răspândește în toată țara. Gestul era ceva unic în felul lui. Insula latină din mijlocul unei lumi slave și turanice, dorea prin Mișcarea Legionară să-și manifeste solidaritatea cu luptătorii naționaliști spanioli și ei latini.

Ajunși în Spania, solemnitatea înmânării darului are loc, într-un cadru festiv, la care a participat un personal numeros din conducerea politică și militară a generalului Franco. Generalul Cantacuzino este îmbrăcat și el în uniforma militară de general în rezervă al armatei române. Într-o ținută impecabilă cu o mână pe mânerul sabiei, ce o oferă și cu vârful ascuțit al ei, prins între degetele celeilalte mâini, el face un cerc, vârful atingând mânerul. În acest moment, în numele Mișcării Legionare, îi aduce omagiul colonelului Moscardo. Cu aceasta se înfiripează o legătură între Mișcarea Legionară și Acțiunea naționalistă spaniolă. Pentru noi, legionarii, colonelul Moscardo a rămas tipul de erou gata pentru orice jertfă, dată pentru biruința ideii naționaliste, indiferent pe ce meridian, s-ar da această luptă.

2. EROII DE LA MAJADAHONDA.

Lumea întreagă era conștientă, că, acolo în Spania, oamenii se luptau cu armele în mâini, ca să pună stavilă primejdiei care amenință însăși spiritualitatea de două ori milenară a creștinismului. Erau angajate în luptă două lumi: una a negației, materialist-atee, alta a afirmației, spiritual-creștină. Se considera atunci că de rezultatul acelui război civil va depinde viitorul Europei și, în final, al omenirii. Pentru aceasta lupta era atât de crâncenă.

Cei șapte legionari au luat o asemenea hotărâre, după o matură chibzuință, în urma unor judecăți de profunzime a situației. Ei nu porniseră pe un astfel de drum dintr-un spirit de aventură, ci voiau să dovedească, în fapt, ceea ce afirmaseră, de-a lungul anilor, în adolescența lor. Ei știau că se duce lupta între Bine și Rău, între legea lui Cristos și Anticrist, între ordine și disciplină, pe de o parte și haos, pe de alta. Se înfruntau două ideologii, care se voiau biruitoare.

Se scrisese și în presa românească despre unele aspecte ale luptei, ce se da acolo. Unii reporteri ai cotidianelor noastre, scriau cele ce se petrec pe teatrul de război spaniol. Se publicau fotografii cu distrugeri de biserici, de monumente, orașe în flăcări și oameni îngroziți, fugind din fața prăpădului. Nu mai era un secret pentru nimeni despre atrocitățile, ce se comit de-a lungul și de-a latul Spaniei. Era prima luare de contact cu astfel de fapte, după războiul civil din Rusia. Dar atunci Europa era obosită de război, bucuroasă că scăpase de orgiile lui și nu prea o interesa cele ce se petreceau în câmpiile îndepărtate ale Rusiei. În același timp nu prea își dădea seama de urmările acelui război civil din îndepărtatul răsărit european. Pentru moment era mulțumită că "răul" se oprise la Nistru și dincolo de Vistula, că pecinginea nu s-a întins mai departe înspre apus.

Din momentul în care focul s-a aprins acum în occidentul lor, tocmai în Spania, problema începe să ia amploare. Oamenii cu clarviziune dau alarma. Europa este la răscruce. Așa au văzut problema cei șapte, care l-au însoțit pe generalul Cantacuzino. Dar nu numai atât. Ei reprezentau Mișcarea Legionară. Unul din ei - Ion Moța - făcea parte din primii întemeietori ai mișcării noastre, ca și a principiilor generației de la 1922 cu ideologia sa națională, care a înflăcărat tineretul universitar român. El, Ion Moța, alături de Căpitan, s-a aflat în linia întâi a luptelor studențești din România, care însemna adversitate fățișă și fără compromisuri împotriva comunismului, ce se întindea până la hotarele țării noastre. De tânăr, colaborase la ziarul "Libertatea", scos de tatăl său, preotul Ion Moța, la Orăștie, încă înainte de Unirea din 1918 și după aceea. El schițează linia ideologică a Mișcării Legionare în mai multe articole, pe care le-a strâns în cartea sa intitulată "Cranii de lemn". El a tradus în românește lucrarea binecunoscută și apreciată "Protocoalele înțelepților Sionului", epuizată imediat după apariție. Într-un articol a arătat atitudinea Mișcării Legionare față de sașii din Transilvania, articol care clarifica atunci poziția noastră față de această populație minoritară. Oricum nu se desprinde o subordonare a mișcării față de această populație de sași, cum au încercat să ne prezinte cei rău intenționați. Ion Moța s-a impus ca primul doctrinar al fenomenului legionar. El a întrunit în persoana sa omul condeiului și al acțiunii. Toată viața a vrut să confirme prin faptă, prin exemplul propriu, ceea ce a afirmat verbal sau în scris. O și spune în testamentul pe care l-a întocmit înainte de plecarea sa în Spania. Profesa avocatura în Baroul de Ilfov. El este cel care a vrut să pedepsească trădarea și pe trădător, ivit printre noi, în persoana lui Vernichescu la Văcărești, în vremurile de început ale noastre.

Vasile Marin, și el avocat în București, s-a dovedit a fi un intelectual de înaltă clasă. Toată activitatea sa și gândurile sale pe linia naționalistă le-a înmănuncheat în volumul scris și purtând titlul "Crez de generație". Aici el demonstrează temeinicia orientării, pe care și-a făcut-o generația, căreia aparținea. Oricine voia să cunoască, atunci, în ce constă originalitatea noului crez, pe care-l îmbrățișa generația, din care făcea parte, află în cartea aceasta. Aici îi sunt mobilurile care l-au determinat să îmbrățișeze crezul Mișcării Legionare.

Nicolae Totu, de curând avocat și el în Baroul Ilfov, s-a făcut cunoscut în rândurile studențimii ieșene și apoi al tineretului românesc, prin corectitudinea sa pe acest drum. Om de o mare credință, Nicolae Totu și-a dedicat toată viața activității în Mișcare, încă din primele ei forme de organizare. A fost un dăruit al cauzei noastre.

Bănică Dobre, absolvent al Academiei de Înalte Studii Comerciale din Cluj, s-a remarcat în luptele și revendicările studențimii clujene, paralel cu activitatea pe teren în cadrul Mișcării noastre. Bun vorbitor, impunea prin fizicul său, care-l arată a fi un voinic cât un brad.

Alecu Cantacuzino, os domnesc, din familia căreia își poartă numele, nepot al generalului Cantacuzino, intrase în rândurile noastre cu câțiva ani mai înainte. Dintru început se lansează în luptă cu impetuozitatea caracteristică firii sale. A scris cartea "Între lumea legionară și cea comunistă".

Inginerul Gh. Clime își are trecutul său pe drumul parcurs în rândurile legionare. Era omul de acțiune, scump la vorbă, așa cum s-a făcut cunoscut până în clipa morții sale. După un an de la momentul plecării pe frontul spaniol, este ales șef al partidului "Totul Pentru Țară", imediat după trecerea în lumea drepților a generalului nostru iubit.

În fine, al șaptelea component al echipei este preotul Ion Dumitrescu-Borșa, având funcția de secretar al Mișcării. După întoarcerea sa de pe front a scris cartea "Cea mai mare jertfă legionară", apreciată de toată lumea acelor vremuri.

Acestea sunt cadrele cu importante state de serviciu în trecutul lor, care au cerut încuviințarea de a se avânta în lupta din Spania, alături de trupele naționaliste. Ei voiau să devină emisarii românilor de la Carpați, pentru a duce poporului spaniol de la Pirinei un sprijin mai mult simbolic, în lupta în care acesta era angajat.

Luarea de rămas bun s-a făcut intr-un cadru restrâns la sediul central de pe strada Imprimeriei. În prealabil Ion Moța și Vasile Marin cu ceilalți se despărțiseră de colegii lor avocați, în Baroul de Ilfov. De acum erau cu toții siguri că acceptaseră să înfrunte moartea în luptele în care se angajaseră. Nimeni din ei nu știau pentru care din ei au căzut sorții morții. Oricum, fiecare dintre ei a plecat cu ideea unei asemenea posibilități.

Mișcarea Legionară se afirmase, de la început cu o ideologie orientată împotriva comunismului. Puternic axată în spiritualitatea creștină, ea s-a declarat fățiș ostilă concepției materialist-atee a comunismului pe care a înțeles să-l combată, prin toate mijloacele. Urmărea cu viu interes evoluția luptelor, după ce încă din primul moment al izbucnirii lor, își exprimase totala aprobare pentru generalul Franco.

Prin plecarea să lupte acolo, a fruntașilor noștri, voiam să demonstrăm că suntem gata să confirmăm prin faptă rostul celor susținute verbal și scris până atunci.

Trebuia întreprinsă o asemenea acțiune. Noi am glorificat ideea de bărbăție în lupte a poporului român și a ezita să ne angajăm într-un astfel de conflict, însemna să abandonăm propriul nostru crez, să ne umbrim pe noi înșine. Ar fi fost fără sens efortul făcut, până atunci, de o generație întreagă, care ar fi rămas limitată numai la vorbe deșarte.

Odată terminată solemnitatea predării sabiei colonelului Moscardo, cei rămași au și intrat în focul luptei, fiindcă generalul s-a întors în țară. Era prea bătrân ca să se angajeze și el în lupta efectivă.

În ziua de 13 ianuarie 1937, la Majadahonda doi dintre camarazii noștri, cei mai dragi, Ion Moța și Vasile Marin, cad loviți de schijele unui obuz explodat chiar pe locul unde se aflau în tranșee. Totul a fost fulgerător. Trupurile lor sfârtecate au

rămas acolo, neînsuflețite. Nici un ajutor nu mai era posibil. Cei doi devin martirii unei cauze nobile, pecetluind cu propria viață, cu propria lor jertfă un ideal. Stropesc cu sângele lor stindardul luptei noastre. Atunci a fost cea mai mare jertfă legionară, cum și-a intitulat cartea sa părintele Dumitrescu-Borșa. A fost cea mai convingătoare dovadă, făcută până în momentul acela, că suntem aliniați pe baricada luptei împotriva comunismului. Semnalul îl dăduse Căpitanul, prin înălțarea drapelului tricolor pe fabrica "Regie" și atelierele "Nicolina", în primii săi ani de studenție.

Ceea ce a uimit lumea a fost conținutul testamentului lui Ionel Moța, cu referire la aspectul ideologic al luptei dusă în Spania. El a pornit la luptă, acceptând în mod deliberat, conștient, sacrificiul suprem, pe care îl face acolo.

"Se trăgea cu mitraliera în obrazul lui Cristos". Iată constatarea ce face el, cu semnalul de trezire la realitate, adresat omenirii. Și mai departe: "Eu așa am înțeles datoria vieții mele. L-am iubit pe Cristos și am mers bucuros la moarte pentru el."

Iată sensul luptei sale de o viață întreagă. O afirmă solemn într-o dispoziție testamentară. Cu o asemenea hotărâre a plecat el la luptă. Aceștia sunt legionarii și așa trebuie să rămână pentru toată viața lor.

Și ca un rămas bun, pe care și-l ia de la prietenul, camaradul și șeful său, îi adresează Căpitanului următoarea urare:

"Și să faci, măi Corneliu, din România, o țară frumoasă și strălucitoare ca soarele sfânt de pe cer". Aceasta este o mărturisire de credință a lumii legionare, prin vorbele acestui adevărat martir al Legiunii. Ce poate fi mai sublim, în modul de a gândi a unui luptător, soldat credincios al unui ideal, decât să-și dorească o țară strălucitoare ca soarele sfânt de pe cer, în raport cu celelalte țări? Iată țelul final, urmărit de Mișcarea Legionară, mărturisit de mâna dreaptă a Căpitanului. Jertfa celor doi martiri - Moța și Marin - a trezit la realitate o lume întreagă.

Iată sensul luptei legionarilor ce au fost prezenți acolo. Ei au dovedit prin fapte ceea ce afirmau prin viu grai.

Mai fac o subliniere: tinerii legionari din țara ortodoxă luptă în sprijinul unei țări catolice.

3. ELITA VIITOARE CU O NOUĂ ETICĂ.

Jertfa lui Moța și Marin, a avut o înrâurire profundă asupra sufletelor noastre. Când s-a primit știrea aceasta ni s-a părut că timpul a stat pe loc. Efectul ei ne-a trezit parcă la o altă realitate, pe care n-o sesizasem până în momentele acelea.

Până la aducerea lor în țară, s-a făcut un cântec în memoria lor și a sensului jertfei acestor doi martiri, imn care le poartă numele: "Imnul Moța - Marin". Versurile aparțin lui Radu Gyr iar muzica lui Nelu Mânzatu. Se evoca semnificația luptei și jertfei celor doi, dată pe pământ spaniol, transformat în rug, flăcări și scrum. Aveam imaginea dramei pe care poporul spaniol o trăia, sub presiunea șenilelor tancurilor lui Anticrist.

"Sunt ruguri și flăcări, e Spania scrum
Tancuri pornesc ca din iad..."

Parcă vedeam asemenea imagini, cuprinse în cele două versuri. Te cutremurai numai la gândul care te ducea la această realitate, pentru moment străină nouă, deşi ne despărţea până atunci doar apa Nistrului de iadul de unde erau trimise acele tancuri. Le vom cunoaşte peste alţi ani, când ne vom lupta cu ele, odată cu începerea războiului.

Jertfa aceasta nu putea rămâne fără urmări pentru noi legionarii. Ea ne da un imbold că ceea ce îi dorise Moţa Căpitanului să înfăptuiască, îl cântam în acest imn, prin refrenul "Să faci Căpitane o ţară ca soarele sfânt de pe cer".

Dar nu numai atât.

În strădania noastră de a da viaţă unei asemenea dorinţe, invocam ajutorul forţelor spirituale ale "Binelui", reprezentat de patronul Legiunii ca şi de sufletele celor doi, când cântam: "Moţa, Arhanghel şi munte, Marin ca o flacără mare...".

Invocam aceste forţe ca să ne ajute în vremuri grele, ce s-ar abate peste ţărişoara noastră, în versul "dar de-or să vie vremi de urgie, pentru Neamul românesc... din legăminte şi jertfe sfinte cei doi eroi vor naşte iar...".

Deşi a trecut de atunci peste o jumătate de veac, cred că am transmis din memorie, ideile noastre de bază, sub formă de versuri şi aşternute pe note de autori. Îl cântam cu toţii transfiguraţi la faţă şi trăind cu toată intensitatea fiecare cuvânt sau vers.

Aşa am întâmpinat ziua aceea solemnă şi sacră, în acelaşi timp, când cei doi martiri au fost conduşi, până la locul lor de veci, adică la Casa Verde.

Se crease o ambianţă prielnică pentru a ni se imprima şi mai puternic în inimi influenţa acestei jertfe.

Concomitent cu acest imn, închinat lui Moţa - Marin, s-a apreciat că a sosit momentul să se consacre un cântec propriu al muncitorilor. În ultimii ani, numărul lor creştea din ce în ce mai mult, din care cauză se impunea o asemenea iniţiativă. Se formase şi un "Corp al muncitorimii legionare", sub conducerea inginerului Gh. Clime. Prin acest cântec se făcea o adevărată chemare celor care trudesc în fabrici, în uzine şi în mine ca să lupte pentru un trai mai bun, pentru o zi mai liniştită, pentru o pâine mai albă. În timp ce "internaţionala" chema muncitorii la răzvrătire a tot ce reprezenta orânduire, cântecul Mişcării Legionare, dedicat muncitorului, îi chema pe aceştia la lupta pentru realizarea unor revendicări acceptabile, pornind de la traiul lor de fiecare zi. Muncitorilor li se acorda rolul principal la înfăptuirea unor deziderate naţionale ale acestui Neam românesc, înainte de orice.

Pentru aceasta erau chemaţi "la luptă, muncitori, zidari de veacuri viitoare...".

Lupta noastră afirmă sentimentul de dragoste umană, care duce la armonia claselor sociale. Acelei uri, noi îi opuneam dragostea faţă de om, iar luptei de clasă, cu impunerea uneia din clase, sub forma unei dictaturi a proletariatului, Mişcarea Legionară îşi afirmă ideea de armonie, de colaborare, fără resentimente, a tuturor categoriilor sociale constituite şi componente ale societăţii.

Noi respingem ura şi afirmăm dragostea creştină. Când afirmăm strădania de a îndepărta din inimile noastre orice exploatare a omului de către om, asta nu înseamnă că vom subscrie la exploatarea omului de către stat, reprezentat de o anumită clasă socială, chiar dacă aceasta ar fi a proletariatului. Noi înţelegem să îndepărtăm suferinţa adusă omului de către semenul său, fie individual, fie organizat ca o dictatură, într-un sistem politic impus.

În aceasta consta originalitatea şi superioritatea jaloanelor date tuturor muncitorilor, indiferent de ce categorie ar fi ei.

Jertfa lui Moţa - Marin a produs o adâncă schimbare în sufletele noastre. Am început să privim unele aspecte ale vieţii sub un unghi care, până atunci, ne scăpase, într-un fel. Păşeam de acum într-o nouă fază de maturizare. Simţeam că trecem un alt prag în marşul nostru spre scopul pe care-l urmăream. Această stare de spirit, care ne-a cuprins aproape pe toţi şi care-şi atinsese nivelul său culminant, în ziua înmormântării lui Moţa şi a lui Marin, a fost concretizată printr-un legământ atotcuprinzător, rostit în momentul acela.

Sicriele au fost aduse în ţară de bătrânul nostru general. El i-a dus acolo şi tot el i-a adus acasă, iar pe cei doi, pentru ca trupurile lor să se înfrăţească cu glia strămoşească, li se stabileşte locul de veci la Casa Verde.

Ce s-a întâmplat aici în Casa Verde, în clipa când fuseseră aduşi pentru îngropăciune?

După ce preoţii au terminat slujba religioasă, într-o tăcere cu adevărat mormântală, deasupra acelei mase de oameni, ce forma asistenţa, pe un loc dominant, din apropierea celor două sicrie, îl vedem pe Victor Dragomirescu, reprezentantul studenţimii, care rosteşte o scurtă alocuţiune, prilejuită de semnificaţia jertfei lui Moţa - Marin, nu numai pentru legionari, dar şi pentru toată ţara românească. Este o participare a românilor, chiar simbolică, la lupta pe care poporul spaniol o duce pentru a-şi salva valorile sale spirituale şi culturale. Mişcarea Legionară, prin prezenţa sa la această luptă şi-a afirmat, încă o dată poziţia sa împotriva comunismului. Ea se face cunoscută şi dincolo de hotarele ţării cu această jertfă a celor doi fruntaşi de mare valoare. Jertfa aceasta ne-a ridicat pe culmile cele mai înalte, nicicând visate de mulţi, culmi ce înseamnă vitejie, perseverenţă, dăruire de sine. Ceea ce alţii năzuiau, au făcut Moţa şi Marin. Ceea ce cântam, acum a devenit realitate. Moţa şi Marin au sfinţit cu sângele lor, drapelul luptei noastre.

Cuvântul lui Victor Dragomirescu a înflăcărat inimile tuturor celor ce-l ascultau, care-i sorbeau spusele în tăcere şi cu ochii în lacrimi. Se putea observa că, în clipele acelea, se operează o schimbare în sufletele acelei mase de oameni, care trăiau momente de neuitat. Cine a fost acolo şi mai este încă în viaţă acum, cu siguranţă are prezentă în minte alocuţiunea rostită în faţa sicrielor celor doi.

Dar momentul solemn urmează după aceea.

În loc de încheiere, Victor Dragomirescu, adresându-se asistenţei şi tuturor legionarilor din ţară, îi îndeamnă să rostească după el, un legământ pe care să-l facem în faţa trupurilor lui Moţa şi Marin. Iată-l:

" Jur în faţa lui Dumnezeu,
În faţa jertfei voastre sfinte pentru Cristos şi Legiune:
Să rup din mine bucuriile pământeşti,
Să mă smulg din dragoste omenească,
Şi pentru învierea Neamului meu,
În orice clipă, să stau gata de moarte !
Jur !"

Nu se putea un prilej mai potrivit ca să se întocmească și jurământul gradelor legionare. Îl dau și pe acesta:

"1. Să trăim în sărăcie, ucigând în noi poftele de îmbogățire materială;
2. Să trăim o viață aspră și severă cu alungarea luxului și îmbuibării;
3. Să înlăturăm orice încercare a exploatării omului de către om;
4. Să jertfim permanent pentru țară;
5. Să apărăm Mișcarea Legionară cu toată puterea noastră, împotriva a tot ce ar putea s-o ducă pe căi de compromisuri sau compromitere sau împotriva a tot ce ar putea să-i scadă măcar înalta linie morală.

Moța - Marin. Jur !"

Astfel se încheie trista solemnitate. Ne priveam în tăcere, cu gândurile duse la acest legământ, pe care-l rostisem fiecare, cuvânt cu cuvânt, rar și apăsat, după Victor Dragomirescu.

Și s-a întâmplat aceasta exact la o lună după căderea lor în luptă, adică la 13 februarie 1937.

În prealabil trebuia făcută precizarea că acest legământ se considera dat numai de aceia dintre legionari, care au atins sau tind să atingă perfecțiunea pe toate planurile. Este legământul elitei legionare. Numai în felul acesta îl putem înțelege sau i ne putem conforma.

Astfel efortul făcut de a duce o viață simplă, austeră, de a trăi în sărăcie, cu sfărâmarea oricărei intenții de a te îmbogăți materialicește înseamnă desprinderea din anonimatul cotidian și practicarea tuturor virtuților morale și creștine. Aceasta este posibil s-o îndeplinească numai aceia dintre noi, care se străduiau a deveni elita conducătoare, a aduce aportul ei fenomenului legionar. Ca să atingă această culme a desăvârșirii, mai înainte de orice, se impune să duci o viață spartană, în sensul strict, fiindcă numai astfel poți antrena pe alții pe drumul spinos pe care l-ai ales. Renunțarea la plăcerile ce ți le oferă tentațiile vieții, cu acceptarea unui trai modest, fără lux sau extravaganțe, este calea care te duce către perfecțiune, către desăvârșire.

Cel care înclină spre o viață destrăbălată, în chefuri sau petreceri nu poate rămâne în rândurile acestei categorii de legionari, care fac un asemenea legământ, al elitei noastre. Le este barat drumul spre legionarism, fiindcă comportarea lor îi oprește de a ne trece pragul. De altfel Căpitanul, încă din 1936, a emis o circulară prin care cere interzicerea intrării în rândurile noastre a celor fără căpătâi, ce duc o viață ușuratică, sau pur și simplu care sunt haimanale, fără rost.

Cum vedem se insista să depunem stăruință, ca să ne modelăm structura sufletelor, a firii noastre, ca să putem urca trepte cât mai înalte pe scara valorilor morale, recomandate de legământul nostru.

Ceea ce reprezintă o linie nouă, dogmatică oarecum, necunoscută până acum, dar ferm formulată, este strădania pe care trebuie s-o faci ca să înlături orice fel de exploatare a omului de către om. A duce o viață de huzur, plină de plăceri, în chefuri sau în îmbuibare, înseamnă o jefuire a semenului tău, o spoliere a lui de bunurile sale materiale, o sfidare a tuturor celor de rând, ce duc greul. A te îmbogăți tu, pesupune a-l sărăci pe cel de alături. Aceste principii, formulate acum, prin acest legământ reprezintă ceva nou, fără precedent, în viața noastră publică. Nimeni nu

lansase o asemenea maximă de etică, în raporturile dintre oameni. Se urmărea crearea elitei legionare.

Acum conștiințele se trezesc la o realitate nouă, hotărâte a i se conforma întocmai. Era opusul cunoscutei formulări egoiste a liberalismului individualist: "îmbogățiți-vă". Era concepția materialist - individualistă, lansată în secolul trecut și continuată, după aceea, care a dus la rivalități și antagonisme între oameni sau grupuri sociale, ce nu s-au atenuat încă, indiferent pe ce meridian s-ar afla.

Acest legământ, prestat în fața sicrielor lui Moța și Marin, își are un puternic fundament în morala creștină. Când Moța scrie: "Eu așa am înțeles datoria vieții mele: l-am iubit pe Iisus Cristos și am mers bucuros la moarte pentru el", înseamnă că ne sprijinim pe învățătura lui Iisus, subscriind la un asemenea angajament. Dar elita, fiindcă de această nouă ierarhie în lumea legionară este vorba acum, trebuia grupată într-o formație a ei aparte. În acest scop se inițiază formarea "Corpului Moța - Marin". Cei ce acceptau să facă parte din acest corp, trebuiau să aibă ghid orientativ comportamentul de o viață întreagă a lui Moța și Marin, fiindcă era un corp select de luptători. Cel ce ar fi dorit să facă parte dintr-o astfel de unitate, trebuia să-și facă un serios control și examen de conștiință, o matură reflecție. Nu oricine putea aparține unui astfel de organism viu, din cadrul Mișcării Legionare. Organizarea lui cerea timp și după trecerea unei perioade de verificări și cercetări putea fi admis, în el.

Cum vedem, cu fiecare zi care trece, Mișcarea Legionară se preocupă, în mod deosebit, să facă o selecție a valorilor în rândurile noastre. Împrejurările cereau aceasta. Nu putea rămâne fără urmări, jertfa lui Moța și Marin. Ea a dus la ridicarea ei pe piscurile cele mai înalte, nebănuite de noi, cu ani înainte. Pentru aceasta s-a procedat la imortalizarea jertfei lor, prin întocmirea acelui legământ, care le poartă numele. Practicarea unei vieți de adevărat ascet și spartan în același timp, oferea garanții sigure că se vor selecta cei mai buni, cei mai dotați din punct de vedere spiritual și de concepție, din cei mai buni, realizați până atunci.

Aceasta este semnificația și importanța legământului lui Moța - Marin, depus în fața sicrielor acestor doi eroi, în după-amiaza zilei de 13 februarie 1937.

Numai oamenii de rea-credință, adversari răuvoitori și tendențioși, au căutat să răstălmăcească acțiunea noastră, să ne discrediteze, aruncându-ne cele mai sfruntate neadevăruri. Ni s-a reproșat că voiam să răsturnăm ordinea în stat, că foloseam metode străine de firea poporului român, metode ce ar fi fost introduse de noi, pentru prima oară în țara noastră.

Se ignora că intenționam să facem o transformare a omului, în concepția lui despre viață, transformare care trebuia să opereze, mai întâi de toate asupra lui însuși, asupra sufletului său, a eului său.

Aceasta era mutația pe verticală, urmărită de Mișcarea Legionară prin crearea unei astfel de elite, fără precedent nu numai la noi, dar și în altă parte.

Iată în ce constă unicitatatea Fenomenului Legionar, fără egal în lume.

CAPITOLUL XV

DESPRE TRĂDARE ŞI TRĂDĂTORI.

Multe s-au scris şi s-au vorbit în jurul acestor cuvinte, fie că problema s-a privit sub unghi mai personal, fie că-i vorba de ceva cu caracter general - naţional. Istoria omenirii este plină de asemenea situaţii când soarta unei lupte, destinul unui popor, a luat o altă turnură, datorită unei acţiuni de trădare a cuiva, aflat în tabăra care a pierdut bătălia.

Încă de mic copil, în şcoală fiind, mi s-a întipărit în minte o repulsie faţă de cel ce trădează în luptă, trecând de partea vrăjmaşilor compatrioţilor săi şi ajutându-i pe aceştia să-i biruie pe ai săi.

Diverse sunt mobilurile care îl pot face pe cineva să alunece pe panta trădării. Unii o fac în schimbul unor profituri de ordin material, alţii pentru măriri, oferite de adversari, puţini se numără printre trădători cei ce o fac dezinteresat.

Admiram actele de vitejie ale unor domnitori, care, cu sabia în mână, luptau pentru cauza sfântă a Neamului acesta, şi în acelaşi timp, mă durea inima când aflam că a pierdut o luptă sau chiar şi-a dat viaţa ca urmarea unei trădări, venită din partea unuia din rândurile sale.

Aveam în faţă imaginea domnitorului Ion Vodă cel Cumplit, cu mâna pe sabie, care a fost sfârtecat în bucăţi după bătălia de la Roşcani, de lângă Cahul, în urma trădării boierului Ieremia Golia, aflat până atunci lângă el.

Am reţinut că, datorită unei trădări, la fel şi Mihai Viteazul cade străpuns de suliţa unor ostaşi ai generalului Basta, cu care domnitorul român acţiona împreună. Tot datorită trădării, îşi găseşte moartea şi Tudor Vladimirescu, primul domn pământean după perioada fanariotă.

M-am referit la aceste câteva cazuri, citate de istoria noastră naţională şi înscrise cu litere negre în cartea eroilor Neamului. Cei ce au căzut în acest mod au rămas de-a pururi un simbol ca purtători ai drapelului unei cauze drepte şi sfinte poporului român, în timp ce trădătorii lor au fost înfieraţi pentru totdeauna cu acest stigmat.

Trădătorii au rămas detestaţi de foştii lor confraţi, dar în acelaşi timp disprețuiţi de cei în slujba cărora s-au pus.

Ca să fii muşcat de şarpele trădării, se presupune că ai o anumită structură sufletească, să fii neloial, perfid faţă de luptătorul de lângă tine. Nu oricine poate concepe un asemenea fapt condamnabil de infidelitate, de a se lepăda de cei de alături şi a trece în tabăra adversarilor. Se cere o cu totul altă fire, o altă inimă, în care germenul acesta este înnăscut şi a mocnit în fiinţa lui, care, la momentul potrivit, a răbufnit, doborându-l pe cel de lângă el. S-a aflat alături numai cu gând viclean, ascuns, în aşteptarea momentului potrivit să-i dea lovitura de graţie. Toată instrucţia şcolară pe care am primit-o, s-a făcut numai în sensul de a blama pe

trădători, de a le înfiera acţiunea şi a-i considera rupţi din mijlocul comunităţii căreia îi aparţineau.

Cei ce au căzut victime ale trădării au rămas pentru posteritate ca piscurile cele mai înalte către care năzuiau să le atingă generaţiile lor şi cele ce le-au urmat. Dacă ei nu şi-au putut înfăptui în viaţă idealul de care erau însufleţiţi, prin moartea lor au dat imbold urmaşilor să păşească pe drumul deschis de ei şi, după trecerea de generaţii, visul lor s-a împlinit.

Copil fiind, după întoarcerea tatălui meu de pe frontul Moldovei, ascultam cum povestea el despre trădarea acelui colonel Sturza, care a trecut dincolo, la inamicul cu care întreaga ţară se afla în luptă, pentru idealul ei.

Trădare şi trădători au existat de când lumea.

Ca mişcare naţionalistă ni s-a cultivat sentimentul de eroism în luptă, luând ca exemplu atâtea cazuri din trecutul nostru ca Neam. Am glorificat pe toţi acei viteji care au ştiut să-şi apere tot ce le aparţinea şi au repudiat pe cei care s-au dat la o parte sau, mai grav, au trecut de partea inamicului.

Am crezut că vom forma o unitate de gând şi acţiune, pe drumul pe care ne-am angajat să mergem, în atingerea măreţului nostru ideal. Din păcate şi noi am fost atinşi de lepra trădării, care se lipise de inimile unora dintre noi. Am cunoscut oameni care, porniţi pe acelaşi drum cu noi, au mers alături o vreme, comportându-se oarecum asemănător celorlalţi. La primul obstacol sau altul, ivit în cale, încep a se teme, ezită, se retrag dându-se la o parte. N-au putut merge înainte. S-au oprit locului. Atât i-au ajutat puterile lor fizice sau, mai precis, cele structural sufleteşti şi cerebrale. Cum am spus, s-au oprit, nestingherind cu nimic pe ceilalţi, mergând pe drumul lor propriu. În ei poate că se stinsese flacăra credinţei, cu care porniseră iniţial. Pe aceştia i-am înţeles.

Din moment ce nu mai credeau, s-au dat la o parte, făcând loc altora să-şi continue marşul lor înainte. Unii au simpatizat cu amicii lor, pe care i-au abandonat, poate că i-au sprijinit după puterile lor, alţii s-au pierdut în marele anonimat, furaţi de treburile lor personale, mărunte.

Dar nu despre aceştia vreau să vorbesc. Pe ei nu-i putem categorisi în rândul trădătorilor. Cazul tipic de trădare, din primele începuturi ale mişcării tineretului român, l-a reprezentat Vernichescu. El s-a făcut vinovat de trădarea celorlalţi confraţi din închisoare, divulgând anchetatorilor date, informaţii şi elemente, ce interesau acţiunea celorlalţi. Prin aceasta el a trecut baricada dincolo. Am crezut că este unicul caz. Din nenorocire n-a fost singurul. I-a urmat altul şi mai grav. Este vorba de Stelescu.

Ne amintim de primele răbufniri ale viitoarei lui acţiuni, semnalate în închisoarea Jilava, în iarna 1933/1934. Ba mai mult. Observasem din vara anului 1933, la Casa Verde, când s-au turnat primele cantităţi de beton la fundaţie, că el a insistat să se găsească printre primii care au aruncat beton cu canciocul. Deşi erau şi alţi fruntaşi, cu aceeaşi vechime ca el, totuşi aceia, modeşti, nu s-au repezit în rândul din faţă să facă un asemenea gest. El a făcut-o, fiindcă voia, de atunci, să se etaleze că-i mai deosebit decât ceilalţi.

La Jilava, doctorul Ion Banea îşi arătase deja îngrijorarea sa în ipoteza că şeful Mişcării Legionare, Căpitanul, va fi ucis, fiindcă Mihai Stelescu începuse, încă de pe atunci, să ventileze ideea unei eventuale succesiuni a lui la conducerea

organizației. O spunea în cercul acela intim unde stăteai în celula Jilavei. Știm că prigoana aceea cu procesul, s-a terminat cu bine pentru toți legionarii și cu ei, pentru Mișcarea Legionară, dar nu și pentru ideea de unitate a noastră. Se observă primele fisuri în unitatea Mișcării.

Am arătat unele manifestări ale lui Stelescu, îndată după ieșirea din închisoare, manifestări care deveneau tot mai evidente în sensul unei separări a lui de trunchiul mare al stejarului, ce-l reprezentam.

După convocarea acelui Consiliu de Onoare, terminat cu sancționarea sa prin eliminarea pe timp nelimitat, el n-a înțeles nimic din sensul luptei noastre. De atunci, și-a luat riscul unei separări fără echivoc, de ceilalți amici ai săi de până atunci.

În consecință și-a scos o gazetă a sa proprie, "Cruciada românismului". Încetul cu încetul, începe să-și concretizeze poziția sa ostilă idealului de odinioară. Dacă s-ar fi limitat în a-și manifesta doar unele idei inofensive, nimic nu s-ar fi întâmplat. El însă, a pornit la atac direct împotriva a ceea ce sărutase cu atâta elan, în anii anteriori.

Aceasta așteptau adversarii noștri cei mai înverșunați. Iată-l pe Stelescu încurajat și chiar anturat de aceștia, direct sau prin interpuși. Își frecau mâinile de bucurie că reușesc să facă o breșă în rândurile Mișcării. Se observa că devine o realitate ruptura noastră în două.

Cum se poate aprecia gestul acestuia?

Evident că nimeni nu putea fi constrâns să rămână mai departe în rândurile noastre. Fiecare era stăpân pe hotărârea luată. În 24 iunie 1927, când ia ființă Legiunea "Arhanghelul Mihail", Căpitanul făcuse chemarea sa în acest sens: "Să vină cel ce crede nelimitat, să rămână cel ce are îndoieli". Așadar, au pornit pe un drum numai cei ce credeau nelimitat în destinul plin de măreție al românilor. Aceasta ne-a fost sursa inițială și centrală, în același timp, al crezului nostru, a izvorului care, ca un torent, a pornit la vale printre stânci, formându-și o albie a sa proprie. Cum am mai arătat, am avut destule cazuri de persoane, pe traseu, care s-au dat la o parte, fiindcă, fie că nu mai credeau, având îndoieli, fie datorită altor mobiluri. Unii au rămas ca simpatizanți, alții nici atât. Nimeni nu le-a reproșat acestora retragerea sau darea lor la o parte. Au fost lăsați în pace, ca fiecare din aceștia să-și urmeze calea personală, după cum le dicta conștiința.

Însă, în situația ce și-a creat-o Stelescu, lucrurile trebuie privite sub cu totul alt unghi. Nu mai aveam de-a face cu o simplă abandonare a luptei de către cel în cauză, o simplă retragere a sa, ci cu o adevărată trădare. Din moment ce, odată plecat din rânduri, începi o campanie de atacuri neîntrerupte și din ce în ce mai vehemente împotriva foștilor tăi camarazi de luptă, primind aprobarea dușmanilor din totdeauna ai noștri, lucrul este evident că acel ce se pretează la o asemenea acțiune săvârșește un act de trădare. Este vădită lipsa de loialitate față de foștii companioni. Comportarea aceasta de a se alătura adversarilor de până mai ieri, constituie un caz tipic de trădare.

Așa trebuie privit cazul lui Mihai Stelescu, în lumina desfășurării faptelor, ulterior plecării lui din mijlocul nostru. Consecința faptei lui Stelescu nu poate fi greu de aflat. Inevitabilul se produce.

Cei jigniți în demnitatea lor nu puteau rămâne indiferenți, nu puteau îngădui

continuarea unei acțiuni dăunătoare cauzei naționale române. Dacă trădătorul nu și-ar fi primit pedeapsa meritată, ar fi însemnat să devenim ceea ce nu doream, adică să cădem în categoria lașilor. Ori, aceasta nu o puteam face.

Când noi ne-am propus trezirea conștiințelor românești, ca să redăm Neamului acesta posibilitatea recăpătării demnității și a recuceririi pozițiilor pierdute în economie, comerț și alte domenii, știam că acestea nu le puteam înfăptui decât prin unitatea desăvârșită a noastră, a luptătorilor. În același timp, luam atitudine clară și neechivocă împotriva tuturor celor ce ar fi încercat să ne zădărnicească strădania. Astfel văd eu cazul Stelescu, și cred că nu mă înșel în judecată.

CAPITOLUL XVI

MIJLOACE DE AFIRMARE PE PLAN POLITIC.

1. LUPTA DE LA TRIBUNA PARLAMENTULUI.

Când a sosit momentul de a ne afirma efectiv pe plan politic, sub forma unei organizații propriu-zisă politică, s-a pus problema modului cum s-o facem.

Altă cale n-o puteam alege, decât cea prevăzută în actul fundamental: Constituția țării. Acolo, în parlament, de la prima alegere ca deputat, Căpitanul a căutat să folosească această înaltă tribună pentru afirmarea noastră. De unde, la început intrase în parlament, ca trimis al electoratului din județul Neamț, în alegerile acelea parțiale și apoi puțin după aceea, alături de tatăl său, tot după alegerea parțială din județul Tutova, el este prezent în Dealul Patriarhiei tot ca deputat, în urma alegerilor generale din 1932.

În această calitate a expus punctele programatice ale Mișcării Legionare. După trecerea acestor peste cincizeci de ani, îmi reamintesc de câteva din intervențiile sale. Una a fost o interpelare adresată guvernului, condus de Vaida, în vremea căruia s-au petrecut grevele muncitorilor de la atelierele CFR Griviția. Redau din memorie, în esență, punctul lui de vedere:

"Eu nu mă tem de greva acestor muncitori, eu mă tem ca ei să nu-și piardă încrederea în factorii de conducere ai țării". Iată, prin urmare, un punct de vedere, precis exprimat, care arăta o cu totul altă optică în a aborda o problemă de gravitatea acestei greve. Totul se poate aborda, clarifica și apoi rezolva într-un sens sau altul, dar din momentul când cineva și-a pierdut încrederea în conducătorii săi, atunci acel "cineva" poate fi ușor manevrat de cei ce pescuiesc în apele tulburi. Acesta este sensul interpelării Căpitanului.

Mi-amintesc de o altă intervenție a sa. Era vorba de condițiile în care lucrau muncitorii forestieri români. Se știe că pădurile noastre erau exploatate în mod nemilos, de o serie de societăți cu capital străin. În vreme ce aceștia duceau o viață de huzur, realizându-și venituri fabuloase, pe care ei și le asigurau trimițându-le peste hotare, românii ce locuiau în zonele împădurite, își câștigau cu greu tainul lor zilnic sau nici atât. Căpitanul face o astfel de prezentare în Parlament și, ca argument peremptoriu al modului de viață al acestor muncitori, prezintă "aleșilor națiunii", o pâine neagră, făcută dintr-un amestec de făină de grâu, orz și rumeguș de coajă de fag. Se simt jenați parlamentarii celorlalte partide, când văd o astfel de zisă pâine. Se simt jenați fiindcă cei ce exploatau în mod inuman munca românilor și averea acestora, erau complicii unora din ei sau alții erau membrii consiliilor de administrație ale acestor societăți forestiere în care stăpân se afla un Tischler și alții ca el.

Iată cum ne facem simțită prezența, prin diferite intervenții de la această tribună. Evident că în modul acesta se remarcau cei mai buni vorbitori, cei mai competenți în a da un răspuns sau o replică vreunui adversar. Ceea ce se înregistrase până-n 1933 era doar un început promițător. Începusem a fi cunoscuți și ca organizație politică, cu programul și cu oamenii cu care ne afișam. Însemna că ne afirmam la lumina zilei, public, acolo, de la tribuna aceea, unde aveau loc ciocniri de idei sau chiar confruntări oratorice. În această privință, mai amintesc de faptul că am cerut pedeapsa cu moartea pentru jefuitorii avutului public, care, la un moment dat, însuma o sumă egală cu cea a bugetului întregii țări pe un an întreg. În jurul acesta s-au ridicat voci care n-au fost de acord, invocându-se unele precepte creștine. Am considerat că pedeapsa aceasta capitală va pune capăt jafurilor din visteria Statului.

Un lucru devenise sigur și fără putință de a fi contrazis că Mișcarea Legionară accepta sistemul parlamentar, că se încadra în rânduielile constituționale și înțelegea să joace rolul ce-i revenea prin cei trimiși în parlament. Sub nici o formă nu se desprindea vreo concluzie cât de voalată ar fi fost ea, că am fi intenționat să renunțăm la folosirea acestei lupte cu adversarii noștri, pe care tribuna parlamentului ne-o oferea s-o angajăm.

Criticile ce ni s-au adus de către adversarii învederați, îndeosebi după abolirea Constituției din 1923, abolire făcută în 1938, prin instaurarea dictaturii regale, că noi am fi urmărit să nesocotim prerogativele puterii legislative, s-au formulat numai și numai ca să-și acopere propriile lor acțiuni de introducere a unei dictaturi, făcută tocmai cu scopul de a ne da lovituri fără precedent, ca duritate și violență.

Aici trebuie găsit substratul acestor critici, care cu anii au devenit din ce în ce mai vehemente, prin recurgerea la argumentele cele mai meșteșugit alese.

Când în toamna anului 1937, se întrezăresc perspectivele unor noi alegeri generale, Mișcarea Legionară nu le tăgăduia necesitatea, ci, din contră, ca și celelalte partide politice, făcea și ea pregătiri pentru angajarea ei în competiția electorală, ce se anunța destul de aprigă. Voiam să fie trimiși în parlament cei mai dotați dintre noi, cu aptitudini de oratori, recunoscuți sau afirmați în diferite ocazii, sau cu capacitatea intelectuală, care să-i egaleze sau să-i depășească pe reprezentanții partidelor cu vechi tradiții în acest for legislativ.

Preocuparea aceasta a conducerii era o dovadă în plus, că Mișcarea Legionară înțelegea să se conformeze principiilor constituționale în vigoare pe acea vreme (Constituția din 1923) că nu nega, ci voia să facă față noii situații, să se angajeze cu adversarii ei în lupta de la tribuna aceasta, luptă pe care înțelegea s-o câștige.

Cu multă atenție și având drept scop criteriul obiectivității stricte, Căpitanul a ales numai persoane din mijlocul Mișcării. El a făcut propuneri și altor persoane care ne simpatizau, pur și simplu neangajate pe plan politic.

A căutat să se asigure de intrarea în parlament a elementelor noastre cele mai valoroase, în care scop pe unele din acestea le-a propus a candida în două - trei sau chiar patru județe spre a se asigura, în mod serios de prezența lor acolo.

Menționez numele unora, ce au crescut în casa noastră, ca să spun așa, oameni stimați, iubiți și anturați cu simpatie de camarazii lor. Din rândurile acestora

aș cita numele doctorului Ion Banea. Încă din primul an de studenție și-a aprins în inimă flacăra vie a crezului legionar. Aici îl găsește anul 1927, când ia ființă Mișcarea Legionară. După ce-și termină Medicina, urmează și cursurile Facultății de Drept, pe ambele absolvindu-le cu brio. Dar nu numai din acest punct de vedere era prețuit doctorul Ion Banea. Radia în jurul său o puternică căldură a sufletului său care atrăgea în juru-i pe toți ce-l cunoșteau sau îi erau în preajmă. El a prins în cuvinte, ca dăltuit în marmură, figura de legendă a Căpitanului în cartea sa "Căpitanul". Când vorbea simțeai că vibra întreaga lui structură sufletească. Un om ca el era necesar să fie în parlament.

Menționez pe Gheorghe Ciorogaru din Novaci județul Gorj, care s-a impus nu numai în rândurile noastre, dar și în lumea intelectualilor timpului său, prin pregătirea sa în domeniul economico-politic. Și el era necesar a fi în parlament, motiv pentru care a fost propus să candideze și el în mai multe județe, ca și doctorul Ion Banea.

N-aș putea omite pe profesorul Vasile Cristescu, conferențiar la Facultatea de Istorie de pe lângă Universitatea din București. Elev al lui Vasile Pârvan, a fost apreciat atât ca om de știință, cât și ca un om de acțiune. A știut să-și alăture lângă el oameni, cărora le-a insuflat crezul fierbinte din inima lui. El a îmbinat în persoana sa pe omul de la catedră cu cel de pe teren.

Am citat doar câțiva, din cei mai valoroși. Dar ca ei au fost atâția alții, selectați să candideze cu prioritate în mai multe județe, figurând cap de listă.

Numele acestea le-am dat ca exemplu, spre a demonstra că Mișcarea Legionară nu înțelegea să evite a da lupta de la tribuna parlamentului. Ea voia să se conforme principiilor constituționale, în sensul de a nu se abate de la ele, de a-și desfășura activitatea în cadrul legilor și nu în afara lor. Voiam să ne facem cunoscuți opiniei publice în mod franc, deschis, nu ocult, ascuns, cum ni s-a reproșat de atâtea ori, în special, după aceea, când nu mai puteam replica.

Scriu aceste rânduri la mai bine de o jumătate de veac de atunci, spre a se cunoaște de cei de azi, de mâine, o realitate trăită la lumina zilei, în văzul tuturor. Este o realitate de care multă lume - contemporanii de azi - nu o știu sau au înregistrat-o trunchiat.

În concluzie, am acceptat lupta de la tribuna parlamentului, cu aceeași hotărâre cu care le angajaserăm și pe celelalte, când am înfruntat abuzul autorităților și ilegalitățile săvârșite față de noi tineretul plin de elan, abuzuri făcute cu scopul de a ne împiedica să ne continuăm drumul, pe care pornisem.

Voiam să scoatem lumina ascunsă de întunericul minciunii, să ridicăm vălul ce acoperea adevărul, asupra atâtor și atâtor mistificări, să dezvăluim o realitate, necunoscută de marea masă a cetățeanului de rând. Și toate acestea, voiam să le scoatem la iveală acolo, sub cupola parlamentului din dealul Patriarhiei.

Cum vom vedea, puțin mai la vale, ei nu voiau una ca asta, nu le convenea să ne afirmăm în dezbateri parlamentare. Ei s-au așezat de-a curmezișul, sugrumând însăși fundamentul democrației românești: Constituția. Au făcut-o numai cu scopul de a ne bara drumul spre parlament.

Pentru aceasta au recurs la mijloacele cele mai perfide, răstălmăcind în sensul dorit de ei, adevăruri, înscăunând în locul lui minciuna și insinuările.

Tuturor acestora a trebuit să le facem față, cu mari și grele sacrificii. Acum le putem dezvălui celor ce ne vor asculta și în special tineretului țării, cel pur și dezinteresat, doritor să-l cunoască, speranța de mâine a românilor.

2. SELECȚIA ÎN FUNCȚIE POLITICĂ A VALORILOR, PE CALEA ALEGERILOR.

Ca orice formațiune politică, și Mișcarea Legionară și-a organizat un sistem propriu pentru promovarea elementelor sale cele mai dotate, din toate punctele de vedere, în special din punct de vedere moral și intelectual.

Cel care poseda anumite însușiri și se conforma lor în modul cel mai desăvârșit, sau care tindea spre desăvârșire, acela se impunea în ochii celorlalți și prin cooptarea de către aceștia, devenea șeful lor. Așadar calități plus acceptare, egal șef. Așa s-au format viitori șefi de cuib, cea mai mică formațiune pentru pregătirea legionarilor. Sus, în vârful ierarhiei exista Căpitanul care, la rândul său, se impusese în ochii acelui mănunchi de tineri, când în 1927, a pus bazele "Legiunii Arhanghelul Mihail". Lui i s-a recunoscut de toți ceilalți calitățile cerute unui șef, care și-a asumat marea răspundere de a pregăti un tineret ca să lupte pentru transformarea societății românești și ridicarea României pe culmi de glorie și bunăstare, atât materială cât și spirituală.

Pe linia aceasta organizatorică a Legiunii, șefii erau consimțiți de cei peste care aceștia își exercitau activitatea, după care erau confirmați de superiorii lor. Fiecare șef de cuib sau de familie de cuiburi, își întindea autoritatea până unde puterile lor de dăruire și organizare o puteau face. În funcție de toate acestea ei erau confirmați în funcțiile respective de șefii lor, aflați pe trepte superioare.

Nimeni nu putea fi șef dacă nu exista o liberă consimțire a celor asupra cărora el își întindea autoritatea. Când nu mai exista o asemenea acceptare, înceta calitatea de șef.

Încă de la început, în Legiune, s-a impus necesitatea creării unui grup de persoane cu mai multă experiență, dobândită în timp, mai în vârstă, deci cu o putere de a judeca lucrurile și situațiile, recunoscute de cei din jur. Acest grup, constituit de șeful Mișcării, reprezenta ***ceea ce se cunoaște cu numele de Senatul Legiunii.*** Acești bătrânei, când erau convocați și consultați, își dau părerile în problemele ce le erau supuse. Din părerile lor se alegea cea mai bună, cea mai înțeleaptă sau se sintetiza una, prin formularea unei hotărâri sau decizii, care reprezenta, apoi, punctul de vedere adoptat de Mișcare, la un moment dat.

"Senatul", care era un for, cu rol consultativ și deliberativ, în același timp, era compus din personalitățile cele mai de vază, ce s-au remarcat din rândul bătrânilor noștri. Toate hotărârile, lor, luate, după o matură chibzuință, erau transpuse în fapt de către Căpitan, șeful Mișcării. Senatul era chemat să se pronunțe în probleme importante, când era necesară o hotărâre, ce interesa orientarea în mare a Mișcării.

Acesta era modul de conducere al Mișcării Legionare.

Un lucru era sigur în privința șefului. Nimeni nu putea deveni șef, sau confirmat în această formație, dacă nu poseda un număr cât mai mare de virtuți morale deosebite. Cu cât respectivul se remarca în lumea căreia aparținea ca posedând calități mai aparte, cu atât el avea șansa de a deveni șef. Orice șef,

indiferent de locul ocupat în ierarhia Mișcării, se presupunea că îndeplinește funcția de la baza Mișcării, adică pe cea de șef de cuib. Era exclus să se fi trecut peste această calitate. Trecerea sau numirea în funcții superioare se făcea, avându-se în vedere rezultatele dobândite în funcțiile aflate pe treptele inferioare ale ierarhiei.

Acesta era procedeul de urmat în selectarea valorilor. Pe parcursul timpului, cel care primise calitatea de șef, era controlat și în cazul în care nevoia cerea, i se corijau unele greșeli sau scăpări în modul său de a conduce unitatea. Au fost situații când unii șefi au fost înlocuiți, sarcinile depășindu-le propriile posibilități sau chiar desființat cuibul sau formația de cuiburi, în caz de abateri, ce antrenau pe toți membrii componenți ai acestor unități.

Una din calitățile de bază, pe care un șef trebuia să le aibă, era aceea de a menține armonia între toți oamenii, ce intrau în componența unității sale sau cu care aceasta colabora. Armonia era cheia succesului urmărit într-o situație oarecare. Armonia, presupune unitate de vederi, formulându-se un adevărat postulat ca acesta: "În iad de vom fi uniți, vom ieși de acolo biruitori". Unitatea era considerată ca o lege de căpătâi a pregătirii unui legionar. În această privință, a unității și armoniei, Căpitanul a subliniat importanța lor și printr-o circulară, emisă la începutul lui 1936, când s-au schimbat șefii de județ și s-au numit alții prin aplicarea sistemului propriu nouă. Acestea erau reguli sau norme de conduită, care trebuiau respectate cu rigurozitate. Acestea, împreună cu disciplina, adăugate celorlalte, formau acel summum de însușiri, pe care un șef trebuia să le dovedească .

Libera consimțire a subordonaților sta la baza unui șef. La Legiune șeful trebuia acceptat de cei asupra cărora își exercita autoritatea sa. Nu cunosc vreun caz când să nu se fi ținut seama de o asemenea necesitate.

Iată însă că, cu trecerea timpului, ***Legiunea a luat și forma unui partid politic.*** Ne amintim că printr-o scrisoare emisă de Căpitan, în primăvara lui 1935,acesta a făcut precizarea, clară pentru toată lumea și anume că el va rămâne în Legiune să se ocupe cu probleme de educație și pregătire a legionarilor, în vreme ce fața politică a Mișcării își va urma drumul său, sub conducerea generalului Cantacuzino - Grănicerul. Din acel moment ne vom afișa deci și afirma ca atare și ca organizație politică, care a primit numele de "Totul Pentru Țară".

Este prima oară când se întâmplă aceasta cu Mișcarea Legionară. Una că rămâne ca Legiune, cum a fost la început, în care Căpitanul se va ocupa de latura educativă a legionarilor și alta, acum când ea îmbracă forma politică, propriu-zisă a organizației noastre, a cărui șefie o preia altcineva.

Astfel s-au desfășurat lucrurile în 1935, după ieșirea noastră din prigoana din 1933/1934. În anii care au urmat, activitatea s-a desfășurat în mod desăvârșit atât pe plan educativ - instructiv al legionarilor, prin acțiunea directă a șefului Legiunii, cât și pe plan politic propriu-zis al partidului noastru nou înființat. Aspectele celor două fețe erau atât de armonios împletite între ele, încât nu se puteau distinge una de alta.

Și iată că se întâmplă evenimentul neprevăzut: moartea generalului Cantacuzino pe la jumătatea lui octombrie 1937, când vestea s-a răspândit și ne-a îndoliat pe toți. Ne dăm seama că prin moartea generalului Cantacuzino, Mișcarea va pierde unul din marii noștri sprijinitori. El ni s-a alăturat din tot sufletul care a vibrat până-n ultimele lui clipe, pentru triumful cauzei noastre și care, în plus, și-a pus la dispoziție tot ce poseda ca bunuri materiale, în primul rând casa folosită drept sediu al Mișcării.

Moartea a răpit din mijlocul nostru, din fruntea organizației politice, una din personalitățile cele mai reprezentative ce aveam ca manifestare, pe plan politic. Acum partidul trebuia să aibă un alt șef. Nu posedam statut sau vreun regulament stabilit anterior, de funcționare, care să prevadă modul de rezolvare a unei asemenea probleme.

Am urmat cortegiul mortuar, încolonați pe unități și formațiuni, prin încadrarea noastră în protocolul stabilit al Cavalerilor Ordinului "Mihai Viteazul", din care defunctul făcea parte.

Mă aflam în grupul gradelor legionare, parcurgând pe jos întregul itinerar până la cimitirul Belu. Avocat Stănicel, ce ocupa o funcție în cadrul secretariatului Mișcării, a avut grijă să transmită o dispoziție și anume că toate gradele legionare, prezente, se convoacă la sediu după ceremonia înmormântării. Prezint în continuare ce a urmat la întoarcerea noastră de la cimitirul Belu.

În sala de ședință a Centrului, fusese convocată ședința comună a forului nostru de coducere, alcătuit din "Senatul Legiunii" și "Gradele Legionare". Sala era arhiplină. Alături de veteranii Legiunii, personalități cu vechime în lupta mișcării naționaliste, bătrâni ca vremea, cu părul albit, ne aflam noi cei mai tineri, având calitatea de grade legionare. Printre cei în vârstă amintesc nume ca profesor Ion Găvănescul, profesor Corneliu Șumuleanu, ambii din cadrul Universității ieșene, Alexandru Butnaru și Alexandru Ventonic, tot din Iași, profesor Ion Zelea Codreanu. Dintre legionarii cu grade erau de față Ilie Gârneață, Radu Mironovici, Corneliu Georgescu, Vasile Iasinschi, Mile Lefter, inginer Gh. Clime, dr. Ion Banea, Vasile Cristescu, Nicolae Totu, Alecu Cantacuzino, Gh. Ciorogaru, preotul Ion Dumitrescu - Borșa și mulți alții, pe care nu-i mai consemnez.

Cu câteva ore înainte, încă nu știam pentru ce suntem convocați. Când ne întoarcem de la înmormântare, aflăm despre ce este vorba: se va pune în discuție problema *alegerii* noului șef al partidului "Totul Pentru Țară". Prin urmare scopul convocării acestui înalt for era de a alege pe viitorul șef al partidului.

Era prima oară când ni se punea în față o așa de importantă problemă.

Întâmplarea face să particip și eu la o așa ședință, datorită calității ce o aveam.

Ședința este prezidată de profesor Ion Găvănescul, dacă mi-aduc bine aminte. Printre cei ce au luat cuvântul s-au numărat profesor Ion Zelea Codreanu și profesor Grigore Cristescu. Vorbitorii au reliefat calitățile generalului Cantacuzino, care s-a identificat întru totul cu idealul nostru.

Din partea gradelor legionare a luat cuvântul Alecu Cantacuzino. Cel care a încheiat seria cuvântărilor a fost Căpitanul, șeful Legiunii. Fără să repete pe antevorbitori, în câteva cuvinte, ne-a precizat că acum trebuie *să alegem* pe unul dintre noi care să ocupe locul generalului Cantacuzino, în funcția supremă de șef al partidului. Printr-un gest simplu dar solemn în același timp, parcă-l văd și aud rostind aceste cuvinte, ca încheiere: *"Eu propun și votez pe inginer Gh. Clime ca șef al partidului "Totul Pentru Țară"*, cuvinte pe care le completează cu ridicarea brațului drept în sus în sensul că îl votează pe cel propus.

În mod spontan, fără să se fi ezitat în vreun fel, întreaga suflare prezentă, prin ridicarea brațului drept, *aclamând, îl proclamă șef al partidului pe inginerul Gh.Clime.* A fost ceva spontan, dorit de fiecare dintre noi ca să-l alegem pe acest

cinstit luptător din rândurile noastre, ca șef al partidului. Era cunoscut de toți, respectat, apreciat și iubit pentru deosebitele sale însușiri de șef, dar și de soldat. Făcuse parte din echipa care luptase în Spania. Energic și blând, în același timp, cu o privire care însemna hotărâre, acțiune, fără multă vorbă, inginerul Gh. Clime, cu numele său atât de apreciat, figura pe buzele fiecăruia din cei de față și nu numai al acestora, ca fiind cel mai indicat a-i ocupa locul regretatului nostru "domn general".

Unanimitatea cu care este ales, prin aclamare, ne-a umplut inima de bucurie. După această votare, Căpitanul, adresându-se noului ales, îi cere să rostească câteva cuvinte, în felul nostru de a fi, de a ne conforma. Fără prea multă formalitate, inginer Gh. Clime, scrutându-ne cu privirea sa puțin încruntată, și împodobită cu sprâncenele sale stufoase, se adresează cu următoarele cuvinte:

"Rog pe Bunul Dumnezeu să mă învrednicească să pot da prinosul de muncă și jertfă pentru Legiune și Căpitan. Trăiască Legiunea și Căpitanul!"

Aceasta a fost totul. Astfel a decurs alegerea noului șef al partidului. Simplu cum ne era felul, dar hotărâți și plini de vigoare. Ședința se încheie cu cântecul "Sfântă tinerețe legionară".

Când ieșim afară din sală, vedem o masă de oameni strânși în curte și-n străzile învecinate. Au aflat vestea cei dintâi. Aclamații se continuă și în rândurile lor. Trăiam momente unice, amintindu-ne de dictonul francez: "Le roi est mort, vive le roi".

Am insistat să vorbesc mai amănunțit asupra acelui eveniment, pentru că doresc să subliniez semnificația lui. Este prima oară când Mișcarea Legionară consfințește principiul alegerii unui șef. Ne găseam pentru întâia oară într-o asemenea postură: să ne alegem șeful. Am făcut-o, aliniindu-ne pe urmele înaintașilor, care în situații similare l-au ales pe Ștefan Vodă al Moldovei, prin aclamare. Așa au procedat și românii în 1848, pe Câmpia Libertății, de la Blaj, când și-au proclamat vrerea lor: "Să ne unim cu țara".

De la acest principiu al alegerii unui șef noi nu ne vom putea abate nici în viitor. Atunci, în 1937, s-a instituit, sub această formă, principiul alegerii prin aclamare în sânul Mișcării Legionare. Căpitanul, în cadrul forului nostru de conducere - Senatul și gradele legionare - întrunit în mod special, l-a consacrat pentru viitorime.

El își are fundamentul în consimțirea unanimă a tuturor legionarilor. Votarea aceasta, felul cum a decurs, a înlăturat unele reproșuri, pe care adversarii ni le aduceau, că am fi dictatoriali în măsurile de organizare, sau în alte hotărâri, ce priveau desfășurarea activității noastre ca organizație politică.

Am înlăturat învinuirea, ce se tot repeta, că cei de la baza piramidei primeau dispoziții impuse de sus în jos. Cum vedem, acum când s-a ivit prilejul, s-a procedat într-un mod cu totul aparte, fără precedent în viața noastră politică. Nu s-a recurs la discuții prealabile purtate în culise, având ca substrat o clasă sau castă sau de club, ci, unanim am votat fără prea multă argumentare.

Opinia publică românească, ca și cea străină, a luat cunoștință despre alegerea noului șef al partidului "Totul Pentru Țară" prin cele publicate în presa vremii. (A se vedea și "Buna Vestire" nr. 190/15. X. 1937)

3. O NOUĂ ETICĂ ÎN VIAȚA POLITICĂ, PRILEJUITĂ DE ALEGERILE DIN DECEMBRIE 1937.

Datorită moravurilor noastre întinate de influența de secole a orientalismului otoman și bizantin, viața politică românească s-a resimțit și ea în decursul zecilor de ani, după Unirea celor două Principate. La aceasta se mai adaugă faptul că, prin acordarea dreptului cetățenesc de vot, după Unirea cea Mare, care era universal, direct și obligatoriu pentru toți bărbații ce îndeplineau anumite condiții, marea masă a românilor nu era suficient de pregătită pentru a-și exercita, în condiții optime, acest drept. Numărul mare de analfabeți, în special în rândul populației rurale, ce forma majoritatea alegătorilor, era un teren propice pentru a se efectua asupra alegătorilor presiuni din cele mai variate, ca aceștia să-și exercite sacrosantul drept de vot, nu cum ar fi dorit ei sau cum le dicta conștiința, ci cum li se impunea de organizația politică chemată să guverneze țara. Se recurgea la cele mai năstrușnice procedee, ca cel chemat la putere să obțină câștig de cauză. De la amenințări, violențe, ducând la comiterea de crime, până la promisiuni deșarte, ce se vânturau prin fața alegătorilor și, mai frecvent, până la falsuri grosolane, săvârșite cu ocazia numărării voturilor și a centralizării lor, toate erau folosite și se practicau pe meleagurile României. Din această cauză, de la o alegere la alta se înregistra o fluctuație în curentul de opinie al alegătorilor, fluctuație care demonstrează mai cu seamă lipsa de corectitudine a politicienilor.

Voi reda o situație, publicată în "Istoria Românilor" scrisă de Constantin și Dinu Giurescu, pag. 701, din care se poate constata astfel de fluctuație a rezultatului alegerilor de la un an la altul (procentaj și număr de mandate):

PARTIDUL	1926	1927	1928	1931	1932	1933
PNL	7,37%	61,69%	6,55%	47,19%	13,62%	50,99%
	16	318	13	289	28	300
PNȚ	27,73%	32,09%	77,76%	13,99%	40,90%	13,90%
	69	54	348	30	270	29
PARTIDUL	52,09%	1,93%	2,48%	4,82%	2,16%	1,58%
POPORULUI	292	-	5	10	4	-

Observăm că partidul aflat la cârmă lua toate măsurile, desigur alături cu prevederile legale, ca să-și asigure majoritatea în parlament. Dacă în 1926 Partidul Poporului câștigase alegerile întrunind 52,05% din voturile exprimate cu 292 de deputați, în anul următor, în 1927 nu obține decât 1,93% din totalul voturilor și fără nici un deputat. Aceleași constatări le putem face și pentru celelalte partide politice.

Este cea mai convingătoare argumentare, în sensul celor afirmate. Se cunosc situații când sate întregi, știute ca adversare ale partidului chemat la putere, erau declarate contaminate de boli contagioase și în consecință, în ziua alegerilor oamenii erau opriți de a părăsi comuna. Aveau la dispoziție întreaga jandarmerie și uneori armata, care asigurau executarea unor asemenea măsuri samavolnice. Atunci când nu puteau opri valul opozanților, recurgeau la măsura extremă, care era pusă în aplicare: falsificarea rezultatelor prin încheierea de procese verbale favorabile guvernului, procese verbale ce se distrugeau după aceea. Se alegeau președinți de

secție magistrații cei mai docili, dispuși la compromisuri. Nu mai vorbesc că delegații partidelor de opoziție, care deși aveau puse liste de candidaturi, erau împiedicați să asiste la numărătoarea voturilor sau chiar să fie opriți de a intra în incinta perimetrului secției de votare, astfel cum prevede legea.

Legea electorală românească mai prevedea ceva care favoriza partidul adus la putere. Era suficient să obții 40% din voturile alegătorilor prezentați, fiindcă acest guvern primea cunoscuta "zestre guvernamentală", adică i se asigura un plus de până la 75% din voturile exprimate.

Așa că partidul chemat la conducere se străduia prin toate mijloacele posibile, din care majoritatea incorecte, să-și asigure acest minim de 40%.

Furtul de voturi sau falsificarea alegerilor ca și teroarea dezlănțuită devenise aproape regulă în România, între cele două războaie.

Împotriva unor asemenea stări de lucruri, Mișcarea Legionară s-a ridicat dintru început și și-a format o conduită a sa proprie bazată pe legalitate și corectitudine. S-a ridicat împotriva unor procedee de balcanizare, moștenite de veacuri. Aceasta ne era unul din principalele obiective, ce ne-am propus.

Acum, în toamna lui 1937, toată lumea politică românească se pregătea să se angajeze în campania electorală, ce preceda alegerile generale, care urmau să aibă loc la 20 decembrie. Guvernul liberal, condus de Gh. Tătărăscu își încheiase perioada unei legislaturi de patru ani și urma să-și prezinte demisia, ca să facă loc unui alt guvern, ca rezultat al alegerilor.

În răstimpul celor patru ani, trecuți din 1933, Mișcarea Legionară, sub forma unui partid politic, devenise o adevărată forță, care se impunea și mai mult în fața opiniei publice românești. Conducerea partidului și a Mișcării Legionare începe a lega unele contacte cu lideri ai unor partide politice sau cu persoane cu un prestigiu unanim recunoscut, pentru atitudinea lor inflexibilă în problemele majore ale țării, începând cu imoralitatea de la Palat.

Unul din acești oameni politici a fost Iuliu Maniu. Deși din punct de vedere ideologic, el era un convins și sincer democrat în sensul occidental al cuvântului, totuși aveam cu el un punct comun, când era vorba de purificarea moravurilor românești, pe lângă multe altele. Ca și noi, el voia să însănătoșească aceste moravuri, începând cu acțiunea acelei nefaste camarile, dirijată din umbră de Elena Lupescu. Era un sincer luptător împotriva practicării acestor metode incorecte, pentru obținerea de voturi și respectiv de deputați în parlament.

Iată că aveam puncte comune de vedere, între noi și acest om politic și nu numai cu el, când era vorba de interesele majore ale țării.

Camarila palatului, prin omul său, regele Carol al II-lea, îl însărcinează tot pe politicianul Gh. Tătărăscu cu formarea noului guvern. Regele n-a ținut seama de părerea celorlalți lideri politici. Oamenii politici corecți s-au gândit să pună stavilă practicilor de până acum.

Voiau să se rupă cu trecutul acestor maniere pe timpul campaniei electorale, constând în ilegalități, violențe sau orice alte metode.

În acest scop, Căpitanul și Iuliu Maniu cărora li se alătură și Gheorghe Brătianu au încheiat, în numele organizațiilor lor politice, un document prin care se angajau, că în aceste alegeri, de la declanșarea campaniei electorale și până la încheierea ultimului act din ziua alegerilor, să evite orice conflict, indiferent de ce

natură ar fi el. Ceea ce era și mai important era că se angajau să supravegheze respectarea legii de către toți participanții la aceste alegeri, inclusiv de noul guvern, încredințat tot lui Gh. Tătărăscu.

Se angajau să-și expună civilizat programul propriilor partide și să evite orice dispută mai aprinsă, care ar fi putut duce la conflict. Această înțelegere mai prevedea că ea nu afecta cu nimic fondul ideologic al politicii, pe care organizațiile lor îl prezentau și lăsa calea deschisă și altor oameni politici să adere la un asemenea document, fără precedent în România.

Lucru uimitor la acest act, căruia unii i-au spus de neagresiune, au aderat, după cât mai țin minte Constantin Argetoianu, din partea partidului său, Flueraș din partea socialiștilor și Filderman, din partea partidului evreiesc. Incredibil, dar așa a fost.

Pe de altă parte, ca o contramăsură, se formează o coaliție guvernamentală, sub forma unui cartel electoral între Gh. Tătărăscu, reprezentantul Partidului Liberal, Al. Vaida, din partea Frontului Românesc și șeful partidului german, al cărui nume nu-l mai reținem, de asemenea și N. Iorga, din partea partidului național.

Cum vedem, partidul evreiesc aderase la acel document, pentru introducerea unei noi etici în viața noastră politică, document al cărui autor era Căpitanul, în vreme ce partidul germanilor din țara noastră - al hitleriștilor - încheie cartel cu liberalii, nu cu noi, care purtam și încă purtăm stigmatul de agentură hitleristă.

Rezultatul a fost cel scontat de inițiatori. S-a reușit în mare măsură, să se evite conflicte, fără să mai vorbesc de crime sau alte violențe, care erau frecvente în perioada alegerilor.

Acțiunea cea mai importantă s-a desfășurat la secțiile de votare. Acolo, toți delegații partidelor semnatare ale documentului, prezenți la secții, cum prevedea legea, au urmărit cu toată atenția, ca numărătoarea voturilor să se facă corect și mai ales să se consemneze rezultatul în procese verbale, după care urmăreau să se transmită sus cifrele exacte.

Stupoare generală! De necrezut, când se publică cifrele cu procentele și numărul de mandate ale partidelor angajate în această campanie electorală: coaliția guvernamentală, amintită mai sus, obține 35,92%, mai puțin decât minimum 40%. Deci nu reușește să primească zestrea electorală. Iuliu Maniu cu partidul său obține 20,40% iar pe locul trei partidul "Totul Pentru Țară" cu 15,58%, cu 66 deputați. Este prima oară când în România, un partid chemat la cârma țării, nu obține acel minimum de 40%. Deci guvernul Tătărăscu este în minoritate și obligat să demisioneze. Cu toate încercările de a se manipula rezultatele, în culise, cu influența regelui, totul a fost zadarnic.

Toate cancelariile comentează sub toate formele un asemenea rezultat. Cum vedem, lucrându-se corect, dând cetățeanului libertatea de exprimare, fără constrângere fizică sau morală, se poate obține un rezultat pe măsură.

Iată cum, prin introducerea unei noi etici în politica românească se răstoarnă toate calculele camarilei și ale acelor cercuri oculte de la noi din țară.

Sub acest unghi trebuie privită problema și numai sub el trebuie examinat acel document dintre Iuliu Maniu, Căpitan și Gh. Brătianu, nu tendențios, cum au făcut-o și o mai fac încă cei ce ascund adevărul și își bazează argumentele pe minciuni.

CAPITOLUL XVII

AFIRMĂRI LEGIONARE ÎNCEPÂND CU TOAMNA LUI 1937.

1. COMERȚUL LEGIONAR ȘI PROCURAREA DE CAPITAL PROPRIU.

Unul din obiectivele Mișcării Legionare, a fost acela de a cuceri pozițiile pierdute de poporul român în economie. Este cunoscut faptul că cine stăpânește economia unei țări, acela este stăpân și pe destinele ei din punct de vedere politic.

Faptul că de-a lungul vremurilor, mulți străini ocupaseră poziții dominante în economia românească, a dat posibilitatea acestora să aibă cuvânt hotărâtor și în politica noastră, atât internă, cât și externă.

Propunându-și acest obiectiv, Mișcarea și-a asumat un mare rol care, la rândul său implica și riscuri, mai cu seamă că economia noastră era, în foarte mare măsură, în mâini străine.

Încet și cu multă răbdare, Căpitanul s-a avântat în acest domeniu. Mijlocul său de a cuceri pozițiile acestea, l-a constituit numai **"*concurența*"**. Aceasta în materie de comerț. Prin urmare aici s-a început prima bătălie a noastră pe tărâm economic.

La început, în prima tabără de la Carmen Sylva, am văzut că se aranjase un mic bufet, care a dat rezultate încurajatoare. Semnalul fusese dat. Deci comerțul a fost primul pas făcut de noi. Odată cu deschiderea primelor magazine legionare, s-a pus problema formării viitorilor comercianți, care trebuiau să-și facă o anumită ucenicie în materie. Toate au fost din timp gândite și puse în aplicare, pe măsura trecerii timpului. Din primul moment s-a recurs la legionarii cu o pregătire intelectuală, care, dotați cu credință și mult suflet, au fost solicitați să purceadă la această muncă nouă.

Acum îmi amintesc de câțiva din acești pionieri avântați în această direcție. Este vorba de Gheorghe Leațu și Ion Păvăluță. Ambii erau originari din județul Tecuci. Erau licențiați ai Facultății de Drept din Iași, cu un an după mine. Pentru un timp și-au amânat fructificarea diplomei lor și au acceptat cererea ce li s-a făcut de către Căpitan de a conduce unitățile comerciale ce urmau să se înființeze.

Pentru edificarea celor de azi cu privire la această nouă activitate legionară, voi da fragmente din îndemnul făcut de Căpitan, sau din cuvântul rostit cu diferite ocazii, toate legate de o asemenea activitate. *În ziarul "Buna Vestire" din 4 noiembrie 1937, se puteau citi următoarele:*

"Atrag luarea aminte tineretului întreg, absolvent de școli, care șomează, cerșind posturi și funcții de Stat și acelea slab plătite, că aici, în comerț, e pâine albă și de aur.

Să nu ezite în a se arunca pe acest drum, căci nu este rușine a fi negustor..."

Iată noua noastră etică în domeniul comerțului. Era un îndemn atât pentru încurajarea tineretului, ca să se avânte pe terenul negoțului, cât și pentru facerea primilor pași în cucerirea pieților pentru români. Nu vedeam nici o amenințare, nici o aluzie la vreo boicotare sau la vreo altă măsură ce ar fi putut fi interpretată ca o luptă neloială.

Cu câteva luni mai înainte, se poate citi tot în același ziar, de vineri, 17 septembrie 1937, un scurt comunicat, semnat tot de Căpitan. Redau numai un scurt fragment din acest comunicat, legat de activitatea, extinderea și procurarea de capital a comerțului legionar. *Citez:*

"Iubiți camarazi,

Noua unitate legionară comercială și-a început înaintarea pe drumul comerțului, chiar din prima zi. În curând vor lua ființă, mai multe întreprinderi de comerț, în Capitală și în alte orașe.

În afară de coloniale, se studiază comerțul cu stofe și cherestea. Aici legionarul, mai mult ca oriunde, va sta față în față și își va măsura puterile cu forța iudaică. Lupta va fi și se va da în văzul întregii națiuni românești. Suflet avem cât un munte, corectitudine, capacitate și dreptate avem. Avem nevoie de capital. Pentru realizarea acestui pumn de capital trebuie să recurgem la toate soluțiile.

Una din aceste soluții v-o dau acum:

Din cauza unor mari cereri, fierul de construcții s-a scumpit enorm. Într-un an aproape sută la sută.

Odată cu aceasta s-a scumpit și fierul vechi. Fierul aruncat prin curțile țărănești, este mâncat de rugină și considerat fără nici o valoare.

Pe acesta să-l adunați spre depozitare la sediile județene. De acolo îl veți vinde. E aproape 3 lei kilogramul. Nu uitați că noi suntem mulți și vom putea aduna milioane de kilograme.

Deci fierul vechi va fi adunat și transportat la sediile județene până la 15 decembrie ". București, 15 septembrie 1937. (ss) C.Z.C

Iată cum putem obține capitalul, de care orice activitate comercială are absolută nevoie. Nici de capital străin, nici de subvenții venite mai știu de unde, nici acceptarea de oferte sosite din cine știe ce cercuri mai mult sau mai puțin obscure. Nimic din toate acestea. Acest capital ni-l putem procura noi înșine. Îl avem la îndemână. Din acest moment, întocmai ca furnicile, toți legionarii au început colectarea de fier vechi.

Și au început o întrecere între cuiburi, între legionari, între prietenii noștri să adune, să strângă, să aducă la sediile județene, tot felul de fier nefolositor, găsit aruncat ca netrebuincios, pe locuri virane, prin ogrăzile oamenilor sau mai știu eu pe unde. Oricum, zi după zi, se strângeau grămezi de fier, care transportat undeva centralizat, se vindea și devenea capital.

Iată sursa noastră de venituri. Iată subvenționarea noastră. Ne-o făceam noi înșine, fără nici un ajutor din afara marii familii legionare. Prin perseverență, prin efort personal și comun, ne-am mobilizat să strângem cât mai mult din acest material și să contribuim la strângerea capitalului de care aveam stringentă nevoie. Începuse adevărata bătălie a comerțului legionar. Trebuia câștigată cu orice chip. În felul arătat a prins pânza gură, în comerțul nostru legionar. Ne-am bizuit numai pe forțele noastre proprii, pe voința noastră, pe dăruirea noastră.

Așa cum era necesar, a trebuit să se facă pregătiri pentru aducerea tinerilor, a copiilor, care trebuiau învățați să devină viitori negustori. Deveneau băieți de prăvălie, termen folosit în tradiția românească. În acest scop, se pregătiseră dormitoare în camerele clădirii noi construite, în curtea sediului central de pe strada Imprimeriei. La parterul acestei clădiri se deschisese un local sau mai bine spus o cantină, unde se servea masa la prețuri convenabile oricărei pungi. Copiii fuseseră aduși din toată țara, prin organizațiile județene. Ei erau repartizați la noile noastre localuri comerciale și-și dădeau silința să-și însușească cunoștințele necesare unui bun negustor, atât prin educația ce li se făcea, cât și prin însușirea propriu-zis a meseriei.

Lumea era fascinată de cele ce vedea mai ales acolo în Capitală, unde se deschid primele magazine. Suntem asaltați de cumpărători, fiindcă se servesc mărfuri proaspete, ceva mai ieftine, decât la alți negustori, ce vindeau aceeași marfă, cât și prin modul de servire de către personalul nostru. Încep să sosească mărfuri direct de la producătorii noștri din țară, pentru care motiv încep să dispară intermediarii.

În ziarul "Buna Vestire" din 22 septembrie 1937, se putea citi o informație, în ce privește modul în care să se facă colectarea fierului vechi. Se face referire la faptul că Mișcarea Legionară dă lămuriri cum să se strângă acest fier vechi: prin sortare și prin felul în care să fie distribuit centrelor de colectare. Se indica și adresa unde să se comunice aducerea fierului colectat de către unitățile din capitală: strada Guntemberg nr. 3 secția fierului, delegat Săndulache Nicolae.

Nu-i lipsit de interes să fac o mențiune cu privire la momentul deschiderii restaurantului din cartierul Grivița. Cu ocazia inaugurării acestui restaurant, Căpitanul a rostit un scurt cuvânt, din care redau câteva idei.

"Atâta vreme cât într-o parte a lumii va fi foamea de aur, în cealaltă parte va fi foamea de dreptate. Până atunci vă strig: muncitori din România, la luptă!". Cuvinte semnificative, rostite într-un cartier muncitoresc, muncitori care se zbăteau cu grele lipsuri. Acolo se formase deja o puternică unitate a corpului muncitoresc. Inaugurarea acestui restaurant a fost menționată în coloanele ziarului "Buna Vestire" din 10 noiembrie 1937.

Cu privire la această nouă activitate legionară s-a emis circulara 103/1937, intitulată "Bătălia comerțului legionar". Aici găsim sensul strădaniilor noastre pe terenul acesta al comerțului. Concurența să ne fie cel mai eficace mijloc pentru a câștiga o astfel de bătălie. Nu se observă nici o agresivitate, nici un îndemn la procedee contrarii liniei noastre de corectitudine, de cavalerism.

În Capitală s-au deschis mai multe unități comerciale. Aș menționa pe cea de la Obor, foarte mult vizitată și cu un dever din zi în zi mai ridicat.

Se produce mare vâlvă cu deschiderea restaurantului și magazinului nostru în orașul Bacău. Era primul deschis în Moldova, invadată de comercianți străini. Deschiderea acestei unități comerciale acolo, a fost un prilej pentru a sublinia importanța pe care o acorda acestei noi și fără precedent activități legionare.

Era un început bun, promițător atât pentru noi ca inițiatori, cât și pentru români în general. Deci puteam face ceva vizibil.

2. OPINII PREELECTORALE ALE UNOR OAMENI DE CULTURĂ.

Suntem în preajma alegerilor generale din decembrie 1937. Încă din noiembrie, se fac pregătiri intense de către toate organizațiile politice angajate în disputa electorală. Fiecare își folosea metodele sale proprii, cu care pătrundeau în lumea alegătorilor, spre a-i convinge să le obțină voturile.

Unii promiteau, cum le era obiceiul, rezolvarea de doleanțe pe care, după trecerea alegerilor, le uitau. Aceasta aproape în majoritatea cazurilor. Cutreierau satele cu mijloacele de care dispuneau, în majoritatea lor mașini care prăfuiau ulițele satelor. Cum se presupune este vorba de partidele politice cu vechi experiențe în materia aceasta.

Noi, legionarii, mărșăluiam apostolește satele până în cele mai izolate cătune și stam de vorbă direct cu oamenii doritori să cunoască prin viu grai ce voiam noi să înfăptuim, care ne erau țelurile înfăptuirii imediate sau îndepărtate. Legionarii nu cunoșteau odihna. Erau preocupați în aceeași perioadă de colectarea fierului vechi, necesar pentru realizarea unor fonduri necesare unui capital minim cerut de comerțul, aflat în plină desfășurare. Amintesc preocuparea aceasta, prin cele publicate în ziarul "Buna Vestire" din 11 noiembrie acel an.

Înainte de orice, doresc să subliniez ***moralitatea,*** în felul în care s-au stabilit listele electorale. În această privință răsfoind ziarul "Buna Vestire" din 14 noiembrie, observăm unele recomandări, care reprezintă ele însile o anumită etică a noastră. Astfel reținem că:

1. Șefii de județ vor candida ultimii. Aceasta spre a distruge mentalitatea că un județ e proprietatea politică a unui șef județean;
2. Eu, (C.Z.C.) nu voi candida nicăieri în fruntea listelor ci al doilea;
3. Criteriile de a candida: să fie aleși cei mai apți;
4. Parlamentul nu e răsplată, ci un câmp de luptă;
5. Pentru a fi biruitori, trebuie să înfrângem în noi orice veleități, orice dorinți, orice ambiții deșarte;
6. Voi candida în orice județ;
7. Invitația făcută a candida pe listele noastre a personalităților marcante, pe listele de la Senat.

Aceste norme fără asemnănare sunt semnate de Căpitan și difuzate în fiecare județ, pentru conformare. Mai sunt câteva, dar le-am consemnat pe cele mai semnificative, care arată înalta ținută morală, pe care am adoptat-o, cu ocazia acestor alegeri. Este știut câte discuții au loc în sânul celorlalte partide, cu astfel de prilejuri.

Precum se vede nu urmăream mărirea personală a vreunuia, sau formarea unei cariere politice. Nu. Nimic din toate acestea. Se vede o cu totul altă conduită morală, ce nu se regăsește la alte partide.

Înainte de a consemna părerile unor personalități, exprimate în scris, în perioada aceea, cu privire la Mișcarea Legionară, păreri în care ei își spun răspicat pentru ce ele cred în biruința legionară, să mai arăt încă ceva pe linia preocupărilor noastre în materie de comerț, care se desfășoară concomitent. Astfel, în ziarul mai

sus citat, din 15 noiembrie se dau unele linii sau recomandări, cu privire la o bună desfășurare a comerțului, aflat în plin avânt.

"...Orice comerț are patru puncte cardinale:

- cumpărarea mărfii,
- aranjarea ei,
- conservarea și
- vânzarea.

Cea mai importantă este conservarea..."

Cele de mai sus sunt semnate tot de Căpitan.

De asemenea, vreau să mai subliniez încă un fapt important, ce demonstrează că noi înșine ne asiguram cheltuielile necesare campaniei electorale, ca și a taxelor aferente depunerii listelor. Astfel, la 25 noiembrie în același ziar, sub titlul: " Prin noi înșine", se pot citi următoarele: "...Cine vrea ca să ajute la achitarea taxelor și suportarea cheltuielilor electorale, poate da obolul până vineri 26 noiembrie, ora 8 seara în Capitală la ing. Horodniceanu". Este semnat tot de Căpitan. Iată care ne erau sursele noastre de finanțare: noi înșine.

Și acum să redau fragmente din unele păreri exprimate de personalități mai proeminente ale intelectualității românești, în perioada preelectorală ale alegerilor din 1937. Întrebarea ce le-a fost pusă era: ***"De ce credeți în biruința Mișcării Legionare?"***. La o astfel de întrebare fiecare din cei întrebați au dat răspunsuri diferite, în raport de pregătirea sa, de modul cum s-a reflectat fenomenul legionar asupra sa și cum l-a înțeles respectivul.

Astfel:

- ***Profesorul Sextil Pușcariu*** ne mărturisește că "simpatiile mele pentru legionari au crescut când am văzut adânca și sincera lor religiozitate. Din alipirea desăvârșită de Biserica strămoșească, răsar cele mai multe din marile calități ale Mișcării Legionare: cinste fără tocmeală, respectul adevărului, setea nepotolită de a te dărui întreg de aproapele și de a munci fără să aștepți răsplată pentru binele obștesc. Numai cu acest substrat poți clădi... Am prețuit la legionari de a nu avea nici un amestec cu vechile partide politice ale căror mijloace de luptă le condamnă. În loc de vorbe și promisiuni, muncă și fapte; în loc de demagogie înainte de alegeri, treceau cuceritorii legionari, prin sate cu lopata pe umăr și cu cântec pe buze... Iubirea mea s-a mărit, când Moța și Marin au încununat-o cu aureola jertfei lor curate, cel dintâi act de idealism desăvârșit de la război încoace..." (Buna Vestire din 8 decembrie 1937).

- ***Profesorul Ion Găvănescul:*** "Școala disciplinei morale, exercițiul voinței, închinat binelui obștesc. Școala muncii, a jertfei pentru nevoile publice... vedem: ceea ce școala aceasta a muncii dezinteresate, a jertfei aducea nou în viața Neamului: Suflete noi, Oameni noi.

La suflet nou, politică nouă, politica jertfei, a credinței, a jertfei, nu de vorbe. Acea politică de la care așteptăm o Țară nouă, o Românie dezrobită, stăpână în casa ei... Tineretul legionar a pornit avântat de un ideal superior contra dușmanului ce ne amenință din afară.

Căci dacă bolșevismul sălbatec monstruos de la hotarele noastre de răsărit va birui în lupta ce duce în occident, în contra civilizației universale, țara noastră se va prăbuși de moarte, în noaptea de haos a anarhiei...

Cum să nu cred în biruința lui (a tineretului). Ar fi să nu cred în invierea și înălțarea Neamului meu... să nu cred în cârmuirea voinței lui Dumnezeu pe pământ..." (Buna Vestire din 10 decembrie 1937).

- ***Ziaristul Nicolae Roșu,*** își spune și el convingerea:

"... Naționalismul Mișcării Legionare nu este un ideal care se închide în clipa când se va cuceri puterea politică a statului. Idealul naționalist este un "ce" care presupune necontenita perfecționare sufletească și biologică a Neamului românesc, dincolo de cadrele unei epoci, mergând în eternitate pe căile imperialismului... Tinerețe nu înseamnă încadrarea de vârstă, ci veșnică reînnoire, neobosită primenire, dăruire totală unui ideal, care se mână către limanul Edenului românesc.

Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte, iată sensul biruinței legionare"(Buna Vestire din 12 decembrie 1937).

- ***Preotul profesor Grigore Cristescu:*** "Pentru ce cred în biruința legionară? ... Pentru că Dumnezeu a ascultat rugăciunile, a scotocit rănile, a primit lacrimile și a binecuvântat jertfele. Iată de ce cred eu că lupta legionară va birui. De aceea și mărturisesc. "(Buna Vestire din 13 decembrie 1937).

- ***Profesorul Corneliu Șumuleanu:*** "Cred fiindcă numai educația și disciplina legionară va putea înfrâna imoralitatea și corupția în care ne zbatem și vor face după cum zice Moța: o țară ca soarele sfânt de pe cer"(Buna Vestire din 15 decembrie 1937).

- ***Profesorul Mircea Eliade,*** răpunde și el la această întrebare:

"Omul nou nu s-a născut niciodată dintr-o mișcare politică, ci întotdeauna dintr-o revoluție spirituală. Așa s-a născut omul nou al Creștinismului, al Renașterii... Cei care intră în Legiune, vin pentru că sunt liberi. Cred în destinul Neamului românesc... de aceea cred în biruința Mișcării Legionare. Un Neam care a dovedit puteri de creație, în toate nivelurile realității, nu poate naufragia la periferia istoriei, într-o democrație balcanizată și într-o catastrofă civilă" (Buna Vestire din 18 decembrie 1937).

- ***Colonelul E.Cristodulo,*** decorat cu ordinul "Mihai Viteazul", argumentează în sensul următor: "Tineretul legionar s-a conformat următoarelor imperative: credința, destoinicia, munca, disciplina, jertfa". Scurt și concis, precum se observă. Iată părerile acestui viteaz.

- ***Generalul Racoviță,*** un alt militar, mult apreciat în rândul acestei categorii de personalități, afirmă cele de mai jos, împărțindu-le pe punctele următoare:

"1. Pentru că are un conducător cu autoritate, care știe ce vrea;

2. Pentru că conducătorul, în toate împrejurările, nu diferențiază pe legionari după clasele sociale;

3. Pentru că legătura între conducător și cei care îl urmează este bazată pe suflet și dragoste, iar nu pe interese și pe posibilități de căpătuială.

Și este de ajuns".

- ***Profesorul V. Băncilă*** și el un om de cultură al acestor vremuri, își spune și el părerea fără echivoc astfel:

"1. Au o doctrină sau o teorie justă. Este principiul etic încadrat religios și monarhic;

2. Doctrina aceasta este pusă de acord cu practica;

3. Această armonizare a ideilor cu fapta merge până la jertfă;

4. Românii trebuie să-și combată individualismul mărunt, anarhic, care amenință să compromită cultura pentru colectivism etic;

5. Tinerețea este cea mai idealistă vârstă;

6. Persecutată fiind - persecuțiile sunt un certificat de vitalitate". Iată și opinia unui alt om ce s-a afirmat printre intelectualii noștri.

Am redat, câteva din părerile unor personalități de frunte și reprezentanți ai intelectualității noastre. Reținem în plus că în perioada preelectorală. Mișcarea Legionară a căutat să se afirme pe tărâm economic prin comerțul legionar, în plină desfășurare, că ne finanțam singuri, numai prin mijloacele noastre proprii și că eram sprijiniți de intelectualitatea românească. Cu aceste aspecte pozitive ne prezentam în alegeri.

CAPITOLUL XVIII

PRELUDII LA ALTĂ PRIGOANĂ

1. PRIMELE URZELI TACTICE ALE CAMARILEI.

Toate calculele, ce-și făcuseră cercurile camarilei, prin reînnoirea mandatului dat lui Tătărăscu, ca să formeze un alt guvern, se văd năruite în momentul în care telefoanele anunță rezultatul alegerilor, din decembrie 1937. În primul rând e o derută generală. Nu se vrea dată bătută de la planul ei ce-și făcuse, ci ea - camarila - încerca toate formele alături de starea de fapt, numai să și-l mențină la cârmă pe Tătărăscu. Când acesta se prezintă regelui cu rezultatul oficial al alegerilor, rezultat ce încă nu fusese dat publicității, acesta nici nu voia să audă una ca asta.

O înfrângere în alegeri a preferatului său, după o guvernare de patru ani, însemna nu numai că electoratul nu-l mai vrea pe Tătărăscu, cu liberalii săi, dar cu asta el da și regelui un vot de blam. Este o dublă nemulțumire a poporului, care, în mod liber, și-a spus părerea. Pentru aceasta, regele nu dă înapoi. El cere lui Tătărăscu să facă tot ce-i stă în putință ca procentul coaliției sale să atingă acel minim de 40%. În culise se examinează tot felul de variante posibile numai să rămână la putere, în continuare, aceeași garnitură politică.

Regele a recurs și la constrângerea morală față de membrii comisiei centrale electorale. Erau magistrați la Înalta Curte de Casație și Justiție și nu le-a venit a crede că regele le cere să falsifice cifrele, spre a se anunța procentul salvator din dificultatea în care se afla personal. Cum magistrații sunt fermi, intratabili, rezultatul nu poate fi schimbat în nici un fel. Rămâne așa.

Frământările din culisele politicii românești, ale acestor zile, sunt reluate și de presa apuseană. Reproduc, acum, din "Fapte din umbră" pag. 130-131, lucrare scoasă de C. Neagu și D. Marinescu, citată și în altă parte a evocărilor ce fac. *Citez:*

"În revista "Times", din 3 ianuarie 1938 incidentul a fost descris astfel: "Comisia electorală a anunțat brusc că nu aprobă propunerea ca guvernul Majestății Sale să capete 50% din voturi. Tătărăscu, denunțând și-a și semnat demisia, pe care a lăsat-o regelui". În încheierea comentariului, publicat în ziarul "Le Matin", cu privire la rezultatele alegerilor parlamentare din România, se arată că regele Carol a fost foarte dezamăgit de eșecul planului său, care consta în adjudecarea unei majorități de 75%, pentru partidul liberal al lui Gh. Tătărăscu".

Tot pe marginea acestei probleme, în susmenționata carte se reproduc comentariile altei prese străine, din care redă următoarele: "dacă un bulgăre de zăpadă nu s-ar topi în focurile iadului, regele Carol al României tot n-ar fi atât de surprins cum a fost săptămâna trecută de rezultatul alegerilor. Orice premier, oricât de nepopular ar fi, în mod tradițional câștigă alegerile din România, dacă are sprijinul regelui. Un motiv pentru aceasta este că totdeauna poliția lucrează pentru

candidații regelui. Săptămâna trecută partidele politice au fost uimite pentru că premierul regelui, Gh. Tătărăscu, n-a câștigat decât 35,92%. Aceasta a însemnat că Majestatea Sa, Elena Lupescu, amanta regelui și premierul au fost repudiați de către întregul popor român".

Am reprodus ceea ce am avut la îndemână acum, din nenumăratele comentarii ale presei străine, care s-au făcut la vremea aceea. În ce privește opinia presei românești, acolo se găsesc multe alte comentarii.

Ceva mai târziu, Căpitanul, în numele Mișcării Legionare, ca organizație politică, după aflarea rezultatului acestor alegeri, a făcut declarații presei, prin care a apreciat că va susține un guvern minoritar, în câteva probleme ca cele ale votării bugetului și de politica externă a țării, după câte reținem acum.

Dar camarila nu se putea opri din executarea planului pe care îl urmărea în ce ne privește. A considerat că numărul mare de voturi, pe care partidul "Totul Pentru Țară" le-a obținut - aproape o jumătate de milion - s-ar datora unor confuzii făcute de alegători sau unei întâmplări. În nici un caz nu ne acorda vreo importanță pe plan politic.

Și atunci s-a recurs, în culise, la adoptarea unei alte formule improvizate.

Văzând că vântul bate în pânzele Mișcării Legionare, s-au gândit să lanseze pe prima scenă a politicii românești o organizație, considerată naționalistă, care obținuse doar un procent de 9,25% din voturi. Este vorba de partidul Național - Creștin, alcătuit din organizațiile politice conduse de Goga și Cuza, ce au fuzionat între ele, nu cu mult înainte. În consecință camarila, prin regele Carol, încredințează lui Octavian Goga să formeze guvernul în locul lui Tătărescu, care își prezentase demisia. Nici vorbă să fie consultați Iuliu Maniu sau Căpitanul, ce obținuseră, cu partidele lor mandate și voturi cu mult mai multe decât Goga - Cuza.

După acestea, din decembrie 1937 apare, în mod pregnant, pe arena vieții politice ale țării, un politician, care, vreme de un an și zece luni va fi elementul motor în guvernul României. Când fac o asemenea afirmație, mă refer la politicianul Armand Călinescu. Prin modul său de a fi, a face și mai cu seamă de a gândi, destinele țării au fost hărăzite de acest om. E drept că el începuse a se afirma pe plan politic, cu câțiva ani mai înainte, pornind de la fieful lui electoral, care era județul Argeș, ca șef al organizației național-țărăniste de acolo. Acest om ambițios a știut să sesizeze cu ce persoane se poate alătura și până unde le poate urma, ca să urce cât mai sus, după care, când împrejurările îi sunt favorabile, își abandonează prietenul sau șeful, respectiv pe Iuliu Maniu, punându-se în slujba altuia, pe care-l servește cu aparent devotament. În politică s-a dovedit omul contrastelor și al inconsecvențelor. Orgolios, cum îi era firea, circumstanțele l-au ajutat să-și satisfacă trufia aceasta, care, în cele din urmă, l-a dus la pieire.

Ne amintim de acea fotografie, prezentând-o pe soția lui, Adela, discutând languros lângă brațele marelui bancher și om de afaceri Oskar Kaufman, difuzată de Mișcarea Legionară în toată țara. Oricât s-ar încerca să se minimalizeze efectul produs asupra sufletului său de o asemenea treabă, el a rămas, de atunci, cu ghimpe în inimă, cu o ranchiună, pe care ne-a purtat-o toată viața. Sunt convis de aceasta. Am văzut cum atunci, în parlament a adus critici guvernului și respectiv ministrului de interne Ion Inculeț, cu privire la apariția acelui ziar: "Cuvântul Argeșului". Din însemnările lui politice, reținem că din timpul acela, el a tot căutat să ne atace, să ne

apară în calc ca un adversar înverșunat. Astfel în ziua de 25 mai 1936 notează, în jurnalul său:

"Merg în audiența de o oră la rege. Îmi propun să sondez sentimentele suveranului, discutând problema gospodăriei administrative a guvernului și curentele extremiste de dreapta. Critic metodele teroriste, care duc la război civil și scăderea autorității puterilor de Stat. Opinez pentru represiune, arăt că aceasta n-o poate face decât un guvern nou, cu autoritate și rezemat pe o mare forță populară. Regele m-a ascultat cu interes crescând. Mi-a spus că știe că sunt un om cumpătat și se bucură de aceasta. Nu mi-a răspuns nimic la chestia Gărzii de Fier". (Vezi Magazin Istoric nr. 4/1977, pag. 56).

Că a fost un om al contrastelor și al inconsecvențelor o dovedește comportarea lui. Astfel când Titulescu reprezenta ceva în politica României și avea un prestigiu în Europa occidentală, el căuta să intre în grațiile acestui zeu al vremii, pentru ca atunci, când steaua acestuia apune, același Armand Călinescu îi blochează orice acțiune în autoexilul, ce și-a impus Titulescu. Când Iuliu Maniu avea în față largi perspective cu partidul său, Armand l-a slujit ca șef, până în momentul în care sesizează că drumul șefului este barat de camarila palatului. Îl părăsește pe Maniu și se pune la dispoziția camarilei până la sfârșitul vieții.

Am arătat aceste detalii spre a se observa sinuozitatea drumului acestui politician, care voia, cu orice preț, să urce cât mai sus către vârful piramidei politicii românești. El reușește s-o facă, persoana sa fiind în centrul intrigilor din culisele camarilei și a vieții noastre politice, începând cu sfârșitul lui decembrie 1937.

El nu mai ține seama de principiile democratice, pe care le etala mai înainte, cu atâta emfază în Parlament sau în diferite ocazii (adunări etc.). Le abolește, după care adoptă și apoi susține cu fermitate alte principii opuse diametral, cum vom vedea puțin mai la vale.

Acum, după alegerile din decembrie, sforăriile din culise se țin lanț. Pentru moment este o derută generală acolo sus, în jurul regelui, factorul de decizie. Iată ce consemnează el în notele sale. Citez:

18.XI... "Dacă Maniu va ridica problema constituțională voi fi alături. Dacă însă mi-ar cere să lupt contra doamnei Lupescu, nu socotesc de demnitatea unui bărbat s-o facă; dacă va lupta contra regelui, personal nu-l pot urma..." (Magazin Istoric nr. 4/1977 pag. 58).

Găsim în această mențiune confirmarea unei atitudini pe care el o are și o va avea față de femeia aceasta, care așezată acolo sus, în anturajul regelui, influența întreaga noastră viață politică internă și externă.

Și în continuare, tot în același număr al revistei, la aceeași pagină, el relatează:

13.XII... "Maniu s-a angajat din ce în ce mai mult în politica (împotriva) regelui..."

Îndată, după aceea, el începe o acțiune de apropiere și mai vădită față de rege. Aflăm tot de la el:

23.XII "Văd pe generalul Condeescu și îi spun să transmită regelui că sunt același devotat coroanei, nu din planitudine, ci din convingere. La ora 3 Condeescu mă cheamă la el. Găsesc pe Urdăreanu, care luase masa împreună și cu Goga, plecat. Partidul național-țărănesc nu va mai fi chemat la guvern cât va fi regele, să

știu că regele se va lupta până la limită. S-a hotărât să constituie un guvern Goga, cu concursul meu...".

Se desprinde clar cum se trag și se țes țițele politicii românești și de către cine anume. Camarila este în plină activitate.

În primul rând politicienii, care intenționează să parvină, nu vor să ia atitudine împotriva metresei regelui. Elena Lupescu devine persoană tabu. Nimeni nu îndrăznește să-și spună răspicat opoziția contra acestei femei, iar cine o face își riscă și cariera politică și chiar persoana fizică.

Maniu începuse să-și expună public dezaprobarea sa față de acțiunea și influența Elenei Lupescu în viața noastră publică. Cu asta el și-a pus în cumpănă însuși rolul pe care-l avea de jucat în politica țării.

În însemnările sale Armand Călinescu arată limpede, strecurând asigurările ce i-au fost date de Urdăreanu, omul lui Carol și al Elenei Lupescu, că atâta vreme cât va fi Carol rege, Iuliu Maniu, cu partidul său, nu va mai fi chemat la cârma țării. Cum alegătorii au acordat votul lor în număr destul de mare lui Iuliu Maniu și partidului său, în ultimele alegeri, fără să fi fost cartelat cu vreun alt partid, situându-se singur al doilea, ca număr de voturi și mandate de deputați, el era de drept a fi consultat spre a i se oferi o variantă în formarea unui guvern. Carol trece peste voința corpului electoral și ia o măsură personală, care contravine tuturor normelor și uzanțelor. A procedat ca un despot.

Dar țițele, ce se țes, sunt prea evidente contra firii lucrurilor. Mai întâi de toate din însemnările lui Călinescu, din 25 decembrie, observăm eșuarea făcută de a se măslui rezultatul alegerilor. Din Magazinul Istoric nr. 4/1977, pag. 59, *citez:*

25.XII "Lungă întrevedere cu Goga. Îmi spune că Tătărăscu a fost chemat de rege și (regele) i-a spus (lui Tătărăscu) că încercarea de a asigura prima majoritară este inutilă. Va trebui să se retragă".

Nici că se putea o confirmare mai sigură, a presiunilor fără succes ale regelui, pentru falsificarea acelor alegeri.

Din aceste însemnări mai tragem o concluzie, urmată de o măsură luată de rege, cu camarila lui.

Se recurge la o diversiune politică cu scopul de a se induce în eroare masa electoratului, pe plan intern, dar și a puterilor centrale ale Europei, care încep a-și face simțită influența lor pe plan extern. Este însărcinat Goga, cu partidul său să formeze noul guvern nu pentru că ar fi reprezentat ceva din punct de vedere al adeziunii maselor către formațiunea politică, ci s-a urmărit un dublu scop:

- ***Mai întâi să induce*** în eroare electoratul românesc. Văzându-se că Mișcarea Legionară înregistrase un substanțial succes electoral, s-a gândit că un alt partid, de aceeași nuanță naționalistă, chemat la cârma țării, va putea atrage de partea sa și numărul de voturi ale alegătorilor noștri. În felul acesta se urmărea înfrângerea Mișcării Legionare, printr-un recul electoral.

- ***În al doilea rând*** voia să probeze străinătății (țărilor din centrul Europei) că el se orientează către ele.

Cu toate acestea, în culise i s-au impus lui Goga unele condiții și anume ca ministerele cheie să fie deținute de oamenii regelui, special capacitați, ca externele, sau armata. Regele nu voia să-i scape din mână aceste departamente. Știind că generalul Antonescu manifesta unele sentimente naționaliste și avusese unele

convorbiri cu Căpitanul, Goga i-a oferit acestuia ministerul Armatei. Regele neavând încredere în Antonescu nu-l acceptă acolo, ci-i face o concesie lui Goga, numindu-l pe Antonescu la Comunicații. În ce privește Internele, regele îl numește acolo pe omul în care căpătase încredere: Armand Călinescu, care va deveni de acum încolo omul forte, numărul unu al regelui și camarilei sale.

Iată cum camarila Palatului duce o acțiune neobosită să se înjghebeze o formulă guvernamentală, pe care s-o poată manevra din culise, cum voia. Și gata, la sfârșitul lui decembrie 1937, la numai zece zile după alegeri, România are un guvern zis naționalist, primit cu rezervă de toată lumea, atât de cea internă cât și de cea externă.

Lupeasca trebuia să-și conducă barca cu atenție, ca să poată domina situația, așa cum o făcuse și până atunci, deși zvastica flutura semioficial în țară.

2. ALTE ȚESĂTURI ÎN CULISE.

Încredințarea formării guvernului lui Goga a fost o improvizație. Nu a fost ceva gândit profund, care să reprezinte cu adevărat voința electoratului, fiindcă această formațiune politică, reprezentată de noul premier nu obținuse nici 10% din totalul voturilor exprimate.

Camarila voia să-și mențină posturile importante, urmărindu-și interesele sale nu cele ale țării. Prin încredințarea ministerului de Interne lui Armand Călinescu, se tindea la menținerea unui regim de durată și forțe, indiferent cine ar fi format guvernul. Armand Călinescu era considerat omul forte al viitoarelor combinații politice, în care scop i s-a lăsat mână liberă să facă tot ce crede de cuviință ca noul guvern să realizeze acel minim 40% din voturile alegătorilor.

În adevăr el a luat conducerea ministerului de interne numai cu o astfel de misiune. Nu-l interesa ce jertfe se vor înregistra în rândurile opoziției, sau ce suferințe va lăsa în urma sa, nici că principii de etică sau alte norme asemănătoare sunt nesocotite. Toate acestea trec pe planul doi, sau nici atât, fiindcă important era ca noul guvern să se înscăuneze la putere și să rămână.

În această privință el are dese convorbiri cu membri ai camarilei, după cum reiese din notele lui. Vezi Magazinul Istoric nr. 4/1977 pag. 61 din care citez:

2.II.1938 "Sunt chemat la rege, în audiență. Îmi vorbește de un incident avut la Bacău, de un om al lui Cancicov... Crede că cu Garda nu vom mântui cât vor fi (va avea) conducători. Întreb dacă putem face uz de arme. Răspunde da. Adaugă să uzăm și de gaze și spune: "Asta nu înseamnă ca să nu faceți uz de arme...".

Prin urmare iată cu ce gânduri se formează un asemenea guvern și ce variante aleg. Este evident că scopul era clar și anume că Mișcarea Legionară să primească lovituri din cele mai grele. Vedem că astfel de gânduri sunt inițiate în vârf de piramidă, de la rege, care examinează totul, în amănunt cu ministrul său de interne. Nu discută să se evite orice fel de incidente, să le ocolească, ci se cere dezlegarea pentru folosirea forței împotriva noastră.

Înainte de a se duce la rege, în ajun, la 1 februarie Armand Călinescu consemnează tot acolo (Magazin Istoric nr. 4/1977 pag. 60), ce măsuri luase deja:

1.II. "Întocmesc două circulări, una a mea către prefecți, a doua semnată de Goga, către partid, prin care se cere ordine".

Chiar dacă primul ministru semnează una din asemenea circulări, textul lor a fost redactat de același vanitos ministru de interne. Când consemnează termenul de "ordine", noi știm ce înțelegea el printr-o asemenea "ordine". Se știe că prefecții îl reprezentau pe el și-i îndeplineau ordinele, și prin ei toți jandarmii și polițiștii.

Dar nu numai în privința aceasta se țes urzeli în culisele camarilei și a ușilor închise. Se urmărea slăbirea puterii politice a lui Iuliu Maniu. Urmărea să spargă unitatea partidului acestuia. În consecință începe ruptura de lângă Maniu a lui Ghelmegeanu, Vaida și alții. Luăm cunoștință de astfel de manevre tot din însemnările sale:

13.I. "Consiliul economic sub președenția regelui, la Palat. După Consiliu, regele m-a reținut 30 de minute. Am discutat asupra situației. Mi-a spus că are scrupule în privința Parlamentului înainte de întrunire (adică de ședința de inaugurare a parlamentului). Răspund că nu putem merge pe terenul lui Maniu. Vorbesc de necesitatea unei întregiri național - țărăniste cu Vaida. E favorabil și va chema pe Vaida, în audiență. Seara Urdăreanu îmi spuse că regele i-a comunicat că eu nu mai sunt așa pesimist, cum îi spusese el. Urdăreanu adaugă că a lucrat pentru calmarea Gărzii de Fier. Crede că e bine să facem și noi întregirea cu Vaida, înainte de alegeri. Spune că regele mă va chema în audiență împreună cu Goga".

Intensă și perseverentă activitate în toate direcțiile să ne împiedice, prin toate mijloacele, chiar violența, ca să desfășurăm activitatea legală, printre alegători. Problema care se punea de-acum era așa, dacă acele alegeri să se desfășoare după deschiderea ședinței parlamentului rezultat din ultimele alegeri, sau ele să aibă loc înainte. Regele încă sta la îndoială, în privința aceasta, rămâne deocamdată în expectativă. Până la urmă, se hotărește să dizolve parlamentul înainte de convocarea sa, sau mai precis, de constituirea sa. O astfel de hotărâre are loc puțin după jumătatea lui ianuarie 1938. Și acum încep alte manevre. Ele constau din modificarea legii electorale. Era ceva nou. Știm că pe buletinele de vot se treceau semnele electorale ale fiecărui partid, semne alese de fiecare de pe un tabel întocmit de ministrul de justiție cu ani înainte. La înscrierea unui partid oarecare, acesta își alegea semnul cel mai covenabil, care se populariza în masa cetățenilor, ca să știe aceștia pe cine anume să aplice ștampila "votat". Partidul "Totul Pentru Țară" știm că-și avea semnul său pătrat cu două puncte la mijloc.

Acum noul guvern vine cu unele inovații. Mai întâi schimbă semnele electorale. În loc de forme geometrice, prevăzute în vechea lege, acum semnul electoral este reprezentat prin puncte. Primul pe buletinul de vot va avea un punct, al doilea două puncte, și așa mai departe, pe prima pagină fiind patru puncte. Pe pagina a doua urma al cincilea punct, până se epuizau toate paginile, în funcție de numărul formațiilor politice ce-și prezentau liste de alegători. Prevederile acestea au produs mari încurcături atât în rândul conducătorilor de partide, cât și în cel al alegătorilor, învățați până acum cu alte semne electorale, acele semne geometrice, ce le intraseră în obișnuință. A fost o nemulțumire generală, o derută chiar. Alegerile fuseseră fixate pentru sfârșitul lui februarie, deci pe curând.

La această sforărie de culise a mai intervenit una, care dezvăluie manevrele proiectate și gata de pus în aplicare. Nici nu se zvântase cerneala de pe semnătura decretului emis, că noul guvern, în mare taină, s-a și grăbit să-și rezerve primul loc pe buletinul de vot la Comisia Electorală Centrală. În înțelegere secretă cu Gh.

Tătărăscu, șef al partidului liberal, acest politician este trecut pe al doilea loc, iar partidul național - țărănist al treilea loc, deci trei puncte. Normal ar fi fost ca locul patru să fie rezervat partidului "Totul Pentru Țară", dar n-au vrut una ca aceasta. Pe locul patru, deci pe prima pagină se trece o listă de candidatură camuflată, nouă revenindu-ne locul cinci, deci pe pagina a doua. Alegătorilor le era mai comod să aplice ștampila pe prima pagină, fapt bine știut de toate partidele. Se observă cum s-a urmărit îndepărtarea noastră de pe prima pagină. Aceasta a fost o măsură bine gândită din punctul lor de vedere.

Am dat toate aceste amănunte, spre a se reține meschinăria la care se recursese și lipsa de onestitate a politicienilor, dovedită în culise. Cei privilegiați își frecau mâinile de bucurie, văzându-se pe prima pagină. Erau siguri că vor obține voturile cetățenilor, lăsându-ne pe noi marginalizați. Sperau că nu vom mai obține numărul de voturi, așa cum avusesem în decembrie.

În situația aceasta Căpitanul a adresat o scrisoare guvernului, considerat naționalist, arătându-i protestul său față de procedeul folosit. Nemulțumirea a fost foarte dură. Redau din memorie:

"Bine, frate naționalist, cum te consideri, tu pactizezi cu cel mai mare călău al meu și facilitezi locul doi pentru el. N-am nici o obiecțiune în ce privește primul loc, pe care ți l-ai rezervat, însă era corect, din partea ta, să mă fi anunțat și pe mine, care-s naționalist... Să știi că mâine, dacă vei încerca să-mi întinzi mâna, nu ți-o voi da". Cam acesta-i textul scrisorii trimisă, reținută din memorie.

Iuliu Maniu a și înaintat plângere, contestând legalitatea și constituționalitatea decretului. Mare panică în sferele guvernamentale pe această temă, pe care o consemnează Armand Călinescu, în notele sale. *Citez*, din același număr al Magazinului Istoric nr. 4/1977:

18.I. "Publicăm decretul modificator al legii electorale și dizolvării: luăm locul 1, liberalii 2, etc. Mare efect. În general opoziția a suportat. Singur Maniu cu contestații". Și mai departe:

23.I. "Maniu face contestație la Comisia electorală pe tema neconstituționalității decretului. Aflăm că Lupu, Stârcea, vor să trimită la Casație. Comunic lui Urdăreanu, care trimite pe Gavrilă Marinescu la Stârcea să-i spună că-i chestiune..." (Aceeași revistă, ca mai sus).

Nici că se putea o mai clară recunoaștere a tuturor mașinațiunilor operate de acea Camarilă. Stârcea, Lupu erau înalți magistrați, de care se temeau că vor stăvili măsura ilegală, luată prin acel decret. Cum vedem, ei au reacționat prompt, avertizându-i să nu îndrăznească a da curs contestației, făcută de Maniu, prin trimiterea ei la Înalta Curte de Casație care, cu siguranță, ar fi declarat decretul neconstituțional.

Din păcate, presiunile făcute au avut efectul scontat și dorit de Camarilă. Acei înalți magistrați au cedat, abdicând de la demnitatea și prestigiul lor. Era începutul decăderii acestei a treia puteri în stat care era magistratura. De atunci ea rămâne doar un instrument orb în mâna executivului. Își vede anihilate prerogativele sale înscrise în Constituția din 1923. Și cât se va dori reintroducerea prevederilor acestei "mamă a legilor", cum e considerată Constituția, în fiecare țară democrată! Nici după trecerea unei jumătăți de veac de atunci nu își va recăpăta prestigiul ei de odinioară.

Am relatat, în mod sumar, unele aspecte, pe altele le-am prezentat mai amănunțit, spre a se deduce seria de urzeli, operate atunci în culise. Orice om de bună credință, care analizează evoluția vieții politice în țara noastră din acele vremuri, va aprecia și judeca, în mod obiectiv, josnicia unor politicieni de-ai noștri, dispuși să falsifice alegeri, să amenințe cu destituirea unor înalți magistrați, apoi slăbiciunea acestora și, pe deasupra tuturor cinismul cu care se plănuise acțiunea de represiune împotriva Mișcării Legionare.

Și ne găsim doar la începutul ilegalităților.

3. ÎNȚELEPCIUNEA ȘI CALEA LEGALITĂȚII ÎN FAȚA CELUI RĂU.

Din punct de vedere politic, Mișcarea Legionară atinsese cea mai înaltă culme cu alegerile generale din sfârșitul lui 1937. Ea depusese mult efort pentru răspândirea crezului nostru, până în cele mai izolate sate și case, cât și prin evitarea oricăror provocări ce ar fi venit din partea adversarilor. Reușisem să ne facem cunoscuți în straturile societății, din cele mai umile căsuțe, până-n palate, dacă putem numi așa locuințele celor mai înstăriți români, ale acelor timpuri. Strădania legionarilor n-a fost zadarnică. Ei au cutreierat satele și orașele, pe jos mai cu seamă sau cu alte mijloace, necunoscând odihna. Aveau doar mulțumirea sufletească că au putut contribui, după puterile lor la reușita unei bătălii pe teren politic.

Au făcut-o dezinteresați, animați de cele mai înalte țeluri, încredințați că și-au adus contribuția la biruința unei cauze.

Satisfacția lor a fost pe deplin justificată. Reușisem să obținem un număr de aproape o jumătate de milion de voturi, nicicând visate de cei mai optimiști dintre noi. Izbutisem aceasta numai prin forțele proprii. Am pornit la drum cu modestia noastră, cu sărăcia noastră, cu mijloacele noastre, pe care singuri ni le procuram, de multe ori improvizate, dar posedând acea căldură intimă sufletească, care radia în jurul nostru. Numai astfel am obținut victorie. Dintr-odată ne situam în rândul al treilea ca forță politică în România acelor ani, trimițând în parlament 66 de deputați. Aceasta însemna mult pentru noi, cei disprețuiți sau neglijați până atunci. I-am surprins pe toți și pe adversari și pe prieteni, cu acest rezultat.

În preajma Anului Nou, Căpitanul a adresat tuturor legionarilor, întregii lumi ce alcătuia Mișcarea Legionară, o urare, pe care o redau, publicată în ziarul "Buna Vestire" din 1 ianuarie 1938.

În prealabil a adresat câteva cuvinte acestui ziar, datat 25 decembrie 1937, pe care le reproduc:

"Buna Vestire are deci gloria ei pentru care merită recunoștință. Și va avea-o, deoarece legionarul nu uită". (C.Z.C.) Dec. 1937.

Și iată cuvântul său, adresat legionarilor cu ocazia Anului Nou, mai cu seamă în urma turnurii pe care o luau evenimentele:

"Către legionari,

În situația politică s-au produs schimbări.

În lumea legionară nu există nici un motiv de agitație. Fiecare își sărbătorește în familia lui, până la capăt, sfintele sărbători. Fără nici o grijă.

Pe legionar nimica nu trebuie să-l tulbure și să-l scoată din ordinul pe care l-am dat la închiderea luptei electorale. PACE și ODIHNĂ.

Urez tuturor luptătorilor un mare an legionar" (C.Z.C.) 29 XII 1937.

Așadar, ni se ura să avem liniște și pace în noul an, care începea. Mulți dintre noi, cărora ni se adresau aceste cuvinte de comportare firească, nu aveam cunoștință că întreaga camarilă, cu tentaculele ei, își fierbea în cazanul ei toate buruienile cu otravă, pentru a scoate din acest amestec numai ură și planuri drăcești, cu unicul scop urmărit de a ne scoate de pe firmamentul vieții politice românești, cu un cuvânt de a ne extermina în final.

În matura sa înțelepciune, Căpitanul, consultându-se cu "Senatul Legiunii" a apreciat că evenimentele au evoluat mult prea repede în favoarea noastră și că din punct de vedere politic nu eram încă pregătiți a le face față.

În consecință, pornind de la această constatare, s-a gândit că va trebui, fără întârziere, să se organizeze în sânul Mișcării Legionare, niște școli de pregătire a viitorilor gospodari ai țării. Începând de la minstru, prefect și primarul unei localități, toți cei care, într-un viitor mai apropiat sau îndepărtat, ar fi fost în situația de a ocupa asemenea funcții, trebuiau să urmeze o astfel de școală. Inițiativa aceasta era unică și fără precedent la noi în țară și nu știu dacă, în altă parte, cineva s-a gândit să ia o asemenea măsură. Măsura aceasta dată publicității a surprins pe mulți și chiar pe unii din rândurile noastre, însă ea a demonstrat multă înțelepciune și tot atâta răspundere pentru viitorul țării. Desigur că au fost gânduri ce nu au putut fi puse în practică, fiindcă evenimentele se precipitau de la o zi la alta.

Pe lângă aceasta s-a preconizat organizarea unor cercuri de studii pentru a perfecta structura schematică a Statului cel nou. Se trasase, în linii mari, cam cum să se desfășoare activitatea în cadrul acestor cercuri de studii și cam cum se înțelegea a se da contur noilor forme organizatorice ale instituțiilor statale de mâine.

Pe mulți i-a surprins și o astfel de inițiativă. Era o dovadă, în plus, că voiam să ne afirmăm în acest domeniu al politicii, propriu-zise. Acele școli și cercuri de studii, ce urmau să capete viață în lunile următoare, demonstrau faza de maturitate în care intram de acum.

Prin urmare debutăm în anul 1938 cu intenții constructive și cu gânduri sincere de a ne afirma și mai mult în viața politică.

Cum evenimentele se precipitau, cum am văzut, Mișcarea Legionară nu putea sta indiferentă, ci a trebuit să se încadreze noilor stări de lucruri. În consecință, în vederea dublării numărului de voturi, așa cum fusese cuvântul de ordine "am fost cinci sute de mii, vom fi un milion", am început acțiunile necesare atingerii acestui obiectiv. În precedentele alegeri se încheiase acel document cu Iuliu Maniu și Gheorghe Brătianu, deschis și altor formațiuni politice, cu rezultatul pozitiv obținut.

De astă dată o asemenea înțelegere n-a mai avut loc, sau mai exact nu s-a mai încheiat un alt document și nici cel anterior n-a mai fost prelungit. În culisele cluburilor politice se întrebau unii dacă se va mai repeta o astfel de înțelegere, sau, în cel mai posibil caz, dacă se va menține o legătură cu Iuliu Maniu.

Căpitanul a ținut să facă declarații liniștitoare noului guvern, îndată după constituirea sa, încă înainte de a se cunoaște antrenarea lui de către camarilă pe o anumită pistă. El și-a exprimat satisfacția că la putere se află un guvern naționalist. Însuși Armand Călinescu recunoaște aceasta, în actele lui, reproduse în același Magazin Istoric nr. 4/1977 pag. 60, din care citez:

14. I. "Codreanu a făcut declarații neostile guvernului".

Observăm cum ne urmăreau pas cu pas să vadă ce vorbim, ce facem și chiar ce gândim. După zece zile sau mai mult, când guvernul Goga se angajase prea mult ca remorcă a camarilei, cu ocazia înscrierii buletinelor de vot a noilor semne electorale, am văzut că s-a dat publicității acea scrisoare de reproș.

Într-o asemenea atmosferă, se deschide această nouă campanie electorală. Din primele zile, se întrezărește a fi sumbră, cu totul altfel, decât cele cunoscute până acum. Știam că premierul Goga devenise celebru într-o guvernare a generalului Averescu. El luase cele mai severe măsuri ca, guvernul de atunci, în care el deținea portofoliul cheie să obțină câștig de cauză. Sate întregi, considerate opozante, sunt oprite de a participa la alegeri, declarate contaminate de boli contagioase. Avea la dispoziție unități de jandarmi și chiar militare.

De astă dată, îl avea alături pe Armand Călinescu, cel atât de zelos în materia aceasta. În final, noul guvern urmărea să fim reduși la minimum posibil de voturi, cel puțin câțiva deputați. Atât gândeau ei. În atingerea unui asemenea plan scelerat, guvernul nu excludea luarea oricăror măsuri împotriva noastră, chiar represiunea armată. Am citat ce consemna Armand Călinescu într-o audiență avută cu Carol, în privința aceasta: forța armată, gaze etc. (convorbirea din 2 februarie 1938).

Ce facem noi ?

Reîncepem aceeași treabă neobosiți, de a parcurge sate și orașe, a le vorbi oamenilor despre ce voiam să înfăptuim, a le aprinde în inimi speranța unor zile mai bune, în care românul să se știe stăpân pe bogățiile sale, stăpân în casa lui, să-și recapete locul ce-i revine în comerț, în economie, cu cultura sa proprie nealterată de influențe străine de specificul său autohton, să-și respecte propria demnitate, pe care i-au știrbit-o sau răpit-o străinii de-a lungul veacurilor.

Am făcut referire la două circulări emise de guvern, una semnată Călinescu, ministrul de interne și alta de Goga, ca șef al partidului. Erau dispoziții strict confidențiale, secrete, unde, aparent, se vorbea de termeni ca "ordine", dar în realitate s-a putut afla ce conțineau ele. Unele din aceste circulări, adresate jandarmilor au încăput și pe mâna noastră, chiar afișate la sediul nostru de pe str. Imprimeriei 3. Voiam să aducem la cunoștința tuturor ce urmărea guvernul acesta nou adus la cârmă. Voiam să cunoască toți cu câtă înverșunare se năpustea asupra noastră noua stăpânire. Prin oamenii cei mai îndărătnici, pe care se bizuia Armand Călinescu, la Interne, voia să ne împiedice complet de la orice manifestare pe teren politic, în acele alegeri. Totul era calculat, până în cele mai mici detalii.

Ei, însă nu aveau liniște fiindcă noi nu răspundeam la provocările lor. Aceasta nu le convenea asupritorilor, care sunt îngrijorați. Armand Călinescu consemnează, în însemnările lui, starea lor de spirit. *Citez:*

3.II. "Întrevedere cu Goga și generalul Antonescu spre a vedea ce facem cu Garda. Antonescu spune să aplicăm legea. Guvernul a decis o anume formă de propagandă, să aplicăm măsuri. Să nu facem uz de arme, ci să-i arestăm. Întreb unde închidem atâția oameni. Îmi spune să-i punem în cazărmi"(Magazin Istoric nr. 4/1977 pag. 61).

Și lucrurile iau amploare. Agresorii sunt neînduplecați. Vor cu orice chip să ne bareze orice drum prin sate, prin localități. Jandarmii execută ordinele primite. Încep să apară victime în rândurile noastre.

Citez din nou:

6.II. "Incidente cu gardiști în Ilfov. Jandarmii trag și omoară pe gardist, rănesc alți trei...".

7.II. "Audiență la rege. Raportez incidentele din ajun: doi morți legionari, împușcați de jandarmi. Regele răspunde: "la asta te așteptai !".

Iată rezultatele urii deslănțuită de un guvern, de formă naționalist, dar în fond aservit camarilei, spre a lovi necruțător. Victimele sunt cunoscute de toată lumea.

Redau fragmentele din circulările emise de Căpitan, în urma celor întâmplate.

Circulara 136 din 9 februarie 1938.

"Legionarul Mija Dumitru a fost împușcat în cap. Ciubuc Dumitru rănit... A tras șeful de post Balint, în satul Măineasa, județul Ilfov. Invităm pe domnii Octavian Goga, Armand Călinescu, general Bengliu și general Gabriel Marinescu, să-i viziteze la sediu.

În comuna Maia, județul Ilfov, a fost împușcat Popescu St. Florian, student și Grozea Constantin. A tras în ei plutonierul de jandarmi Coman Paraschiv. Popescu a murit".

În ziarul "Buna Vestire" din zilele acelea se dau unele amănunte, din care consemnăm: "Înainte de a muri Florian Popescu a spus: "tatăl meu a murit la Turtucaia. Sângele meu tot pentru țară se varsă".

Tot din acest ziar aflăm că cei doi - Popescu Florian și Mija Dumitru - au fost înmormântați la 10 februarie 1938. Pe lângă circulara 136, consemnată, s-a mai emis și circulara 138, tot în legătură cu aceste crime, ale căror victime sunt legionarii amintiți.

După aceste grave incidente, intervine un gest fără precedent în viața noastră politică. Se convoacă "Senatul Legiunii", la care iau parte zeci de persoane, aflate în București. Era ceva neobișnuit, care a impus convocarea de urgență a înaltului for de conducere al nostru. Ordinea de zi era una singură: Ce facem ? Ce atitudine să adoptăm în fața unor asemenea vitregii ? După discuții, consultări și matură chibzuință, se ia o hotărâre unică, în felul ei. În "Buna Vestire" din 11 februarie 1938, se dă un *Comunicat:*

"Mișcarea Legionară s-a retras din propaganda electorală. Începând de mâine:

1. Toate întrunirile anunțate de partidul nostru sunt contramandate;
2. Nu va mai avea loc nici o întrunire electorală sau de altă natură;
3. Nici o echipă legionară de propagandă nu va trece dintr-un județ într-altul și nici măcar dintr-un sat într-altul, în cadrul aceluiași județ;
4. Candidații nu se mai deplasează nicăieri;
5. Nu se mai tipărește nici un manifest;
6. Cine voiește să ne voteze, bine, cine nu, să voteze după conștiința și sufletul său;
7. Noi nu voim să împiedicăm guvernul în opera lui de guvernare. Iată noi ne dăm la o parte. Calea vă este deschisă și liberă. Guvernați în pace".

Comunicatul acesta publicat nu numai în Buna Vestire ci și în alte ziare a produs o stupoare generală. Opinia publică rămâne surprinsă de o așa măsură.

Nimeni nu se aștepta să adoptăm o atitudine de totală reținere. Agresorii au rămas împietriți cu degetul pe trăgaciul armelor. Jandarmii, polițiștii sunt ca și paralizați. Nu mai au în cine trage.

S-a produs o liniște generală, pentru moment, din partea noastră, care ne închidem durerile provocate și rămânem tăcuți. De cealaltă parte se observă o derută generală. Nu le vine a crede că nu le mai apărem în cale. Sunt nervoși că nu le răspundem la forță cu forță.

Răspunsul nostru a fost o pasivitate, dusă până la indiferență ca acel "să ne voteze cine vrea".

Oare lucrurile rămân aici ?

Nicidecum. De la Palat se dă un comunicat cu nr. 29. *Citez:* "În după-amiaza zilei de 11 februarie M.S. regele a primit în audiență de lucru pe D-l Gh. Tătărăscu, ministru secretar de stat adinterim la externe și pe D-l Armand Călinescu, ministru de interne". București 11 februarie 1938.

Acest comunicat este publicat în presă la 13 februarie. Tot atunci se publică și decretul prin care convocarea corpului electoral (alegerile) a fost abrogat; de asemenea și două circulări ale ministerului de interne, din care reținem că toate măsurile pregătitoare pentru alegeri încetează.

Mă opresc aici cu acest episod, care închide o etapă și începe o alta în viața noastră politică, ***cunoscută cu numele de dictatură,*** manifestată sub toate formele ei, vreme de mai bine de o jumătate de veac.

CAPITOLUL XIX

ÎNCEPE VIFORNIȚA DIN 1938.

1. CINE SUNT CONSPIRATORII.

Forma statală a României, statornicită, în instituțiile ei, prin Constituția din 1923, se vede amenințată, din ce în ce mai mult. Nu mai încape nici o îndoială că măsurile, ce se iau de rege cu camarila, ce îl înconjoară, duc spre o schimbare a acestor forme a insituțiilor, care stăteau la baza Statului democrat românesc, astfel cum el ieșise la sfârșitul primului război mondial. Din unele convorbiri, purtate în culise de regele Carol cu diferiți politicieni, odată venit în țară, se desprinde o asemenea intenție. De altfel C. Argetoianu, în memoriile sale, arată că țelul final al lui Carol, odată urcat pe tron, a fost să lichideze funcționarea partidelor politice și apoi să instaureze un regim, zis de autoritate, în care el, ca rege, urma să aibă un rol diriguitor.

În consecință, el aștepta momentul prielnic pentru ca să preia frânele conducerii, "de a guverna" peste o țară. Pândea să-i apară clipa mult așteptată. În 1933, toamna, într-o convorbire avută cu Argetoianu, el îi destăinuie acestui politician ce intenții are, fapt pe care-l menționez în rândurile anterioare. (vezi jurnalul lui Argetoianu din 12 februarie 1933, în "Monarhia de Hohenzollern, văzută de contemporani" pag. 505 Editura Politică 1968).

Așadar încă de atunci, el nutrise un asemnea gând, care însemna lichidarea unui regim cu partidele lui politice, care îl aduseseră pe tron. Repet acum toate acestea spre a se vedea cinismul cu care a urmat pe tronul celor doi regi, ce-l precedaseră, dar care crease isterie aici în spațiul carpato - danubian. Carol al II-lea reprezenta geniul răului, ca să ducă țara spre pieire. Sfârșitul lui 1937, în optica lui, îi adusese momentul mult așteptat.

Pentru moment, până să definitiveze lovitura pe care urma s-o dea democrației din România, s-a găsit o formulă de provizorat, prin chemarea la cârma țării a lui Goga. În cele 44 de zile cât l-au folosit pe Goga, cu guvernul său, țele din spatele ușilor închise, țeseau și desfăceau tot felul de formule ale viitoarei guvernări, aflată în mintea lui. La un moment premierul Goga sesizase că se pregătește ceva cu totul aparte, fapt ce-l determină, în zilele acelea, să-i spună cu tristețe lui Urdăreanu, ca nu cumva să i se împlânte cuțitul pe la spate. De altfel, el nu putea schimba cu nimic mersul lucrurilor, fiindcă acestea evoluau așa cum voia regele cu camarila lui.

Lichelismul politic al unor politicieni, se demonstrează pe loc, cu fiecare ceas care trece.

Să urmărim manevrele și discuțiile ce se poartă, în mod ascuns, astfel cum ele

sunt redate de Armand Călinescu, (în Magazin Istoric nr. 4/1977 pagina 61), din care citez:

7.II.1938 "Audiență la rege. Îmi vorbește de nevoia de a schimba Constituția și mă întreabă cum văd ca metodă. Îmi spune că s-a gândit odată la un guvern girat de oameni de suprafață, cu miniștrii de stat și având oameni tineri, care să lucreze efectiv. Răspund că pe plan actual și al partidelor politice contemporane nu se va putea împiedica Garda de Fier. Dimpotrivă recomand o formulă în afară de partide, Constituție, administrație preluată de militari și apoi referendum. Întreb pe rege, dacă are formula. Îmi spune că nu și ar fi posibil înainte de 10 zile... Văd pe Urdăreanu și îmi spune planul. Un guvern sub președenția patriarhului, cu toți foștii prim-miniștri, fără portofolii, apoi: Micescu - Externe, general Antonescu - Armata, eu - Interne, un moment a fost să trec la Externe, dar regele a spus: "mai aproape îmi este cămașa de piele decât Geneva", apoi Ghelmegeanu și Potârcă, Inculeț, Cancicov etc. S-ar face un Consiliu de Coroană, s-ar da o proclamație către Țară și s-ar pune în vacanță partidele".

Desprindem din aceste însemnări, din care am citat o parte, cum se conturează planul diabolic, care urmărea înmormântarea regimului parlamentar și al funcționării partidelor politice, cu un cuvânt abolirea Constituției. Vedem că-i vorba de un "plan" întocmit desigur, care trebuie pus în aplicare. Acest plan fusese deja elaborat în culisele Palatului și el este destăinuit, pentru prima oară de acest Urdăreanu, omul amator să contribuie la executarea lui. El se grăbește să vină cu sugestii și completări. Nici vorbă să-l combată și să apere sacrosancta Constituție, pe care o ridica în slăvi până mai de curând. Oferindu-i-se portofoliul guvernamental este satisfăcut de aceasta și, lăsând la o parte principii sau idei, este gata să slujească un alt stăpân, care are nevoie de așa politicieni. Mai observăm că el era preocupat în mod continuu de luarea unor măsuri, care să împiedice Mișcarea Legionară de a-și desfășura activitatea politică. Pentru el desființarea Gărzii de Fier devenise o preocupare din ce în ce mai obsedantă.

Dar să urmărim, mai departe, cum au decurs evenimentele și mai ales cine sunt gangsterii, care pun la punct ultimele măsuri de luat. Folosesc termenul de "gangsteri", fiindcă el este cel mai potrivit pentru asemenea persoane, care dau lovitura de grație democrației din România și Constituției, care o consfințea. Din aceeași revistă, același număr și pagină citez, din însemnările lui Armand Călinescu:

9 februarie 1938 "Sunt chemat la ora 3,15 de Urdăreanu. Mă introduce la rege cu Tătărăscu. Acesta spune imediat: "regret că nu am avut un om ca Armand Călinescu, ca colaborator. Aș fi fost fericit". Regele spune: "pe dumneata, domnule Tătărăscu, mă bizui în "Comitetul de patronaj", iar pe Călinescu mă bizui în guvern".

Trecem în altă cameră și ne așezăm în jurul unei mese: regele în cap, Tătărăscu în dreapta, eu la stânga și lângă mine Urdăreanu.

Examinăm problema loviturii de stat. Guvern compus din comitet de patronaj (foști prim-miniștri), cu Patriarhul președinte, apoi titulari, eu la interne... Administrația luată de colonei în județe. Proclamația regelui, apoi stare de asediu, dizolvarea partidelor.

Dezbateri până la ora 6,30, stabilind programul pentru ziua de 1.02.

Iată cine sunt conspiratorii. Iată cine sunt ucigașii democrației românești.

Aflam în amănunt, cum a decurs conversația. Vreme de trei ore, au pus totul la punct, în cele mai mici detalii. Au pătruns în Palat pe ușa din dos, pe ascuns, feriți de ochii lumii și, întocmai ca răufăcătorii s-au strâns în jurul unei mese. Ei sunt cei ce s-au angajat pe o pantă atât de primejdioasă țării, care, de atunci, nu mai cunoaște cu anii, decât starea de asediu, constrângere, violențe, curți marțiale și agresiune.

Ei reprezintă creierul unei acțiuni, care înseamnă o schimbare totală a ceea ce fusese până atunci. Tot ce vorbiseră ei la tribuna parlamentului, mă refer la cei doi politicieni, sunt apreciate ca fără sens, într-un cuvânt că partidele lor sunt compromise. În mod indirect își dau lor înșiși vot de blam.

Gheorghe Tătărăscu este tipul politicianului dispus oricând la orice compromis, urmărindu-și doar scopuri personale și veleități de a urca cât mai sus în ierarhia posturilor de conducere. S-a făcut cunoscut ca persoana cea mai lipsită de caracter din lumea politică a acelor ani. Oscilant ca atitudine, trece de la o extremă la alta. Astfel că demonstrează, prin comportarea sa, că nu are o busolă precisă de orientare în politică. Să amintim severitatea cu care a reprimat sângeros acele mișcări procomuniste de la Tatar - Bunar din sudul Basarabiei, pe vremea când era demnitar al ministerului de interne, într-o guvernare liberală, pentru ca, după ani și ani, același Tătărăscu, ca șef al unei fracțiuni liberale să colaboreze cu comuniștii la alcătuirea unui guvern cu aceștia. S-a oferit drept coadă de topor, servind de instrument orb atât la dezmembrarea propriului său partid, cât și la acordarea girului său de pretins occidental, când a apărut ca membru al guvernului comunist la conferința de pace în 1946. Inconștient a slujit regimul comunist, pentru ca, după ce acesta s-a consolidat, oarecum, el să guste amarul unor decepții, când cunoaște regimul închisorilor. A primit pretutindeni disprețul din partea tuturor românilor.

El joacă un rol major în organizarea dictaturii, ce se pregătește. A avut un rol important la consolidarea dictaturii personale a regelui Carol al II-lea. A dovedit miopie politică. Mi-amintesc de o relatare a lui Radu Budișteanu, rudă mai îndepărtată a lui. Sesizând în ce parte bate vântul, în faza a doua a războiului, el începe să facă unele calcule politice de viitor. Redau unele afirmații ale lui Tătărăscu, în familia lui Radu Budișteanu, spuse mie de acesta. "Să nu ne facem mari griji cu privire la comuniști. Dacă ai două moșii, una o dai și mai rămâi cu una, care să-ți servească drept sprijin material. Cred că sunt oameni cu care te poți înțelege." Cam acestea le reținem din relatarea lui Budișteanu, cât am stat cu el în celula din Zarca Aiudului. Uitase el de vorbele proprii, spuse cu ani înainte de război: "cu fața la răsărit", în sensul că de acolo ne vine pericolul nostru ca popor și Stat. Iată unul din gangsterii care au dărâmat Constituția libertăților noastre în România.

Al doilea, din cei patru, așezați la masa complotului, a fost ***Armand Călinescu.*** El era preocupat, îndeosebi, de lichidarea Mișcării Legionare. Era adeptul oricărei formule pentru lichidarea noastră. Rămân la convingerea că el avea acel vârf de spin înfipt în inima lui de soț, în urma publicării acelei fotografii de către noi și multiplicată, cu soția sa în apropierea lui Oskar Kaufman. Fără îndoială că ne jurase răzbunare. Pentru aceasta el menționează mereu, în însemnările sale, preocuparea sa continuă de a se lua măsuri împotriva noastră. În planul general al camarilei, el era persoana cea mai indicată să execute tot ce trebuia pentru atingerea scopurilor urmărite, în ce ne privește.

Aceşti doi politicieni nu erau sinceri când vorbeau de la tribuna Parlamentului, când se considerau apărătorii democraţiei, ai libertăţilor cetăţeneşti, ai Constituţiei. Erau oameni de paradă, tipul politicianului din România.

În ce-l priveşte pe Urdăreanu, acest personaj obscur, ieşit din anonimat, a rămas ceea ce el fusese de la început: un om de ordonanţă al regelui Carol. Era persoana ce ocupa locul central al camarilei. Tot ce se făcea în politica românească trecea pe la el. Da sugestii, influenţând, într-un anumit sens, luarea unor decizii, începând cu cele ce interesau ţara şi până la cele strict personale, intime ale regelui. Pentru lipsa sa de conduită morală în cursul vieţii a fost numit, în derâdere, de mulţi Murdăreanu, cum am mai spus-o.

În ce priveşte pe cel care a urmărit, dintru început desfiinţarea sistemului parlamentar român al partidelor politice, ***regele Carol al II-lea*** a rămas în istoria noastră ca rege dezmembrator de ţară. Cu cinism, a aşteptat momentul, cel mai potrivit, pentru a-şi pune în aplicare planul cu care a revenit în ţară. Întocmai ca într-un laborator, cu răbdare şi tact, perseverând pe această linie, vreme de exact zece ani, el a fărâmiţat partidele, după care şi-a ales oameni potriviţi, cu care a dat lovitura de mult proiectată.

Aceştia sunt conspiratorii, care, la începutul anului 1938, îngroapă şi Constituţia ţării şi partidele politice şi democraţia din România. Ei rămân în istoria ţării noastre cu acest fapt nefast.

Din acest moment ţara noastră nu a mai cunoscut ce este libertatea, ce este democraţia adevărată, ce este siguranţa persoanei şi aceasta a durat mai bine de o jumătate de veac. *(Pentru documentare a se vedea şi acele acte de jurnal scrise de C.Argetoianu, intitulate: "Pentru cei de mâine amintiri din vremea celor de ieri". Sunt câteva fragmente publicate în cartea "Monarhia de Hohenzollern, văzută de contemporani" scoasă în 1968, în Editura Politică. Ele sunt incluse între pag. 346 - 563).* Desigur că am ales numai acele pasaje care interesau lucrarea de faţă. Deşi nu am menţionat peste tot pagina, acum indic filele în care se pot constata toate stările de fapt pe care le analizez; de asemenea şi notele lui Armand Călinescu, pe care le-am putut consulta, în măsura în care interesau, şi pe care le-am menţionat la locul în care mă refer la ele.

2. PARAVANUL.

Cei patru stabilesc, acum, să-şi pună în aplicare planul lor. Regele nu putea figura în prim-planul acţiunii. Avea la îndemână pe cei doi politicieni care, în mod slugarnic şi premeditat, s-au oferit să-l slujească în realizarea a ceea ce hotărâseră. Toţi erau de acord asupra câtorva puncte din programul întocmit, ca desfiinţarea partidelor politice, suprimarea Constituţiei şi instaurarea unui regim de mână forte, cu starea de asediu. Au luat această ultimă măsură ca să poată zădărnici orice opunere sau critică împotriva a tot ce se întâmplă în ţară. În consemnările sale din 10 februarie 1938, Armand Călinescu notează ce a urmat imediat, după consfătuirea conspirativă, ce a avut loc la Palat. Tot din Magazin Istoric nr. 4/1977 pag. 61, *citez:*

10.II "Goga e chemat în audienţă. Regele îi spune că trebuiesc amânate alegerile. Goga îşi dă demisia. Sunt convocaţi toţi foştii prim-miniştri. Seara se

constituie un guvern, sub preşedenţia Patriarhului, iar noaptea se ţine la Palat, Consiliul sub preşedenţia regelui. Proclamaţie, ofiţeri ca prefecţi etc.".

Acestea-s faptele, prezentate, pe scurt, de unul din iniţiatorii loviturii de Stat. Nu cred că el să fi avut vreo remuşcare pentru faptul că a avut un rol atât de important în executarea acestei lovituri dată democraţiei la noi. Era satisfăcut că i se apreciau meritele pe această linie şi, ca atare era promovat în posturi cheie, de mare răspundere. Era elementul de bază, pe care regele se putea bizui. De altfel, el însuşi o recunoaşte, cum am văzut că menţionează în jurnalul său din 9 februarie. Regele avea nevoie de el în guvern, deci acolo, unde efectiv necesita luarea de măsuri severe, ca să fie redusă la tăcere orice încercare de opunere în rândul maselor populare.

În ce-l priveşte pe Gh. Tătărăscu, el avea sarcina, cum am văzut, să reducă la tăcere pe eventualii opozanţi, din rândul foştilor prim-miniştri. A fost regizată, cu mare tâlc, această măsură, ca opinia publică să aprecieze că schimbarea intervenită are aprobarea acestor foşti prim-miniştri, sau şefi de partide şi guverne, din trecutele regimuri.

Persoana aleasă drept paravan, vizată cu premeditate, a fost Patriarhul Bisericii Ortodoxe, Miron Cristea. Ca şef al Bisericii oficiale a României, se presupunea că avea un ascendent moral asupra poporului român. Patriarhul mai fusese solicitat să coboare pe arena vieţii politice, cu peste zece ani înainte, când a făcut parte din Regenţă, constituită după moartea regelui Ferdinand. Era unul din cei trei regenţi ai prinţului moştenitor - Mihai - minor, devenit rege în împrejurările cunoscute.

De astă dată, Patriarhului i se încredinţează conducerea unui guvern, lucru fără precedent la noi. De altfel, Patriarhul avusese un rol destul de important în lupta românilor ardeleni, înainte de Unirea cea Mare. În calitatea sa de consilier al Mitropoliei Sibiului a desfăşurat înaintea primului război mondial o activitate politică dusă în toate direcţiile. S-a aflat în rândul fruntaşilor ardeleni, care au avut aportul lor la realizarea idealului unităţii românilor, sub acelaşi sceptru. Printre rolurile sale se menţionează şi convorbirea secretă avută cu Franz Ferdinand, principele moştenitor al Imperiului habsburgic, cu care prilej a apărat cauza românilor ardeleni, cei mai asupriţi din popoarele componente ale imperiului.

După Unirea cea Mare, el devine primul Patriarh al României, ortodoxia fiind religia dominantă la noi. Ca Patriarh, până la un timp, el a ştiut să se menţină în afara disputelor politice, pe deasupra partidelor, indiferent de nuanţa lor ideologică. Datorită acestor calităţi şi activităţi, nu numai credinciosul de rând, omul simplu, îi acorda atenţie şi privea cu veneraţie şi respect către persoana sa, dar şi oamenii politici îi purtau respectul, pe bună dreptate meritat.

Alegerea pe care au făcut-o acei gangsteri, încredinţându-i funcţia de prim-ministru a urmărit să liniştească unele spirite mai rezervate în faţa măsurilor luate şi chiar a opozanţilor noului regim.

Sub masca formulei dată acelui guvern de uniune naţională, pe care l-au pus sub oblăduirea Patriarhului, s-a căutat să se obţină girul acestui om al Bisericii, nepătat şi mai presus de orice reproş. Lumea cea mai puţin iniţiată, era încredinţată că, de-acum, lucrurile se vor îndrepta în ţară şi că se va merge pe calea cea bună.

Patriarhul Miron Cristea a fost una din persoanele alese să constituie acel

paravan, de care am vorbit. El a acoperit sub hlamida sa arhierească, toate abuzurile, cu fărădelegile săvârșite în mare taină. Este încă o problemă neelucidată, dacă a avut sau nu cunoștință de aceste fărădelegi. Un lucru rămâne sigur, în Istorie, și anume că sub guvernarea sa, România a cunoscut primele asasinate politice ale dictaturii regale, ce se vor declanșa în lanț, în anii următori.

De altfel după asasinarea Căpitanului din 30 noiembrie 1938, dându-și seama de marea greșeală făcută, prin acceptarea unui post politic în acele împrejurări, Miron Cristea se retrage și, după puțin timp, moare în străinătate.

Așadar conspiratorii, acționați de camarilă, și-au asigurat un paravan sigur, în persoana Patriarhului, în dosul căruia toți adversarii noștri acționau în voie.

Astfel cum plănuiseră în noaptea complotului, ei au capacitat și unii din oamenii politici, ce se pretau la asemenea roluri.

Să fac unele vorbiri de nume, din rândul acestor politicieni, foști prim-miniștri, care de acum deveniseră "consilieri regali". Acești consilieri regali sunt garanții noului regim din punct de vedere politic. Periodic, ei sunt convocați, pentru a confirma unele măsuri luate de guvern sau pentru a impulsiona luarea altor măsuri. În jurul acestor consultări, se fac mari publicități, spre a da impresia că factorii noștri politici aproape în unanimitatea lor, sunt de acord cu tot ce se întreprinde.

Alex. Vaida a fost unul din acești consilieri regali, care dintr-un început, s-a alăturat noii formule. El era omul politic din Transilvania care jucase un rol major, în lupta românilor de eliberare de sub stăpânirea maghiară pentru libertatea lor. Astfel el este cel care, în parlamentul maghiar de la Buda-Pesta, a declarat libertatea românilor transilvăneni. Apoi, după aceea, el reprezintă România la conferința de pace de la Paris, ca prim-ministru. Prin urmare, el avea un trecut glorios pe baricada luptei de unire a românilor din Transilvania. El, împreună cu Iuliu Maniu, a constituit, o bună bucată de vreme, un ce unitar, din punct de vedere politic. Dar unele cercuri oculte au izbutit să-l despartă de amicul său de totdeauna, Iuliu Maniu. Încetul cu încetul, cade și el în mrejele camarilei. Iată-l și pe el capacitat să-și dea girul său noului regim dictatorial al lui Carol al II-lea. O deosebire flagrantă între el și amicul său de pe vremuri, Iuliu Maniu.

Nu pot omite să nu pomenesc de Nicolae Iorga, ca făcând parte din oamenii politici care, atunci, a fost folosit și el drept paravan. Iorga a reprezentat "mult" în cultura românească. Era un om cu totul aparte, original în modul său de a se comporta. Poseda o memorie, pe care puțini au egalat-o. Aceasta l-a ajutat să se afirme în domeniul său de specialitate. La această calitate de excepție se adaugă puterea sa de muncă. Pentru activitatea sa pe teren național, dusă în mod neobosit, mai cu semă înaintea și în timpul primului război mondial, a fost numit de unii și "apostol al neamului". Înființase acea "Ligă culturală" cu ramificațiile ei în cele mai răzlețe localități locuite de români. În felul acesta a făcut să pătrundă făclia unității românilor de pretutindeni din spațiul vechii Dacii. Titlul dat de el ziarului său "Neamul românesc" demonstrează ideea, pe care el a căutat s-o susțină sub toate formele: în scris, de la catedră sau de la tribună. Neobosit a militat în direcția aceasta. Este un merit al lui, neegalat de altcineva, contemporan cu el.

Când pronunțai numele lui, înțelegeai că-i vorba de o inițiativă legată de noțiunea de Neam, de trecutul nostru istoric, de ideea unității tuturor românilor.

Unde se luau asemenea inițiative îl găseai prezent și pe profesorul N. Iorga. Acestea sunt meritele lui ca om de cultură.

În politică, însă, nu se poate vorbi același lucru despre el. Aici el și-a umbrit activitatea sa profesională și pe teren național. Temperamental, trecea de la o extremă la alta. Orgolios, cum îi era firea, Iorga acționa ca un torent năpraznic împotriva celor care ar fi îndrăznit să-l înfrunte, sau să-i nesocotească, în vreun fel oarecare, aportul său la cultura românească, sau la realizarea unității noastre naționale. Tot așa și atunci când ar fi adus o cât de mică știrbire persoanei sale. Cei ce l-au cunoscut personal i-au făcut portretul cât mai obiectiv posibil. Astfel C. C. Giurescu, în "Amintirile" sale îl prezintă astfel: "Temperament de mare feudal, el voia ca ceea ce susține el să fie aprobat de toată lumea". Ceva mai încolo voi mai adăuga și alte caracterizări, ce i-au fost făcute.

Camarila nu se putea lipsi de o asemenea persoană, drept paravan. Iorga s-a simțit bine să fie solicitat a face parte din consilierii regali, susținător ai dictaturii regale. Vom demonstra aceasta ulterior, mergând pe firul evenimentelor.

3. ȘI ACUM IATĂ-I LA LUCRU.

Hotărârea luată de cei patru complotiști la 9 februarie, urmează să fie transpusă în fapt. La încheierea convorbirilor, ei stabilesc să se reunească din nou a doua zi - 10 februarie - pentru când se va întocmi programul propriu-zis de acțiune. În mod succint Armand Călinescu arată ce au făcut la această nouă reuniune. Am reprodus, ceva mai înainte, cele notate de Armand Călinescu. Punerea în practică s-a îndeplinit prin demiterea lui Goga. Totul s-a lucrat în spatele acestui om politic, care presimțea, când face aluzie la "cuțitul din spate". Întocmai așa s-au petrecut lucrurile. Apoi ca să se salveze aparențele sunt chemați toți foștii prim-miniștri, spre a fi puși în temă oficial de cele ce urmează. Această convocare era doar o formalitate. Aceștia erau mai mult curioși să afle cam ce formulă are noua echipă guvernamentală, fiindcă de vreo obiecțiune nici vorbă nu putea fi. Simpla lor prezență acolo, însemna că-și daseră acordul lor, al opoziției deci, la tot ce se petrecea. Singurii care lipsesc sunt Maniu și Goga, care au reprezentat opoziția propriu-zisă și, în special primul, care n-a fost de acord, în nici un fel, cu noua stare de lucruri.

Zis și făcut, precum plănuiseră. Au pregătit acel manifest-apel, adresat întregii națiuni, prin care se anunță marele eveniment. Semnătura pusă pe acest document de către însuși Patriarhul Bisericii Ortodoxe române, da "garanția mulțimii" că aceasta ar fi calea cea bună, pe care trebuie s-o urmăm. Șeful Bisericii române, sub haina sa duhovnicească, lua sub protecția sa pe cei ce se încumetau să schimbe regimul democratic cu unul dictatorial, în persoana "augustului" suveran. Se lansa apel către toți românii să facă scut în jurul tronului, care ar reprezenta chezășia unei siguranțe interne și externe a României.

Pentru moment, încă nu se cunoșteau public toate aceste acțiuni cu adevărat subversive. După câteva zile se publică ședințele conspirative ce au avut loc. Astfel sâmbătă 13 februarie 1938, se dă publicității următorul "Comunicat" cu nr. 29 (vezi presa zilei):

"În după-amiaza zilei de 11 februarie, M.S. regele a primit în audiență de lucru pe d-l Tătărăscu, ministru de stat și adinterim la externe, și pe d-l Armand Călinescu, ministru de interne". București 11.II.1938

Tot în presa centrală din 13 februarie se publică decretul prin care convocarea corpului electoral (alegerile) a fost abrogat; de asemenea două circulări ale ministerului de interne, prin care toate măsurile pregătitoare pentru alegeri încetează.

De aici toate ziarele, sub controlul cenzurei, vor scrie numai în mod elogios la adresa regimului nou instaurat. La fel în birouri, în ocazii oarecum publice se făcea același lucru. Că unii procedau numai de circumstanță este posibil, însă nimeni nu îndrăznea să spună ceva contrar. Plana pe deasupra incertitudinea, ceva nebulos.

Atunci se cunoaște numele noilor prefecți de județe, în totalitatea lor militari de carieră, cu grad de colonel. Un iz nou se simte de-a lungul și de-a latul țării. Se vorbește mult despre disciplină, ordine și executare de ordine și mai puțin de critici, obiecțiuni sau reproșuri. Se prezintă situația în așa fel, încât toți trebuiau să se supună, încadrându-se în noua "ordine".

De acum se închid, pentru multă vreme, sau chiar pentru totdeauna, porțile libertăților în România. Libertatea rămâne ca o amintire a celor mai în vârstă, sau a celor mai tineri care au gustat din binefacerile ei. Rămânem cu nostalgia unor vremuri apuse pentru totdeauna la noi. Și când te gândești că această ștrangulare a libertăților s-a putut face cu sprijinul sau la inițiativa câtorva politicieni, care se etalau ca singurii apărători ai democrației! Ei au aruncat libertatea pe rug, după care i-au azvârlit cenușa în mormânt.

Vreme de peste doi ani se va declanșa o adevărată campanie pentru proslăvirea regelui Carol, considerat că ar simboliza ideea de demnitate națională, de integritate teritorială, de românitate. Toate mijloacele de propagandă - radio, presă, tribună, sunt folosite din plin în acest scop.

Atunci, porniseră la începutul acestui drum, pe care adevărații aventurieri, nu bănuiau nici unul că la capătul lui, toți vor sfârși prin sfârtecarea teritoriului țării, alungarea de pe tron a celui pe care-l proslăveau acum. Ca măsuri imediate, după suprimarea vechii Constituții, se fac febrile pregătiri pentru redactarea alteia. În acest scop a fost însărcinat unul din juriștii cei mai de vază ai timpului: Istrate Micescu.

În ziarele din 15 februarie se dă publicității un comunicat al guvernului, prin care se face pregătirea unui anteproiect de constituție. Pentru aceasta se arată în comunicat următoarele:

- dezlegarea de jurământ a tuturor ce depuseseră așa ceva;
- suspendarea statutului funcționarilor publici;
- suspendarea autonomiei universitare;
- suspendarea unor publicații inutile; iar la urmă se anunță:
- consiliul de miniștri s-a întrunit sub președenția regelui, azi 12 februarie 1938. Deci începe, nu domnia, ci, mai bine spus, "guvernarea" regelui.

Luni 21 februarie 1938 se publică două circulări ale ministerului de interne, cu privire la atribuțiile tribunalelor militare:

- se face referire la decretul 856 din 11.II.1938, publicat în Monitorul Oficial 34/1938, cu privire la starea de asediu pe tot cuprinsul țării;

- se ia cunoștință despre dezbaterile de la Palat, privind noua Constituție, dezbateri ce au avut loc sub președenția regelui. Poartă data de 18 februarie 1938.

Cum deducem din toate acestea, observăm că omul forte, care țese intrigi, întocmește planuri de acțiune, analizează situații, găsindu-și o anumită rezolvare, în cadrul guvernului, este Armand Călinescu. Toate emană de la el, toate își găsesc soluția prin el, de la mare la mic. El devine omul care ține în mâini cheia guvernării.

Să dăm citire, notelor sale, găsite în Magazin Istoric nr. 6/1977, pag. 59.

"Audiență la M.S. regele: 14 februarie. Problema mare rămâne Garda de Fier. Eu rămân la convingerea că arestarea și internarea a 100 -150 conducători ar avea rezultat. Dacă chiar, în situația de azi procedăm cu mănuși, vom pierde și autoritatea și poziția. Discuția cu Iorga: da, imediat, Dobrovăț și Ciuc. Discuție cu Tătărăscu: da, în principiu, dar trebuie pregătit și ***găsit pretextul...***".

În aceste însemnări, sumar așternute pe hârtie, găsim preocuparea obsedantă a lui Armand Călinescu și, prin el, a camarilei, care-l recrutase, cu privire la modalitatea de a ne desființa ca organizație politică. Trecuseră doar patru zile de la instaurarea dictaturii, prin acea lovitură de stat și au și început să transpună în practică ceea ce aveau deja ca plan, în legătură cu Mișcarea Legionară. El emisese, cum vom vedea, diferite variante. Prima consta în arestarea conducătorilor în număr de 100 - 150 de persoane. Cum știm, o asemenea măsură a și fost luată dintru început, urmată de multe altele, cifra ridicându-se la câteva mii. Principalul era ca regimul să se mențină cu autoritate și indiferent prin ce mijloace.

Examinând cu atenție răspunsul primit în convorbirea cu Armand Călinescu, deducem următoarele:

Iorga, aprins din fire, este de acord să se ia imediat o asemenea măsură. Ba, mai mult, indică și localitățile de deținere ale viitorilor internați: Dobrovăț și Ciuc.

Tătărăscu, mai șiret, este tipul politicianului calculat, care vrea să adere la o astfel de măsură cu un "dar". De acord cu această arestare, respectiv internarea în lagăre "dar" trebuie ***găsit pretextul.*** Prin urmare trebuie aranjate lucrurile în așa fel, încât să fie găsit pretextul și întocmite forme, acte.

Cum vedem, lucrurile pornesc pe făgașul urmărit de conspiratori a ideei desființării libertăților cetățenești și legat de aceasta de cea a democrației.

În vremea aceasta, organele siguranței statului, până la cel mai îndepărtat post de jandarmi, întocmesc liste cu viitorii suspecți din rândurile Mișcării Legionare. Totul e pregătit până în cele mai mici detalii. Se așteaptă doar momentul ales de "creierul" întregii acțiuni, care era Armand Călinescu, omul de totală încredere al camarilei. Din păcate omul Bisericii era manevrat, poate fără să știe. Așa să credem.

4. UN ALT ACT DE MARE ÎNȚELEPCIUNE.

Orice om cu puțină clarviziune își poate da seama care erau țelurile urmărite de noul regim. Era clar pentu toată lumea ce se urmărea sau ce va urma.

Erau încă proaspete în memoria oamenilor, prigoana la care fuseseră supuși legionarii în perioada electorală, ce trebuia să aibă loc în guvernarea Goga. Încă nu se răciseră trupurile celor uciși sau nu se vindecaseră rănile celor brutalizați de

subalternii ministrului de interne, că au și început să se considere victimele drept agresori, iar cei ce fuseseră uciși ca și toți din rândul lor categorisiți drept elemente turbulente, provocatoare de dezordine, care ar primejdui "ordinea", în Stat. În același timp, faptele ucigașilor erau elogiate. Asasinii se numeau apărători ai "ordinei" și stabilității instituțiilor statale. Se pune întrebarea: despre ce "ordine" este vorba ?

Ordinea care jugulează libertatea cetățeanului, dreptul său de a-și exprima liber ideile, prin mijloacele legale. Ordinea, sub paravanul căreia se îngăduia jefuirea avutului țării, furtul de voturi în alegeri, prin măsluirea lor? Toți cei care strigau sus și tare că se opun unor asemenea practici sunt categorisiți "teroriști", tulburători ai așa-zisei Ordine.

Observăm că teroarea și terorismul sunt termeni, ce ni se aruncă în față în timpurile acelea și preluat apoi de toți cei ce i-au urmat, sub formă de dictaturi, la cârma României. Se trece sub tăcere terorismul de Stat, utilizat de un anume Stat, împotriva celor care voiau libertate, dreptate, cinste și respectul valorilor propriului Neam. Se constată că adevărata teroare, ce se deslănțuie, încearcă să se ascundă, aruncând astfel de epitete celor pe care-i terorizează, care le cad victime, sub diferite forme.

De astă dată, inversarea rolurilor devine regula, când este vorba de a ne lovi, de a ne zdrobi, fiindcă acesta le era scopul urmărit de către cei care dăduseră lovitura de stat.

Cum vedem, Armand Călinescu, executantul acestor țeluri finale ale camarilei și a cercurilor ce ne voiau pieirea, în însemnările sale, insistă, la tot pasul, să scoată în prim plan preocuparea sa de a lichida Garda de Fier, nume pe care-l folosește pentru Mișcarea Legionară. El considera că Mișcarea Legionară era unica și cea mai primejdioasă pentru România acelor timpuri. În miopia lor ei nu vedeau că pericolul cel mai mare venea dinspre Crivățul răsăritean, al comunismului, a cărei adevărată primejdie o semnalasem cu atâția ani, mai înainte.

Deci ne aflăm la început de dictatură regală. Această mare plagă, abătută peste capul țărișoarei noastre fusese sesizată de Căpitan, încă înainte de lovitura de Stat. Doresc să scot în relief aceasta, mai cu seamă, fiindcă este vorba de instituția monarhică, care se complăcea să joace acest rol nefast.

În ziarul "Buna Vestire", din 15.II.1938, deci încă sub guvernarea lui Goga, Căpitanul, anticipând pericolul ce pândește țara, a făcut unele declarații, din care redau câteva fragmente:"...*Termin atrăgând atenția acelor care, în nechibzuința lor, încearcă să împingă Coroana spre dictatură, că aceasta ar echivala cu o nenorocire.*

Cea mai mare înțelepciune este aceea de a ști să ocolești poziția care ar putea pune Coroana în conflict cu Națiunea și Destinul ei". Declarația a fost dată la 12 Ianuarie 1938.

Prin urmare vedem cu câtă clarviziune anticipase relele care pândeau Neamul românesc din partea unor persoane, care mergeau orbește pe un drum ce punea Coroana în conflict cu Nația și Destinul ei.

Au avut vreun efect asemenea avertismente făcute atunci asupra celor care încep a se erija drept apărători ai intereselor majore ale Neamului nostru? Nici vorbă, fiindcă ei își continuau, mai departe, acțiunile lor. A urmat lovitura de stat, și începutul unei perioade grele în viața poporului român, care n-a mai putut scăpa de

dictaturi mai bine de o jumătate de secol, cu urmări catastrofale pentru acest popor. Așadar ne aflăm în plină desfășurare a primelor măsuri dictatoriale.

Erau oameni care, însă, urmăreau cu calm, evoluția evenimentelor, ce se derulau vertiginos, de la o zi la alta. Printre aceștia ne găseam și noi. Conducerea Mișcării Legionare se frământa să găsească cea mai înțeleaptă cale spre a dejuca, transpunerea în fapt a unor planuri atât de diabolic întocmite, în ce ne privește. Despre așa ceva doresc să scriu, în continuare. Nu mai există nici un dubiu în privința celor ce urmăreau.

În situația dată, Căpitanul a apreciat că a sosit momentul să ia o măsură, fără precedent, la noi.

Imediat după aflarea comunicatului, transmis, după hotărârea luată de conspiratori, în mare grabă convoacă "Senatul Legiunii", spre a lua în dezbateri ce trebuie întreprins, ce pas urma să facem. Erau mai multe opțiuni de ales, însă acum trebuia găsită cea mai înțeleaptă dintre ele. Ne găseam în momentul cel mai critic atins până atunci de la începutul drumului generației de la 1922. Mai întâlniserăm noi în cale greutăți, însă de astă dată, Căpitanul a intuit că toți dușmanii noștri își daseră mâna pentru a-și uni forțele ca să ne distrugă. Toți au format un front, ca să nu ne mai scape din mâini.

Odată convocat Senatul Legiunii, acolo au loc dezbateri, cu ușile închise. Ele au fost lungi. S-au emis păreri și s-au propus soluții, de către participanți. Fiecare a examinat problema din unghiul său de vedere. Toți au avut în vedere, în primul rând, interesele țării, interese care, coroborate cu cele ale Mișcării noastre, trebuiau să primeze.

Îndată după aceea, opinia publică românească ia cunoștință de o hotărâre, care a uimit pe toți. *Se dă publicității un comunicat, care vede lumina tiparului la 23 februarie 1938. (Vezi "Buna Vestire"). Iată succint comunicatul dat spre difuzare:*

- Partidul "Totul Pentru Țară" s-a dizolvat.

- Începând cu data de 21 februarie, partidul "Totul Pentru Țară" nu mai există. Sediile se închid și se predau proprietarilor.

Ca urmare a acestei autodizolvări:

- Toți membrii acestui partid au fost deslegați de orice legătură având completă libertatea de acțiune;

- S-a renunțat apoi la activitatea comercială. Întregul comerț legionar se lichidează;

- Se face recomandarea ca fiecare din legionari să caute a se remarca în profesiunile lor, acolo unde-și duc traiul, să arate tuturor că educația primită și-a produs efectul dorit".

Toate aceste măsuri au apărut și în circulara 148, emisă imediat, adresată tuturor legionarilor, precum și ziariștilor și publicului românesc.

Iată o măsură care, în adevăr a uimit pe toată lumea, prin originalitatea ei. Cum vedem, se poartă de grijă celor care militaseră în rândurile partidului de a se strădui să se realizeze în carierele lor, în care să urce fiecare culmile cele mai înalte, după puterile sale. În același timp, dispune ca șefii de județ sau ale altor formațiuni din cadrul Mișcării Legionare să ia măsuri ca, neîntârziat, în ceasurile ce urmează, să lichideze imediat toate problemele legate de activitatea dusă până atunci. Se insistă să se lichideze toate problemele legate de mânuire de bani și materiale, în așa fel,

încât să nu rămână nimic neclarificat sau în suspensie. Cu un cuvânt, să se procedeze, în așa manieră, încât să nu mai existe nimic din ce am fost ca organizație.

Fiindcă existau în Capitală și în țară multe magazine legionare, acestui sector i s-a dat dispoziții să lichideze stocurile existente în magazii ca marfă, încât să nu mai rămână nici o urmă a ceea ce fusese. Se cerea acestora să-și închidă scriptele comerciale, pe care le posedau, în vederea închiderii formalităților legale de încetare a activității lor. Cu un cuvânt, se dispunea încetarea cu desăvârșire a oricărei urme de acțiune a Mișcării Legionare.

Efectul produs de conținutul comunicatului a fost surpriza cea mai mare în lumea politică românească. În vreme ce celelalte partide politice rămân în continuare, desigur fără vreo activitate efectivă, noi ne-am autodizolvat. Toate cercurile politice rămân contrariate la publicarea acestei știri. Toți gândeau că, odată dispărând de pe arena vieții politice ca organizație, nu vor mai fi motive pentru vreo măsură de reprimare, indiferent sub ce formă organizatorică a noastră, se considera de către toți, începând cu omul de pe stradă, că nu vor mai fi găsite pricini aducătoare de necazuri pentru vreun legionar.

Mulți erau convinși că vom reprezenta o adevărată avangardă a luptei împotriva noilor stări de lucruri, la care ni se vor alătura și alte forțe ostile regimului. Aceasta o credeau și corifeii regimului.

Dar nimic din toate acestea. În loc de posibile acțiuni, noi răspundeam cu o pasivitate dezarmantă, ridicând deasupra noastră ramura de măslin.

S-a demonstrat matura înțelepciune, când s-a luat o astfel de hotărâre.

În primul rând ciocniri armate, tulburări sau simple incidente produse în țară ar fi fost speculate de unele țări ca URSS, ca să intervină în treburile noastre interne.

Și apoi nu pe această cale înțelegea Căpitanul să obțină o biruință politică. O astfel de acțiune era exclusă. El nu o putea concepe. Pentru Mișcarea Legionară, Armata era scutul țării și a i te opune echivala cu o adevărată nebunie.

În loc de acțiuni, indiferent de ce natură, noi am ales pasivitatea, nonviolența, de tip "Gandi" în India.

Acestea au fost premizele hotărârii luate. Sub acest unghi trebuie examinate toate cele comunicate, ca urmare a ședinței Senatului Legiunii. Acest gest al Căpitanului încoronează multe din măsurile sale pe plan politic. Pentru aceasta el rămâne omul politic înțelept, clarvăzător, că la luarea unor măsuri sau inițiative cu caracter politic, a avut în vedere, înainte de orice, interesele majore ale Țării, nu calculele mărunte și de moment, care sunt trecătoare.

Permanentul a avut prioritate în fața efemerului.

CAPITOLUL XX

PLEBISCITUL.

Pentru toată lumea exista o certitudine și anume că în România se instaurase o dictatură, sub conducerea efectivă a regelui. Din însemnările unor politicieni, ca C. Argetoianu sau personalități, aflate în centrul problemelor politice ca Radu Rosetti, se desprinde, fără nici un echivoc, că el, regele, încă de la reîntoarcerea sa, avea intenția să formeze o dictatură personală. Când a sosit momentul prielnic, el nu a întârziat să o facă. Reușise să-i reducă la tăcere pe mulți adversari și să grupeze în juru-i pe aproape toți foștii prim-miniștri, pe poziția sa cunoscută. În ce-l privește pe Căpitan, care-și manifestase și el opunerea la amestecul camarilei Palatului în problemele politice, acesta ocupa o poziție aparte în strategia politicii regale. El atrăsese atenția, cum am văzut, cercurilor din jurul Palatului, care împing Coroana spre o dictatură și implicit o situează pe aceasta în conflict cu Națiunea română. Prin urmare, își definise clar atitudinea sa în probleme ca acestea.

În situația dată, regele voia să legitimeze suprimarea libertăților fundamentale ale cetățeanului, prin recurgerea la această formă a plebiscitului. Voia să-și asigure sprijinul întregului electorat.

Era bine cunoscut că în majoritatea cazurilor, cetățenii, chemați sub această formă să se pronunțe printr-un "Da" sau "Nu", acordau girul lor stăpânirii zilei. Oponenții care se așează de-a curmezișul preaslăvitului zeu, subscriind cu un "Nu", sunt puțini la număr, infimi ca procent, în raport cu unanimitatea celor care și-au dat acordul lor prin acel "Da", solicitat cu atâta ardoare.

În România au mai avut loc alte două plebiscite, ceva mai târziu după acesta al regelui Carol al II-lea. Au fost cele ale generalului Antonescu. De remarcat că toate aceste plebiscite din țara noastră s-au făcut pentru consolidarea dictatorilor. Și Carol și Antonescu instauraseră dictaturi personale.

Evenimentul ce se anunța nu avea precedent în România. După mai bine de trei sferturi de veac de la înființarea tânărului Stat național român, de bine de rău, țara noastră îmbrăcase forma de conducere a regimului democratic parlamentar. Cetățeanul de rând, căruia i s-a acordat dreptul de a se exprima deschis ce formă să aleagă, a fost în unanimitate pentru sistemul mai multor partide, cu toată carența funcționării acestui sistem, inerent unui stat în curs de consolidare și afirmare în rândul celorlalte state europene, România se număra printre țările democratice ale continentului nostru. Sistemul acesta permitea exprimarea curentelor de opinie, ce tindeau la îndreptarea formelor de manifestare ale lui, ce prezentau amprenta influenței moravurilor fanaro-bizantine.

Criticile ce se aduceau deficiențelor sistemului erau numai în scopul îndreptării carențelor, de care am vorbit. În cadrul acestui sistem democratic-parlamentar, curentele de opinii luaseră forma unor mișcări de masă, ce-și

atinseseră culmea cu sprijinul alegerilor din decembrie 1937. Sub acest unghi trebuie privită ascensiunea luată de Mişcarea Legionară, fiindcă ea urmărea primenirea moravurilor noastre, sau mai exact a năravurilor noastre pe plan politic sau public.

În ultimii ani, aceste critici ale noastre vizau acele cercuri din conducerea statului nostru. Opinia publică, la început mai discret, mai apoi făţiş, ia cunoştinţă de putregaiul existent chiar în cercurile Palatului, unde trona metresa regelui şi acoliţii ei.

Acestea au fost principalele cauze, care l-au determinat pe Carol să instaureze regimul său dictatorial, pe care acum vrea să-l consolideze pe calea unui plebiscit.

Mai întâi de toate, el a apelat la juristul acelor timpuri, cunoscut ca cel mai iscusit şi pregătit să-i redacteze textul cel mai potrivit intenţiilor sale: Istrate Micescu. Fără întârziere, proiectul noii Constituţii este gata şi dat publicităţii. Toată lumea ia cunoştinţă de conturul cel nou dat viitoarei forme a Statului român. S-a pornit la aceasta în mod grăbit şi cu multă insistenţă. Un lucru este sigur: partidele politice nu-şi mai pot juca rolul, pe care-l avuseseră în baza vechii Constituţii. De acum totul era dirijat de un organism - Statul, ale cărui frâne sunt preluate de însuşi regele, direct sau prin interpuşii lui, oamenii săi de încredere. Libertatea este jugulată, iar autoritatea, prin poliţie şi jandarmerie, sprijinită, în parte, de Armată, se face din ce în ce mai simţită. Încorsetarea omului este vizibilă.

Ministerul Justiţiei, dă o circulară privind plebiscitul:

"Art.1. La 24 februarie 1938 cetăţenii români sunt chemaţi să se rostească asupra primirii Consituţiei..." Poartă data de 21.II.1938. Textul acesta este publicat în presa centrală, controlată de guvernul promotor al dictaturii regale.

Plebiscitul are loc la 24 februarie, deci când toată ţara îmbracă haine de sărbătoare. Mare eveniment. Unic la noi.

Data acestei zile este precedată de o propagandă intensă, dusă în două direcţii:

- demonstrarea necesităţii unor urgente schimbări în viaţa noastră politică internă. Se arăta opiniei publice că altă alternativă nu există în timpul acela. Se prezenta situaţia în aşa fel, ca şi când altă ieşire nu ar fi avut ţara, aflată în mare primejdie;

- o a doua direcţie a propagandei a fost cea a elogierii persoanei regelui. Nimeni nu ar fi putut salva ţara decât el. În consecinţă îi sunt evidenţiate numai calităţi de om politic excepţional, singurul în măsură să conducă destinele ţării. Ca să-i facă o şi mai mare popularitate, unii vorbitori îi atribuiau calităţi de mare strateg. Scoteau în relief preocupările lui pentru apărarea fruntariilor ţării, prin executarea unor lucrări de fortificaţii, botezate cu multă emfază cu numele de - liniile Carol al II-lea. Propaganda nu-şi mai avea limite.

Toate aceste maşinaţiuni erau patronate de şeful Bisericii Ortodoxe române, care cu ştiinţă sau nu, a devenit adevăratul vinovat al atâtor crime şi brutalităţi săvârşite de alţii sub oblăduirea sa.

În ce ne priveşte, noi urmărim în linişte şi calm evoluţia lucrurilor. Noi luaserăm act de cele două recomandări ce ne fuseseră date:

- una, că suntem dezlegaţi de orice legământ, ce am fi făcut faţă de şeful Mişcării Legionare.

- alta, consta din îndemnul de a ne realiza în profesiunile ce îmbrăţişasem. Cu alte cuvinte să dovedim că ştim a fi ceva mai deosebiţi decât alţii, datorită celor învăţate în familia legionară.

Aceasta era atmosfera în preziua plebiscitului. Nu se punea problema unei acţiuni comune a tuturor celor care nu acceptam noul regim. Nu se putea concepe a se exprima public, în mod organizat, vreo opinie contrară, fiindcă cenzura, cu starea de asediu, atât ar fi aşteptat să găsească pretextul unor măsuri de represiune împotriva noastră. Vroiam să evităm toate acestea, să dovedim că nu suntem agresivi sau că ne opunem în mod făţiş noului regim dictatorial.

În ce mă priveşte problema era destul de limpede. Poate că şi profesia, pe care o exercitam - avocatura -, strâns legată de ideile de libertate, mă făceau să am, în plus, rezervele mele faţă de noile stări de lucruri. Eram dezlegat să iau orice fel de hotărâre. O luam de unul singur şi în funcţie de propria mea conştiinţă. Eram prea convins de ideile democratice, deci şi de cele ale libertăţilor omului, privite sub toate planurile. Oricum nu puteam fi de acord cu constrângerea, indiferent sub ce formă ar fi ea, deci nici cu măsurile totalitare specifice unei dictaturi.

În modul acesta am stat singur şi am judecat astfel de aspecte, ce se puneau, în legătură cu hotărârea ce urma s-o iau, pe marginea plebiscitului. Cu fiecare zi ce trecea, hotărârea mea părea definitiv luată. Nu mă puteam dezice de convingerile mele.

În sfârşit, în duminica aceea, am pornit hotărât, spre localul destinat votării, cu gândul că nimeni şi nimic nu m-ar putea abate de la hotărârea ce luasem.

În adevăr, aflat în faţa comisiei, prezidată de un magistrat, simt că toţi mă examinează din priviri, să vadă ce fac, dat fiind că eram cunoscut în localitate. Fără îndoială că erau curioşi cum voi reacţiona la un asemenea eveniment, atât de important, primul desfăşurat în ţara noastră.

Magistratul, preşedintele comisiei, îmi înmânează buletinul cu "Da", având o anumită culoare, ceea ce însemna că sunt de acord cu noua Constituţie. Îi resping hârtia întinsă şi-l rog să-mi dea cealaltă, de altă culoare, cu "Nu". Îl văd că scoate dintr-un sertar al biroului un alt buletin. Până la mine, nimeni nu procedase astfel cum făcusem eu. Fără nici o grabă, sub privirile mirate ale tuturor, îmi pun semnătura pe un asemenea buletin, ca şi pe tabelul ce se întocmea, cuprinzând numele oponenţilor. Eram primul trecut pe acest tabel, până-n momentul acela. Cu aceasta, clipa solemnă, pentru care avusesem atâtea emoţii, atâtea frământări, trecuse.

De acum ştiam că vor urma surprizele, sau mai de grabă neplăcerile. Dar ce contau toate aceste eventualităţi, faţă de o asemenea hotărâre, ce însemna un curaj civic, de care întotdeauna am fost mândru.

În clipele acelea, în 1938, nu gândeam că exact peste trei ani, în 1941, voi proceda aşişderea.

Oficialităţile jubilau după publicarea rezultatelor acestui plebiscit. Cu mare fast se anunţă "succesul", la radio şi-n presa zilei.

Pe plan local s-a publicat rezultatul aproape nominal. Eram în total un număr de 39 de persoane care spuseserăm "Nu" regimului de dictatură regală. Nu m-au interesat criticile ce-mi fuseseră aduse, pe marginea hotărârii mele, dar eram mulţumit că nu mă dezisesem de convingerile mele.

CAPITOLUL XXI

PRETEXTUL.

1. PERSEVERENȚA DIABOLICĂ.

Odată promulgată Constituția, adoptată de popor, sub forma plebiscitară, regimul îmbrăca un cadru juridic potrivit concepției sale. Încep să apară legiuiri, care prevăd reforma administrativă, Codul penal, modificarea legii de organizare a magistraturii și altele. Aceasta din urmă, pune capăt inamovibilității și examenului de intrare în acest matur corp, care a intrat pe mâna lui Victor Iamandi. De acum încolo, magistratura devine și ea un instrument orb în mâna puterii executive, spre a o sprijini în sensul voit de guvernanți. De atunci, ea va fi dominată de executiv, cât timp țara va fi sub călcâiul dictaturilor, indiferent cum s-au numit ele.

Omul forte, care se afirmă, este Armand Călinescu. Prin legăturile pe care le are, cu oamenii camarilei, începe a fi apreciat ca persoana pe care se poate conta. El o recunoaște în însemnările lui, citate într-un subcapitol anterior, preluat din Magazin Istoric nr. 4/1977, pag. 61. El este persoana ce deține efectiv frânele puterii, de acum din ianunarie 1938 și până la sfârșitul lui septembrie 1939, când își sfârșește viața, în condițiile cunoscute.

Nu insist să arăt care i-au fost mobilurile comportării sale, de-a dreptul drăcești, avute față de Mișcarea Legionară, fiindcă am arătat-o în altă parte.

Omul acesta a căutat, zi după zi, să împingă lucrurile în sensul voit de el. A perseverat într-o anumită direcție, încât problema lichidării noastre, cu Căpitanul în frunte, devenise pur și simplu obsedantă. Camarila găsise în el persoana care trebuia, spre a-și consolida influența ei în viața politică românească. Armand Călinescu își întocmește sceleratul său plan cu migală și insistență în a-l aplica. Afirmăm aceasta din evoluția evenimentelor și, mai cu seamă, din însemnările sale, care ne-au rămas. Ori de câte ori are prilejul s-o facă, el o mărturisește fără înconjur. Un "ce" îl împinge pe o asemenea pistă. Recunoaște, cu sânge rece, că legionarii sunt împușcați de jandarmi. Nu se gândește să ia vreo măsură ca organele de ordine, pe care le dirijează, să dovedească prudență și înțelepciune în exercitarea atribuțiunilor lor. Din contră el își incita subalternii să insiste în a provoca incidentele. În toată perioada cât a deținut conducerea Ministerului de Interne și a guvernului, își formase o preocupare centrală de a ne lovi, a ne ponegri și, în final, a ne zdrobi.

Regele a găsit în persoana lui omul de care avea nevoie. În egală măsură și Elena Lupescu jubila de achiziția făcută. Încă la 10 ianuarie 1938, se consemnează în însemnările lui: "Lungă convorbire cu Urdăreanu. Îmi spune că am căpătat încrederea regelui". (Magazin Istoric nr. 4/1977, pag. 60). Este ceea ce urmărea înainte de toate.

Incidentele, soldate cu morți în rândurile legionare, nu-l preocupă decât în măsura în care acestea îi oferă prilej de a-și asmuți subalternii împotriva noastră. Nici o grijă din partea lui în a-și potoli cerberii. El voia ca aceste incidente să se amplifice. Și mai voia ceva: să nu se mai recurgă la alegeri generale, așa cum se stabilise inițial. Nu le voia, fiindcă, după rezultatul celor din decembrie 1937, se temea de o înfrângere și mai mare, decât înregistrase Tătărăscu.

El se aștepta ca incidentele, de care am vorbit, să ducă la o recrudescență a acestora, la o ripostă din partea noastră, deci un pretext de a riposta. Aceasta n-a avut loc. Ba mai mult. Se vede pus în fața a două gesturi, la care nu se aștepta: cel al retragerii noastre din campania electorală, urmat puțin după aceea, de cel al autodizolvării noastre. Cu alte cuvinte, dispăream din calea lor. Noi nu voiam să le oferim ocazii de a ne lovi.

Și totuși lucrurile nu se opresc aici. Ele trebuiau împinse mai departe, către atingerea obiectivului. Cea mai elocventă este convorbirea ce are loc la Palat, și consemnată de obsedatul personaj, în ziua de 14 februarie 1938 (Magazin Istoric nr. 6/1977, pag. 59), menționată într-un capitol anterior. Armand Călinescu este hotărât să ne dea lovitura, procedând la arestări imediate a unor fruntași legionari. Iorga, impulsiv, cum îi era firea, este de părere cu o asemenea măsură: "da, imediat". Ba mai mult, a și pronunțat câteva localități unde ar putea fi ținuți cei arestați. Celălalt partener de discuție, Tătărăscu, este mai prudent. Este de acord în principiu, însă să se găsească "pretextul". Este șiretenia politicianului, pe care o vedem în acest răspuns, șiretenie care îi lipsește lui Iorga. Armand Călinescu a cules deci păreri, pe care, în laboratorul său mintal, urmează să le examineze mai atent, ca să-și atingă obiectivul. În final, el urmărea suprimarea și a Căpitanului și desființarea totală a Mișcării Legionare.

Mintea lui, în care sălășluia cel Rău, pândea momentul, ca să-l ajute a declanșa pârjolul asupra capetelor noastre. Totul era programat până la în cele mai mici amănunte. Numai clipa aceea trebuia să apară. Prin urmare, el era în așteptarea momentului, pe care singur, sau ajutat de unii din adversarii noștri, îl pregăteau. Și ce putea fi mai convingător pentru "massele" acelea, străine de manevrele din culise, decât presa acelor vremuri, de-acum dirijată și supravegheată de nelipsita cenzură ?

2. PRIMUL ȚINTAȘ.

Unul din obiectivele, pe care și le-a propus Mișcarea Legionară, a fost să câștige "bătălia comerțului legionar". Ne angajaserăm în ultimii ani, în lupta pentru a cuceri pozițiile în această ramură a economiei naționale: comerțul. Voiam ca românii să redobândească locurile ce li se cuvin, în materie de comerț, din care fuseseră îndepărtați de elemente străine. Aceste elemente își întinseseră influența în economia românească, atât de puternic, încât își făceau simțită influența și în politica țării. Este știut că cine deține în mână forța economică a unei țări, are cuvânt hotărâtor în politica acesteia cum am mai subliniat-o.

Această "bătălie" a comerțului legionar a început în 1935, când au mijit primele inițiative, în direcția aceasta, în tabăra de la Carmen - Sylva. În primul rând, ne-am orientat și avântat în comerțul pentru desfacerea produselor alimentare. Am

început cu mici unități de desfacere în cadrul acestei tabere. Cumpăram de pe piața așa-zisă "țărănească" produse alimentare, le prelucram acolo și le desfăceam vizitatorilor, la un preț convenabil. Produsele care se vindeau erau curate, nealterate, servite în condiții optime. Erau căutate. Vizitatorii se anunțau unii pe alții și pentru că le vindeam sub prețul altor negustori. Nu se lucra în pierderi.

De aici s-a extins activitatea aceasta, luând o amploare fără precedent la noi în țară. Mare succes am obținut cu restaurantele și mai cu seamă cu cantinele noastre. Urmăream să formăm viitorii negustori români.

S-a pornit de la ideea ca acolo să se perfecționeze tinerii cum să facă negustorie cinstită. Șefii unităților au fost oameni cu răspunderea misiunii lor, majoritatea având studii universitare. Aș aminti de cantina - restaurant, ce funcționa în strada Imprimeriei 3, la parterul noului nostru sediu. După câte mi-aduc aminte acum, aveam un magazin de mari proporții, cu cantină etc., în zona atelierelor CFR, Grivița, un altul la Obor. Dintre conducătorii acestor unități comerciale amintesc numele lui Gheorghe Leațu și Ion Păvăluță, licențiați ai Facultății de Drept din Iași de care am mai vorbit. Un altul era Bolintineanu, din Capitală. Toți cu studii și pregătire corespunzătoare.

Lumea ne încuraja în acest pas. Comenta favorabil inițiativa aceasta legionară, iar noi eram mulțumiți și aveam satisfacția că am pornit pe un făgaș bun promițător. Din București, asemenea inițiativă începea să prindă contur și-n provincie. Mi-amintesc despre un magazin mare, un fel de complex comercial, care fusese deschis la Bacău. Cu ocazia inaugurării acestui magazin, Căpitanul, prezent acolo, a anunțat că începem, de-acum, să recucerim pozițiile pierdute în comerț, de români, în Moldova.

Toate aceste acțiuni ne dau curaj să perseverăm. Începem să avem legături de "afaceri" directe cu producătorii, fără a mai fi nevoie de intermediari. În felul acesta prețul mărfurilor noastre, ce se prezentau spre desfacere, era mai mic decât al celorlalți negustori, în marea lor majoritate, străini și speculanți.

Apogeul acestor activități ale noastre a fost atins spre sfârșitul lui 1937 și începutul lui 1938. Pentru buna desfășurare a lucrurilor începute, s-au emis câteva circulări, impunându-se un control riguros.

Și iată că primele luni ale anului 1938 ne aduc surprize din cele mai neplăcute.

Măsurile ce se iau pe plan politic, combinațiile la care se recurg, schimbările ce se produc de la o zi la alta, duceau la o certitudine și anume că se tindea la eliminarea, dacă nu la exterminarea, legionarilor de pe arena vieții politice și publice românești.

Ne amintim că s-au emis cele două dispoziții: una cu privire la retragerea noastră din campania electorală și o a doua, mai tranșantă, a dizolvării însăși a mișcării, ca organizație politică.

Ne-a fost ușor să ne conformăm dispoziției de a ne autodizolva. Într-o zi - două, am rezolvat problema pentru închiderea sediilor, cu golirea acestora de mobilier, pentru a fi predate proprietarilor. Nu aveam, decât în două - trei locuri, sedii proprietate proprie, astfel că executarea dispoziției privind închiderea sediilor s-a făcut repede, așa cum suna dispoziția.

Pentru magazinele, ce ne aparțineau, în care ne angajaserăm, lucrurile nu se puteau rezolva tot atât de repede. Aici erau mărfuri în majoritatea lor perisabile,

care cer o anumită grijă în gestionarea lor. Astfel că, pentru lichidarea activității comerțului legionar s-a prevăzut o dispoziție aparte. Redau, mai jos, fragmentele importante din ***dispoziția aceasta " pentru lichidarea comerțului legionar"***.

"a) Se va forma o comisiune de lichidare având ca președinte pe d-l Popescu - Buzău;

b) Rog cea mai mare grije și corectitudine până în ultimul moment;

c) Comerțul nostru nu are decât o vechime de 1 an și mai puțin; nu vom putea plăti furnizorii, deoarece investițiile făcute în casă, în haine, așternut pentru copii și personal, în inventarul necesar, rafturi, cântare, mobilier, instalații de lumină, apă, bucătării, mașini de transportat, amenajări de imobile, nu se pot acoperi decât în intervalul de 1 - 2 ani, oricât de bine ar merge un comerț, cum a fost cazul comerțului legionar, care a mers excelent. În afară de aceasta mai urmează pierderea din vinderea unei părți din mărfuri sub prețul de cost, lucru fatal la lichidare.

Valoarea totală a comerțului legionar se ridică la suma de 11 milioane lei.

Deficitul pe care nu-l putem acoperi din cauza motivelor înșirate mai sus va fi de circa 1 milion lei.

Fac apel la toți prietenii noștri să facă o ultimă sforțare, subscriind după putere pentru a ne achita toate obligațiile și a închide onorabil ușile comerțului nostru.

Subscrierile se fac la inginerul Horodniceanu.

București 23 februarie 1938 (C.Z.C.)"

Cum observăm se creaseră unele dificultăți cu privire la lichidarea magazinelor noastre. Deci se cerea un oarecare timp, până la terminare.

Între timp, corifeii politici, care se uitau chiorâș la tot ce făceam sau ce vorbim, nu stau locului. Presa aceea, care imediat a început să cânte osanale noului regim, își caută subiecte de comentat nefavorabil nouă. Aceasta era nota vremii. Printre ziarele care se grăbesc să ducă campanie împotriva noastră erau "Neamul Românesc", condus de profesorul Nicolae Iorga și "Curentul" condus de Pamfil Șeicaru. Acesta din urmă a scris o serie de articole, culminând cu aluzia la Insula Șerpilor, loc eventual pentru deportarea legionarilor.

Este știut că din multiplele activități ale profesorului N. Iorga, ziaristica era una destul de prestigioasă. Astfel de atacuri, destul de voalate, rămâneau fără vreo ripostă sau răspuns din partea celor vizați, fiindcă n-aveau posibilitatea s-o facă, cenzura fiind la postul ei.

Într-un astfel de articol "Între blide", Nicolae Iorga ne atacă direct, acuzându-ne în ziarul său că, sub pretextul unor activități comerciale, acolo în magazinele noastre se complotează contra ordinei în Stat. El încearcă, cu vădită intenție, discreditarea unui întreg tineret, angajat în comerț.

Comportarea ziaristului și profesorului Nicolae Iorga nu putea rămâne fără un răspuns. Dacă nu i se putea da replica meritată, sub forma unui articol, chiar în propriul său ziar, este lesne de înțeles pentru ce anume nu era posibil. Dispăruse complet acea libertate, de care ne bucuram, cel puțin teoretic, până atunci. Căpitanul, nu putea rămâne indiferent. El era cel mai în drept să atragă atenția într-un fel oarecare ziaristului și profesorului Iorga. Era în drept fiindcă, în vremea

aceea, el avea în spatele său cel puțin o jumătate de milion de cetățeni, care i-au acordat încrederea lor în precedentele alegeri. Și nu trecuseră de atunci decât doar câteva luni.

Să redau câteva fragmente din această scrisoare adresată autorului articolului din "Neamul Românesc".

"Pentru profesorul Iorga.

(Comerțul legionar de la Obor și de la liceul Lazăr).

"Astăzi, sâmbătă 26 martie 1938, orele 9 dimineața, cele 2 restaurante de la Obor și de la liceul Lazăr, au fost închise de autorități. La fel magazinul de coloniale de la Obor.

Tot ce am adunat prin cea mai mare economie și muncă se află aici.

Când, acum 15 ani în urmă, tineretul manifesta zgomotos împotriva cuceririi iudaice (nu mai zgomotos decât d-l Iorga, în 1906), domnii de astăzi, acești domni în guvernul de astăzi, ne spuneau:

"Nu așa veți rezolva problema evreiască".

"Apucați-vă de comerț. Faceți comerț ca ei".

Iată, ne-am apucat. Cu sufletul plin de speranțe. Cu dor de muncă.

Când ați văzut că pornim, că suntem corecți, că suntem capabili, că munca noastră e binecuvântată de Dumnezeu, veniți tot voi și distrugeți acest început de comerț românesc, poate cel dintâi început serios din vremea noastră, veniți și fără milă înăbușiți aceste încercări, tot avântul nostru și atâtea speranțe.

Ce epitete pot să vă dau ? Ce cuvinte din limba română vi s-ar potrivi ?

De câtva timp plouă cu articole de otravă peste noi.

"Între bliduri" (adică la restaurantele noastre) facem comploturi, punem la cale revoluții îngrozitoare și vrem să ucidem oameni. Suflete de asasini, oameni cu revolvere în mână și în buzunar.

Ei bine, nu mai pot.

Din marginile puterilor mele omenești, eu, care te-am respectat, îți strig:

Ești un incorect. Ești un necinstit sufletește...

Din adâncul unui suflet lovit și nedreptățit îți strig, și îți voi striga din adâncul gropii: ești un necinstit sufletește, care ți-ai bătut joc pe nedrept de sufletele noastre nevinovate.

Voi, care ne acuzați de violență, după ce ați întrebuințat contra noastră cele mai mari violențe, împingându-ne la disperare și păcat, voi, cărora, dacă cineva v-ar fi dat numai o palmă, ați fi reacționat la fel ca mine, fără ca să mai fi trecut prin chinurile fizice și umilințele prin care am trecut noi, ***voi necinstiților sufletești,*** vă vom dovedi acum, că nu vom reacționa în nici un fel, la toate provocările voastre.

Nu să ne închideți comerțul nostru, să ne înăbușiți avântul, ci să ne bateți la tălpi, să ne trimiteți în insula Șerpilor, să ne ucideți cu pietre, să ne spânzurați cu picioarele în sus și să ni le bateți în cuie, să ne supuneți la cele mai mari umilinți, ***nu veți întâmpina nici dvs.domnule profesor Iorga*** și nici ceilalți toți, care v-ați asumat răspunderea unei sângeroase și nedrepte opresiuni, nu numai ***nici o violență, ci nici măcar o opunere.***

Dar de acum și până voi închide ochii, domnule Iorga, și după aceea, eu, te voi privi așa cum meriți".

(s.s.C.Z.C.) București 26 martie 1938."

Ce a urmat, după aceasta, este bine cunoscut. Scânteia se ivise. Pretextul, cel mult căutat, apăruse. Deși scrisoarea fusese adresată profesorului și ziaristului Iorga, cei răi au răstălmăcit că s-a săvârșit un ultraj, adus unui consilier regal.

Armand Călinescu jubila de-acum. Deja, în audiență la rege, în 13 martie, el propusese "lichidarea imediată a "gardismului", prin arestarea Căpitanului și a tuturor fruntașilor" (Magazin Istoric nr. 6/1977, pag. 60). El aștepta momentul și acesta a venit. La 28 martie 1938, deci a doua zi după expedierea scrisorii, el consemnează, în însemnările lui:

"... propun acum urmărirea lui Codreanu pe tema ultragierii lui Iorga..." (Magazin Istoric nr. 6/1977, pag. 60).

Iată că a sosit clipa așteptată, cu atâta încordare, de el.

Îl aveau deci sub stare de arest, poziție în care puteau opera în voie împotriva sa și a întregii Mișcări.

În realitate, fapta era oarecum comună, banală. Se putea judeca și în stare de libertate. Dar cercurile acelea care-l pândeau cu atâta zel, îl voiau pus sub cheie, sub zăvoarele celulei. Planul ticluit în umbră s-a îndeplinit întocmai.

Judecat, primește o primă condamnare de 6 luni. Dar nu se opresc aici. Vor continua cu țesutul urzelilor, să ajungă la totala lui lichidare. Cu perfidie, au găsit în profesorul Iorga, persoana care să le facă jocul, să tragă primul în omul care reprezenta speranța unui tineret, al țării întregi.

Temperamentul lui Iorga era cel mai indicat să-l poată manevra într-o astfel de mișelie. Firea lui irascibilă era elementul cel mai potrivit pentru o asemenea înscenare.

Cei ce l-au cunoscut pe profesorul Iorga, care i-au fost colegi sau prin apropiere, i-au făcut o caracterizare perfectă. În această privință, voi lua caracterizarea făcută de profesorul C. C. Giurescu, colegul său, de care am mai pomenit.

Caracterizarea ce-i face lui Iorga, pare să fi fost desprinsă din acest fapt, fiindcă așa îl descrie în "amintirile" sale scoase în 1976: "... Dacă aveai altă părere și îndrăsneai s-o și scrii, atunci vina era fără iertare, trebuiai urmărit fără cruțare, împiedicat să te manifești, reclamat la toate autoritățile, de la cele profesionale, științifice, până la rege..." ("Amintiri" Editura Sport -Turism 1976, pag. 24).

Firea aceasta irascibilă a lui a fost speculată de cei care îl înconjurau. Cum era, în plus și orgolios, s-a simțit flatat când i s-a dat sugestia să facă reclamație organului de urmărire penală, care atât aștepta. Aici Curtea Marțială se pune în mișcare, acolo lucrurile fiind deja aranjate, din culisele puterii și camarilei.

Iată cine a fost primul țintaș, folosit pentru lichidarea unui om, care trebuia, în optica lor, să dispară de pe arena vieții noastre politice și nu numai atât, cum s-au desfășurat evenimentele ulterior, prin uciderea sa în mod mișelesc.

CAPITOLUL XXII

PROCESUL CEL MARE AL CĂPITANULUI.

1. INTRODUCERE.

Nu mai era nici o îndoială că de-acum încolo, evenimentele se desfășoară după un anumit plan. Oculta observa ca totul să decurgă așa cum fusese stabilit. Un prim pas îi reușise și anume arestarea Căpitanului. Îl știau acum în spatele gratiilor, sub pază severă. Îl aveau la dispoziție.

Unii, mai naivi, gândeau că arestarea Căpitanului, la 14 aprilie, este un fapt izolat, într-o chestiune personală, care se va solda cu un eșec pentru cei ce o inițiaseră. Dar o astfel de impresie n-a durat decât în primele zile, fiindcă imediat lucrurile încep a prinde un contur precis. N-a fost arestat numai el, ci, în fiecare capitală de județ, a mai fost ridicată cel puțin câte o persoană. Ne lămurim îndată despre amploarea acestor prime arestări. Din Buzău fusese ridicat preotul Tănase Bratu, care avusese calitatea de șef de județ, până-n ziua când ne autodizolvasem. Așadar, șeful de județ fusese arestat. Eram în așteptare. Eram secundul lui, până atunci. Aflasem că fusese dus la mănăstirea Tismana. Familia încă putea să se ducă acolo. A fost primul arestat și unicul până în vara lui 1938.

Aparent, îmi vedeam de treburile mele personale, strict profesionale, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. Observ că sunt privit cu oarecare curiozitate de cunoștințe, care până atunci îmi păreau atât de binevoitoare. Gândeau, poate, că, deocamdată, nu mi-a venit rândul. Mai aflasem că, din unele centre universitare, fuseseră arestate mult mai multe persoane. Prin urmare, măsura luată se extinsese și la alte categorii de funcții, deci arestările se operaseră după unele criterii prestabilite. Subalternii lui Armand Călinescu lucraseră, fără răgaz, la întocmirea de liste, în raport de aprecierile pe care și le făcuseră.

Cum am spus, îmi îndeplineam programul zilnic, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat în viața mea cotidiană: procese, treburi prin tribunal, preocupări gospodărești. Ca de obicei, eram la curent cu ce se întâmplă în țară, prin lectura ziarelor și difuzarea știrilor prin posturile de radio. În plus, în tribunal se vehiculau tot felul de știri, venite din județ sau din țară.

Și iată că presa publică cele mai năstrușnice amănunte ca rezultat al arestărilor și percheziților efectuate la fostele sedii ale organizațiilor noastre sau la domiciliile unor legionari. Lumea, care știa ce voiam să realizăm în țară, ia cunoștință acum despre caracterul terorist, ce ni se atribuie cu atâta ușurință de o parte din ziare. De aici înainte, nu mai exista posiliblitatea de a da un răspuns, de a face vreo punere la punct. Cenzura are dezlegare să permită executarea loviturilor numai într-un anumit sens. Nici vorbă de ripostă sau replică.

Mai aflăm că toate măsurile ce se iau, se fac sub regimul stării de asediu. Cu fiecare zi care trece, realizăm că intrăm într-o nouă fază a vieții politice românești.

Începem să jinduim după vremurile când puteam vorbi răspicat sau puteam citi ziare ce critică și aduc reproșuri guvernului sau celor ce-l reprezintă. Acestea ni se păreau consumate de mult, consemnate la capitolul "trecut" al vieții noastre.

De la o zi la alta, veștile curg în cascadă. Se face vorbire despre depozite de arme, material exploziv, acumulate ici-colo în țară, pregătite în așteptarea momentului prielnic pentru a le folosi. Se vorbea, în comentariile făcute, de o pretinsă lovitură de Stat și preluare a puterii prin violență de către Mișcarea Legionară. Imaginația negativă lucra din plin.

Iată pentru care motiv, lumea este contrariată și câte unul începe a ne privi cu alți ochi. Nu putem decât verbal și în mod discret, să lămurim pe cei care vor s-o facem, sau ne cer explicații.

Cu ziarele în mână, acasă, încep a mă gândi mai profund la tot ce se întâmplă. Încep să realizez că, de-acum încolo, ne vor aștepta vremuri grele, mai grele decât cunoscusem până atunci. În aer plutea ceva plumburiu, primejdia, căreia trebuia să-i facem față, după puterile noastre, ale fiecăruia.

Lucrurile merg mai departe. Opinia publică este înștiințată că mari pericole se conturează asupra țării venite din partea Mișcării Legionare. Acum lumea ia cunoștință despre unele din acțiunile acesteia, care ar pune în primejdie siguranța însăși a Statului român. Se trecuse sub tăcere procesul de ultraj. Acum, în actualitate, vin probleme noi, legate de rezultatele percheziților și descinderilor, ce au avut loc pe întinsul țării. Paginile ziarelor sunt pline de știri din cele mai senzaționale.

În fine opinia publică este anunțată că un proces de mari proporții, al doilea de-acum, este în faza de pregătire, în ceea ce-l privește pe Căpitan, dat fiindcă materialul descoperit, ar fi extrem de compromițător. Că acest material ar fi în curs de triere și că însuși Căpitanul va fi adus în fața unei instanțe spre a fi judecat pentru fapte deosebit de grave. Se mai anunța, ca senzațional, că el organizase și pregătise în calitatea sa de șef al Mișcării Legionare, răsturnarea ordinei, cuceririi puterii prin violență și, în plus, ar fi acționat în slujba unei puteri străine.

Prin urmare, furtună mare se anunță la orizontul nostru. Mai aflu, neoficial, că pe lângă cei internați în lagăre, unii din fruntașii noștri au și fost împrocesuați și au luat calea temnițelor. Alții reușesc să scape cu fuga.

Se mai anunță că ancheta este pe terminate și că în curând se va finaliza prin trimiterea Căpitanului în judecată. De-acum, suntem către partea a doua a lunii mai. Presa anunță că dosarul penal s-a încheiat și că tribunalul militar al Corpului II Armată este sesizat cu judecarea cauzei. Ba se anunță și ziua începerii procesului: luni 23 mai 1938. Faptele?: crima de uneltire, răsturnarea ordinei în Stat, acțiuni teroriste și cea mai gravă: trădarea. Mai aflu că sunt înscriși și avocați în apărarea Căpitanului, printre care Ranetescu, decanul Baroului de Ialomița.

Imediat mă gândesc să întocmesc și eu o listă cu avocații din Baroul de Buzău, care ar dori să se înscrie ca avocați, în apărarea Căpitanului. Am și făcut lista, cu semnăturile unui număr de vreo opt colegi, care au acceptat propunerea făcută de mine. Îndată am și trimis o telegramă instanței militare, prin care o anunțam să ne considere ca avocați, apărători ai Căpitanului.

Fiind vorba de justiția militară, știam că acolo se face o instrucție orală și, ca atare, se pot propune ca martori în apărare, persoane care pot răsturna acuzațiile ce se aduc unui acuzat. Pentru aceasta m-am gândit să apelez la un martor, considerat important: generalul Hermeziu, din Buzău. Era "Cavaler al Ordinului Mihai Viteazul". Făcea parte din rândurile "prietenii legionarilor". În ultimul an își manifestase simpatia față de noi. A și dorit să-l cunoască pe Căpitan, dorință care i-a fost îndeplinită. Fusese încântat de convorbirea avută la București cu Căpitanul. Ne-am gândit să-i facem propunerea să candideze pe listele noastre pentru Senat la alegerile din decembrie 1937, ceea ce a acceptat.

Pentru aceste motive, am apreciat că l-am fi putut propune ca martor al apărării în procesul ce urma să se judece acum. În acest scop, împreună cu colegul N.N. Manolescu, ne-am prezentat acasă la acest general, cu intenția să-i solicităm acceptarea sa ca martor. După ce sunăm, ne deschide personal. În prag, fără să ne invite înăuntru, îi spunem scopul vizitei pe care i-o facem. Acolo, cu ușa întredeschisă, fără nici o altă explicație ne refuză categoric. Suntem surprinși de atitudinea acestui om, care ne-a deschis ușa cu ceva vreme mai înainte, iar acum, când este solicitat să-și spună cu curaj și corect părerea privind pe cel cu care se întreținuse cândva, refuză s-o facă. Este tipul omului oportunist, ca mulți alții, care se îngrămădiseră la ușile noastre. Am citat acest caz spre a se trage concluziile ce se cuvin, fiindcă asemenea situații se întâlnesc frecvent, nu numai la noi, ci și la alții.

Unii vor urca culmile Golgotei, în vreme ce alții se vor prăbuși în fundul adâncului, intrând în anonimat.

2. PRIMA REVEDERE ÎN ZIUA ÎNTÂIA.

Indiferent ce s-ar fi întâmplat, eram hotărât să mă prezint, ca avocat, în apărarea Căpitanului. Telegrama fusese deja expediată, cum am spus. Își manifestase intenția să vină și N.N. Manolescu. La gară, însă sunt singur. N-am întârziat nici un moment. Cu primul tren am pornit către București, în ziua de luni 23 mai 1938. În servietă îmi luasem toată legislația penală ca și Codul justiției militare. Nu mă duceam acolo pentru o cauză oarecare. Îmi dam seama că astfel de procese nu se întâlnesc des în viața unui avocat.

Știam unde-i sediul Curții Marțiale. Era pe Calea Plevnei, iar localul era cunoscut cu numele de "Malmaison". Mai fusesem acolo, ca student, în iarna lui 1933/1934, în calitate de anchetat.

De astă dată, eram stăpânit de o emoție cu totul aparte. Ea era legată de persoana omului, pe care-l cunoscusem din vremea studenției și după acea, până în prezent. Pe lângă aceasta, voiam să cunosc dezbaterile procesului, ce se discută și tot ce este legat de această cauză. Mai știam că acolo se va judeca nu un om oarecare, ci însăși Mișcarea Legionară, reprezentată de el.

Cu astfel de gânduri am coborât din tren în Gara de Nord. Am pornit pe jos, luând-o pe străzile cele mai directe, ce duceau într-acolo. Pe străzi, la acea oră matinală, întâlnesc din loc în loc, patrule militare, ce merg, atenționând trecătorii să nu staționeze sau să se aglomereze. Era un prim semn că fuseseră luate toate măsurile speciale, pentru a fi feriți de vreo surpriză.

Când ajung în Calea Plevnei, observ unul sau două cordoane de jandarmi, care blocau intrarea spre sediul instanței. Trec ușor prin ele, arătându-mi legitimația de avocat, calitatea mea de apărător și unde anume mă duc.

Este ora 7, când ajung în fața porții cu grile masive de fier a Curții Marțiale. Până aici aud discuții, explicații, chiar vociferări ale oamenilor, care se văd stingheriți în drepturile lor de a circula sau de a vedea ce se întâmplă dincolo de zona interzisă liberului acces al lor.

În fața porții, la intrare, o santinelă mă oprește să trec mai departe. Îi spun cine sunt și că doresc să merg în interior, în calitatea ce o am de apărător al Căpitanului. La un semnal al său, apare un sergent, comandant de gardă, care, ascultându-mă, îmi deschide poarta, spunându-mi să-l urmez. Parcurg cei zece, douăzeci de pași până la intrarea propriu-zisă a clădirii, printr-un cordon de jandarmi.

Îmi dau seama ce măsuri de pază sunt luate. La capătul scărilor, sergentul mă oprește. Înțeleg că trebuie să aștept acolo. El urcă, după ce-și notase pe o bucată de hârtie, numele meu și calitatea în care am venit.

La câtva timp, văd că se apropie un ofițer de jandarmi, cu aceiași hârtie în mână, care-mi face semn să-l urmez.

Acum, când urc scările alături de ofițer, trec pe lângă șiruri de jandarmi, cu arma la baionetă și la picior, precum și civili. Cu cât urc mai sus, cu atât civilii sunt mai numeroși. În fine, la etaj, în culoarul cel mare al clădirii forfotesc civili, în vreme ce soldații, ca santinele, sunt postați în dreptul fiecărei uși. Parcurg coridorul împreună cu acel ofițer, până ajung în dreptul unei alte uși. Pe traseu el mă informează că în prealabil, s-a prezentat "domnului Codreanu", arătându-i că un avocat dorește să vină în apărarea sa și-i arătă numele meu. Îl întreabă dacă pot veni sau nu. Numai după asentimentul lui, am putut veni până aici, unde mă aflu acum, procedeu făcut și cu ceilalți avocați, veniți înaintea mea.

Santinela din fața acelei uși își salută ofițerul și ne permite să intrăm amândoi în cameră, în fața căreia el era postat. Ofițerul se retrage, în vreme ce eu rămân singur în mijlocul unei mulțimi de persoane, care discută, în jurul unei mese, plină cu numeroase dosare. Din rândul acestor persoane, cineva își ridică privirea în sus și iată-mă în fața Căpitanului nostru.

Îmi strânge mâna, în timp ce eu nu-mi pot stăpâni emoția și umezeala ochilor. Este palid la față, cu cearcăne la ochi. Îi spun pentru ce am venit. Îmi vorbește, pe scurt, că din ajun - deși era duminică - s-a permis avocaților, ce li s-au îngăduit să vină, ca să studieze dosarele, vreo opt sau zece volume. "Va trebui să înlătur toate "infamiile" ce s-au formulat în maldărul ăsta de dosare", îmi vorbește, arătându-mi cu mâna spre vraful de dosare de pe masă. "Mă ajută să le parcurg cei câțiva avocați, veniți de aseară și anunțați în mare grabă. Poate reușesc să obțin un termen scurt ca să studiez temeinic toate aceste dosare și să-mi pot formula o apărare, așa cum trebuie".

Cam acestea reținvreme în care odată sau de două ori, a fost întrebat de unul din avocați să dea ceva lămuriri, asupra unor piese ale dosarelor.

Îl ascult și nu-mi iau ochii din străfundul ochilor lui albaștri, care mă privesc ca din altă lume. Loc nu mai era în cămăruța aceea, iar el, ca încheiere, îmi spune să iau loc în sală, pe banca ce ne este rezervată, să iau note și să fiu lângă acești avocați,

tot timpul dezbaterilor, fiindcă, pe parcurs, va fi nevoie să-mi aduc și eu aportul. N-a mai continuat, căci este din nou chemat de avocați să clarifice unele lucruri. Mi-a repetat să iau note fiindcă nu tot ce se întâmplă și se vorbește pe parcursul procesului, se consemnează în acte. Printre avocați am recunoscut pe Horia Cosmovici, un tânăr vioi și extrem de activ, apoi o avocată și ea în temă cu astfel de procese. Este Lizeta Gheorghiu. Pe cel mai în vârstă îl identific a fi Ranetescu, decanul Baroului de Ialomița. Pe ceilalți nu-i mai reține, dar îi voi întâlni în sala de judecată.

Fac remarca importantă că lipsește Nelu Ionescu, cunoscutul avocat din Baroul de Iași, colegul de facultate al Căpitanului, care niciodată n-a lipsit de la vreun proces, avut de-a lungul anilor. El i-a fost ca un înger păzitor, în tot timpul de la terminarea studiilor. Acum lipsește. Parcă mi-a și făcut această remarcă, când privește spre acel mic grup de avocați. În procesul din 1934, așa cum am arătat la momentul respectiv, primisem sarcina să merg la Nelu Ionescu, spre a-l anunța că e nevoie de sprijinul său. Atunci a venit. Semnificativ pentru viitoarea desfășurare a procesului. Prietenul lui, cel mai bun din studenție, a fost împiedicat să se deplaseze de la Iași. Presimt că nu va fi bine.

În înghesuiala aceea, cu mâna printre dosare, Căpitanul răsfoia, nota, cerea cuiva să marcheze pagina dintr-un volum oarecare. E mare învălmășeală în cămăruța aceea, ca să se poată satisface cât de cât o frântură de cerințe procedurale. Nici n-am observat în hărmălaia de pe masă că studierea se făcea sub supravegherea unui procuror militar.

Sunt îndrumat să intru în sala de judecată, aflată pe partea cealaltă a culoarului. Ușa ei este păzită și ea de o santinelă.

Deci în camera unde îl întâlnisem pe Căpitan, se aflau strânse și păzite, sub forma unor dosare, tot ce-a putut născoci mintea drăcească a dușmanilor noștri. Pe categorii de probleme, le grupaseră pe diferite aspecte negative, stoarse din inventivitatea, plină de răutate, a celor care, din umbră, ne tot pândeau. În așteptarea acestui moment prielnic, ei au acumulat și categorisit criticile, ce ni s-au adus de-a lungul anilor. Aceste critici ne erau cunoscute, acum ele fiind doar repetate și etalate drept capete de acuzare. În trecut, cu alte ocazii, ei ni le-au adus ca reproșuri, însă, fiecare din ele, prin justiția țării, fuseseră respinse, socotindu-le simple ponegriri. De fiecare dată, când se încerca să ni le arunce în față, ele nu căpătau consistență. Până în aceste zile, magistratura rămăsese neclintită pe linia ei de reprezentantă a celei de a treia puteri în Stat. Ori câte presiuni se exercitaseră, în trecut, asupra judecătorilor, ca să-și schimbe opinia, ei au rămas aceiași intransigenți și integri.

Termenul de "infamie", folosit de Căpitan, cu referire la conținutul acestor dosare, era cel mai potrivit. Ponegririle ce ni se aduceau în trecute prigoane sau prilejuri, s-au sfărâmat ca valurile ce se sparg de stâncile malului mării.

Repetarea acestor infamii, prezentate sub diferite forme, se destrămau în fața argumentelor, a probelor și, mai presus de toate, a bunei noastre credințe. Pe aceasta din urmă nimeni și nimic nu ne-o putea pune la îndoială.

Întrebarea ce se pune acum este dacă de astă dată eram aduși în fața unor adevărați magistrați, nemaleabili și dârzi, conform conștiinței lor, dacă o aveau, sau dacă se pregătise terenul în sensul dorit de oculta deslănțuită.

Mai mi-arunc încă o dată privirea spre Căpitan, aplecat spre masa cu maldărul de dosare, care cuprindeau tot noianul de infamii, culese și acumultate împotriva sa și a Mișcării Legionare.

3. UN MOMENT REVELATOR, ÎN PRIMA ZI.

Pe coridor era forfotă de persoane. Mai mulți civili se văd amestecați cu jandarmii. Aceștia, în postură de santinele, sunt postați în dreptul ușilor, ce dau în camere din coridor, ușor de culoare neagră. Acești civili își vorbesc numai în șoaptă, neputându-se distinge ce anume șoșotesc între ei. Până să mă orientez încotro să mă îndrept, dau ochii cu Mitrican Constantin, fostul meu coleg de facultate, originar din județul Olt. Nu-l văzusem de la terminarea studiilor. Vine spre mine oarecum nedumerit. Îmi strânge mâna, stingherit și din priviri parcă m-ar întreba ce-i cu mine. Îi spun pentru ce sunt aici. Nu-l surprinde. Mi-am dat seama că intrase în Siguranța Generală, probabil în corpul detectivilor. Nici un cuvânt în plus. L-am mai văzut o dată, sau de două ori, dar am evitat să-i mai vorbesc. Se simțea, cred, jenat de postura pe care i-o sesizasem.

Cineva îmi arată ușa pe unde pot intra în sala de judecată. Intru și iată-mă, trecând în sala propriu-zisă de judecată. Pe partea de unde am intrat mai este o ușă, ce da din coridor înspre fundul sălii. Pe peretele opus ușilor, sunt ferestrele, pe unde pătrunde lumina de afară. Peretele din fundul sălii este masiv. Nu are nici o ieșire. În față, e o estradă, pe care sunt montate mesele judecătorilor în centru, a grefierului în dreapta, iar a procurorului în stânga, lângă boxa acuzatului. În sală sunt bănci pentru public. În colțul dintre masa grefierului și fereastră se află masa presei române și străine. În față, la mijloc este masa rezervată avocaților, cu pupitrele și băncile respective.

Pe peretele din față e o ușă mai mică, pe unde vor intra judecătorii, procurorul și grefierul. Din boxa acuzatului se iese pe coridor, printr-o ușiță.

Băncile pentru public sunt ocupate aproape trei sferturi. Acum îmi dau seama că mă numărasem printre ultimii veniți, deși era o oră timpurie.

Mă îndrept către pupitrul rezervat avocaților. Iau loc pe o bancă, în spatele pupitrului, care-i deocamdată liber. Acolo fac cunoștință cu câțiva colegi, majoritatea tineri ca și mine. Reține numele unuia: Spirescu Scarlat - Ică, avocat în Baroul Ilfov. Pe ceilalți, încă vreo șase - șapte, nu-i mai țin minte acum.

În spatele nostru, o bancă - două sunt încă neocupate. În față, către boxă, observ pe mama, sora și soția Căpitanului. Poate să fi fost și altcineva din familie, dar pe acestea le-am recunoscut imediat, știindu-le mai dinainte. Ca nou intrat în sală, multe priviri le sesizez că mă fixează, mai ales că mă așez pe banca avocaților.

Vorbim în șoaptă. Unii îmi spun că au vorbit cu Căpitanul, așa cum procedase și cu mine, sau mai precis au avut permisiunea lui să figureze printre avocații apărării. Privesc în restul sălii și se mai văd încă apărând câte un civil, prin ușa din spate. Este doar ședință publică și de bine de rău, trebuie să se salveze aparențele. Mă gândesc că fiecare a trecut prin fața atâtor jandarmi și acei civili, dar sunt lămurit că acestora li s-a eliberat autorizații să poată asista la dezbaterile procesului.

Mai este o categorie din numărul publicului. Sunt unii civili care, când iau loc,

când ies afară, pentru ca să reapară. Unii din aceştia sunt amestecaţi în sală, printre alţi participanţi. Nu-i nici o îndoială că aceştia sunt agenţii siguranţei generale, care se înfiltrează în sală, iscodesc, trag cu urechea şi-şi notează, te miri ce. Îşi fac nefasta meserie. Printre aceştia îl zăresc şi pe Mitrican, pe care, însă, îl tratez cu indiferenţă, să nu spun cu dispreţ. Îmi evită şi el privirea.

La masa presei sunt prezenţi deja ziarişti, care vor să-şi redacteze reportajele cât mai senzaţional. Nu-i pot identifica care-s români şi care-s străini. Sunt în aşteptare ca la un spectacol.

Se apropie ora deschiderii şedinţei.

De-acum publicul nu mai are loc pe bănci, care sunt ocupate până la refuz. După unele mişcări de personal, realizăm că mult nu va mai trece şi se va deschide şedinţa primei zile a procesului.

Aflu că acest complet de judecată va fi prezidat de locotenent-colonel Constantin Dumitru, iar acuzarea va fi reprezentată de maiorul Ionescu. Judecătorii sunt în număr de cinci, cu preşedintele, din care magistraţi de carieră sunt trei, iar doi sunt ofiţeri de front, aşa cum prevede legea.

Avocaţii apărării sunt următorii: Lizeta Gheorghiu, Horia Cosmovici, Paul Iacobescu, Sebastian Radovici, C. Hentzescu, toţi din Baroul de Ilfov şi Ranetescu, decanul Baroului de Ialomiţa. Ei ocupă locurile, pe banca rezervată avocaţilor. Sunt în faţa locului pe care-l ocup eu, împreună cu Scarlat Spirescu, Marinescu şi încă unul sau doi, pe care nu-i mai ţin minte.

În sfârşit se deschide uşa din faţă a sălii şi apare locotenent-colonel Dumitru, cu o mapă în mână, urmat de ceilalţi magistraţi. În urma acestora vine procurorul şi el cu o mapă în mână, iar ultimul grefierul, un subofiţer. În prealabil el adusese pe masa judecătorilor acele dosare, în număr de opt - zece volume, pe care le văzusem mai înainte.

Este o uzanţă ca, în momentul în care completul de judecată, al unei instanţe, îşi face apariţia în sala de judecată, publicul şi avocaţii, în semn de respect, să se ridice în picioare, moment în care judecătorii cu preşedintele răspund la acest salut cu o înclinare a capului.

Acest procedeu este practicat atât la instanţele civile cât şi în cele militare, fiind inclus în regulamentul procedural. Orice şedinţă a oricărei instanţe de judecată se deschide cu îndeplinirea acestei formalităţi.

În clipa în care completul îşi face apariţia acum, avocaţii, în primul rând şi publicul din băncile din faţă, cu ziariştii, schiţează un gest de salut prin ridicarea pe jumătate în picioare. În restul sălii se aude târşâitul încălţămintei pe podea, în semn că se mişcă ceva.

Observ aceasta, fiindcă mă uit în spatele meu, cuprinzând cu privirea totul şi rămân surprins de o aşa primire, ce se face judecătorilor militari. Cu un gest al mâinii, preşedintele face semn ca lumea să ia loc.

Încordarea e la maximum în rândurile asistenţei. Toţi rămân în aşteptare.

Ce urmează acum ?

Conform procedurii Codului justiţiei militare, completat cu cel penal, obişnuit, după intrarea completului de judecată în sală, după ocuparea locului lor în fotolii, preşedintele, în tăcerea generală care se aşterne, rosteşte grav următoarele cuvinte, ca o formulă:

"Să se introducă acuzatul !"

Nu se aude nici o mişcare, nici o şoaptă. Doar respiraţia întregii asistenţe. Încolo nimic, nici un zgomot perceptibil. Privirile tuturor se îndreaptă către uşa aceea ce da în boxa unde pe tot cursul procesului va fi locul destinat celui judecat.

Mulţi îl cunoşteau personal, alţii din auzite. Erau şi din aceia care se aflau sub influenţa celor scrise sau vorbite despre acest om de legendă. Indiferent cine ar fi fost ei, în momentul acela, erau curioşi să-l vadă pe omul acela de dincolo de sală, aparţinând unei alte lumi, adus acum în postura de acuzat.

Şi iată că uşa se deschide şi, în pragul ei, apare silueta zveltă şi înaltă a celui pe care contemporanii l-au considerat a fi omul providenţial, cu "ochi de cer", un Făt-Frumos al basmelor românilor. Îmbrăcat într-un costum gri, bine prins pe trupu-i vlăguit acum, el face un pas - doi în interiorul boxei. Părul cârlionţ pare să-i împodobească ca o pariură capul, ce se îndreaptă către instanţă, dar şi către publicul din sală.

În clipa aceea, în mod spontan, ca electrizată sau atrasă de un magnet, toată lumea din sala de judecată, ca la o comandă, a ţâşnit în picioare să-l salute pe omul zilei, pe cel ce reprezenta speranţa în mai bine al unui Neam, pe cel hulit de camarila străină sau înstrăinată, zisă pătura conducătoare. Iată o formă de manifestare a simpatiei de care se bucura, o gratitudine, faţă de cel ce a ridicat un steag nou, pe meleagurile româneşti, un om pururea-n furtună.

Gestul acesta a surprins completul, rămas în încurcătură, cu preşedintele în frunte. Priveşte năuc asupra acelei mulţimi de oameni, care stă în picioare. A surprins şi grupul de ziarişti, din rândul cărora unii s-au ridicat şi ei. Privesc înspre fundul sălii şi nu văd decât aceiaşi oameni stând nemişcaţi toţi cu ochii ţintă înspre boxă. Mulţi, foarte mulţi, îşi şterg lacrimile.

În tăcerea aceea, preşedintele nu poate ieşi din situaţia creată, decât cerând publicului să ia loc. Îi atrage atenţia că astfel de gesturi îl obligă să evacueze sala. În tăcere, toţi se aşează pe bancă şi se privesc în ochi unul pe altul.

S-a consemnat un prim gest, care a schimbat atmosfera celei dintâi zile a procesului. Toţi l-au considerat un semn de bun augur. Aşa se putea citi pe feţele lor.

Preşedintele Dumitru, ca să nu-i scape din mână conducerea evoluţiei viitoare a procesului, avertizează publicul că nu va mai tolera manifestaţii ca aceea de acum, fiindcă, în caz de repetare, va fi nevoit să evacueze sala. Ca să fie sigur că nu se vor mai repeta asemenea gesturi, până la închiderea dezbaterilor, Căpitanul era adus în boxă în absenţa judecătorilor. Şi de astă dată, când el apărea, lumea se ridica în picioare în semn de respect şi consideraţie, însă judecătorii nu mai sunt puşi în postura aceea de jenă şi inferioritate, cum se întâmplase la deschiderea primei şedinţe.

După consumarea acelui moment revelator, spiritele se calmează, după care se intră în faza propriu-zisă procedurală de judecată.

4. ACUZAREA.

Procesul fusese amănunțit pregătit de către cei ce l-au pus la cale. Au aplicat aici tot ce dobândiseră ca experiență din trecutele procese, intentate Mișcării Legionare. Necazul mare a fost și acela că eram singuri. Moartea generalului Gh. Cantacuzino ne-a văduvit de prezența lui în mijlocul nostru, în vremurile acestei grele și de nemaipomenite prigoane, în raport cu celelalte, de până acum.

În această primă zi, după consumarea acelui moment revelator, spiritele calmându-se, se intră în faza procedurală propriu-zisă de judecată. Președintele dispune să se facă apelul părților și a martorilor, spre a se vedea dacă procedura de judecată este îndeplinită sau nu.

Partea acuzată răspunde prezent, după care președintele, făcând identificarea acestuia, dispune să se facă apelul martorilor, atât cei ai acuzării, cât și cei propuși de apărare. Lista este destul de lungă. Auzim nume, dintre oamenii politici, șefi de partide și oameni care au jucat un rol în viața noastră politică. Răspunde prezent un nume: Iuliu Maniu, urmat de cel al generalului Ion Antonescu. Din cei propuși nu răspund decât cei care vor fi menționați ceva mai încolo în evocările ce le fac, referitor la acest proces. Sunt absenți mulți din martorii propuși în apărare, persoane cu care Căpitanul colaborase, ca inginerul Gh. Clime, doctorul Ion Banea, Mihai Polihroniade, profesorul Vasile Cristescu, Alexandru Cantacuzino și mulți alții. Din cei aproape o sută de martori propuși nu răspund la apel decât un număr infim de mic.

După terminarea apelului, înainte de a face un pas înainte, unul din avocați, în numele întregii apărări, cere cuvântul. A ridicat incidentul lipsei de procedură și ca atare solicită acordarea unui termen, fie el cât de scurt, pentru următoarele motive:

- nu s-a înmânat acuzatului în termen, actul de acuzare, ca să-și poată face, din timp, apărarea, așa cum prevede legea;
- nu s-au respectat prevederile legale pentru studierea dosarelor. Ele au fost puse la dispoziția acuzatului într-un termen prea scurt ca să-și facă o apărare corespunzătoare, dată fiind gravitatea faptelor ce i se pun în sarcină;
- lipsesc martorii principali ai apărării, ceea ce frânează pe acuzat de apărarea la care are dreptul. Acuzatul a insistat să fie ascultați apropiații săi colaboratori, propuși ca martori, fiindcă ei cunosc foarte bine modul cum s-a desfășurat activitatea Mișcării Legionare de-a lungul anilor.

Cam acestea au fost motivele, ce au dus la solicitarea amânării cauzei de către avocați.

Procurorul, în replică, cere respingerea incidentului, arătând că apărarea a avut ca timp câteva ore, suficiente pentru studierea dosarelor cauzei. În ce privește martorii lipsă, acuzarea declară că renunță la martorii săi, care nu se vor prezenta, sperând că, până la închiderea dezbaterilor, oamenii propuși vor mai fi de față, la strigarea ce li se va face, ulterior. Consideră că nu sunt întemeiate motivele expuse pentru amânarea cauzei.

Discuțiile acestea, în jurul cererii de amânare, au durat cam o oră, după care președintele suspendă ședința, spre a delibera asupra incidentului. După aproximativ o jumătate de ceas, completul revine și se pronunță asupra incidentului

ridicat de apărare. În formă solemnă, consideră că procesul este în stare de judecată, procedura fiind îndeplinită, privind toate motivele invocate de apărare, dar unește incidentul cu fondul și în același timp ia act de declarația acuzării că renunță la martorii săi absenți, ceilalți martori urmând să se prezinte a doua zi, după-amiază, când se va începe audierea lor.

Așadar procesul se va judeca, cu toată argumentarea apărării că nu-i în stare de judecată.

După aceasta se dispune a se da citire actului de acuzare, care leagă instanța cu judecarea cauzei. După ancheta efectuată, rezultatul acesteia s-a strâns în dosarele întocmite, faptele încriminate, puse în sarcina Căpitanului, fiind următoarele:

- prin teroare și violență urmărea să pună mâna pe putere. În acest scop a sustras documente secrete, interesând siguranța generală a Statului. Sunt citate o serie de ordine cu caracter secret sau cifrate emise de Ministerul de Interne, către unitățile sale din subordine, în special către posturi de jandarmi din comune;
- a intrat în legătură cu o putere străină, ca să-i faciliteze a pune mâna pe putere, fapt ce constituie trădare, precum și prin acordarea unor ajutoare bănești, de la aceasta;
- pentru atingerea acestui scop a organizat Mișcarea Legionară, sub formă paramilitară, constituind Frățiile de Cruce, iar membrii săi au fost supuși unei discipline de fier. Tot pe linia aceasta a creat corpul "Moța - Marin", corp select, format din tineri hotărâți la acțiuni violente;
- de asemenea a înarmat lumea legionară cu arme, material exploziv și cu tot ce ar fi putut să-l ajute a-și înfăptui scopul urmărit, răsturnarea ordinei în Stat. Se citează categoriile de armament și material ce s-ar fi descoperit în urma ultimelor descinderi.

Pentru toate acestea au fost citate date, amănunte, care ar confirma acuzațiile formulate la fiecare punct în parte din acuzare.

Mai toate aceste capete de acuzare fuseseră incluse și în alte acte de acuzare a tuturor proceselor precedente, judecate cu ani în urmă, mai puțin unul: cel de trădare.

Ceea ce a constituit elementul central al acuzării, în acest proces a fost deci învinuirea comiterii infracțiunii de trădare.

În calitatea sa de șef al Mișcării Legionare, Căpitanul s-ar fi pus în legătură cu șeful unei puteri străine, de la care primise bani, instrucțiuni, pentru ca acesta să-și atingă țelurile sale politice în România.

Acesta a fost punctul central, cheie, al acuzării. Ca să fie crezut actul de acuzare, acesta cuprinde cifre, date ca urmare a cercetărilor făcute, indicând volume și pagini din dosarele aflate pe masa judecătorilor. Parcă văd și acum satisfacția pe fețele unor ziariști, ce-și notează aceasta în caietele lor.

Așadar trădarea era acuzarea cea mai gravă, ce i se aducea Căpitanului. Trădarea de țară este reprosul care figurează pentru prima dată în vreun act de acuzare adresat contra Căpitanului și implicit a Mișcării Legionare.

Fără îndoială că acuzarea aceasta este cea mai importantă, fiindcă ea atârnă nespus de greu în balanța faptelor, ce i se pun în sarcină, mai cu seamă că sunt menționate și sume de bani ce ar fi primit, pe care le-ar fi manipulat el, după cum ar

rezulta din unele hârtii găsite la domiciliul acuzatului. Este partea cea mai sensibilă și bine manevrată de acuzare. Este vorba însă de o putere străină, la care se face aluzie.

Vom urmări evoluția procesului și ne vom convinge cum această acuzație a putut fi înlăturată ca total nefondată, rezultând că este o mașinațiune a organului de cercetare penală din subordinea lui Armand Călinescu. Și totuși !...

Vreme de până-n două ore, cât a durat lectura actului de acuzare, s-a urmărit să țină publicul cu atenția încordată, fiindcă faptele prezentate aduceau ceva nou, nemaiauzite până atunci. Se deducea că era vorba de o iminentă intervenție a unei puteri străine în treburile noastre interne, datorită acestor stări de lucruri, cum au fost ele răstălmăcite.

Când s-a terminat această lectură, președintele instanței anunță suspendarea ședinței, până după-amiază, vreme în care apărarea are la dispoziție toate dosarele pentru studiu. De asemenea, face cunoscut că, la reluare, va începe interogatoriul acuzatului.

5. REPLICA DATĂ PRIN INTEROGATOR.

Până la orele 16, când s-a anunțat reluarea dezbaterilor, aveam la dispoziție aproape patru ore, timp în care urma să iau legătura cu diferiți amici, care, cu siguranță, mă așteptau afară. Primul care îmi iese în cale este Manolescu. Venise cu trenul următor, și nu i-au mai permis să intre. În situația lui mai erau încă vreo câțiva avocați. Avusesem noroc, fiindcă mă numărasem printre ultimii intrați în clădire. Lui Manolescu i-am împărtășit modul cum a decurs ședința de dimineață. În după amiaza acelei zile el s-a înapoiat la Buzău.

Mă întâlnesc cu Constantin Popescu-Buzău. El era în București de mai multă vreme, evita Buzăul. Stătea în București în ultimul timp și era mai întotdeauna la sediu, în preajma Căpitanului. Acum îl văd în compania unei persoane, al cărui nume nu-l mai reține. Am luat masa toți trei. Îi informez și pe ei despre cele ce s-au petrecut în acea dimineață, ca și despre starea fizică a Căpitanului. În zilele acestea mă voi mai întâlni cu Nicolae Strugaru, coleg de facultate. Era bucovinean și în vremea aceea sta în București, fugar, fiind urmărit de agenții lui Armand Călinescu. De altfel, peste un an și ceva își va găsi moartea prin împușcare în lagărul din Miercurea-Ciuc. Acum era foarte prudent și în același timp doritor și el să cunoască amănunte despre cele ce se petrec înăuntru. Îl mai întâlnesc și pe Popa Virgil, tot coleg al meu de facultate. Se stabilise în București, fiind căsătorit cu fata preotului Țincocă din Iași. Într-una din zile m-au invitat la masă și am discutat multe de-ale noastre. Toți erau nerăbdători să știe cât mai multe amănunte despre Căpitan, pe care-l cunoșteau tot așa ca și mine, fiind crescuți "acolo" la căminul "Râpa Galbenă".

În după-amiaza acelei zile, presa publică detalii ale ședinței de dimineață. Ea prezintă lucrurile în modul cu totul deformat. Reproduce fragmente din actul de acuzare și prezintă persoana Căpitanului ca fiind "împovărată" de greutatea învinuirilor ce i se aduc. A doua zi mi-aduc bine aminte, a și apărut o fotografie a lui în boxă, vorbind, dar presa îl prezintă tendențios: "iată-l pe acuzat că nu are ce

spune în fața probelor zdrobitoare, care-l acuză". Cam aceasta era ideea, în josul fotografiei.

Revenind la ora stabilită de instanță, îl găsesc acolo pe Căpitan. Îl aduseseră mai devreme. Nu aveau voie să vorbească cu el decât avocații. Cu o parte din ei studiase dosarele acelea voluminoase. Procedând astfel instanța a voit să evite demonstrația manifestată de public în acea dimineață, când apăruse el.

Interogatoriul a constat din două părți distincte. Prima este răspunsul ce-l dă acuzatul, după ascultarea rechizitoriului. Președintele i se adresează cu formula procedurală: "acuzat, ai auzit despre ce fapte ești învinuit. Ce ai de spus în apărarea dumitale?". A doua parte constă în răspunsurile date procurorului, instanței și avocaților, care cer unele lămuriri suplimentare, cu privire la ansamblul cauzei ce se judecă.

Calm, natural în modul său de a vorbi, Căpitanul începe prin a-și expune poziția sa în această cauză. Înainte de a începe să vorbească despre fondul cauzei, el ține să-și arate nemulțumirea pentru că nu i s-a comunicat, din timp, actul de acuzare, fiindcă nu a avut posibilitatea să-și facă din timp util apărarea și să ia contact cu avocații. Vreme de o lună și jumătate a fost ținut izolat, la întuneric, ceea ce a constituit o slăbire fizică a sa. Redau în continuare, principalele idei cuprinse în interogatoriul său.

Dintru început ține să arate că printre acuzațiile ce i se aduc, ***una este cea mai gravă și de neconceput pentru el: aceea de "trădare".***

De-a lungul anilor, i s-au adus tot felul de acuzații, ca acelea de terorism, violență, răsturnarea ordinei în Stat și multe altele, însă nu cea de trădare. Este pentru prima oară când apasă pe umerii săi o așa de gravă inculpare. Până acum, în scurtul timp avut la dispoziție, n-a izbutit să răstoarne această acuzație însă, "sper, cu ajutorul lui Dumnezeu, în cursul dezbaterilor, că voi reuși s-o fac cu sprijinul avocaților mei" și continuă: "Orice am suportat în viață, dar acuzația de trădător, nu, mai cu seamă că punctul central al luptei mele de o viață întreagă a fost împotriva trădării și a trădătorilor. Și acum tocmai mie să mi se aducă o asemenea gravă acuzație !".

Redau, în continuare, din memorie și din notele luate atunci și păstrate, numai eu știu cum.

"În actul de acuzare se face vorbire de mai multe hârtii manuscrise, ce s-au găsit la domiciliul meu, de la sediul Mișcării Legionare, hârtii care reprezintă punctul de plecare pentru trădarea de care sunt învinuit. Nu-mi explic cum de a ajuns în biroul meu o scrisoare, ce mi se atribuie. Nu-mi aparțin nici textul, nici ideile din cuprinsul ei. Pe autorul scrisorii nu l-am văzut niciodată și nu-l cunosc nici din auzite, deci îmi este străin complet. Am înțeles că un om ca acesta, cu curiozitățile lui, se adresează cu scrisori unor oameni politici, nu numai de la noi din țară, dar și altora, de peste hotare, ca lui Stalin, Hitler, Roosevelt, etc.

În scrisoarea găsită la mine, respectivul se adresează acestor personalități, prin care le propune unele formule pentru rezolvarea problemelor economice, cu care omenirea este confruntată în vremurile acestea. Scrisoarea aceasta mi se pune mie în sarcină, în sensul că aș fi trimis-o eu acestor oameni politici străini. Sper să-l pot identifica pe autor, în cursul procesului și să se lămurească cu bine rostul acestei scrisori.

Și acum să revin cronologic la modul cum s-au desfășurat lucrurile înaintea arestării mele. Printre hârtiile găsite acasă se aflau și unele pe care am notat niște fișe în block-notess-ul meu.

Cu puțină vreme înainte de a fi arestat, s-a prezentat acasă o delegație de mineri de la minele Șorecani. Ei se plângeau că nu li se face dreptate, în ce privește drepturile lor bănești cuvenite. Am notat cifrele, cifre care se ridicau la sume destul de însemnate. N-am dat importanță acestor note ale mele, iar hârtia a fost găsită pe birou, acolo unde o lăsasem, împreună cu toate hârtiile scrise sau nu, obiectele și celelalte aflate acolo.

Am propus martori pe unii din acești mineri, ca să confirme cele relatate acum de mine".

După aceasta Căpitanul face o prezentare detaliată a Fenomenului Legionar, așa cum el a apărut pe firmamentul vieții politice românești.

"Încă din primii ani după război, când omenirea se afla la o răscruce a ei, am înțeles să dau tineretului român o îndrumare opusă ideologiei comuniste, care se înscăunase, ca formă politică, în răsăritul țării noastre. Pe linia aceasta am parcurs un drum anevoios, vreme de 20 de ani, scurși de atunci. N-am găsit înțelegerea cuvenită la oamenii politici ai României, din care cauză am întâlnit multe adversități din partea acestora, îndeosebi când erau la cârma țării. Așa se explică nesfârșitele incidente de care tineretul s-a lovit în calea lui. S-a recurs la tot felul de invective, insinuări, pentru ca opinia publică să nu ne acorde vreun credit. Cu toată adversitatea aceasta, electoratul ne-a acordat încredere în alegerile din decembrie trecut, când am întrunit un număr de aproape o jumătate de milion de voturi, situându-ne pe locul trei ca forță politică din țară.

Am înțeles să duc lupta în cadrul Constituției și a legilor țării, exprimându-ne ideile ce am enunțat, prin presa liberă, parlament și întruniri. Departe de mine gândul unei lovituri de Stat sau așa ceva pentru cucerirea puterii politice. Adversarii noștri au născocit asemenea zvonuri pentru ca lumea să nu ni se alăture. Tot timpul vieții mele am căutat să insuflu tineretului ideea unei corectitudini atât în viața sa personală cât și în cea publică. Acesta a fost punctul meu central de educație urmărit. Nu puteam avea nici o pretenție de guvernare, dacă nu suntem corecți. Am și scris aceasta legionarilor. La o întrebare pusă, în privința aceasta, "când vom veni la putere?" am răspuns: "Când șefii de județe și de regiuni vor raporta că în organizațiile lor nu mai există nici un om incorect". Trecutele alegeri ne-au arătat că suntem un cais înflorit prea devreme. În acest sens am și scris ceva, aducând la cunoștință tuturor astfel de opinii. Lovituri de stat nici vorbă să dăm. Astfel de metode nu intrau în concepția noastră. În privința aceasta am și dat circulări, una chiar în cursul anului acesta, emițând circulara cu numărul 148 din 21.II.1938. Citez doar câteva fraze: "Noi nu voim să întrebuințăm forța. Noi nu voim să întrebuințăm violența. Lovituri de stat noi nu voim să dăm. Prin însăși esența concepției noastre noi suntem contra acestui sistem". Tot legat de această idee am emis o altă circulară cu numărul 58 din 26.II.1937, din care citez câteva fragmente: "Niciodată Mișcarea Legionară, pentru a birui nu va recurge la ideea de complot sau "lovituri de stat". Consider aceasta ca o prostie".

În continuare redau părți din interogatoriul său:

"Am luptat și m-am zbătut pentru primenirea moravurilor noastre în viața publică a României. Am combătut tot ce este corupție, desmăț în averea Statului și alte abdicări de la linia morală. Am promovat tot ce însemna demnitate și patriotism. În acest scop am dus o muncă neobosită pentru educarea tineretului în cadrul Frăției de Cruce. Le-am insuflat tinerilor dragostea de țară, care să le fie suprema lor preocupare, dându-le exemplu de vitejie al strămoșilor. Am urmărit ca el să se simtă stăpân în propria lui țară, să-și ocupe locul ce-i revine în comerț și-n celelalte ramuri ale economiei naționale. Le-am cultivat sentimentul onoarei, pe care s-o considere drept o virtute. I-am învățat să prețuiască tot ce este românesc și să se debaraseze de tot ce i-ar duce pe panta desmățului, a vieții ușuratice.

Urmăream să imprim o conduită morală, fără egal, în viața noastră publică. Să smulg din rădăcini tot ce însemna nepotism, intervenționism, afacerism și multe alte păcate înrădăcinate în lumea noastră românească. Am combătut acțiunea nefastă a tipului de om, creatură specifică moravurilor noastre politice, om cunoscut cu numele de "politician".

Cum să realizeze toate acestea ? Numai pe calea oferită de Constituția țării. În cadrul ei, în parlament, când am fost trimis acolo, la lumina zilei, am vorbit tuturor, care m-au ascultat. Am insistat mult asupra disciplinării celor care ne aprobă și se înregimentează în rândurile noastre. Este concepția lumii celei noi, pe care voiam s-o creem. În aceasta consta deosebirea noastră față de celelalte organizații politice...".

Au trecut ore multe, de când vorbește și, la un moment dat, cere o mică suspendare. Obosise. Publicul prezent, care-l urmărește, îi soarbe cuvintele, ideile, pe care Căpitanul le rostește. Numai procurorul este neliniștit ca și unii din ziariștii de la masa lor. Completul pare atent, urmărindu-l în expunerea interogatoriului.

Cu privire la zisele documente sustrase, Căpitanul o spune răspicat. Citez, din memorie: "Da, recunosc că mi-au fost aduse unele ordine secrete, care se refereau la măsurile de represiune, dispuse de guvernanți împotriva noastră. Aceste ordine le-am afișat la loc vizibil în curtea sediului, pentru ca toată lumea să ia cunoștință de vitregia arătată față de noi de către guverne. Le-am distribuit ca lumea noastră să știe de unde vin loviturile. Voiam să demasc pe toți aceia, care au provocat abuzuri, au încurajat ilegalitățile și ne-au lovit. Voiam să se știe cine-s agresorii, cine ne lovesc. Mi-am zis: "Oare este drept ca aceste măsuri samavolnice luate de un guvern sau altul, să fie cunoscute de cel mai modest șef de post, dintr-un sat îndepărtat din fundul unei văi și să fie interzis unei a treia forțe politice a țării de a le cunoaște și de a le face cunoscute opiniei publice? Interesau aceste ordine, Statul, ca entitate juridică, sau ele demascau violența și teroarea venite din partea guvernului ce se considera democratic? Prea multe abuzuri s-au comis prin emiterea unor asemenea ordine zise "confidențiale" sau "secrete". În numele cărei ordine se emiteau ele? Pentru acoperirea jafului în averea Statului, a incorectitudinii, pe care noi le denunțam cetățenilor? Acesta era cu adevărat scopul emiterii unor asemenea ordine zise secrete".

Făcând paranteză, arăt că mulți șefi de partide din opoziție erau în posesia unor ordine sau dispoziții, considerate confidențiale, sau așa ceva, de guvernanți și nimeni nu a ridicat glasul împotriva lor. Ba mai mult s-a făcut caz de unele din

acestea în Parlament sau chiar în presa timpului. Ca atare Căpitanul citează acum afacerea Skoda, făcută public, în urma unor asemenea indiscreții. Și continuă interogatoriul:

"Acum se face caz de unele din aceste dispoziții, pe care le-am afișat. Este un pretext căutat pentru a-mi găsi acum încadrarea într-un text de lege...".

Mai amintesc că pe atunci unii oameni politici își aveau o adevărată rețea de informatori în unele ramuri ale aparatului de Stat. Nu numai ei ci și oculta, prin Elena Lupescu, își avea o rețea de informatori. Ea organizase interceptarea convorbirilor telefonice, la poștă sau telefoane și în multe alte ramuri ale aparatului de Stat. (Vezi "Fapte din umbră" vol.III, pag. 86, din care am mai făcut citare).

Citez în continuare, din interogatoriu:

"Pentru că ne-am opus atrocităților și metodelor teroriste, în trecutele alegeri, am inițiat în toamna trecută, o înțelegere cu unele partide politice. Am făcut-o cu scopul de a supraveghea ca alegerile acelea din decembrie 1937 să nu mai cunoască samavolnicii, abuzuri și furturi de voturi. Documentul l-am încheiat cu domnul Maniu, președintele Partidului Național-Țărănesc, cu domnul Gh. Brătianu, șeful altui partid, la care au mai aderat și alți oameni politici ca C. Argetoianu și chiar partidul evreiesc, prin Filderman. Efectul unei asemenea înțelegeri s-a cunoscut. Aceste alegeri au fost cu cele mai puține ilegalități, furt de voturi etc., din partea coaliției guvernamentale. Un caz fără precedent la noi.

Aceasta este marea conduită morală, pe care am inițiat-o în politica românească. Am fost criticați pentru aceasta. Oare ar fi fost mai bine dacă lăsam să se dea frâu liber abuzurilor, să se folosească Armata, pentru a împiedica cetățeanul să-și exprime dreptul lui la vot așa cum îi dicta conștiința ?

Iată care a fost ținuta noastră morală".

- Într-un târziu, președintele cere a se declara ședința secretă, fiindcă urmează a se examina capătul de acuzare cu privire la legăturile sale cu o putere străină. Sala se evacuează de public, rămânând numai completul, procurorul, acuzatul și avocații. Mi-aduc aminte că președintele rămâne surprins când observă numărul mare de avocați, ce rămân în sală. N-a avut încotro și s-a supus prevederilor legale. Așa se face că am fost de față și la episodul acesta al acuzării aduse, respectiv la interogatoriul luat pe această temă, în ședință secretă.

Rămași singuri, Căpitanul ține să facă precizarea clară că n-a avut nici o legătură cu nici un om politic, reprezentând vreo putere străină. Și fiindcă aluzia din actul de acuzare, era vădită, cu referire la Hitler, Căpitanul a declarat următoarele:

"Am fost invitat ca șef al Mișcării Legionare, să particip la diferite congrese ale Partidului Național-Socialist german. Niciodată n-am răspuns unei asemenea invitații și nici delegați n-am trimis. În schimb au fost oameni politici români, ca domnul Goga și Gh. Brătianu și alții care s-au prezentat la astfel de congrese. Ba unii au și avut întrevederi cu el.

De unde se trage concluzia că aș fi avut legături cu acest om politic german ?

Nu m-am dus să vorbesc cu el, pentru că nu voiam să apar în fața lui "așa", și arată cu mâna stângă lungimea degetului mic de la mână, iar el să apară "așa", și arată lungimea mâinii în întregime. "Dacă ar fi fost să am o convorbire cu el aș fi căutat să mă prezint pe picior de egalitate, fiindcă aș fi reprezentat Neamul românesc, considerat egal cu cel german"... "Deci nu m-am dus și nici n-am trimis

pe cineva acolo. Îmi pun întrebarea, de unde o asemenea relație, care mi se pune în sarcină ? Ba mai mult. Acțiunea, pe care am început-o noi, ca mișcarea studențească, este cu mult anterioară celeia pornită de Hitler în Germania. În 1922, când mișcările studențești ating apogeul lor în România, despre Hitler încă nu se auzise în Germania.

Cauzele care au generat formarea Fenomenului Legionar, sunt specifice nouă românilor. Ele nu pot fi găsite la alt popor. Secole de-a rândul, rămânând sub influența ocupației otomane și a Fanarului, poporul român a dobândit anumite tare sufletești. Cu acestea ne-am pomenit și în secolul trecut, când devenim un popor liber, cu un Stat independent. Termenul de bacșiș, era în vorbirea noastră ca ceva obișnuit. Intervenționismul, pentru a obține un folos material în dauna intereselor Statului, era ceva normal în lumea românească.

Această societate românească balcanizată, sub influența bizantină, cu moravurile ei, necunoscute în restul Europei, îmbracă forma statală cea mai occidentală. Forma era avansată în rând cu țările Europei, însă fondul rămăsese același, cu carențele și deficiențele lui. Această deosebire se observă în tot ce facem, ce gândim și ce acționăm noi. Era forma fără fond, menționată și în literatura noastră, cum prea bine știm.

În viața politică românească se creează omul specific meleagurilor noastre, "politicianul". Corupția, intervenționismul, afacerismul sunt elemente caracteristice ale acestui tip de om. El se lansează în politica românească, își creează baza materială, cu ajutorul căreia se impune în societate. Cu aceste moravuri treceam de la o generație la alta.

Ne vedem cu visuri de veacuri împlinite: Unirea cea Mare a tuturor românilor. Moravurile rămân aceleași. Ceva mai mult: îmbrăcăm cea mai occidentală Constituție din Europa. Aveam forma îndeplinită, dar carențele și tarele rămâneseră în continuare. Elementul român se simte străin în propria țară. Îi sunt acaparate bogățiile, este spoliat de bunurile sale, în vreme ce străinii și înstrăinații jubilau. Acestea sunt realități specifice nouă, românilor, care au generat formarea fenomenului legionar.

Și la acestea se mai adaugă o altă cauză: pericolul bolșevic. Ne desparte de acela doar cursul unei ape. Atât. Tineretul României a sesizat această primejdie și a înălțat steagul tricolor al luptei naționale împotriva comunismului ateu și distructiv al vechii civilizații. Acest tineret și-a găsit suportul său în lupta în care s-a angajat, în perceptele creștinismului. Aici își are sprijin Mișcarea Legionară opusă ateismului comunist și materialismului egoist ca și cel individualist.

Acestea ne sunt realitățile de la care am pornit la luptă.

Nimic din toate acestea nu găsim la național - socialismul german al lui Hitler. El își are alte cauze. Poporul german își are realitățile lui, care ne sunt străine nouă românilor.

Avem un singur punct comun: lupta împotriva comunismului. Dar în vreme ce noi privim această luptă sub unghiul spiritualității creștine, Hitler a avut în vedere mai mult sau exclusiv aspectul material, economic al problemei. Germanii național - socialiști nu înțeleg sensul spiritualității creștine și al misticismului legionar. Sunt străini de așa ceva.

Iată elemente care ne duc la deosebiri de fond între noi și Hitler. Cu fiecare zi care trece se observă această deosebire. Noi am sesizat-o încă din 1933 și am înțeles să ne distanțăm, mergând pe drumul nostru propriu. În 1933, în tabăra de la Casa Verde din Bucureștii Noi, s-a prezentat la mine Ștefan Tătărăscu, cu propunerea de a forma împreună Partidul Național-Socialist român, după modelul german. L-am respins categoric, fiindcă noi n-avem nimic comun cu germanii în materie de politică. Așa am rămas de atunci și până astăzi. Aceasta ne este linia politicii noastre. Ca români nu puteam alege altă cale.

Germanii, de la noi din țară, constituie o problemă a tuturor străinilor stabiliți pe teritoriul locuit de români. Nu înțelegem a le acorda alte drepturi în plus față de restul românilor, ca și a altor cetățeni de pe teritoriul țării noastre. Exprim această poziție a noastră, ca să se cunoască faptul că ne deosebim de Hitler în probleme de fond.

În alegerile din decembrie trecut, partidul german din România, deci în relații strânse cu Hitler, încheie cartel electoral cu guvernul format de partidul liberal, nu cu Mișcarea Legionară. Acestea sunt datele politice ale problemei.

S-a afirmat că suntem finanțați de peste hotare. Totul este o mistificare. Nu am primit nimic niciodată din partea cuiva. Sursa de venituri o reprezentam numai noi înșine. Fiecare membru al Mișcării Legionare își avea aportul său prin depunerea unei cotizații, pe care o da la sfârșitul săptămânii, când aveau loc ședințele de pregătire.

De când în rândurile noastre l-am avut pe generalul Cantacuzino, am stabilit ca el, personal, să țină evidența încasărilor cotizațiilor și a altor venituri, provenite din activități proprii. El a fost de o corectitudine sufletească ireproșabilă și în materie bănească. A fost fără egal și în această direcție. Într-o circulară emisă de el scrie:

"Rog puneți-vă la curent cu datoriile din iconițe, broșuri, cotizații etc. și gândiți-vă că dacă fiecare membru ar plăti 5 lei lunar, egal 60 lei anual la 50.000 de membri ar face 3.000.000 lei anual, ceea ce ar acoperi toate cheltuielile noastre, de vreme ce noi nu facem nici lux, nici risipă". Și în continuare Căpitanul argumentează: "La alegerile din decembrie 1937, numărul membrilor cotizanți era cu mult mai mare, astfel că și cotizațiile creșteau și drept urmare și veniturile noastre. Acțiunea fierului vechi, pe care inițiasem a-l colecta noi, era încă o sursă de venituri. Nu mai vorbesc de atâtea circulări adresate legionarilor și prietenilor noștri ca să ne ajute pentru acoperirea câtorva cheltuieli inerente cu ocazia unor alegeri generale. Toate au fost date publicității și sunt de notorietate publică. Numai cine-i de rea credință mai poate pune la îndoială aspecte legate de banii necesari acoperirii cheltuielilor noastre.

Iată cum ne realizam veniturile și cum ne contabilizam cheltuielile. Mai era necesar o subvenționare din partea cuiva ? Evident că nu".

Tot în legătură cu evitarea oricăror raporturi ale sale cu germanii a mai arătat că atunci când s-a pus problema cumpărării unei mașini s-a ales firma franceză Renault. S-au evitat firme germane sau italiene, tocmai pentru a nu se interpreta ceva relații cu aceste țări cu o ideologie parțial alături cu Mișcarea Legionară. În vremea aceea Franța era guvernată de Frontul Popular, condus de Leon Blum.

În privința zisului material compromițător, găsit la perchezițiile operate în țară, la diverși membri ai noștri, Căpitanul a arătat că:

"Nici un copil nu poate crede că se pot da lovituri de Stat cu arme de vânătoare sau cu numărul de revolvere, de care se face vorbire sau, și mai mult, cu arme din panoplie de salon. Printre materialul găsit la sediu, material constând din armament, cum spune actul de acuzare și care ar fi demonstrat dotarea noastră pentru pretinse lovituri de Stat, se găsesc numai armele din panoplia generalului Cantacuzino. Cum se știe el mi-a lăsat prin testament multe din bunurile sale materiale, printre care și acele arme din panoplia sa. Erau arme vechi neutilizabile, ținute la loc vizibil".

În încheiere, Căpitanul sublinează faptul că pe drumul parcurs a fost mânat numai de cele mai sublime sentimente pentru Neamul românesc. "M-am identificat cu aspirațiile sale".

Cam acestea au fost, în linii mari, declarațiile sale, date în cursul interogatoriului ce i s-a luat. Trecuse mai mult de ora nouă - zece seara, când se încheie acest interogator.

Atmosfera creată, în urma acestui interogator, a fost din cele mai favorabile. Nimeni din cei prezenți, nu mai credea în temeinicia capetelor de acuzare întocmite. Era un optimism general, pe care fiecare l-am transmis afară, îndată ce ne-am văzut în stradă, în contact cu cealaltă lume, care-și avea țintită privirea înspre clădirea Curții Marțiale.

Numai presa acea, controlată și supravegheată de cenzură, a comentat cu totul altfel. Ea a încercat să creeze impresia că "acuzatul" n-a reușit să înlăture "gravele" învinuiri ce i se aduc. Ziarele au comentat contrariul stărilor de fapte petrecute în această ședință, de după amiaza primei zile a procesului.

Din întrebările puse a doua zi de procuror, reținem una privitor la educația tineretului. Făcând aluzie la faptul că acesta își găsește un cadru potrivit în sânul organizației "Straja Țării", care poartă amprenta "Majestății. Sale", întreabă: "În ce calitate te-ai ocupat de educația tineretului, prin Frățiile de Cruce ?". Răspunsul a fost prompt și fără comentarii: "*În calitate de român !*". Cuvintele acestea, rostite cu fermitate în glas, l-a făcut pe procuror să nu mai insiste a cere alte lămuriri. A mai încercat să afle ceva în privința "armamentului". Și aici răspunsul a minimalizat importanța ce i se dăduse acestui "armament". "La un număr de o jumătate de milion de membri, cantitatea de armament este fără importanță". Cam aici se încheie interogatoriul și răspunsurile date la întrebările puse.

6. DEPOZIȚII DE MARTORI.

Din rândul acestora, pe care mi-i mai amintesc, sunt câțiva, care se numărau pe vremea aceea, printre personalitățile cele mai proeminente ale vieții politice și publice din România. Îi voi menționa în ordinea în care au compărut în fața instanței:

a) Martorul Iuliu Maniu. Era omul politic care incomoda cel mai mult factorii de conducere din România interbelică și chiar după aceea, până la sfârșitul vieții sale.

Cu un trecut fără reproș, se număra printre fruntașii Partidului Național din Transilvania, care a jucat un rol de prim ordin la înfăptuirea Unirii din 1 decembrie 1918. A avut de luptat, după aceea cu "politicianul", caricatura omului politic din România Mare. Sunt cunoscute luările de poziție împotriva unor stări de lucruri, îndeosebi după venirea lui Carol ca rege în țară. Uneori își manifesta supărarea, retrăgându-se în satul său -Bădăcin- de unde revenea cu forțe noi. Se angaja să lupte retoric la tribuna Parlamentului, sau la întruniri, cu adversarii săi. Aceștia aveau teamă de el și nu numai ei, ci și regele însuși, care căuta să nu intre în conflict cu el.

Conducerea politică a țării privea cu îngrijorare atitudinea fermă și neconciliantă avută de Iuliu Maniu, mai cu seamă după suprimarea Constituției din 1923, prin instaurarea dictaturii regale. El refuză să fie consilier regal, în opunere cu aproape unanimitatea celorlalți foști prim-miniștri, care au acceptat această funcție.

Pentru toate acestea, prezența lui ca martor în acest important proces era considerată ca o sfidare adusă regimului dictatorial al regelui și a omului său, Armand Călinescu.

După ce-i strigă numele, toată sala întoarce capul spre ușa din fund, spre a-l vedea pe omul, care reprezenta curajul politic și intransigența. Cu statura-i cunoscută, pășește demn, încet. E îmbrăcat într-un costum închis, cu guler la cămașă și cravată de modă veche. Venea în fața instanței un aristocrat al timpului de ieri. Ajuns înaintea completului, președintele, după formalitatea identificării, îl invită să ia loc pe un scaun. El, însă rămâne în picioare, poziție în care răspunde întrebărilor ce-i sunt puse. Întrebările îi sunt adresate direct de către Căpitan. Cât a durat? Ceasuri întregi, până noaptea târziu. Pentru ce a luat contact cu Corneliu Codreanu?, iată o întrebare. Răspunsul său nu întârzie să vină: "Fiindcă eram convins de patriotismul său. Fiindcă voia binele țării, ca oricare alt om politic cu răspundere". Martorul subliniază că i-a căutat compania, pentru că a aflat în omul acesta "un adevărat caracter, cum nu se prea găsește în lumea noastră politică. M-am convins de sinceritatea sa în ce privește obiectivele sale politice. Din convorbirile avute cu domnia sa m-am convins că acesta nu urmărea preluarea puterii prin vreo lovitură de Stat. Terenul luptei lui era cel parlamentar. I-am urmărit evoluția sa și am rămas cu convingerea certă că numai pe cale democratică înțelegea să se afirme în viața politică românească. Contactele personale le-am avut, în special, în ultimul an de zile. Am găsit în persoana sa omul de atitudine, care se zbate să îndrepte moravurile noastre politice. Pentru aceasta m-am apropiat de acest om. În Corneliu Codreanu am găsit persoana care s-a alăturat celor ce luaseră atitudine față de camarila Palatului". Cuvântul "camarilă" era pronunțat de gura lui Iuliu Maniu, în mod public și-l aud pentru prima dată, cuvânt care până atunci era tabu. Lumea din sală, când îl aude pronunțând, îl aprobă murmurând, fiindcă vorbește răspicat, fără înconjur.

În continuare Iuliu Maniu mărturisește că pentru astfel de motive a încheiat cu el acea înțelegere, înaintea campaniei electorale din toamna lui 1937. Rezultatul s-a văzut, fiindcă nu s-au mai săvârșit furturi de voturi și atâtea ilegalități. Aparent era în divergență pe chestia democrației. Dar, spune martorul "eu o vedeam în felul meu, dânsul în felul său. Mai presus de toate acestea m-am convins de un adevăr incontestabil: dragostea nelimitată a sa față de țară". Martorul își arată admirația sa pentru pregătirea pe care acuzatul o făcea tineretului din România. "În loc ca acest

tineret să-și piardă timpul în petreceri deșarte, dânsul i-a dat o îndrumare sănătoasă, cultivându-i munca în slujba binelui obștesc". Pe deasupra deosebirile de opinii existente între cei doi, martorul ține să sublinieze "patriotismul sincer și dezinteresat al omului, care acum se află în acea boxă. Scopul final al lui era prosperitatea și creșterea prestigiului României. Pentru toate aceste motive m-am apropiat de acest om".

Căpitanul îi pune o ultimă întrebare: "Mă crede capabil de trădare ?" la care martorul, tresare și într-o replică scurtă, dar convinsă declară: "Este de neconceput pentru o asemenea personalitate".

După terminarea depoziției, mai bine de o oră, martorul și-a revăzut depoziția, pe care a citit-o și corectat-o cuvânt cu cuvânt.

La plecare se îndreptă spre boxă și-i strânse mâna Căpitanului, care-i mulțumește pentru prezență și depoziția făcută. Completul de judecată rămâne stingherit, ca și procurorul. Ziariștii fac fețe-fețe.

E îndeobște cunoscut că depoziția se consemnează prin intermediul președintelui, care formulează întrebarea și răspunsul dat, după care tot el dictează grefierului textul. Nu tot ce a vorbit Maniu s-a consemnat, adică până la ultima formulare sau expresie.

Ca și la intrarea sa în sală, publicul îl conduce cu privirea pe omul politic, considerat atunci a fi cel mai intratabil în probleme de conduită morală în viața noastră publică.

b) Martorul general Ion Antonescu. Când pomenești numele acestui om gândul te duce la Armata română. Cele două noțiuni sunt inseparabile una de alta.

Era cunoscut și apreciat ca militar, încă din timpul primului război modial, când, în calitate de căpitan și apoi de maior, la Marele Cartier General al teatrelor de operațiuni, s-a remarcat prin calitățile sale de statmajorist. Era sever în măsurile luate, din care cauză unii militari, comandanți de mari unități, însuși generalul Averescu, își arătau nemulțumirea lor, în unele cercuri. A făcut o carieră militară, remarcându-se prin competența și asprimea sa ca militar. Unde era numit, inspira teamă în rândurile subalternilor, stimă și respect în al colaboratorilor. Cu studii de specialitate, el era apreciat încă de acolo, din Franța, unde își făcuse pregătirea de specialitate.

Era inflexibil în probleme de conduită morală, de cinste și corectitudine și cu simțul datoriei cultivat la maximum. Severitatea sa în armată i-a atras porecla de "câinele roșu", dat fiindcă părul îi era puțin blond, precum și pentru severitatea în ordinele date.

Cu cât urca în grad cu atât devinea mai cunoscut, mai apreciat nu numai în armată, ci și de către cercurile politice. Făcea ordine pe unde trecea la comanda Marilor Unități. Mi-aduc aminte de măsurile luate în calitatea sa de Comandant al Corpului III Armată. Cei ce manipulau gestiuni, îi știau de frică. Cerea ca soldaților să li se acorde drepturile cuvenite, fiindcă numai astfel li se putea cere îndeplinirea obligațiilor. Astfel de comportări i se notau elogios.

Începe a fi cunoscut și pe plan politic, după venirea pe tron a lui Carol al II-lea. El nu era omul care să-și plece capul în fața unor cercuri ale camarilei, de care se tot lovea. Când voia să facă ceva bun, se lovea acolo sus de acei corifei ai Palatului, civili sau militari. Totuși când era vorba de armată, nimeni nu-i putea

contesta competența și mai ales credința și patriotismul. Când s-a pus problema reorganizării Armatei, toți s-au gândit la el, inclusiv regele. În felul acesta începe a fi solicitat.

El însuși căuta să găsească oameni pe măsura părerilor sale. Așa se face că-l cunoaște pe Căpitan, spre disperarea ocultei Palatului și a politicienilor, ce-i jucau în struna acesteia.

Când se află că va fi martor, în acest proces și mai cu seamă că a și răspuns "prezent", faptul a dus la alarmarea adversarilor noștri care înscenaseră un asemenea proces. Prezența lui acolo, împreună cu aceea a lui Iuliu Maniu a dat de gândit tuturor, începând de la Armand Călinescu și până la rege.

Pronunțându-i-se numele în calitate de martor, lumea întoarce capul înspre acea ușă din spate, cum făcuse și pentru Maniu.

Îmbrăcat civil, cu prestanță în ținută, un omuleț în vârstă de până-n 60 de ani, pășește grav, rar și apăsat - milităreste, îndreptându-se către masa judecătorilor. Aceștia toți, ca la un semn, sau comandă, se scoală în picioare, salutându-l, cu respectul datorat calității de militar ce o are, ținându-se cont și de faptul că fusese șef al Statului Major și Ministru de Război.

Președintele îi oferă și lui un scaun, dar refuză ca și Iuliu Maniu, rămânând în picioare și-n așteptare.

Întrebările i le pune tot Căpitanul. Începe depoziția prin a arăta împrejurările în care l-a cunoscut pe Căpitan și a spune clar: La Predeal unde s-au întâlnit și au vorbit de mai multe ori. El afirmă că: "I-am căutat compania acestei persoane, fiindcă auzisem numai lucruri frumoase și lăudabile. M-am convins că omul acesta este corect și de mare nădejde pentru țara noastră. Era preocupat numai de bunul mers al Țării. Nimic altceva nu-l preocupa, mai mult, decât cum să facă să înlăture corupția și abdicările de la ținuta morală a lumii politice românești. M-am convins de bunele sale intenții în ce privește politica românească".

La întrebarea pusă dacă avea intenția de a prelua puterea politică prin violență, răspunsul său a fost categoric: "Din câte îl cunosc nu-l cred în stare de așa ceva". S-a reținut să spună ceva în plus, invocând calitatea sa de militar, care nu-i îngăduie a vorbi mai mult pe o temă cu caracter politic. Confirmă faptul că acuzatul i-a cerut sfatul și l-a întrebat ce să facă cu armele din panoplia generalului Cantacuzino. Martorul a răspuns că l-a sfătuit să le predea muzeului militar.

Ultima întrebare suna astfel: "Mă crede capabil de trădare?", la care martorul răspunde prompt, tăios, sec, arogant, cum îi era felul și oarecum iritat: "Generalul Antonescu nu stă de vorbă cu trădătorii !". Este știut că atunci când voia să-și scoată în evidență persoana sa, vorbea la persoana a treia, așa cum a făcut acum.

Cu aceasta ia sfârșit depoziția acestui martor, spre ușurarea procurorului, a ziariștilor și satisfacția publicului ca și a Căpitanului. Când se întoarce spre plecare, se îndreaptă către Căpitan și-i strânge mâna prelung, gest făcut și de Iuliu Maniu, cum am arătat.

Astfel se consumă încă un moment din dezbaterile acestui mare proces. Era o piesă importantă acest martor, care face să atârne balanța în favoarea Căpitanului, fiindcă ducea către o soluționare justă a cauzei și înlăturarea actului de acuzare.

c) Alte depoziții de martori. Din numărul de persoane, perindate prin fața instanței, ca martori, mai țin minte următoarele:

- Mihail Manoilescu, om politic, profesor universitar și publicist prea bine cunoscut în țară și peste graniță. Era reprezentantul concepției corporatiste în materie de organizarea societății omenești. Scotea și o revistă, pe tema aceasta, dacă nu greșesc "Lumea nouă", în care dezbătea teoria corporatismului ca formă de viitor a lumii. Un conferențiar de talie europeană, invitat să țină conferințe cu acest subiect nu numai în țara noastră ci și peste frontieră, era o personalitate ce se afirmase în toate cercurile politice și economice. Fusese un sprijinitor al reîntoarcerii lui Carol în țară. Deci Manoilescu era o personalitate bine apreciată în lumea românească.

Când își face intrarea în sala de judecată cu fizicul său înalt, prezentabil, îmbrăcat cu un costum închis, s-a și impus în fața instanței ca și a publicului. Întrebările puse de către Căpitan sunt cam aceleași puse și predecesorilor săi. Declară că a urmărit evoluția Mișcării Legionare, sub conducerea acuzatului. Într-un anumit punct era de acord cu concepția și ideile acestuia, în ce privește transformarea societății românești. L-a cunoscut pe acuzat, cu care a avut mai multe convorbiri în legătură cu evoluția lumii contemporane. A stat de vorbă cu el fiindcă era convins de sentimentele sale românești și de patriotismul său. "M-am alăturat ideilor lui fiindcă voia să creeze un tip de om nou, cu care să contribuie la o mutație pe verticală a României. I-am admirat consecvența și patriotismul". La un moment dat președintele, văzând cum își susține părerile, îl întrerupe cu invitația ca astfel de opinii să și le rezerve pentru viitoare conferințe de ținut peste granițe. Ceea ce nu îndrăznise s-o facă cu Maniu și generalul Antonescu, o face cu Manoilescu.

La plecare și Manoilescu se îndreaptă spre Căpitan căruia îi strânge mâna cu deosebită căldură. Observ o înseninare pe fața Căpitanului, când are loc această scenă.

- Nichifor Crainic. Toată lumea îl știa pe teologul, profesorul de mistică de la Facultatea de Teologie, pe ziaristul, directorul ziarului "Calendarul" și publicistul conducător al revistei "Gândirea", îndrumătorul curentului literar, filozofic "gândirismul" de la noi.

Erau încă în memoria românilor articolele sale din "Calendarul", din care citez: "Țara regelui Wieder și a reginei Duduia", care a făcut atâta vâlvă în opinia publică românească, admirându-i curajul opiniilor. Scosese un volum cu articolele sale mai semnificative, volum intitulat "Puncte cardinale în haos". A fost persoana cea mai reprezentativă a Ortodoxiei, după Berdiaef, în ce privește "mistica creștină". Pentru toate aceste însușiri recunoscute, prezența lui este așteptată cu interes și vădită curiozitate de publicul din sală ca și de acuzatul din boxă, care-l propune ca martor.

La întrebările ce i-au fost puse de Căpitan, martorul a răspuns în esență următoarele. Redau întocmai răspunsurile sale.

"Ca ziarist, publicist și profesor, care vorbeam de la catedră studenților, nu puteam rămâne indiferent la orientările, frământările și aspirațiile acestuia. Printre acestea am îngăduit a se publica unele articole cu teme privitoare la Mișcarea Legionară, cunoscute deja, ca "Ce vrea Garda de Fier" și altele sau reportaje în legătură cu activitatea tineretului încadrat în această formațiune politică. Eram obligat să țin la curent opinia publică cu orientările și aspirațiile tineretului din țara noastră. Am vorbit de mai multe ori cu acuzatul. M-am convins de patriotismul său, de bunele sale intenții pentru Neamul românesc".

La întrebarea ce i s-a formulat: "Mă crede capabil de trădare?" martorul a dat următorul răspuns: "Credeam că mi se pune o întrebare mai serioasă !".

Cu acestea se încheie și depoziția lui Nichifor Crainic. La întoarcere se îndreaptă și el spre Căpitan căruia îi strânge mâna cu multă afecțiune. Căpitanul îi mulțumește, după cum se observă pe fața sa.

- ***Colonel Polihroniade.*** A fost director al Artileriei în Ministerul Apărării Naționale. Face o depoziție favorabilă Căpitanului și Mișcării Legionare, astfel cum aceasta s-a reflectat asupra eului său.

I s-a pus întrebarea cu privire la fondurile de care dispunea Mișcarea. Fiindcă era un cunoscător al acesteia răspunsul lui a fost de un realism propriu tuturor. El a ținut să precizeze cu o expresie care grăiește de la sine: "sărăcie românească", cu alte cuvinte că ne descurcam numai cu mijloacele proprii, pe care puteam conta. Nimic altceva. Ca și ceilalți strânge mâna Căpitanului la terminarea depoziției sale.

- ***Preot Ion Moța.*** Avocatul Iacobescu îl întreabă, dacă știe că Mișcarea Legionară a lucrat subversiv, ocult, cu țeluri nepermise, în final urmărind a da lovituri de stat. Martorul, declară opinia sa: "Am avut o părere foarte bună. Legionarii construiau biserici și alte lucruri de interes general. Acțiunea Mișcării avea drept scop trezirea Neamului nostru, cu precizarea că în ce privește fondurile de care dispuneau, ele se constituiau din contribuția fiecăruia, chiar cei nevoiași își aveau obolul lor".

- ***Profesorul Traian Brăileanu.*** Era cunoscută activitatea sa pentru trezirea conștiinței naționale a românilor bucovineni, încă dinainte de Unirea cea Mare. Scotea revista "Însemnări sociologice" la Cernăuți. Avocatul Iacobescu îl întreabă dacă poate răspunde ceva cu privire la Mișcare, dacă a cunoscut-o și ce anume reprezenta ea în România. Martorul, în calitatea sa de profesor universitar, declară că a fost la curent cu evoluția curentului naționalist din țara noastră. L-a cunoscut personal pe Căpitan și implicit Mișcarea Legionară. A fost senator legionar, în care calitate a participat la diferite ședințe.

Astfel el amintește de ședința când s-a pus problema intrării în alegeri. Martorul își aduce aminte că atunci când s-a pus această problemă Căpitanul a intervenit, argumentând că trebuia să participăm, fiindcă este momentul să înlăturăm obiecțiunea ce ni se aduce, că organizația ar fi clandestină și că ar urmări scopuri străine de obiectivele sale, ca răsturnarea ordinii în Stat, lovituri de Stat și multe alte asemenea insinuări. Martorul declară că știe cum Căpitanul a insistat că trebuie să intrăm în alegeri, să ne desfășurăm activitatea numai la lumina zilei, în cadrul strict al legii, ca oricare alt partid, ce-și duce activitatea în mod normal. La întrebarea pusă cu privire la mijloacele noastre bănești, martorul declară: "Am cunoștință că membrii organizației erau datori să cotizeze cu o sumă după puterile fiecăruia". În continuare mai declară că "după convorbirile avute cu domnul Codreanu, acesta nu mi-a lăsat impresia că se grăbește să vie la putere". Când îl întreabă dacă-l crede capabil de trădare, el răspunde: "După câte îl cunosc, atât pe el cât și Mișcarea Legionară, sunt convins că nu pot fi acuzați de acțiune contra națiunii românești".

- ***Profesorul Eugen Chirneagă,*** declară cele de mai jos: "Înainte vreme, cât timp am fost în străinătate, nefiind bine informat aveam impresia că domnul Codreanu este un criminal, iar Mișcarea Legionară tot așa. L-am cunoscut la

Carmen-Sylva, ocazie care mi-a schimbat complet părerea. Niciodată Mișcarea Legionară n-a urmărit să vină la putere prin lovituri de Stat. Cei mai buni studenți i-am avut din rândul legionarilor, aceasta datorită educației, pe care o primeau de la domnul Codreanu". În ceea ce privește acuzația de trădare răspunsul martorului a fost categoric: "Nu. Absolut nu ".

- ***Martorul profesorul universitar Sextil Pușcariu,*** începe prin a face precizarea că "cei mai buni elevi ai mei au fost legionarii. M-am apropiat de domnul Codreanu datorită religiozității sale profunde și iubirii sale de țară". În ce privește așa zisul pericol pe care l-ar constitui Mișcarea pentru siguranța statului, martorul afirmă că această Mișcare era îndreptată contra abuzului nu a statului. În depoziția sa a fost categoric în direcția aceasta.

- ***Martorul general Petrovicescu Ion.*** Arată că a fost reprezentantul acuzării în procesul din 1934. Dă amănunte în legătură cu dezbaterile acestui proces. Afirmă că nu-l mai văzuse până atunci pe Căpitan, când s-a prezentat instanței, înainte de începerea judecării, în fond a cauzei. După convorbirile avute cu Căpitanul, în tot cursul acelui proces, s-a convins că nu era un om care să lucreze subversiv și nici Mișcarea sa. El face remarca următoare: "Din moment ce chioșcurile și librăriile erau pline cu cărțile și broșurile, ca și de ziarele scoase de această Mișcare, nu se poate pune problema unei acțiuni subversive. În sensul acesta mi-am dezvoltat rechizitoriul în acel proces din 1934, cerând achitarea sa și a celorlalți acuzați. M-aș bucura să știu că și azi s-ar pronunța achitarea sa". În ce privește acuzația de trădare răspunde că nu era capabil de o așa faptă. E ceva de neconceput în modul său de a vedea lucrurile, în concepția sa ca șef al unei asemenea mișcări naționale.

- ***Martorul Traian Herseni*** declară următoarele (redau fragmente din depoziția sa): "Ca scriitor și publicist am publicat "Mișcarea Legionară și muncitorimea", "Mișcarea Legionară și țărănimea". O parte din rezultatele obținute din vânzarea acestor lucrări o donam Legiunii. Sunt în Mișcare din 1936. Se strângeau cotizații săptămânale de la 1 leu până la 5 lei în raport cu posibilitățile fiecăruia. Unii dădeau și 100 lei. În vremea alegerilor, unii dintre noi renunțam la cinema și la alte cheltuieli, ca să donăm Legiunii bani". Cam acestea reținem din depoziția acestui martor.

- ***Un martor necunoscut.*** Este o persoană insignifiantă, căruia nu-i reținem numele. E un martor de ocazie propus de acuzare. Întrebarea procurorului se referă la faptul suprimării lui Stelescu. Ce știe despre faptul acesta? Acest martor declară că a auzit cum Căpitanul a dat ordin în această privință. A fost atât de puerilă declarația sa, încât nici președintele nu s-a putut reține să nu-i spună: "treci și semnează-ți depoziția. Ai auzit dumneata așa ceva !".

Fac mențiunea următoare, foarte semnificativă.

Toți martorii care au strâns mâna Căpitanului au fost și ei acuzați mai târziu, de săvârșirea faptului de "trădare" și condamnați la pedepse mari. Iuliu Maniu și Manoilescu au murit la Sighet în condiții groaznice, iar generalul Antonescu a fost împușcat. Crainic a îndurat suferințe grele în temnițe, iar după eliberare a murit, ca urmare a celor îndurate. La fel și colonelul Polihroniade. Iată cum au sfârșit românii care au aprobat și i s-au alăturat Căpitanului, în momentele grele prin care a trecut el, în timpul acelui proces cu "infamiile" ce i s-au pus în sarcină.

7. O RECOMANDARE FĂCUTĂ.

De fiecare dată când ieșeam de la ședințe, eram așteptat afară, așa cum am arătat. Îmi luam note amănunțite și difuzam prietenilor mersul procesului. Dormeam la vărul meu Mițoi, într-o cameră ce o locuia în demisolul bisericii ruse, din centrul Capitalei. În restul timpului, până la reluarea ședințelor, eram ocupat cu convorbirile pe care le întrețineam cu diferiți prieteni ce-i aveam și-mi ieșeau în cale. Unul din aceștia, cum am spus era și Constantin Popescu-Buzău, moș Costache, cum îi spuneam noi buzoienii. Luam masa împreună la un restaurant, din zona Curții Marțiale.

În prima zi a procesului, când mă întâlnesc cu moș Costache, cum am spus era de față cu el o persoană, pe care n-o mai reține ca nume, dar care-mi părea că avea un rol de conducere afară. Sunt solicitat să-i vorbesc Căpitanului. Mi-o cere moș Costache, care mă cunoștea destul de bine, în prezența amicului său, cu care luam masa. Îmi cere să-l întreb pe șeful Mișcării Legionare ce cuvânt de ordine dă pentru legionarii rămași afară, ce sfat sau recomandare poate transmite legionarilor, de acolo de unde se află. Îmi cerea aceasta, fiindcă se știa cine sunt și ce calitate am în Mișcare, calitate acordată de către Căpitan. Deci era o încredere totală ce-mi acordau.

Aceasta a fost sarcina primită, fiindcă de o sarcină era vorba. Mă așteptau cu răspunsul ce voi primi, pentru a-l cunoaște și a-l transmite mai departe.

Până atunci nimeni din legionari nu reușiseră să vorbească cu Căpitanul, de la arestarea sa. În puținul timp, ce l-a avut la dispoziție cu avocații săi, nu i se ivise prilejul să o facă, sau poate nimeni nu îndrăznise să-i pună o astfel de întrebare, sau poate considerau că nu este cazul să o facă.

În consecință, după primirea acestei sarcini, așteptam momentul potrivit. Convorbirea urma să aibă loc în văzul tuturor, a publicului din sală și a agenților siguranței, infiltrați, pe lângă faptul că jandarmul santinelă se afla lângă el în boxă.

În clipa când am apreciat că este cazul, în acea suspendare mi-am luat un dosar în mână și simulând că vom discuta probleme ale procesului, mă duc la el. Se știa faptul că eram unul din apărătorii săi. Răsfoind cu acel dosar, el făcând același lucru cu hârtiile ce le avea în față, îi spun cele ce ne interesa și-l rog să ne dea un cuvânt de ordine, o recomandare. Țin minte ca și acum, cum își mișca hârtiile sale și-mi vorbește așa:

"Suntem sub bombardament de artilerie inamic. În consecință toată lumea noastră să stea cu capul la pământ. Nici o mișcare. Acesta îmi este cuvântul de ordine. E clar?" " Lămurit, Căpitane !", îmi este răspunsul și mă retrag, fără să atrag atenția cuiva că am vorbit amândoi ceva deosebit.

Această recomandare, ce mi-a transmis-o, înainte de reînceperea ședinței mi s-a întipărit în minte și mi-a rămas ca o sarcină de onoare de a o transmite afară tuturor legionarilor, pe măsură ce-i întâlneam. Și așa am procedat.

Constantin Popescu-Buzău mă așepta, cu firească curiozitate, să afle ce anume a transmis Căpitanul. Era de față și cealaltă persoană. Le-am reprodus întocmai recomandarea făcută, să nu spun dispoziția dată. Din acel moment eram convins că spusele acestea se vor transmite în jos, în sus, în dreapta și în stânga. A doua zi pe Constantin Popescu-Buzău, l-au arestat de lângă mine, în timp ce luam

masa împreună. Avusese deci 24 de ore răgaz să transmită mai departe spusele și cuvântul de ordine dat de Căpitan, pe lângă faptul că persoana aceea rămăsese, deocamdată, liberă și asistase la arestare.

Vreme de luni de zile, mai bine de un an, până la concentrarea mea din septembrie 1939, după ce scăpasem de urmărirea siguranței, ce durase mai bine de o jumătate de an, am comunicat tuturor legionarilor întâlniți recomandarea aceasta a Căpitanului.

Vreau să subliniez grija purtată de Căpitan lumii legionare, prin acest cuvânt de ordine. El voia să cruțe Mișcarea de suferințe și pierderi. Voia să ne facă a înțelege că nu-i momentul să acționăm în nici un fel. Își dase perfect de bine seama de duritatea adversarilor ca și de planul lor de a ne distruge. Pentru aceasta se cuvenea să nu-i facem jocul. Să-l facem a lovi în gol, a nu-i ieși în cale, a ne crede slabi sau fără vlagă. Cu alte cuvinte, că nu era cazul să demonstrăm forța noastră. Regimul dispunea de un aparat polițienesc, ațâțat să ne lovească fără menajamente, fiind pornit până la a ne extermina fizic.

Căpitanul intuise aceasta, sesizase primejdia care ne amenința, fapt pentru care luase această primă recomandare.

Tot restul vieții am rămas cu acele cuvinte ale sale drept ghid orientativ pentru vremurile grele, prin care generația noastră a fost nevoită să treacă. Pentru aceasta am apreciat la cel mai înalt grad înțelepciunea și maturitatea dovedită de Căpitan, în clipele acelea de mare cumpănă pentru noi. Cu felul său de a percepe evenimentele, ceva care-i era caracteristic, el îmi dăduse acea îndrumare, pentru a o transmite mai departe lumii noastre.

Puteam oare să trecem sub tăcere sfatul dat de el, în momentul în care, aflat în boxă, păzit de jandarmii lui Armand Călinescu, a avut clarviziunea de a da un semnal de urmat de către toată lumea noastră ?

Evident că nu, și a trebuit să i ne conformăm.

- ***Mai subliniez faptul că*** mă duc pentru a doua oară la boxa Căpitanului și-l anunț: "Constantin Popescu-Buzău a fost arestat de lângă mine." Acest fapt este consemnat de Căpitan în memoriile sale, fără să-mi dea numele care-l anunțasem, din prudență pentru persoana mea. A rămas puțin derutat la știrea pe care i-am dat-o. La aflarea acestei știri, îl văd puțin încruntat. Era a treia oară când am vorbit cu el între patru ochi, în cursul procesului.

8. EXECUTANȚII UNUI PLAN.

Audierea martorilor a contribuit și ea la înseninarea atmosferei în favoarea acuzatului și a Mișcării Legionare. Martorii ascultați au avut aportul lor la înlăturarea capetelor de acuzare, din rechizitoriu. Ceea ce demonstrase Căpitanul, în interogatoriul său a fost confirmat de acei martori propuși și prezenți, despre a căror depoziție am făcut vorbire în paginile anterioare. Rând pe rând învinuirile aduse s-au împrăștiat în vânt ca puful de păpădie. Lumea era satisfăcută că se izbutise a se face lumină asupra unei cauze și a omului ce o reprezenta.

Singura învinuire, care mai rămăsese neelucidată complet fusese aceea de "trădare", bazată pe scrisoarea și pe hârtiile găsite la sediul Mișcării Legionare,

respectiv la domiciliul Căpitanului. Toți martorii au depus favorabil, fiecare în felul lui, cu privire la această zisă "trădare", însă nici unul nu putuse da vreo declarație în legătură cu actele încriminate.

Și iată că, în ultima zi a audierii martorilor, se produce senzaționalul acestui proces. Înainte de a vorbi vreun avocat, Căpitanul cere să i se dea cuvântul, pentru a face lămurirea cazului de trădare. Începe prin a aminti judecătorilor speranța pe care și-o pusese în ajutorul lui Dumnezeu că, până la încheierea dezbaterilor, va reuși să răstoarne afirmațiile din rechizitoriu, referitor la proveniența acelei scrisori, care este piesa de bază a acuzației de trădare.

Ce se întâmplase ?

Ne lămurește el însuși. În răstimpul acestor zile, prin avocații din sală, s-a izbutit a se afla enigma scrisorii. Se cunoaște cine este autorul ei, ce scop urmărea și dacă, el, acuzatul, are vreo tangență cu opiniile autorului acelor rânduri.

Ideile din scrisoare erau cuprinse în cartea scrisă de Rădulescu Thanir. Chiar în scrisoare fuseseră extrase cuvânt cu cuvânt unele pagini din cartea acelui autor. Cum de s-a ajuns la elucidarea enigmei? Un avocat Marinescu din Râmnicu Vâlcea prezent în sală, citind scrisoarea din dosar, găsită pe biroul acuzatului, constată că ea are două idei fundamentale:

1) ideea de "economie automată" și "îmbogățire mutuală", idei ce nu aparțin și nu au aparținut niciodată acuzatului;

2) ideea de "solidaritate economică".

Avocatul Marinescu își amintește că ideile din scrisoarea aceasta le-a citit în orașul său Râmnicu Vâlcea. În cursul dezbaterilor procesului, pleacă imediat la Râmnicu Vâlcea și acolo el găsește cartea, oferită lui de autor cu dedicație, scrisă cu mâna acestuia. Dedicația scrisă "manu propriu" este identică cu originalul scrisorii găsită la acuzat. Autorul scrisorii și al acestei cărți este un oarecare Rădulescu Thanir.

În situția aceasta avocații îl cer ca martor al apărării. Pentru orice eventualitate, această persoană este adusă la poarta Curții Marțiale, gata să depună mărturie. S-a prevăzut orice alternativă. Astfel, pentru mai multă siguranță, omul dă și o declarație autentică, prin care recunoaște că el este autorul acelei scrisori. În declarația sa el afirmă că astfel de scrisori a trimis multor oameni politici din România și din străinătate. A expediat scrisori lui Stalin, Hitler, Roosvelt, precum și unor oameni politici români, printre care și Căpitanului.

Cum știm, scrisoarea aceasta era singura piesă care ar fi demonstrat că acuzatul ar fi avut legătură cu un stat străin. Deci era piesa principală, singura care-l incrimina pe Căpitan.

Procurorul în cuvântul său, cere a se respinge solicitarea făcută, pentru audierea acestui martor, întrucât este tardivă. Susținerea aceasta a procurorului a produs o mare nemulțumire în publicul din sală. Pentru a calma spiritele, el sugerează că o astfel de probă să fie cerută instanței de recurs.

Instanța se retrage pentru deliberare, în vreme ce persoana propusă ca martor aștepta la ușă spre a fi audiată.

Aproape o oră a durat deliberarea. În sfârșit apare președintele, urmat de complet. Spre surpriza generală, președintele anunță hotărârea instanței: respingerea cererii apărării. Ia act de declarația prezentată, odată cu cererea făcută.

În final unește incidentul cu fondul. Este o consternare generală, când se aude o asemenea hotărâre. Pentru toți cei din sală, nu mai este nici un dubiu, în ce privește scopul urmărit de regim, prin înscenarea unui asemenea proces Căpitanului. În contra oricărei evidențe a adevărului, care nu putea fi decât unul, sesizând că i se poate răsturna întreaga mașinațiune, ce a culminat cu instrumentarea unui astfel de proces, oculta, în culise, acționează cât se poate de intens. Este ținută la curent, în fiecare moment, cu mersul dezbaterilor. De acolo din umbră, ea știa când și cum să intervină, ca nimic să nu-i fie dat peste cap, din ceea ce era regizat.

Că așa stau lucrurile nu mai era nici o îndoială pentru omul de bună credință, care pătrunsese în miezul lucrurilor, încă de la prima arestare a Căpitanului. De atunci toți ne așteptam la înăsprirea măsurilor, ce urmau a se lua împotriva noastră. Cu fiecare zi care trecea se urma o linie ascendentă în direcția stăvilirii fenomenului legionar, ducând până la exterminarea fizică a celor trecuți pe listele negre, ținute sub cheie în seifurile mai marilor zilei.

Dar preocuparea arzătoare a camarilei și a exponentului ei, Armand Călinescu, în ce privește evoluția procesului, o desprindem din însăși notele acestuia, scrise în chiar zilele acelea. Deși notele sunt scrise succint, totuși se pot trage concluzii clare ce se urmărea.

Astfel el scrie lapidar, cu privire la acuzat și proces:

"... Personalitatea: incult, cruzime, nici o activitate profesională. Cartea lui cu complotul de la 1923... Amenințarea, judecata și, pentru intimidare, să se tragă de vor fi dezordini..."

"Martorii: Maniu. Câți? Câte pledoarii? Ședințe secrete. Nu intervin..."

"Cred că tot intimidarea și forța sunt eficace. Am alertat poliția și jandarmeria..." (Vezi Magazin Istoric nr. 6/1977, pag. 60).

Că a persistat mai departe pe calea aceasta, o deducem tot din însemnările lui:

Audiență la Majestatea Sa, regele, 30 mai 1938.

"Câteva reflecții pe marginea procesului. Ce a urmărit ?" (procesul, desigur) și răpunsul și-l dă tot singur: "Îndepărtarea lui Codreanu. Discreditarea lui", și mai departe se întreabă: "Ce am făcut ?" și tot el își răspunde: "O campanie prealabilă care a reușit" (desigur prin presa, pe care o manevra). "Când s-a observat tendința de schimbare a atmosferei am introdus cenzura și am difuzat rechizitoriul". Și mai departe:

"Problema grea: Nu mai aveam personal chestiunea în mână. Era și adversarul care lucra". (Magazin Istoric nr. 6/1977, pag. 61).

Este evident amestecul camarilei în dezbaterea procesului.

Am dedus aceasta și din ultima hotărâre a instanței, după ce se vede pusă în fața unei totale nevinovății a Căpitanului. Fără îndoială că telefoanele au funcționat din plin în timpul cât completul s-a retrase pentru zisa "deliberare". Se retrăsese, doar pentru a primi instrucțiuni.

Camarila acționase, din plin pe lângă acești executanți ai unui plan, întocmit mai dinainte. Că așa a fost o dovedește și ultima parte a procesului.

Cu falsă solemnitate în glas, președintele, locotenent-colonelul Dumitru declară închise dezbaterile și dă cuvântul în fond. Mai întâi are cuvântul maiorul Ionescu, procurorul. Acesta a reiterat rechizitoriul.

Pentru după-amiaza acelei zile, se fixează cuvântul apărării și apoi ultimul cuvânt al acuzatului. Nimeni n-a sesizat o manevră a colonelului Dumitru. El cere apărării să stabilească cine anume va lua cuvântul. După o mică consfătuire, avocații stabilesc să vorbească câțiva și anume Ranetescu, Cosmovici, Lizeta Gheorghiu și încă unul sau doi, dacă reține bine. Președintele le notează numele.

Când vin la ora obișnuită pentru dezbateri, nu mi se mai permite să intru în curte și nici celorlalți avocați, în afara celor notați de președinte. E clar că se intenționa să nu mai fie de față lume multă în această ultimă zi. Zadarnic protestăm noi la poartă. Nici publicul nu a mai putut pătrunde, în afară de cei selectați de cerberii ministrului de interne. Familia doar și ici colo câte unul scăpat de supraveghere. Desigur că au fost prezenți agenții siguranței generale.

Am stat în jurul clădirii, în acea după-amiază, până către miezul nopții, când au luat sfârșit dezbaterile cu ultimul cuvânt al Căpitanului.

Când au ieșit avocații trecuți pe lista întocmită de președinte, am putut afla cum s-a desfășurat ultima zi a procesului. Avocații ne-au informat în amănunțime ce s-a întâmplat. Fiecare avocat și-a dezvoltat pledoaria sa, după un plan bine întocmit; fiecăruia revenindu-i o parte din totul cuprins în apărarea propriu-zisă.

La ultimul cuvânt, Căpitanul a excelat. Pe scurt, el și-a expus crezul care l-a animat de-a lungul întregii sale vieți. A fost ascultat cu deosebită atenție de toată lumea prezentă. El și-a făcut o adevărată mărturisire de credință, a tot ce a voit să realizeze pentru România.

Ni s-a spus că a fost magnific. Avocații au pus în joc tot talentul lor profesional, dar Căpitanul i-a depășit prin căldura sufletească aruncată în favoarea argumentelor aduse cauzei sale, cauzei Mișcării noastre. Toți cei de față au fost fascinați, de tot ce au auzit în acest ultim cuvânt al Căpitanului.

Ce folos toate acestea? S-a vorbit Istoriei, fiindcă judecătorii, instrumente oarbe și-au executat ordinul primit. Ei au pronunțat imediat sentința: condamnarea la 10 ani închisoare.

Condamnarea era doar un preludiu la ceea ce se va întâmpla peste mai puțin de 6 luni. Totul a căzut peste capetele noastre ca o pâclă grea, prevestitoare de alte și alte dureroase sacrificii ce se cereau generației căreia îi aparținea Căpitanul.

9. RECURSUL ȘI O ALTĂ RECOMANDARE.

Ceea ce s-a urmărit ca obiectiv este un fapt împlinit. Căpitanul rămâne mai departe în temniță, cu o a doua condamnare, acum de 10 ani.

Trebuie subliniat faptul că această osândă s-a pronunțat cu majoritate de voturi, nu cu unanimitatea judecătorilor.

Președintele Dumitru a ieșit din acest proces cu felicitări și poate avansat și cu unele avantaje, oferite discret. Din faptele pentru care Căpitanul fusese trimis în judecată, cea mai gravă era cea de trădare. Ea atârna ca o piatră de moară pe umerii lui. Pe aceasta o suporta cel mai greu.

Toate speranțele rămâneseră în a doua parte a procesului, care era recursul.

S-a declarat recurs cu încrederea în ideea de justiție, rămasă neștirbită până acum, așa cum credea toată lumea, chiar dacă ea, justiția, era militară.

M-am întors la treburile mele în Buzău, sub puternica impresie, pe care mi-au produs-o dezbaterile procesului, la care am participat, îndeosebi datorată probelor administrative, care au înlăturat învinuirile aduse Căpitanului. Ședința aceea secretă atinsese punctul culminant al dezvoltării crezului Mișcării Legionare. Atmosfera era favorabilă Căpitanului și lumea era convinsă acum că o mână invizibilă a lucrat din umbră pentru obținerea unei soluții, care să-l arunce, pe cel ce le sta în cale, în fundul adâncului.

Totuși multe nădejdi se legau de judecarea recursului. Era o licărire de lumină.

Știam și termenul de judecată la Înalta Curte de Justiție și Casație militară.

Mențin legătura cu Lizeta Gheorghiu, care la rândul ei mă ține la curent în faza de pregătire a recursului. Știam că ea se găsea în miezul lucrurilor, privind motivarea și dezvoltarea temeiniciei acestei căi de atac.

Între timp, am căutat să informez prietenii, pe cât mi-a fost posibil, asupra felului în care s-a desfășurat acest proces, a substraturilor sale și în special cu privire la recomandarea dată.

Eram hotărât să mă prezint și în recurs, așa cum făcusem și în fața instanței de fond.

În ziua și ora fixată pentru judecare, mă aflam deja acolo la Înalta Instanță. Mai nădăjduiam că poate-poate, va exista o conștiință, care nu va ceda presiunilor. Cu această încredere m-am dus la București. La prima oră, în dimineața termenului, mă găseam în sala de judecată. De astă dată nu observ nici o măsură suplimentară de pază, nici la poartă, nici în interiorul clădirii, ceea ce m-a surprins. Pe una din sălile de judecată, la loc vizibil, este afișată pe ușă, lista recursurilor din ziua respectivă, listă pe care figurează și numele Căpitanului.

Nu după multă vreme o văd pe Lizeta Gheorghiu. Era singură. Nici unul din ceilalți avocați nu mai este. E singură, deci. Ea mă lămurește că-i singura căreia i s-a permis să se ocupe de motivarea recursului, ceilalți colegi fiind împiedicați, unii fiind chiar internați în lagăre.

Până la intrarea completului de judecată, am putut vorbi, în voie, cu Lizeta Gheorghiu. I-am împărtășit speranța că poate-l văd pe recurent, deși știam că în recurs judecata se face numai pe bază de memorii. Totuși credeam că, în ipoteza admiterii lui, cauza s-ar fi putut reține și judeca în fond. Speranțe deșarte, însă.

Lizeta mă încunoștiințează de faptul că a vorbit cu Căpitanul, când a redactat motivele de recurs. Au făcut-o împreună. O întreb dacă nu cumva i-a transmis ceva pentru afară. Uitându-se în ochii mei Lizeta mă întreabă mai întâi dacă-i cunosc scrisul. La răspunsul meu afirmativ ea întoarce dosarul ei de lucru și mă face atent să privesc pe coperta interioară a lui. Cu emoție văd scrisul Căpitanului, care era cum știm puțin oval. Văd scris un cuvânt repetat de trei ori: "***Liniște, liniște, liniște!***". Textul acesta era scris cu creionul. După ce-l parcurg în mare grabă ea mă întreabă ca o completare: "Te-ai lămurit?". În adevăr, mă edificasem în această direcție, încă de la cealaltă recomandare ce-mi făcuse verbal, pe care, sub o altă formă, o văd acum și scrisă.

Intră completul de judecată, alcătuit din 5 generali, sau 7, dacă mi-aduc bine aminte. Toți erau magistrați de carieră. Președinte este generalul Turbatu.

Oricâtă căldură, pricepere, competență și insistență a pus în valoare Lizeta

Gheorghiu în pledoaria ei, pentru admiterea recursului, totul a fost inutil, zadarnic. Examinarea acelei declarații, dată de autorul scrisorii, piesa de bază a învinuirii faptului de trădare, n-a folosit la nimic. În fața ei, acel complet de judecată, organ suprem al Justiției militare, a ascultat-o impasiv. Erau simple stane de piatră, fără nici o crispare a feței, fără nici o dorință de a sluji zeița dreptății. Nimic din toate aceste atribute inerente unui om chemat să facă dreptate. Generalul Turbatu, care prezida, a ironizat-o pe Lizeta Gheorghiu de câteva ori, încercând s-o dezarmeze, s-o intimideze. Ea s-a zbătut ca o leoaică să demonstreze că instanța de fond n-a judecat cauza decât în mod superficial, ignorându-și rolul ce-i revenea de a pătrunde în fondul cauzei, spre a afla adevărul și numai adevărul. A demonstrat că a insistat să cunoască direct în ce a constat plăsmuirea unei piese acuzatoare recurentului. Instanța de fond, a pronunțat o hotărâre cu încălcarea tuturor normelor procedurale, soluția fiind casabilă din toate aceste puncte de vedere.

Nimic nu a folosit argumentele acestei apărătoare, fiindcă și instanța de recurs s-a aplecat în fața mai marilor zilei; recursul a fost respins fără prea multă deliberare.

A triumfat imixtiunea Palatului și a camarilei, care a făcut ce a vrut. De acum, condamnarea rămâne definitivă. S-a stins și ultima licărire de nădejde, ce mai persistase, către această instanță de recurs. Am plecat de acolo, cu imaginea celor scrise - un cuvânt repetat de trei ori - pe coperta acelui dosar, arătat de Lizeta Gheorghiu. Parcă și acum îl văd în fața ochilor.

După șapte ani - în 1945 - întors de pe front, sunt internat în lagărul de la Slobozia. Acolo o întâlnesc și pe Lizeta Gheorghiu, cu care am mai multe convorbiri. Printre cele discutate cu ea rețin următoarele:

Am întrebat-o ce a făcut cu coperta acelui dosar, pe care era scris acel cuvânt "liniște" repetat de trei ori. Răspunsul ei a fost următorul:

"Puțin după judecarea recursului, m-au vizitat în tribunal vreo doi legionari, pe care-i cunoșteam. Am fixat cu ei o întâlnire într-un parc, undeva spre Colentina. Acolo veniseră mai mulți, vreo cinci-șase legionari. Le-am arătat tuturor coperta cu scrisul Căpitanului. Am dedus că erau oameni ce aveau o anumită răspundere în rândurile legionarilor".

Acum, când scriu aceste pagini, infirm categoric afirmația făcută de Stănicel. Cu toate că încearcă să se creadă că acel cuvânt fusese trimis din închisoare, sub forma unei note de Căpitan în noiembrie 1938, el nu spune adevărul. Stănicel este tendențios. Scrisul este făcut, când Lizeta redacta recursul cu Căpitanul, la sfârșitul lunii mai 1938.

De asemenea, și d-na Lilica, soția Căpitanului spune un neadevăr. E scuzabil. La vârsta ei a putut fi ușor manipulată. La Râmnicul Sărat, Căpitanul a avut convorbiri cu doctorul Adrian Petrescu. Tot ce a putut transmite a fost numai verbal. Biletele nu scria Căpitanul, mai cu seamă de dincolo din închisoarea Râmnicu Sărat. În subiectul tratat "Destăinuirile doctorului Adrian Petrescu", am arătat ce a vorbit el cu Căpitanul. Doctorul era militar și atunci avea serviciul la Buzău.

Adevărul este numai acesta pe care îl dezvălui acum, în lucrarea de față.

CAPITOLUL XXIII

ÎN VÂLTOARE.

1. PRIGONIT.

Mă întorc acasă destul de abătut. Nu-mi venea a crede că se putea întâmpla ca justiția, așa militară cum era ea, să fie atât de servilă, atât de docilă. Nu aveam astâmpăr fiindcă, încă odată, eram convins de hotărârea cercurilor obscure de a-l avea pe Căpitan, undeva, sub cheie, în dosul gratiilor. Îl voiau la loc sigur și permanent în strictă supraveghere.

Pentru moment am decis să plec din oraș, undeva la munte, să pot sta singur, să-mi adun gândurile, să mă orientez bine asupra pasului ce aveam de făcut. Înainte de orice, zile în șir am informat pe toți cunoscuții ce-i aveam asupra desfășurării procesului, atât în fața instanței de fond cât și în recurs. Insistam să le subliniez asupra recomandărilor făcute de Căpitan atât verbal cât și sensul acelui cuvânt repetat de trei ori scris de el. Repet, pe plan local, oamenii aveau cunoștință de cuvântul de ordine dat. Eram sigur că și în București aceste recomandări, transmise de mine, încă din timpul procesului de fond, se difuzaseră pretutindeni.

Așadar, sosit în Buzău, am plecat la munte, în sus pe valea Slănicului. Aveam un prieten, pe învățătorul Ion Constantinescu din Vintilă-Vodă. El îmi pregătise o ședere la un schit în fundul muntelui, schit ce purta numele de "Găvanu". Purta acest nume fiindcă era situat într-un fund de munte înconjurat de jur-împrejur cu munți, întocmai ca un găvan. Aveam liniște, aer ozonat și ferit de orice activitate omenească, de viața trepidantă a orașului.

N-am stat multă vreme acolo, fiindcă am sesizat că cineva se tot învârtea prin jurul schitului. Acest cineva nu era din personalul acestui lăcaș. Se cunoștea că-i străin. Nu avea contact cu nimeni altul. De câteva ori, Constantinescu a venit să mă vadă și modul cum îmi desfășor programul.

Eram mulțumit într-un fel, însă persoana aceea mă neliniștea oarecum. Mă plimbam de unul singur prin pădure, bucurându-mă de frumusețea naturii, de liniștea aceea, pe care mi-o dorisem. În același timp sunt îngrijorat. Ceva îmi șoptea că trebuia să plec din părțile acelea. În adevăr am și plecat într-o seară, și-n zorii zilei următoare, am luat autobuzul spre Buzău. Mă reconfortasem puțin, dar un gând, o îngrijorare, pusese stăpânire pe mine. Presimțeam că ceva necazuri mă urmăresc.

De la autogară iau o trăsură. Parcurg străzile, salutând cunoscuții sau răspund la salutul altora. Totuși observ că ici-colo, lumea de pe stradă se cam uită curioasă la mine.

Sosit acasă, îndată ce intru în curte, mama mă întâmpină speriată. Din priviri îmi dau seama că ceva neplăcut s-a întâmplat în absența mea. Mama mă întâmpină

cu vorbele: "Fugi, mamă. Acum în zori au plecat de la noi, o mulțime de jandarmi, care te căutau. Erau tare mânioși că nu te-au găsit. Eu le-am spus că trebuie să vii din moment în moment".

Eram în plină zi. Lumea, vecinii vedeau totul și știau că fuseseră câțiva polițiști și jandarmi în curtea și casa noastră. Doar plecaseră în zori.

Primul lucru pe care-l fac, a fost să plec imediat. Mă duc la soră-mea cea mare. De acolo mă ascund la o vecină a ei. Eram de-acum în siguranță.

Din clipa aceea începe o altă etapă în viața mea. Intru în clandestinitate. Nu știam ce se întâmplase. Deocamdată mă feresc din calea urmăritorilor. Este perioada prigoanei, pe care o resimt, din ziua aceea. Spre seară vin din nou jandarmii, dar nu mă găsesc. Mama le-a spus că am venit, dar am plecat, unde, nu le poate spune, fiindcă nu știe încotro am luat-o.

În locul meu l-au arestat pe fratele meu Victor. Este cel mai mic dintre frați, care nu împlinise 17 ani. După câteva zile, este pus în libertate. Acolo l-au snopit în bătaie să declare unde anume am plecat. Când vine acasă, mama se sperie și mai mult, văzându-i starea în care fusese adus. Sunt informat că fuseseră arestați mulți buzoieni, iar în ce mă privește erau tare mânioși că nu putuseră pune mâna pe mine. Acolo, în arestul poliției, se aflase despre ce este vorba. De câteva zile, doi din fruntașii noștri, Alecu Cantacuzino și profesorul Vasile Cristescu, arestați mai dinainte și internați în spitalul din Brașov, evadaseră, din care cauză toată poliția și jandarmeria fusese pusă în stare de alertă. Primele locuri unde fugarii fuseseră căutați erau în munții Buzăului. Au și făcut legătura între plecarea mea în munți și fuga celor doi. Soarta a făcut ca fratele meu, Victor, să fie torturat acum, în anul 1938, și peste alți zece ani să aibă aceiași suferință, desigur cu mult mai mare, tot fiindcă alți urmăritori nu mă putuseră aresta, fiind fugar în aceiași munți.

Metoda practicată atunci de echipa de jandarmi, condusă de renumitul maior Dinulescu, era teroarea și cruzimea ce nu cunoștea măsură.

Multe luni de zile, am cunoscut viața de fugar. M-am ferit din calea urmăritorilor pe unde am putut, pe câmp, pe la diferite gazde, cunoscuți, prieteni, chiar rude, mai îndepărtate. Atunci m-am convins cât de mult a ținut lumea aceea a orașului la mine. Mi-am dat seama câtă solidaritate și-au arătat acei oameni față de mine, care mă ridicasem din mijlocul lor. Între timp, mi se alătură un alt amic, și el fugar. Este vorba despre Alexandru Murea. Amândoi ne împărțim necazul, cum putem și pe unde putem. Gazdele le alegeam eu, fiindcă el era originar de undeva dintr-o comună, tot de pe valea Slănicului. Legătura o făceam printr-o copilă de 15 ani, Marcela Cojocaru. Ea venea când și când și ne aducea cele de care aveam nevoie, mâncare îndeosebi. A dovedit curaj, prudență, noi având încredere în ea, știind-o de copilă, că era un suflet dăruit. Familia nu știa pe unde mă mut. Voiam s-o cruț de eventuale neplăceri. Am procedat bine așa, fiindcă de multe ori polițiștii și jandarmii îmbrăcați în civili, zi sau noapte, veneau și percheziționau casa.

Într-un târziu am apelat la un coleg, ceva mai mare decât mine, Ovidiu Ialomițeanu. Îl știam singur, necăsătorit. Locuia într-o cameră mare, boierească. La propunerea ce i-am făcut, el mi-a răspuns pozitiv. Și iată-ne sosiți la colegul Ovidiu Ialomițeanu. Nu putea fi bănuit că ne-ar fi putut ține ascunși, fiindcă nu făcea nici un fel de politică.

Luni de zile cât am stat aici, el ne-a ținut la curent cu tot ce se întâmpla în

oraș, în județ și în țară. Știam că Tribunalul era o sursă sigură de informații de pretutindeni. Ne aducea ziare și toate publicațiile ce apăreau pe vremea aceea. Ceasuri întregi discutam cu el probleme de natură poltică, chiar profesionale. Aveam o singură grijă, să nu ne depisteze careva, din clienții lui sau alte persoane care veneau pe la el. Camera, pe care el ne-o pusese la dispoziție era goală, transformată de el în magazie de lemne. Eram mulțumiți că ne găsiserăm aici un loc, fără riscuri prea mari, atât pentru el cât și pentru noi.

Prin Marcela Cojocaru facem și legătura cu persoana care la fel nu era bănuită în nici un fel de relații cu noi, legionarii. E vorba de un impiegat de mișcare pe numele lui Gheorghe Popescu. Fiindcă era funcționar la calea ferată, era cunoscut mai mult sub numele de Popescu cefere. El mergea des la București și acolo avea unele legături cu persoane pe care el mi le comunicase că sunt la curent cu mersul evenimentelor din țară. Cel dintâi lucru pe care i l-am comunicat acestui om a fost să-i repet recomandarea Căpitanului, de care am vorbit în paginile precedente. El ne-a asigurat că i-a pus la curent pe cei cu care vorbea de spusele mele. Ovidiu Ialomițeanu, cum am spus, ne ținea la curent cu tot ce afla și el. Una din măsurile drastice luate de ministerul de interne a fost aceea că se pedepseau foarte sever persoanele care țin în gazdă "indivizi" urmăriți de organele sale. Pedepsele erau destul de aspre. Erau exceptate rudele de gradul unu. În acest scop, se lucra de zor la întocmirea cărților de imobil. Era ceva nou, neauzit până atunci la noi. Așadar supravegherea era din ce în ce mai mare, iar de riscul gazdelor nu mai vorbesc. De toate acestea vorbeam între noi. Ovidiu Ialomițeanu a dovedit stăpânire de sine, calm, asumându-și riscuri foarte mari. Mai târziu, am aflat că împotriva-mi se emisese un ordin al ministrului de interne, Armand Călinescu, pentru internarea în lagăr. Cei care mă căutaseră în vară, o făceau atât în legătură cu evadarea celor doi fruntași ai noștri, dar și pentru că se emisese decizie guvernamentală pentru internarea mea în lagăr.

În postura în care ne găseam primeam și vești destul de dureroase. Astfel am primit trista veste că profesorul Vasile Cristescu a fost împușcat de agenții siguranței. El era conferențiar universitar. Se remarcase ca un excelent elev al lui Vasile Pârvan. Acum iată-l răpus de gloanțele ucigașe ale oamenilor lui Armand Călinescu. De acum prigoana devine sângeroasă, necruțătoare.

Am aflat de uciderea colegilor mei de studenție din Iași. Îi amintesc cu inima îndurerată. Ei sunt Enache Nadoleanu, licențiat în Științe, originar din județul Tulcea; de asemenea Micu Emilian, din județul Tecuci, Iovu Ioan și Vucu Martin, ambii din Banat, toți trei medici, tineri absolvenți ai facultăților din Iași. Cu ei am locuit la căminul Râpa Galbenă și ne legau multe și frumoase amintiri din viața studențească. Eu am terminat mai devreme studiile, în vreme ce ei, urmând alte facultăți, au rămas să le termine pe ale lor, încă vreo câțiva ani. Cu ei au mai fost împușcați și alți doi legionari.

Asasinatele se țineau lanț. Ni s-a adus știrea că două din fetele cele mai valoroase au primit și ele nimbul morții: Nicoleta Nicolescu, una din conducătoarele "Cetățuilor Legionare". Ea a fost mai întâi violată de agenții siguranței generale, după care au aruncat-o de vie în crematoriu. Cea de a doua a fost Daciana Zăvoianu. A fost violată, după care au împușcat-o și au aruncat-o pe marginea drumului. Sunt orgii inimaginabile de care luăm cunoștință. De unele din aceste

fioroase crime sau arestări luăm cunoștință din lectura ziarelor, pe care Ovidiu Ialomițeanu, mi le aducea precum și din comentarii orale ce se făceau discret.

Noi, cei doi ascunși, analizăm situația atât personală a fiecăruia, cât și a Mișcării Legionare, sub toate aspectele. Eram convinși că pentru o bucată de vreme nu se mai poate întreprinde nimic, pe linia unei activități politice. Atât timp cât starea de asediu cu cenzura sunt în vigoare, nu ne puteam desfășura în voia noastră. Aceasta pentru moment. Aveam ferma convingere, însă, că Mișcarea Legionară, cu năzuințele ei rămâne să-și continue drumul său, când se va ivi oportunitatea momentului. Deocamdată trebuia să stăm cu capul la pământ, cum suna recomandarea.

2. NĂPRAZNICA VESTE.

Se scurgeau zilele una după alta, limitându-ne la convorbiri, comentarii și viață limitată la strictul necesar. Ovidiu ne mai aducea și cărți, care ne mai sustrăgeau din gândurile chinuitoare ale izolării noastre. De foarte multe ori comentam toți trei diferite apecte ale vieții cotidiene. El ne mai aducea știri și unele amănunte din viața tumultoasă a tribunalului, cu care eram familiarizat. Când le discutam mă consideram acolo, printre colegi, printre magistrați sau justițiabili.

Și iată că vine la noi în cameră, într-o zi, schimbat la față, roșu-pământiu complet, tulburat în modul lui de a se exprima: "Fraților, l-au ucis pe Codreanu!". Atât a putut pronunța și ne-a întins ziarul, care anunța năpraznica veste. Mă reped să-i zmulg din mâini ziarul. Era "Universul". Mi-este greu să-mi exprim simțământul de atunci și după aceea, când ochii mei parcurg rubricile rigide ale comunicatului. N-am mai putut continua și am căzut jos fără cunoștință, sub privirea înmărmurită a celor doi. M-au luat pe brațe, m-au întins jos și m-au fricționat ca să-mi revin în simțiri. Într-un târziu, îmi revin spre liniștirea lor. Tremuram încă de emoție. Parcă mi se încețoșaseră ochii. Vedeam ca prin sită. Stau privind fix în gol. Nu le vorbeam amicilor, care și ei în tăcere, mă secondau în durerea pe care o trăiam, în clipele acelea.

Așadar, nemernicii și-au atins țelul. L-au exterminat fizic pe acel care li se așezase de-a curmezișul în calea lor, pe cel care ridicase drapelul tricolor al luptei românismului, într-o lume haotică.

Comunicatul anunța rece, sec, fără dubii de interpretare, că în noaptea de 29/30 noiembrie 1938, un grup de legionari, printre care se afla și Căpitanul, în timp ce erau transportați de la închisoarea din Râmnicu Sărat, spre Jilava au încercat să evadeze, cu care prilej jandarmii din escortă au tras și, prin intervenția lor au fost împușcați.

Redau acest comunicat, așa cum el apare scris în ziarele vremii.

Comunicatul oficial al autorităților Statului:

"În noaptea de 29/30 noiembrie 1938 s-a făcut un transfer de condamnați de la închisoarea Râmnicu Sărat la București - Jilava. În dreptul pădurii, ce corespunde kilometrului 30 de pe șoseaua Ploiești - București, pe la orele 5, automobilele au fost atacate cu împușcături de necunoscuți, care au dispărut în acel moment și transferații, profitând de faptul că transportul se făcea în automobile Break, tip

jandarmi, deschise și pe timp de noapte cu ceață deasă, au sărit din mașină, îndreptându-se cu vădită intenție de a dispare în pădure. Jandarmii, după somațiile legale, au făcut uz de arme.

Au fost împușcați: Corneliu Zelea Codreanu... Atât Parchetul Militar al Corpului II Armată, pe teritoriul căruia s-a întâmplat cazul, cât și Parchetul Civil, fiind înștiințate, au pornit la fața locului și au constatat, în mod oficial moartea celor numiți mai sus, de către medic, prin încheiere de proces-verbal.

Au autorizat înmormântarea cadavrelor, rămânând mai departe în cercetarea cazului.

Comandamentul militar, după propunerea parchetului și pentru motive de ordine publică, a aprobat ca înmormântarea să se facă la subcentrul militar Jilava, fapt ce s-a executat în dimineața zilei de 30 noiembrie 1938, prin îngrijirea închisorii militare Jilava".

30 noiembrie 1938

Pentru documentare redau în continuare două declarații ale asasinilor, declarații date în fața comisiei instituită de Înalta Curte de Casație și Justiție. Prima este scrisă de maiorul Dinulescu:

"Într-o zi am fost chemat de către fostul președinte de Consiliu Armand Călinescu. În Cabinetul lui se găsește și generalul Bengliu, comandantul jandarmeriei. Călinescu mi-a declarat atunci că, pentru motive politice, Codreanu și 13 adepți ai lui, trebuie să fie uciși; aceasta ar fi fost și dorința regelui... În ziua de 29 noiembrie 1938, la orele 10 seara, Codreanu și camarazii lui, au fost scoși din închisoarea Râmnicu Sărat, unde erau închiși și au fost puși într-un camion. Legionarii au fost duși în așa fel încât să poată vedea numai înainte, fiind în același timp legați cu brațele la spate. Ei nu puteau face nici cea mai mică mișcare... Înapoia fiecăruia din ei stătea câte un jandarm. Eu m-am așezat lângă șofer. Se călătorea pe șoseaua dintre Ploiești și București când în ziua de 30 noiembrie, după ce am dat semnalul fixat, cu lanterna, jandarmii au scos din buzunare o sfoară (frânghie), pe care au strâns-o în jurul gâtului legionarului, ce stătea în fața fiecăruia din ei. În felul acesta Codreanu și cei 13... au fost sugrumați...

După ce camionul a intrat în fort (Jilava) asupra cadavrelor strangulate s-a tras, în urma ordinului primit de la prim procuror militar Zeciu, colonel, câte un foc de revolver, sau de pușcă".

Declarația jandarmului Șerban Sârbu:

"... Ajunși la închisoarea Râmnicu Sărat, am fost băgați toți jandarmii într-o celulă, unde maiorii Dinulescu și Macoveanu ne-au dat instrucțiuni asupra modului cum aveam să executăm pe legionari... Mie mi-a dat pe unul mai voinic, mai înalt. Am aflat mai târziu că acesta era Corneliu Zelea Codreanu... Am pornit. În mașina mea era maiorul Dinulescu... Era o tăcere de mormânt, când n-aveam voie să vorbim nici noi între noi jandarmii și nici legionarii între ei. În mâini aveam șireangurile...

Căpitanul și-a întors capul către mine și mi-a șoptit: "Camarade, dă-mi voie să le vorbesc camarazilor mei"... Dar înainte de a-și termina această rugăminte, maiorul Dinulescu a rostit printre dinți "Executarea"...

Am fost puși să dăm o declarație cum că legionarii, fugind de sub escortă, au fost împușcați. Era o declarație pe care colonelul Zeciu ne-o dăduse ca model...

La câteva zile am fost chemat de colonelul Gherovici... mi-a dat suma de 20.000 lei, drept ajutor de boală. I-am răspuns: "Nu sunt bolnav, domnule colonel". "Mă Șerbane... să-ți păstrezi gura, căci altfel ți-o astup eu".

Am redat fragmente din declarațiile a doi asasini ai legionarilor din noaptea aceea a Sfântului Andrei, precum și comunicatul mincinos al așa numiților magistrați militari și civili. Toți au dovedit că sunt simple instrumente oarbe ai camarilei, care-și urmărea scopul ei de atâția ani de zile. Să revin la camera aceea, de la Ovidiu Ialomițeanu, unde am luat cunoștință de mișelescul fapt.

Nu știu cât am rămas sub influența acestei stări, care a pus stăpânire pe mine. Încet - încet îmi revin și-mi rememorez timpul cât i-am fost în preajmă, când i-am ascultat direct cuvântul noii ordini, pe care o voia în România, a mutației, ce intenționa s-o facă pentru noi toți, care eram cu el. L-am cunoscut, iubit, apreciat și urmat cu fidelitate. Nu-i mai vedea-vom figura aceea a lui de adevărat Făt-Frumos, care a coborât pe meleagurile românești, din sfere nepământene. El, care fermecase pe toți cu fizicul lui, cu vorbele lui, care insufla încredere în destinul strălucitor al Neamului românesc, cade acum răpus de mișeii, care de ani de zile îl tot pândeau, pentru o așa mârșăvenie.

Mă las pradă gândurilor negre, care mă învăluie. Oculta aceea, care i-a vrut moartea, jubilează. Este satisfăcută că i-a reușit sceleratul plan. Îi scăpase în 1933/1934, dar de astădată a reușit în abominabila faptă. Vermina aceasta, care, acolo sus, s-a înscăunat la conducerea țării, în neputință de a reacționa altfel, este astăzi în culmea satisfacției. A reușit ceea ce de mult a gândit. De acum încolo nu-l mai au în cale, pe cel care era hotărât să facă deplină curățenie în moravurile unui popor și mai ales al conducătorilor lui.

Cei ce au hotărât sunt unii, iar cei ce au executat, cozile de topor, sunt alții. Primii au acționat din umbră, nevăzuți marelui public și care par a fi cu mâinile curate, fiindcă au lucrat cu mănuși. Sunt cunoscuți cu termenul de "ocultă" sau "camarila palatului", fără a fi identificați individual. Dar un om sau doi nu sunt străini de o asemenea faptă: Armand Călinescu și regele Carol al II-lea. Sunt persoanele care sunt amestecate direct în crima aceasta. Au inițiat și ordonat asasinatul.

Ceilalți, cozile de topor, în fruntea cărora se afla maiorul Dinulescu sunt ultima treaptă, până unde s-a coborât ordinul venit de sus. Între cozile de topor, în fruntea cărora se găsea acel maior Dinulescu și oculta sau camarila a existat un lanț întreg sau șir de trepte, prin care s-a canalizat ordinul dat. Ultimii sunt ucigașii ordinari, sadici, de felul lui Șerban Sârbu, plutonierul de jandarmi.

Personal am simțit o ruptură în sufletul meu. Ceva s-a năruit în ființa mea, odată cu primirea acestei înfiorătoare vești. Nu mai eram ceea ce fusesem cândva. Un "ce" interior îmi spunea acest lucru.

În camera aceea, a lui Ovidiu Ialomițeanu, s-a întâmplat o asemenea bruscă transformare în sufletul meu. Nu numai că fusesem prea legat de persoana Căpitanului, dar și prezența mea la procesul acela, când i-am ascultat mărturisirea de credință, m-a atașat și mai mult de acest om, de persoana lui.

Acum el nu mai era și odată cu aceasta am simțit ceva năruindu-se în mine. Nu puteam concepe că altcineva, îndată după dispariția lui fizică, l-ar putea înlocui în misiunea istorică. De atunci, din clipa cutremurătoare, eram convins de așa ceva.

Cine știe, îmi șopteam în gând, cât timp va mai trece ca să să se ivească un alt om providențial care să-i continue opera începută de el.

Astfel de judecăți îmi făceam de unul singur, pentru ca, cu trecerea zilelor, aceleași idei să și le exteriorizeze și amicul cu care îmi duceam traiul de pândiți, în camera aceea.

"Acestea-mi erau părerile imediat după această năpraznică veste. Cu timpul ele se estompează. Ideea rămâne cât există Neamul românesc pe pământ.

Volumul "Muntele suferinței" scos cam odată cu acesta este un argument al poziției mele, mai ales convorbirea avută cu prof. Petrașcu, în 1948."

3. UNELE DIN ECOURILE FIOROASEI CRIME.

Ovidiu Ialomițeanu a fost primul care ne-a transmis impresii de pe stradă sau din lumea tribunalului. Zile în șir ne vorbea de toate câte aude și se comentează. El era omul nostru prin care eram la curent cu tot ce se întâmplă afară.

Opinia publică românească s-a cutremurat. Se citea pe fețele tuturor cetățenilor, pe care-i întâlnea, o astfel de impresie. Unii se mai uitau în jur spre a nu fi văzuți sau auziți când comentau acest caz, fără precedent în țară. În mod unanim, toți respingeau ideea evadării, pe care o lansase comunicatul oficial al guvernului. Se întrebau cu toții, cum de au fost împușcați deținuții întregului grup și nici unul din cei care au încercat să le înlesnească evadarea, măcar vreunul să nu fi fost rănit?

Revolta tuturor era cu atât mai mare cu cât se aducea ca argument faptul că un om condamnat și aflat într-o închisoare poate fi scos de acolo și, sub pretextul unei tentative de evadare, în cursul unei transferări, să i se suprime viața. Se concluziona că, de acum nimeni nu mai este sigur de viața sa, sub noul regim, chiar acolo în temniță fiind.

Un post de radio străin ar fi comentat astfel evenimentul. Românii au pierdut pe unul din cei mai autentici exponenți ai aspirațiilor lor naționale. Un astfel de om apare în istoria unui Neam la 500, 1.000 de ani. Acestea erau în esență comentariile făcute.

Nu-i nici o îndoială că oameni ca Iuliu Maniu sau general Ion Antonescu, oameni care-și aveau platforma lor personală în fața opiniei publice, în cercurile lor au înfierat crima aceasta. Și ca ei au fost atâția oameni politici români, indiferent de vederile lor în materie politică.

Însuși Nicolae Iorga, cel care a fost ales, să arunce primul piatra, a rămas consternat. Când a avut ocazia să-și publice impresiile sale a făcut-o și anume în septembrie și octombrie 1940. S-au publicat în ziarul său "Neamul românesc" următoarele amănunte:

"După împușcarea lui Corneliu Zelea Codreanu și a celorlalți, domnul profesor Nicolae Iorga, a trimis pe un om de încredere la kilometrul 30, pe șoseaua București - Ploiești, unde se arăta că au fost împușcați legionarii, ca să vadă dacă erau semne de luptă și pete de sânge pe șosea.

Nu s-a aflat nici o urmă de luptă sau de asasinat. Comunicatul tragic se sprijină pe minciuni". Și în continuare ziarul scrie:

"Demnitarii, care au văzut atunci și multă vreme după crimă, pe domnul

profesor Nicolae Iorga, cunosc bine indignarea cu care domnia sa acuza pe Armand Călinescu și tovarășii fostului prim-ministru".

Tot atunci, în alt număr al ziarului "Neamul românesc" se scriu aceste amănunte:

"... după împușcarea lui Corneliu Zelea Codreanu și a celorlalți, Armand Călinescu s-a prezentat peste trei zile la domnul profesor Nicolae Iorga. Domnul profesor Nicolae Iorga a refuzat să-i întindă mâna și i-a spus indignat că actul comis constituie o crimă și o prostie. Armand Călinescu a plecat profund deprimat și luni de zile domnul profesor Nicolae Iorga nu a mai voit să-i vorbească, cu toate insistențele fostului prim-ministru. Martore la scena izgonirii lui Armand Călinescu: doamnele Crăciuman, Costăchel și El. Petrov".

Cum vedem, profesorul Iorga avea frământările lui, poate remușcările lui, considerând că poartă vina, când a acceptat să deschidă acel proces de ultraj. Acum, la șase luni de atunci, și-a dat seama că a jucat rolul unui pion pe masa de șah, că a fost manevrat de alții. Era prea târziu să mai poată îndrepta lucrurile. Ireparabilul se produsese.

Tot profesorul Iorga a lăsat să se publice în ziarul său la 2 octombrie 1940, încă un amănunt, care demonstrează revolta lui, după asasinarea Căpitanului:

"Față de martorii, care trăiesc și care pot adeveri, domnul profesor Nicolae Iorga, în primul Consiliu de Coroană, la care a luat parte, după omorul comis, domnia sa a spus fostului patriarh Miron Cristea, destul de tare, ca vorbele lui să fie auzite de rege: "un particular poate fi asasin, dar guvernul Statului român nu !".

Ce folos toate aceste justificări sau amănunte, publicate la aproape 2 ani după crimă ? El, Iorga, încerca să se disculpe într-un fel, să-și arate dezaprobarea lui pentru tot ce s-a întâmplat, dar totul era prea târziu.

Totuși, amănuntele acestea, dezvăluie un adevăr incontestabil și anume că acel comunicat a fost o minciună, că totul a fost o scornire a guvernului ca să-și justifice crima. Toate indiciile duceau spre același acuzat principal: Armand Călinescu și complicele său: regele Carol. Nu mai vorbesc de șirul întreg de interpuși, care au transmis ordinul din gură în gură, până la criminalii, executanți efectivi ai crimei.

Nu-i lipsit de interes să aflăm și părerea unui comentator contemporan nouă Stelian Neagoe, arătată în "Ultimele" de Nicolae Iorga scoasă acum câțiva ani. Amintim că asasinii aranjaseră crima în timpul când regele se afla într-o vizită în Apus. Stelian Neagoe scrie, la pagina XXVII, în comentariul său, un fel de introducere a cărții "Ultimele":

"La înapoierea lui Carol de la Berlin, încă în tren fiind, de pe teritoriul Ceho-Slovaciei, Carol al II-lea, a telegrafiat în țară lui Gavrilă Marinescu, subsecretar de stat la Ministrul de Interne, să extermine pe Corneliu Zelea Codreanu. În consecință, în timp ce erau transferați de la Râmnicu Sărat spre închisoarea Jilava, Corneliu Zelea Codreanu și alți 13 legionari au fost suprimați prin strangulare la kilometrul 30 pe șoseaua Ploiești - București, iar înainte de a fi înhumați, în groapa comună din fortul Jilava, le-au aplicat câteva focuri de revolver în spate, spre a se atesta versiunea încercării de fugă de sub escortă. Versiunea aceasta oficială n-a găsit credit nici în țară, nici în străinătate, înțelegându-se clar că, în realitate, fusese vorba despre un asasinat politic".

Acest comentator este un adversar ideologic al nostru, un comunist. Totuși el nu putea trece peste evidența lucrurilor, recunoscând și el cum s-a săvârșit asasinatul. Nu putea vorbi prin ocolirea adevărului. El confirmă ceea ce am arătat, că acel comunicat oficial a fost o minciună ordinară, care n-a fost crezută de nimeni, fie de cei din țară, fie de cei din străinătate.

Mai trebuie să subliniem un amănunt. Dacă profesorul Iorga a fost o unealtă oarbă, antrenat în probleme de acestea josnice, pe care el le-a respins mai târziu, dar fără nici un efect practic, trebuie să reținem că asasinii au fost lipsiți de orice scrupul. Au săvârșit crima sub mantia arhierească a patriarhului Miron Cristea, care era atunci prim-ministru. El, bătrânul Patriarh, a patronat asemenea crime, cu siguranță, fără știrea lui. El era paravanul în spatele căruia s-au săvârșit astfel de asasinate. Nu mult după aceea, el a și murit în străinătate. Le-a fost utilă persoana lui, pe care au manevrat-o cum au voit, în ultimele luni ale vieții. Este trist că Biserica a fost amestecată în fapte josnice ca acestea.

Multă vreme s-a discutat pe marginea omorului acesta din noaptea de 29/30 noiembrie 1938.

Un prieten, Luca Dumitrescu, poet și publicist, colaborator la revista "Vremea", la mina "Baia Sprie" în 1952, mi-a destăinuit următoarele, în legătură cu suprimarea Căpitanului. El era în relații bune cu Tudor Arghezi. Cum era firesc, au discutat și comentat fapta. Luca Dumitrescu i-a pus întrebarea: "Maestre, n-ai nimic de spus ?". După un timp, când i-a fost posibil, Arghezi a publicat poezia "Făt-Frumos", din care redau strofele acestea. Este răspunsul la întrebarea pusă de Luca Dumitrescu:

Unde-a plecat călare Făt-Frumos
De nu se zăreşte nicăerea
Oricât şi-ar pune soarele puterea
Oricât s-ar coborâ luna de jos ?

Munţii pustii, cu piscurile cată
Mâhniţi, din cer, în valea de granit.
Ca să-l mai vadă, cel puţin o dată,
Viu dacă e viu, sau mort de-o fi murit.

Cântecul lui, de care ţara toată
Era învăluită ca-ntr-un vis,
De sta şi ochiul şoimilor e închis
În ascultare, s-a oprit de-odată.

S-a rupt din codri, s-a pierdut din şes
Şi, goală ca de suflet, tristă, ţara
Nu mai găseşte, parcă-nţeles
De ce e ziuă şi se lasă seara.

Fluierul lui cânta şi-n cingătoare
Şi zeci de sate albe, fermecate,

Cu sute de feciori şi de fecioare,
Îl ascultau doinind pe la-nnoptate.
....
Neamul ursuz din ţărmul de sub lună,
Neam trist, urât şi hâd şi sângeros,
Ameninţase doinele lui Făt-Frumos,
Mândria lui şi voia lui cea bună.
...
Acum s-a dus duşmanul să-l răpuie;
Ori să-l înece-n sânge şi-n vâltoare,
Ori bezna lui zidită să descuie
În stare şi de milă, dar şi de necruţare.

Cum va voi, căci vrednicul urmaş
Al lui Ştefan şi Ţepeş împreună
Ridică şi altare din stei pentru vrăşmaş
Dar şi ţăpoaie-nalte, cu proţăpirea bună.

Tu ţară-aşteaptă-n ramuri liniştit
Din răsăritul mare-n asfinţit,
De la hotar, până-n hotar
Să se strecoare-n ramuri liniştit.

Poezia aceasta, pe care o memorasem de la Luca Dumitrescu, am găsit-o publicată, în volumul "Versuri" de Tudor Arghezi, volumul I pag. 203, scoasă în 1940, în editura Cartea Românească.

Iată cum s-a reflectat personalitatea Căpitanului într-un om care nu era legionar, şi nici nu ne simpatiza. El nu s-a putut reţine să nu-şi arate, în scris, prin talentul său, cum îl considera pe Căpitan. Pentru el, victima întruchipa figura lui Făt-Frumos, eroul din basmele noastre româneşti.

Am căutat să prezint unele din ecourile acestui asasinat fără egal nu numai la noi, dar şi în alte ţări, indiferent de pe ce meridiane ar fi ele. Când te gândeşti că se comiteau asemenea fărădelegi, în numele "democraţiei" !

Eram convins că un Făt-Frumos nu se naşte imediat după predecesorul său, răpus de balaur sau de zmeu cu care s-a luptat. Generaţii vor trece până ce un altul se va ridica, din mijlocul Neamului, să angajeze o astfel de luptă.

4. DESTĂINUIRILE DOCTORULUI ADRIAN PETRESCU.

Cu câţiva ani, mai înainte, în oraşul Buzău, se face cunoscut ca medic stomatolog, doctorul Adrian Petrescu. Era medic militar, având gradul de căpitan. Înalt ca talie, zvelt, vioi, cu ochi albaştri, era asaltat de pacienţii din Buzău. L-am cunoscut foarte bine, încă de atunci, manifestându-şi simpatia faţă de noi. Era rudă, prin alianţă cu Radu Gyr, amănunt cunoscut numai de câţiva dintre noi. Bine apreciat de superiorii săi şi respectat de societatea buzoiană, doctorul Adrian

Petrescu era un medic solicitat de toată lumea. Era căpitan medic al Centrului de perfecţionare al aviaţiei din Buzău.

Într-una din zile, este chemat de Comandantul unităţii sale. În biroul acestuia mai era încă un civil. I se aduce la cunoştinţă o dispoziţie care consta în aceea de a se deplasa o zi pe săptămână la închisoarea din Râmnicu Sărat, ca să acorde consultaţii şi asistenţă stomatologică deţinuţilor politici de acolo. I s-a încredinţat o asemenea sarcină, cu consemnul de a nu vorbi nimănui despre aceasta, nici familiei, nici altcuiva; de asemenea, acolo, nu va avea voie să stea de vorbă cu pacienţii sau să angajeze convorbiri cu ei, decât numai cele strict legate de maladia lor dentară.

În aceeaşi zi, sau ulterior, acel civil îl însoţeşte la Râmnicu Sărat, unde-l prezintă directorului. Din acel moment, doctorul Adrian Petrescu, regulat, face săptămânal un drum la această temută închisoare. Se duce acolo singur, după ce conducerea închisorii se convinsese de discreţia şi încrederea lui. Aceasta era către începutul toamnei lui 1938.

Doctorul îmi destăinuie unele amănunte asupra vizitelor sale în incinta închisorii. Fiind militar, nimeni nu se gândea să-i pună la îndoială loialitatea. Printre pacienţi se număra şi Căpitanul.

Când începe consultarea şi tratamentul, nimeni nu se mai afla de faţă. Cu alte cuvinte, avea destulă libertate în a-şi exercita profesia, fără a fi stânjenit în vreun fel oarecare. Se deplasa cu maşina, însoţit de un ostaş şofer, om ales de el, de totală încredere.

Pacientul său, Căpitanul, avea unele lucrări şi tratamente de făcut la dinţi. Din prima zi se află între patru ochi, prilej în care doctorul i-a şi spus cine este. Din momentul acela dispare orice rezervă între ei. Doctorul intra cu maşina în incinta închisorii, fără a i se face vreun control, sau să se îndeplinească alte formalităţi. Era cunoscut de-acum de personalul, ce făcea de gardă, ca şi de cel al închisorii. Când apărea cu maşina lui, poarta închisorii i se deschidea, la fel şi atunci când pleca, fără vreun control sau verificare.

Dându-şi seama că e posibilă o evadare, prin substituire de persoană, doctorul s-a gândit că ar putea rămâne el în locul Căpitanului, iar acesta, îmbrăcat în uniforma lui militară, putea ieşi afară cu maşina sa.

Intenţia aceasta i-a împărtăşit-o Căpitanului. Este important să ştim cum a reacţionat acesta la propunerea ce i s-a făcut.

El a refuzat categoric să se angajeze a face un astfel de pas, argumentându-i în sensul următor. Redau din memorie, aşa cum le reţin acum, din spusele doctorului Adrian Petrescu.

"Am trasat jaloanele unui crez, pentru generaţia tânără a României. Am dat tot ce puteam da, pentru ca să fie bine înţelese aceste jaloane. Ele sunt nu numai pentru generaţia de astăzi, ci şi pentru cele viitoare, câtă vreme va dăinui Neamul românesc pe pământ.

Am scris unele episoade din viaţa mea, cu liniile directoare ale Mişcării Legionare. Rămâne ca cei ce-mi urmează să le desăvârşească şi să le înfăptuiască. Sunt pregătit sufleteşte pentru orice. Dacă mi se va cere viaţa o voi da împăcat cu mine însumi, că nu m-am dezis. Locul meu este mai mult alături de cei care s-au jertfit pentru crezul nostru, având-l pe Moţa în frunte.

Revine generaţiilor viitoare să judece şi să aprecieze pentru ce anume ne-am

dat viața. Pe lângă acestea, nu voiesc ca cineva să sufere din această cauză și, în primul rând dumneata, domnule doctor. Știu că dușmanii sunt necruțători, că vor viața mea. Dacă este nevoie să stropesc cu propriul meu sânge drapelul pe care l-am înălțat, o fac cu liniște sufletească. Mi-am făcut un examen profund al conștiinței mele și aceasta-mi este hotărârea: accept moartea pentru crezul legionar".

Cam acestea i-au fost vorbele de răspuns, date doctorului Adrian Petrescu de către Căpitan.

Acesta a fost Căpitanul. El n-a înțeles să fie un fugar, abandonându-și fârtații care i s-au alăturat și aflați acum în temnițe sau în lagăre. Nu mai vorbesc de atâția morți sacrificați pentru o idee, care-i aparținea. El s-a identificat cu tot ce era mai sfânt generației sale. Nu se putea eschiva, nu se putea dezice. Trebuia să se sacrifice pe sine. Era conștient că, prin jertfa sa, va birui ideea lansată. O spusese, cu ceva ani mai înainte: "dacă n-om învinge în viață fiind, vom învinge murind".

Iată omul providențial, pe care l-a dat generația dintre cele două războaie.

Mai arăt că doctorul Adrian Petrescu a făcut parte din comisia medico-legală, în noiembrie 1940, pentru identificarea cadavrului Căpitanului, când s-a făcut deshumarea din groapa comună a tuturor uciși, în împrejurări cunoscute.

Pentru a înțelege mai bine aprecierea făcută persoanei Căpitanului nostru îmi îngădui să citez două fraze din cartea Doamnei Ana Maria Maniu "Prin poarta cea strâmtă", scoasă în 1993. *Citez:*

"Nimeni n-a mai fost ca înainte, după ce l-a văzut prăvălit în groapă cu șireangul de gât pe Căpitan. Rămânea și rămâne în mintea celor care l-am cunoscut, un nemuritor, demn urmaș al eroilor legendari, al domnitorilor pământului și al haiducilor, frați cu codrii...".

Iată o prezentare la care subscriu din tot sufletul meu.

În completarea celor redate în cuprinsul acestui subiect, fac următoarele precizări:

În primul rând subliniez faptul că rudenia doctorului Adrian Petrescu cu Radu Gyr a fost precumpănitor în încrederea pe care Căpitanul i-a acordat-o, adăugându-se în plus amănuntul că i-a amintit de legăturile pe care scriitorul acestor rânduri le avea cu doctorul, aflat atunci în Buzău.

De altfel, recent, am cunoscut-o pe fata lui Radu Gyr la sediul AFDPR. Din primul moment, am întrebat-o de doctorul Adrian Petrescu de care nu mai știam nimic, după eliberarea sa din Aiud. Amintesc faptul că doctorul fusese unul din componenții lotului căreia aparțineam din 1948/1949. Am discutat multe amănunte despre doctor, confirmându-mi și gradul de rudenie și relațiile avute cu acesta, după eliberarea și a tatălui și a doctorului.

În al doilea rând, un alt amic Mircea Dumitrescu, după ce a citit lucrarea de față, și el fiind unul din cei care au urcat "Muntele suferinței", titlul unei alte lucrări a mele, îmi confirmă cele scrise de mine în paginile anterioare.

Este vorba de cele scrise pe coperta dosarului Lizetei Gheorghiu de către Căpitan, precum și de cele transmise mie de Căpitan la procesul său. Mircea Dumitrescu a vorbit cu Radu Gyr în Aiud. Acesta i-a mărturisit rudenia sa cu doctorul Adrian Petrescu, în primul rând, precum și unele detalii privind convorbirile avute de acesta cu Căpitanul, la Râmnicu Sărat.

Acolo la un moment dat, doctorul Adrian Petrescu îi spune Căpitanului:

"Căpitane, unii din legionarii de afară sunt nervoși și nerăbdători". Prin aceasta i-a dat a înțelege că vor să acționeze în vreun fel oarecare. La auzul acestor cuvinte, Căpitanul i-a dat imediat următorul răspuns: "***dacă sunt nervoși să ia calmante***".

Doctorul Adrian Petrescu îmi spusese și el aceste cuvinte ale Căpitanului, dar mi-au scăpat să le mai transcriu în lucrarea de față.

Prin urmare, Căpitanul a rămas consecvent cu cele ce-mi transmisese la proces, cu cele scrise pe coperta dosarului. Nu putea fi altfel, în acele vremuri destul de încordate pentru legionari.

Sunt mulțumit că și această replică dată de Căpitan cu "calmantele" confirmă în totul toate câte reprezentau conduita și linia directoare a Căpitanului și implicit a Mișcării Legionare din acele vremuri.

Obligația mă face să scriu toate aceste precizări, pentru stabilirea adevărului istoric. Cei ce au procedat altfel au încălcat recomandările Căpitanului, recomandări ce fuseseră transmise și pe alte căi, celor din afară.

5. UN PRIETEN, UN BINEVOITOR, UN UCIGAȘ, CUNOSCUȚI ÎN MAXIMĂ TENSIUNE.

Ne continuam traiul, în condițiile oferite de gazda noastră. Ne simțeam mai liniștiți, discutând și privind lucrurile în perspectiva vremii, în timp, evitând convorbiri asupra evenimentelor prezente sau imediate.

Într-una din zile, Ovidiu Ialomițeanu, vine la noi cu o informație, care pare a ne schimba atmosfera. Un coleg, Ionel Albu, avocat, într-un cadru restrâns de avocați, printre care se afla și Ovidiu, pune următoarea întrebare: "Unde o fi Păun al nostru, domnule, fiindcă aș avea șansa să-l scot afară, la suprafață ?". Cei prezenți l-au ascultat, au tăcut și fiecare și-a văzut de treburi, nedându-i nici un răspuns.

Am început a discuta în ziua aceea, pe marginea acestei informații. Ne îndoiam de reușita ei, dar aveam în vedere și posibilitățile lui Ionel Albu. El nu aruncase o astfel de întrebare fără rost și-n auzul unui grup de avocați.

Ionel Albu, cu câțiva ani mai în vârstă decât mine, se bucura în societatea buzoiană, zisa lumea bună de salon, ca fiind un bărbat chipeș și cu mult succes în rândul cuconetului. Făcea avocatura, mai mult prin relațiile ce-și făcuse în toată lumea zilei, fie că-i vorba de Poliție, jandarmerie, procurori, etc. Cu un cuvânt, era un om cu influență, căruia îi erau deschise uși care altora le erau închise. Cu el mă simpatizam, mai cu seamă că un frate al lui îmi fusese coleg de clasă de liceu, acum era magistrat, iar tatăl lui era și el avocat, cu multă platformă locală. Fusese judecător la Pogoane, consemnându-i numele într-un episod anterior.

De curând, se schimbase comandantul jandarmeriei și în oraș sosise un oarecare colonel Sfetescu Ștefan. Ionel Albu îndată se împrietenise cu grupul de cucoane, în care intrase și soția colonelului. Era în vizită cu familia acestuia. Probabil, într-un moment dat, în casa acestuia sau în alt cerc intim, colonelul i-ar fi spus părerea lui despre fugarul, preluat de la predecesorul său, respectiv, despre mine. Voia să rezolve favorabil o asemenea problemă, odată cu sosirea sa în Buzău.

La câteva zile stabilim cu Ovidiu, ca să vină la noi un alt coleg, Dem. Iliescu, ce-mi era și prieten bun. În prealabil, Ovidiu îi cere lui Dem. Iliescu, să tatoneze pe

lângă Ionel Albu cu privire la întrebarea pusă ceva mai înainte. Ionel Albu îi comunică faptul că colonelul Sfetescu îi dase asigurări ferme, punându-și în joc cuvântul său de onoare, că pot ieși afară liber, fără nici un deranj, de vreun fel oarecare, dar că dorește să mă vadă, să știe cum arăt. Știam ce putea Ionel Albu, și ca atare am acceptat soluția lui. Deci vine Dem.Iliescu. El îmi transmite asigurările ce i-au fost date lui Ionel Albu, că nu voi avea nici o neplăcere. Mă despart de gazdă și de colegul meu, a doua zi urmând să facă același lucru și Murea. Stabilim că în declarații, dacă va fi nevoie să spun că mama m-a ținut ascuns într-un podeț al casei unde nimeni nu mă căutase. Acolo mama aranjase cele strict necesare traiului meu în condițiile acelea.

Dem. Iliescu mă conduce la sora mea, loc de unde plecasem cu atâtea luni înainte. A doua zi Dem. stabilise cu Ionel Albu și acesta cu Sfetescu ca la ora opt să fim prezenți amândoi la legiunea de jandarmi.

Cu trăsura sosesc acasă la Ionel Albu la ora stabilită. Acasă era numai mama lui, care știa despre ce este vorba. Mă roagă să aștept puțin, fiindcă Ionel este la tribunal și va veni îndată. Plecase să aranjeze câteva lucruri. Îndată telefonul sună și mama lui Ionel, mă roagă să răspund eu. La telefon era colonelul Sfetescu. Fără să întrebe cine-i, acesta se adresează casei cu întrebarea: "era vorba să vină cu un prieten al său la mine". Îi răspund: "aici este acel prieten". "Hai domnule să terminăm o treabă". În momentul acela intră pe ușă Ionel. Și gata iată-ne la legiunea de jandarmi, în cabinetul lui Sfetescu. Când mă vede, se scoală în picioare, bucurându-se de cunoștință. "Ești liber, domnule avocat. Mă bucur că am rezolvat o chestiune", încheie el. Dar continuă: "să anunț și pe secundul meu căpitanul Craioveanu despre aceasta". Imediat vine și Craioveanu, căruia i se adresează: "uite domnule căpitan, îți fac cunoștință cu domnul avocat Păun, care-i acum liber, clarificându-și poziția". Craioveanu însă îi dă replica pe loc: "Domnule colonel, domnul Păun va pleca imediat în lagăr, fiindcă este decizia domnului ministru în acest sens". Toți facem fețe-fețe. Mă adresez lui Ionel Albu: "Ce-ai făcut, Ionele? Răspunzi cu capul!". Între timp Craioveanu plecase să facă adresa pentru înaintarea mea către lagărul unde eram destinat să fiu internat. Față de fermitatea cu care m-am adresat lui Ionel Albu, acesta se așează pe biroul colonelului și atât îi spune: "Ți-ai dat cuvântul de onoare că problema este rezolvată. Nu plec decât împreună cu colegul meu, acolo în lagăr". Era tare mânios, când i-a vorbit astfel. Colonelul este alb ca varul. Îl văd că cere să i se facă legătura telefonică cu Inspectoratul Jandarmeriei. Imediat are legătura și-l aud: "Aici colonelul Sfetescu. Doresc să vorbesc cu domnul colonel Gherovici". Aud numai ce vorbește Sfetescu: "Măi Fănică, în birou la mine este avocatul Păun, care s-a prezentat. I-am garantat că-i liber și acum aud că-i decizie de internare a sa. Te rog nu mă lăsa descoperit. E cuvântul meu de onoare în joc. Garantez eu pentru el". Ce i-o fi răspuns Gherovici nu știu, dar Sfetescu insistă: "Te rog Fănică, nu mă lăsa, îți repet că-l iau eu pe garanția mea". Ce i-a mai spus Gherovici, nu știu, dar îl văd pe Sfetescu că e roșu la față și transpirat. Își șterge fața de sudoare, după care radios ne comunică rezultatul: "Ești liber domnule avocat, dar el vrea să te vadă, să te cunoască cum arăți. La ora 4 te așteaptă la biroul lui. Va merge cu dvs. un sergent major de-al meu". Îl văd că-i vesel, înseninat la față. Când vine Craioveanu cu adresa deja redactată, îi comunică: "Domnule căpitan, domnul avocat nu mai pleacă în lagăr, ci merge la București, la

Inspectorat". Craioveanu rămâne puțin încurcat, dar n-are încotro. Sfetescu dă ordin să se facă o adresă către Inspectoratul Jandarmeriei. A și sosit un sergent major gata de drum. Primește consemnul dat: "Îl însoțești pe domnul avocat, dar nu-i arestat. Te prezinți la cabinetul domnului colonel Gherovici. Aștepți până vine rândul dumnealui. Nimeni nu are voie să vorbească cu domnul avocat. Înțeles?". "Da, domnule colonel!". Și iată, sunt în drum către București. Sunt la Inspectoratul Jandarmeriei la ora fixată. Pe culoarul acela forfotă de jandarmi de toate gradele. Văd că se apropie cineva de noi, care eram pe bancă la ușa lui Gherovici și se interesează cine sunt. Când aude, atât îmi spune: "A, a, a, tu ești! Vezi ce dans o să facem amândoi la noapte". Dar subofițerul îl întrerupse imediat, spunându-i că are consemn să nu vorbească nimeni cu mine, decât numai colonelul Gherovici. Individul pleacă bombănind. Îl întreb pe subofițer cine-i. Răspunde un nume: "Maiorul Dinulescu". Privesc lung după el, cum își întoarce privirea dușmănoasă către mine.

Și iată că în fața ușii apare o matahală de om înalt, spătos și aspru în priviri. Primește plicul de la subofițer, care-i raportează. Se uită prelung la mine, măsurându-mă de sus în jos, după care intră în birou. Sunt chemat înăuntru. Aici mă sfredelește cu ochii aceia ai lui, de parcă voia să știe ce gândesc. Scurt, poruncitor, întrebă: "De ce ai fugit?". "De teamă, știind că ceilalți căutați ori arestați erau crunt bătuți!". "Unde-ai stat?". "Pe câmp, acasă în pod!", îi răspund. "Cine știa de dumneata?". "Nimeni, doar mama!". "Să știi că "el" este mort și să nu mai crezi în baliverne că n-ar fi fost omorât. S-a dus cu "el" !". O spunea cu atâta fermitate, încât nu mă mai îndoiam de spusele lui, mai cu seamă că pronunțarea lui "el", o făcea apăsat. "Ai avut noroc că te-a luat în brațe Sfetescu !".

După aceea sună și vine un maior, care sta smirnă în fața lui. "Îi iei o declarație și-i eliberezi un act că-i liber".

Poate că așa cum arătam netuns și cu mustață, i-am părut un om ce nu colinda străzile. M-am convins că omul acesta fusese părtaș la uciderea Căpitanului. Nici o îndoială nu aveam în privința aceasta. Maiorul acela, în biroul lui, îmi strânge mâna, bucuros și el că scăpasem.

Cu actul emis și semnat de Gherovici fac calea-ntoarsă acasă. Sosesc după miezul nopții. Când intru în curte văd o pâlpâire a lămpii, în camera unde era mama cu sora mea Emilica și fratele Rică, cel bătut pentru mine de Dinulescu.

În semiîntunericul acela, când se uită la mine o văd pe mama îngrijorată, adresându-mi-se: "Iar ai fugit mamă?". "Nu mamă, sunt liber." și-i vântur hârtia în mână. Așa cum era, în cămașa albă, îngenunche în fața icoanei și se adresează cu rugăciune de mulțumire, că băiatul i-a scăpat din nou de urgie. Și o mai aud spunând "Să-i dea sănătate lui Ionel Albu, că mult s-a zbătut pentru tine". Sfânta mea mamă s-a dus pe la toate bisericile, s-a purtat bărbătește, deși era plăpândă și firavă, ca fizic. A tocit pragul bisericilor, rugându-se pentru fiul ei cel mare. Trăise emoțiile acelea, când venise maiorul Dinulescu cu echipa lui. Acum își vede băiatul iar liber. Era fericită.

"Noi am rămas martirii unei cauze nemuritoare"
(Napoleon, în insula Sf. Elena).

EPILOG

Din lectura paginilor precedente, observăm că printre ţelurile urmărite de Mişcarea Legionară, a fost şi crearea unui om cu o etică nouă. Acest om urma să-şi însuşească cele mai alese virtuţi, în vederea realizării unui ideal neatins de cineva, până atunci pe meleagurile româneşti.

Pentru a se ridica la acest nivel, tânărul, căci asupra acestuia se tindea să se opereze transformarea, trebuia să se afle într-o continuă luptă, cu sine însuşi, în primul rând, pentru ca să-şi stăvilească unele porniri negative proprii.

În lupta aceasta a lui, el devine un adevărat erou. Eroii, pe care Mişcarea Legionară vroia să şi-i creeze, erau cam cei văzuţi de Carlyle. În lupta aceasta, el trebuia să iasă biruitor. În acest scop, în faza de pregătire şi apoi în tot restul vieţii, omul acesta îşi avea în faţă chipurile eroilor în lupte, ce s-au remarcat în trecutul nostru naţional, care şi-au sacrificat viaţa luptând.

Aceştia constituiau izvorul nesecat de inspiraţie şi de reîmprospătare a forţelor sale fizice şi psihice.

Omul acesta înfrunta toate primejdiile, ce i se iveau în cale, el fiind animat de înfăptuirea idealului lansat de Căpitanul nostru.

Acest ideal, stropit cu sângele lui Moţa şi Marin, al Căpitanului şi al tuturor martirilor noştri, va fi şi va rămâne nemuritor, câtă vreme va exista Neamul românesc pe acest pământ binecuvântat de Dumnezeu.

Ideea de jertfă este strâns legată de acţiunea de legionar. Acolo unde ea încetează de a mai fi, acolo încetează şi legionarul. Aceste două noţiuni sunt strâns legate între ele, sunt inseparabile. Aceasta este Legiunea, cum a conceput-o Căpitanul.

1. Reflecţii asupra pedepsirii principalului vinovat Armand Călinescu. După săvârşirea odiosului asasinat din noaptea Sfântului Andrei din 1938, se făcea simţită prezenţa unei atmosfere apăsătoare peste cerul României. Dacă lipseau comentarii făţişe, publice, în auzul tuturor, totuşi se crease "ceva" care plutea în aer, cu privire la o posibilă reacţie a cuiva împotriva vinovaţilor sau a vinovatului de crimele acelea. Pentru moment, privirile erau îndreptate spre Armand Călinescu, care se manifestase ca cel mai îndârjit adversar al Mişcării Legionare şi implicit al Căpitanului. Ne amintim de acea ranchiună personală, de care am vorbit mai înainte, opinie pe care am susţinut-o şi o menţin, că a stat la originea acestei uri, ce ne-a purtat-o acest politician.

Prin firea lucrurilor, în modul de a judeca al omului de pe stradă sau a celor ce se învârt în saloane, se presupune că "ceva" va trebui să se întâmple, că lucrurile nu se puteau opri aici, aşa cum gândeau asasinii.

Fapta lor se învăluise într-un comunicat care, din punct de vedere al veracității nu a satisfăcut nici cea mai elastică interpretare. De altfel, el însuși, în aroganța sa, se infatua cu expresia "omul de oțel care a distrus garda de fier". Se credea de neclintit pe locul și poziția sa.

Există și un argument evanghelic, în sprijinul unei posibile reacții. La evanghelistul Matei (capitolul XXVI, verset 52). Când unul din ucenicii lui Iisus, scoțând sabia, taie urechea unuia care făcea parte din suita celor care voiau să-l prindă pe Domnul, Acesta îl oprește spunându-i "întoarce sabia ta la locul ei, că toți cei cari scot sabia, de sabie vor pieri". Iată argumentul, care este dublat de o vorbă a românului: "sângele cere sânge".

Asupra acestui aspect, al pedepsirii vinovatului nu mai era nici un dubiu. Trebuia să se producă inevitabilul.

De astfel, însuși Armand Călinescu nu excludea o asemenea eventualitate, așa cum el o dezvăluie unor diplomați străini, care au vorbit cu el, după crimă. El brava situația, afirmând că personal este pregătit să primească orice lovitură i s-ar da. O credea sau nu când o spunea, el, totuși, face asemenea declarații.

Să reflectăm bine asupra evenimentelor din perioada aceea.

Legăturile sufletești, create între Căpitan și toți cei pe care el îi formase pe linia luptei sale, nu se puteau rupe odată cu dispariția sa fizică. Ea a provocat o tulburare sufletească în inimile tuturor. Legionarii nu se puteau liniști cu una cu două. Frățietatea și camaraderia dintre cei ce se simțeau legați de Căpitan, au persistat. Ei înșiși se simțeau loviți în inimile lor.

Pentru aceasta toți își puneau firească întrebare: "puteam rămâne inactivi, să acceptăm o asemenea lovitură, fără a nu da replica cuvenită vinovatului sau vinovaților?". Toată lumea era de acord în această privință: "să fie pedepsit asasinul".

Problema se punea când să se îndeplinească o asemenea necesitate.

Unii au judecat lucrurile în felul următor: Atâta vreme cât dușmanii țineau ca ostatici în lagăre și închisori pe cei mai reprezentativi din vârfurile noastre, remarcați până atunci, nu se putea risca viața lor. Ca atare să se aștepte până ce timpul ne va fi favorabil. Era părerea celor mai conservatori, dacă-i putem numi astfel.

Au fost însă și alții mai dinamici, mai plini de energie, care nu mergeau cu gândul așa de departe. Ei nu aveau în vedere că se risca viața celor din lagăre și din închisori, ținuți ca ostatici. Nu credeau că dușmanii vor dovedi atâta nesăbuință încât să ridice viața acestora.

De altfel echipa lui Miti Dumitrescu, după executarea lui Armand Călinescu, s-a dus imediat la postul de radio și a anunțat lumea și în primul rând pe legionari de cele petrecute. Au făcut-o ca legionarii de afară să se pună la adăpost contra eventualelor represalii. În nici un caz nu s-au gândit că ostaticii din lagăre și închisori vor avea o soartă atât de crudă di partea unui guvern asasin.

După cele întâmplate îmi mențin convingerea că momentul ales nu a fost oportun.

Și ceea ce toată lumea aștepta sau nu să se întâmple s-a consumat. Dacă așezăm în balanță cele petrecute în Septembrie 1939 într-una vinovatul pedepsit și în cealaltă uriașele și de neînlocuit pierderi suferite de Mișcare se pune firească

întrebare: "era necesar ca *atunci* să se plătească un preț așa de scump?".

Iată dureroasa constatare, pe care o facem, vreme de peste o jumătate de secol, scursă de atunci.

Era absolut necesar să se aplice pedeapsa vinovatului principal de uciderea Căpitanului, dar momentul n-a fost cel oportun. Nu era cazul să se facă un asemenea gest atâta vreme cât adversarii țineau ca ostatici aproape pe toți fruntașii Mișcării Legionare. În aceasta constă aspectul dureros pentru noi, al pedepsirii atunci al lui Armand Călinescu.

Acțiunea aceasta a fost organizată și pusă la punct numai de către prahoveni, în centrul lor fiind frații Traian și Cezar Popescu, având în fruntea lor pe Miti Dumitrescu, care s-a impus prin tenacitate și hotărâre. Toți erau studenți, în afară de Ion Vasiliu, buzoian, desenator tehnic. Nici unul din cei ce au format această echipă, nu s-a gândit asupra unor prompte și necruțătoare represalii din partea guvernului sau a camarilei, prin vizarea celor aflați în lagăre sau închisori. Așa ceva era greu de conceput că s-ar putea produce. Poate că în alte țări de peste mări și țări, unde jungla își are legile ei, dar într-o țară europeană nu, niciodată. Să ucizi oameni închiși cu condamnări sau simplii lăgăriști, nici o minte cu judecată lucidă n-o poate face. Uciderea Căpitanului a dus iritarea la maximum a tuturor legionarilor. Dintre aceștia, unii și-au frânat pornirea spre răzbunare, aducându-și numeroase argumente, alții, însă, n-au avut suficientă reținere să amâne o asemenea pedeapsă pentru mai târziu. Timpul le-ar fi oferit momentul să-și aducă la îndeplinire hotărârea lor. Ei s-au grăbit, ceea ce a provocat multe și nemărginite pierderi.

2. Zdrobitoare pierderi, unice în lumea acelor timpuri.

Suprimarea vieții Căpitanului a dus în mod inevitabil la uciderea principalului vinovat, Armand Călinescu. Puțini s-au gândit la represaliile atât de crunt și de sălbatic aplicate legionarilor. Cu atât mai dureroase au fost aceste pierderi cu cât ele au inclus, îndeosebi oameni închiși între zidurile pușcăriilor și a lagărelor. Represaliile au fost prompte și necruțătoare.

Pe lângă această masacrare în masă a captivilor noștri, ținuți în temniță ca ostatici, scelerații au ordonat ca, în fiecare județ, să fie împușcați trei legionari și chiar mai mulți, aleși dintre atâția câți figurau în evidențele organelor de represiune. N-au fost cruțați nici cei internați în spitale. I-au ridicat și pe aceștia și i-au împușcat fără nici o menajare.

Toată țara purta zăbranic negru. Groaza pusese stăpânire pe întreaga suflare românească. Până atunci, în Europa, nu se mai pomenise un așa măcel și mai cu seamă cu victime făcute din rândul celor întemnițați. Nimeni din țară sau din străinătate n-a ridicat glasul de protest împotriva unui guvern asasin, care se menține la cârmă prin teroare și asasinate politice.

După atâția ani nu s-a dezvăluit lumii care a fost adevărul asupra celor întâmplate în perioada acelor timpuri de groază.

Să prezint, în continuare numele celor căzuți victime ale sceleraților, ce stăpâneau atunci țara, a guvernanților Românici acelor timpuri, în acel an de groază 1939.

- Asasinați lângă Huedin, Cluj:

Fleschim Petre (student), Hodrea Aurel (profesor), Stănescu Petre (student),

Popa Ion (muncitor), Borzea Dumitru (ofițer), Gruiță Victor (elev), Borzea Zenovie (ofițer).

- Asasinați la București:

Nadoleanu Enache (licențiat științe, originar din Tulcea), Popovici Dragoș (student), Bălan Octavian (student), Micu Emilian (medic, originar din Tecuci), Iovu Ion (medic), Vucu Martin (medic, ambii originari din Banat), Nicoleta Nicolescu (aruncată de vie în crematoriu), Dragomirescu Victor (ambii licențiați), Vasile Cristescu (profesor universitar).

- Masacrați în noaptea din 21/22 septembrie 1939:

În închisoarea din Râmnicu Sărat:

1. Ing. Gh. Clime, chinuit în prealabil
2. Ion Banea, medic și avocat
3. Alexandru Cantacuzino, avocat
4. Totu Nicolae, avocat
5. Tell Alex. Cristian, avocat
6. Furdui Gheorghe, doctor în teologie
7. Bănică Dobre, licențiat
8. Polihroniade Mihai, avocat
9. Craja Paul, medic
10. Simulescu Sima, profesor
11. Apostolescu Gheorghe, comerciant
12. Istrate Gheorghe, licențiat
13. Serafim Aurel, inginer

Asasinați la București:

1. Dumitrescu Miti, avocat
2. Ionescu Ion, student
3. Isaia Ovidiu, fotograf
4. Moldoveanu Ion, student
5. Paraschivescu Gheorghe, student
6. Popescu Cezar, student
7. Popescu Traian, student, ambii frați
8. Stănculescu Marin, mecanic
9. Vasiliu Ion, desenator

La spitalul militar din Brașov:

1. Cotigă Traian, avocat
2. Ionică Eugen, inginer
3. Siancu Emil, ofițer
4. Pihu Grigore, licențiat
5. Sușman Iuliu, funcționar
6. Proca Gheorghe, funcționar
7. Herghelegiu Ion, avocat
8. Papacioc Radu, subinginer.

Toți erau bolnavi. Penultimul a fost inițial rănit și a scăpat cu fuga, dar a doua zi a fost prins și împușcat mortal.

Asasinați la lagărul de concentrare din Vaslui:

1. Antoniu Ion Păsu, avocat
2. Belgea Ion, avocat
3. Boboc Constantin, student
4. Borzea Virgil, ofițer
5. Bujgoli Spiru, licențiat
6. Busuioc Ion, student
7. Calapăr Mihai, teolog
8. Cârdu Valeriu, poet ziarist
9. Clime Traian, funcționar
10. Comănescu Nicolae, student
11. Danielescu Josim, student
12. Dobre Ion Radu, muncitor STB
13. Gârcineanu Victor Puiu, avocat
14. Goga Mircea, student
15. Maricari Nicolae, ofițer
16. Moraru Alex. Bubi, student
17. Motoc Mircea, student
18. Nicolicescu Gheorghe, inginer
19. Popescu Spiru, student
20. Popescu Vasile, student
21. Răcman Godu, student
22. Rioșanu Petre, inginer
23. Spânu Iordache, student
24. Stahu Teodor, avocat
25. Sola Stavra, student
26. Supila Polisperhon, student
27. Teohari Mircea, student
28. Tucan Boris, student
29. Tudose Teodor, avocat, la început găsit rănit printre alte cadavre, după care este împușcat mortal
30. Volocaru Gheorghe, funcționar
31. Zus Radu, student

Asasinați în lagărul de concentrare de la Miercurea Ciuc:

1. Benec Constantin, funcționar CFR
2. Biriș Ovidiu, avocat
3. Borzea Titus, student
4. Buhai Vasile, funcționar
5. Cioflec Marius, student
6. Comjic Ștefan, student
7. Coman Constantin Cosmin, student
8. Gheorghe Constantin, student

9. Constantinescu Dumitru, medic
10. Corbeanu Vasile, student
11. Dobrin Liviu, medic
12. Dorca Afilon, teolog
13. Ducaru Dumitru, subinginer
14. Enescu Ion, funcționar
15. Felecan Vasile, muncitor
16. Filipov Vasile, student
17. Gârcineanu Florin, ofițer
18. Grama Iosiv, student
19. Iordache Nicoară, cadru universitar
20. Macoveschi Ion, student
21. Micu Augustin, inginer
22. Mincă Ilie, ofițer
23. Miter Ion, student
24. Noaghiu Virgil, student
25. Nuțiu Aurel, student
26. Pavelescu Alexandru, avocat
27. Popa Tiberiu, student
28. Popescu Marin, student
29. Popescu B. Anton, funcționar
30. Prodea Nicolae, muncitor
31. Rădulescu Virgil, ziarist
32. Raicu Constantin, licențiat
33. Stamate Eugen, student
34. Stegărescu Constantin, licențiat
35. Strugaru Nicolae, avocat
36. Susai Vasile, licențiat
37. Teodorescu Gheorghe, elev
38. Tiponuț Gheorghe, elev
39. Todan Coriolan, student
40. Ungureanu Corneliu, licențiat
41. Ursu Ion, student
42. Vasiliu I.Gh. Gaius, ofițer
43. Vilmuș Adam, muncitor
44. Zanche Petre, funcționar.

Dar nu s-au oprit numai aici, cu asasinatele lor demențiale, ci guvernanții regimului scelerat ai regelui au extins masacrele lor pe întreg teritoriul țării după cum urmează:

Județul Arad:
Măduță Ion (avocat), Bulboacă Ion, Julan Ilie (agricultor).
Județul Argeș:
Pielmuș Ion (ofițer), Olteanu Vasile, Amzăr Traian.
Județul Bacău:
Condopol Mircea, Mandache Alexandru (student).

Județul Bălți:
Condratiuc Alexe, Ursachi Victor, Gherman Ioan.
Județul Bihor:
Cozma Lazăr, Jude Dumitru.
Județul Botoșani:
Iftimuță Vasile, Grigoriu Mihai, Mancoș Gheorghe.
Județul Brăila:
Bobota Teodor, Udrea Ion.
Județul Brașov:
Faur Ion (profesor), Bordeianu I. Lehaciu (avocat), Nicolici Nicolae (croitor), Papacioc Radu (subinginer).
Județul Buzău:
Voinea Constantin (agricultor), Stroie Ion (agricultor).
Județul Caliacra:
Caranica Petre (student), Popescu Hristu (țăran), Cavachi Dumitru (student), Itimiuc Valerian (cojocar), Țăranu Traian, Cozan Luchian.
Județul Caraș:
Borzac Lazăr (muncitor), Bălcanu Ion (funcționar), Cerbu Iancu.
Județul Cernăuți:
Pisarciuc Silvestru, Regwald Francisc, Molotiuc Ion.
Județul Cetatea Albă:
Vlădău Ioan, Păucă V. Dumitru (revizor școlar), Curoglu Damian.
Județul Ciuc:
Duma Iosif (profesor), Caranica Ioan, Mirea Ilie.
Județul Cluj:
Cuibuș Petru, Eremia Nicolae (învățător).
Județul Constanța:
Chivu Ion (preot), Chiriazi Constantin (funcționar), Mocanu Staicu (preot), Secăreanu Ion (preot).
Județul Covurlui:
Popa Costăchel, Croitoru Tudor, Potolea Gheorghe (ofițer, invalid de război), Lungu Ion (învățător), Gălmeanu Ion (student).
Județul Dolj:
Horculescu Nicolae, Poenaru Ilie, Ștefănache Ioan.
Județul Dorohoi:
Surugiu Gheorghe, Barbu Gheorghe, Honceru Ion.
Județul Durostor:
Nastu Nicolae (țăran), Manganița Constantin (țăran), Memu Dionisie (țăran).
Județul Fălciu:
Codreanu Ion (inginer, fratele Căpitanului), Nicolae Emil, Crotoru Vasile.
Județul Gorj:
Șerban Constantin, Munteanu Gheorghe (căpitan), Motomancea Grigore (preot).
Județul Hotin:
Dobuleac Vasile, Dubovinschi Teodor, Soroceanu Dumitru Iacob.
Județul Hunedoara:
Popa Petre (muncitor), Cornea Gheorghe, Sârbu Nicolae.

Județul Ialomița:
Manolescu Grigore, Constantinescu Constantin, Badea Traian.
Județul Iași:
Dănilă Nicolae (licențiat), Leonida Miron (preot), Bagdad Elena.
Județul Lăpușna:
Diaconescu Vasile (colonel, invalid), Florescu Sergiu (ziarist), Palamarciu Ion.
Județul Maramureș:
Butnaru Ion, Chirculiță Dumitru, Belidean Mircea (student).
Județul Mehedinți:
Gheorghiu Victor, Geacu Hristu Petre, Gheorghevici N.
Județul Mureș:
Rusu Iacob, Raletaș Francisc, Pădurean Nicolae.
Județul Muscel:
Nerasan Ion (avocat), Stanciu Ion.
Județul Năsăud:
Tonea Simion, Girigan Cornel, Tolan Alexandru.
Județul Neamț:
Malinici Nicolae, A. Vădanei Vasile, Puiu Vasile.
Județul Olt:
Găman Florea (elev), Mânzu Dumitru (student), Preda Gheorghe.
Județul Orhei:
Zalupescu Grigore, Mocanu Andrei, Răileanu Naum.
Județul Prahova:
Cojocaru Alexandru, Filip Dumitru.
Județul Putna:
State Vasile, Voinea Nicolae, Marin Petre.
Județul Roman:
Creangă Vasile.
Județul Romanați:
Niculescu Gheorghe, Oprovici Horia.
Județul Sălaj:
Burcaș Augustin.
Județul Satu-Mare:
Bozântan Victor (avocat), Jitaru Spiridon.
Județul Caraș-Severin:
Galescu Pavel (curelar), Ghindă Gheorghe (muncitor), Sârbu Damaschin (țăran), Matici Marin.
Județul Soroca:
Levizchi Ștefan (elev), Știucă Boris, Criclivai Azare.
Județul Suceava:
Răuț Ion, Gemeniuc Ion, Jitaru Spiridon (student).
Județul Târnava-Mică:
Bârză Gheorghe, Priș Ioan, Codrea Nicolae.
Județul Tecuci:
Căsăneanu Gheorghe, Teodorescu Spirache, Baciu Vasile (student).

Județul Teleorman:
Abagiu Dumitru (comerciant), Cristea Aristotel, Toader Dumitru (comerciant).
Județul Tighina:
Heidenrich Vladimir, Căldare Constantin, Caragancev Ion.
Județul Timiș-Torontal:
Udrea Teodor (croitor), Dragomir Gheorghe (șofer), Cocora Gheorghe.
Județul Trei-Scaune:
Lascăr Gheorghe (inginer), Vrânceanu Gheorghe, Caranica Enache (licențiat).
Județul Turda:
Cucerzan Constantin (student), Nichita Augustin (măcelar), Tonceanu Gheorghe (student).
Județul Vâlcea:
Nicolaescu Aurel (preot), Diaconescu Dumitru (preot), Vasilescu Nicolae (tâmplar). *N.B.* Aici în Vâlcea au mai fost împușcați doi elevi, unul macedonean, celălalt ucenic.

Lista acestor martiri nu este închisă, pentru perioada aceea, la care mă refer. Am dat numai numele acelora pe care i-am putut reține și nota.

Pe marginea acestor oribile fapte ***fac următoarele constatări:***

Vreme de peste o jumătate de secol, nimeni din țară și de pe alte meridiane nu a descris împrejurările în care s-au comis asasinatele acestea. În jurul lor s-a țesut mutenie generală, parcă manevrată de undeva din acele cercuri oculte, existente pretutindeni. În schimb s-a făcut multă publicitate despre un fapt petrecut, în acele timpuri, dar nu de dimensiunea celor din România. Un evreu a împușcat, din răzbunare, un diplomat german al ambasadei germane din Paris, pe numele lui von Roth. Răzbunarea s-a datorat faptului că germanii luaseră unele măsuri restrictive contra evreilor. Din cauza acestui asasinat, în Germania s-a dezlănțuit un adevărat pogrom împotriva evreilor. Acesta s-a făcut de către organizațiile politice ale naziștilor, nu de către Statul german. Victimele acestui pogrom, comis de germani, au fost în număr de 91 de persoane. Fără îndoială că este mare numărul lor, dar cu mult mai mic decât cel al legionarilor masacrați tot în aceleași vremuri.

În vreme ce ei au fost omorâți de persoane aparținând unei organizații politice, la noi asasinatele s-au săvârșit de un guvern, de însuși Statul român. De la un rege, un adevărat Nero, la prim-ministru și alți miniștri și alți demnitari, reprezentând căpeteniile Statului nostru, aceștia toți s-au dedat la aceste masacre, fără precedent în Europa acelor timpuri. Toți sunt asasinii legionarilor.

Acest guvern s-a dovedit a fi în România:

- ***un precursor al lui Anticrist,*** probă fiind cei 7 preoți, slujitori ai lui Hristos, împușcați și expuși în piețele publice din țară;
- ***lipsit de respect și omagiu datorat eroilor înfăptuirii Unirii celei Mari,*** cum e cazul colonelului Diaconescu Vasile, invalid de război președinte al IOVR din Basarabia și mulți alții ca el;
- ***stăpânit de duhul răului, de diavol,*** împușcând chiar pe bolnavii internați în spitale, ca pe cei din Brașov sau ca pe Bagdad Elena din spitalul TBC Bârnova;
- ***stăpânitori ai junglei nu ai dreptului,*** împușcând oameni fără condamnări

sau vreo altă osândă, cum a fost cazul celor din lagărele din Ciuc sau Vaslui, ca și toți cei împușcați în toate județele țării și expuși în piețele publice;

- total abuzivi și în disprețul normelor de drept, fiindcă au ucis în temnițe pe cei condamnați (pe drept sau nu, este un alt aspect), dar în închisori fiind, se presupunea că acolo, în poziția aceea, li se garanta viața. Nimeni nu-i putea ucide. A fost ceva incredibil, dar toate s-au petrecut într-o țară din Europa.

Despre toate acestea nu s-a scris nimic atunci și nici ulterior, decât puțin în 1940. Evident că era o coaliție a tăcerii, care s-a văzut în largul ei.

Legionarii ce au căzut victime atunci, reprezentau căpeteniile noastre, erau vârfurile Legiunii. De la inginerul Gh. Clime și doctorul Ion Banea care puteau conduce lupta Căpitanului, până la oameni de teren ca Alecu Cantacuzino, Nicolae Totu și alții ca ei, sau ideologi ca Mihail Polihroniade, sau Puiu Gârcineanu și oameni de cultură, în plină afirmație, ca Iordache Nicoară și Valeriu Cârdu și atâția alții ca ei, toți au fost masacrați fără cruțare.

Așadar constatăm că demențialul Armand Călinescu și sceleratul rege Carol al II-lea, au văduvit Mișcarea Legionară. Repet: nu era momentul oportun să se facă acest lucru, atunci.

Trecând peste toate aceste dureroase pierderi, trebuie subliniat faptul că, prin jertfa lor, legionarii au consfințit un crez, un ideal, care-i permanent Neamului românesc.

Dintre principiile creștinismului reținem două:

- ideea de jertfă și

- dăruirea de sine.

Ei au murit dând ofrandă generațiilor viitoare jertfa lor. Nu tot astfel a făcut și Horea, cel tras pe roată, care a stat ferm pe poziția cauzei sale, ce a rămas a Neamului său?

În aceasta constă tăria crezului nostru. Amintesc legionarilor și tuturor românilor vorbele lui Napoleon, spuse pe insula Sfânta Elena:

"NOI AM RĂMAS MARTIRII UNEI CAUZE NEMURITOARE"

Aceasta trebuie reținut.

Peste generații și generații, care se vor succeda cu scurgerea timpului, cred că se vor găsi români care împreună cu factorii de decizie ai Bisericii Ortodoxe Naționale, să facă canonizarea:

1. lui Corneliu Zelea Codreanu, care a trasat jaloanele unui crez Neamului nostru, crez împletit cu morala și dogma religiei creștine a lui Iisus, așa cum l-au canonizat pe Ștefan cel Mare și Sfânt, după trecerea a sute de ani, și

2. a tuturor românilor care și-au împletit crezul lor cu al Căpitanului, români martirizați prin împușcare. Ei vor fi asemeni ca mucenicii, uciși de asupritorii primilor creștini.

Dacă atunci a fost un Irod, acum pe tronul României a fost tot unul asemănător.

În aceste pagini am prezentat punctele centrale, cu jaloanele trasate de Căpitan pentru continuarea unei lupte sfințite cu sângele martirilor noștrii.

Să ia aminte toți istoricii obiectivi și toți românii de bună-credință despre adevărurile desprinse din lucrarea de față.

CĂPITANUL: deschizător de drumuri în legendă.

Omul acesta, coborât din lumi nepământene, a fost prezentat de contemporani, legionari sau nu, după modul cum personalitatea lui s-a reflectat în mintea și inima lor. Viitorimea ia astfel cunoștință de această personalitate, apărută pe firmamentul Cerului românesc.

Astfel, ziariști și gânditori ca Nae Ionescu și Nichifor Crainic, ni-l prezintă ca fiind "omul cu ochi de cer", sau "omul providențial", iar Tudor Arghezi, așa cum am arătat în paginile anterioare, îl consideră ca fiind Făt-Frumos, din basmele românilor, cel veșnic în luptă cu Zmeul-cel-Rău.

Arăt în continuare, cum l-au văzut unii din soldații și apropiații lui, cu care a colaborat și care l-au cunoscut de-a lungul vieții lor:

a). Dr. Ion Banea, unul din cei mai apropiați locotenenți ai săi, ni l-a făcut cunoscut încă în închisoarea prigoanei din 1933/1934, în Jilava. Am prezentat aceasta în subiectul "Geme Jilava" al acestei lucrări. Toate aceste caracteristici ale lui Ion Banea au fost strânse de el într-un volum "Căpitanul", scos mai târziu, în viața lui. Parcă-s dăltuite în marmură cuvintele sale atribuite drept caracterizare Căpitanului: *"Gând, hotărâre, acțiune, vitejie, viață"*. A se vedea subiectul "Geme Jilava", cum am spus.

b). Victor Puiu Gârcineanu îl vede astfel:

"Acest om este un cerebral și sentimental totodată. Este rațional și mistic. E bun și dur. Blând și implacabil, voluntar și suav, orgolios și modest, tenace fără să fie rigid, idealist fără să fie utopic, vizionar al potențelor latente ale poporului român. De înaltă energie spirituală și de extraordinară forță fizică. Pedagog și conducător, răbdător și prudent, deși de un temperament tumultos, liber de pofte personale, predestinat a conduce mulțimile. Era un organizator obsedat de imperative spirituale, în marea lui putere de dragoste pentru ceilalți oameni, pentru toate făpturile lui Dumnezeu pentru animale și insecte, pentru culorile câmpului, pentru florile și păsările lui Dumnezeu. Nesfârșita lui bunătate față de copii și umili. Cum credem că nimic mare nu s-a făcut în lume fără dragoste, fără îndoială că el era chemat la redeșteptarea Neamului românesc".

c). Gheorghe Racoveanu, discipol al lui Nae Ionescu, scrie despre Căpitan:

"Corneliu Codreanu nu era un predicator, nu era profesor de educație creștină: nu era dascăl de pedagogie. Ci era învățătorul, organizatorul, călăuzitorul. El învăța, organiza, conducea. Marele nostru Eminescu n-a avut numai intuiții geniale, ci și darul de a formula pregnant adevăruri din care ne hrănim noi astăzi. Corneliu Codreanu n-a avut numai darul de a intui și de a formula. Ci a avut și puterea de a organiza; a avut capacitatea de a prelucra materialul uman existent. Îl

distingea, fără îndoială, marele lui simț pentru real. Dar peste aceasta era el o putere care topea zgura ticăloșiei omenești, gonea boarea leneviei, pregătea sufletele spre fapta eroică, spre totala jertfă de sine. În această putere, în acest dar excepțional sta valoarea lui. Aici, extraordinarul lui prestigiu. Corneliu Codreanu n-a izbutit numai să pună pe picioare - în pofida tuturor adversităților inimaginabile - o mișcare de proporții. Corneliu Codreanu a transformat oamenii: le-a îmbrăcat sufletul în haină de nuntă. Într-o țară și-ntr-o vreme în care lipsa de onoare, jaful de sus și desfrâul erau la ele acasă, Corneliu Codreanu a așezat pe soclu onoarea ca virtute de sine stătătoare, a făcut din corectitudine și din cinste sufletească condiția primordială a viețuirii împreună, iar din austeritatea moravurilor blazonul luptătorilor lui. Iară cununa acestor virtuți era credința în Iisus Cristos. Aceste virtuți el nu le-a predicat. Le-a dat trup. Iată de ce Neamul românilor vedea în el călăuza, capul, căpetenia Căpitanul său. Decapitulându-l, scelerații de la 1938 au decapitat Națiunea.

Făcând această afirmație nu mă gândesc la rostul pe care Corneliu Codreanu l-ar fi avut în stăvilirea puhoiului de la Răsărit, ori în schimbarea profilului politicii europene. Ocupația rusească se va curma odată cu înfrângerea Rusiei Sovietice, înfrângere în care credem cu tărie. Dar cu alungarea rușilor, procesul de vindecare a nației nu s-a sfârșit. Pentru vremea de după eliberare, Nația va avea nevoie tocmai de educatorul, de omul extraordinar pe care el îl dăduse și pe care nu-l mai poate da decât la intervale de secole: Corneliu Codreanu, cel ucis "pro populo".

Știm că Nae Ionescu, care a înțeles toată adâncimea operei lui Corneliu Codreanu și care a simțit chemarea lui a spus - pe când încă trăia Codreanu -, că minunea înfăptuită de acesta e atât de mare că de acum îl depășește și pe el. Iară după omorâre ne-a învățat că cea mai rodnică răzbunare a lui Corneliu Codreanu este înfăptuirea vrerii lui.

Ucenicii și prietenii lui Corneliu Codreanu au datoria de onoare să nu trădeze opera lui.

Dar Codreanu nu mai este. Și Codreanu nu mai poate fi înlocuit de nimeni. Iată de ce prin decapitarea de la 1938, Nația românească a rămas săracă.

Dar Dumnezeul îndurerilor va face cu ea un semn de bine. Căci păcatul nu l-a săvârșit Națiunea. Ci dușmanii ei de moarte".

N.B. Gheorghe Racoveanu, pe lângă elevul lui Nae Ionescu, mai era și un emerit teolog.

d). Iordache Nicoară, comandant legionar, care a primit moartea în fața mitralierelor dușmane ca și Puiu Gârcineanu, scria:

"Și s-a realizat omul acela, coborât din munte, viața lui românească, adânc, cu o frumusețe și o autenticitate care a pus pecete pe veacul lui. Și a izbutit, zugrăvind pe scut un Arhanghel, după îngenuncheri prelungi pe lespedele bisericilor și ale temnițelor, după jertfe și schingiuiri. A izbutit să strângă, cu brațele și ochii lui vrerea tânără a Neamului, să-i sape albie adâncă și s-o lase să curgă clocotind, prin veacuri, până azi."

e). Stelian Stănicel, care a activat în ultimii ani la sediul nostru, în preajma Căpitanului, îi prezintă portretul astfel:

"Era un bărbat frumos, înalt, drept, construit armonios, cu părul castaniu și ondulat care-i cădea câteodată pe frunte. Avea ochi albaștri-verzui, pătrunzători, din care radiau raze puternice și strălucitoare de noblețe sufletească.

Fără îndoială că era un om bun, corect, cinstit, uman și plin de dragoste pentru toți din jurul său. Era de o credință și convingere nestrămutată în misiunea pe care o avea de împlinit. Corectitudinea lui mergea atât de departe că se împletea cu virtutea onoarei pe care o aplica cu o mare severitate nu numai față de el și de ai lui, dar și față de dușman: "mai bine să cazi pe drumul onoarei decât să învingi prin mișelie", spunea adeseori.

Era de o mare și înaltă judecată. Împreuna judecata cu strategia unui mare conducător de armată pe câmpul de bătălie și cu mare abilitate de execuție pe care greu o poți găsi într-o singură persoană. Toate calitățile acestea se împreunau armonios și natural în persoana lui. După ce-l cunoșteai mai îndeaproape, ușor puteai să-ți dai seama că stai în fața unui om ca toți oamenii, dar și în fața unui uriaș care întrece dimensiunile unei plămade omenești.

Era frumos și atrăgător. Pasul îi era greoi, gesturile stăpânite și vorba cumpătată chiar și atunci când nourii de furtună apăsau deasupra lui. Când dușmanii loveau în el, fără ca el să poată răspunde, îi scăpărau ochii de mânie și singura reacțiune era: "pe acești pigmei nu-i vom ierta niciodată".

Avea în el un magnetism din orbita căreia nu te puteai elibera. De mergea pe jos, lumea se lua după el. În tramvai sau pe stradă, șoptea unul altuia: "ăsta e Corneliu Codreanu".

Judeca cu o repeziciune uimitoare. Analiza orice situație până în cele mai mici amănunte. Voia să știe tot ce se petrece. Îi plăcea să fie bine informat și din surse sigure. Cel care îi dădea o informație trebuia să răspundă așa-zis "cu capul" de exactitatea ei. Nu permitea șoapta la ureche și era aspru cu cei care lansau zvonuri sau inventau neadevăruri. Când lua o hotărâre sau judeca o situație, trebuia să fie informat la maximum și se consulta și cu alții ca să le audă părerea. Era pe pământ și parcă nu era. Întreaga lui ființă ardea ca o flacără ce mistuia în interior probleme și gânduri greu de descifrat,dar așa de naturale pentru cel care înțelegea misiunea lui pe pământ. Naturalul și supranaturalul se oglindeau în întreaga lui ființă. Era om și împărat. Flăcările mistice din privirea lui dădeau legionarilor arme sufletești nebănuite care se înălțau până la devotament și sacrificiu.

Era un realist. Știa că drumul regenerării morale a unei generații nu se poate parcurge peste noapte. O biruință nu se poate câștiga din victorii ieftine, ci numai din răbdare, educație și sacrificii de individ, de Neam și de durată.

Se stăpânea cu ușurință naturală de la orice exces. Nu fuma decât seara târziu câte o țigară și numai după ce mânca. În taberele de muncă îi sfătuia pe legionari să nu fumeze înainte de dejun. Postea Miercurea și Vinerea. Câteodată post negru. Nu mânca nimic până după apusul soarelui.

Era sărac și trăia în lipsuri franciscane. Pe vremea când la Iași făcea avocatură și mai câștiga un ban îl dădea pentru lupta națională sau ajuta pe cei lipsiți. Când trecea pe lângă un cerșetor și nu avea un ban în buzunar, ruga pe altul, care era cu el, să dea ceva de milă cerșetorului.

Soția lui era modestă și se mulțumea cu foarte puțin. Costumul național sau câte un costum de haine civile erau dăruite de prieteni. Hainele pe care le-a avut în Franța, la studii, le-a păstrat și purtat ani de-a rândul. În timp ce construia Casa Verde din Bucureștii Noi, avea un bordei, sub pământ, unde dormea. Când construcția a fost gata, i s-a dat un apartament. A fost prima dată când a avut,

împreună cu soția, o casă. Toată viața a trăit în casa bătrânească de la Huși sau cu chirie și pe la prieteni.

Odată instalat în locuința permanentă la Casa Verde, iar distanța fiind prea mare cu tramvaiul sau cu autobuzul, până la sediul din strada Gutemberg, Ionel Moța a făcut coletă să-i cumpere un automobil pentru economie de timp și pentru siguranța personală ca să nu fie ucis de agenții plătiți de camarilă. După multe ezitări a acceptat să i se cumpere automobilul: "dar să nu fie marcă germană (era Hitler la putere) nici marcă italiană (era Mussolini la putere) ci marcă franceză, dacă se poate. La vremea aceea era în Franța la putere, Leon Blum, un socialist. "Nimeni nu o să creadă că Leon Blum mi-a făcut-o cadou", a adăugat Căpitanul. S-a cumpărat un Renault francez, iar Corpul muncitoresc l-a dat pe Ilarie să-i fie șofer permanent. Cu mașina se deplasa oriunde era nevoie, în București sau pe întreg cuprinsul țării.

Era acuzat de partidele politice și de dușmani că e în slujba lui Hitler și că vrea să vândă țara hitleriștilor. Flondor îi era prieten și comandant legionar. El avea la palat un frate ca șef al protocolului. O dată vine grăbit la sediu și-i spune Căpitanului că mareșalul Göring se află la vânătoare în Bucovina și că ar fi bine să meargă să stea de vorbă cu el. "Ce să vorbesc cu el? N-am nimic de discutat." Și nu s-a dus.

Altă dată Flondor îl sfătuiește să semneze registrul de audiențe la Palat și chiar să ceară audiență regelui. Iar în ziua când se va fixa audiența, el, Flondor, o să-i aducă fracul cu care să se îmbrace. "eu nu merg să semnez registrul de audiențe. N-am ce să-i cer regelui. Nu vreau să fiu ministru, nici nu vreau să mi se dea puterea. Dacă însă regele mă cheamă, atunci mă duc și am să îmbrac costumul național, îi place sau nu-i place."

Mai târziu explică celor care au auzit de această întâmplare motivele pentru care nu cere audiență: "De mă duc, înseamnă că vreau ceva. Dar eu nu vreau nimic. Vreau numai să fiu lăsat în pace. De cer audiență, mă va întreba ce vreau. Dacă mă cheamă, atunci întreb eu de ce m-a chemat și ce vrea de la mine? De va fi să vorbesc cu Palatul vreodată eu nu pot să vorbesc în numele meu. O să vorbesc în numele generației noastre și al Neamului întreg și atunci Țara întreagă o să știe ce am vorbit.".

Când mergea la biserică se ruga. Tot timpul slujbei stătea drept ca o lumânare, fără să se miște. Ținuta lui dădea majestate și umplea de slavă serviciul divin. Când era apăsat de probleme spunea Nicoletei și celorlalți de la sediu: "Mergeți voi și vă rugați. Poate că rugăciunile voastre sunt mai puternice decât ale mele. Rugați-vă și pentru mine."

Vorbea frumos chiar și cu cei pe care îi știa că-l dușmănesc de moarte. Îi ierta, pentru că ura lor era de natură omenească, scuzabilă. Știa că el vine cu o lume nouă: de cinste și corectitudine, în viața socială și politică a țării. Mulți dintre ei se temeau de el, iar alții îl respectau fără mărturisire.

Pe dușmanii necinstiți sufletește îi numea de multe ori: mișei, pigmei, pezevenghi. "Pe aceștia nu trebuie să-i uităm niciodată... Ei nu merită să se bucure de bucuria poporului român atunci când va veni ziua biruinței."

Când a simțit că primul ministru Gh. Tătărăscu îi pregătea asasinarea și lansa ideea că mistrețul rănit trebuie ucis, căci altfel, devine periculos, răspunsul momentan al Căpitanului a fost: "Pe aceștia nici în groapă nu trebuie să-i iertăm."

f). Doamna Ana-Maria Marin, în lucrarea sa: "Pe poarta cea strâmtă" îl prezintă astfel: "Nimeni n-a mai fost ca înainte, după ce l-a văzut prăvălit în groapă cu știreangul de gât pe Căpitan. Rămânea și rămâne în mintea celor care l-au cunoscut, un nemuritor, demn urmaș al eroilor legendari, ai domnilor pământeni și ai haiducilor, frați cu codrii."

Aceste aprecieri se adaugă celor modeste ale mele, prezentate în subiectul acestei lucrări.

Nicolae-Nicu Păun

CĂPITANUL
OMUL PROVIDENȚIAL

În tabără.

Cei 8 Legionari plecați în Spania pentru apărarea Crucii și a Mântuitorului Christos:
† Dr. Ion Moța, † General Gh. Cantacuzino, Ing. Gh. Clime, Av. Niculae Totu,
Pr. Dumitrescu-Borșa, Bănică Dobre, † Dr. Vasile Marin, și Av. Alex. Cantacuzino.

Scumpii eroi ne veghează. - Și duc spre lumină Legiunea

CU NOI ESTE DUMNEZEU

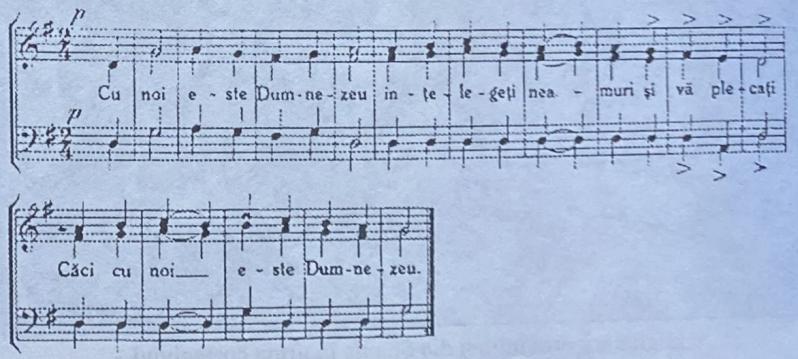

URLĂ DUŞMANII' N CĂRARE

Urlă duşmanii'n cărare
Şi-şi arată'n rânjet colţii,
Noi păşim, păşim cu nepăsare } bis
Şi voioşi, voioşi în faţa morţii.

Las' să urle, las' să geamă,
Şi să drapene cu ghiara.
Nouă nu ne este teamă } bis
Atunci când ne chiamă ţara

Pentru gloria legionară
Înfrunăm mereu duşmanul,
Jertfim totul, totul pentru ţară, } bis
Când ordonă Căpitanul.

În noi, frica morţii tace,
Căci născuţi suntem din fulger,
Din strămoşi, strămoşi ce la lupoaice } bis
Au supt laptele din uger.

Un gând sfânt pe noi ne strânge
În a jertfelor echipă
Pentru-acel, acel flămând ce plânge } bis
Ne jertfim în orice clipă.

Tinde spada, Căpitane,
Inimi de viteji aşteaptă
Să pornească milioane } bis
Pentru lupta ta cea dreaptă.

Legionarii eroi întorşi din Spania în urma cortegiului.

ÎNSEMNARE

rămasă pe peretele închisorii Jilava

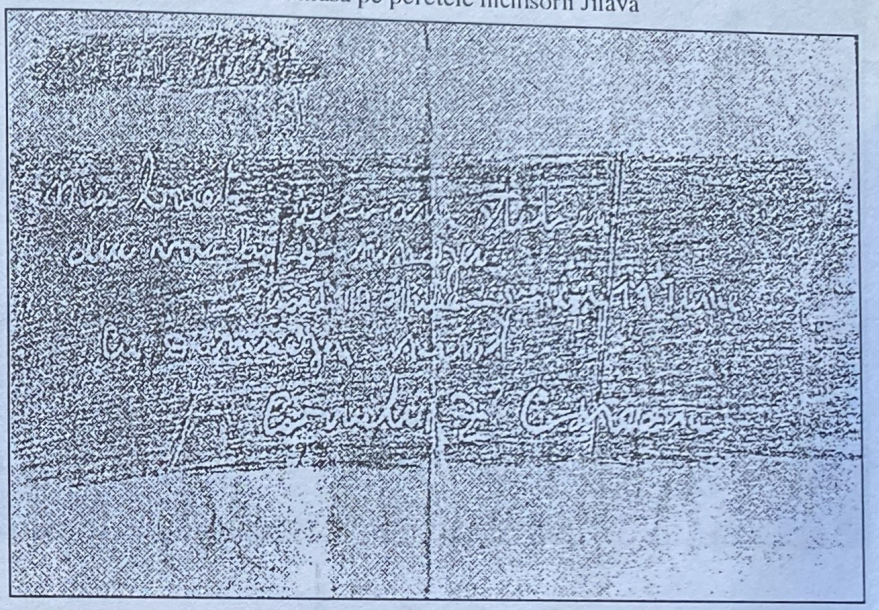

Mă băieţi, aici am stat eu
din voia lui Dumnezeu.

Marţi 19 Aprilie - Sâmbătă 19 Iunie

Cu Dumnezeu înainte

CORNELIU Z. CODREANU

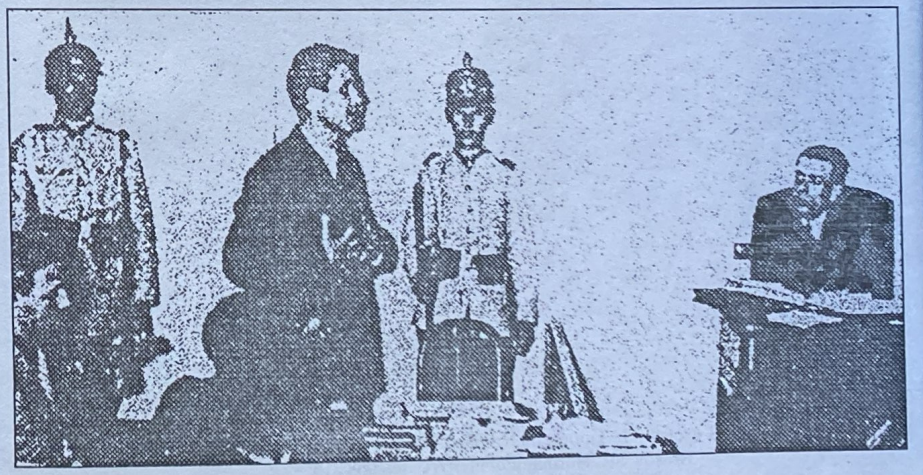

Imagine din procesul lui C.Z. Codreanu - mai 1938

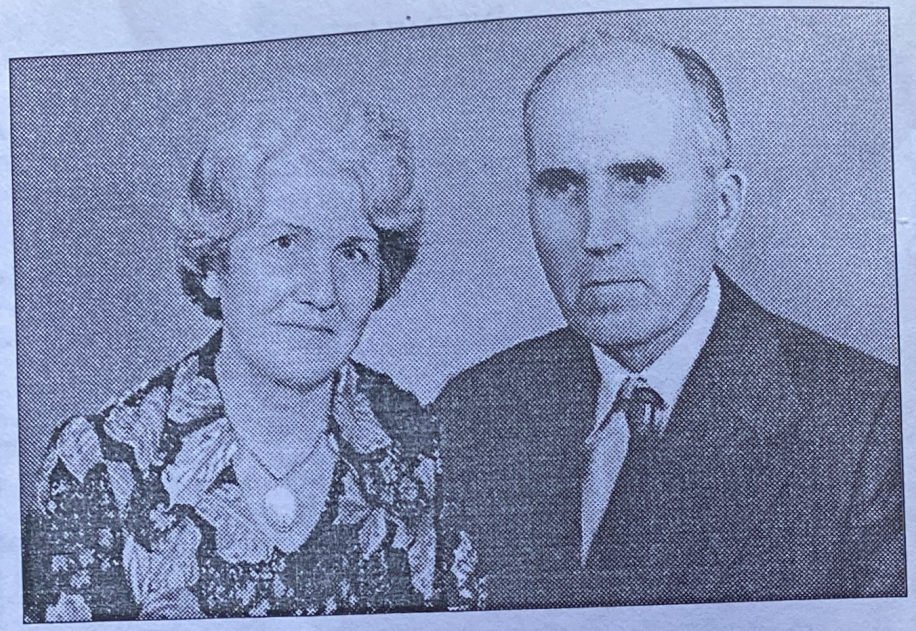

Autorul cu soția

Tiparul executat la Tipografia Româno-Italiană "MACOVEI" S.A.
Brașov Str. Hărmanului nr. 47A tel. 068/316559

D-le Președinte, d-lor deputați, eu sunt cel mai tânăr dintre d-voastră, și reprezint o mișcare tinerească. M'am ridicat aici prin propriile mele puteri, fără ajutorul și sprijinul nimănui. Cred că actualii conducători ai României Mari se vor obosi să mă asculte și pe mine, ca unul care sunt exponent al generației tinere, generație sbuciumată, generație despre care s'a vorbit atâtea, generație martirizată, aș putea spune: răstignită. Cred că este bine ca Onorata Cameră să aibă puțină bună voință a ne asculta și pe noi, deoarece socotesc că este bine ca astăzi conducătorii să știe care este sbuciumul, care sunt părerile, care este orientarea politică a generației, care, cu voia sau fără voia d-voastră, trebuie să vă urmeze mâine pe aceste bănci.

În orice caz țin să afirm de la început, că noi nu suntem o generație așa cum ne cunoașteți d-voastră dintr'o anumită presă. Noi nu urmărim decât să ne apărăm Patria sacră, Patria amenințată de viscolul furtunei, Patria părinților noștri și cuibul cald al acelora care vin după noi. Și ca să fixez punctele cardinale, în scurt, voi spune: nu este nici o generație imorală, nu este nici una fără Dumnezeu, nici una republicană sau antiregalistă. Fixez aceste puncte în: Dumnezeu, Patrie, Rege, Familie, Proprietate și Armată, care să garanteze existența Statului Român.

Mișcarea noastră legionară are mai mult caracterul unei mari școli spirituale.

Ea tinde să aprindă credințe nebănuite, ea tinde să transforme, să revoluționeze sufletul românesc.

O minciună sunt toate programele noi și sistemele sociale fastuos etalate poporului dacă în umbra lor rânjește același suflet de tâlhari, aceeași lipsă de conștiință întru îndeplinirea datoriei, același duh de trădare față de tot ce-i românesc, același desfrâu, aceeași faptă de risipă și lux.

Extras: *(Discurs ținut în Parlamentul României de Șeful Legionarii, 3 Decembrie 1931)*

CĂPITANUL

„Unele din poruncile de care să se țină legionarul pentru a nu se rătăci de pe drumul său glorios în aceste zile *de întuneric, de urgie și de satanică ademenire.* Pentru ca să știe toată lumea că *noi suntem legionari și rămânem legionari până în veacul veacului:*

- *Legionarul n-are teamă* decât de Dumnezeu, de păcat și de clipa în care puterile fizice și sufletești îl vor scoate din luptă;

- *Unde sunteți numai 3 legionari* trăiți ca frații între voi. Unire, unire și iar unire.

Sacrifică tot, calcă-te pe tine în picioare cu toate poftele și cu tot egoismul din tine, pentru această unire. *Ea, Unitatea, ne va da biruința.*

Cine este contra unității este contra biruinței legionare;

- *Nu-ți vorbi de rău camarazii.* Nu-i pârâ. Nu șopti la ureche și nu primi să ți se șoptească;

- *Dacă ești om cu păcate* și te cheamă sufletul spre îndreptare botează-te acum, îndreaptă-te. Ai însă buna cuviință și păstrează-te în linia a II-a;

- *În singurătatea ta roagă-te lui Dumnezeu,* în numele morților noștri, pentru ca să ne ajute să suferim toate loviturile până la capătul suferințelor și până la marea înviere și biruință legionară.

Martie 1935. Corneliu Zelea Codreanu."

(Extras din cărticică)